

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริก จี
บอยเออร์ส เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้ง
ในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง

นายไพบลูย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2887-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME DEVELOPMENT IN ACCORDANCE
WITH PAULO FREIRE AND PATRICK G. BOYLE'S CONCEPTS FOR ENHANCING
KNOWLEDGE, ATTITUDE AND CONSCIENTIZATION FOR PROMOTING
LOCAL ELECTIONS FOR THE THAI KAREN VOTERS**

Mr.Phaiboon Phowungprasit

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Non-Formal Education
Department of Educational Policy, Management and Leadership**

**Faculty of Education
Chulalongkorn University**

Academic Year 2005

ISBN 974-53-2887-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดของ
เปาโล แฟร์ และแพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และ
มโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียง
เลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง

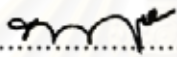
โดย นายไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบ โรงเรียน

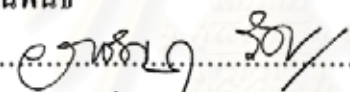
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์กิตติคุณอุ๋นตา นพคุณ

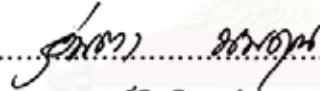
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.ปาน กิมปี

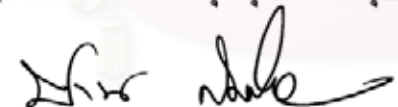
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษุภบัณฑิต

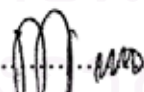
..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

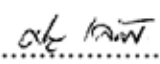
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์กิตติคุณอุ๋นตา นพคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.ปาน กิมปี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริน)

ไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ : การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเฮลล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง (A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH PAULO FREIRE AND PATRICK G. BOYLE'S CONCEPTS FOR ENHANCING KNOWLEDGE, ATTITUDE AND CONSCIENTIZATION FOR PROMOTING LOCAL ELECTIONS FOR THE THAI KAREN VOTERS.) อ. ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์กิตติคุณอุ้นดา นพคุณ, อ.ที่ปรึกษาฯ ร่วม : อาจารย์ คร.ปาน กิมปี 617 หน้า ISBN 974-53-2887-1

การวิจัยนี้เป็นไปตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเฮลล์ ซึ่งมีจุดเน้นที่การเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม และระยะการศึกษาภาคสนาม ขั้นตอนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาภาคสนามถูกจัดทอเข้าด้วยกันกับกลุ่มตัวอย่าง เริ่มจากการเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง 2) ผู้นำชุมชน และ 3) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือ คือ 1) แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย 2) แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ และ 3) แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ในขั้นตอนต่อมา คือ การออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 2) ผู้เรียนใน โปรแกรม และ 3) ครูผู้สอน โดยใช้เครื่องมือ คือ 1) แบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น 2) แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียน 3) แผนการสอนและสื่อการสอน เช่น ภาพแสดงความขัดแย้ง และในขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินผลและการตรวจสอบได้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนผู้เข้าร่วมใน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เครื่องมือ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมใน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัยเพื่อหาความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสภาวะแวดล้อมของผู้ที่ถูกรศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า 1) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีขั้นตอนที่สังเคราะห์ขึ้นจากแนวความคิดในการพัฒนาโปรแกรมของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเฮลล์ 15 ขั้นตอน 2) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นทำให้ผู้เรียนมีระดับความรู้ ($t = 14.55$) ทักษะคิด ($t = 11.77$) และมโนธรรมสำนึก (จากการสังเกต) ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น 3) ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาทิ โปรแกรมสามารถตอบสนองความต้องการและปัญหาของชุมชนด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับภูมิหลังของผู้เรียน ในขณะที่ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาของโปรแกรม อาทิ ครูผู้สอนไม่คุ้นเคยกับเทคนิควิธีการสอนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ แบบเข้ารหัสและถอดรหัสที่โปรแกรมใช้

ภาควิชา นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบ โรงเรียน
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติกร ไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ ✓
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา สานิต รุ่งอรุณ ✓
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ร่วม สนิท นานา ✓

4484611827 : NON FORMAL EDUCATION

KEYWORD : NON FORMAL EDUCATION PROGRAMME DEVELOPMENT / PAULO FREIRE /
PATRICK G. BOYLE / CONSCIENTIZATION / LOCAL ELECTION.

PHAIBOON PHOWUNGPRASIT : A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME
DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH PAULO FREIRE AND PATRICK G. BOYLE'S
CONCEPTS FOR ENHANCING KNOWLEDGE, ATTITUDE AND CONSCIENTIZATION FOR
PROMOTING LOCAL ELECTIONS FOR THE THAI KAREN VOTERS. DISSERTATION
ADVISOR : PROFESSOR EMERITUS OONTA NOPAKUN, DISSERTATION CO-ADVISOR :
PAN KIMPEE, PH.D., 617 PP. ISBN 974-53-2887-1

As this research is based on Freire and Boyle's concept which stressed participation of the samples. This research had 2 phases which were 1) the phase of preparing and 2) the phase of studying in the research field. The steps taken to collect data were interwoven with various samples. The first step was going into the community and planning, the samples were 1) the Thai Karen voters 2) the Thai Karen leaders and 3) the area officers, the instruments were 1) the community and target group analysis paper, 2) the area officers interview paper and 3) the community leaders interview paper. The following step was design and implementation, the samples were 1) the Thai Karen volunteers 2) the Thai Karen learners and 3) the teachers, the instruments were 1) the pretest and posttest on knowledge attitude and conscientization paper, 2) the observation note on the learner's focus group paper, 3) the lesson plan and learning media such as the photovoice. The last step was evaluation and accountability, the samples were the programme participants, the instrument was the programme participant's focus group discussion paper. Percentage, mean, standard deviation and t-test were used to analyze the quantitative data while analytical induction was used to analyze the qualitative data.

The major findings are as follow; 1) a non-formal education programme in local elections which has 15 steps was developed from the analysis of Paulo Freire and Patrick G. Boyle's concepts of non-formal education programme development, 2) this non-formal education programme made the learners having a higher level of knowledge ($t=14.55$), attitude ($t=11.77$) and conscientization (by observation) in local elections, 3) opinions from the focus group discussion to this programme on supporting factors are, for example; the programme were served the community needs and problems in local elections, the learning materials were suited to the background of the learners. On the other hand, the obstructive factors and problems are, for example; the teachers were not intimately acquainted with the coding and decoding technique of Paulo Freire's concept in this programme.

Department	Educational Policy, Management and Leadership	Student's signature	<i>Phaiboon Phowungprasit</i>
Field of study	Non Formal Education	Advisor's signature	<i>Oonta Nopakun</i>
Academic year	2005	Co-advisor's signature	<i>Pan Kimpee</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากศาสตราจารย์กิตติคุณอุ้นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ไข และตรวจสอบการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอน รวมทั้งให้กำลังใจ และ จุคประกายไฟแนวคิดต่างๆ ให้กับผู้วิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล และ อาจารย์ ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นประธานและกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตสารสนเทศชุมพร ที่ให้ทุนโครงการพัฒนาอาจารย์วิทยาเขตสารสนเทศชุมพร ปีการศึกษา 2544 สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยใน 3 ปีแรก และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนทั่วไปสำหรับการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุนทร สุนันท์ชัย อาจารย์ ดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์ และอาจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา ที่สละเวลาอันมีค่ายิ่งมาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำเพื่อแก้ไข ปรับปรุง

ขอขอบคุณ คุณครูอนุเอะที คุณครูชวนชื่น คุณครูสิริร เพื่อนครทุกคน และชาวบ้าน ที่มาให้ความช่วยเหลือใน ขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ ณ บ้านทุ่งมะกอก อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอขอบคุณ พี่ณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ หัวหน้าเผ่าชาวไทยกะเหรี่ยงที่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร และพี่ศยามล ผ่องพรรณเจริญ ภรรยาหัวหน้าเผ่า ที่ช่วยกันแบกหน่อไม้ ฆ่าไก่ จับปลาในลำธารน้ำตก เก็บผัก ผลไม้ มาทำอาหารให้ผู้วิจัยรับประทาน และให้ที่พักซึ่งมีสิ่งหอมอบที่สะอาดกับผู้วิจัยเสมอ

ขอขอบคุณ ลุงจอบรื้อ ชาริตาศิริ หมอผีประจำเผ่า ป่าสมบัติ มีสวัสดิ์ ผู้นำกลุ่มสตรีประจำหมู่บ้าน น้ำพะชะนุช คามกุฬา กวีและศิลปินประจำเผ่า เสียสละมาให้สัมภาษณ์ โดยเฉพาะป่าสมบัติ ช่วยทำอาหารกลางวันเลี้ยง ผู้เข้าร่วมในการอบรมของโปรแกรมทั้ง 2 วัน

ขอขอบคุณ ท่าน ผอ.สุทธิ จันทรวงศ์ ผอ.ศูนย์ชาวเขา และพี่อภิชัย แซ่โซ้ง ชาวไทยม้ง ที่ช่วยประสานงานในพื้นที่ชาวเขา ท่าน ผอ.พิรุณ หิรัญพันธ์ ผอ.ศูนย์ กศน.คลองลาน ช่วยประสานงานคุณครูสุพจน์ บุญจันทร์ศรี คุณครูสิฟ้า ทายลา และคุณครูอรุณพล เกษรา มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนให้กับโปรแกรม ท่านพัฒนาการอำเภอลองลาน และ คุณศุภรัตน์ มูลมิด พัฒนาการผู้รับผิดชอบตำบลคลองลานพัฒนา ท่านปลัด อบต. สมศักดิ์ วงษ์สุตา ช่วยให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์

ขอขอบคุณผู้เรียนในโปรแกรม ที่ยินดีสละเวลามาเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. คือ น้ามิจิบ่อ นื่องอัจฉรา นื่องเด่นชัย นื่องพนิดา นื่องวาทัญญู นื่องนะก้อยที ลุงพาหม่อ นื่องชนวัฒน์ นื่องนอเชอที และพี่สุระพล

ขอขอบใจ อาสาสมัครที่ทำงานเกินตัว ไม้มีความเหน็ดเหนื่อย หามรุ่งหามค่ำ ทั้งทำสื่อการสอน ให้ความคิดเห็น ช่วยเป็นล่าม ช่วยสัมภาษณ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นชาวไทยกะเหรี่ยง 5 คน คือ สุริย์พร (มีเจ) แจงทอง วิมล (น้อหงะ) ตะแก็ ขวัญเรือน (มีรี) สุตาคำ ยุรฉัตร (มีจะ) วันอินทร์ วราภรณ์ (หน่อวรา) นาตรี และพี่น้องปะกาญูทุกคน ในหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน้ำตก ที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยยิ่ง

ขอขอบคุณ พี่น้องและเพื่อนร่วมรุ่นการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจารย์อรุณพล อาจารย์กัญญา อาจารย์วรรัตน์ นื่องชาเลม พี่อ้อด พี่ไพบูลย์ พี่นภมณฑล และพันธมิตรทั้งในสาขาและนอกสาขาต่างๆ ท่าน

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ ที่ได้สนับสนุนทั้งกำลังใจ เงินทุนการศึกษา และที่สำคัญคือ ให้ความเวลา ในการช่วยเหลือคุณลูกทุกอย่างที่คุณแม่จะทำได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	10
สมมติฐานของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	12
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	14
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและ โปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	21
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	76
ชาวไทยกะเหรี่ยง	97
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	111
กรอบความคิดในการวิจัย	134

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 138
	ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนลงภาคสนาม 139
	การศึกษาเอกสาร 139
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 140
	ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม 153
	ระเบียบวิธีวิจัย 153
	พื้นที่ศึกษา 153
	ระยะเวลาที่ศึกษา 154
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 154
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 158
	การวิเคราะห์ข้อมูล 163
	การตรวจสอบข้อมูล 166
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 167
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 174
	ตอนที่ 1 ขั้นการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม 175
	ตอนที่ 2 ขั้นการเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน 176
	ตอนที่ 3 ขั้นการออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ 227
	ตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลและการตรวจสอบได้ 326
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 357
	สรุปผลการวิจัย 361
	อภิปรายผลการวิจัย 367
	ข้อเสนอแนะ 407
	รายการอ้างอิง 410
	ภาคผนวก 422
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 617

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ระยะทางจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชรถึงหมู่บ้าน ชาวไทยภูเขาแต่ละกลุ่มบ้าน..... 108
2	ลำดับขั้นตอนของการทำวิจัยและกิจกรรมที่ปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 159
3	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย 168
4	ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทย กะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 178
5	ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเห็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 179
6	ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบันและความคาดหวัง ที่อยากให้เป็น..... 180
7	ค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของ ชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริง และความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 181
8	ค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 182
9	ค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่ อยากให้เป็น..... 183
10	ค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของ ชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น.... 184
11	ค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทย กะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 185
12	ค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และ ความคาดหวังที่อยากให้เป็น..... 186
13	ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยาก ให้เป็น..... 187
14	ภาพรวมของแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้(เครื่องมือชุดที่ 5) 239

ตารางที่		หน้า
29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหาย่อยด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนและหลังเรียน.....	319
30	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหาย่อยด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน.....	321
31	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	351

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การสังเคราะห์ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากแนวคิดของแฟร (1970) และแนวคิดของบอยเออ์ล (1981) เข้าด้วยกัน	69
2	กรอบความคิดในการวิจัย.....	137

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์กายภาพของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก	110
2	รูปภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (เรื่องราวในอดีตหรือปัจจุบัน).....	235
3	รูปภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (เรื่องราวในอนาคตที่ต้องการให้เป็น).....	236
4	แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	240
5	แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	241
6	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 1 รูปพระภิกษุ	241
7	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 2 รูปคนบ้า	241
8	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 3 รูปคนแก่	242
9	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 4 รูปคนมีบัตรประจำตัวประชาชน และอายุ 18 ปีขึ้นไป	242
10	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 5 รูปเด็ก	242
11	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 6 รูปคนมีชื่อในทะเบียนบ้านในตำบลไม่ครบ 1 ปี	242
12	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 7 รูปคนพิการ ขาขาด.....	243
13	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 8 รูปคนไม่รู้หนังสือ.....	243
14	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 9 รูปคนยากจน.....	243
15	บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 10 รูปคนที่ไม่ได้สัญชาติไทย..	243
16	ภาพทางเลือกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	307
17	ภาพทางเลือกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.....	307

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ มวลความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่จัดให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด มีอาชีพใด มีประสบการณ์อย่างไรซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่เคยได้ศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียนมาก่อนเลย หรืออาจศึกษาจากระบบโรงเรียนมาบ้างแต่ต้องออกกลางคัน หรือจบประโยคแต่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่างๆ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ, 2544: 26)

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อ การบริการและช่วยให้ประชาชนสามารถปรับชีวิตให้เข้ากันได้ หรือผสมกลมกลืนกับสภาพ สิ่งแวดล้อม โดยบริการในรูปแบบต่างๆ กันตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายตามสภาพท้องถิ่นหรือ ตามสถานการณ์ อาทิ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการพัฒนาด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อการส่งเสริมความเป็นธรรมในการศึกษา เพื่อการส่งเสริมศีลธรรมและ วัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ เพื่อการพัฒนาจิตใจ และในประการที่สำคัญคือเพื่อ การส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน ที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีส่วนช่วย สนับสนุนพัฒนาความสามารถทางด้านประชาธิปไตยของประชาชนไทย นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักการรับผิดชอบงานร่วมกัน รู้จัก การแบ่งงานกันทำ รู้จักการปรับตัว รู้จักเคารพในความคิดเห็นและสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น และยังมี ส่วนช่วยสนับสนุนให้ประชาชนได้รู้จักคิดวิพากษ์ วิจักษ์ วิเคราะห์ปัญหา และสามารถตัดสินใจ ภายใต้อารมณ์ประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องอีกด้วย (อาชัญญา รัตนอุบล, 2544: 6-10)

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้นที่มี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านประชาธิปไตยในหมู่ประชาชนจึงมีความจำเป็นที่จะ ต้องถูกพัฒนาและเร่งรีบนำมาใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง (Political Development) ตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์แบบขึ้นในประเทศไทย ซึ่งหลายหน่วยงานได้ ร่วมกันให้บริการในด้านนี้กับประชาชน อาทิ กรมการปกครอง คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ แม้แต่หน่วยงานนอกภาครัฐบาล(NGOs) ก็ตาม อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ ตามแนวคิดของตะวันตกจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ 1) การมีรัฐบาลที่ตรวจสอบได้และเปิด

โอกาสให้กับสาธารณชนตลอดเวลา 2) สังคมมีรูปแบบวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย 3) ประชาชนจะต้องมีสิทธิธรรมทางการเมืองและสังคม และ 4) จะต้องมีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรม (Beetham&Boyle, 1995: 30-33) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเลือกตั้งซึ่งเป็นการคัดเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจทางการเมืองแทนประชาชนแต่ละคนที่มีสถานะของความเป็นพลเมืองภายในรัฐนั้น จึงมีความสำคัญอย่างมาก

นอกจากการมีระบบการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรมแล้ว ทางด้านผู้เลือกตั้งหรือประชาชนผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการแสดงเจตจำนงของตนเองเพื่อให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งคนหนึ่งคนใดเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ นั้นด้วย จึงถือได้ว่า การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยการเลือกสรรตัวแทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนตนเอง ทั้งนี้ถึงแม้ว่าประชาธิปไตยจะเป็นระบอบการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน แต่การให้ประชาชนทุกคนภายในรัฐมาตัดสินใจดำเนินการ (Decision Making) ในกิจกรรมสาธารณะทุก ๆ เรื่องจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่าประชาชนที่เป็นพลเมืองของรัฐมีจำนวนมากมาย จึงไม่สะดวกที่จะใช้ระบบประชาธิปไตยแบบทางตรง (Direct Democracy) แบบกรีกโบราณเมื่อ 500 ปีก่อนคริสตศักราชที่ผ่านมา ซึ่ง Lijphart (1984: 3) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าระบอบประชาธิปไตยโดยพื้นฐานที่ใช้กันโดยทั่วไปในปัจจุบัน ก็คือการปกครองโดยประชาชน แต่จะเป็นประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative) คือ ปกครองโดยตัวแทนของประชาชนที่ผ่านการเลือกตั้งโดยเสรีเข้ามาเป็นรัฐบาล

การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย จึงมิใช่เพียงแต่การสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครองหรือรัฐบาล หรือรูปแบบการปกครอง หรือไม่ได้เป็นแต่เพียงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเป็นการควบคุมให้ตัวแทนของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับประชาชน หรือเป็นการสืบทอดอำนาจของผู้มีตำแหน่งทางการเมืองโดยสันติวิธีเท่านั้น แต่การเลือกตั้งยังเป็นการสื่อสารติดต่อกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง ซึ่งเป็นกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมืองที่สำคัญ อันเป็นโอกาสที่องค์กรต่าง ๆ ทางการเมืองจะได้เข้าไปสัมผัสปลุกเร้าประชาชนให้ใช้สิทธิที่จะเลือกทางออกให้แก่สังคมด้วย (สมบัติ จันทร์วงศ์, 2530: 1)

การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งนี้โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเองด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจและเป็นยังเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนเองกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีกครั้งหนึ่งในการเลือกตั้งสมัยหน้า (วัชรวิทย์ ไชยสาร, 2544: 11-12)

จากประวัติการเลือกตั้งในประเทศไทย นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) ทุกครั้ง กล่าวคือให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครด้วยตนเองว่าจะให้ใครเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเอง แต่จะมีเพียงการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2476 เท่านั้น ที่เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม คือจะให้ประชาชนเลือกผู้แทนตำบลก่อน และจากนั้นจึงให้ผู้แทนตำบลไปเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้น ๆ อีกต่อหนึ่ง

ในการเลือกตั้งในทุก ๆ ระดับจะต้องมีหลักการทั่วไปซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งดังต่อไปนี้ คือ 1) หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระปราศจากการถูกบังคับหรือการกระทำใดๆ ที่จะเป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง 2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) กล่าวคือ จะต้องกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งไว้อย่างแน่นอน ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติ อาทิ ในทุก ๆ 4 ปี 5 ปี หรือ 6 ปี 3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) กล่าวคือ รัฐบาลจะต้องมีหน้าที่ที่สำคัญคือจะต้องดำเนินการทุกประการเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ และนอกจากนั้นยังจะต้องจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งให้ได้มากที่สุด รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากพบว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง 4) หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) คือ การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นเสียแต่บุคคลที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป อาทิ ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งกับผู้ที่มิอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือบุคคลที่มีจิตบกพร่อง หรือนักบวชนักพรต เป็นต้น และ 5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) คือบุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะมีสิทธิเพียงคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น และคะแนนเสียงทุกคะแนนจะต้องมีน้ำหนักที่เท่ากัน (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2538: 203)

การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นก็เช่นเดียว จะต้องยึดถือตามหลักการข้างต้นนี้ แต่ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทและหน้าที่ที่แคบกว่าในระดับชาติ ทั้งนี้จะอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ระบุไว้ว่าเป็นการกระจายอำนาจให้อำนาจท้องถิ่นดำเนินการได้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในงานที่เกี่ยวกับ 1) สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น 2) การป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง 3) สวัสดิการสังคม เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น 4) การพาณิชย์ท้องถิ่นซึ่งเป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น เช่น การจัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2546: 25) แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวกว่าในระดับชาติ ก็ถือว่าเป็นพื้นฐานทางการเมืองที่สำคัญของประชาชนที่จะทำให้เกิดการฝึกหัดและการเรียนรู้ทางการเมือง จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนที่ทำหน้าที่สอนประชาธิปไตยให้กับประชาชนโดยตรง นับตั้งแต่การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมื่อ พ.ศ. 2448 โดยเริ่มจากการปกครองรูปแบบสุขาภิบาล คือสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 และสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ.125 ต่อจากนั้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ยังมีการจัดสร้างคูสิตธานีขึ้น เพื่อใช้ในการฝึกหัดระบอบการปกครองแบบรัฐสภาให้กับชาวไทย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538: 13)

ในปัจจุบัน รัฐได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่ใช้กับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเป็นการเลือกตั้งในระดับการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนมากที่สุด จึงมีความจำเป็นที่ประชาชนชาวไทยทุกๆ คนจะต้องมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายใหม่นี้ และชนกลุ่มน้อยก็เป็นอีกกลุ่มคนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นเดียวกันกับประชาชน โดยทั่วไปของประเทศก็จะต้องมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยเช่นกัน แม้ว่าชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยจะจัดอยู่ในกลุ่มคนชายขอบของการพัฒนา กล่าวคือเป็นกลุ่มคนที่พลาดโอกาสขาดโอกาส และด้อยโอกาสในสังคมก็ตาม ทั้งนี้เพราะมีสถานภาพที่ไม่เหมือนกับคนกลุ่มใหญ่ภายในประเทศ กล่าวคือ มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อถือแตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ของประเทศ (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, 2518:3) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องเข้ามาให้บริการกลุ่มเป้าหมายนี้ เพราะเป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการกับผู้ที่พลาดโอกาส ขาดโอกาส และด้อยโอกาสในการเข้ารับบริการการศึกษาในระบบ

โรงเรียนแบบปกติ ซึ่งการให้บริการทางการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้องจัดบริการให้กับประชาชนตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ชาวไทยภูเขา จัดได้ว่าเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากคนไทยซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ มีวิถีการดำรงชีวิต สภาพความเป็นอยู่และการทำมาหากินที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง นอกจากนี้ยังที่อยู่ในที่ที่ห่างไกลจากความเจริญ ความรู้ หรือแม้แต่การแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมในทางการเมือง อาทิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะผู้ที่สามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้จะต้องเป็นชาวเขาที่ได้รับการรับรองจากรัฐว่าเป็นคนไทยโดยมีบัตรประจำตัวประชาชนแล้วจำนวนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งได้ว่าถือว่ามีสิทธิทางการเมืองทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัยที่จะมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับคนไทยโดยทั่วไป และชาวไทยภูเขายังเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดซึ่งจากข้อมูลในปี 2541 ของฝ่ายชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ส่วนประสานราชการสำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง (อ้างถึงใน พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา, 2541: 27) ระบุว่า มีจำนวนมากกว่า 939,800 คน และในจำนวนนี้มีชาวไทยภูเขาที่ได้รับสัญชาติไทยแล้วมากกว่า 203,570 คน

ในงานวิจัยของ วรโรจน์ ภักดี (2530) เรื่องความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขาพบว่า ชาวเขามีความสำนึกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ แต่จะมีความสำนึกในการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน เผ่าพันธุ์และหมู่บ้านของตนเองมากกว่าชุมชนใหญ่ภายนอก อย่างไรก็ตามสภาพสังคมของชาวเขาซึ่งต้องทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด และการขาดการศึกษาหรือด้อยการศึกษา จึงทำให้มีความสนใจเรื่องภายนอกชุมชนน้อยมาก รวมถึงยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อระบบการปกครองและการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งทำให้ความสำนึกในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีน้อยด้วยเช่นกัน จากงานวิจัยชิ้นนี้ จึงสรุปได้ว่าชาวเขามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ซึ่งรวมไปถึงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะทัศนคติของกลุ่มชาวเขาเองที่จะสนใจแต่เรื่องภายในชนเผ่าหรือกลุ่มของตนเองเท่านั้น

ชาวไทยกะเหรี่ยง เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าหนึ่งที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย ก็ร้อยละ 69.80 (ณรงค์ ใจหาญ, 2541: 1) ในงานวิจัยของ สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว (2536) เรื่องพฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาในภาคเหนือของไทยศึกษาเฉพาะกรณีของการเลือกตั้ง พบว่า ชาวเขาทั้งหมดที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 มีจำนวน 134,895 คน ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

81,801 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.64 เท่านั้น นอกจากนี้ ชาวเขาส่วนใหญ่ขาดการศึกษา และยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งเท่าที่ควร แต่ในประเด็นที่สำคัญคือ จากการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตย พบว่ากะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มชนเผ่าที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเผ่าอื่น ๆ และในจำนวนชาวเขาทั้ง 8 เผ่าที่ได้ทำการศึกษา ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความภูมิใจในความเป็นคนไทยน้อยที่สุด กล่าวคือ ชาวเขาเผ่าอื่น ๆ จะมีความรู้สึกภูมิใจในความเป็นคนไทยโดยประมาณมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ในขณะที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 67.8 เท่านั้น

ในประเด็นทางด้านทัศนคติ รายงานวิจัยฉบับดังกล่าว ยังพบว่ากะเหรี่ยงมีทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการกลับมาให้ความช่วยเหลือพวกเขาภายหลังได้รับการเลือกตั้งแล้วในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามกะเหรี่ยงกับมีทัศนคติที่ผิดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มตนเองในระดับที่สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ และกะเหรี่ยงมีความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในกลุ่มน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ และในงานวิจัยชิ้นเดียวกันนี้ ยังพบว่าในจำนวนชาวเขาที่มีในหลาย ๆ จังหวัดด้วยกัน แต่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พบว่า ชาวเขาในจังหวัดกำแพงเพชรไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ คือ ร้อยละ 25.85 เท่านั้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเลือกศึกษากับชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยเหตุที่ว่าในจำนวนชาวไทยภูเขาที่มี 11 เผ่าด้วยกันชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นเผ่าที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ ประมาณครึ่งหนึ่งของชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทยเป็นเผ่ากะเหรี่ยง และประกอบกับข้อค้นพบจากการวิจัยของ สมศักดิ์ เกี่ยวกึ่งแก้ว ชำตันที่พบว่า 1) จากการรายงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจำนวน 14 ศูนย์ ปรากฏว่าจำนวนชาวเขาผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 จำนวน 134,895 คน ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 81,801 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.64 2) ชาวเขาส่วนใหญ่ขาดการศึกษา และยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งเท่าที่ควร 3) ในการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตย พบว่า กะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มชนเผ่าที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเผ่าอื่น ๆ 4) ในจำนวนชาวเขาทั้ง 8 เผ่าที่ศึกษา ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความภูมิใจในความเป็นคนไทยน้อยที่สุด กล่าวคือ ชาวเขาเผ่าอื่น ๆ จะมีความรู้สึกภูมิใจในความเป็นคนไทยโดยประมาณมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ในขณะที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 67.8 เท่านั้น 5) กะเหรี่ยงมีทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการกลับมาให้ความช่วยเหลือพวกเขาภายหลังได้รับการเลือกตั้งแล้ว ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ 6) ในทางตรงกันข้ามกะเหรี่ยงกับมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มตนเองในระดับที่สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ 7) กะเหรี่ยง มีความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในกลุ่มน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ

งานวิจัยนี้เลือกศึกษากับชาวไทยกะเหรี่ยงในจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยเหตุที่ว่าจากการศึกษาของสมศักดิ์ เกี่ยวกึ่งแก้ว ดังกล่าวข้างต้นนี้คือ แม้จะมีชาวไทยกะเหรี่ยงจะอาศัยอยู่ในหลาย ๆ จังหวัด แต่ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดต่าง ๆ ที่มีถึงกรมประชาสงเคราะห์ภายหลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พบว่าชาวเขาในจังหวัดกำแพงเพชร ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ คือ ร้อยละ 25.85 เท่านั้น

ดังนั้น เพื่อให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นและเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น หน่วยงานต่างๆ จึงพยายามให้การศึกษาในหลายๆ รูปแบบ ในด้านของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) เรื่องการเลือกตั้งท้องถิ่นให้กับชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะเป็นไปตามแนวนโยบายแห่งรัฐซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, 2540) บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาอบรมให้กับประชาชน ตามมาตรา 43 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...” ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กรมสามัญศึกษา, 2542) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ความว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ...” และในมาตรา 15 กำหนดให้จัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ตามแนวความคิดทางการศึกษาของ Bloom (1956 อ้างถึงใน อุ่นตานพคุณ, 2527: 98-100; ทิศนา แจมมณี, 2547: 237) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทั้งความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) รวมทั้งการปฏิบัติ (Practice) ที่ถูกต้องและเหมาะสมในทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมืองคนหนึ่งเช่นเดียวกัน

ความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติด้านการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่มีความจำเป็นกับกลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงอย่างมาก ทั้งนี้เพราะชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีบัตรประจำตัวประชาชน ถือได้ว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์แบบ และมีสิทธิที่จะแสดงเจตจำนงในทางการเมืองของตนเองผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หากคนกลุ่มดังกล่าวนี้ไม่มีความรู้ในกฎหมายใหม่หรือพระราชบัญญัติ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545) นี้ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตัวแทนของตนเองไปปฏิบัติหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองในระดับของการปกครองท้องถิ่น ก็จะทำให้การแสดงออกซึ่งสิทธิและหน้าที่ของตนเองในทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวนี้ไม่สมบูรณ์ได้

นอกจากในการจัดโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีจุดประสงค์ที่จะให้ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ในด้านวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แพร (1970) ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ คือ การที่ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึก ซึ่งเป็นผลจากขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และนอกจากนั้นยังเน้นที่ประเด็นการพัฒนาสามารถของผู้เรียนให้มีมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ซึ่งจะสามารสร่างขึ้นได้ด้วยตนเองโดยความช่วยเหลือจากผู้สอนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือให้เกิดมโนธรรมสำนึกขึ้น นอกจากนี้ด้วยวิธีการสอนตามแนวความคิดของแพร นี้ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) ก็สามารถเข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีแนวคิดอันหลากหลายเกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม บอยเออ์ล (1981: 51-54) ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมเชิงพัฒนาไว้ 8 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโปรแกรม 2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย 3) การพิจารณาและกำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด 4) การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน 5) การวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 7) ความเชื่อถือได้ของโปรแกรม และ 8) การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวของบอยเออ์ลมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้การศึกษามืออาชีพได้ กล่าวคือ แนวความคิดของบอยเออ์ล เป็นขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีความเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ซึ่ง บอยเออ์ล ให้ความสำคัญกับการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และยังให้ผู้เรียนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ จุดเด่นในแนวความคิดของบอยเออ์ล ก็คือการกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโปรแกรมในขั้นตอนแรก และยังมีกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุนไว้อีกด้วย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ด้วยเหตุที่ว่าในจังหวัดกำแพงเพชร มีชาวไทยกะเหรี่ยง 7 กลุ่มบ้าน จำนวน 1,375 คน ซึ่งหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน้าที่ของทางภาครัฐหรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่เกี่ยวข้องและผู้นำท้องถิ่นของพื้นที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมโปรแกรม โดยการสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจะไม่ได้รับค่าตอบแทนในรูปของค่าจ้างใดๆ นอกจากนั้น ยังกล่าวได้ว่าการเข้าไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านของชนกลุ่มน้อยจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ถูกศึกษา กล่าวคือชาวบ้านจะต้องมีอสังขยและพร้อมให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาที่นักพัฒนาจะนำไปให้เป็นอย่างดี มิฉะนั้น จะไม่สามารถเก็บข้อมูลที่อยู่ในระดับที่ลึกไปกว่าข้อมูลพื้นฐานทางลักษณะกายภาพได้เลย 2) ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้เรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จะต้องมิบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นพลเมือง (Citizenship) ไทย ที่มีสิทธิในการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายลูกที่บัญญัติขึ้นตามความในรัฐธรรมนูญ คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 3) หมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษาต้องเป็นหมู่บ้านชาวเขาที่ปลอดจากปัญหาเสพติดในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยแน่ใจได้ว่ามีความปลอดภัยกับตัวผู้วิจัยและผู้ช่วยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาวิจัยซึ่งตรงกับระยะเวลาที่รัฐบาลมีนโยบายการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการฆ่าตัดตอนขึ้นจำนวนหลายกรณีในหลายพื้นที่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำในการตัดสินใจเลือกหมู่บ้านชาวไทยกะเหรี่ยงที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร (คุณสุทธิ จันทรวงษ์) และจากการสำรวจพื้นที่หมู่บ้านชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยตนเองในเบื้องต้นหลายหมู่บ้านและในหลายจังหวัด 4) ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษาต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เพราะจะทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วม โปรแกรม มีเวลาส่วนหนึ่งให้กับการเข้าร่วม โปรแกรมได้อย่างเต็มที่ 5) หมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษาจะต้องเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าที่มีวัฒนธรรมและรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่รักษาความเป็นชาวเขาไว้ได้มากที่สุด กล่าวคือในภาพรวมจะถูกวัฒนธรรมของคนพื้นราบแทรกแซงและรับไว้น้อยที่สุด

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวถึงทั้งหมดข้างต้นนี้ จึงมีความจำเป็นที่กลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส พลาดโอกาส หรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบการศึกษาปกติที่มีเป็นจำนวนมาก รวมถึงชาวไทยกะเหรี่ยงที่ได้รับการศึกษาในภาคบังคับจากรัฐแล้ว และได้ออกมาจากระบบโรงเรียนแล้ว จะต้องเข้ารับการศึกษาด้านการเมืองในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพิ่มเติม เพราะเป็นกฎหมายใหม่ด้าน

การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนซึ่งจะไปทำหน้าที่ตัดสินใจในประเด็นสาธารณะแทนกลุ่มประชาชนชาวไทยกะเหรี่ยงในกิจกรรมของท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนที่กลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงอาศัยอยู่นั้น

เพื่อการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องที่กล่าวข้างต้นนี้ ได้มีหน่วยงานทางราชการต่างๆ ทำหน้าที่ให้การศึกษาดูงานเมืองกับประชาชนโดยการพัฒนาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม อาทิ กรมการปกครอง คณะกรรมการการเลือกตั้ง กรมการพัฒนาชุมชน ฯลฯ แต่ในโครงการที่จัดขึ้นโดยส่วนมากจะเป็นโครงการที่หน่วยงานเป็นผู้กำหนดหลักสูตร เนื้อหาไว้ก่อนล่วงหน้าโดยมองข้ามในประเด็นสำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์, 2540) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กรมสามัญศึกษา, 2542) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสิ่งนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ แพร และบอยเออ์ล ที่สนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดของ แพร(1970) และบอยเออ์ล(1981) มาใช้เพราะมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการพัฒนาความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมากที่สุด แต่ในการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในครั้งนี้ จะไม่นำส่วนของการปฏิบัติ (Practice) มาประเมิน เพราะต้องอาศัยเงื่อนไขทางด้านระยะเวลาในการเลือกตั้งครั้งต่อไปในปี พ.ศ.2550 แต่จะนำเอาเฉพาะในส่วนของความรู้ ทักษะคิด และการเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมาประเมินเท่านั้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแพร และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแพร และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง น้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ศิริมา กิตติบัณฑิต (2544) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออล์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุริน คล้ายรามัญ (2543) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

นิลุบล ฉนวนศรี (2536) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้วิธีการสอนโดยผสมผสานระหว่างการสอนแบบ คิดเป็น กับการสอนของเปาโล แฟร์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน พบว่า 1) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม 2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเจตคติสูงกว่ากลุ่มควบคุม 3) กลุ่มทดลองมีความถี่ของพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ประภาภรณ์ ธิดิมาพงศ์ (2532) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง โภชนาการและการแก้ปัญหาทุพโภชนาการโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกและบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงทั้ง 2 แบบ แต่บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับสูงกว่า

พิมพ์ใจ ศิริสาคร (2536) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึกตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพของเยาวชนในชุมชนแออัด พบว่า เยาวชนในชุมชนแออัดที่สอนด้วยวิธีการแบบมโนธรรมสำนึกตามแนวความคิดของแฟร์ มีคะแนนท้ายบทเรียนและคะแนนเจตคติหลังการทดลองแตกต่างกันกับ

นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งสอนด้วยวิธีธรรมดามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐาน ดังนี้

หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ชาวไทยกะเหรี่ยงที่เป็นผู้เรียนในโปรแกรมจะมีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จัดขึ้นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวนประชากร 166 คน ซึ่งนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลพื้นฐาน 166 คน และเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนใน โปรแกรม 10 คน อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 5 คน ผู้นำชุมชน 4 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 4 คน ศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกันยายน พ.ศ.2548

2. ขอบเขตของเนื้อหาการศึกษาวิจัย

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง

2.2 เนื้อหาด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มี 3 เรื่อง ดังนี้ คือ

2.2.1 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (การปกครองตนเอง
หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.)

2.2.2 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไร้ครวญรอบคอบ)

2.2.3 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (วิธีการ
ซื้อเสียงขายเสียง ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง)

2.3 ขั้นตอนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับ

ท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง มีขั้นตอนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ 15 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

- 2.3.1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับ
การพัฒนาโปรแกรม
- 2.3.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับ
การเลือกตั้ง อบต.)
- 2.3.3 การเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ
โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
- 2.3.4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
- 2.3.5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนเพื่อช่วยใน
การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.
- 2.3.6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็น
ข้อมูลประกอบรายงาน
- 2.3.7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน
- 2.3.8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอน
และกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3.9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดง
ถึงสถานการณ์นั้น ๆ
- 2.3.10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน
- 2.3.11 การถอดรหัส(Decoding)หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยง
พิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้
- 2.3.12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่
- 2.3.13 การนำผลจากการสนทนาไปจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัส
อีกครั้งโดยการสนทนาถึงวิธีการต่าง ๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง
- 2.3.14 การจัดระบบวิธีการต่าง ๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียม
เอกสารจากการถอดรหัส
- 2.3.15 การเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมิน
เพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของ
โปรแกรม

3. ขอบเขตของการวัดความสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้จะวัดความสำเร็จ โดยการประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเฉพาะด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และมโนธรรมสำนึก (Conscientization) เท่านั้น แต่ไม่มีการประเมินผลด้านการนำไปปฏิบัติ (Practice)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทุกคนได้ตอบคำถามหรือแสดงออก ด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความรู้สึกรับผิดชอบของตนเองด้วยความจริงใจ

2. การวิจัยครั้งนี้จะวัดความสำเร็จโดยการประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเฉพาะด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Attitude) และด้านมโนธรรมสำนึก (Conscientization) เท่านั้น แต่การประเมินผลด้านการนำไปปฏิบัติ (Practice) จะไม่มีการประเมินในการวิจัยนี้ ด้วยเหตุที่ว่าจะต้องรอระยะเวลาจนกว่าทางราชการจะจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นตามระยะเวลาหรือตามกฎหมายในครั้งต่อไปในปี พ.ศ.2550 จึงจะติดตามประเมินผลด้านการนำไปปฏิบัติ (Practice) ได้

3. บทบาทของผู้วิจัยในระยะการศึกษาภาคสนาม มีดังต่อไปนี้คือ

3.1 ในขั้นตอนที่ 2 สำรวจสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

3.2 ในขั้นตอนที่ 3 สนทนาร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและผลที่ปรารถนาให้เกิด

3.3 ในขั้นตอนที่ 4 สนทนาร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะนำมาใช้ และความสนับสนุนต่างๆ ที่จะมิให้กับโปรแกรม

3.4 ในขั้นตอนที่ 5 แสวงหา และคัดเลือกอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงตามคำแนะนำของผู้นำชุมชน

3.5 ในขั้นตอนที่ 6 ร่วมสนทนากับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงในการระดมสมองในเรื่องวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต.ในอดีตและปัจจุบัน กับสิ่งที่ต้องการให้เป็นในอนาคต

3.6 ในขั้นตอนที่ 7 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (ในขั้นตอนที่ 2) และการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน (ในขั้นตอนที่ 6) ให้กับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง และสนับสนุนให้วาดเป็นภาพที่แสดงความขัดแย้ง

3.7 ในขั้นตอนที่ 8 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวางแผนการสอนและ

กิจกรรมการเรียนรู้

3.8 ในขั้นตอนที่ 9 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงสร้างสื่อการเรียนการสอน(เพิ่มเติมอื่นๆ นอกเหนือจากภาพที่แสดงความขัดแย้ง)

3.9 ในขั้นตอนที่ 10 ระหว่างที่ครูผู้สอนทำหน้าที่นำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้งให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงและถามคำถามกระตุ้นการสนทนาของผู้เรียน ผู้วิจัยร่วมกับอาสาสมัครช่วยอำนวยความสะดวกตามขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

3.10 ในขั้นตอนที่ 11 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงบันทึกการสนทนาแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

3.11 ในขั้นตอนที่ 12 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงประมวลบันทึกการสนทนาแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดเป็นคำหลักที่เกิดขึ้น

3.12 ในขั้นตอนที่ 13 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงนำคำหลักมาแยกเป็นหมวดหมู่ และมอบให้กับครูผู้สอนเพื่อมอบหมายให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงนำไปแต่งเป็นประโยคทางเลือกของตนเอง

3.13 ในขั้นตอนที่ 14 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง รวบรวมทางเลือกในการปฏิบัติของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

3.14 ในขั้นตอนที่ 15 ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้ควบคุมหอกระจายข่าวนำเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน และร่วมสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของชาวไทยกะเหรี่ยงตามแนวความคิดของเฟร และบอยเออส์ ซึ่งสังเคราะห์ขึ้น จำนวน 15 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม หมายถึง การเลือกใช้ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน อันประกอบไปด้วยพิพัฒนาการ และปฏิรูปนิยม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางของโปรแกรม

1.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย(เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

อบต.) หมายถึง การสำรวจความคิดเห็นของชาวไทยกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้นำชุมชน ในเรื่องความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

1.3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ และพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด หมายถึง ผู้วิจัยสนทนากับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อจัดโปรแกรมในหมู่บ้าน

1.4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน หมายถึง ผู้วิจัยสนทนากับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะนำมาใช้ และความสนับสนุนต่างๆ ที่จะมิให้กับโปรแกรม

1.5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชน เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) หมายถึง ผู้วิจัยสนทนากับผู้นำชุมชนเพื่อขอรับคำแนะนำและคัดเลือกอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงที่จะมาช่วยงานในโปรแกรม

1.6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน หมายถึง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันระดมสมองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของหมู่บ้านในอดีตและปัจจุบัน และสิ่งที่ต้องการให้เป็นในอนาคต

1.7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน หมายถึง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย และการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน มาวาดเป็นภาพที่แสดงความขัดแย้ง

1.8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันสร้างแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

1.9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ หมายถึง ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

1.10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน หมายถึง ครูผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้งให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และถามคำถามเพื่อกระตุ้นการสนทนาของผู้เรียน

1.11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้ หมายถึง ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นกับครูผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ตามภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง

1.12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่ หมายถึง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยรวบรวมคำหลักที่เกิดขึ้นจากการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

1.13 การนำผลจากการสนทนาไปจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง หมายถึง ครูผู้สอนนำเสนอคำหลักให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง เพื่อแต่งประโยคทางเลือกในการปฏิบัติของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแต่ละคนในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. และนำประโยคที่ได้มาให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อีกครั้งหนึ่ง

1.14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส หมายถึง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยรวบรวมทางเลือกในการปฏิบัติของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

1.15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม หมายถึง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงนำคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงแจกให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงหลังคาเรือนละ 1 เล่ม และตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนร่วมกันสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรม

2. ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นใน 3 เรื่อง คือ (1) หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (2) วิธีการเลือกตั้ง อบต. และ (3) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

3. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ สภาวะจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ และการยอมรับหรือไม่ยอมรับ สำคัญหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ใน 3 เรื่อง คือ (1) หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (2) วิธีการเลือกตั้ง อบต. และ (3) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

4. มโนธรรมสำนึก หมายถึง จิตสำนึกในระดับที่สี่ ซึ่งเป็นขั้นที่สูงที่สุดตามแนวคิดในปรัชญาการศึกษาของแฟร์ คือ การที่ผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเพียงแค่การรับรู้ข่าวสารมาสู่การมีความรู้ ทัศนคติ ที่ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์ จนสำนึกถึงหน้าที่ของตนเองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและเลือกอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงด้วย ซึ่งในการสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะแทนด้วย “รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้” ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

5. การคิดวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง ความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้ออ้างที่น่าเสนอ แต่ตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งข้ออ้างนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่าง ๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างเดิม

6. การเสนอรหัส หมายถึง ขั้นตอนในกระบวนการเรียนการสอนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ครูผู้สอนนำเสนอรูปภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้งกัน ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. และถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์รูปภาพที่แสดงความขัดแย้งนั้น

7. การถอดรหัส หมายถึง ขั้นตอนในกระบวนการเรียนการสอนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์รูปภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้ง ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งถูกถามคำถามกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นจากครูผู้สอน

8. การถ่ายทอดความคิดโดยการวาดภาพ (Photo Voice) หมายถึง กระบวนการในขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่อาสาสมัครได้ร่วมกันระดมสมองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาสาสมัครวาดเป็นภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้งกันในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

9. สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง บริบทด้านความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึกของชุมชนในเนื้อหา 3 เรื่อง คือ (1) หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (2) วิธีการเลือกตั้ง อบต. และ (3) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

10. ชนกลุ่มน้อย หมายถึง กลุ่มคนที่มีขนาดหรือสัดส่วนน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ รวมทั้งมีแบบอย่างทางวัฒนธรรมย่อยอยู่ภายในสังคมใหญ่ มีเอกลักษณ์หรือความผูกพันกันภายในกลุ่มด้วยเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา หรือลักษณะอื่น ๆ ทางวัฒนธรรมที่แยกให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าแตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ของสังคม ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง ชาวไทยภูเขาเท่านั้น

11. ชาวไทยภูเขา หมายถึง ชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอยู่ตามภูเขาสูงชายแดนของประเทศ ไทย ซึ่งมีด้วยกันหลายเผ่าพันธุ์ อาทิ กะเหรี่ยง ม้งหรือแม้ว มูเซอ เข่า อีกอหรืออะข่า ถิ่น ลีซอ ลัวะ ขมุ ตองซุ(กะเหรี่ยงปะโอ) และผีตองเหลือง ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง ชาวไทยกะเหรี่ยงเท่านั้น

12. ชาวไทยกะเหรี่ยง หมายถึง ชนกลุ่มน้อยที่อยู่ตามภูเขาสูงชายแดนของประเทศ ไทย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ กะเหรี่ยงสะกอ (Sqaw Karen) กะเหรี่ยงโปว์ (Pwo Karen) กะเหรี่ยงคะยา(Kayah Karen) และ กะเหรี่ยงตองซุ (Thongsue Karen) ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง กะเหรี่ยงสะกอในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร เท่านั้น

13. ชาวเขาในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก หมายถึง ประชาชนที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยง และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
14. การเลือกตั้ง หมายถึง การลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้ง
15. การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หมายถึง การลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ซึ่งประกอบไปด้วย นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน
16. ผู้นำชุมชน หมายถึง ชาวไทยกะเหรี่ยงที่เป็นหัวหน้าเผ่า หมอผีประจำเผ่า กวีและศิลปินประจำเผ่า และผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก
17. อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง หมายถึง เยาวชนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ที่มีอายุระหว่าง 14-17 ปี และมีคุณสมบัติอื่นๆ ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด และอาสาเข้ามาช่วยงานในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น
18. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง หมายถึง ชาวบ้านที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขึ้น และสมัครใจเข้ามาเป็นผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น
19. ครูผู้สอน คือ ครูอาสาสมัคร ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้รูปแบบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เป็นการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของแฟร และบอยเออ์ล เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
2. เป็นแนวทางในการนำแนวคิด ที่เป็นการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของแฟร และบอยเออ์ล มาจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเรื่องอื่น ๆ
3. ผลของการศึกษาครั้งนี้ อาจทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นในระดับที่สูงขึ้น
4. เป็นแนวทางการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ต่อไป

5. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา หรือทำวิจัยต่อไปในเรื่องการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
6. ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการช่วยเหลือหรือให้การศึกษาแก่กลุ่มชาวเขาต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แพร์ และแพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริม การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่ 1 ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอ ตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. ชาวไทยกะเหรี่ยง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังมีรายละเอียดของเนื้อหาแต่ละเรื่องต่อไปนี้ คือ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยขอแนะนำเอกสารที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสังคมประจักษ์ทางการเมืองกับการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. สำนักปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
4. ตัวอย่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการเมือง การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ หรือการเลือกตั้ง ในประเทศไทย
5. ตัวอย่างเนื้อหาหลักสูตรของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการสอนของแพร์
7. การคิดวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking)
8. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัด โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของบอยเออส์
9. การเปรียบเทียบแนวความคิดของแพร์ และบอยเออส์ และโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น

1. กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองกับการศึกษาตามอัชยาศัย และการศึกษานอกระบบ โรงเรียน

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองกับการศึกษาตามอัชยาศัย

Dawson & Prewith (1969) ได้นำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ของกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 ชนิด คือ สังคมประกิตทางการเมืองโดยตรง และสังคมประกิตทางการเมืองโดยอ้อม ดังมีลักษณะต่อไปนี้ คือ

1) สังคมประกิตทางการเมืองโดยตรง คือ กระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยเฉพาะ เช่น บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของการเมือง รัฐบาล พรรคการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองโดยตรงเช่นนี้ จะทำให้บุคคลมีทัศนคติและแนวความคิดทางการเมืองที่ชัดเจน กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองโดยตรงนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด คือ

1.1) Imitation คือ การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เช่น ลูกเลียนแบบความนิยมพรรคการเมืองจากพ่อแม่

1.2) Anticipatory Political Socialization เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความคาดหวังว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต เช่น นักศึกษาทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเป็นการเตรียมตัวที่จะทำงานทางการเมืองเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

1.3) Political Education เป็นการให้การศึกษาทางการเมือง ได้แก่การถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองโดยตรง เช่น การสอนเรื่องประชาธิปไตย พรรคการเมือง ให้กับผู้เรียน

1.4) Political Experience เป็นประสบการณ์ทางการเมือง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง เช่น การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง การร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2) สังคมประกิตทางการเมืองโดยอ้อม คือ การที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดลักษณะนิสัยเริ่มตั้งแต่จากสิ่งที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ เพื่อน ครู และจะสร้างความคาดหวังเกี่ยวกับผู้มีอำนาจหน้าที่เหล่านี้ โดยสร้างภาพว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับคนเหล่านี้เช่นไร ซึ่งต่อไปก็จะเป็นการพัฒนาไปสู่การรับรู้ถึงอำนาจทางการเมืองได้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2526: 19-20) ได้ให้ความหมายของกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของสังคมในความหมายที่เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientations) ต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ (Knowledge หรือ Cognition) ความเชื่อ (Beliefs) ทัศนคติและความรู้สึก (Attitudes and Feelings) และค่านิยม (Values) ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทาง

การเมือง และบทบาทต่าง ๆ ในระบบการเมือง กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองนี้ อาจเป็นการผดุงรักษาและส่งผ่าน (Maintain and Transmit) หรือ การแปลงรูป (Transform) หรือสร้าง (Create) ความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านี้ ก็ได้

จากความหมายของกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองข้างต้นที่นำเสนอนี้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองว่า หมายถึง การสั่งสอน อบรม การถ่ายทอด และการแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง รวมถึงการชักชวนและการโน้มน้าวให้เชื่อหรือปฏิบัติตามในประเด็นเรื่องราวทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่ง โดยการส่งผ่านให้กับคนอีกรุ่นหนึ่งที่ตามมา

อย่างไรก็ดี กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง เป็นแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์ แต่หากเป็นแนวความคิดทางการศึกษาแล้ว จะถือว่ากระบวนการดังกล่าว เป็นการศึกษาแบบธรรมดาวิสัย (Informal Education) หรือการศึกษาตามอัธยาศัย นั่นเอง ซึ่งเกิดขึ้นได้จาก อาทิ สถาบันครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนร่วมงานหรือกลุ่มอาชีพ กลุ่มสื่อสารมวลชน และการประชาสัมพันธ์ การติดต่อและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองโดยตรง ฯลฯ ดังนั้นจึงขอกล่าวถึงการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต่อไป

การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 4 ความว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ประกอบกับมาตรา 15 ได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาไว้เป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในส่วนของกรนอกระบบโรงเรียนนี้ ความตามพระราชบัญญัติกำหนดไว้ว่า “การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลและกลุ่ม” และในส่วนของกรศึกษาตามอัธยาศัย ความตามพระราชบัญญัติกำหนดไว้ว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ”

อุ้นตา นพคุณ (2523: 2-4) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาโดยยกคำนิยามของ Coombs ซึ่งเป็นที่นิยมในการอ้างถึงในหมู่นักการศึกษาไทย ว่า การศึกษา คือ การเรียนรู้ไม่ว่าที่ไหน เมื่อไร หรือด้วยวิธีการใด ดังนั้นด้วยแนวคิดนี้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สืบเนื่องติดต่อกันตลอดชีวิตตั้งแต่วัยแรกสุดของการเป็นทารกจนถึงวัยชรา ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จึงอาจจะจำแนกการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งอาจจะมีส่วนซ้อนกันและส่วนที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่มาก อันได้แก่

1) การศึกษาแบบธรรมดาศิลัย (Informal Education) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์แบบที่เป็นธรรมชาติที่สุด หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบสัญชาตญาณ ซึ่งหากอ้างตามคำนิยามของ Coombs ก็จะหมายถึงกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตที่บุคคลได้รับและสะสมความรู้ ทักษะ ทักษะ และความเข้าใจจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ครอบครัว การทำงานและการเล่น จากตัวอย่างและทัศนคติของครอบครัว เพื่อน จากการเดินทาง การอ่าน หนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ หรือชมโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โดยทั่วไปแล้ว การศึกษาแบบธรรมดาศิลัย นี้จะไม่มีการจัดระบบ และไม่มีแบบแผน แต่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเรียนรู้ทั้งหมดของบุคคลแต่ละคน แม้ว่าบุคคลที่ถือว่าเป็นผู้ที่เข้าโรงเรียนมาแล้วก็ตาม

2) การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีสถาบันการศึกษา รับผิดชอบอยู่โดยตรง เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย การศึกษาแบบนี้จะมีการเรียนรู้โดยจัดระบบการแบ่งตามอายุของนักเรียน การกำหนดพื้นฐานความรู้ การจัดขั้นตอนของการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีวศึกษา มีการให้วุฒิปับตร หรือประกาศนียบัตร ปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จขั้นตอนต่าง ๆ โดยการวัดและการประเมินผล ผู้ที่ถูกคัดเลือกให้ผ่านจะกระทำเป็นระบบ

3) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Nonformal Education) ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่อาจจะดำเนินการจัดขึ้นมาโดยสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม นอกเหนือไปจากสถาบันทางการศึกษา ซึ่งหากอ้างตามคำนิยามของ Coombs ก็จะถือว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดไว้ในนอกระบบโรงเรียน ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยแยกหรือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกิจกรรมใหญ่ของสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนั้น ๆ ขึ้น แต่ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการและความสนใจทางการศึกษาของผู้เรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจมีลักษณะที่เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยผสมผสานด้วย ดังที่ อุ่นตา นพคุณ (2523: 10-12) ได้พยายามรวบรวมความหมายในลักษณะที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมายกว้างและรวบถึงการเรียนรู้ทุกอย่างของบุคคล รวมทั้งการศึกษตามอัธยาศัยด้วย กล่าวคือ

บรรจง ชูสกุลชาติ กล่าวว่า “คือการศึกษาที่เป็นธรรมชาติธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกโอกาส เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง และเกิดขึ้นได้กับทุกผู้ทุกคน ที่มีความสนใจหรือมีความจำเป็นที่ปรารถนาจะแก้ปัญหาที่ประสงค์จะต่อผู้ใดนั้น และที่มุ่งหมายจะให้เพิ่มคุณภาพของชีวิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ ตลอดจนเพิ่มอาชีพเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกเมื่อเชื่อกัน”

แมคคอลล์ กล่าวว่า “การศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การศึกษาซึ่งเป็นชั้นเรียนในโรงเรียน ภาคปกติ ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนนั้น หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปตินั้นๆ การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึง การศึกษาทุกอย่าง การเรียนรู้จากพ่อแม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากเพื่อนๆ การเรียนรู้จากสื่อสารมวลชน การเรียนรู้จากโรงเรียนผู้ใหญ่และหน่วยพัฒนาต่างๆ การเรียนรู้จากการฝึกงาน การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาว ฯลฯ”

พอลสตัน กล่าวว่า “คำว่าการศึกษาโดยทั่วไป หมายถึง การจัดระบบการเรียนการสอนที่จัดเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษาที่จัดกันเป็นชั้นเรียนเป็นที่ยอมรับกันมาแต่เดิมว่า จะต้องเริ่มจากชั้นประถม-มัธยมและไปจบลงที่อุดมศึกษา ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนนั้น มักเป็นการศึกษาที่ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลวมๆ เพื่อให้รวมถึงกิจกรรมในสังคม และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะอื่นๆ นอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนภาคปกติ”

เชฟฟิลด์ และ โจน่า กล่าวว่า “การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุม การฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ของบุคคลแต่ละบุคคลจากพ่อแม่ จากโรงงาน ไปจนถึงการณรงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งชาติให้รู้หนังสือ การศึกษานอกโรงเรียนควรจะเป็นบริการที่สนองความต้องการหลายอย่างเช่น 1) เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน 2) เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบในโรงเรียนแล้วได้มีโอกาสหาความรู้และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ 3) สำหรับช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน”

กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า “การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นนอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติ”

นอกจากนั้น อุ่นตา นพคุณ (2520: 7-8) ยังได้จำแนกประเภทของการศึกษารูปนัย (การศึกษานอกระบบโรงเรียน) ออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือแบบทั่วไป (General Education) หมายความว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือที่ชั้นประถมศึกษาได้กำหนดเป้าหมายไว้ได้แก่ ความรู้ และความชัดเจนในการอ่าน และเขียนหนังสือ การคิดเลขคณิต การเข้าใจวิธีการทางวิทยาศาสตร์และสภาพแวดล้อมฯ
2. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ในครอบครัว (Family Education) จะเป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาในด้านสุขภาพ อนามัย โภชนาการ การเลี้ยงเด็ก และการวางแผนครอบครัว เป็นต้น
3. การศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน (Community Development Education) จะเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมสถาบันในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีการเรียนรู้หลักการปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ สหกรณ์ หรือการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นหรือปัญหาในระดับชาติ
4. การศึกษาด้านอาชีพศึกษา (Vocational Education) จะเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้และทักษะ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการประกอบการด้านเศรษฐกิจ และในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน อุ่นตา นพคุณ (2523: 26) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น อาจให้แก่ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เพื่อให้ชุมชนนั้นได้รับความรู้ที่จะรู้จักชุมชนของตนเอง รู้จักการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหา ดังกล่าวโดยใช้วิธีช่วยเหลือตนเอง (Self-Help) มากที่สุดเท่าที่จะได้และโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530: 17) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าหมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา หรือการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะดำเนินการจัดขึ้นมาโดยสถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม นอกเหนือไปจากสถาบันทางการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดไว้ในนอกระบบโรงเรียน ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยแยกหรือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกิจกรรมใหญ่ของสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนั้น ๆ ขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการและความสนใจทางการศึกษาของผู้เรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2542: 3-4) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าหมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใด ๆ ก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่ม เป้าหมายต่าง ๆ ในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ๆ จะสนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้นได้ด้วย ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคนในชุมชน โดยจัดให้แก่ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิภาค ทุกระดับการศึกษา และทุกชุมชนโดยมีลักษณะที่ยืดหยุ่นใน การจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้สอน ผู้เรียน เวลา สถานที่ หลักสูตรและการสอน การจัดบริหาร และการประเมินผล

ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นระบบการศึกษาที่จัดขึ้น โดยมี ความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยใช้เนื้อหาและหลักสูตรที่ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่เป็นผู้เรียน และ การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การศึกษาที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองตาม ความสนใจ สักยภาพ ความพร้อม และ โอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้ตามความสะดวกและตาม อรรถภาพ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถแบ่งประเภทตามพื้นฐานของแนวความคิดออกเป็น สำนักปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนใหญ่ๆ ได้ 5 สำนัก ดังที่จะกล่าวถึงต่อไป

2. สำนักปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Elias และ Merriam (1980 อ้างถึงใน อุ๋นตา นพคุณ, 2546: 60) ได้แบ่งประเภทของ ปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นสำนักทางปรัชญาครั้งแรกซึ่งปรากฏในหนังสือ Philosophical Foundations of Adult Education ได้แก่ สำนักเสรีนิยม(Liberal) สำนักพิพัฒนาการ (Progressive) สำนักพฤติกรรมนิยม(Behaviorist) สำนักมนุษยนิยม(Humanist) สำนักปฏิรูปนิยม (Radical) และสำนักปรัชญาเชิงวิเคราะห์(Analytic Philosophy) ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้เพียง 5 สำนัก ซึ่งไม่รวมสำนักปรัชญาเชิงวิเคราะห์ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนใจในการวิเคราะห์ตีความ เพื่อที่จะทำ ความเข้าใจในหลักการศึกษานอกระบบให้ตีความยิ่งขึ้น ดังมีรายละเอียดของปรัชญาแต่ละสำนัก ต่อไปนี้ คือ

2.1 ปรัชญาการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำนักเสรีนิยม (Liberal)

ปรัชญาสำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานคือความรู้ต้องคู่คุณธรรม ดังนั้นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบจะต้องมีความรู้พร้อมกับมีจริยธรรม คุณธรรม การที่บุคคลที่เป็นผู้ได้รับการศึกษานั้น ถ้าได้รับเพียงความรู้ แต่ขาดคุณธรรม ก็จะไม่สมบูรณ์แบบ ในทำนองเดียวกันกับผู้ที่มีจริยธรรมแต่ขาดความรู้ นอกจากนั้นปรัชญาสำนักนี้ยังเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่มีเสรีภาพในตัวเองที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางต่างๆ ของชีวิต แต่มนุษย์ก็ควรจะมีเสรีภาพที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล ประกอบกับการเป็นอิสระเสรีจากความอคติ ความลำเอียง ที่จะทำให้มนุษย์เป็นทาส ครอบงำกันเพราะความเชื่อที่เป็นอคติ การศึกษาตามความเชื่อนี้จึงมีหน้าที่ในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของชาติและอารยธรรมของมนุษยชาติ ในการจัดการเรียนการสอนของปรัชญาสำนักเสรีนิยมจะใช้วิธีการบรรยาย การซักถาม การอภิปรายระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนเอง นอกจากนั้นยังใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อ่านและทบทวนเนื้อหาเพื่อการอภิปรายแสดงเหตุผลอย่างแตกฉาน เพราะเชื่อว่าบุคคลควรเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ และหากมีการพัฒนาสติปัญญาอย่างดีแล้ว บุคคลนั้นก็จะสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง (อุนตา นพคุณ, 2546: 61) การเรียนรู้จึงควรจะต้องกว้างขวางหลายสาขาวิชา เนื้อหา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ผู้รู้ได้รวบรวมไว้ ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาปัญญาและการคิดที่มีเหตุผล ซึ่งมาจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล มีจริยธรรม และมีจิตวิญญาณ มีพลังอำนาจที่จะพัฒนาความมีเหตุผล จริยธรรม และจิตวิญญาณนั้นได้ ดังนั้นปรัชญาสำนักนี้จึงเป็นการพัฒนาปัญญา (Liberal Education) (Darkenwald and Merriam, 1992; Elias and Merriam, 1994 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2543: 9-12)

2.2 ปรัชญาการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำนักพัฒนาการ (Progressive)

ปรัชญาสำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานอยู่ที่การให้ความสำคัญเรื่องความแตกต่างในตัวผู้เรียน ฉะนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) การเรียนรู้และการศึกษาควรตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้เรียน นอกจากนั้นปรัชญาสำนักนี้ยังมองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงควรจะนำระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงไม่ใช่การศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ทั้งการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมด้วย (อุนตา นพคุณ, 2546: 62) ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลไม่สามารถจะแยกออกอย่างเด็ดขาดจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้น สังคมจึงเป็นผู้กำหนดผ่านทางใดทางหนึ่งให้บุคคลสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องใด ในขณะที่ความรู้และประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ก็จะหลอมรวมเป็นสิ่งเดียวกันจนแยกจากกันไม่ได้ ประสบการณ์จึงเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับ

สภาพแวดล้อม การศึกษาจึงควรมุ่งพัฒนาบุคคลและต้องรับผิดชอบต่อสังคม ตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ในทุกด้าน นอกจากนั้นปรัชญาสำนักนี้ยังมีความเชื่ออีกว่า ธรรมชาติ ของมนุษย์มิได้เกิดมาดีหรือชั่วร้าย แต่เกิดมาพร้อมกับศักยภาพที่ไม่มีที่สิ้นสุดที่จะพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ความเจริญก้าวหน้าจึงเป็นจุดหมายหลากหลายระดับที่เคลื่อนที่เข้าไปสู่ เป้าหมายสูงสุดที่ไม่มีวันถึง หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การศึกษาจึงต้องเป็นกระบวนการตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered) ใช้สถานการณ์เป็นศูนย์กลาง (Situation-Centered) หรือใช้ประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง (Experience-Centered) ดังนั้นปรัชญาสำนักนี้จึงเป็นการพัฒนาตนเองและสังคมไปพร้อมๆ กัน (Personal and Social Development) (Darkenwald and Merriam, 1992; Elias and Merriam, 1994 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2543: 13-14)

1.3 ปรัชญาการศึกษาของระบบโรงเรียนสำนักพฤติกรรมนิยม(Behaviorist)

ปรัชญาสำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานคือการศึกษาคือการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ของผู้เรียน ดังนั้นจึงมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavior Objectives) และในการประเมินผลจะต้องอิงเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น นอกจากนั้นการศึกษา จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนใช้วิธีการขึ้นาตนเอง (Self-Directed Learning) ยกตัวอย่างเช่น อาจจะเป็นด้วยชุดวิชาการเรียนรู้ เครื่องคอมพิวเตอร์ การศึกษาทางไกล เป็นอาทิ (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 63) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ด้วยการศึกษา ฝึกอบรม การพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาสำนักนี้สนใจเฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้เท่านั้น และมุ่งที่จะควบคุมหรือดัดแปลง พฤติกรรม โดยการพยายามควบคุมหรือดัดแปลงสภาพแวดล้อม จึงเป็นแนวความคิดที่ยึด สมรรถวิสัยเป็นพื้นฐานในการพัฒนาร่วมกับการใช้เทคโนโลยี ในทางปฏิบัติในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรก็จะมีกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถสังเกตได้ วัดได้ชัดเจน ดังนั้นปรัชญาสำนักนี้จึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่ ประสิทธิภาพขององค์กร (Organization Effectiveness)(Darkenwald and Merriam, 1992; Elias and Merriam, 1994 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2543: 15)

1.4 ปรัชญาการศึกษาของระบบโรงเรียนสำนักมนุษยนิยม (Humanist)

ปรัชญาสำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานคือ การจัดการศึกษาควรจะทำให้ความสำคัญกับ การพัฒนาตัวผู้เรียนในทุกๆ ด้าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ ความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลายของตัวผู้เรียน รวมทั้งในเรื่องอารมณ์ความรู้สึก การเห็นคุณค่าภายในตนเอง (Self-Esteem) ดังนั้นปรัชญาสำนักนี้จึงให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 63-64) นอกจากนั้น ปรัชญาสำนักนี้ยังเชื่อ

ว่ามนุษย์นั้นตีมาตั้งแต่กำเนิดและมีพลังที่จะมุ่งนำสู่ชีวิตที่ดี ดังนั้นการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาตนเองตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการชีวิตที่ดีและเปิดกว้างต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุในสิ่งที่ตนเองเป็นได้จริงสูงสุด (Self-Actualization) และเป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติภารกิจของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ เป้าหมายของการศึกษาจึงอยู่ที่บุคคล มิใช่ที่เนื้อหาความรู้ การศึกษาจึงควรเน้นที่เจตคติ (Affective) ความรู้สึกและความเข้าใจตนเองมากกว่าการพัฒนาที่สติปัญญา (Cognitive) ดังนั้นกระบวนการศึกษาจึงควรเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองได้สูงสุดเท่าที่บุคคลนั้นจะสามารถเป็นได้ ดังนั้นปรัชญาสำนักนี้จึงเป็นการพัฒนาตนเอง (Individual Growth and Development) (Darkenwald and Merriam, 1992; Elias and Merriam, 1994 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2543: 12-13)

1.5 ปรัชญาการศึกษาของระบบโรงเรียนสำนักปฏิรูปนิยม (Radical)

ปรัชญาสำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานคือการศึกษาควรถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนจะใช้วิธีการสอนแบบขมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ของผู้เรียนเพื่อให้หลุดพ้นจากวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) และวิธีการเรียนการสอนที่ใช้การท่องจำโดยไม่มีการคิดไตร่ตรอง หรือที่เรียกว่าระบบธนาคาร (Banking System) (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 64-65) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ถูกต้องตามกฎหมายในการเปลี่ยนแปลงระเบียบของสังคม (Social Order) ปรัชญาสำนักนี้ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับในทางการเมืองและการปกครอง ซึ่งนักปฏิรูปจะมองว่าทุกด้านย่อมมีความสัมพันธ์กันถึงกันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ขณะที่การศึกษาที่จัดโดยรัฐ ย่อมจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของชนชั้นปกครองเท่านั้น แต่ในทางที่ถูกต้อง ประชาชนควรมีเสรีภาพ มีความเท่าเทียมในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องสมัครใจที่จะเรียนและมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง การเรียนรู้จะต้องไม่ใช่ผลจากการสอน แต่เป็นผลจากการสะสมโดยบังเอิญในช่วงของชีวิต ดังนั้นการเรียนรู้บางส่วนเท่านั้นที่จะได้จากโรงเรียน แต่การเรียนรู้ส่วนใหญ่จะต้องได้จากภายนอกโรงเรียน สำหรับทางเลือกเพื่อใช้ทดแทนการศึกษาที่กดขี่นั้น นักการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนคนสำคัญอย่าง Freire เสนอให้ใช้รูปแบบการศึกษาแบบสนทนาและการตั้งประเด็นปัญหา (Dialogic and Problem-Posing Education) ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางวัฒนธรรมเพื่อเสรีภาพ (Cultural Action for Freedom) ที่ใช้การสนทนา (Dialogue) ในสภาพของกลุ่มเพื่อให้เกิดความตระหนักในสถานการณ์ปัจจุบันของเขาสาเหตุที่ทำให้เกิดสถานการณ์นั้น และทางแก้ไขที่เป็นไปได้ นอกจากนั้นเพื่อให้ได้สถานการณ์จริง ผู้เรียนสามารถจะร่วมคัดเลือกสถานการณ์และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นอิสระ ผลที่ได้จากการสนทนาจะกลายเป็นประเด็นสำหรับสร้างสรรค์ (Generative Themes) ด้วยวิธีการสนทนานี้จะทำให้ทราบความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อความจริงรอบๆ ตัวเขาและสิ่งที่จะต้องกระทำตามสภาพความเป็นจริงนั้นๆ ต่อจากนั้นจึงนำประเด็นสร้างสรรค์ข้างต้นมาสร้างวัสดุการเรียนเพื่อประกอบการสนทนากับให้กับผู้เรียนในรูปแบบของประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ในการสนทนาทุกคนจะ

ต้องเคารพซึ่งกันและกัน มีการให้เกียรติ ศรัทธา ผู้เรียนและผู้สอนต้องอยู่ในระดับความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (Horizon Relationship) และเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันที่จะร่วมแก้ไขสถานการณ์ของปัญหานั้นๆ ดังนั้นปรัชญาลำนำนี้จึงเป็นการปฏิรูปสังคม (Social Transformation) (Darkenwald and Merriam, 1992; Elias and Merriam, 1994 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ โปธิสุวรรณ, 2543: 14-15)

ปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำเสนอข้างต้นนี้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะนักพัฒนาโปรแกรมจะต้องใช้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ดังนั้นองค์กรหรือนักพัฒนาโปรแกรมที่มีความเชื่อในทางปรัชญาที่แตกต่างกันก็จะเลือกแหล่งข้อมูลและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาโปรแกรมที่แตกต่างกันไปด้วยเช่นเดียวกัน (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 59-60) อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการศึกษา หากเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติจะเรียกสิ่งนี้ว่า หลักสูตร (Curriculum) แต่หากเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว จะเรียกว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของนักวิชาการคนสำคัญในสาขาในลำดับถัดไป

3. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อุ้นตา นพคุณ (2546: 8) ได้กล่าวถึงความแตกต่างกันของคำว่าโปรแกรมและโครงการไว้ อย่างน่าสนใจว่า โปรแกรม (Program) คือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการจะมีลักษณะที่เป็นงานเฉพาะกิจตามความจำเป็นในสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ถ้าหากโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนาน ในกรณีเช่นนี้โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้น ระยะเวลาจึงจำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนา ประเมินผล เพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม นอกจากนี้ อุ้นตา นพคุณ (2546: 2-3) ยังได้ชี้แจงความหมายของหลักสูตร (Curriculum) และโปรแกรม (Program) ไว้ว่า ในการปฏิบัติงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น ในรายวิชาสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา มักจะใช้คำว่า “หลักสูตร” ซึ่งจะหมายถึงการวางแผนทางการศึกษาอันประกอบไปด้วยแผนรวมของการสอนทุกชั้นตอน โดยยกเอาความหมายที่ เสาวนีย์ เลาวัลย์ ได้ให้ไว้ว่าหลักสูตรจะต้องมี 4 ลักษณะ คือ 1) หลักสูตรเป็นกระบวนวิชาหรือเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน 2) หลักสูตรเป็นเรื่องของการประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน 3) หลักสูตรคือแผนหรือโครงการที่จัดให้แก่ผู้เรียน และ 4) หลักสูตรเป็นจุดหมายปลายทางเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์หรือคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตาม อุ้นตา นพคุณ ได้ชี้แจงโดยอ้างความเห็นของ Boyle(1981) และ Boone (1992) ว่า ใน

การให้ความหมายของโปรแกรมหรือการวางโปรแกรมทั้ง Boyle และ Boone จะให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับนักการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางการศึกษาระบบโรงเรียนเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) หรือการให้ผู้เรียนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (People's Participation) และสรุปว่าการที่โปรแกรมให้ความสำคัญเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับนักการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือองค์การทางการศึกษาระบบโรงเรียนนี้ คือคุณลักษณะเด่นที่ทำให้คำว่าโปรแกรมมีความหมายกว้างกว่าคำว่าหลักสูตร

จากการสำรวจแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาระบบโรงเรียน พบว่ามีนักวิชาการชั้นนำในสาขา ได้นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้ คือ

Beal et. Al (อ้างอิงใน Langenbach, 1988: 135-145) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษาระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ Social Action and Interaction in Program Planing ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนทั้งหมด 34 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ระบบสังคมที่ปรากฏอยู่

ขั้นที่ 2 การบรรจบความสนใจเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 4 ศึกษาสถานการณ์ทางสังคมก่อนหน้า

ขั้นที่ 6 การวิเคราะห์ระบบสังคมที่มีนัยสำคัญ

ขั้นที่ 8 การติดต่อกับชุดนาร่อง

ขั้นที่ 10 การสร้างความชอบธรรมกับผู้นำคนสำคัญของชุมชน

ขั้นที่ 12 การติดต่อกับชุดบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการเผยแพร่

ขั้นที่ 14 การกำหนดความหมายของความต้องการโดยระบบสังคม

ขั้นที่ 16 การทำข้อตกลงเพื่อการปฏิบัติ

ขั้นที่ 18 การวางเป้าหมาย

ขั้นที่ 20 การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการของการปฏิบัติ

ขั้นที่ 22 วางแผนการปฏิบัติ

ขั้นที่ 24 การระดมทรัพยากร

ขั้นที่ 26-28 ขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นที่ 3-31 การประเมินระหว่างการปฏิบัติว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

และในขั้นตอนต่อไปจะทำอะไร

ขั้นที่ 33 การประเมินผลโปรแกรมโดยรวมทั้งหมด

ขั้นที่ 34 การต่อเนื่อง

Boone (1992) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ *Developing Programs in Adult Education* ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ และแยกออกเป็น 20 ขั้นตอนย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผน

1.1 องค์กรและกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

- การทำความเข้าใจและการยอมรับกับหน้าที่ขององค์กร คือ พันธกิจ ปรัชญา และเป้าหมาย
- การทำความเข้าใจและการยอมรับกับโครงสร้างขององค์กรทางด้าน บทบาทและความสัมพันธ์
- การจัดการความรู้และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการขององค์กรทางด้าน การอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร และการประเมินผลและการตรวจสอบได้
- การทำความเข้าใจและการยอมรับกับการทดสอบกรอบแนวคิด สำหรับการวางโปรแกรม
- การทำความเข้าใจและการยอมรับกับความต่อเนื่องของการปรับปรุง องค์กรต่อไป

1.2 การเชื่อมต่อองค์กรกับสาธารณะ

- การศึกษา วิเคราะห์ และการวาดภาพรวมของผู้รับบริการใน สาธารณะขององค์กร
- การระบุกลุ่มเป้าหมายขององค์กร
- การระบุและการพบปะกับผู้นำของกลุ่มเป้าหมาย
- การร่วมกันระบุ ประเมิน และวิเคราะห์ความต้องการ โดยมุ่งที่ กลุ่มเป้าหมาย

2. การออกแบบและการนำไปใช้

2.1 การออกแบบโปรแกรม

- การแปลงความต้องการอย่างเร่งด่วนให้เป็นความต้องการระดับ มหภาค
- การแปลงความต้องการระดับมหภาคให้เป็นวัตถุประสงค์มหภาค
- การชี้เฉพาะกลยุทธ์ทางการศึกษาทั่วไปและกิจกรรมการเรียนรู้
- การชี้เฉพาะผลที่จะตามมาในระดับมหภาคของ โปรแกรม

2.2 การนำโปรแกรมที่วางไว้แล้วไปปฏิบัติ

- การพัฒนาแผนการปฏิบัติโดยการเปลี่ยนความต้องการไปเป็น

วัตถุประสงค์ของการสอน การระบุประสบการณ์ในการเรียนรู้สำหรับวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละข้อ การพัฒนาแผนสำหรับการประเมินผลที่จะตามมาของผู้เรียน และการประเมินผลประสบการณ์ในการเรียนรู้

- การพัฒนาและการนำกลยุทธ์และเทคนิคสำหรับการตลาดของแผนปฏิบัติการไปใช้
- การพัฒนาและการติดตามแผนสำหรับการสรรหาและการฝึกอบรมทรัพยากรผู้เรียนรู้ที่เป็นผู้นำ
- การติดตามผลและการเสริมแรงระหว่างครูและผู้เรียน

3. การประเมินผลและการตรวจสอบ

- การกำหนดและการวัดผลลัพธ์ของโปรแกรม
 - การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม
 - การใช้ข้อค้นพบจากการประเมินสำหรับการปรับปรุงโปรแกรม
- การเปลี่ยนแปลงองค์การ และสำหรับการตรวจสอบได้จากสาธารณะ องค์การที่เหนือขึ้นไป ผู้ให้เงินทุน องค์การวิชาชีพ และรัฐบาล

Houle (1996) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ *The Design of Education* ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 การระบุกิจกรรมทางการศึกษาที่เป็นไปได้
- ขั้นที่ 2 การตัดสินใจทางด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้
- ขั้นที่ 3 การระบุวัตถุประสงค์และการปรับให้เหมาะสม
- ขั้นที่ 4 การออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมทางด้านทรัพยากร ผู้นำ วิธีการ ตารางกำหนดการ ลำดับเรื่อง การเสริมแรงทางสังคม การทำให้อยู่ในรูปของปัจเจกบุคคล บทบาทและความสัมพันธ์ เกณฑ์ทางการประเมินผล และความชัดเจนของการออกแบบ
- ขั้นที่ 5 รูปแบบที่ใช้มีความเหมาะสมกับแบบแผนของชีวิตที่ใหญ่กว่าทั้งทางการแนะนำผู้เรียน รูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้เรียน งบประมาณ การเงินที่สนับสนุน และการตีความหมาย
- ขั้นที่ 6 นำแผนไปสู่ผลกระทบ
- ขั้นที่ 7 การวัดผลลัพธ์และการประเมิน

Knowles (1980) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy* ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 2 การจัดตั้งโครงสร้างองค์การสำหรับการวางแผน
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 4 การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามโปรแกรม (การสรรหาและการฝึกอบรม การจัดการเกี่ยวกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระบวนการ การปรึกษาทางด้านการศึกษา การงบประมาณ)
- ขั้นที่ 6 การออกแบบด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้
- ขั้นที่ 7 การประเมินผล และการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Caffarella (2002) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ *Planning Programs for Adult Learners* ซึ่งประกอบไปด้วย 11 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 การสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน
- ขั้นที่ 2 การระบุแนวความคิดของโปรแกรม
- ขั้นที่ 3 การจัดลำดับแนวความคิดของโปรแกรม
- ขั้นที่ 4 การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
- ขั้นที่ 5 การเตรียมการสำหรับการถ่าน โอนการเรียนรู้
- ขั้นที่ 6 การสร้างแผนการประเมินผล การกำหนดรูปแบบ ตารางเวลา และความต้องการทางด้านเจ้าหน้าที่
- ขั้นที่ 7 การเตรียมการทางด้านงบประมาณและแผนทางการตลาด
- ขั้นที่ 8 การออกแบบแผนการสอน
- ขั้นที่ 9 การประสานงานผู้สนับสนุน
- ขั้นที่ 10 การเรียนรู้และเหตุการณ์ในพื้นที่
- ขั้นที่ 11 การสื่อสารคุณค่าของโปรแกรม

จากการสำรวจแนวความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มี

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน นั้น

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวความคิดที่กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นของ นักวิชาการในประเทศตะวันตกที่พัฒนาขั้นตอนต่าง ๆ ขึ้นมา สำหรับในประเทศไทย จากการค้นคว้าพบว่ามีตัวอย่างของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น ดังจะได้กล่าวต่อไป

4. ตัวอย่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ หรือการเลือกตั้ง ในประเทศไทย

จากการสำรวจการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการเมือง การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ หรือการเลือกตั้งที่จัดขึ้นในประเทศไทย พบว่ามี ตัวอย่างโปรแกรมที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้ คือ

Constitution Education for Citizen's Active Participation in Reform in Thailand (เป็นหน่วยงาน NGO.) ได้จัดโปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูป เพื่อ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มบุคคลต่างๆ คือ เกษตรกร สตรี ผู้ใช้แรงงาน และชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก (โครงการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูป, 2545: แผ่นพับ)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้จัดโครงการพัฒนาต่างๆ ระหว่างปี 2475-2539 โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังมีรายละเอียด คือ

1) ประเภทการพัฒนาประชาธิปไตย ได้แก่ โครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาติ โครงการ พัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย โครงการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแก่ประชาชน โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน

2) ประเภทแนวทางในการเสริมสร้างประชาธิปไตย ได้แก่ โครงการเผยแพร่ ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน โครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน โครงการแผน ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538 โครงการสัมมนา สื่อมวลชนทั่วประเทศเพื่อร่วมรณรงค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538

3) ประเภทการส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ได้แก่ หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกัน ตนเอง (หมู่บ้าน อพป.) ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) (กรมการปกครอง, 2539: 1-60)

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้จัดโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน (สื่อ ขปต.) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2534)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงการเผยแพร่รัฐธรรมนูญและการพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย โครงการอบรมวิทยากรเผยแพร่ความรู้สารบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โครงการเผยแพร่สารบัญญัติและการพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โครงการจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่สารบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เช่น รายการโทรทัศน์ชุด “เปิดเล่มรัฐธรรมนูญ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) และโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา(ศศข.) (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543: 28-41)

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521)

มูลนิธิ พอ.สว. ร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ ได้จัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ด้อยโอกาสในเขตภูเขา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543)

สถาบันพระปกเกล้า ได้จัดโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่หนึ่งถึงรุ่นที่สี่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2543)

ตัวอย่างของโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้ มีความน่าสนใจและเมื่อมีการนำไปใช้ปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายอาจจะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งในที่นี้จึงขอนำเสนอรายละเอียดของเนื้อหาหลักสูตรของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ ดังจะได้กล่าวต่อไป

5. ตัวอย่างเนื้อหาหลักสูตรของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1 โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ซึ่งจัดโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2534)

จากการสำรวจเนื้อหาหลักสูตรโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน จะมีเนื้อหาที่ใช้ในการนำเสนอความรู้ความเข้าใจให้กับชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการใน 2 ส่วน คือ หนึ่ง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และ สอง การป้องกันการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยใช้สื่อประกอบ คือ ภาพพลิก ประกอบการสอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ภาพพลิกชุดที่ 1 นำเสนอเนื้อหาในการสอน คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีเนื้อหาประกอบไปด้วย

1. ความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - 1.1 ความหมาย
 - 1.2 ความสำคัญ
 - 1.3 หลักการ
 - 1.4 ประโยชน์
 - 1.5 กติกา
2. วิธีการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - 2.1 ความจำเป็นการมีผู้แทน
 - 2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้แทน
 - 2.3 ความจำเป็นของการมีพรรคการเมือง
 - 2.4 การเลือกตั้ง
 - 2.5 การจัดตั้งรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล
3. วิธีชีวิตแบบประชาธิปไตย
 - 3.1 ประชาธิปไตยในครอบครัว
 - 3.2 ประชาธิปไตยในกลุ่ม / องค์กร
 - 3.3 ประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - 3.4 ประชาธิปไตยในหมู่บ้าน / ตำบล
 - 3.5 ประชาธิปไตยในอำเภอ / จังหวัด

4. การเผยแพร่ประชาธิปไตย

- 4.1 การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพรรคการเมืองและผู้สมัคร
- 4.2 การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภาพลักษณ์ชุดที่ 2 นำเสนอเนื้อหาในการสอน คือ การป้องกันการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง อันมีเนื้อหาประกอบไปด้วย

1. การเลือกตั้ง

- 1.1 ความจำเป็นในการเลือกตั้ง
- 1.2 วิธีการเลือกตั้งที่ผ่านมา
- 1.3 กติกาของการเลือกตั้ง
- 1.4 หน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง
- 1.5 สิทธิของประชาชนในการเลือกตั้ง
- 1.6 ขั้นตอนและข้อปฏิบัติในการเลือกตั้ง (ก่อนการเลือกตั้ง วันเลือกตั้ง

หลังการเลือกตั้ง)

2. การป้องกันการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง

- 2.1 ลักษณะการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง (การแจกเงิน การแจกสิ่งของ การซื้อบัตรประชาชน การเลี้ยงอาหาร การก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์)
- 2.2 ผลเสียหายของการซื้อ-ขายเสียง
- 2.3 การป้องกันการซื้อ-ขายเสียง
- 2.4 วิธีปฏิบัติเมื่อมีการซื้อ-ขายเสียงเกิดขึ้น

5.2 โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา ซึ่งจัด โดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521)

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อชี้แนะ ชักชวน ให้ชาวเขามีความรู้ ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของชาวเขาและชาวพื้นราบ และให้มีจิตสำนึก ว่าชาวเขาก็มีสิทธิ หน้าที่ และโอกาสเช่นเดียวกับชาวพื้นราบ ในอันที่จะพัฒนาชีวิตของตนเอง ตลอดจนการใช้หน่วยงานบริการของรัฐให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสามารถแจ้งเป็น ความมุ่งหมายเฉพาะ ได้คือ เพื่อขยายการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จให้แก่ผู้ที่ไม่พูดภาษาไทย ซึ่งได้แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย ดังมีรายละเอียดคือ

- 1) เพื่อพัฒนาความคิด และความสามารถในการแก้ปัญหา
- 2) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการปรับปรุง รักษา สุขภาพอนามัย

ในโภชนาการและการเกษตร

- 3) เพื่อให้มีความรู้ด้านภาษา เลขคณิตและทักษะพื้นฐาน อันจำเป็นแก่การประกอบอาชีพ และหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม การร่วมอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 4) เพื่อให้มีทักษะ รู้จักคิดพิจารณาในด้านการค้าขาย

จากการสำรวจเนื้อหาหลักสูตรโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา จะมีเนื้อหาที่ใช้ในการนำเสนอความรู้ความเข้าใจให้กับชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการใน 4 หมวด ซึ่งประกอบไปด้วย 1) หมวดหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม 2) หมวดการเกษตร 3) หมวดอนามัย และ 4) หมวดเศรษฐกิจ ซึ่งในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะเนื้อหาของหมวดที่ 1 เรื่องหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

หมวดหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีเนื้อหาหลักสูตรดังต่อไปนี้ คือ

1. ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา และมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการเลือกผู้แทนระดับต่าง ๆ ไปทำหน้าที่แทนตน
2. ในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย เราได้รับสิทธิ และมีหน้าที่ต่อประเทศตามที่กฎหมายกำหนด
3. ชาวเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และเป็นพลเมืองไทยเช่นเดียวกับชนกลุ่มหนึ่ง
4. หมู่บ้านจะเจริญได้ต้องอาศัยความร่วมมือ และความเสียสละกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ ของคนในหมู่บ้านเพื่อส่วนรวม
5. เด็กหญิงและเด็กชาย ควรจะได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน
6. การอ่านและเขียนหนังสือบ่อย ๆ จะทำให้ไม่ลืมหนังสือ และได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ
7. การแจ้งเกิดต่อทางราชการ จะให้ประโยชน์ในด้านการใช้สิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองไทยได้สมบูรณ์ การแจ้งตายจะให้ประโยชน์ในการควบคุมโรคติดต่ออันตราย
8. การอ่านและเขียนภาษาไทยเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้การติดต่อกับสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น
9. การส่งบุตรหลานไปโรงเรียน จะทำให้บุตรหลานมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว
10. ชายหญิงควรแต่งงานเมื่อมีอายุมากพอควร และมีฐานะมั่นคงพอที่จะเลี้ยงดูครอบครัว และรู้จักความรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อบุตรที่จะเกิดมา
11. การพึ่งตนเองจำเป็นมากในการแก้ปัญหา ปัญหาหลายอย่างสามารถแก้ไขได้ในระดับ

หมู่บ้าน การขอความช่วยเหลือจากภายนอก ควรกระทำเมื่อจำเป็นจริง ๆ

12. หมู่บ้านที่วางผังได้ดีย่อมเกิดประโยชน์ คือ สะดวกต่อการรักษาสุขภาพอนามัย การขยายหมู่บ้านทำได้สะดวก และการป้องกันหมู่บ้านทำได้ง่าย

13. การใช้ที่ดินผิดวิธีก่อให้เกิดผลเสีย ถ้าใช้ถูกวิธีก็จะเป็นผลดีต่อตนเองและส่วนรวม

14. อาชีพเกี่ยวกับฝิ่น ถึงแม้จะทำรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่เป็นบาปต่อสังคมอื่น นอกจากนี้ยังเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมาย ทำให้เราไม่มีความสุขกายสุขใจ

15. คนแต่ละเผ่าย่อมมีวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยนได้ วัฒนธรรมที่ดีควรสงวนไว้ แต่บางอย่างที่ไม่เหมาะสมก็เปลี่ยนแปลงได้

16. การกระทำใด ๆ ต้องนึกถึงผลกระทบกระเทือนที่มีต่อชุมชนอื่นด้วย ควรหาทางป้องกันข้อขัดแย้ง และพร้อมที่จะทำความเข้าใจชาวพื้นราบ

5.3 โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ซึ่งจัดโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

เป็นการจัดการศึกษาให้กับชุมชนในเขตภูเขาโดยใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พุทธศักราช 2524 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงมาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา พุทธศักราช 2520 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคม รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวเขา สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เนื้อหาของหลักสูตรดังกล่าวนี้ มีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียน คือ

1. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

- 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
- 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
- 1.3 ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน
- 1.4 รู้จักคิด วิचारณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 1.5 มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือหมู่บ้าน
- 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
- 1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต

- 2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัว และส่วนรวมทั้งทางกายและจิตใจ

- 2.2 รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
- 2.3 มีความรู้และทักษะในการหา การใช้ และออมทรัพย์
- 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
- 2.5 มีความรู้ทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกัน โดยถือหลักสหกรณ์
- 2.6 มีความรู้และทักษะในการทำงานทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษา และคณิตศาสตร์
- 2.9 มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- 2.10 มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติ

3. ชีวิตที่สงบสุข

3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และ
วิทยาการใหม่ ๆ

3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิต
ประจำวัน

3.3 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ

3.4 มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และส่วนรวม

3.5 มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

4.1 เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4.2 รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ

4.3 ดำเนินในหน้าที่และสิทธิของตน

4.4 รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคม และท้องถิ่นของตน

4.5 รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจ
อันดีต่อกัน

4.6 สามารถผนึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญ และ
ความมั่นคงของประเทศ

4.7 รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินคนไทย

5.4 **สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน** ได้จัดทำหนังสือประชาสัมพันธ์ไทยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน: คู่มือการเรียนการสอน การเผยแพร่และการมีส่วนร่วมสำหรับครูอาจารย์ และผู้นำชุมชน ได้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543)

1. หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย: วัฒนาการ หลักประชาธิปไตยเปรียบเทียบ (2 ชั่วโมง)
2. วัฒนาการการปกครองประเทศไทยและปัญหาเสถียรภาพและประสิทธิภาพ การต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (2475-2539) (1 ชั่วโมงครึ่ง)
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 - 3.1 บททั่วไป และแนวทางปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่
 - 3.2 พระมหากษัตริย์ (ข้อ 3.1 และ 3.2 รวม 1 ชั่วโมงครึ่ง)
 - 3.3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (3 ชั่วโมง)
 - 3.4 หน้าที่ของชนชาวไทย (1 ชั่วโมงครึ่ง)
 - 3.5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (1 ชั่วโมงครึ่ง)
 - 3.6 รัฐสภา: สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา กระบวนการตรากฎหมาย กระบวนการควบคุมฝ่ายบริหาร (3 ชั่วโมง)
 - 3.7 คณะรัฐมนตรี และการจัดระเบียบราชการบริหาร (3 ชั่วโมง)
 - 3.8 ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร (3 ชั่วโมง)
 - 3.9 การปกครองท้องถิ่น (1 ชั่วโมงครึ่ง)
 - 3.10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (3 ชั่วโมง)
 - 3.11 การตรวจเงินแผ่นดิน (3 ชั่วโมง)
 - 3.12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
 - 3.13 บทเฉพาะกาล: การปรับตัวเข้าสู่ระบบใหม่ (3.12 และ 3.13 รวม 1 ชั่วโมงครึ่ง)
4. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายลูกบท ที่ต้องบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ และ สัมมนาวิธีการมีส่วนร่วม (รวม 6 ชั่วโมง)
5. สัมมนาและอภิปรายวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ
 - 5.1 การรักษาสิทธิเสรีภาพ (1 ชั่วโมง)
 - 5.2 สิทธิชุมชน การปกครองท้องถิ่น (1 ชั่วโมง)
 - 5.3 การสอดคล้องดูแลการเลือกตั้ง (1 ชั่วโมง)
 - 5.4 การเสนอกฎหมาย การทำประชามติและประชาพิจารณ์ (1 ชั่วโมง)

5.5 การควบคุมพฤติกรรมนักรบการเมืองและข้าราชการ (1 ชั่วโมง)

5.6 การบริหารโรงเรียนแบบประชาธิปไตย (1 ชั่วโมง)

6. สัมมนาและอภิปรายวิธีการสอนและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังศรัทธาแก่นักเรียน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

6.1 การปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย (3 ชั่วโมง)

6.2 การมีวิถีชีวิตในบ้าน โรงเรียน วัด ชุมชน ท้องถิ่น แบบประชาธิปไตย (1 ชั่วโมงครึ่ง)

1.3 การจัดระบบบริหารของกิจกรรมทุกประเภทแบบประชาธิปไตย (1 ชั่วโมงครึ่ง)

1.4 การจัดกิจกรรม เศรษฐกิจ-อาชีพ (1 ชั่วโมง)

1.5 สันทนาการแบบประชาธิปไตย (1 ชั่วโมง)

อย่างไรก็ดีโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนา ที่กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาจะต้องเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กันตลอดเวลา (Byan&White, 1982: 293-394) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แพร และบอยเออ์ล เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะคิด และการเกิดมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น โดยอาศัยแนวความคิดของการพัฒนาโปรแกรมแบบมีส่วนร่วมขึ้นมาใหม่ เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาคาดความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองรูปแบบใหม่และใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

สำหรับการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แพร และบอยเออ์ล เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงในครั้งนี้ จะได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแพร (1970) และบอยเออ์ล (1981) มาประยุกต์ใช้ ด้วยเหตุที่ว่า แนวความคิดของนักวิชาการทั้ง 2 ท่าน มีความเหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังจะได้อธิบายต่อไป คือ

แนวความคิดของแพร (1970)

เป็นขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ความเข้าใจและนอกจากนั้นยังเน้นที่ประเด็นการพัฒนาสามารถของ

ผู้เรียนให้มีความตระหนักรู้ (Conscientization) ซึ่งสร้างขึ้นได้ด้วยตนเองโดยความช่วยเหลือจากผู้สอนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือให้เกิดมโนธรรมสำนึกขึ้น นอกจากนั้นด้วยวิธีการตามแนวความคิดของแฟร์ นี ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) ก็สามารถเข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้

แนวความคิดของบอยเออร์ (1981)

เป็นขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีความเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ซึ่ง บอยเออร์ให้ความสำคัญกับการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และยังให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ จุดเด่นในแนวความคิดของบอยเออร์ ก็คือการกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโปรแกรมในขั้นตอนแรก และมีการกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวความคิดของแฟร์ ไม่มีในจุดนี้ ดังนั้นจึงเป็นการนำเอาจุดเด่นของ บอยเออร์ไปเพิ่มเติมในขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ แฟร์ ซึ่งจะทำให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการนำมาประยุกต์ใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะขอกกล่าวถึงแนวความคิดทั้งสองเพิ่มเติมในรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

6. แนวความคิดเกี่ยวกับการสอนของแฟร์

แฟร์ (1970) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ Pedagogy of the Oppressed ซึ่งกล่าวได้ว่ามี 13 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดตามที่ Boone (1992: 22-23, 27-28) ได้วิเคราะห์ไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์แบบ
2. เข้าพบกลุ่มที่มีอิทธิพลและสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. แสวงหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตในชุมชน
4. คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส (Code) หรือสถานการณ์

ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติ

5. สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน
6. คณะเจ้าหน้าที่ประเมินข้อมูลที่ได้มา
7. คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน
8. นำสถานการณ์ที่ได้คัดเลือกไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้น ๆ
9. เริ่มการถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง

และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

10. คณะทำงานศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น
11. จำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง
12. เตรียมเอกสารจากการถอดรหัส
13. เสนอรายงานให้กับประชาชนในชุมชน

ดังมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนที่สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์

ในขั้นตอนแรกนี้ จะเริ่มต้นจากผู้ดำเนินการศึกษาข้อมูลของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งทางปริมาณและทางคุณภาพ อาทิ ที่ตั้ง สภาพทางภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร คุณลักษณะของประชากร การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญของชุมชน โดยใช้เทคนิคการศึกษาจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เข้าพบกลุ่มที่มีอิทธิพลและสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการจะสนทนากับผู้นำชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ซึ่งหมายถึง การทำให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในขั้นวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้

3. แสวงหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตในชุมชน

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการจะถามหาอาสาสมัคร ซึ่งจะรับสมัครจากชาวบ้านภายในชุมชน เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล และข้อเท็จจริงของปัญหาต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอยู่ และช่วยเหลืองานของโปรแกรม

4. คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส (Code) หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติ

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ของโปรแกรมและประชาชนในชุมชน จะมาร่วมกันระดมความคิดเห็นโดยการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นปัญหาของชุมชน โดยการระบุประเด็นปัญหาความขัดแย้ง และร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติต่างๆ เพื่อที่จะนำมาแก้ไขปัญหานั้น

5. สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร จะร่วมกันสังเกตวิถีชีวิตภายในชุมชน

ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอย่างละเอียด และบันทึกสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงาน

6. คณะเจ้าหน้าที่ประเมินข้อมูลที่ได้มา

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครจะนำข้อมูลที่เก็บมาได้จากชุมชนมาประเมิน เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนในรูปของความขัดแย้ง ในขั้นตอนนี้ต่อไป

7. คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน

ในขั้นตอนนี้ ผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครจะรวบรวมสถานการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ ในชุมชนที่เกิดขึ้น และคัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งที่ต้องการจะให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ขึ้นมา

8. นำสถานการณ์ที่ได้คัดเลือกไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้น ๆ

ในขั้นตอนนี้ หลังจากที่คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งที่ต้องการจะให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ได้แล้ว คณะทำงานจะเริ่มสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์ที่ขัดแย้งกัน ซึ่งอาจจะเป็นภาพวาด ภาพถ่าย ข้อความจากหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือเนื้อหาเรื่องราวจากในวิดีโอที่ค้นก็ได้

9. เริ่มการถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง

และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ในขั้นตอนนี้ คณะทำงานจะเชิญชาวบ้านภายในชุมชนมาร่วมกันเรียนรู้จากสื่อที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่แล้ว และกระตุ้นให้ชาวบ้านมีการสนทนาแสดงความคิดเห็นจากสื่อซึ่งมีลักษณะขัดแย้งกันที่นำเสนอให้ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามกระตุ้นการสนทนาของชาวบ้าน อาทิ “ท่านเห็นอะไรบ้างในภาพนี้” และให้ชาวบ้านร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ จากนั้นจึงตามมาด้วยคำถาม อาทิ “ในชุมชนของท่านมีปัญหาเหมือนกับในภาพสื่อที่นำเสนอหรือไม่” จากนั้นก็ให้ชาวบ้านสนทนาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันอีก และถามคำถามต่อมา คือ “ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่ออย่างไรกับตัวท่านบ้าง” จากนั้นก็ให้ชาวบ้านสนทนาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน และคำถามสุดท้าย คือ “ท่านมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไรบ้าง” และจากนั้นก็ให้ชาวบ้านร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์

10. คณะทำงานศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น

ในขั้นตอนนี้ คณะทำงานจะบันทึกเรื่องที่ประชาชนสนทนากันในขั้นตอนที่แล้ว และนำสิ่งที่ชาวบ้านร่วมกันแสดงความคิดเห็นมาแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ

11. จำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง

ในขั้นตอนนี้ คณะทำงานจะนำเสนอประเด็นที่ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นไว้ มาแยกออกเป็นประเด็นย่อยที่ต้องการให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ และนำประเด็นย่อยนั้นมาให้ชาวบ้านสนทนาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์กันอีกครั้งหนึ่ง

12. เตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

ในขั้นตอนนี้ คณะทำงานจะทำการจัดระบบวิธีการต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้นำเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนไว้ในขั้นตอนที่แล้ว และรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นรูปเล่มเอกสารรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

13. เสนอรายงานให้กับประชาชนในชุมชน

ในขั้นตอนสุดท้ายของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ คณะทำงานจะนำเสนอเอกสารรายงานให้กับชาวบ้าน และร่วมกับชาวบ้านในการประเมินผลการปฏิบัติงานของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้งหมด

กล่าวได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 13 ขั้นตอนนี้ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือเรียกว่าการเกิดมโนธรรมสำนึก ที่จะแสดงออกโดยพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ ระหว่างการสนทนากับผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้

อย่างไรก็ดี การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามสถานการณ์ และเนื้อหาที่แตกต่างกัน Bloom (อ้างถึงใน พิมพ์ใจ ศิริสาคร, 2536: 39) ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) เป็นความสามารถทางด้านสมอง ความจำ หรือการคิดคำนวณต่าง ๆ
2. ด้านจิตใจหรือความรู้สึก (Affective Domain) เป็นความสามารถทางการรู้สึกถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงทัศนคติ ความเชื่อถือ หรือค่านิยม
3. ด้านทักษะหรือการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถด้านการปฏิบัติ หรือการเคลื่อนไหวทางร่างกาย

พฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ชนิดนี้ สามารถนำมาจำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ (อุ้นดา นพคุณ, 2527: 98-100;

ทีศนา แวมมณี, 2547: 237)

ในการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ชนิดนี้ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านที่ยากที่สุดคือ ด้านจิตใจหรือความรู้สึก ซึ่งต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนชนิดที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ ทักษะคิด และค่านิยมได้ ซึ่งวิธีการสอนของแฟร เป็นวิธีการให้ความรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ได้ โดยใช้วิธีการ “เสวนา (Dialogue)” ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่ไม่มีการชี้นำ ซึ่งจะใช้วิธีการตั้งปัญหา และการคิดวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ ที่เรียกว่า “การสอนแบบมโนธรรมสำนึก” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดมโนธรรมสำนึกในผู้เรียน ซึ่ง แฟร (อ้างถึงใน ประภาภรณ์ ฐิติมภาพงศ์, 2532) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตสำนึก เป็นความรู้สึกถึงสิ่งที่เป็นสัจการ สิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของมนุษย์และสิ่งที่เป็นโลกของมนุษย์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เราจะต้องหลุดออกจากตัวของเราเอง ออกสู่สิ่งภายนอกและสู่สภาพแวดล้อม โดยการคิดถึงสิ่งที่เป็นสถานการณ์หรือปัญหาที่มนุษย์พบอยู่ และผลจากการมีสำนึกนี้จะทำให้สามารถแสดงออกทางด้านการกระทำ และเกิดความตั้งใจที่จะกระทำการในลักษณะนั้นด้วย

สำหรับเรื่องขั้นตอนในการจัด โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามที่ แฟร (1970) นำเสนอนี้ได้มีนักวิชาการท่านอื่น ตีความ วิเคราะห์ และนำเสนอ ขั้นตอนไว้ ดังต่อไปนี้คือ

สุนทร สุนันท์ชัย (2523: 47-76) ได้วิเคราะห์และตีความไว้ว่า ขั้นตอนการสอนของแฟร มี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเสนอรหัส (Codification) เป็นการเสนอสถานการณ์ที่เป็นจริงให้แก่ผู้เรียน ซึ่งควรจะได้มาจากการสำรวจในท้องถิ่นและมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน เช่น การทำงานในไร่นา การประชุมกลุ่มชวนา ความสัมพันธ์ระหว่างสามภรรยา หรือบิดา มารดากับบุตร โดยสถานการณ์ที่คัดเลือกมานำเสนอแก่ผู้เรียน ต้องเป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะขัดแย้ง (Contradiction) ซึ่งวิธีการนำเสนอสถานการณ์อาจจะทำด้วยวาจา รูปสเกตซ์ รูปถ่าย เทปอัดเสียง ภาพฉาย วัสดุสำหรับการอ่าน แต่การอธิบายสถานการณ์จะต้องหลีกเลี่ยงการจูงใจให้เอนเอียง คล้อยตามอันจะเป็นวิธีการของผู้กดขี่

ขั้นตอนที่ 2 การถอดรหัส (Decoding) เป็นการถอดความหมายจากสถานการณ์ออกมา โดยวิธีการสนทนาพาที แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เพื่อทำให้เห็นความหมายในแง่ต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อจากขั้นตอนที่ 2 กล่าวคือ ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะต้องมีการคิด การวิพากษ์วิจารณ์ ที่เป็นการสนทนาในลักษณะการแผ่กระจาย ในการวิพากษ์วิจารณ์นี้ ผู้เรียนซึ่งเคยเป็นเพียงแต่ผู้ฟังก็จะเริ่มตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงอยู่ และในขั้นตอนนี้เองที่จะทำให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างจิตสำนึกในระดับที่สี่ ซึ่งเป็นระดับสูงสุด ที่เรียกว่า “จิตสำนึกขั้นการวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness)” และสิ่งนี้เองที่จะเป็นการปฏิบัติวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) ให้หายไป

หัวใจสำคัญของวิธีการสอนตามแนวคิดของ แพร คือ การทำให้ผู้เรียนได้มีการใช้ความคิด มีการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหา ซึ่งถือว่าเป็นขั้นสูงสุดของการสร้างมโนธรรมสำนึก ที่ใช้วิธีการเสวนา (Dialogue) เพราะการเสวนาหรือการวิพากษ์วิจารณ์ได้นั้น จะทำให้ผู้เรียนตระหนักและมองเห็นถึงปัญหาในสังคมที่เขาอาศัยอยู่ โดยที่การวิพากษ์วิจารณ์นี้จะเป็นการคิดที่มีลักษณะการมองโลกในความเป็นจริง มีความเคลื่อนไหว และมีการเปลี่ยนแปลงได้ จึงเป็นการคิดที่นำไปปฏิบัติจริง ๆ ได้ การวิพากษ์วิจารณ์ จึงเป็นพฤติกรรมของกระบวนการเสวนา ที่หมายถึง พฤติกรรมที่เป็น การแสดงออกด้วยคำพูด กล่าวแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ หรืออยู่ในลักษณะการแผ่กระจาย (Divergent) ไปได้ ทุกทิศทางโดยการใช้ภาษาที่ง่าย ๆ ของผู้เรียนเอง (สุนทร สุนันท์ชัย, 2523: 64)

อุ้นดา นพคุณ (2527: 74-85) ได้วิเคราะห์และตีความไว้ว่า ขั้นตอนการสอนของแพร มี 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกเนื้อหาและคำ คณะเจ้าหน้าที่ของโครงการจะต้องศึกษาสถานะและสภาพทางสังคมที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายโครงการ และพยายามคัดเลือกคำที่สามารถเป็นตัวแทนสถานะจริงได้ โดยเฉพาะที่เป็นปัญหาในสังคม ในการศึกษาและรวบรวมคำต่าง ๆ การเข้าถึงประชาชนและให้ประชาชนช่วยในการเลือกคำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและช่วยให้โครงการมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ คำที่จะคัดเลือกเพื่อสอนให้รู้หนังสือ ควรจะเป็นคำที่สะท้อนถึงความต้องการ ความนึกคิด ความหวัง ปัญหาของประชาชน หรือ คำที่จะเลือกเข้าโครงการควรจะเป็นคำที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของประชาชน และจะต้องเป็นคำที่สามารถแตกออกเป็นสระ พยัญชนะ แล้วสามารถจัดลำดับใหม่ให้เป็นคำอื่น ๆ ได้ และในประการสุดท้ายจะต้องเป็นคำที่สามารถสื่อความหมายในกลุ่มชนได้

ขั้นตอนที่ 2 การสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือ จะเริ่มต้นด้วย (1) การจัดกลุ่มสนทนา กลุ่มเหล่านี้จะเรียกว่า “กลุ่มกระตุ้นความนึกคิด (Motivation Sessions)” ภายในกลุ่มดังกล่าวผู้เรียนจะวิเคราะห์วัฒนธรรมของตน ผู้สอนหรือวิทยากรจะแสดงรูปภาพที่ปราศจากคำใด ๆ วัตถุประสงค์ของการแสดงภาพก็เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความหมายที่เขาได้ให้ไว้กับตัวมนุษย์ ธรรมชาติ โลกมนุษย์กับสัตว์ ธรรมชาติกับวัฒนธรรม มนุษย์กับโลก และพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ นอกจากกลุ่มกระตุ้นจะมีวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งคือ เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่ามีผู้ที่ไม่รู้หนังสือเช่นเขาก็ยังมีความสามารถที่จะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ ในลำดับต่อมา (2) เจ้าหน้าที่ซึ่งมาจากสาขาวิชาต่าง ๆ จะสร้างอุปกรณ์และสื่อทางการศึกษาขึ้น 2 ชนิด ชนิดแรกเป็นภาพที่แสดงรูปภาพคำที่ได้แยกออกเป็นพยางค์ต่าง ๆ และ ชนิดที่สองเป็นรูปภาพที่แสดงสภาพของชีวิตที่แท้จริงของประชาชน ซึ่ง แฟร์ เน้นว่ารูปภาพเหล่านี้ไม่ควรจะชัดเจนหรือคลุมเครือจนเกินไป เพราะหากภาพชัดเจนจนเกินไปก็จะเท่ากับว่าคณะเจ้าหน้าที่ใช้รูปภาพยึดเยียดความนึกคิดบางอย่างให้แก่ผู้เรียนและหากรูปภาพคลุมเครือเกินไปก็จะไม่ใช่สื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความนึกคิด แต่จะเป็นการนำเสนอภาพปริศนาให้แก่ผู้เรียนแทน ในประการสุดท้าย (3) ในการเรียนหนังสือทุกครั้ง จะนำคำและรูปภาพมาใช้ อาทิ การเรียนคำ favela ก็จะเป็นรูปภาพที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรมและมีคำว่า favela ประกอบอยู่ด้วย ผู้สอนกับผู้เรียนก็จะสนทนากันเกี่ยวกับสภาพชีวิตในแหล่งเสื่อมโทรม ต่อจากนั้นผู้สอนก็จะแสดงรูปภาพคำว่า Favela เฉย ๆ โดยไม่มีรูปแหล่งเสื่อมโทรมประกอบอยู่ แต่ผู้สอนจะแยกคำ favela ออกเป็นพยางค์คือ fa-ve-la หลังจากนั้นก็จะนำอักษรตัวแรกคือ F มาแจกสระคือ fa, fe, fi, fo, fu และต่อไปก็นำอักษรตัวถัดไปมาแจกตามสระจนครบ และต่อจากนั้นจึงให้ผู้เรียนได้ทดลองนำพยัญชนะและสระในคำ favela ออกมาผสมเป็นคำอื่น ๆ เช่น vila, vela, falo viva, lava และเมื่อเรียนคำหลักได้สัก 5 หรือ 6 คำ ผู้เรียนก็จะเริ่มเขียนข้อความสั้น ๆ ซึ่งการจะมีความหมายและสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน

ผลลัพธ์ของกระบวนการตามขั้นตอนการสอนของ แฟร์ ต้องการทำลายวัฒนธรรมเงียบ คือ ต้องการให้เกิดมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ขึ้นในผู้เรียน ซึ่งหมายถึงการกระตุ้นให้บุคคลเข้าใจตัวเองในทางที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและสังคมของตนด้วยระบบการศึกษาแบบ “ปลดปล่อย” ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยอมรับว่านักศึกษามีชีวิตจิตใจ ไม่ใช่วัตถุที่ไม่มีการโต้ตอบ และเพื่อให้ระบบการศึกษาแบบนี้สัมฤทธิ์ผล แฟร์ ได้เสนอให้ใช้วิธีการใคร่ครวญ (Reflection) (อุ๋นตานพคุณ, 2523: 59-61) แทนการศึกษาแบบ “ระบบธนาคาร” หรือการศึกษาที่เป็นการสะสมความรู้ จากครูไปเก็บไว้ในหัวสมองของนักเรียน นักเรียนคือผู้รับฝากความรู้ ในขณะที่ครูคือผู้ฝาก ซึ่งแฟร์ ได้ตำหนิการเรียนรู้ที่แสดงถึงธรรมชาติของการกตัญญูไว้ว่า

1. ครูเป็นผู้สอนและนักเรียนถูกสอน
2. ครูเป็นผู้ที่รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง นักเรียนไม่รู้อะไรเลย
3. ครูเป็นผู้ที่คิด และนักเรียนเป็นผู้ที่ถูกนำมาคิด
4. ครูเป็นผู้พูด และนักเรียนฟังอย่างสงบเสงี่ยม
5. ครูเป็นผู้กวาดขันอบรมสั่งสอน และนักเรียนเป็นผู้ถูกกวาดขันอบรมสั่งสอน
6. ครูเป็นผู้เลือก และบังคับสิ่งที่ครูได้ตัดสินใจเลือก ส่วนนักเรียนเป็นผู้ที่คอยปฏิบัติตามการตัดสินใจของครู
7. ครูเป็นผู้แสดงออก และนักเรียนดูเหมือนว่าแสดงออกตามการกระทำของครู
8. ครูเป็นผู้เลือกเนื้อหาใน โปรแกรมการเรียนการสอน นักเรียน (ซึ่งไม่ได้รับการปรึกษา) ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งนั้น
9. ครูมีความสับสนเกี่ยวกับบทบาทของตนในทางวิชาการกับบทบาทในอาชีพของตน ทำให้เกิดความขัดแย้งในด้านอิสรภาพของนักเรียน
10. ครูคือศูนย์กลางการเรียนรู้ ในขณะที่นักเรียนเป็นแต่เพียงวัตถุ

โดยที่เป้าหมายในการสอนของแฟร์ นอกจากการให้ความรู้แล้วยังมีสิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่าก็คือ การทำให้เกิดจิตสำนึก (Consciousness) ขึ้นในผู้เรียน ซึ่ง แฟร์ หมายถึง กิจกรรมทางสังคม (Social Activity) การที่มนุษย์จะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดได้นั้น ก็ด้วยการสื่อความหมายและการสนทนาระหว่างมนุษย์ด้วยกัน แฟร์ ได้แบ่งจิตสำนึกของมนุษย์ออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับต่ำสุดของจิตสำนึก คือ จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง (Intrastive Consciousness) สภาพของประชาชนที่มีจิตสำนึกชนิดนี้ จะมีมากในสังคมประเทศโลกที่สาม โดยเฉพาะในเขตชนบทที่ประชาชนยังมีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจน ต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการในระดับพื้นฐานที่ต่ำสุด ยังมีความเชื่อในโชคลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และโชคชะตากรรม

ในระดับที่สูงขึ้นถัดมา แฟร์ เรียกว่าเป็นระดับจิตสำนึกกึ่งเปลี่ยนแปลง (Semi-Intransitivity) ในระดับนี้ จิตสำนึกของประชาชนจะยังมีครั้ง ๆ กลาง ๆ กล่าวคือยังไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเพราะว่าประชาชนยอมลดค่าตนเองลง มีความคิดที่ผิด ๆ รับแต่ค่านิยมผิด ๆ ซึ่งสภาพดังกล่าวนี้เป็นลักษณะที่พบได้โดยทั่วไปในสังคมประเทศโลกที่สาม ประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา โดยเฉพาะประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมมาก่อน จะมีระดับของจิตสำนึกที่รุนแรงและใช้อารมณ์มาก

จิตสำนึกในระดับที่สาม คือ การเปลี่ยนแปลงที่ไร้เดียงสา (Naïve-Transitiveness) กล่าวคือ ประชาชนซึ่งเคยสงบเงียบอยู่จะเปลี่ยนแปลงคือเริ่มตระหนักและเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ แต่การตื่นตัวของประชาชนยังไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมเงียบสลายไปได้ แต่ประชาชนจะเริ่มประท้วงวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มผู้ปกครอง แต่ในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประชาชนจะถูกปลุกกระดมให้ไปเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ทั้งนี้เพราะประชาชนยังอยู่ในระยะที่ไร้เดียงสา ยังไม่มีความถนัดในเรื่องการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจิตสำนึกในระดับนี้จะมีจุดอ่อนดังกล่าวดังกล่าวแล้ว แต่ก็มีข้อดีคือประชาชนเริ่มมีความตระหนักว่าตัวเองนั้นมีส่วนในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้

จิตสำนึกในระดับสูงสุด คือ ระดับจิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) กล่าวคือ จิตสำนึกในระดับสูงสุดนี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่บุคคลได้ผ่านระดับต่ำสุดของจิตสำนึกมาสู่ระดับสูงสุดด้วยการคิดแบบใคร่ครวญและการกระทำในระดับวิพากษ์วิจารณ์ประชาชนจะใช้วิธีการสนทนา (Dialogue) ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่นและไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตน ดังนั้น กระบวนการของจิตสำนึก (Conscientization) จึงหมายถึง การปฏิเสธและการประณามสภาพของทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้มนุษย์ต้องไร้ศักดิ์ศรี หמדค่าแห่งความเป็นคน และการยอมรับว่ามนุษย์นั้นเป็นผู้มีความสามารถที่จะสร้างสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าได้ การปฏิเสธและประณามสภาพการณ์และโครงสร้างของสังคมที่กดขี่มนุษย์อยู่นั้น จะต้องใช้วิจรรณญาณอย่างลึกซึ้ง เพื่อพิจารณาถึงแนวความคิดและเหตุผลที่มาของสิ่งต่าง ๆ และการที่จะบรรลุถึงขั้นวิพากษ์วิจารณ์ได้จะต้องเป็นการผสมผสานกันระหว่างการกระทำและการใคร่ครวญ (Praxis) เข้าด้วยกัน

จึงสรุปได้ว่าวิธีการสอนของแฟร์ เป็นการให้ความรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีการวิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในประเด็นหรือสถานการณ์แวดล้อมที่เป็นปัญหา โดยใช้วิธีการเข้ารหัส และการถอดรหัส โดยใช้สื่อที่สามารถกระตุ้นความคิดหรือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ผู้เรียนประสบอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การเสวนาถกเถียงเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งเป็นเป้าหมายที่จะทำให้ผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึก (Conscientization) เกิดขึ้นนั่นเอง

การเกิดมโนธรรมสำนึก ซึ่งเป็นจิตสำนึกในระดับที่สี่หรือระดับสูงสุดที่ แฟร์ ได้นำเสนอไว้ ก็คือ จิตสำนึกในขั้นที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็คือการที่บุคคลสามารถมีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ได้ ดังมีรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

7. การคิดวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking)

ผู้วิจัยขอเสนอความหมาย ของการคิดวิพากษ์วิจารณ์ ไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

Bassham and Others (2002) กล่าวถึง การคิดวิพากษ์วิจารณ์ไว้ว่า เป็นแนวความคิดที่ใช้ในการอธิบายทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นการใช้ความคิดที่มีรูปแบบของข้อโต้แย้งที่เป็น การระบุถึงเรื่องราว การวิเคราะห์ และการประเมิน และต้องเป็นการอ้างอิงจากความเป็นจริง เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อที่ผู้ใช้จะปลอดภัยจากการคาดเดาหรืออคติส่วนบุคคลของตนเอง แต่จะสร้างเหตุผลที่เป็น ปัจจุบัน ซึ่งจะใช้ในการสนับสนุนข้อสรุปอย่างมีเหตุมีผล หรือการตัดสินใจอย่างญาณฉลาดและการลงมือปฏิบัติ

Center for Critical Thinking (1996 อ้างถึงใน สุกัญญา ชาญพนา, 2549: 8-9) ได้ระบุคำจำกัดความของการคิดวิพากษ์วิจารณ์ไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การคิดวิพากษ์วิจารณ์ จะเป็นตัวกระตุ้นความชำนาญของนักคิดให้งานเป็นผลผลิตที่ดีและประเมินงานอย่างมีเหตุผล เช่นเดียวกับการแสดงออกที่ต้องมีเหตุผล
2. ทำให้การประเมินงานและการกระทำต้องการความเป็นมาตรฐานทางเหตุผลของผู้ตัดสินใจ
3. การประเมินตนเองถึงมิติของเหตุผลและการตัดสินใจ
4. ผู้ที่เรียนรู้ถึงการคิดวิพากษ์วิจารณ์ คือ ผู้ที่สามารถจัดกระทำกับเนื้อหาสาระอย่างมีระเบียบวินัย
5. การคิดวิพากษ์วิจารณ์เป็นสิ่งจำเป็นในทางวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วยการปฏิบัติที่มีเหตุผลและเป็นการปฏิบัติอย่างเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เช่น ชีววิทยา เคมี คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา วรรณคดี ปรัชญา เป็นต้น
6. ผู้ที่มีความชำนาญทักษะการคิดวิพากษ์วิจารณ์จะเป็นผู้ที่ชำนาญในการใช้และประเมินสิ่งที่ต้องอ้างอิงต่อไปนี้ คือ จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ คำถามและปัญหา สารสนเทศ และข้อมูล ข้อสรุปและการแปลความ โครงสร้างแนวคิดและโครงสร้างทฤษฎี การสนับสนุนและข้อสมมติฐาน การเกี่ยวพันและการจัดลำดับ
7. เป็นการใช้ภาษาด้านการคิดวิพากษ์วิจารณ์
8. ผู้ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์เป็นคนที่มีความสามารถคืออย่างชัดเจน ถูกต้อง เทียบตรง กระชับ มีความสัมพันธ์ ลึกซึ้ง มีเหตุผล
9. ผู้ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์เป็นบุคคลที่มีความพยายาม มีการตอบสนอง มีวินัย ถ่อมตัว มีความหนักแน่น ทำประโยชน์อย่างมีปัญญา

10. ผู้ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต้องเป็นนักอ่าน นักเขียน นักพูด และนักฟังที่ดี
11. ผู้ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

Norris and Ennis (1989 อ้างถึงใน Nitko, 1996) กล่าวถึงการคิดวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีความหมายดังต่อไปนี้ คือ หนึ่ง การคิดอย่างมีเหตุผล คือ การใช้เหตุผลที่ดี สอง การคิดอย่างไตร่ตรอง คือ การมีสติในการค้นหาเหตุผลที่ดีและใช้เหตุผลที่ดีนั้น สาม การคิดอย่างมีจุดสนใจ คือ การคิดอย่างมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเฉพาะ สี่ การตัดสินใจที่จะเชื่อหรือทำ คือ การประเมินข้อความ (ว่าจะอะไรที่เชื่อ) และลงมือกระทำ (อะไรที่ทำ) ห้า การจัดการและความสามารถ คือ ความสามารถทางความรู้ความเข้าใจและแนวโน้มในการใช้ความสามารถนั้น ๆ

De Bono (1990 อ้างถึงใน สุกัญญา ชาตุนา, 2545) ได้นำเสนอวิธีการคิดวิพากษ์วิจารณ์โดยเรียกรูปแบบวิธีการคิดนี้ว่า “การคิดแบบหมวกหกใบ” ซึ่งเป็นการใช้สีของหมวกเพื่อให้มองเห็นภาพของหมวกได้โดยง่าย สีของหมวกแต่ละใบจะสอดคล้องกับแนวคิดของหมวกแต่ละใบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

หมวกสีขาว จะใช้ในการคิดเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ลักษณะและข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง โดยใช้คำถามอาทิ ข้อเท็จจริงอะไรที่จะช่วยให้ฉันตัดสินใจได้ ฉันจะได้รับข้อเท็จจริงอย่างไร

หมวกสีแดง จะใช้ในการนำความรู้สึก อารมณ์และความไม่มีเหตุผลอื่น ๆ ออกมา แต่ต้องรู้ทิศทางความเป็นไปได้ เช่น การรู้สึกล่วงหน้าและการรู้โดยสัญชาตญาณ โดยใช้คำถามอาทิ จริง ๆ แล้ว ฉันรู้สึกอย่างไร อะไรที่เป็นความรู้สึกที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหา

หมวกสีดำ จะใช้ในการให้เหตุผลทางลบ โดยใช้คำถามอาทิ มีความเสี่ยงหรือปัญหาอะไรบ้าง อะไรเป็นส่วนที่แย่ที่สุด

หมวกสีเหลือง จะใช้ในการพิจารณาทางบวก เป็นการมองโอกาสทั้งความเป็นไปได้และผลประโยชน์ โดยใช้คำถามอาทิ มีผลประโยชน์ จุดเด่นอะไรบ้าง ผลลัพธ์ที่ดีคืออะไร

หมวกสีเขียว จะใช้ในการสร้างความคิดใหม่ โดยใช้คำถามอาทิ ความคิดที่สร้างใหม่คืออะไร มีการแก้ปัญหาอย่างไร

และ หมวกสีฟ้า จะใช้ในการควบคุมกระบวนการคิด โดยใช้คำถามอาทิ จงทบทวนความคิดทั้งหมด สรุปว่าอะไรเป็นขั้นตอนที่ต้องคิดต่อไป

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542) กล่าวถึงความหมายของการคิดวิพากษ์วิจารณ์ไว้ว่าเป็นความสามารถของผู้เรียนที่จะ 1) แยกแยะความสำคัญประเด็นปลีกย่อยต่าง ๆ ได้

2) แสดงความสำคัญเชื่อมโยงนำข้อมูลเดิมมาสร้างเป็นข้อมูลใหม่ได้ 3) มองประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวางรอบด้านเพียงพอ 4) ระบุจุดดี จุดด้อย ตรวจสอบประเมินข้อมูลได้ และ 5) สามารถนำไปใช้ประยุกต์กับสถานการณ์จริงได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541) ได้ให้ความหมายของกระบวนการคิดวิพากษ์วิจารณ์ ไว้ว่า คือการคิดอย่างรอบคอบสมเหตุสมผลผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านทั้งทางกว้าง ละเอียดและลึกซึ้งผ่านการพิจารณา ใตร่ตรองทั้งทางด้านคุณและโทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น ๆ มาแล้ว ผู้ที่รู้จักคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์จะสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 6) กล่าวถึงกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์อาจเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งสามารถจัดลำดับขั้นของการคิดวิพากษ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติได้ 5 ขั้นตอนอันได้แก่

ขั้นที่หนึ่ง เชนิณหน้ากับเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวัง (Trigger Event) เมื่อสมมติฐานที่เราคาดหวังว่าน่าจะเกิดขึ้น ไม่สอดคล้องกับความจริงที่ประสบ ทำให้เรารับรู้ถึงความผิดปกติไปจากสิ่งที่ควรจะเป็นหรือเกิดการกระทำในทางตรงกันข้าม ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ สับสน เช่น การหย่าร้าง ตกงาน ทูพผลกระทบจากอุบัติเหตุ เป็นต้น ส่งผลให้เราเริ่มเปลี่ยนมุมมอง และเรียนรู้ที่จะคิดในเชิงโต้แย้ง

ขั้นที่สอง การประเมินสถานการณ์ (Appraisal) โดยตรวจสอบด้วยตนเองอย่างละเอียดว่าเกิดสิ่งใดขึ้น เพื่อประเมินค่าว่าจะตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร คนที่ต้องเผชิญกับเรื่องร้ายแรงอย่างกะทันหัน เช่น รู้ตัวว่าติดเชื้อเอชไอวี เป็นมะเร็ง เป็นโรคหัวใจ เสียใจจากอุบัติเหตุ เป็นต้น คนเหล่านี้จะไม่สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียระเบียบในการดำเนินชีวิต มักจะเกิดความคิดขึ้นว่า “เหตุใดต้องเป็นเรา” คนบางคนไม่สามารถหาทางออกให้กับตนเองได้ และถึงขนาดคิดสั้นหากไม่ได้รับการช่วยเหลือให้คิดได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่สาม การวินิจฉัยตรวจสอบอย่างละเอียด (Exploration) เริ่มยอมรับความขัดแย้ง และพยายามหาทางอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อลดความรู้สึกไม่สบายใจ อันอาจนำไปสู่ขั้นที่สี่ ทำให้เกิดการค้นหาทางเลือกใหม่ คำตอบใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ การจัดระเบียบโลกทัศน์ใหม่ เป็นต้น

ขั้นที่สี่ พัฒนามุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม (Development of Alternative Perspectives) เมื่อพบว่าสิ่งที่เคยเชื่อ เคยยึดถือไม่สามารถเป็นจริงได้อีกต่อไป จึงพยายามหาทางเลือกใหม่ มุมมองใหม่ และพัฒนามุมมองใหม่เหล่านั้นในทางปฏิบัติโดยคิดว่าจะต้องดีกว่าเดิม

ขั้นที่ห้า บูรณาการวิธีคิดและพฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น (Integration) โดยคิดว่าสิ่งนั้น

ถูกต้องและสมเหตุสมผล ขั้นนี้เป็นลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลงขั้นสุดท้ายที่ทำให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ ทศนคติใหม่ สมมติฐานใหม่ และเริ่มเกิดความคุ้นเคยต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ดังนั้น ความคิดวิพากษ์ จึงเป็นความคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับ การตอบสนองสถานการณ์ที่แตกต่างกัน คนที่คิดเป็น ใช้เหตุผลได้ดี มีข้อมูลความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ มาก และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่ถูกชักจูงใจได้ง่ายจะมีโอกาสตัดสินใจกลั่นกรองสิ่งที่จะต้องได้มาก ในทางตรงกันข้าม คนที่ขาดความสามารถในการคิด ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ มีอคติ อาจตัดสินใจเลือกในทางที่ผิดได้เช่นกัน

ในการคิดวิพากษ์วิจารณ์มีลักษณะที่สำคัญซึ่งได้มีนักวิชาการนำเสนอไว้ มีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

Norris and Ennis (1989 อ้างถึงใน Nitko, 1996) ได้นำเสนอว่าในการคิดวิพากษ์วิจารณ์จะมีลักษณะที่ประเมินได้ตามองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

1. ความชัดเจนเบื้องต้น

1.1 การระบุคำถาม

- 1.1.1 การระบุประเด็นปัญหาได้ชัดเจน
- 1.1.2 การเลือกเกณฑ์เพื่อใช้ประเมินประเด็น
- 1.1.3 การเลือกประเด็นให้เหมาะสมกับบริบทเหตุผล

1.2 การคิดวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง

- 1.2.1 ระบุข้อสรุปในคำบรรยายข้อโต้แย้ง
- 1.2.2 ระบุคำอธิบายที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผลภายใต้ข้อโต้แย้ง
- 1.2.3 ระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้ง 2 ข้อ

หรือมากกว่า

- 1.2.4 การหาและนำข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากข้อโต้แย้ง
- 1.2.5 การบรรยายเหตุผล หรือ โครงสร้างข้อโต้แย้ง
- 1.2.6 การสรุปข้อโต้แย้ง

1.3 การถามด้วยคำถามที่ทำทนายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน

- 1.3.1 การถามคำถามที่เหมาะสมกับผู้แสดงข้อโต้แย้ง
- 1.3.2 ตอบคำถามอย่างมีวิจรรย์ญาณเหมาะสมเมื่อมีข้อโต้แย้ง

2. การสนับสนุนพื้นฐาน

2.1 การพิจารณาความเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

- 2.1.1 เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการให้หลักฐาน
- 2.1.2 หลักฐานมีข้อขัดแย้งน่าสนใจหรือไม่
- 2.1.3 หลักฐานแหล่งข้อมูลมีความแตกต่างหรือไม่
- 2.1.4 แหล่งข้อมูลมีความถูกต้องและแน่นอนหรือไม่
- 2.1.5 หลักฐานที่ได้รับมีความตรงหรือไม่
- 2.1.6 มีเหตุผลที่ดีที่จะใช้หลักฐานภายใต้เหตุการณ์ที่มีหรือไม่
- 2.2 การสังเกตและตัดสินผลที่ได้จากการสังเกต
- 2.2.1 สังเกตรายงานการสังเกตโดยอ้างอิงไปที่การสังเกตของบุคคลอื่น ๆ น้อยที่สุด
- 2.2.2 เวลาที่เกิดเหตุการณ์และที่อยู่ในรายงานการสังเกตต้องใกล้เคียงกัน
- 2.2.3 การสังเกตจะไม่รายงานในเรื่องข่าวลือ
- 2.2.4 ไม่เปิดเผยบันทึกของการสังเกตง่าย ๆ
- 2.2.5 รายงานการสังเกตต้องมีการยืนยัน โดยบุคคลอื่นด้วย
- 2.2.6 การสังเกตเหตุการณ์หรือคนต้องเป็นการสังเกตทางตรงที่ให้ความแม่นยำ
- 2.2.7 การสังเกตต้องถูกบันทึกอย่างถูกต้องเหมาะสม
- 2.2.8 การสังเกตต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
3. การอ้างอิง
- 3.1 การนิรนัยและตัดสินผลการนิรนัย
- 3.1.1 ใช้เหตุผลในข้อสรุป คือ หน่วยย่อยต้องมีเหตุผลประกอบเป็นหลักการใหญ่
- 3.1.2 ใช้เหตุผลทางเงื่อนไข คือ ระบุว่าอยู่ภายใต้เงื่อนไขถูกหรือผิด
- 3.1.3 แปลข้อความโดยใช้วิธีทางเหตุผล
- 3.2 การอุปนัยและตัดสินผลการอุปนัย
- 3.2.1 ทักษะย่อยในการอ้างอิงจากข้อมูล
- 3.2.1.1 ระบุงการใช้ลักษณะหรือรูปแบบข้อมูลในการอ้างอิง
- 3.2.1.2 ใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการอ้างอิงจากข้อมูล
- 3.2.1.3 ใช้รูปแบบหรือแนวโน้มแสดงในตารางและกราฟเพื่อใช้ในการอ้างอิง
- 3.2.2 ทักษะย่อยในการระบุข้อสรุปเพื่ออธิบายหลักฐาน

3.2.2.1 เข้าใจและใช้รูปแบบของสมมติฐานและการอธิบาย
ที่แตกต่างกันได้

3.2.2.2 เข้าใจและรวบรวมข้อมูลให้มีความตรง

3.3 การตัดสินใจคุณค่า

3.3.1 รวบรวมและใช้ข้อมูลพื้นฐานความรู้ที่เหมาะสมก่อนการตัดสินใจ

3.3.2 ระบุความสัมพันธ์การอ้างอิงว่าสามารถเขียนและให้นำหน้า
ความสัมพันธ์นั้นก่อนเขียนข้อสรุป

3.3.3 ระบุการปฏิบัติทางเลือกต่าง ๆ และคุณค่าของทางเลือกนั้น

3.3.4 ทำทางเลือกให้สมดุลกัน ให้นำหน้าความสัมพันธ์นั้นและตัดสินใจ

ให้อัตราส่วน

4. ความชัดเจนขั้นสูง

4.1 การให้คำนิยามและตัดสินใจคำนิยามนั้น

4.1.1 รู้ถึงรูปแบบต่าง ๆ ว่าคำต่าง ๆ คืออะไรและมีหน้าที่บริบทใน
ข้อโต้แย้งอย่างไร

4.1.2 รู้ว่าวิธีการต่าง ๆ จะใช้คำใดในข้อโต้แย้ง

4.1.3 รู้ถึงความตรงเนื้อหาในคำนิยามนั้น ๆ

4.2 การระบุข้อสันนิษฐานได้ คือ ความสามารถในการระบุข้อสันนิษฐานได้

5. วิธีการและการเรียงลำดับ

5.1 การตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติ คือ การกำหนดปัญหา เลือกและประเมิน
ทางเลือก พิจารณาปัญหาทั้งหมดและปฏิบัติ และประเมินผลที่ได้รับจากการปฏิบัตินั้น

5.2 การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

5.2.1 เรียงลำดับข้อโต้แย้งเป็นภาษาออกมา

5.2.2 ใช้วิธีที่มีเหตุผล

5.2.3 จัดระบบและนำเสนออย่างมีทักษะ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า การคิดวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง ความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสิน
เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้ออ้างที่นำเสนอ แต่ตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้ง
ข้ออ้างนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่าง ๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่
สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างเดิม กล่าวคือ การที่ชาวบ้านสามารถคิดวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าการเลือกตั้ง
ในระดับท้องถิ่น คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการเลือกตั้งนายก

องค์การบริหารส่วนตำบล เขาควรจะเลือกใครจึงจะเหมาะสม กล่าวคือ จะเลือกคนมีประสบการณ์ เลือกคนมีความรู้ เลือกคนของพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง เลือกคนที่เอาเงินมาแจกที่หมู่บ้านเขาเป็นจำนวนมากที่สุด หรือจะเลือกใครจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

นอกเหนือไปจากแนวความคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแฟร์ ที่มีเป้าหมายอยู่ที่ ผู้เรียนจะมีจิตสำนึกในขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) ได้แล้ว ยังมีแนวความคิดของ บอยเออร์ ซึ่งให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน และการสำรวจ ความต้องการของผู้เรียน นอกจากนั้นยังมีการกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโปรแกรมซึ่งจะนำมา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของโปรแกรมตลอดทั้งโครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ด้วย ดังมีรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

8. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของบอยเออร์

Boyle (1981) ให้คำจำกัดความของ โปรแกรม ไว้ว่าหมายถึง สิ่งที่เกิดจากกิจกรรม การวาง โปรแกรม โปรแกรมจะประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนการสอน และการประเมินและรายงานผล และได้นำเสนอรูปแบบของการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนไว้ในหนังสือ Planning Better Programs ซึ่งกล่าวได้ว่ามี 3 ชนิด คือ

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา (Development Programmes) (อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2542: 3-4) เป็นโปรแกรมที่ศึกษาและระบุปัญหาของกลุ่มบุคคล ชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมทาง การศึกษานอกระบบเพื่อช่วยประชาชนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนตนเอง จุดเริ่มต้นมักเกิดใน สถานการณ์ที่คลุมเครือ แม้ประชาชนยอมรับว่าเป็นปัญหา และต้องการแก้ไขแต่ก็ไม่สามารถระบุ ปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงได้ชัดเจน หรือแม้กระทั่งยากที่จะจัดอันดับความสำคัญของปัญหาได้ เพียงแต่ทุกคนเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่าเดิม กลายเป็นหน้าที่ของผู้วาง โปรแกรมต้อง ตัดสินใจในกระบวนการที่จะใช้ในการเริ่มต้นวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของ โปรแกรม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่อาจเกี่ยวข้องและได้รับผล กระทบจากโปรแกรมได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์นี้ เนื่องจากการที่ ประชาชนที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักในปัญหา ร่วมลงมือแก้ไข และพึงพอใจในผลของโปรแกรมเป็น ตัวชี้วัดความสำเร็จของโปรแกรมเชิงพัฒนานี้ ซึ่งลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโปรแกรม เชิงพัฒนานี้ คือ การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในไปสู่การแก้ไขปัญหาอันเป็นเป้าหมายของโปรแกรม ดังนั้นการถ่ายโอนความรู้ การเรียนรู้ทั้งองค์ความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ มักเป็นผลที่เกิด ขึ้นในโปรแกรมเชิงพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ การอำนวยความสะดวกให้เกิดความรู้ เป็นวิธีหลักใน

การบรรลุถึงเป้าหมาย หรืออีกนัยหนึ่ง คือการค้นพบแนวทางแก้ไข เป็นการประเมินความสำเร็จของโปรแกรมเชิงพัฒนา

โปรแกรมเชิงพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

- 1.1 การกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโครงการ
- 1.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย
- 1.3 พิจารณาและกำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
- 1.4 กำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
- 1.5 วางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.6 แผนปฏิบัติการ
- 1.7 ความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโครงการ
- 1.8 การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโครงการ

2. โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Programmes) (อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2542: 4-5) เป็นโปรแกรมที่มุ่งหมายให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาความสามารถพื้นฐานของบุคคล เพื่อพัฒนาบุคคลให้ก้าวหน้า เป็นการเน้นการสอนเนื้อหาของวิทยาการ เพื่อการพัฒนาของบุคคลให้ก้าวหน้า พื้นฐานที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการวางโปรแกรมเชิงพัฒนา คือ เหตุผลและลำดับการจัดวางเนื้อหาขององค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ นักการศึกษานอกระบบทำหน้าที่ช่วยผู้เรียนให้ได้เรียนรู้และเชี่ยวชาญในวิทยาการ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดโดยโครงการเชิงสถาบันจะมีโครงสร้างและรูปแบบตามหลักวิชาการอย่างเคร่งครัดและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน นักพัฒนาประชาชน ผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ อาจต้องเข้าร่วมโปรแกรมเชิงสถาบันเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม โปรแกรมเชิงสถาบันแตกต่างไปจากโปรแกรมเชิงพัฒนาตรงที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือ โปรแกรมเชิงพัฒนา กำหนดวัตถุประสงค์ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แต่โปรแกรมเชิงสถาบันกำหนดวัตถุประสงค์จากความรู้ในวิทยานั้น ๆ และนอกจากนั้น การประเมินผลโปรแกรมเชิงสถาบันมุ่งวัดที่ความรู้ ความชำนาญในเนื้อหา และมุ่งวัดการพัฒนาการส่วนบุคคล และโปรแกรมเชิงสถาบันมักเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการแก้ไขปัญหาใหญ่ในโปรแกรมเชิงพัฒนา

โปรแกรมเชิงสถาบัน มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

- 2.1 กำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมาย
- 2.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา
- 2.3 กำหนดแนวการเรียนรู้

2.4 ดำเนินการตามแผน

2.5 ประเมินโครงการ

3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศ (Informational Programmes) (อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2542: 5-6) เป็นโปรแกรมที่มุ่งที่การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ระหว่างนักการศึกษา หรือผู้วางโปรแกรม เป็นการตอบสนองสถานการณ์ที่มีผลการวิจัยใหม่ การค้นพบใหม่เกิดขึ้น กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติ ประชาชน จำเป็นต้องรู้ ความสำเร็จของโปรแกรมเชิงสารสนเทศจะขึ้นอยู่กับระดับความพร้อมของการเผยแพร่เนื้อหาความรู้และข่าวสาร รวมทั้งระดับการนำความรู้และข่าวสารที่เผยแพร่ไปใช้ จุดที่โปรแกรมเชิงสารสนเทศแตกต่างกับโปรแกรมสองรูปแบบแรก คือ การมีกลไกการตอบกลับน้อย ซึ่งโปรแกรมเชิงสารสนเทศนี้ใช้กรรมวิธีการเผยแพร่ ที่มีได้ติดต่อกับบุคคลเป้าหมายโดยตรง โปรแกรมเชิงสารสนเทศมักเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในโปรแกรมเชิงพัฒนาและโปรแกรมเชิงสถาบัน

โปรแกรมเชิงสารสนเทศ มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

- 3.1 กำหนดเนื้อหา
- 3.2 เผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร
- 3.3 ประเมินผลการแพร่กระจายของเนื้อหาความรู้

ในการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน Boyle (1981 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2543: 22-27) ได้ชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติการและการตัดสินใจอย่างละเอียดรอบคอบของผู้วางโปรแกรมและประชาชนที่จะต้องรับผลกระทบจากโปรแกรม ให้ร่วมกันพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การสร้างพื้นฐานปรัชญาในการวางโครงการ (Philosophical Basis for Programming) การวิเคราะห์ความเชื่อของผู้วางโครงการเป็นสิ่งที่สำคัญอันเป็นพื้นฐานในการวางโปรแกรม แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่กระทำไม่ถ่วงน้ำหนัก ความเชื่อมีอิทธิพลอย่างมากในการเลือกปฏิบัติในขั้นตอนของการวางโปรแกรมตั้งแต่การเลือกแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์ ปัญหาและสาเหตุซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ผู้ที่มีความเชื่อและปรัชญาต่างกันก็จะเลือกแหล่งข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ที่ต่างกันไป ความแตกต่างตามความเชื่อเชิงปรัชญาจะมีผลในทุกขั้นตอนจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผลโปรแกรมและการรายงานความสำเร็จของโปรแกรม

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการ (Situational Analysis of Problems and Needs) ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการวางโปรแกรม เนื่องจากขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การวิเคราะห์สถานการณ์เป็นการศึกษา วิเคราะห์ แปลความ พิจารณาลักษณะเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายและชุมชน จุดเริ่มต้นของกระบวนการวางโปรแกรมมักเริ่มจากสถานการณ์ที่คลุมเครือ อาจกำหนดความต้องการที่ชัดเจนยังไม่ได้ หรือแม้มีการกำหนดความต้องการได้แต่ก็อาจเป็นความต้องการที่มีไม่ความต้องการที่แท้จริง จึงยังต้องนำมาวิเคราะห์เลือกและจัดลำดับความสำคัญตามสภาพความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์

3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการโปรแกรมของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย (Involvement of Potential Clientele) ผู้วางโปรแกรมการศึกษานอกระบบต้องตัดสินใจรายละเอียดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เช่น ใครบ้างควรมีส่วนร่วม ควรมีส่วนร่วมอย่างไร มากน้อยแค่ไหน นำมาใช้ในการวิเคราะห์ลึกซึ้งเท่าใด ให้น้ำหนักความสำคัญแค่ไหน การตัดสินใจดังกล่าวมีผลต่อการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการมีส่วนร่วมรูปแบบของโปรแกรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของบุคคลเป้าหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วย

4. ระดับความรู้ ปัญญา สถานภาพทางสังคมของกลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนร่วม (Levels of Intellectual and Social Development of Potential Clientele) กิจกรรมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ควรเน้นที่ผู้เรียนในสภาพชีวิตจริงและผู้เรียนเป็นผู้กระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นนักการศึกษานอกระบบต้องให้ความสำคัญในประเด็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้วางโปรแกรมจึงควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของกลุ่มคนที่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางโปรแกรม ความแตกต่างระหว่างบุคคลอาจเป็นทั้งปัจจัยในเชิงบวก และปัจจัยในเชิงลบได้ทั้งสิ้น ผู้วางโปรแกรมจึงต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการตัดสินใจเลือก

5. แหล่งข้อมูลเพื่อการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ (Source to Investigate and Analyze in Determining Program Objectives) ผู้วางโปรแกรมควรพยายามใช้ประโยชน์มากที่สุดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ยิ่งจำนวนแหล่งข้อมูลมากและหลากหลายเท่าไร ก็จะช่วยช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการมีความเป็นไปได้สูงมากเท่านั้น แหล่งข้อมูลที่นิยม คือ ผู้เรียนหรือประชาชนที่เข้าร่วมโปรแกรมนั่นเอง หรือชุมชน สภาพเศรษฐกิจและ

สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา นอกจากนี้ รูปแบบของโปรแกรมก็มีส่วนในการพิจารณาเลือกชนิดของข้อมูลและแหล่งของข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเชิงพัฒนาต้องยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามแหล่งของข้อมูลซึ่งทำให้วัตถุประสงค์ต้องมีการเปลี่ยนทิศทางตามไปด้วย โปรแกรมเชิงพัฒนามักเริ่มที่สภาพการณ์ที่คลุมเครือ ดังนั้นในการศึกษาแหล่งข้อมูลเบื้องต้นอาจกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ระดับหนึ่ง แต่เมื่อการศึกษาแหล่งข้อมูลและการดำเนินงานของกลุ่มเป้าหมายคืบหน้าไประดับความต้องการพัฒนาลึกซึ้งเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

6. ข้อจำกัดในด้านบุคคลและสถาบัน (Institutional and Individual Constraints)

ในการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรตระหนักถึงข้อจำกัดทั้งด้านบุคคลและสถาบัน ข้อจำกัดเหล่านี้อาจปรากฏให้เห็นชัดเจนบ้าง มีอยู่แต่อาจไม่เห็นชัดเจนบ้าง ข้อจำกัดเหล่านี้ อาจหลีกเลี่ยงได้ถ้ามีการจัดการที่ดี ที่สำคัญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางโปรแกรมการศึกษาต้องตระหนักในความสำคัญของข้อจำกัดและยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางโปรแกรม

7. เกณฑ์สำหรับการจัดลำดับความสำคัญ (Criteria for Establishing Program Priorities)

บ่อยครั้งที่ผู้วางโปรแกรมการศึกษานอกระบบจะต้องเผชิญกับความต้องการหลากหลาย และมีความจำเป็นด้วยกันทั้งสิ้น แต่ก็อาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและทรัพยากร การตัดสินใจเลือกจึงเป็นสิ่งที่ยาก การจัดลำดับความสำคัญจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจขั้นต้นของการจัดลำดับความสำคัญคือการกำหนดเกณฑ์ กลุ่มเป้าหมายควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อให้การตัดสินใจและจัดลำดับความสำคัญเป็นที่ยอมรับและสมเหตุสมผลตามสภาพการณ์จริง

8. ความยืดหยุ่นของแผนโปรแกรม (Degree of Flexibility of Planned Programs)

ความยืดหยุ่นและความสามารถเปลี่ยนแปลงได้เป็นหลักการที่สำคัญของการวางโปรแกรม การประเมินอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้มีการปรับปรุงทิศทางของโปรแกรมให้สอดคล้องกับสภาพความจริงทั้งในด้านทรัพยากรและปัญหา

9. การได้รับความเห็นชอบเชิงกฎหมายและการสนับสนุนจากอำนาจที่เป็นทางการและ

ไม่เป็นทางการ (Legitimacy and Support with Formal and Informal Power Situation) ในหลายขั้นตอนของกระบวนการวางโปรแกรมที่จำเป็นต้องเกิดการยอมรับและเห็นชอบเชิงกฎหมายและการสนับสนุนจากแหล่งอำนาจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น

มีบทบาทและอำนาจที่จะปฏิเสธหรือยอมรับและสนับสนุนกระบวนการวางโปรแกรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มศึกษาสภาพการณ์จนกระทั่งประเมินโปรแกรม ผู้วางโปรแกรมและเจ้าหน้าที่โปรแกรม พึงสังวรในประเด็นนี้ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก

10. การเลือกและดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ (Selecting and Organizing Learning Experiences) ความหมายของการเรียนรู้ที่นิยมกว้างขวางมักสรุปว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมในความหมายนี้ หมายถึงไปถึงการปฏิบัติ การคิดและความรู้สึก กรรมวิธีที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ผู้วางโปรแกรมจะต้องตรวจสอบความเชื่อของตนเองและ องค์กร สร้างเป็นกรอบความคิด แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับความเชื่อเชิงปรัชญาในการจัดการศึกษานอกระบบและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้ครบถ้วน

11. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ (Identify Instructional Design) ผู้วาง โปรแกรมจะต้องรับผิดชอบในการเลือกรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งการเลือกวิธี เทคนิค รวมทั้งเครื่องมือหรืออุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหา รูปแบบของกิจกรรม และผู้เรียน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าไม่มีวิธี เทคนิคและเครื่องมือใดที่ดีที่สุด ดังนั้นการตัดสินใจเลือกควรใช้ข้อควร พิจารณาดังต่อไปนี้ คือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียน 2) ความสนใจและคุณลักษณะอื่น ๆ ของผู้เรียนผู้ใหญ่ 3) ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 4) ความพร้อมของเครื่องมือและทรัพยากร และ 5) ความสนใจความถนัดของผู้วางโปรแกรม ซึ่งในบางกรณีข้อมูลทั้งห้านี้อาจไม่สามารถหาได้ ดังนั้นผู้วาง โปรแกรมอาจต้องตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลเท่าที่มี และที่สำคัญจะต้องพิจารณาถึง ความเชื่อเชิงปรัชญาในการจัดการศึกษาประกอบด้วยเสมอ

12. การใช้ประโยชน์การประชาสัมพันธ์ (Utilizing Effective Promotional Priorities) ในชุมชนและท้องถิ่นมีโปรแกรมจำนวนมากที่แข่งขันกันเพื่อรับการสนับสนุนในทุกด้าน โปรแกรมการศึกษานอกระบบแม้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชน แต่ก็มีคามจำเป็นต้อง ประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ

13. การได้รับการสนับสนุนทรัพยากร (Obtaining Resources Necessary to Support the Program) บุคคลเป้าหมายของโปรแกรมการศึกษานอกระบบในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ ผู้วางโปรแกรมควรเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าวเข้าร่วมในกระบวนการวางโปรแกรมเพื่อความเข้าใจที่ดีและเพิ่ม การยอมรับในโปรแกรมหากกล่าวนี้

14. การประเมินผลประสิทธิภาพ ผลสำเร็จ และผลกระทบ (Determining the Effectiveness, Result, and/ or Impact) การประเมินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสม และเชื่อถือได้เป็นสิ่งจำเป็น การประเมินโปรแกรมอย่างเป็นทางการและระบบอาจเป็นเรื่องสิ้นเปลืองและใช้ทั้งเวลาและแรงงานจำนวนมากเช่นเดียวกัน แต่การประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการก็อาจสร้างปัญหาเรื่องความไม่น่าเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ผู้วางโปรแกรมจะต้องเลือกและตัดสินใจ

15. การประชาสัมพันธ์และรายงานผลของโครงการ (Communication the Value of the Program to Appropriate Decision Makers) เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน การรายงานผลสำเร็จของโปรแกรมให้ผู้สนับสนุน โปรแกรมทราบเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ การรายงานควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผลสำเร็จ รวมทั้งความเข้าใจในอุปสรรคและข้อจำกัดของโปรแกรม วิธีการรายงานมีหลากหลายตั้งแต่ชนิดอย่างไม่เป็นทางการ ไปจนถึงลักษณะที่เป็นทางการในรูปผลการประเมินหรือการวิจัยเต็มรูปแบบ

ข้อควรพิจารณาในการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้ง 15 ข้อนี้ Boyle เชื่อว่าจะช่วยเป็นแนวทางในการทำให้การวางแผนของโปรแกรมมีประสิทธิภาพ หากผู้ที่ทำหน้าที่วางโปรแกรมสามารถนำไปใช้ประกอบในการวางแผนในทุกขั้นตอนหรือสามารถประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามขั้นตอนของบอยเออ์ล์ นี้ สามารถสรุปได้ว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมี 3 ประเภท คือ โปรแกรมเชิงพัฒนา โปรแกรมเชิงสถาบัน และโปรแกรมเชิงสารสนเทศ ซึ่งจุดเด่นของการพัฒนาโปรแกรมตามแนวทางของบอยเออ์ล์ คือ การให้ความสำคัญกับการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และการให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

เมื่อนำขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแพร์ และบอยเออ์ล์ มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ทำให้ได้ขั้นตอนใหม่ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

9. การเปรียบเทียบแนวความคิดของแฟร และบอยเออด้ และโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้

สรุปขั้นตอนการจัดโปรแกรมตามแนวคิดของแฟร 13 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์
2. เข้าพบกลุ่มที่มีอิทธิพลและสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. แสวงหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตในชุมชน
4. คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส (Code) หรือสถานการณ์ที่

เป็นปัญหาความขัดแย้ง และร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติ

5. สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน
6. คณะเจ้าหน้าที่ประเมินข้อมูลที่ได้มา
7. คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน
8. นำสถานการณ์ที่ได้คัดเลือกไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้น ๆ
9. เริ่มการถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและ

แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

10. คณะทำงานศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น
11. จำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง
12. เตรียมเอกสารจากการถอดรหัส
13. เสนอรายงานให้กับประชาชนในชุมชน

สรุปขั้นตอนการจัดโปรแกรมตามแนวคิดของบอยเออด้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโครงการ
2. การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย
3. พิจารณาและกำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
4. กำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
5. วางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
6. แผนปฏิบัติการ
7. ความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโครงการ
8. การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโครงการ

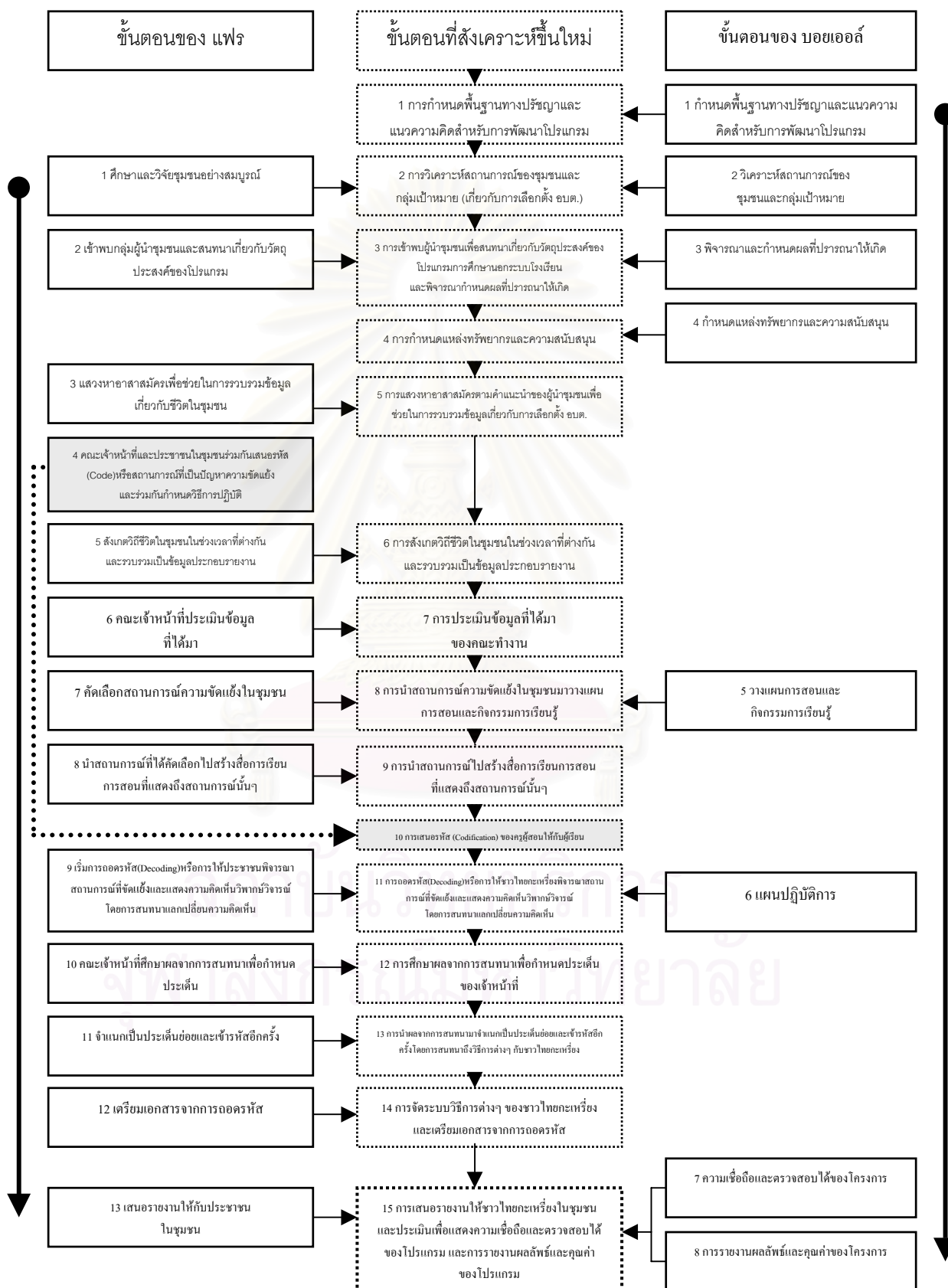
วิธีการสังเคราะห์แนวคิดของเฟร และบอยเออส์ เข้าด้วยกัน

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึกเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงใน หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมของเฟร(1970) และบอยเออส์ (1981) มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เกิดเป็นขั้นตอนใหม่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาใน แต่ละขั้นตอนของแนวคิดของนักวิชาการทั้งสองท่านโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นผู้วิจัยจึงตีความว่าเนื้อหาของขั้นตอนใดมีความคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน หรือ เหมือนกัน แล้วจึงบูรณาการเนื้อหานั้น ๆ เข้าเป็นขั้นตอนเดียวกัน ดังมีรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป (แผนภูมิที่ 1)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนจากแนวคิดของแฟร์(1970) และแนวคิดของบอยเออร์(1981) เข้าด้วยกัน

จากแผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร(1970) คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์ ขั้นตอนที่ 2 เข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชน และสนทนากับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ขั้นตอนที่ 3 แสวงหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตในชุมชน ขั้นตอนที่ 4 คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส(Code) หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 5 สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน ขั้นตอนที่ 6 คณะเจ้าหน้าที่ประเมินข้อมูลที่ได้มา ขั้นตอนที่ 7 คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน ขั้นตอนที่ 8 นำสถานการณ์ที่ได้คัดเลือกไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ ขั้นตอนที่ 9 เริ่มการถอดรหัส(Decoding) หรือการให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขั้นตอนที่ 10 คณะเจ้าหน้าที่ศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น ขั้นตอนที่ 11 จำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง ขั้นตอนที่ 12 เตรียมเอกสารจากการถอดรหัส และขั้นตอนที่ 13 เสนอรายงานให้กับประชาชนในชุมชน ในขณะที่ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออลล์(1981) คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาและกำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด ขั้นตอนที่ 4 กำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน ขั้นตอนที่ 5 วางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 แผนปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 7 ความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโครงการ และขั้นตอนที่ 8 การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโครงการ

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของแฟร และบอยเออลล์ เข้าด้วยกันเป็นขั้นตอนใหม่ 15 ขั้นตอน ด้วยเหตุที่ว่า ขั้นตอนการจัดโปรแกรมที่ แฟร นำเสนอไว้ 13 ขั้นตอน มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นขั้นตอนในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่แนวคิดของ แฟร ยังมีส่วนที่ไม่สมบูรณ์อยู่ กล่าวคือ แฟร มิได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม และการระดมแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน เพื่อนำมาใช้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างชัดเจน ในขณะที่แนวคิดของบอยเออลล์ มีความชัดเจนโดยนำมากำหนดไว้เป็นขั้นตอนทั้ง 2 ประเด็นสำคัญนี้ ทั้งนี้เพราะการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดรองรับเพื่อใช้ในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย กระบวนการจัดการเรียนการสอน เทคนิค วิธีการสอน กิจกรรม ฯลฯ เพราะหากนักวางโปรแกรมมีความคิดความเชื่ออย่างใด โปรแกรมการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนที่ถูกจัดขึ้นก็จะไปในทิศทางนั้น ในขณะที่แหล่งทรัพยากรและความสนับสนุนถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างยิ่ง เพราะนักวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินการ ซึ่งในแง่ของนักวางโปรแกรมอาจจะมีความจำกัดทางด้านทรัพยากรอยู่ในระดับหนึ่ง รวมทั้งความสนับสนุนที่นักวางโปรแกรมจะต้องได้รับจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกหมู่บ้าน ทั้งข้าราชการ NGOs รวมทั้งชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายด้วย มิฉะนั้นการดำเนินงานของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะประสบความยากลำบาก หรือไม่อาจดำเนินการได้เลยก็เป็นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำขั้นตอนการจัดโปรแกรมที่สำคัญ 2 ขั้นตอนซึ่งบอยเออล์ ได้นำเสนอไว้ มาเติมเต็มให้กับขั้นตอนการจัดโปรแกรมที่แฟร์ ได้นำเสนอไว้ 13 ขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้ขั้นตอนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเคราะห์แนวคิดของแฟร์ และบอยเออล์ เข้าด้วยกัน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหา(Content Analysis) ในแต่ละขั้นตอนของแนวคิดของนักวิชาการทั้งสองท่าน จากนั้นผู้วิจัยจึงตีความว่าเนื้อหาของขั้นตอนใดมีความคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน หรือเหมือนกัน แล้วจึงบูรณาการเนื้อหานั้น ๆ เข้าเป็นขั้นตอนเดียวกัน กล่าวคือ

1. ขั้นตอนที่ 1 “ศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์” ของแฟร์ มีลักษณะที่เหมือนกับขั้นตอนที่ 2 “วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย” ของบอยเออล์ จึงสังเคราะห์ได้เป็น “วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)”
2. ขั้นตอนที่ 2 “เข้าพบผู้นำชุมชนและสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม” ของแฟร์ มีลักษณะที่เหมือนกับขั้นตอนที่ 3 “พิจารณาและกำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด” ของบอยเออล์ จึงสังเคราะห์ได้เป็น “เข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด”
3. ขั้นตอนที่ 7 “คัดเลือกสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน” ของแฟร์ มีลักษณะที่เหมือนกับขั้นตอนที่ 5 “วางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้” ของบอยเออล์ จึงสังเคราะห์ได้เป็น “นำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้”
4. ขั้นตอนที่ 9 “เริ่มการถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” ของแฟร์ มีลักษณะที่เหมือนกับขั้นตอนที่ 6 “แผนปฏิบัติการ” ของ บอยเออล์ จึงสังเคราะห์ได้เป็น “เริ่มการถอดรหัส(Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดง

ความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้”

5. ขั้นตอนที่ 13 “เสนอรายงานให้กับประชาชนในชุมชน” ของแฟร มีลักษณะที่เหมือนกับขั้นตอนที่ 7 ความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโครงการ และขั้นตอนที่ 8 “การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโครงการ” ของบอยเอลด์ จึงสังเคราะห์ได้เป็น “เสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม”

ส่วนขั้นตอนใดในแนวคิดของแฟร และบอยเอลด์ ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเข้ากับขั้นตอนใหม่ที่สร้างขึ้น ตามลำดับของขั้นตอนที่นักวิชาการทั้งสองท่านได้นำเสนอไว้ คือขั้นตอนที่ 1 “การกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโครงการ” ของบอยเอลด์ ขั้นตอนที่ 4 “กำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน” ของบอยเอลด์ ขั้นตอนที่ 3 “แสวงหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตในชุมชน” ของแฟร ขั้นตอนที่ 4 “คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส(Code) หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันกำหนดวิธีปฏิบัติ” ของ แฟร ขั้นตอนที่ 5 สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน” ของ แฟร ขั้นตอนที่ 6 “คณะเจ้าหน้าที่ประเมินข้อมูลที่ได้มา” ของ แฟร ขั้นตอนที่ 8 “นำเสนอการณ์ที่ได้คัดเลือกไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้น ๆ” ของ แฟร ขั้นตอนที่ 10 “คณะทำงานศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น” ของ แฟร และ ขั้นตอนที่ 11 “จำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง” ของ แฟร ขั้นตอนที่ 12 “เตรียมเอกสารจากการถอดรหัส” ของ แฟร

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้สลับลำดับของขั้นตอนที่ 4 “คณะเจ้าหน้าที่และประชาชนในชุมชนร่วมกันเสนอรหัส(Code)หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันกำหนดวิธีปฏิบัติ” ของ แฟร ไปเป็นขั้นตอนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ในลำดับขั้นตอนที่ 10 “ผู้สอนเสนอรหัส (Codification)กับผู้เรียน” ด้วยเหตุผลที่ว่า ในกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์จะต้องกำหนดหัวข้อเรื่องไว้ล่วงหน้าอย่างแน่นอนว่าผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาหัวข้อเรื่องอะไร ซึ่งในที่นี้คือผู้วิจัยเลือกศึกษาภายใต้หัวข้อเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จากนั้นยังต้องมีการสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ผ่านการพิจารณา ก่อน จึงดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างเป็นทางการได้ ดังนั้นหากไม่มีการสลับลำดับของขั้นตอนที่ 4 ดังกล่าวข้างต้น และหากชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันเสนอรหัส(Code) หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งอื่นๆ ที่มีได้เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องการเลือกตั้ง อบต. งานวิจัยนี้ก็ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วนี้ การสลับลำดับของขั้นตอนที่ 4 ของ แฟร ไปเป็นขั้นตอนการจัดโปรแกรมการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ คือ ขั้นตอนที่ 10 จึงเป็นการกำหนดขอบเขตของหัวข้อ เรื่องที่จะใช้ในการเรียนการสอนให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงไว้ก่อนล่วงหน้า คือ เรื่องการเลือกตั้ง อบต. เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแบบแผนของการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งผู้วิจัยจะต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังมีขั้นตอนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่ 15 ขั้นตอน ต่อไปนี้ คือ

1. การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม
2. การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
3. การเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
4. การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
5. การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.
6. การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน ในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบ รายงาน
7. การประเมินข้อมูลที่ได้อามาของคณะทำงาน
8. การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
9. การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ
10. การเสนอรหัส(Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน
11. การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้
12. การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่
13. การนำผลจากการสนทนา มาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง
14. การจัดระบบวิธีการต่าง ๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส
15. การเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือ และตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

ขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่จากแนวความคิดของ แพร์ (1970) และแนวความคิดของ บอยเออส์ (1981) ทั้ง 15 ขั้นตอนข้างต้นนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริม

การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ตามความในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ด้วยเหตุที่ว่าเป็นการนำขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ แฟร์ ที่สามารถพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ ด้าน การเลือกตั้งท้องถิ่นให้กับผู้เรียนแล้ว นอกจากนั้นยังสามารถสร้างมโนธรรมสำนึกให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ได้อีกด้วย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Attitude) และมโนธรรมสำนึก (Conscitization) ไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนั้นขั้นตอนตามที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่นี้ ยังได้นำจุดเด่นในแนวความคิดของ บอยเออล์ (1981) คือ (1) การกำหนดพื้นฐานสำหรับการวางโปรแกรม และ (2) การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน ที่ แฟร์ (1970) ไม่มี มาเสริมเพิ่มเติมเพื่อให้ขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ขึ้นอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่า ในขั้นตอนของการกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยได้นำปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบพิพัฒนาการและแบบปฏิรูปนิยม มาประยุกต์เป็นแนวทางของโปรแกรม จึงจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการสนทนาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ลักษณะของผู้เรียนที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย (คนชายขอบ) ที่พลาด ขาด ค้อยโอกาสทางการศึกษาในระบบการศึกษาแบบปกติ ผู้สอนที่เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่เป็นอย่างดี และมีนโยบายของโปรแกรมที่จะให้ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของโปรแกรม พื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดต่างๆ จากการศึกษาและวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อของปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบพิพัฒนาการ (Progressive)

ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำนักพิพัฒนาการมีความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญ คือ การให้ความสำคัญเรื่องความแตกต่างในตัวผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) การเรียนรู้และการศึกษาควรตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้เรียน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น ระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม การศึกษาไม่ใช่การศึกษาเพื่อพัฒนาตน แต่จะต้องเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม
2. ความเชื่อของปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบปฏิรูปนิยม (Radical)

ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำนักปฏิรูปนิยมมีความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญ คือ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับเปลี่ยนแปลงสังคมซึ่งอาจจะใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ของผู้เรียนเพื่อให้หลุดพ้นจากวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) และไม่ใช่การสอนแบบท่องจำโดยไม่มีความคิดไตร่ตรอง หรือระบบธนาคาร (Banking System) ผู้นำปรัชญาปฏิรูปนิยมมาใช้จะเป็นผู้ที่ต้องการให้เกิดการกระทำขึ้นในสังคม (Social Action) และใช้วิธีการสอนที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ในบริบทของชุมชนที่มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคม

3. ความเชื่อของผู้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษา (Education)

ผู้วิจัยมีความเชื่อที่สอดคล้องกันกับนักการศึกษาส่วนใหญ่ว่าการศึกษาศาสนาสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในระดับที่พึงประสงค์ได้

4. ความเชื่อของผู้วิจัยเกี่ยวกับผู้เรียน (The Learners)

ผู้วิจัยมีความเชื่อที่สอดคล้องกันกับนักการศึกษาส่วนใหญ่ว่าผู้เรียนทุกคนเมื่อผ่านกระบวนการทางการศึกษาจะสามารถมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในระดับที่พึงประสงค์ได้ ไม่ว่าผู้เรียนนั้นจะมีความแตกต่างหลากหลายทางด้านฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการศึกษา และไม่ว่าจะอยู่ในระบบโรงเรียน หรือนอกระบบโรงเรียนก็ตาม

5. ความเชื่อของผู้วิจัยเกี่ยวกับผู้วางโปรแกรม (The Programmers)

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าผู้วางโปรแกรม ซึ่งในที่นี้หมายถึงตัวผู้วิจัยและอาสาสมัครในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีเจตนาที่จะเพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกของผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

6. ความเชื่อของผู้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโปรแกรม (The Program Development Process)

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่ากระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 15 ขั้นตอนตามที่งานวิจัยนี้ได้นำเสนอ มีคุณภาพ(Quality) มีความเหมาะสม(Suitability) มีประสิทธิผล(Effectiveness) มีประสิทธิภาพ(Efficiency) และมีความสำคัญ(Importance)

พื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรมข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนนับเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมสถาบันในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีการเรียนรู้หลักการปฏิบัติงานในรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์ หรือการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีการร่วมมือร่วมใจกันช่วยแก้ไขปัญหาการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตลอดจนปัญหาในระดับชาติ (อุ้นตา นพคุณ, 2523: 23) ในงานวิจัยนี้ จึงได้นำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สังเคราะห์จากแนวคิดของแฟร (1970) และบอยเออส์(1981) ที่นำเสนอข้างต้นนี้ มาใช้กับเนื้อหาด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ที่รัฐได้บัญญัติขึ้น คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยในส่วนของ การเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในลำดับต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545
3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
4. แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
7. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ โดยมีลักษณะเป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดแนวทางในการใช้อำนาจอธิปไตยของผู้ปกครอง นอกจากนั้นยังเป็นการเห็นวาระและยับยั้งการใช้อำนาจของผู้ปกครอง (พริตริช อ่างถึง ใน วิชัย ตันศิริ, 2536: 157) มิให้กระทำการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนพลเมืองภายในรัฐ กฎหมายอื่น ๆ ที่บัญญัติออกมาจึงต้องสอดคล้องและจะขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

วิชัย ตันศิริ (2540: ข) กล่าวไว้ว่า ในลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม จะมีปรัชญาพื้นฐานว่าการสร้างรัฐธรรมนูญนั้น คือการสร้างเครื่องเหนี่ยวรั้งของการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารมิให้เกินขอบเขต

แนวทางสะกิดกันนั้นก็มีสองระดับหรือสองด้าน ด้านหนึ่ง คือจะต่อต้านกันมิให้อำนาจของฝ่ายบริหาร หรือผู้ใช้อำนาจรัฐกล้าเข้าไปในแดนสิทธิเสรีภาพของส่วนบุคคล และอีกด้านหนึ่งก็คือจะต้องป้องกันมิให้กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเข้าครอบครองอำนาจโดยเบ็ดเสร็จในระยะหนึ่งระยะใด การสร้างระบบคานอำนาจหรือการถ่วงดุลอำนาจ จึงเป็นหลักการที่สำคัญหนึ่งและการใช้หลักนิติธรรมเป็นหลักปกครอง ก็เป็นอีกหลักการหนึ่ง

กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ทั้งนี้เพราะร่างโดยตัวแทนของประชาชนทั่วประเทศที่เรียกว่า สสร. ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบัญญัติรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และหมู่คณะได้มากที่สุด ดังนั้นเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การใช้อำนาจของรัฐและการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐโดยประชาชน และองค์กรอิสระต่าง ๆ ดังมีเนื้อหารวม 12 หมวดและบทเฉพาะกาล จำนวนรวม 336 มาตรา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย และหมวด 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีประเด็นหลักที่สำคัญดังที่ คณิน บุญสุวรรณ (2542: 73-88) ได้สรุปไว้คือ

1. เป็นการปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อความโปร่งใส สุจริต ลดการซื้อเสียง ลดอิทธิพลของเงินและธุรกิจการเมือง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีทางเลือกมากขึ้น ทำให้คนดีมีความรู้ความสามารถมีโอกาสเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น และทำลายระบบโควตาและลอบทบาทของอิทธิพลท้องถิ่น

2. เป็นการปฏิรูปกระบวนการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนขึ้น การบริหารงานมุ่งที่ประสิทธิภาพ เสถียรภาพและความต่อเนื่องของสถาบันการเมือง มีความโปร่งใส สุจริต และตรวจสอบได้ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมทั้งจัดหรือลดการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง และทุกฝ่ายทำงานเต็มเวลามากขึ้น

3. เป็นการปฏิรูปกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อความรัดกุม เข้มงวด และโปร่งใสมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการขจัดหรือลดการทุจริตทั้งตม น้ำหรือทวนน้ำ ทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการเน้นความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเฉพาะด้านมากขึ้น และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมากขึ้น รวมทั้งมีการเน้นจริยธรรมทางการเมืองมากขึ้น

4. เป็นการปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ มีการกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ (ตามมาตรา 68) ซึ่งเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ทำให้ผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุผลจะต้องเสียสิทธิบางประการตามที่กฎหมายกำหนด ในการนับคะแนนต้องนำหีบบัตรเลือกตั้งไปเทนับรวมกัน ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว (ตามมาตรา 104 วรรคสี่) และกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน (ตามมาตรา 105 (3)) ซึ่งเป็นการป้องกันบัญชีผีหรือการย้ายคนจากที่อื่นมาลงคะแนนเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังให้ออกาสผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกจังหวัดในวันเลือกตั้งมีสิทธิเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องเดินทางกลับไปที่ภูมิลำเนา (ตามมาตรา 105 วรรคสอง) และให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการเลือกตั้งโดยอิสระ (ตามมาตรา 145)

5. เป็นการปฏิรูปกระบวนการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ การกำหนดห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก้าวถ่ายแทรกแซงการบรรจุแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ (ตามมาตรา 111) ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการมีอิสระและปราศจากความกดดันจากการแทรกแซงและก้าวถ่ายของนักการเมือง และเพื่อให้ข้าราชการทุกคนหลีกเลี่ยงการประพฤตินั้นเป็นการประจบเอาใจนักการเมือง เป็นต้น

6. เป็นการปฏิรูปกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ กำหนดให้วุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวน 200 คน (ตามมาตรา 121) เป็นสภาตรวจสอบหลักต่อการใช้อำนาจทั้งปวง นอกจากนี้ยังให้มีหน่วยงานต่างๆ มาที่ทำหน้าที่ตรวจสอบทางการเมือง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่าเนื้อความในสาระของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะกระบวนการได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญมาจากประชาชนทุกส่วนของประเทศ อีกทั้งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเป็นการประกันถึงสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มิให้ถูกผู้ปกครองล่วงละเมิดได้ และรวมไปถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองอีกด้วย

ความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 9 (มาตรา 282 ถึง 290) ว่าด้วยเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นกฎหมายแม่บทที่ได้กำหนดให้มีกฎหมายลูกที่จะใช้บังคับในทางปฏิบัติในรายละเอียดที่ตามมา คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545 ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

2. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในกิจกรรมการเลือกตั้งในการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2545

เนื้อความตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 11 หมวด และบทเฉพาะกาล ซึ่งสามารถสรุปความในสาระสำคัญได้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545 แผ่นพับ)

การกำหนดเขตเลือกตั้ง

กำหนดให้เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเขตเลือกตั้ง และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง หากอำเภอใดมีสมาชิกได้เกิน 1 คน จึงแบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีในอำเภอ นั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแบ่งเป็น 3 เขตเลือกตั้ง และจะต้องมีสมาชิกสภาเทศบาลเท่ากันในทุกเขตเลือกตั้ง ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง

การจัดการเลือกตั้ง

หากต้องมีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดทำหน้าที่แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งจะแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 คน คือ หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นและกรรมการอื่นที่มาจากพรรคการเมืองและแต่งตั้งอีก 4 คน ในกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้แต่งตั้งหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือ นายอำเภอ เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

แต่จะต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกกันเองขึ้นมาเป็น
ประธาน 1 คน และส่วนที่เหลือเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เลขานุการ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ บุคคลนั้นต้องมีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี
บริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่จัดให้มีการเลือกตั้ง มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมา
แล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งนับตั้งแต่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจนถึงวันเลือกตั้ง
นอกจากนั้นยังมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
กำหนดไว้ด้วย และในกรณีที่มีการย้ายทะเบียนบ้านออกจากเขตเลือกตั้งหนึ่งไปยังอีกเขตเลือกตั้ง
หนึ่ง แต่อยู่ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกัน ก็สามารถมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตที่มี
ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายได้ แต่จะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นเวลาติดต่
อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี

การเลือกตั้งถือว่าเป็นหน้าที่

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองไทยที่มีสิทธิจะต้อง
ไปใช้สิทธิของตนเอง ซึ่งสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นที่จะมีได้ในเขตนั้น หากบุคคลใดไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ก็จะต้องแจ้งสาเหตุ
ที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจะต้องทำเป็นหนังสือแล้วยื่นต่อนายทะเบียนอำเภอหรือท้องถิ่นที่มี
สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่จะต้องยื่นก่อนวันที่จะมีการเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 7 วัน หรือหาก
จำเป็นต้องยื่นหลังจากวันเลือกตั้ง ก็ต้องยื่นภายใน 7 วันเช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มนับวันเลือกตั้งเป็น
วันแรก หากบุคคลใดไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว
บุคคลผู้นั้นก็จะเป็นผู้ที่เสียสิทธิทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น อาทิ การสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
คือ การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การสมัครรับเลือกตั้งเป็น
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หรือการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง การเข้าชื่อขอถอดถอนนักการเมืองในระดับ
ท้องถิ่น และการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เป็นต้น

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้ จะต้องมีคุณสมบัติ คือ ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด
มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีโดยนับถึงวันสมัครเข้ารับ
การเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาติดต่อกัน 3 ปีนับถึงปีที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ และต้องไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามซึ่งไม่สามารถสมัครรับการเลือกตั้งได้ เช่น ดิคาเสพติด เป็นบุคคลล้มละลาย เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะได้กระทำการทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นต้น โดยที่ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจะต้องยื่นหลักฐานการสมัครพร้อมรูปถ่ายและค่าธรรมเนียมการสมัครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดไว้ โดยจะต้องยื่นต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเมื่อมีการออกใบรับให้แก่ผู้สมัครแล้ว ผู้สมัครนั้นจะถอนการสมัครไม่ได้ ส่วนค่าใช้จ่ายของผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งได้ใช้จ่ายไปในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น ๆ แต่จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง โดยจะต้องถูกต้อง ครบถ้วน และตามความเป็นจริง หากผู้สมัครคนใดไม่ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด หรือใช้จ่ายเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแจ้งความต่อเจ้าพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย และให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และในกรณีที่ผู้สมัครคนดังกล่าวได้รับการเลือกตั้ง ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ใดกระทำให้เพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ตนเองหรือผู้สมัครรับการเลือกตั้งอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใด ด้วยวิธีการจัดให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมที่จะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ใด ที่คิดเป็นเงินให้กับผู้ใด หรือให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดซึ่งไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานศึกษา หรือสถานสงเคราะห์ต่างๆ หรือโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพ การรื่นเริงต่าง ๆ การจัดเลี้ยง หรือรับว่าจะจัดเลี้ยงผู้ใด หรือหลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้าย หรือจงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครคนใด ซึ่งทั้งหมดนี้ในกรณีที่เป็นการเลือกตั้งเนื่องจากการครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ห้ามมิให้มีการกระทำภายในระยะเวลา 60 วัน ก่อนที่จะครบวาระไปจนถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การนับคะแนน

ในการนับคะแนนการเลือกตั้งจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง บริสุทธิ์ และยุติธรรม โดยให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทำหน้าที่นับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง และรายงานประกาศผลการนับคะแนนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทันที เพื่อรวบรวมผลการนับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง และประกาศผลการนับคะแนนนั้น จากนั้นจึงรายงานผลการนับคะแนนไปที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

การประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วว่าการเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม ก็จะรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้งต่อไป แต่ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่ามีหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม หรือมีการซื้อเสียง หรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ก็จะรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาให้มีคำสั่งให้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่ แต่ยกเว้นกรณีที่พฤติกรรมการดังกล่าวนี้ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง และหากเป็นกรณีที่มีผู้สมัครรับการเลือกตั้งมีจำนวนน้อยกว่าหรือมีเท่ากับจำนวนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่จะมีได้ในเขตการเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับการเลือกตั้งจะได้รับการเลือกตั้งก็ต่อเมื่อได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

การเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง (ใบแดง)

การเพิกถอนสิทธิในการเลือกตั้งหรือ “ใบแดง” ถ้าเป็นกรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้สืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่ามีหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการหรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการหรือรู้ว่าการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้นๆ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดเห็นว่าน่าจะเป็นผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม ก็ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการนั้นทุกรายเป็นเวลา 1 ปี โดยเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งออกมา หากเป็นกรณีที่มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งภายหลังวันลงคะแนนและผู้สมัครที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้คะแนนเลือกตั้งในลำดับที่ได้รับการเลือกตั้ง ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ และหากในกรณีที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว แต่ภายหลังพบว่ามีหลักฐานที่ควรเชื่อถือได้ว่าผู้สมัครผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้ง ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด 1 ปี และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

แต่หากการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม หรือมีการหาเสียงที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ เว้นเสียแต่กรณีที่มีความไม่สุจริตและยุติธรรมหรือการหาเสียงที่ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับการเลือกตั้ง ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีคำสั่งภายในระยะเวลา 1 ปีนับตั้งแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และนอกจากนั้น เมื่อมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกับผู้สมัครคนใดแล้ว บุคคลนั้นก็ต้องถูกพิจารณาดำเนินคดีทางอาญาและจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งครั้งใหม่ด้วย

การคัดค้านการเลือกตั้ง

เมื่อการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นจนได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ เห็นว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือยุติธรรม หรือไม่ถูกต้อง ก็มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วัน ซึ่งนับตั้งแต่วันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง

จึงสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติขึ้นเพื่อให้การเลือกตั้งในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความบริสุทธิ์และยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชน เป็นบุคคลที่สามารถแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เลือกตั้งในการบริหารงานของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ในอีกด้านหนึ่งของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในกิจกรรมการส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น นอกจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้แล้ว ยังมีกฎหมายลูกอีกฉบับหนึ่งที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่าให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้การศึกษากับประชาชน ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีบทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกฎหมายนี้มีบทบัญญัติ 9 หมวด และบทเฉพาะกาล รวมทั้งสิ้นจำนวน 78 มาตรา ในที่นี้จะขอนำเสนอสรุปสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ

การศึกษาครั้งนี้ เพียงแค่ 3 หมวด ดังต่อไปนี้ คือ (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2544: 52-60)

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีความมุ่งหมายที่ต้องการเน้นให้เห็นว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้โดย ยึดหลักการดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน กล่าวคือ เป็นการศึกษาของคนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ตลอดชีวิต และจะต้องปลูกฝังอุปนิสัยผู้เรียนให้พัฒนาตลอดชีวิต ดังนั้นสถาบัน การศึกษาทุกแห่งต้องให้บริการแก่ประชาชนที่มารับบริการเพื่อให้เขาแสวงหาความรู้ในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต
2. ต้องให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย กล่าวคือ ประชาชนทุกกลุ่ม ในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การสอนนักเรียน เนื้อหาสาระและวิธีการ ต้องปรับเปลี่ยน ครูต้องติดตามความรู้ และวิธีการเรียนรู้ต้องปรับปรุงและพัฒนาไปเรื่อย ๆ

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสโดยเสมอภาคกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยจะต้องไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย นอกจากนี้บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ หรือมีร่างกายพิการหรือผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งผู้มีความสามารถพิเศษ ก็จะต้องมีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยบิดามารดา บุคคล ชุมชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมที่สนับสนุนหรือจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามสมควร เช่น การลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา เป็นต้น

หมวด 3 ระบบการศึกษา

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้จัดระบบการศึกษาให้มี 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบ (Formal Education) คือ การศึกษาที่จัดในสถานศึกษา มีหลักสูตร มีเกณฑ์การวัดผล มีระบบระเบียบเกี่ยวกับการเรียน กำหนดคุณสมบัติผู้เรียน สถานที่ เรียน ตลอดจนเมื่อเรียนจบแล้วจะได้รับวุฒิทางการศึกษา ตามมาตรา 15 (1) ที่บัญญัติไว้ว่า “การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของ

การศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน”

2. การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลายรูปแบบ มีทั้งการเรียนการสอนระยะสั้นและระยะยาว มีทั้งเข้าชั้นเรียน ไม่ต้องเข้าชั้นเรียน เช่น การเรียนทางไกล การอบรมระยะสั้นและระยะยาว มีทั้งเรียนจบแล้วได้รับวุฒิปริญญาและประเภทไม่ได้รับวุฒิปริญญา เป็นต้น ตามมาตรา 15(2) ที่บัญญัติไว้ว่า “การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม”

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษาที่แต่ละคนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตามที่สนใจ ไม่มีใครบังคับ ไม่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูทีวี ฟังการอภิปราย ฯลฯ ส่วนเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการแสวงหาความรู้ตามความสนใจ การแสวงหาประสบการณ์ตามโอกาส ซึ่งการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนี้สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้ ตามมาตรา 15(3) ที่บัญญัติไว้ว่า “การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ”

สรุปได้ว่าตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยเน้นถึงการศึกษาตลอดชีวิต การให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การกำหนดให้ทุกคนมีโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาจากรัฐไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีการจัดรูปแบบของการศึกษาเป็น 3 ลักษณะ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่ได้ขยายและเพิ่มสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการใช้อำนาจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจ และการใช้อำนาจในการปกครองโดยการกระจายอำนาจให้มีการเลือกตั้งบุคคลไปเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจในการปกครองประเทศ (วรทัต ถัยนันทน์, 2545: 5-6) ความตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ ประกอบกับกฎหมายลูกคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กล่าวแล้วนั้น มีเจตนารมณ์ที่จะให้ระบอบการปกครองของประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุด ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะทำให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ได้เ็นทางปฏิบัติได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้กล่าวแล้วนั้น จึงสรุปได้ว่าเป้าหมายของกฎหมายทั้งสามฉบับที่กล่าวถึงนี้ ต้องการให้เกิดการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

4. แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.2542 (2546: 656) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตย ไว้ว่า “ประชาธิปไตย (คำนาม) ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่..”

Arblaster (2002: 1-11) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยว่า มีคำดั้งเดิมมาจากภาษากรีก ที่ประกอบกันด้วยคำสั้น ๆ 2 คำ คือ Demos และ Kratos โดยที่ทั้ง 2 คำนี้มีม้นมีมากกว่า 1 ความหมาย กล่าวคือ Demos จะหมายถึงประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ใน Polis หรือ City state ในขณะเดียวกัน คำ ๆ นี้ ยังหมายถึง “the mob” หรือ “the rabble” หรือ “the lower order” ส่วน Kratos จะมีความหมายถึงทั้ง Power และ Rule ด้วย โดยที่ทั้งสองความหมายนี้มีใช้สิ่งเดียวกัน

Hoden (1993: 7-9) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยว่าถูกใช้ครั้งแรกในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลโดยนักประวัติศาสตร์ชาวกรีกที่ชื่อว่า Herodotus แต่อย่างไรก็ตาม Hoden ได้สรุปความหมายของประชาธิปไตยว่า หมายถึง ระบบการเมืองที่ประชาชนทั้งหมดเข้าร่วมกำหนดการตัดสินใจพื้นฐานในประเด็นที่สำคัญ ๆ ต่อนโยบายสาธารณะ

Mayo (1960) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยไว้ว่า คำจำกัดความโดยทั่ว ๆ ไปที่ผู้คนต่าง ๆ มักจะให้กันตั้งแต่ นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ชาวเอเธนเป็นต้นมา ก็คือ “Government or Rule by the People” ซึ่งนั่นก็คือกระบวนการปกครอง แต่หากจะกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไปแล้วก็คือว่า ใครปกครอง? หรือใครเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ ภายในรัฐนั่นเอง

Beetham and Boyle (1995: 30-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการทำหน้าที่ของประชาธิปไตยว่าจะต้องประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ หนึ่ง มีการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นระบบที่สะอาด ยุติธรรม สอง มีรัฐบาลที่เปิดกว้างและสามารถจะถูกตรวจสอบได้เสมอ สาม พลเมืองจะต้องมีสิทธิทางการเมือง และสิทธิพลเมืองควบคู่กันไป และ สี่ ในส่วนของสังคมจะต้องมีความเป็นประชาสังคม หรือสังคมพลเมืองที่เข้มแข็ง

จรรยา สุภาพ (2519: 3-5) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยมีความหมายทั้งในรูปการปกครองและปรัชญาในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ กล่าวคือ ในแง่การปกครองจะหมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะเข้ามาร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลที่เกิดขึ้นในระบบนี้จะเป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนได้บรรลุจุดหมายปลายทางที่สำคัญ นั่นคือ ความผาสุกของประชาชนทั้งหมด นอกจากนี้ จรรยา สุภาพ (2533: 87) ยังได้ขยายความ ความหมายของประชาธิปไตยว่าเป็นระบบการเมืองการปกครองที่ทำให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง หรือ การปกครองโดยประชาชนที่อาจเป็นทางตรง หรือทางอ้อมโดยผ่านทางผู้แทนราษฎรก็ได้ โดยที่การปกครองแบบนี้มีหลักการขั้นมูลฐาน คือ ถือว่าบุคคลทุกคนมีคุณค่า และมีความเท่าเทียมกัน มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองตนเองได้เป็นอย่างดี และถือว่าบุคคลพึงมีเสรีภาพและได้รับหลักประกันในการที่จะมีและใช้เสรีภาพนั้น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2519: 5-15) ได้กล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยสมัยใหม่ว่ามีพื้นฐานดังต่อไปนี้ คือ

1. การศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีการใช้หลักเหตุผลและการทดสอบ ค้นหาตามแบบวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการมองมนุษย์ว่าสามารถร่วมมือกันทำงานเพื่อความสุขส่วนรวมได้
2. เชื่อในความเป็นอิสระ และเสรีภาพของมนุษย์ที่จะแสดงความคิดเห็น ต้องยอมให้ทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริง เหตุผล และความคิดในปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่เสียก่อนแล้วจึงร่วมกันตัดสินใจ ด้วยวิธีการนี้จึงได้เกิดเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคม รวมทั้งพรรคการเมืองด้วย
3. การยอมรับในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ มนุษย์มีความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ไม่แยกเพศ ชาติกำเนิด และฐานะทางสังคมแต่ประการใด รวมทั้งจะต้องได้รับโอกาสทางการศึกษา และการทำงานอย่างเท่าเทียมกันด้วย
4. การให้ความเคารพกับสิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคล โดยที่บทบาทและอำนาจของรัฐมีอยู่อย่างจำกัด รัฐควรปล่อยให้เอกชนทำกิจการต่าง ๆ เอง โดยที่รัฐเข้าไปแทรกแซงน้อยที่สุด สิ่งที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงได้มีเพียงกิจกรรมที่เอกชนไม่สามารถจัดทำได้เท่านั้น
5. รัฐเป็นอุปกรณ์ที่มีขึ้นเพื่อรับใช้มนุษย์ เพื่อให้เข้าถึงความสมบูรณ์ รัฐมีหน้าที่ คือ การคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิที่จะต่อต้านรัฐบาลที่ไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้

จากความหมายของประชาธิปไตยข้างต้นที่น่าเสนอนี้ จึงสรุปความหมายของประชาธิปไตยได้ว่า หมายถึง การปกครองที่ถือมติของคนส่วนใหญ่ กล่าวคือ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกติกาสำคัญของการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ ประชาธิปไตย จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะอันสำคัญ 4 ประการ คือ จะต้องมีการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นระบบที่สะอาดและยุติธรรม จะต้องมีรัฐบาลที่เปิดกว้างและสามารถที่จะถูกตรวจสอบได้เสมอ พลเมืองจะต้องมีสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองควบคู่กันไป และภาคสังคมจะต้องมีความเป็นประชาสังคมที่เข้มแข็ง หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นระบบการเมืองที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยที่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมนี้จะมีลักษณะเป็นผู้ที่ยึดถือหลักเหตุผล สามารถแสดงความเป็นอิสระเสรีทางด้านความคิด มีการยอมรับในความเท่าเทียมกัน เคารพในสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอยู่ภายในรัฐที่ถือว่าจะต้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเหล่านั้น อย่างไรก็ตามเรื่องสำคัญประการหนึ่งของประชาธิปไตยก็คือ การที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง นั่นเอง

ตามแนวทางของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จะต้องเป็นการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น เพื่อให้มีรูปแบบที่เป็นไปตามปรัชญาพื้นฐานข้างต้นนี้ รัฐจะต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองไปทำหน้าที่ในทางการเมือง ดังนั้นการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนที่จะไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนนี้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังจะได้อธิบายต่อไป

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้มากมาย อาทิ

Bulter and others (1981) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า คือ แนวทางในการตีความตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในรูปของคณะบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้ง หรือ การเลือกตั้ง เป็นการตัดสินใจความเป็นสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติ และบางครั้งก็เป็นการตัดสินใจใครจะเป็นผู้นำกลุ่มผู้บริหารประเทศ หรือ

การเลือกตั้ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไป และการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั่ว ๆ ไปในกิจการสาธารณะของการเลือกตั้งครั้งนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

วิสุทธิ โปธิแทน (2524) กล่าวถึงการเลือกตั้งว่า หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งหรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่งแทนตน

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2538: 716) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่าหมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้ที่สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิ์ตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

การเลือกตั้งจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2538: 171-179)

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง ดังนั้น จึงมิได้หมายความว่าประชาชนทุกคนจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เสมอไป ทั้งนี้เหตุผลในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ ก็เพื่อที่จะให้ได้บุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชน โดยทั่วไปแล้วกฎหมายจะกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 สัญชาติ ในแต่ละประเทศจะกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศนั้น และนอกจากนั้นส่วนใหญ่จะกำหนดว่าต้องได้สัญชาตินั้นมาโดยกำเนิด มิใช่ได้มาโดยการโอนสัญชาติ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าอำนาจอธิปไตยของประเทศจะไม่ตกอยู่ในมือของคนชาติอื่น

1.2 อายุขั้นต่ำ เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้บุคคลผู้ที่มีความเป็นผู้ใหญ่ (Adult) พอที่จะเป็นตัวแทนของตนเข้ามาดำเนินกิจกรรมของประเทศ

1.3 ความรู้ขั้นต่ำ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่มาดำเนินกิจกรรมของประเทศแทนประชาชนจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ

นอกจากนี้ยังพบว่ามีบทกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อาทิ การไม่เป็นบุคคลที่สังกัดมรั้งเกียทั้งในเรื่องของโรคติดต่อและความประพฤติ ดังนั้น บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นจึงจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับเลือกตั้ง

2. ผู้เลือกตั้ง (Voters) หมายถึงประชาชนที่มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งจะกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ โดยมีหลักการสำคัญ ๆ อาทิ

2.1 สิทธิทั่วไปในการเลือกตั้ง (Universal Suffrage) หมายถึงการที่ประชาชน

ทุกคนจะต้องมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่ากัน ทั้งนี้โดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ซึ่งระบอบการปกครองโดยตัวแทนของประชาชนที่ได้มาโดยความเห็นชอบของประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยนั้น จะได้ผู้ที่เป็นตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ซึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะถือว่า การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนที่เป็นชายและหญิง ควรจะมีความเท่าเทียมกัน เรื่องนี้ในอดีตเพศหญิงจะถูกกีดกันไม่ให้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงเลือกตั้ง และนอกจากนั้นบางสังคมยังถือว่า การเมืองเป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้น

2.2 เกณฑ์อายุขั้นต่ำ ถึงแม้ว่าโดยหลักการของการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย จะพยายามขจัดปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องการเมืองการเลือกตั้งให้ มีน้อยที่สุดก็ตาม แต่ข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการเลือกตั้งยังคงที่จะต้องมียุ่ คือ เกณฑ์อายุของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งเกณฑ์นี้ในแต่ละประเทศจะมีการกำหนดไว้แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามโดยปกติจะถือว่าความเป็นผู้ใหญ่หรือเกณฑ์อายุเฉลี่ยของบุคคลที่สามารถเสียภาษีให้กับรัฐได้ และสามารถใช้อำนาจทางการเมืองได้ เป็นองค์ประกอบของการกำหนดเกณฑ์ ซึ่งโดยทั่วไปบรรดาประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายได้มีความเห็นร่วมกันว่าเกณฑ์อายุต่ำสุดควรจะเป็น 18 ปี

2.3 สัญชาติ เป็นข้อจำกัดในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ

เรื่องความสำคัญของความเป็นพลเมืองหรือสัญชาติของประเทศนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไป กฎหมายจะกำหนดว่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศนั้นเท่านั้น จึงจะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้

จึงสรุปได้ว่า การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการในการคัดเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการในกิจกรรมสาธารณะแทนผู้เลือกตั้งแต่ละคน โดยอาจจะไปทำหน้าที่นิติบัญญัติหรือหน้าที่บริหารก็ได้ตามแต่กรณี ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของผู้เลือกตั้งในพื้นที่ที่ตัวแทนผู้นั้นได้รับการเลือกตั้งมา

สำหรับในประเทศไทย ถือว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการกระทำหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การทำหน้าที่โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนี้มีทั้งในระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และในระดับการปกครองตามกฎหมายการปกครองท้องถิ่น คือการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ในอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน คือ การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น อันเป็นหน่วยการปกครองที่เน้นการกระจายอำนาจของรัฐจากส่วนกลางให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นได้ตัดสินใจกำหนดแนวทางในการจัดการกิจกรรมในท้องถิ่นของตนเอง เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่ง

จะทำให้ทราบความต้องการและปัญหาในท้องถิ่นของตนเองได้ดีที่สุด แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจกับท้องถิ่นไว้ ดังจะได้อธิบายต่อไป

6. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 บัญญัติให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นเพื่อให้พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง และได้บัญญัติรายละเอียดของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด 9 (มาตรา 282 ถึง 290) ซึ่งพบว่าเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการ กระจายอำนาจ (Decentralization) ทาง การปกครองให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ตามหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในประเทศต่าง ๆ ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจนี้ เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มาจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ปกครองกันเองรวมทั้งสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ปลอดภัย การชี้แนะจากรัฐบาล (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2540) ทั้งนี้ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้

คำนิยามหรือความหมายของคำว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย ดังจะได้อธิบายอย่างถ้อยถึงดังต่อไปนี้

Montagu (1984: 574) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า คือ การปกครองที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารโดยอิสระเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารหน่วยการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระพร้อมกับความรับผิดชอบซึ่งสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่อย่างไรก็ดีการปกครองท้องถิ่นจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจสูงสุดของประเทศ และมีใช้เป็นที่รัฐอิสระใหม่

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2523: 10) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ว่าหมายถึงการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร แต่ไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนอำนาจอธิปไตยของรัฐ โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

กรมการศึกษาออกโรงเรียน (2538: 8) ได้กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นว่า การที่รัฐบาลใน ส่วนกลางยินยอมที่จะมอบหรือกระจายอำนาจบางส่วนหรือทั้งหมดของตนเอง เพื่อให้การบริการ แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็ว สะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยใช้ งบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง แต่รัฐบาลในส่วนกลางยังอาจสงวนอำนาจบางอย่างใน การตัดสินใจไว้ ซึ่งการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของพื้นที่ จำนวน ประชากรและความเจริญ
2. องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม สมควร เพราะถ้าไม่มีอำนาจหรือมีอำนาจน้อยเกินไป ก็ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ แต่ทั้งนี้อำนาจดังกล่าวจะต้องมีไม่มากเกินไป จนกลายเป็นรัฐ อิสระที่มีอำนาจธิปไตยจนประเทศหรือรัฐไม่สามารถควบคุมได้
3. องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) เพื่อจะทำให้ สามารถปกครองตนเองได้อย่างอิสระตามสมควร สิทธิตามกฎหมายนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.1 สิทธิที่จะตราหรือออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของ องค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติจังหวัด เทศบัญญัติ และข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น
 - 3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการขององค์กรส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินต่อไปได้
4. จะต้องมียุติธรรมที่จำเป็นในการปกครองตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ
 - 4.1 องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ
 - 4.2 องค์กรฝ่ายบริหาร
5. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่น การเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนี้ นับว่าเป็นหัวใจที่ สำคัญประการหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ พัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ตลอดจนจนเป็นการวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้กับ ประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นคือรูปแบบของ การปกครองชนิดหนึ่งที่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจในการปกครอง (Decentralization) ซึ่งมี ลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน

การปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยที่องค์การซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ของการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามสมควรทั้งนี้ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ หรือมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองได้

ในทางปฏิบัติตามกระบวนการทางการปกครองของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 บัญญัติไว้ว่าให้มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็น ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น สำหรับการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นการจัดโดยยึดถือหลักการกระจายอำนาจการปกครองให้กับท้องถิ่น ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติไว้ว่า ท้องถิ่นใดเห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่น ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา

การปกครองส่วนท้องถิ่นดังที่ได้กล่าวถึงไปข้างต้นนี้ นับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นโรงเรียนที่จะสอนให้ประชาชนเรียนรู้รูปแบบและกระบวนการของการปกครองในระดับประเทศได้ดีที่สุด เพราะเป็นรูปแบบการปกครองที่อยู่ใกล้ตัวกับประชาชนมากที่สุดและเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้เรียนรู้ทางการเมืองโดยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ซึ่งประชาชนสามารถกระทำได้ในหลาย ๆ วิธีการด้วยกัน ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และ/หรือ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองระดับท้องถิ่น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งดังจะได้อีกต่อไป

7. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 76 ความว่า “...รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” และประกอบกับ มาตรา 79 ความว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ...”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 8 ความว่า “ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ คือ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง”

Creighton (แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, 2543) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน หรือหากกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและสาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

อუნดา นพคุณ (อ้างถึงใน โอวาท สุทธนารักษ์, บรรณาธิการ, 2528: 101-111) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ชาวบ้านได้ให้แรงงาน เวลา และวัสดุในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นความหมายในเชิงรูปธรรม แต่หากเป็นความหมายในเชิงนามธรรมแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะหมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่เป็นคุณลักษณะ เป็นค่านิยม เป็นเรื่องทางจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่งหากอ้างตามความหมายที่ประธานาธิบดี Nyerere ของประเทศแทนซาเนีย ก็จะกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่มนุษย์สามารถจะกระทำ การเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้ ซึ่งทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ใช่วัตถุหรือสิ่งที่จะถูกกระทำการ เขาไม่ใช่ผู้ที่ถูกพัฒนาหรือถูกผู้อื่นสั่งสอนได้ แต่ประชาชนเองเท่านั้นที่จะพัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดไตร่ตรองหาทางเลือก การแก้ปัญหา และการลงมือกระทำการเอง โดยที่เป้าหมายของกระบวนการนี้ คือ การปลดปล่อยตัวเองจากข้อจำกัดต่าง ๆ และเพิ่มทักษะตนเองในการควบคุมสภาพแวดล้อม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความหมายนี้ จึงมีลักษณะของนักมนุษยนิยมที่เป็นเรื่องของการชี้นำตนเอง (Self-direction) มโนภาพแห่งตน (Self-concept) และความอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self-determination or Autonomy) และความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment and Responsibility) กล่าวคือ ในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ของประชาชน ถึงแม้ว่าจะมีแรงจูงใจจากบุคคลอื่นหรือปัจจัยภายนอก แต่การตัดสินใจของประชาชนเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลและข้อดีข้อเสียต่าง ๆ แล้ว ก็เป็นเรื่องของประชาชนแต่ละคน และในขั้นตอนสุดท้ายการตัดสินใจที่เป็นของประชาชนแต่ละคน ก็จะต้องมีความสัมพันธ์กับเรื่องความรู้สึกนึกคิด มโนภาพแห่งตน และความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม

Cohen & Uphoff (1980) ได้นำเสนอขั้นตอน หรือชนิดของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ การริเริ่มการตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

อรรถ ก๊กผล (พัชรี สิโรรส, บรรณาธิการ, 2546: 2-2 ถึง 2-3) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้อการปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ หนึ่ง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทางทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ และ สอง เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรือสังคมมีตัวอย่างของเทคนิคที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังต่อไปนี้ คือ (พัชรี สิโรรส, บรรณาธิการ, 2546: 3-1 ถึง 5-48)

- 1) เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลกับประชาชน เป็นกลุ่มเทคนิคที่เป็นการสื่อสารทางเดียวเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคที่จำแนกเรื่องสื่อประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1.1) เอกสารข้อเท็จจริง (Fact Sheet)
- 1.2) จดหมายข่าว (Newsletter)
- 1.3) รายงานการศึกษา (Report Study)
- 1.4) การจัดทำวิดีโอ (Video)
- 1.5) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (News Repositories)
- 1.6) การแถลงข่าว (News Release)
- 1.7) เวทีนำเสนอข้อมูล (Briefing)
- 1.8) การสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง
- 1.9) การจัดสัมมนาวิชาการให้กับสื่อมวลชน
- 1.10) หอกระจายข่าวชุมชน (Village news announcement)
- 1.11) ทัศนศึกษา/ การเยี่ยมชมโครงการ (Facility Tour/ Site Visit)
- 1.12) การนำเสนอ (Presentation)
- 1.13) การชี้แจงให้ประชาชนในการประชุมของทางราชการ

2) เทคนิคการมีส่วนร่วมที่เน้นการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 2.1) การสัมภาษณ์รายบุคคล (Community Interview)
- 2.2) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)
- 2.3) การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ (Interactive Website)
- 2.4) การสำรวจความคิดเห็น (Surveys and Telephone Polls)
- 2.5) สายด่วนสายตรง (Hot line)
- 2.6) การรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ (ประชาพิจารณ์)

3) เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นการสื่อสารสองทาง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นในเนื้อหาของเทคนิคอย่างชัดเจน ฉะนั้นจึงเป็นกลุ่มเทคนิคการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 3.1) เวทีสาธารณะ (Public meeting/ Forum)
- 3.2) การพบปะแบบไม่เป็นทางการ (Open house/ Informal meeting)
- 3.3) การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ชุมชน (Community outreach service)
- 3.4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

3.5) คณะที่ปรึกษา (Advisory Group)

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าหมายถึง การที่ให้สิทธิประชาชนในการเข้าร่วมในกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติที่มีสมมติฐานอยู่บนความเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มประชาชนเอง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การให้ประชาชนสามารถชี้นำตนเอง (Self-Direction) และควมมีอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง (Self-Determination or Autonomy) ในการตัดสินใจใด ๆ (Decision Making) เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem Solving) โดยยึดหลักการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) นี้ จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ (Self Reliance) ในที่สุดนั่นเอง

ในการที่สมาชิกของระบบการเมืองจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่การวิจัยชิ้นนี้สนใจศึกษา คือ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ก็จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการปฏิบัติตน (Practice) ที่ถูกต้องเหมาะสมได้ แต่อย่างไรก็ดีหากเป็นประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนซึ่งมีเป็นจำนวนมากแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการให้บริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่พลาดโอกาส ขาดโอกาส หรือด้อยโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ คือ กลุ่มคนที่เป็นชนกลุ่มน้อย คนชายขอบ ชาวไทยภูเขา หรือชาวไทยกะเหรี่ยง ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ถึงการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกฎหมายหมายใหม่ที่รัฐบัญญัติขึ้น ก็จะต้องอาศัยการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่โดยตรงของคนกลุ่มนี้ ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนที่รัฐจะให้การศึกษาภาคบังคับในเรื่องดังกล่าวได้ วิจัยในครั้งนี้ จึงเลือกที่จะศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเรียกว่าเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศซึ่งมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน แต่จะเลือกศึกษาจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เท่านั้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

ชาวไทยกะเหรี่ยง

ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ชนกลุ่มน้อย คนชายขอบ ชาวไทยภูเขา และชาวไทยกะเหรี่ยง
2. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

1. ชนกลุ่มน้อย คนชายขอบ ชาวไทยภูเขา และชาวไทยกะเหรี่ยง

ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย จัดได้ว่าเป็น *กลุ่มคนชายขอบ* ของการพัฒนา กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่พลาดโอกาส ขาดโอกาส และ ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้เพราะมีสถานภาพที่ไม่เหมือนกับคนกลุ่มใหญ่ภายในประเทศ ดังที่ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร (2541: 2) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มิได้มีเชื้อชาติ(Race) ต้นกำเนิด (National Origin) ศาสนา(Religion) หรือภาษา(Language) ในลักษณะเดียวกับชนกลุ่มใหญ่ (Majority or Dominant Group) ในประเทศนั้น” ซึ่งสอดคล้องกับ Dictionary of Sociology (1944: 276) ที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “เป็นกระบวนการซึ่งวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หรือปัจเจกชน หรือกลุ่มต่างๆ ที่เป็นตัวแทนวัฒนธรรมที่แตกต่างกันถูกนำมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” หรือ Encyclopedia Britannica (1964: 564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กลุ่มชนที่รวมกันโดยมีประวัติความเป็นมา ภาษา หรือความเชื่อทางศาสนาที่เหมือนกัน และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวไปจากชนกลุ่มใหญ่” ซึ่งตามทะเบียนของทางราชการไทยได้จำแนกชนกลุ่มน้อยไว้เป็น 7 ประเภท (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2541: 8-29) ดังนี้คือ

1. ชนกลุ่มน้อยที่เดินทางมาจากประเทศพม่า
 - ก. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
 - ข. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย
 - ค. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (มีถิ่นที่อยู่ถาวรแล้ว)
 - ง. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (ใช้แรงงาน)
 - จ. ผู้หลบหนีจากการสู้รบในพม่า
 - ฉ. นักศึกษาพม่าที่หลบหนีการปราบปรามของรัฐบาลพม่า
 - ช. เนปาลอพยพ
2. ชนกลุ่มน้อยที่มาจากประเทศจีน
 - ก. อีตiharจีนคณะชาติ
 - ข. จีนฮ่ออพยพ
 - ค. จีนฮ่ออิสระ
 - ง. ไทยลื้อ
3. ชนกลุ่มน้อยที่มาจากประเทศลาว
4. ชนกลุ่มน้อยที่มาจากประเทศเวียดนาม
5. ชนกลุ่มน้อยที่เดินทางมาจากประเทศมาเลเซีย
6. ชนกลุ่มน้อยที่มาจากประเทศเขมร
 - ก. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา
 - ข. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา

7. ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยบนพื้นที่สูง (บุคคลบนพื้นที่สูง)

โดยทั่วไป ทางราชการไทยเรียกชนกลุ่มน้อยที่อาศัยบนพื้นที่สูงว่า “ชาวเขา” หรือ “ชาวไทยภูเขา” แต่ในทางปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยจะใช้คำว่า “บุคคลบนพื้นที่สูง” สำหรับชาวเขาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณป่าเขาซึ่งเป็นที่สูงในเขตพื้นที่จังหวัดทางด้านเหนือลงไปทางด้านทิศตะวันตกของประเทศ จำนวน 20 จังหวัด อันได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา ตาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิชญ์โลก เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยชาวเขาที่สำคัญ 11 เผ่า คือ กะเหรี่ยง ม้งหรือเมว มูเซอ เย้า อีกอ้อหรืออะข่า ถิ่น ลีซอ ลัวะ ขมุ ดองซุ(หรือกระเหรี่ยงปะโอ) และเผ่าตองเหลือง จากเอกสารที่เผยแพร่โดยฝ่ายชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ส่วนประสานราชการ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในปี 2541 ระบุว่า ประชากรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงมีจำนวนกว่า 939,800 คน และในจำนวนนี้มีชาวเขาที่ได้รับสัญชาติไทยแล้วมากกว่า 203,570 คน

ชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาวเขามักจะมีสถานะเป็นกลุ่ม คนชายขอบ ของกระบวนการพัฒนา แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะได้ระบุถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และได้ระบุถึงสิทธิที่จะต้องได้รับการพัฒนาจากรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิด้านการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติชนกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่จะไม่ได้รับสิทธิเหมือนกับชาวไทยคนหนึ่ง แต่ยังถูกละเมิดสิทธิบางประการ อาทิ สิทธิที่จะดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ฯลฯ (มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ, 2542: 4-5)

สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา (2542: 21 อ้างถึงใน สุริชัย หวันแก้ว, 2546: 12-13) ได้ให้นิยามของคนชายขอบว่าหมายถึง กลุ่มคนที่มิชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางทั้งในทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม ในทางภูมิศาสตร์ คนชายขอบมักจะเป็นกลุ่มคนที่ต้องเคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาดั้งเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ หรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกัน และเอารัดเอาเปรียบจากคนกลุ่มใหญ่ซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนหรือเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน ในทางสังคมวัฒนธรรม คนชายขอบย่อมกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมใหม่ วัฒนธรรมประจำกลุ่มจึงเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเลือกปฏิบัติจากผู้คนในกระแสวัฒนธรรมหลัก การเรียนรู้การปรับตัวและการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อที่จะเอาตัวรอดหรือมีชีวิตอยู่ในได้สภาพการณ์ดังกล่าวจึงเป็นสาระสำคัญของวิถีชีวิตของประชากรที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมชายขอบ

Seymour-Smith (1986: 177 อ้างถึงใน สุริชัย หวันแก้ว, 2546: 12-13) ได้ให้นิยามของคนชายขอบไว้สอดคล้องกับนิยามข้างต้นของสุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา กล่าวคือ ในสังคมใหญ่ทุกแห่งมี ประชากรชายขอบ ซึ่งอาศัยอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม คนกลุ่มนี้ขาดอำนาจการต่อรอง ขาดการศึกษา ขาดเครื่องมือที่เข้าถึงอำนาจ และถูกกีดกันออกจากระบบการต่อรองอำนาจและการจัดสรรทรัพยากร อำนาจและความมั่งคั่งในสังคม ลักษณะของกลุ่มประชากรชายขอบอาจจะแตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของสังคมในแง่ของชาติพันธุ์ ศิวพรรณ ศาสนา อุดมการณ์ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและชนชั้นทางสังคม ฯลฯ ตัวอย่างของประชากรชายขอบได้แก่ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ ประชากรที่อาศัยอยู่ในสลัม ชวนา ชาวไร่ในชนบท โสเภณี แรงงานไร้ทักษะฝีมือ แรงงานข้ามชาติ ฯลฯ

จากนิยามข้างต้นนี้ จึงสรุปได้ว่า ชาวเขาเป็นกลุ่มคนที่นับเป็นคนชายขอบของสังคมด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

ชาวเขา หรือ Tribal People หรือ Tribesman หมายถึง กลุ่มชนที่รวมตัวเองเป็นเผ่า (Tribe) มีภาษาพูด การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตที่ต่าง ๆ ไปแตกต่างและล้ำหลังกว่าชนส่วนใหญ่ของประเทศ (พรรณนิภา วุฒิกุล, 2517: 1; วรรณ ภัคดี, 2530: 56) นักวิชาการได้จัดแบ่งชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ทั้งนี้โดยอาศัยการแบ่งตามตระกูลภาษาที่ใช้ ดังมีรายละเอียดดังนี้ คือ

กลุ่มที่หนึ่ง ตระกูลภาษาจีน – ทิเบต (Sino -Tibetan) ซึ่งได้แก่

- 1) สาขาทิเบต – พม่า ได้แก่พวก ลีซอ มูเซอ และอีก้อ
- 2) สาขาอะเร็น ได้แก่พวก กะเหรี่ยง
- 3) สาขาแม้ว – เย้า ได้แก่พวก แม้ว และเย้า

กลุ่มที่สอง ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ซึ่งได้แก่ สาขามอญ – เขมร คือพวก

- 1) ละว้า
- 2) ขมุ
- 3) ผีตองเหลือง
- 4) ก้อ คนเผ่านี้ยังไม่มีการศึกษา แต่ตั้งถิ่นฐานว่าน่าจะอยู่ในสาขามอญ-เขมรนี้

ในปัจจุบันสามารถพบได้ที่จังหวัดแพร่ และตำบลยอด อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ซึ่งตามคำบอกเล่าของพวกตัวเอง ว่าได้อพยพมาจากบริเวณสิบสองปันนาสมัยตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (ประมาณรัชสมัยของรัชกาลที่ 2)

- 5) ถิ่น
- 6) ชาวบน
- 7) สัก
- 8) ส่วย
- 9) โซ้
- 10) กูย
- 11) เขม้ง – ชานอัย : เขม้ง
- 12) ชาไก

กลุ่มที่สาม ตระกูลภาษามลายู-โพลินีเซียน (Malaya – Polynesian) ซึ่งได้แก่
สาขามาเลย์ ได้แก่พวกชาวน้ำ

อย่างไรก็ดีในทางมานุษยวิทยาอาจสามารถแบ่งชาวเขาเป็นประเภทอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีวัฒนธรรมค่อนข้างใกล้เคียงกับจีน หรือ กลุ่มตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Stock) ซึ่งจะได้แก่พวกมั่วและเย้า และอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากทิเบต-พม่า (Burmese Tibetan Stock) ซึ่งได้แก่ มูเซอ ลีซอ อีเก้อ และกะเหรี่ยง

“Karen” ในภาษาอังกฤษ หรือ “กะเหรี่ยง” ในภาษาไทย ในขณะที่พม่าจะเรียกว่า “คะยีน” และคนไทยในภาคเหนือกับคนไทใหญ่ในรัฐฉานของสหภาพพม่าจะเรียกว่า “ยาง” แต่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะเรียกตัวเองว่า “ปาเกอะญอ” ซึ่งมีความหมายว่า “คน” (Schrock, 1970: 793; Renald, 1980: 11 อ้างถึงใน เพียงจิต เทียนชัย, 2535: 1)

กะเหรี่ยง จึงเป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่จัดอยู่ในตระกูลทิเบต-พม่า มีแหล่งกำเนิดเดิมอยู่ในดินแดนทางตะวันออกของทิเบต และได้อพยพเข้ามาอยู่ในจีนราวสามพันกว่าปีมาแล้ว โดยตั้งเป็นอาณาจักรขึ้นซึ่งชาวจีนจะเรียกพวกกะเหรี่ยงว่า พวกโจว ต่อมาได้ถูกชนชาติจีนรุกรานจนแตกกระจัดกระจายพ่ายหนีมาอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำแยงซีเกียง แต่ก็ถูกขับไล่อีกจนต้องถอยร่นมาอยู่ตามบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และมีมากที่สุดตามลุ่มแม่น้ำสาละวินในพม่า (สมัย สุทธิธรรม, 2542)

สเติ่น (อ้างถึงใน จินดา ต้นมะขัน, 2529) ได้บันทึกไว้ในปี 2518 ว่า พม่าภายใต้การนำของ พระเจ้าอลองพญาได้เป็นกบฏ และได้พิชิตอาณาจักรพะโคของพวกมอญได้ พวกกะเหรี่ยงและมอญ จึงได้รับการกดขี่อย่างหนัก พร้อมทั้งถูกบังคับให้เสียภาษีเป็นรายตัว เพื่อแทนการรับใช้ ชาวพม่า ด้วยเหตุนี้ กะเหรี่ยงจึงอพยพเข้าสู่ประเทศสยาม กะเหรี่ยงจึงเป็นชาวเขาเผ่าที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานกว่าเผ่าอื่นใด คือเกินกว่า 200 ปีมาแล้ว ในปัจจุบันสามารถแบ่งกะเหรี่ยงออกได้เป็น 4 กลุ่มย่อย คือ

- 1) กะเหรี่ยงสะกอ (Sqaw Karen)
- 2) กะเหรี่ยงโป (Pwo Karen)
- 3) กะเหรี่ยงคะยา (Kayah Karen)
- 4) กะเหรี่ยงตองซุ (Thongsue Karen)

ข้อแตกต่างของกะเหรี่ยงทั้ง 4 กลุ่มย่อยนี้มีหลายประการ อาทิ การแต่งกาย รูปแบบของการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย แต่ข้อแตกต่างที่ชัดเจนมากที่สุด คือ ภาษาพูด ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันในระดับที่ไม่สามารถสื่อความหมายกันได้ ซึ่งในจำนวนของกะเหรี่ยงทั้ง 4 กลุ่มย่อยนี้ กะเหรี่ยงสะกอจะมีจำนวนมากที่สุด และในลำดับรองลงไปคือ กะเหรี่ยงโป แต่สำหรับกะเหรี่ยงคะยา และกะเหรี่ยงตองซุ จะมีเพียงไม่กี่หมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เท่านั้น ในที่นี้จะได้ขอกล่าวถึงลักษณะสำคัญของกะเหรี่ยง ดังนี้คือ

- 1) ลักษณะกายภาพ (ขจิตกัย บุรุษพัฒน์, 2518: 77-78)

กะเหรี่ยง โดยทั่วไปจะมีความสูงขนาดปานกลาง ซึ่งหากเป็นกะเหรี่ยงในพื้นที่ราบจะมีความสูงเฉลี่ยประมาณ 5 ฟุต 4 นิ้ว และกะเหรี่ยงบนภูเขาจะมีความสูงน้อยกว่าประมาณ 3 นิ้ว กะเหรี่ยงหญิงจะมีขนาดร่างกายเล็กกว่าชาย กะเหรี่ยงบนภูเขามักจะต้องทำงานหนักมากเพื่อการดำรงชีวิตและยังต้องผจญภัยกับมalariaเรื้อรังอยู่เสมอ จึงทำให้ร่างกายแคระแกรนเล็กน้อย ส่วนผู้หญิงจะมีรูปร่างอวบสมบุรณ์ ฟันจะมีรอยเปื้อนคราบหมาก เพราะกินหมากกันเป็นประจำ กะเหรี่ยงจะมีสีผิวที่แตกต่างกันตั้งแต่สีเหลืองไปจนถึงสีน้ำตาลคล้ำ หน้าแบน มีโหนกแก้ม ตามีลักษณะหยีเล็กน้อย ลักษณะจมูกแบนกว่า ไม่มีสัน คมสีดำเหยียดตรงและเส้นค่อนข้างหยาบ บางคนหยักเป็นคลื่น กะเหรี่ยงส่วนมากไม่นิยมไว้เครา จึงมักจะใช้เหน็บถอนเคราเสมอ

- 2) การแต่งกาย (จินดา ต้นมะขัน, 2529)

กะเหรี่ยงสะกอ

ชาย จะสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอวี สีแดง และสวมกางเกงแบบพื้นเมือง

หญิง หากเป็นหญิงโสดจะสวมชุดทรงกระสอบสีขาว มีลวดลายสีอื่นเล็กน้อยที่ แอบกลางตัวและชายเสื้อด้านที่เป็นกรอบใกล้เท้า ส่วนหญิงที่แต่งงานแล้ว จะเปลี่ยนเป็นเสื้อผ้า แบบ 2 ท่อน คือ เสื้อสั้นแค่อวส์ดำหรือน้ำเงินเข้ม มีลวดลายปักด้วยลูกเดือยและชั้นสีแดง

กะเหรี่ยงโป

ชาย จะสวมกางเกงแบบจีนสีดำ น้ำเงิน หรือเขียว ส่วนเสื้อเป็นสีแดง คอวี ชายที่ ยังไม่ได้แต่งงานนิยมใส่เสื้อเชิ้ตไว้ข้างใน แล้วจึงสวมเสื้อกะเหรี่ยงทับข้างนอก

หญิง หญิงสาวจะสวมชุดทรงกระสอบสีขาว แต่จะแตกต่างจากกะเหรี่ยงสะกอ ที่การตกแต่งบริเวณหน้าอกและหลัง โดยจะใช้ผ้าฝ้ายสีแดงเสริมแต่งแล้วปล่อยชายห้อยยาวเกือบ ถึงชายกระโปรง กะเหรี่ยงโปจะนิยมสวมเครื่องประดับ เช่น กำไลแขนซึ่งทำจากโลหะข้างละ 20-30 อัน มีสร้อยลูกเดือยประมาณ 30-50 เส้น และตุ้มหูที่ทำด้วยทองเหลืองหรืออลูมิเนียม ส่วนหญิงที่แต่งงานแล้วจะเปลี่ยนเป็นเสื้อสั้นระดับเอวพื้นดำ ทอลวดลายด้วยไหมพรมสีต่าง ๆ ผสมกับฝ้ายแดง

3) การตั้งรกรากบ้านเรือน (จินดา ต้นมะขัน, 2529)

หมู่บ้านของกะเหรี่ยงมักจะอยู่บนภูเขาที่มีความสูงระหว่าง 1,500 ถึง 2,500 ฟุต นิยมตั้ง หมู่บ้านอยู่ตามแถบลาดไหล่เขาหรือหุบเขาใกล้แหล่งน้ำ ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ จะมีบ้านเฉลี่ยประมาณ 15 ถึง 20 หลังคาเรือน บ้านแต่ละหลังจะไม่มีรั้วบ้าน ผู้ที่เป็นญาติพี่น้องฝ่ายแม่จะสร้างบ้านเรือน อยู่ใกล้เคียงกัน ผู้ที่เป็นลูกเขยก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงเวลาแยกครอบครัวก็จะสร้างบ้านอยู่ใกล้บ้าน ของพ่อตาแม่ยาย โดยปกติกะเหรี่ยงจะมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือจะอยู่กันเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก ในแต่ละครอบครัวจะมีสมาชิกประมาณ 5 ถึง 6 คน แต่เมื่อลูกสาวมี ครอบครัว ลูกเขยก็ต้องเข้ามาอยู่ในบ้านพ่อตาแม่ยายระยะหนึ่ง เพื่อให้ภรรยาได้มีโอกาสตอบแทนพระคุณบิดามารดา ดังนั้นจึงมีอยู่ระยะหนึ่งที่รูปแบบของครอบครัวจะเป็นแบบครอบครัว ขยาย (Extended Family)

4) การปกครอง (จินดา ต้นมะขัน, 2529)

ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง จะมีผู้ที่เป็นหัวหน้า เรียกว่าพ่อหลวง ซึ่งเป็นผู้ปกครองดูแลอย่างไม่ เป็นทางการ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพ่อหลวงจะเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ตำแหน่งนี้อาจจะ ได้มาจากการเลือกของบรรดาลูกบ้าน หรือการสืบทอดมาจากหัวหน้าคนก่อนก็ได้ โดยจะมีหน้าที่ ดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในหมู่บ้าน ระงับข้อพิพาท รับรองแขก และเป็นตัวแทนในการติดต่อกับ เจ้าที่ของรัฐบาล นอกจากตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้านแล้ว ยังมีกลุ่มผู้นำที่มีอิทธิพลอย่างมากในชีวิต ความเป็นอยู่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยง คือ กลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ และหมอผี ซึ่งมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและ

ลงความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับส่วนรวม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือเรื่องที่หัวหน้าหมู่บ้านไม่สามารถตัดสินใจได้

5) ภาษา (ขจัตถ์ บุษย์พัฒน์, 2518)

กะเหรี่ยงแต่ละเผ่ามีภาษาพูดที่เกี่ยวข้องกับภาษาต่าง ๆ พื้นฐานของภาษายังไม่เป็นที่ทราบแน่นอน ซึ่งอาจจะมาจากต้นตระกูลจีน-ทิเบต คือพวกกาเร็นนิค (Karenic) หรืออาจจะสันนิษฐานว่ามีความใกล้เคียงกับแขนงของทิเบต-พม่า ก็ได้ ภาษาของกะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ และกะเหรี่ยงบเว มีความใกล้เคียงกันแต่ไม่สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ ภาษาของกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์ ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาในตระกูลมอญ-เขมร (Mon-Khmer) เฉพาะอย่างยิ่งภาษามอญ ผู้ชายและเด็กชวากะเหรี่ยงสะกอส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยเหนือได้ ส่วนผู้หญิงกะเหรี่ยงมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถพูดภาษาอื่นนอกเหนือไปจากภาษาสะกอได้

6) อาชีพ (จินดา ตันมะขัน, 2529)

กะเหรี่ยง มีอาชีพหลักคือการทำนาปลูกข้าว แต่บางส่วนที่อยู่บนภูเขาจะทำไร่เลื่อนลอย แต่ละครอบครัวในหมู่บ้านจะมีข้าวไร่คิดเฉลี่ยครอบครัวละ 2 ไร่ มีผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินประมาณร้อยละ 33-35 ดังนั้นจึงต้องช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อแลกเปลี่ยนข้าว พวกกะเหรี่ยงสะกอที่อยู่หุบเขาสูงมักจะเป็นผู้ที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และปลูกพืชผักต่าง ๆ ผสมไว้ในไร่ข้าว อาชีพรองของกะเหรี่ยง คือ การหาของป่า เช่น ลูกลิ้น (เกาลัดชนิดหนึ่ง) เปลือกไม้ สัตว์ป่า รวมทั้งการรับจ้างเตรียมที่สำหรับทำไร่ การขุดต่อไม้ ขุดดิน กรีดฝืนให้กับพวกมั่วในหมู่บ้านใกล้เคียงที่อยู่บนภูเขาระดับสูงขึ้นไป นอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัวและหมู เพื่อขายให้กับพ่อค้าชาวพื้นราบที่จะขึ้นไปรับซื้อถึงในหมู่บ้าน ส่วนไก่จะเลี้ยงไว้ทำพิธีเลี้ยงผี หรือแบ่งขายให้แก่ชวากะเหรี่ยงด้วยกันเองเมื่อขาดแคลนไก่สำหรับทำพิธี สำหรับการทอผ้าแต่เดิมจะทอไว้ใช้มากกว่าทอเพื่อขาย แต่ในปัจจุบันมีการทอเพื่อนำไปจำหน่ายบ้าง

7) การติดต่อชนต่างเผ่าและชาวพื้นราบ (จินดา ตันมะขัน, 2529)

ในบรรดาชาวเขาด้วยกันกะเหรี่ยงจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเผ่ามั่ว(หรือม้ง) มากที่สุดนับตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวเขาทั้งสองเผ่านี้มักจะสร้างหมู่บ้านอยู่ใกล้เคียงกัน และถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ชาวเขาเผ่ามั่วมักจะนิยมปลูกฝิ่นเป็นอาชีพ จึงมีความต้องการแรงงานมาช่วยในการทำไร่ฝิ่นเพื่อที่จะได้รับผลผลิตในจำนวนมาก ๆ ในขณะที่ พวกกะเหรี่ยงซึ่งอยู่อาศัยใกล้เคียงกันแต่ในระดับความสูงที่ต่ำกว่า จะไม่นิยมปลูกฝิ่น แต่ก็จะไปรับจ้างทำงานในไร่ฝิ่นของพวกม้ง เพราะการปลูกข้าวซึ่งเป็นอาชีพหลักของกะเหรี่ยงมักจะให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ดังนั้นจึงต้องมาทำงานรับจ้างในไร่ฝิ่น เพื่อจะรับค่าตอบแทน

เป็นเงินสำหรับการดำรงชีพ รวมทั้งผลผลิตจากนาข้าวของตนเอง ในส่วนของคนพื้นราบที่กะเหรี่ยงติดต่อกันจะเป็น เจ้าหน้าที่ของทางราชการ อาทิ เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ ตำรวจตระเวนชายแดน ครูจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่เข้าไปช่วยเหลือให้การศึกษาและการพัฒนาแก่ชาวเขา ส่วนผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทำหน้าที่ประจำในท้องถิ่นที่กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ก็จะนานๆ จึงเข้าไปในหมู่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงมักอยู่ในป่าทึบกันดารไม่มีถนนหรืออาจจะเป็นทางดินที่แคบคดเคี้ยวและสูงชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถึงฤดูฝน จะลื่นและซำรุดทำให้การคมนาคมยากลำบาก การติดต่อกับโลกภายนอกหมู่บ้านจึงมีน้อย

8) ศาสนาและความเชื่อ (เพ็ญจิต เทียนชัย, 2535)

กะเหรี่ยงประมาณร้อยละ 90 นับถือผีและเทพเจ้า ถือกันว่าผีมีอยู่ทุกหนแห่ง ได้แก่ ผีป่า ผีในไร่นา ผีในลำธาร ผีบ้านผีเรือนอันเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษซึ่งจะคอยดูแลให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข ส่วนอีกร้อยละ 10 จะนับถือศาสนาคริสต์ และพุทธ (จินดา ตันมะขัน, 2529) กะเหรี่ยงจะมีความเชื่อเกี่ยวกับผี โดยพวกเขาจะเชื่อว่าผีสามารถทำให้เกิดความสงบสุข อยู่เย็นเป็นสุขได้ หากไม่มีการทำให้ผีโกรธหรือไม่พอใจ ในทางตรงกันข้ามเมื่อใดก็ตามที่มีการละเมิดที่ทำให้ผีไม่พอใจหรือผิดผี เช่นการกระทำผิดทางเพศ การผิดลูกผิดเมียผู้อื่น การได้เสียกันก่อนแต่งงานของหนุ่มสาว การห้ามหนุ่มสาวอยู่ในที่ลับตาสองต่อสอง การห้ามหนุ่มสาวที่ไม่ใช่ญาติกันถูกเนื้อต้องตัวกัน เพราะจะทำให้ผิดผี อันจะมีผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำการละเมิดหรือสมาชิกในครอบครัว หรืออาจมีผลที่จะก่อให้เกิดความวิบัติไปทั้งหมู่บ้านก็เป็นได้ ซึ่งผลของการถูกลงโทษของการผิดผีอาจจะออกมาในรูปของความเจ็บป่วย หรือการทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหายหรือวัว ควาย สัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ล้มตายลง จากการทำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า ผีมีอยู่ทั่วไปและไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ในบางครั้งจึงอาจจะทำให้คนไปละเมิดหรือลบหลู่ผีได้ อันจะก่อให้เกิดผลเสียหายดังกล่าว ด้วยเหตุผลนี้ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจึงได้มีการประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงบูชาผีด้วยการฆ่าสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นการสังเวศผีน้อยปีละครั้ง หรือการประกอบพิธีกรรมการเลี้ยงผีเมื่อมีสมาชิกในบ้านเรือนเกิดเจ็บป่วย และนอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงผีเมื่อมีการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร เช่น การเลี้ยงผีไร่ การเลี้ยงผีนา เมื่อข้าวเริ่มออกรวง เพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ผีมาช่วยดูแลผลผลิตของตน ไม่ให้ถูกแมลงหรือสัตว์อื่นมากัดกินทำลายให้เสียหาย หรือเป็นการบอกกล่าวผีเพื่อขออนุญาตเข้าทำกินหรืออยู่อาศัยก็มี

9) ประเพณีที่สำคัญ (จินดา ตันมะขัน, 2529)

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จะมีประเพณีที่สำคัญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

ประเพณีปีใหม่ เป็นประเพณีที่ชาวกะเหรี่ยงจะถือว่าสำคัญที่สุด เพราะหมายถึงการเริ่มต้นของฤดูกาลการเกษตรซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ประเพณีปีใหม่ในแต่ละหมู่บ้าน และในแต่ละปีจะไม่ตรงกัน ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมู่บ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ระบุน้ำที่ให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ลูกบ้านเตรียมฆ่าไก่ หมู ต้มเหล้า และเตรียมฝ้ายดิบไว้สำหรับผูกข้อมือทุกคนในบ้าน พิธีจะเริ่มขึ้นโดยการนำเหล้าและเนื้อไก่มาบวงสรวงต่อผี และวิญญาณ ต่อจากนั้นจะมีการต้มเหล้าซึ่งแขกที่มาร่วมพิธีก็จะร่วมดื่มด้วย ต่อจากนั้นจะเป็นการมัดข้อมือของสมาชิกในบ้านที่ทำพิธีด้วยฝ้ายดิบพร้อมกับการท่องคาถาอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข

พิธีการขึ้นบ้านใหม่ ชาวกะเหรี่ยงจะถือว่าเป็นงานสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง บ้านเรือนใดไม่มีการทำพิธีขึ้นบ้านใหม่จะถือว่าผู้อยู่ไม่มีความสุข ดังนั้นพอถึงฤกษ์ยามดีจะขึ้นบ้านใหม่ก็จะจัดเตรียมต้มสุรา หุงข้าว ฆ่าหมู ไก่ ทำอาหารเพื่อเลี้ยงกัน นอกจากนี้ยังมีข้าวต้มผัดไส้กล้วย ข้าวปุกหรือข้าวเหนียวดำคลุกงา โดยแขกผู้ได้รับเชิญจะร้องเพลงอวยพรให้แก่เจ้าของบ้านที่ทำพิธีนี้ (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2545)

งานกินข้าวใหม่ ชาวกะเหรี่ยงจะเริ่มประเพณีเมื่อได้ข้าวจากไร่หรือจากท้องนามาแล้ว และจะนำมาทำพิธีเลี้ยงกันในระหว่างเพื่อนบ้าน โดยต้องฆ่าไก่ หมู เป็นอาหารอย่างเดียวกันกับการเลี้ยงขึ้นบ้านใหม่ ส่วนกะเหรี่ยงพวกที่นับถือพุทธศาสนาซึ่งอาจจะมีวัดอยู่ในหมู่บ้าน ก็จะนำเอาอาหาร หรือในบางครั้ง ก็จะมีเงินจำนวนเล็กน้อยเพื่อไปทำบุญถวายพระที่วัดด้วย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2545)

ประเพณีการเที่ยวสาว โดยปกติหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงมักจะมีการพบปะสนทนากันในเวลาว่างเป็นจำนวนมาก เพราะในเวลาอื่นจะต้องประกอบอาชีพ เมื่อภายหลังการรับประทานอาหารเช้าเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชายหนุ่มจะแต่งกายแบบเดิมของตน คือโปกผ้าสีชมพู ผัดหน้าทาแป้งลงจากบ้านของตนไปและจะถือพิณ ซึ่งชาวเหนือเรียกว่า “ซิ่ง” หรือซอฮู้ ดัดสีไปด้วยระหว่างเดินทาง และในบางครั้งก็จะมีเครื่องเพลงไปด้วย เมื่อถึงบ้านของหญิงสาว ชายหนุ่มจะขึ้นไปสนทนากับหญิงสาว ขณะที่ยังไม่ตีก้น บิดามารดาของหญิงสาวจะสนทนากับชายหนุ่ม รอให้บุตรสาวหรือหลานสาวของตนแต่งตัวเสร็จเสียก่อน พอถึงเวลาตีก้นบิดามารดาหญิงสาวจะเข้านอน ปล่อยให้บุตรสาวหรือหลานสาวของตนสนทนาเกี่ยวพาราสิกันตามลำพัง (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2545)

งานศพ ในงานศพของชาวกะเหรี่ยงจะใหญ่โตมโหฬารหรือเก็บศพไว้นานหรือไม่ จะอยู่ที่กำลังเงินเป็นประการสำคัญ กล่าวคือ ถ้าเป็นคนที่มีฐานะดี ศพจะถูกบรรจุไว้ในโลงประดับประดา

สวยงาม แต่ถ้ามีฐานะยากจนก็จะใช้เสื้อห่อหุ้มแล้วเอาเส้นด้ายดิบพันรอบ และนำไปฝังหรือเผาตามความประสงค์ของญาติผู้ใหญ่ นอกจากนั้น บรรดาเครื่องนุ่งห่มทุกอย่างของผู้ตายหรือเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ก็จะถูกฉีกทำลายแล้วนำไปทิ้งไว้ในป่าช้า บนหลุมศพกะเหรี่ยงจะมีชนบัตร์ถูกฉีกทิ้งไว้ หรือนำเอาเงินเหรียญ ซึ่งเป็นเหรียญโลหะเงินไปฝังไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ตายได้นำเอาไปเป็นทุนรอนใช้จ่ายในเมืองผี หรือในบางรายพบว่าพวกลูกหลานซึ่งเป็นทายาทของผู้ตายจะนำเอาเงินเหรียญไปเทลงตามช่องรูก่อนหินบนภูเขาหรือเหวลึก หรือไม้ซ่อนไว้ตามโพรงไม้เพื่อเป็นการทำบุญให้แก่ผู้ตาย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2545)

2. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามถนนสายเอเชียระยะทาง 358 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 8,607.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,379,687 ไร่ เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ มีอาณาเขตติดต่อกับทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดตากและสุโขทัย ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตร และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดตาก

ในจังหวัดกำแพงเพชร (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร, 2546: 14) มีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ทั้งสิ้นรวม 6 เผ่า ประกอบไปด้วย 33 กลุ่มบ้าน จำนวนประชากรชาวไทยภูเขาทั้งสิ้น 8,890 คน แบ่งออกเป็น

1. เผ่ากะเหรี่ยง จำนวน 7 กลุ่มบ้าน รวม 1,357 คน
2. เผ่าเย้า จำนวน 15 กลุ่มบ้าน รวม 3,162 คน
3. เผ่ามูเซอ จำนวน 4 กลุ่มบ้าน รวม 880 คน
4. เผ่าม้ง จำนวน 6 กลุ่มบ้าน รวม 3,328 คน
5. เผ่าลีซอ จำนวน 2 กลุ่มบ้าน รวม 116 คน
6. เผ่าลัวะ จำนวน 1 กลุ่มบ้าน รวม 47 คน

มีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตั้งอยู่ ณ ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน เป็นหน่วยงานหลักของภาครัฐที่ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ชาวเขา ทั้ง 33 กลุ่มบ้าน (ตารางที่ 1) ดังต่อไปนี้คือ

ตารางที่ 1 แสดงระยะทางจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร ถึงหมู่บ้าน
ชาวไทยภูเขาแต่ละกลุ่มบ้าน

กลุ่มบ้านชาวเขา	ระยะทางจากศูนย์ ๑ / กิโลเมตร	วิธีการเดินทาง
1. บ้านแม่แว เขาคลองลาน	1	โดยทางรถยนต์
2. บ้านลีซอคลองลาน	1	โดยทางรถยนต์
3. บ้านเข้าน้อย	1.5	โดยทางรถยนต์
4. บ้านเขาคลองเตย	3	โดยทางรถยนต์
5. บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก	4	โดยทางรถยนต์
6. บ้านแปลงสี	6	โดยทางรถยนต์
7. บ้านปางคลองลาน	7	โดยทางรถยนต์
8. บ้านแม่พีช	8	โดยทางรถยนต์
9. บ้านคลองน้ำไหลเหนือ	10	โดยทางรถยนต์
10. บ้านปางควาย	19	โดยทางรถยนต์
11. บ้านเข้างัวน้ำ	20	โดยทางรถยนต์
12. บ้านคลองมะนาว	24	โดยทางรถยนต์
13. บ้านลีซอสังฆาม กลุ่ม 3	24	โดยทางรถยนต์
14. บ้านเขาสังฆาม กลุ่ม 1	25	โดยทางรถยนต์
15. บ้านเพชรจะขอ	25	โดยทางรถยนต์
16. บ้านเขาสังฆาม กลุ่ม 2	26	โดยทางรถยนต์
17. บ้านคลองปลาร้า	26	โดยทางรถยนต์
18. บ้านอุดมทรัพย์	27	โดยทางรถยนต์
19. บ้านจอมเขวน	30	โดยทางรถยนต์
20. บ้านหัวน้ำโจน	30	โดยทางรถยนต์
21. บ้านบึงหล่ม	30	โดยทางรถยนต์
22. บ้านเขาสังฆาม กลุ่ม 4	33	โดยทางรถยนต์
23. บ้านวังกะสัง	52	โดยทางรถยนต์
24. บ้านชุมชนไทย	68	โดยทางรถยนต์
25. บ้านกะเหรี่ยงโละ โละ	98	โดยทางรถยนต์
26. บ้านแม่แว โละ โละ	98	และทางเดินเท้าอีก 22 กม. ในฤดูฝน โดยทางรถยนต์ และทางเดินเท้าอีก 22 กม. ในฤดูฝน
27. บ้านป่าหมาก	105	โดยทางรถยนต์ และทางเดินเท้าอีก 27 กม. ในฤดูฝน
28. บ้านป่าคา	114	โดยทางรถยนต์ และทางเดินเท้าอีก 37 กม. ในฤดูฝน
29. บ้านปางมะละกอ	25	โดยทางรถยนต์
30. บ้านปางมะนาว	26	โดยทางรถยนต์
31. บ้านสุขสวรรค์	14	โดยทางรถยนต์
32. บ้านสุขวิจิตรพัฒนา	13	โดยทางรถยนต์
33. บ้านน้ำพระทัย	10	โดยทางรถยนต์

ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก (หมู่ 18) ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร มีประชากรชาวไทยกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ทั้งหมด 284 คน แบ่งเป็นประชากรวัยผู้ใหญ่ที่มีสิทธิเลือกตั้ง 166 คน แยกเป็นเพศชาย 90 คน และเพศหญิง 76 คน และเยาวชนที่ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง 118 คน แยกเป็นเพศชาย 55 คน และเพศหญิง 63 คน ในจำนวน 284 คนนี้ ไม่ได้นับรวมผู้สูงอายุของหมู่บ้านจำนวน 5 คนเท่านั้น ที่ถือบัตรฟ้าซึ่งทางราชการไทยออกให้และมีความหมายว่าเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง นอกจากนั้นในส่วนที่เหลือทั้งหมดถือว่ามีสัญชาติไทยที่ทางราชการรับรองโดยถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือหากเป็นบุคคลที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ก็จะมีบัตรประจำตัวประชาชนเช่นเดียวกับคนไทยพื้นราบโดยทั่วไป

ผู้นำของชุมชนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จากการสำรวจในเบื้องต้นของผู้วิจัย และได้มีโอกาสพูดคุยแนะนำตัว พบว่าชื่อ นายณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ หัวหน้าเผ่าชาวไทยกะเหรี่ยง หรือเรียกกันว่าพ่อหลวง และยังทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ 18 ในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนาอีกด้วย

จากการซักถามผู้นำชุมชน พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพหาของป่า รับจ้างทั่วไป และทำไร่ทำนา ซึ่งเป็นไร่หรือนาเช่า มิใช่ไร่นาที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเอง และสามารถสรุปจากการสังเกตและการสอบถามในเบื้องต้นได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกในภาพรวมโดยเฉลี่ยมีฐานะปานกลางแต่ค่อนข้างจะไปทางยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับชาวไทยพื้นราบในพื้นที่ข้างเคียง

ในการเลือกพื้นที่ของหมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพของหมู่บ้านดังมีรายละเอียดตามแผนที่ (แผนภาพที่ 1)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้เข้าร่วมที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เท่าที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ายังไม่พบว่าม้งงานวิจัยทางด้านนี้ แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

1. งานวิจัยในประเทศไทย

1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา และโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านโปรแกรมการศึกษาพบว่า มีผลงานวิจัยของ สุธารา โยธาจันทร์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า เมื่อนำคู่มือโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ พบว่า 1) หลังการทดลองใช้โปรแกรม นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 2) หลังการทดลองใช้โปรแกรม นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครูทั้งหมดมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มทดลองทั้งหมดมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรม อยู่ในระดับมาก ส่วนผลงานวิจัยด้านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่ามีผลงานวิจัยของ ศิริมา กิตติบัณฑิต (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออส์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความต้องการเรียนรู้โรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษาของผู้เรียนหญิงด้านกิจกรรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนด้านความเหมาะสมของ

เนื้อหา กิจกรรมและเวลา วิทยากรที่ให้ความรู้ ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ในกิจกรรมมีความน่าสนใจและเหมาะสม ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยของ อารี แก้วสถิตย์วงศ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการจัด กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชน ระดับหมู่บ้าน” ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา วิธีการและเทคนิคการจัดกิจกรรม เวลาสถานที่ และสื่อ และการประเมินผล 2) ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้พบว่า 2.1) หลังการจัดกิจกรรมแล้ว ประชาชนระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบสมรรถภาพ การทำงานเป็นกลุ่มด้านต่าง ๆ สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมที่นำเสนอมีความพึงพอใจในระดับมาก เช่นเดียวกับกับผลงานวิจัยของ เจนจิรา คงสุข (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรม การศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบ การให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา” ผลการศึกษาพบว่า 1) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น เป็นแนวทางการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองโดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองในชนบทได้ฝึกใช้ ทักษะการคิดและการประมวลข้อมูลที่เป็นความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนของตน ประกอบด้วย หลักการ ความหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ ผู้ใช้โปรแกรม สื่อและการประเมินผล การใช้โปรแกรม ผู้ใช้โปรแกรม คือครู เจ้าหน้าที่อนามัย หรือนักพัฒนา ซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ของ รัฐหรือองค์กรเอกชน การดำเนินการมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการและขั้นจัดกิจกรรม สื่อของ โปรแกรม ประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรม คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก วัยอนุบาล และสื่อของโปรแกรม 2) ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า ในการใช้โปรแกรม ผู้ปกครองได้เลือกปัญหาสุขภาพในช่องปากและฟันของเด็กวัยอนุบาล โดยหลังการทดลองใช้ โปรแกรม ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของ เด็กวัยอนุบาล ดังนี้คือ 2.1) ด้านการดูแลการแปรงฟันของเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผน พฤติกรรมจากการที่ไม่ได้ติดตามดูแลการแปรงฟันของเด็ก หรือติดตามอย่างไม่สม่ำเสมอมาเป็น การติดตามดูแลการแปรงฟันของเด็กอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ในด้านการแปรงฟัน 2.2) ด้านการให้เด็กรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการเปลี่ยนแปลง แบบแผนพฤติกรรมจากการปล่อยให้เด็กเลือกซื้ออาหารเองและรับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่าของ สารอาหารตามความชอบมาเป็นพฤติกรรมดูแลการรับประทานอาหารของเด็กด้วยการซื้ออาหารที่มี ประโยชน์ให้เด็กรับประทาน คอยดูแลการเลือกซื้อและการรับประทานอาหารของเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีผลงาน วิจัยของ สุริน คล้ายรามัญ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้ แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี” ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการอบรม โดยการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ขั้นตอนคือ 1.1) รวบรวมประสบการณ์เดิมของผู้เข้ารับการอบรม 1.2) ให้ประสบการณ์ใหม่ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 1.3) ให้ผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนความคิดและ อภิปราย 1.4) ให้ผู้เข้ารับการอบรมสรุปความคิดรวบยอด 1.5) ให้ผู้เข้ารับการอบรมประยุกต์ใช้ ความรู้โดยการวางแผนการรับใช้สังคม 1.6) ให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม 1.7) ให้ผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนความคิดและวิเคราะห์ประสบการณ์จากการรับใช้สังคม 1.8) ให้ผู้เข้ารับการอบรมรายงานผลการเรียนรู้ 1.9) ประเมินผลการอบรม 1.10) ติดตามผล การอบรม และนอกจากนั้น 2) ผลจากการทดลองใช้กระบวนการอบรม พบว่า 2.1) ผู้เข้ารับ การอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วม ทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน 2.2) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมือง เจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมและจากการติดตามผลการอบรม ไม่แตกต่างกัน 2.3) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองและ การมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน 2.4) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทางการเมือง เจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมและจากการติดตาม ผลการอบรมไม่แตกต่างกัน 2.5) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองและ การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และ 2.6) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมือง เจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วม ทางการเมืองจากการติดตามผลการอบรมไม่แตกต่างกัน

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก พบว่ามีผลงาน วิจัยของ นิลุบล ฉลวยศรี (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการใช้วิธีการสอนโดยผสมผสานระหว่าง การสอนแบบ คิดเป็น กับการสอนของเปาโล แฟร์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้แก่ ประชาชนในระดับหมู่บ้าน” ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม 2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนน เจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเจตคติสูงกว่า กลุ่มควบคุม 3) กลุ่มทดลองมีความถี่ของพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการคิดเป็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนการคิดเป็นด้านวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกเรื่องจากทั้งหมดเจ็ดเรื่อง นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ **ประภาภรณ์ ชิติมภาพต์ (2532)** ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโภชนาการและการแก้ปัญหาทุพโภชนาการโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกและบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เจตคติ อยู่ในระดับสูงทั้ง 2 แบบ แต่บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับสูงกว่า ในเรื่องของความคงทน บทเรียนมโนธรรมสำนึกมีผลสัมฤทธิ์ความคงทนของการเรียนรู้และเจตคติสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าความถี่ของพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จ อย่างไรก็ตามทั้งบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกและบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จ นักศึกษาผู้ใหญ่ต่างมีความพอใจในบทเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงมาก เช่นเดียวกับกับผลงานวิจัยของ **พิมพ็อง ศิริสาคร (2536)** ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึกตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพ ของเยาวชนในชุมชนแออัด” ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนในชุมชนแออัดที่สอนด้วยวิธีการแบบมโนธรรมสำนึกตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์ มีคะแนนทำยบทเรียนและคะแนนเจตคติหลังการทดลองแตกต่างกันกับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งสอนด้วยวิธีธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนที่พ่อแม่อยู่ร่วมกัน มีความถี่ของพฤติกรรมวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าเยาวชนที่พ่อแม่แยกทางกันทั้งหมด 10 เรื่อง จาก 14 เรื่อง นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ **รัชณี วัฒนกิจ (2534)** ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโมทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก” ผลการศึกษาพบว่า โมทัศน์ทางจริยธรรมทั้ง 8 ด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการสร้างวินัยในตนเอง ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความกตัญญู กตเวทิต์ ด้านความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ด้านความไม่เห็นแก่ตัว และด้านความเมตตา ที่เรียนโดยการสอนแบบมโนธรรมสำนึก สามารถพัฒนาถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 และมโนทัศน์ทางจริยธรรม 8 ด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับกับผลงานวิจัยของ **วชิราภรณ์ อมฤตนันท์ (2531)** ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบผลการสอนเรื่องโภชนาการและอนามัยของอาหารโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกกับบทเรียนแบบปลายเปิด” ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังของกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกเรื่อง โภชนาการและอนามัย

ของอาหารสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงแสดงว่าบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกเรื่องนี้มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนโดยใช้บทเรียนแบบปลายเปิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าการใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกเรื่องโภชนาการและอนามัยของอาหารให้ผลที่สูงกว่าการใช้บทเรียนแบบปลายเปิด

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองและการกล่อมเกลาทางการเมือง

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการนำเสนอปรัชญาและแนวความคิดเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย พบว่ามีผลงานวิจัยของไพฑูรย์ คล้ายวงศ์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “ปรัชญาการศึกษา กับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้านเด็กกับโรงเรียนถาวรวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ทั้งปรัชญาการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาจะมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเด็กแตกต่างกัน คือ กรณีของโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ปรัชญาและสภาพแวดล้อมจะมีผลต่อการสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในเชิงปฏิบัติ คือ เด็กสามารถเรียนรู้ประชาธิปไตยได้จากการใช้ชีวิตในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนถาวรวิทยานั้น ปรัชญาการศึกษาและสภาพแวดล้อมจะมีผลต่อการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี เพราะโรงเรียนจะเน้นการเรียนรู้ในเชิงวิชาการจากการเรียนการสอนมากกว่า และนอกจากนั้นยังพบว่า ตัวแปรอายุ และระดับการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนถาวรวิทยามีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการเรียนรู้ทางการเมือง คือ เมื่ออายุและระดับการศึกษาสูงขึ้น ก็จะทำให้มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ นิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (Participatory Democracy): ทางออกของการเมืองไทย” ผลการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วรวม 16 ฉบับ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคำนึงถึงประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศเป็นสำคัญและพยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบบริหารจัดการประเทศให้มากที่สุดโดยใช้ขบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) แทนระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) โดยการออกแบบโครงสร้างทางการเมืองให้มีส่วนร่วมของประชาชนแบบบังคับ (Forced Participation) และการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ (Voluntary Participation)

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านหลักสูตรและการจัดหลักสูตรการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย พบว่ามีผลงานวิจัยของ เลียม พูลเอียม (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือมีความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นการวางรากฐานความเป็นประชาธิปไตยให้แก่คนไทยทั้งชาติ โดยการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยมีการบรรจุเนื้อหาที่ว่าด้วยเรื่องประชาธิปไตยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกระดับ มีการจัดบรรยายภาคให้เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตยทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ประชาธิปไตย เพื่อให้คนไทยมีประชาธิปไตยที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “นโยบายหลักสูตรการศึกษา และการกล่อมเกลாதองการเมือง: ศึกษากรณีระดับมัธยมศึกษา พ.ศ.2520-2537” ผลการศึกษาพบว่า ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2520-2537 แนวทางการอบรมกล่อมเกลาทองการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐให้ความสำคัญกับความรู้ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจตามลำดับ ในส่วนของความรู้ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย รัฐได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบมากกว่าเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนปัจจุบัน และแม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการรัฐประหารหลายครั้ง แต่การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในนโยบายการศึกษาและหลักสูตรนั้นยังคงอยู่ในการควบคุมดูแลของระบอบราชการมาโดยตลอด หลักสูตรมัธยมศึกษาจึงมีเนื้อหาที่รักษาไว้ซึ่งการควบคุมดูแลดังกล่าวนี้ด้วย เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ ปรีชา ธรรมวินทร (2532) ได้ศึกษาเรื่อง “การกล่อมเกลาทองการเมืองโดยผ่านหนังสือเรียน: วิเคราะห์หนังสือเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521” ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาวិเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเรียนประถมศึกษาพบว่านอกจากจะสอนความรู้ด้านอักษรวิธี และความรู้ด้านวิทยาการแขนงต่าง ๆ แล้ว ยังมีการอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนเกิดความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังให้เกิดความจงรักภักดีต่อชาติ ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดด้วยการมุ่งสอนให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกในความเป็นไทยและปลูกฝังให้เกิดความรักหวงแหนชาติและพร้อมที่จะเสียสละแม้ชีวิตเพื่อชาติบ้านเมือง เนื้อหาที่ได้รับการเน้นมากรองจากเนื้อหาที่ปลูกฝังความรักชาติก็คือ การอบรมสั่งสอนให้เกิดความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งได้ปลูกฝังให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อพสกนิกรและแผ่นดิน ทั้งนี้โดยหวังที่จะให้ผู้เรียนได้ตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์ สำหรับการปลูกฝังให้เกิดความรักและศรัทธาต่อ

ศาสนานั้นได้รับการเน้นมากเช่นกัน โดยมุ่งหวังที่จะอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนเป็นคนดีด้วยการปฏิบัติ ตามหลักธรรมของศาสนาตลอดจนปลูกฝังให้มีความกตัญญูทศทิศต่อชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาบางส่วนที่ปลูกฝังเกี่ยวกับประชาธิปไตย แต่มีเพียง ส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาที่มุ่งปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และที่สำคัญคือมิได้มุ่งเน้นในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการรวมตัวกัน ทางการเมืองของประชาชนในรูปองค์กรต่าง ๆ อย่างแท้จริง นั่นคือ แสดงให้เห็นว่า ระบบการศึกษา หรือโรงเรียนมีบทบาทในฐานะเป็นกลไกทางด้านอุดมการณ์ที่มุ่งหล่อหลอมกลมกล่อมเกล้าให้ผู้เรียน มีอุดมการณ์ที่จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการใช้ระบบ การศึกษาเพื่อเตรียมคนให้เติบโตเป็นสมาชิกทางสังคมที่ยอมรับและสนับสนุนระบบสังคม การเมืองที่ดำรงอยู่นั่นเอง

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชน พบว่ามีผลงานวิจัยของ กิตติ อมตชีวิน (2522) ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา: ศึกษาทดลองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด”

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง หลังสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนในกลุ่มทดลองมี ความรู้ในลัทธิประชาธิปไตยเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ สายทิพย์ สุกดิพันธ์ (2524) ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนระดับมัธยม ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉลี่ยมีระดับความสนใจทางการเมืองค่อนข้างต่ำ มีระดับความรู้ สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างสูง มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลาง 2) เพศไม่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมือง และระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แต่เพศมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งพบว่า นักเรียนชาย มีระดับความไว้วางใจทางการเมืองสูงกว่านักเรียนหญิง 3) ระดับชั้นเรียนหรืออายุ มีอิทธิพลต่อ ความสนใจทางการเมือง ระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจ ทางการเมืองตลอดจนความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งพบว่า ยิ่งเด็กมีระดับชั้นเรียนสูงขึ้น ก็จะยิ่งมีความสนใจทางการเมือง สูงขึ้น มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงขึ้น แต่จะมีความไว้วางใจทางการเมืองลดลงตาม ลำดับ 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมืองและความไว้วางใจ ทางการเมืองของนักเรียน ตลอดจนความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีระดับ

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า และ 5) ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจทางการเมือง ระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ตลอดจนความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการปลูกฝังค่านิยมและผลของการปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พบว่ามีผลงานวิจัยของ **คุณฉวี สุทธรปรียาศรี และวรรณปุระ โขติ (2540)** ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษามีค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในระดับมาก ได้รับการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยจากสถาบันอุดมศึกษาในระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย สำหรับรูปแบบและวิธีการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในกับนิสิตนักศึกษา อดีตผู้นำนักศึกษา ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ที่สอนระดับปริญญาตรี รวมทั้งนิสิตนักศึกษา เห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนั้นจึงน่าจะใช้รูปแบบและวิธีการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตย นอกจากนั้นควรจะมีการประสานงานกับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาทุกระดับและสถาบันสื่อสารมวลชน เพื่อปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และสนองตอบการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ **สุตา รัตนมาโร (2522)** ได้ศึกษาเรื่อง “การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยในชุมชนคลองจั่นและสลัมคลองเตย” ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันของค่านิยมแบบประชาธิปไตยและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยระหว่างครอบครัวในชุมชนคลองจั่นและครอบครัวในสลัมคลองเตย ซึ่งโดยส่วนรวมพบว่า ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมแบบประชาธิปไตยและมีการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย แต่หากพิจารณาถึงค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยในแง่ต่าง ๆ จะพบว่า 1) ในแง่ของความห่วงใยในผู้อื่น ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมและมีการปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่สูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย 2) ในแง่ของความมีน้ำใจกว้าง ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมและมีการปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่สูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย 3) ในแง่ของการให้สิทธิเสรีภาพ ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมและมีการปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่สูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย 4) ในแง่ของการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมและมีการปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่สูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย 5) ในแง่ของการเคารพซึ่งกันและกัน ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นมีค่านิยมและมีการปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่สูงกว่าครอบครัวในสลัมคลองเตย และ 6) ในแง่ของความรับผิดชอบ ครอบครัวในชุมชนคลองจั่นและสลัมคลองเตย มีค่านิยมและมี

การปลูกฝังค่านิยมในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ ปิยรัตน์ ศรีสมบัติ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไครสพวงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี”

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และ ภายหลังกการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุม เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ สกนธ์ จันทักษ์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการเรียนรู้ ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน” ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรม จากศูนย์เยาวชนตำบลที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชาย มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากกว่าเยาวชน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์เยาวชนตำบลในทุกด้าน ทั้งความรู้ด้านที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง ด้านรูปแบบการปกครอง และด้านวิถีชีวิต ส่วนในเพศหญิงไม่ปรากฏ ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์เยาวชนมีความรู้ทางการเมืองในด้านต่าง ๆ มากกว่าเยาวชนหญิงที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง กลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชนตำบลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ผ่าน การฝึกอบรมจากศูนย์เยาวชน ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ทั้งในด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม และด้านคารวธรรม ซึ่งสรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนโดย ใช้ศูนย์เยาวชนตำบลเป็นตัวการ (Agent) ในการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จเฉพาะในด้านการรู้ (Cognitive Orientation) ของเยาวชนเพศชายเท่านั้น แต่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในด้าน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Affective Orientation) ของเยาวชนที่เข้ารับการอบรมทั้งสองเพศ

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการรับรู้แนวความคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ทัศนคติ ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่ามีผลงาน วิจัยของ สุนิสา เขาวนเมธกิจ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่อง แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีการรับรู้ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยและด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่นักเรียนมีการรับรู้ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดี 2) นักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยภาพรวม และแยกเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้ เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยต่างกัน แต่ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ เขตการเลือกตั้งต่างกันมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน 4) นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเพศต่างกันมี การรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยต่างกัน แต่ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รายได้ เขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน และ 5) นักเรียนในระบบโรงเรียนมีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่แตกต่างจากนักเรียนนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ เตือนใจ เกียววี (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “เปรียบเทียบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดตาก” ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดรวบยอดระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่กับนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการทำงานเป็นหมู่คณะ การเคารพในความเสมอภาคของมนุษย์ การมีวินัยในตนเอง การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การประนีประนอม การมีใจกว้าง การเคารพในเสรีภาพของบุคคล การเคารพต่อกฎหมาย การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การมีความรักชาติ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ มรกต พรพิบูลย์ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตามแนวทางการดำเนินโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน: ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง
- 2) ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง
- 3) เพศและอายุไม่มีอิทธิพลต่อระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน
- 4) อาชีพ ระดับชั้นอำเภอที่อาศัยอยู่ ระดับการยอมรับในตัวบุคลากร มีอิทธิพลต่อระดับความรู้ความเข้าใจ โดยพบว่า อาชีพรับราชการ ระดับชั้นอำเภอที่สาม และระดับการยอมรับในตัวบุคลากรปานกลาง เป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มอื่นในกลุ่มตัวแปรชนิดเดียวกัน
- 5) เพศ อายุ และอาชีพ ไม่มีอิทธิพลต่อระดับทัศนคติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน และ 6) ระดับชั้นอำเภอที่อาศัยและระดับการยอมรับในตัวบุคลากรมีอิทธิพลต่อระดับทัศนคติ โดยพบว่า ระดับชั้นอำเภอที่สี่ และระดับการยอมรับในตัวบุคลากรต่ำ เป็นกลุ่มที่มีระดับทัศนคติสูงกว่ากลุ่มอื่นในกลุ่มตัวแปรชนิดเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ วันดี สุรภัส (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติต่อเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของนักศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นวิถีเรียนทางไกลในกรุงเทพมหานครที่มีภูมิหลังต่างกัน” ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษานอกโรงเรียนมีความรู้เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่านักเรียนมีความรู้ในประเด็นเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคอยู่ในระดับพอใช้ แต่ประเด็นเรื่องเสรีภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) นักศึกษานอกโรงเรียนมีเจตคติต่อเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อประเด็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น
- 3) นักศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ในประเด็นเรื่องสิทธิ

เสรีภาพ และความเสมอภาคแตกต่างกัน ส่วนนักเรียนนอกโรงเรียนที่มีเพศ ภูมิลำเนา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้ในประเด็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ไม่แตกต่างกัน สำหรับนักเรียนนอกโรงเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีความรู้ในประเด็นเรื่องสิทธิและความเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ส่วนในประเด็นเรื่องเสรีภาพนั้นมีความรู้แตกต่างกัน และ

4) นักเรียนนอกโรงเรียนที่มีอายุต่างกัน มีเจตคติแตกต่างกันต่อประเด็นเรื่องสิทธิ และไม่แตกต่างกันต่อประเด็นเรื่องเสรีภาพ และความเสมอภาค นักเรียนนอกโรงเรียนที่มีเพศ ภูมิลำเนา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติต่อประเด็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนนอกโรงเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีเจตคติต่อประเด็นเรื่องเสรีภาพแตกต่างกัน ในขณะที่เจตคติมีความแตกต่างต่อประเด็นเรื่องสิทธิและความเสมอภาคไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ รัชชจร (2522) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างต่ำ 2) ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองค่อนข้างต่ำ 3) เพศมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง โดยพบว่าเพศชายมีความรู้ความเข้าใจและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง และ 4) ระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง โดยพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ ขนิษฐา กางอิม (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ระหว่างนักศึกษาต่างวิธีเรียน ของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2530 ในจังหวัดตรัง” ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ระหว่างนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองมีความรู้มากกว่าทั้งนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และนักศึกษาวิธีเรียนทางไกลมีความรู้มากกว่านักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า เจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองระหว่างนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ สยามรัฐ เรื่องนาม (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มของผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีความสนใจข่าวสาร

ทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองมากกว่ากลุ่มของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกับกลุ่มของผู้นำชุมชนยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการกระจายข่าวสารทางการเมืองไปสู่กลุ่มของประชาชนมากนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีความแตกต่างของความรู้ทางการเมืองระหว่างคนทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองและความสำนึกเชิงสังคม ดังนั้นตัวแปรหลักเหล่านี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ส่วนกลางจะต้องส่งเสริมให้ความรู้ทางการเมือง รวมทั้งการกระจายข่าวสารทางการเมืองสู่ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ทั่วถึง โดยการกำหนดเป็นแผนงานและวิธีการที่เป็นรูปธรรมที่สุด ควบคู่ไปกับการกระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มการเข้าถึงประโยชน์สาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งผลพลอยได้ในเรื่องของความสำนึกเชิงสังคมของคนในองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำการพัฒนาท้องถิ่นของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ ชวนะ ภวกันท์ (2525) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสำนึกทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในระบบประชาธิปไตย: ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลตำบลโนนสูงมีความสำนึกทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง 2) ในกลุ่มประชาชนที่มีความสำนึกทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงนั้น พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีอิทธิพลกำหนดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ 3) เพศมีอิทธิพลในการกำหนดความแตกต่างของระดับความสำนึกทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ โดยทั่วไปนั้น เพศชายมีความสำนึกทางการเมืองและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมากกว่าเพศหญิง 4) บุคคลที่มีความสำนึกทางการเมืองอยู่ในระดับสูงย่อมจะมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงด้วย คือ พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างความสำนึกทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และ 5) กลุ่มผลประโยชน์ภายในเขตเทศบาลตำบลโนนสูงที่มีความสำนึกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมักจะเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อย มีการศึกษาและรายได้ระดับต่ำ และเป็นเพศชาย

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการเผยแพร่ระบบประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน พบว่ามีผลงานวิจัยของ ศักระ กบิลกาญจน์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของอาสาสมัครเผยแพร่ประชาธิปไตย ระดับหมู่บ้าน (ผปม) ในการให้การเรียนรู้ประชาธิปไตย” ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมในเรื่องผู้นำทางการเมือง สิทธิเสรีภาพ บทบาททางการเมือง ส่วนในเรื่องนโยบายและการเลือกตั้ง ไม่พบว่ามีมีความแตกต่างของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และวิเคราะห์ได้ว่า หากอาสาสมัครเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านของอำเภอละงู มีความรู้

ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยดี ก็นำแสดงบทบาทในการเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนได้สมบูรณ์แบบ นอกจากนั้นยังมีผลงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ โควานนท์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “การเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน จังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาพบว่า

1) การดำเนินการตามโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านเป็นการดำเนินการตามสายการบังคับบัญชาของระบบราชการ นโยบายและกลวิธีการดำเนินงานจึงล้วนแต่ถูกกำหนดโดยผู้ที่มีอำนาจสั่งการ คือกระทรวงมหาดไทย 2) วิธีดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการชี้แนะประชาชนให้ปฏิบัติมากกว่าที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการต่อต้านการซื้อขายเสียง 3) ผลการดำเนินโครงการ พบว่า กิจกรรมด้านการต่อต้านการซื้อขายเสียง การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและการสอดส่องดูแลผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นประสบผลสำเร็จในระดับปานกลาง ในขณะที่กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชน และการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ และ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการได้แก่งบประมาณ การคัดเลือกบุคลากรประจำชุดปฏิบัติการ และระยะเวลาในการดำเนินงาน เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ ไชยสิทธิ์ ดันตยกุล (2528) ได้ศึกษาเรื่อง “ศาลาประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมือง” ผลการศึกษาพบว่า ศาลาประชาธิปไตยกับการเรียนรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ 1) ศาลาประชาธิปไตยมีลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและมีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เช่น การเลือกตั้งตัวแทนเพื่อบริหารงาน การบริหารงานกองทุนศาลาประชาธิปไตย เป็นต้น 2) แผนงานการฝึกอบรมของศาลาประชาธิปไตยใช้วิธีการให้ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมฝึกปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม เช่น การประชุมวางแผนในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น โดยใช้หลักการที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้การอภิปรายและลงมติโดยถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นต้น 3) ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรม เพราะเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการดำรงชีพ เช่น การได้รู้จักและสนิทสนมกับปลัดอำเภอและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มาตรวจงานศาลาประชาธิปไตย ซึ่งนำไปสู่การช่วยเหลือต่อไป และ 4) ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมของศาลาประชาธิปไตยมีทัศนคติทางการเมืองที่เปิดกว้างและสอดคล้องต่อหลักการของประชาธิปไตย นอกจากนั้นยังมีผลงานวิจัยของ วัฒนา เลิศธรรมเทวี (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการศาลาประชาธิปไตย: ศึกษากรณีศาลาประชาธิปไตยบ้านศรีเจริญ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในโครงการศาลาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง นอกจากนั้นยังพบว่า ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมในโครงการศาลาประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของ วทัญญู แสนใจวุฒิ (2528) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการประชาสัมพันธ์เรื่องประชาธิปไตย

ในหมู่บ้าน/ตำบลของอาสาพัฒนาชุมชน(อช) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน(ผู้นำ อช)” ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบขั้นตอนและวิธีการประชาสัมพันธ์ประชาธิปไตยในหมู่บ้าน/ตำบล มี 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาชุมชน (1.1 ช่องทางการประชาสัมพันธ์มีอย่างไรบ้าง 1.2 จะใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์อะไรบ้างที่มีอยู่ในหมู่บ้าน) ขั้นตอนที่ 2 ปรึกษาคณะกรรมการหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล ขั้นตอนที่ 3 วางแผนในการประชาสัมพันธ์ (3.1 จะใช้ช่องทางและเครื่องมืออะไรบ้างที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ตำบลในการประชาสัมพันธ์ 3.2 จะดำเนินการเมื่อใด กำหนดวันเดือนปีที่จะเริ่มดำเนินการ 3.3 จะดำเนินการที่ไหนบ้าง ก่อนและหลัง 3.4 เนื้อหา/สาระจะประชาสัมพันธ์เรื่องอะไรบ้างเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3.5 จะให้ใครรับผิดชอบเรื่องอะไรบ้าง 3.6 จะใช้งบประมาณหรือไม่ ถ้าใช้จะใช้จากแหล่งไหน จำนวนเท่าไร ควรแยกรายละเอียดให้ชัดเจน 3.7 หลักการดำเนินการประชาสัมพันธ์แต่ละช่องทาง หรือเครื่องมือและจะประเมินผลอย่างไรบ้าง) ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการดำเนินงาน

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการประเมินผลของโครงการเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน พบว่ามีผลงานวิจัยของ สมพงษ์ ปฏิวะพิศาล (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงจะได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุสูงมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า จะมีความรู้ความเข้าใจจากการอบรมมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาสั้นกว่า ดังนั้นจึงควรจะมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ สิริกุล กลีวัฒน์ (2528) ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน (ขปต.): ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและกลุ่มควบคุมมีความรู้ไม่แตกต่างกันในเรื่องความเข้าใจในความสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้แทนที่ดี ส่วนประเด็นแนวทางปฏิบัติของประชาชนและของตนเองในฐานะผู้นำท้องถิ่นในการเลือกตั้ง และเลือกวิธีเผยแพร่ประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายนั้น ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมของทั้งโครงการ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยและการปฏิบัติตนในการเลือกตั้งดีกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม ส่วนในกรณีของการประเมินผลวิทยากรนั้น พบว่าผลการเรียนของกลุ่มทดลองจากวิทยากรแต่ละคนแตกต่างกัน

1.3 งานวิจัยเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา และการศึกษาของชาวไทยภูเขา

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขา พบว่ามีผลงานวิจัยของ อรวรรณ พนาพันธ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง บ้านปางผาง หมู่ที่ 14 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงนั้น เป็นการจัดการศึกษาให้กับคนทั้งชุมชน ซึ่งประกอบด้วยเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยง จำนวน 304 คน โดยมีการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิตของผู้เรียน นอกจากนี้มีการฝึกความเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในรูปแบบของยุวกรรมการห้อยมบ้าน พัฒนาครูประจำศูนย์การเรียนรู้และการนิเทศติดตามและประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข สำหรับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขา กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ กศน.296/2546 ลงวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2546 โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ

- 1) เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมที่จัดให้กับทุกคนในชุมชนตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถ
- 2) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ผู้เรียนอาศัยวิธีการทั้งในระบบและนอกระบบ หรือตามอัธยาศัยในการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
- 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ และ
- 4) จัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ภายใต้ชื่อ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ คือ 1) กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (ศนภ.) 3) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด (ศนจ.) 4) ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) และ 5) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.)

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขา พบว่ามีผลงานวิจัยของจินดา ตันมะขัน (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการจัดการกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับชาวเขาของโครงการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ตามความคิดเห็นของครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษาชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง กลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการศึกษาพบว่า 1) ครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษามีความคิดเห็นว่าศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียน ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านบริการชุมชน และพัฒนาชุมชน อยู่ในเกณฑ์ดี 2) ครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษามีความคาดหวัง

ค่อนข้างสูงต่อการจัดกิจกรรมทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กลุ่มหมู่บ้าน
 แม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวคือ มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์อยากให้เป็นไปและอยากให้เป็น
 ไปอย่างยิ่ง 3) ครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษาต่างให้คะแนนในระดับที่ใกล้เคียงกันต่อการจัด
 กิจกรรมทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กลุ่มหมู่บ้าน
 แม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะครูผู้สอนและนักศึกษา ซึ่งมีการนำคะแนนมาเปรียบ
 เทียบกัน ด้วยการทดสอบค่าที พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ด้าน
 4) ครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษาต่างให้คะแนนในระดับที่ใกล้เคียงกันต่อความคาดหวังใน
 การจัดกิจกรรมทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กลุ่มหมู่บ้าน
 แม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะครูผู้สอนและนักศึกษาซึ่งมีการนำคะแนนมาเปรียบ
 เทียบกันด้วยการทดสอบค่าที พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ด้าน และ
 5) ทั้งครูนิเทศก์และครูผู้สอนต่างก็มีความคิดเห็นว่าศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
 กลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาได้แม้แตกต่าง
 จากความคาดหวังในทุก ๆ ด้าน สำหรับนักศึกษาเมื่อเปรียบเทียบคะแนนความคิดเห็นระหว่าง
 การจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่เป็นจริงและที่คาดหวัง โดยการทดสอบค่าที พบว่ามีความแตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ สุภชัย สติธิลปิน
 (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการศึกษาของชาวเขาเผ่ามูเซอในบริเวณดอยมูเซอ จังหวัดตาก”
 ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาเผ่ามูเซอในบริเวณดอยมูเซอ มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของ
 การศึกษา แต่ที่ไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน เนื่องจาก เหตุผล
 ดังต่อไปนี้ คือ การเดินทางไปเรียนในโรงเรียนนอกหมู่บ้านมีความยากลำบาก ผู้ปกครองห่วง
 ความปลอดภัยของบุตรหลาน และเด็กเผ่ามูเซอมักถูกเพื่อนต่างเผ่ารังแกล้อเลียน ประการสุดท้ายคือ
 ขาดผู้ดูแลบ้านระหว่างที่ผู้ใหญ่ออกไปทำไร่ ปัญหาที่ทราบจากผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้นำในหมู่บ้านมี
 ความคิดเห็นไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนามของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและชาวบ้านมี
 ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนาม ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานี้ คือ
 การสร้างอาคาร โรงเรียนชั่วคราวขึ้นในหมู่บ้าน จัดหาครูที่มีความตั้งใจในการสอนมาประจำใน
 โรงเรียนชั่วคราว และจัดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนามและชาวบ้าน โดย
 การพยายามสร้างศรัทธาและสร้างความเข้าใจอันดีโดยศึกษาภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี
 ของชาวเขาให้มากขึ้น

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านผลของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับชาวไทย
 ภูเขา พบว่ามีผลงานวิจัยของ ชูติมา เตมียสถิต (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการศึกษาผู้ใหญ่
 แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ อนามัย และ

การวางแผนครอบครัวของชาวเขาเผ่าม้ง” ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางด้านสุขภาพ อนามัย และการวางแผนครอบครัวของชาวเผ่าม้งที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลเนื่องมาจากการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ สำหรับชาวเขา ได้แก่ การรักษาความสะอาดบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพ อนามัย ส่วนบุคคลเกี่ยวกับเรื่องฟัน ร่างกาย ผม และเครื่องนุ่งห่ม การป้องกันโรคติดต่อ การรักษาโรค การรักษาความสะอาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาหาร การประกอบอาหาร การฝากครรภ์ การทำคลอด การเลี้ยงดูทารก การกำหนดจำนวนบุตร การคุมกำเนิด การติดยาเสพติด ส่วนพฤติกรรมในด้านสุขภาพ อนามัย และการวางแผนครอบครัว ซึ่งชาวเผ่าม้งที่เรียนหลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขาไม่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ พฤติกรรมในด้าน การป้องกันโรคหัด พยาธิ ท้องร่วง การบริโภค การชลอการสมรส การปฏิบัติตนของสตรีหลัง คลอด ปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านดังกล่าวได้แก่ นโยบายรัฐบาล ผลของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เข้าไปในหมู่บ้าน สภาพทางกายภาพบางประการ ของชุมชน ผู้นำ รายการวิทยุกระจายเสียง และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่วนปัจจัยที่ขัดขวาง ได้แก่ ระบบสังคม ความเชื่อบางประการ และสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยที่ผลักดันและขัดขวางเหล่านี้ มีผลให้พฤติกรรมบางอย่างของผู้เรียนและไม่เรียนไม่แตกต่างกันหรือแตกต่างกันไม่มากนักใน บางพฤติกรรม นอกจากนั้นยังมีผลงานวิจัยของ สุรีย์ นนทะภา (2526) ได้ศึกษาเรื่อง **“ผลของ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของ ชาวเขาเผ่าม้ง”** ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขามีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมบางอย่างของชาวเขาเผ่าม้ง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมทางสังคมของชาวเขาเผ่าม้ง 2 กลุ่ม พบว่า ชาวเขาเผ่าม้งกลุ่มที่ สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขามีพฤติกรรมทางสังคม บางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และใกล้เคียงกับชาวไทยพื้นฐานมากกว่า ชาวเขาเผ่าม้งที่ได้รับการศึกษาจากหลักสูตรดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จากการเปรียบเทียบพฤติกรรม ดังกล่าวนั้น พบว่า ระดับการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปในแต่ละพฤติกรรม กล่าวคือ บางพฤติกรรมสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่บางพฤติกรรม นั้นไม่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านความสำนึกในความเป็นพลเมืองของชาวไทยภูเขา พบว่ามี ผลงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง **“ลักษณะ ความสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยของชาวเขา”** ผลการศึกษาพบว่า ความสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยของชาวเขาอยู่ในระดับปานกลาง และหากพิจารณาในเรื่องระดับการศึกษาและระดับ การรู้หนังสือ จะพบว่า เขาชนชาวเขาที่ผ่านการศึกษาในระดับประถมศึกษามาแล้ว มีความสำนึก

ในความเป็นพลเมืองไทยสูงกว่านักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาและสูงกว่าชาวเขาที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ วรโรจน์ ภักดี (2530) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขาอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาที่มีระดับการศึกษา ระดับการรู้หนังสือและเผ่าของชาวเขาที่แตกต่างกัน จะมีความสำนึกในความเป็นคนไทยแตกต่างกัน จากการจัดระดับความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขาพบว่า ชาวเขามีความสำนึกอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และถ้าพิจารณาความสำนึกในด้านต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของความเป็นคนไทย พบว่า ความสำนึกของชาวเขาที่มีต่อสัญลักษณ์ของชาติ พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมมีอัตราสูงกว่าความสำนึกต่อศาสนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสภาพการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน ส่วนความสำนึกต่อศาสนาพุทธมีอัตราต่ำสุด

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยให้กับชาวไทยภูเขา พบว่ามีผลงานวิจัยของ เทพไท ศรคำรณ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8” ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควบคุม กำกับ นิเทศ และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขาอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการสอนนักเรียนชาวเขาโดยส่งครูเข้ารับการอบรมและเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขามาให้ความรู้แก่ครูในด้านการสอนภาษาไทย ด้านการเกษตรแผนใหม่และด้านขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของชาวเขา นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขา ครูกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานในการทำการเกษตรแบบถาวรและนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ และให้นักเรียนนำความรู้ด้านการปกครองไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ในการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชาวเขาครูจะจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนคัดลายมือและเขียนตามคำบอกและจัดให้มีการประกวดการอ่านคล่อง-เขียนคล่องในการสอนการเกษตรแก่นักเรียนชาวเขาครูจะจัดกิจกรรมโดยวิธีให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการประกอบอาชีพการเกษตรในท้องถิ่น และจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการทำการเกษตรในโรงเรียน ในการสอนด้านการปกครองแก่นักเรียนชาวเขาครูจะจัดกิจกรรมให้นักเรียนอภิปราย อธิบายชี้แนะ ทักษะศึกษา และจัดให้มีป้ายนิเทศ คำขวัญ บทความ บทกลอน และคติเตือนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไทยภูเขา พบว่ามีผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขา ในภาคเหนือของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีของการเลือกตั้ง” ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีความสนใจและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ขณะเดียวกันชาวเขาส่วนใหญ่มีความภูมิใจที่ได้รับสัญชาติไทยและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและการเมืองการปกครองไทย

นอกจากนั้นยังพบว่ามีผลงานวิจัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับชาวไทยภูเขาในประเด็นอื่นๆ อาทิ ประสาน ลิทธิสุขุม (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของชาวเขาเผ่าเย้าที่มีต่อสถาบันทางสังคม” ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาเผ่าเย้ามีทัศนคติต่อสถาบันทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในทางที่ยอมรับต่อสถาบันทางสังคมไทย ซึ่งได้แก่ การแต่งงานแบบคนไทย การยินยอมให้ลูกหลานแต่งงานกับคนไทย การนับถือสัญลักษณ์ของประเทศไทย เช่น การมีธงชาติไทย พระบรมฉายาลักษณ์พระมหากษัตริย์หรือรูปพระไว้ในบ้าน นอกจากนี้ชาวเขายังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการนับถือสถาบันทางสังคมที่เป็นนามธรรม หรือมีพฤติกรรมที่วางเฉย เช่น การไม่ยอมเข้าร่วมงานทางพุทธศาสนา การไม่เข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย การไม่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและการมีพฤติกรรมทางการเมืองในการให้ความช่วยเหลือต่อคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ เพียงจิต เทียนย่อย (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธคือปัจจัยทางด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านสังคม-จิตใจ ในขณะที่ปัจจัยที่ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม-จิตใจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนศาสนาพบว่า การเปลี่ยนศาสนามีผลต่อการเปลี่ยนทางด้านความเชื่อ ประเพณีปฏิบัติ และวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่เอกลักษณ์ที่ยังคงอยู่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ ความเป็นคนกะเหรี่ยงที่เรียกตนเองว่า “ป่ากะญอ” ที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน พวกเขาจะมีความรักความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการใช้ชีวิตในสังคมแบบประชาธิปไตย พบว่ามีผลงานวิจัยของ Cassel and Ritter (1999) ได้ศึกษาเรื่อง “Assessing the Democratic Maturity and Self-Fulfillment of 154 Air Force High School JROTC Cadets” ผลการศึกษาพบว่า การอยู่รอดใน

ระบอบประชาธิปไตยหมายถึงคนที่สามารถจะพัฒนาศักยภาพของบุคคลได้อย่างเพียงพอในเรื่อง 1) การอยู่ในสังคมที่ต้องใช้เงิน 2) ความสามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้กับคนอื่นๆ ที่มีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติและศาสนา ดังนั้นการทำให้ตนเองมีความสมบูรณ์จึงหมายถึงการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ในสังคมที่มีลักษณะข้างต้น ในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้แบบทดสอบ 2 ฉบับเพื่อใช้วัดระดับศักยภาพของบุคคลดังกล่าวกับนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ด้วยความเชื่อที่ว่าโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างวุฒิภาวะความเจริญเติบโตของบุคคลในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องเหมาะสมด้วย นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ **Kolstad, Slovar and Ritter (1999)** ได้ศึกษาเรื่อง **“Comparing the Democratic Maturity of 50 College Science Majors with 154 High School JROTC Cadets”** ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบหลักของการพัฒนามนุษย์ในปัจจุบันคือการทำให้คนมีวุฒิภาวะทางด้านประชาธิปไตย ซึ่งเขาจะต้องนำไปใช้ในชีวิต สิ่งสำคัญยิ่งนี้จะทำให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิตในสังคมประชาธิปไตยซึ่งรวมทั้งที่ทำงาน ชุมชน และในครอบครัวด้วย เป็นที่ทราบกันว่าวุฒิภาวะทางประชาธิปไตยนี้เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา ซึ่งมันจะมีได้เติบโตไปตามอายุที่เพิ่มขึ้น

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการฝึกอบรมเรื่องประชาธิปไตยโดยใช้การศึกษาผู้ใหญ่ พบว่ามีผลงานวิจัยของ **Maruatona (1999)** ได้ศึกษาเรื่อง **“Adult Education and the Empowerment of Civil Society: the Case of Trade Unions in Botswana”** ผลการศึกษาพบว่า จากการสำรวจศักยภาพของการศึกษาผู้ใหญ่ในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับภาคประชาสังคมในประเทศบอตสวานา โดยการสำรวจเจาะจงลงไปที่สหภาพการค้า มีสมาชิกจากหน่วยงานในสหภาพจำนวน 28 แห่งเข้าร่วม ผลปรากฏว่าผู้เข้าร่วมทุกคนเชื่อว่าการศึกษาผู้ใหญ่มีความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจไม่เพียงแต่ระดับผู้นำของสหภาพเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงสมาชิกทั่วไปของสหภาพด้วย โดยที่ทุกคนจะต้องตระหนักในการเข้ารับบริการนี้ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมยังให้ความเห็นอีกว่าบริการด้านการศึกษาผู้ใหญ่ควรจะมีให้กับทุกคนในสหภาพแม้ว่าในความเป็นจริงแล้วจะไม่มีความพร้อมด้านโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ที่จะให้การศึกษาให้กับคนในสหภาพก็ตาม

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการคิดเชิงวิพากษ์หรือการเกิดมโนธรรมสำนึก พบว่ามีผลงานวิจัยของ **Pienaar (1999)** ได้ศึกษาเรื่อง **“Critical Thinking of Adolescents with Regard to Political Issues”** ผลการศึกษาพบว่า ระดับสติปัญญาและความสามารถทางการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสามารถในการคิดอย่างวิพากษ์ ในขณะที่ตัวแปรเพศ สิ่งแวดล้อม และบุคลิกภาพ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้ทางการเมืองและการคิดอย่างวิพากษ์ในบริบททางการเมือง ซึ่งตีความได้ว่า การคิดอย่างวิพากษ์เป็นเงื่อนไขเฉพาะบุคคล และในประการสุดท้าย ภูมิหลังทางวัฒนธรรมก็มีส่วนสำคัญกับ

การคิดอย่างวิพากษ์ในบริบททางการเมืองเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ **Dunn (1998)** ได้ศึกษาเรื่อง “**Freire’s Lessons for Liberating Women Workers**” ผลการศึกษาพบว่า ทัศนศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดเรื่องมโนธรรมสำนึกของแฟร์ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้แรงงานเพศหญิงในประเทศกำลังพัฒนาได้การร่วมกันก่อตั้งสหภาพแรงงานโดยใช้แนวทางด้าน Gendered Approach ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาคือการสอนให้รู้หนังสือของหน่วยงานต่างๆ ที่มาให้บริการ ซึ่งได้เลือกใช้วิธีการของ แฟร์ ในการสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงานหญิงเหล่านี้ ทัศนศึกษานี้จึงยืนยันถึงคุณค่าของการเกิดมโนธรรมสำนึกของผู้ใช้แรงงานหญิง และประโยชน์ของแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบการใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม และคุณค่าของหน่วยงานที่ทำหน้าที่สอนให้รู้หนังสือด้วยวิธีการที่น่าเสนอภาพรวมอย่างโปร่งใส โดยให้ผู้ใช้แรงงานหญิงที่เข้าเรียนสามารถพัฒนาความตระหนักรู้ในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในโลกของความเป็นจริงต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนที่คิดต่างๆ ได้ ทำให้ผู้ใช้แรงงานหญิงสามารถพัฒนาศักยภาพของความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้น และนำไปสู่การมีความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโลกรอบตัวได้

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองและการกล่อมเกลாதทางการเมือง

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ทางการเมืองและการกล่อมเกลาททางการเมือง

พบว่า มีผลงานวิจัยของ **Ruffner (1990)** ได้ศึกษาเรื่อง “**Political Socialization: Children’s Perceptions of Political Figures and the Voting Process in a Presidential Election Year**” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของเด็กนักเรียน(อนุบาลและประถมศึกษา) มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ทางการเมืองและกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี กล่าวคือ การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทางการเมืองจะเพิ่มขึ้น คือ ตั้งแต่ระหว่างระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่สาม และ ระดับประถมปีที่สามถึงปีที่หก นอกจากนี้ยังพบว่า มีความแตกต่างของการรับรู้ที่เพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างเพศชายและหญิง เด็กในเขตเมืองหรือชนบท ในขณะที่สื่อสารมวลชนจะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการรับรู้ภาพลักษณ์และกระบวนการทางการเมืองนี้ ซึ่งจะมากกว่าพ่อแม่ของเด็ก โรงเรียน หรือกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ **Ichilov and Nave (1981)** ได้ศึกษาเรื่อง “**The Good Citizen’s as Viewed by Israeli Adolescents**” ผลการศึกษาพบว่า ทศนะในเรื่องพลเมืองดีประกอบไปด้วยมิติต่าง ๆ ที่มีความสำคัญสี่ด้าน คือ 1) มิติที่สะท้อนความรู้สึกต่อความเป็นฝักใฝ่ของชาติ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและความรักในประเทศ 2) ความเข้าใจต่อโครงสร้างของระบบการเมืองและความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ 3) การประเมินค่าวัตถุประสงค์ทางการเมือง และ 4) พฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งวัยรุ่นในประเทศอิสราเอลให้ความสำคัญต่อพลเมืองดีในมิติของสถาบันชาติหรือรัฐบาลเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของอิสราเอล ประกอบกับสถานะเงื่อนไขความมั่นคงของประเทศและความเข้มแข็งของรัฐบาล ความพยายามที่จะสร้างพล

เมืองอิสราเอลให้สอดคล้องกับสถานะของประเทศที่มีศัตรูรอบด้าน กล่าวคือวัยรุ่นอิสราเอลให้ความสำคัญต่อประเด็นหรือมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือสถาบันที่เป็นตัวแทนของชาติน้อยมาก

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับชาวเขา และการศึกษาของชาวเขา (หรือชนกลุ่มน้อย คนชายขอบ ในบริบทของต่างประเทศ)

จากการสำรวจผลงานวิจัยด้านชาวเขา การศึกษาของชาวเขา (หรือชนกลุ่มน้อย คนชายขอบในบริบทของต่างประเทศ) พบว่ามีผลงานวิจัยของ Smith, Breazeale and Hill (2000) ได้ศึกษาเรื่อง “Perception of Paiute Youth Needs on a Small Nevada Colony: Comparison of Adult/ Elder Tribal Members and Agency Responses” ผลการศึกษาพบว่า จากการเปรียบเทียบความเห็นของสมาชิกชนเผ่าที่เป็นผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ และความเห็นของหน่วยงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ เกี่ยวกับความต้องการปัจจุบันของเยาวชนใน Paiute Tribal Colony ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับเมืองเลิฟลอค รัฐเนวาด้า ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมจากสมาชิกที่เป็นผู้ใหญ่และผู้สูงอายุของชนเผ่า และหน่วยงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ 13 หน่วยงาน พบว่า มีความแตกต่างกันและเหมือนกันของความเห็นเกี่ยวกับความต้องการของเยาวชนระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยในส่วนที่เหมือนกัน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าปัจจัยเสี่ยงที่รุนแรงที่สุด สามลำดับแรกของเยาวชนในเผ่า คือ เรื่องยาเสพติด ความไร้ระเบียบของชุมชน และการขาดการสนับสนุนของชนเผ่าและผู้ปกครองซึ่งรวมไปถึงความรุนแรงในครอบครัวด้วย นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ Davies (2002) ได้ศึกษาเรื่อง “Elephants Drafted in Literacy Stampede” ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นป่าไม้ในภาคเหนือของประเทศไทย ช้างได้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือให้คนรู้หนังสือ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้นำช้างเข้ามาใช้ในงานการศึกษาเพราะว่ามันมีราคาที่ถูก และสามารถจะนำมาใช้ได้จริงๆ เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการขนย้ายอุปกรณ์ชนิดอื่นๆ เช่น ไซรลยนต์ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงบางพื้นที่ที่ต้องมีการใช้เรือร่วมด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะนำครูไปสอนหนังสือให้กับผู้เรียนชาวเขา โดยช้างก็จะทำหน้าที่ขนเอาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาเช่น ชุดการเรียนรู้ งานดาวเทียม เครื่องเล่นวิทยุทัศน์ และเครื่องรับโทรทัศน์ ใส่บนหลังช้างแล้วก็เดินทางขึ้นไปสอนหนังสือให้กับผู้เรียนชาวเขา

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาหรือโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ทางการเมืองและการกลมกลืนทางการเมือง ชาวเขาและการศึกษาของชาวเขาทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามีผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเรื่องโปรแกรมการศึกษาหรือโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ สุธารา โยธาจันทร์ (2541), ศิริมา กิตติบัณฑิต (2544),

อารี แก้วสถิตย์วงศ์ (2539), เจนจิรา คงสุข (2540), สุริน คล้ายรามัญ (2543), นิลุบล ฉลวยศรี (2536), ประภาภรณ์ ชิตีมาพงศ์ (2532), พิมพ์ใจ ศิริสาคร (2536), รัชณี วัฒนกิจ (2534), วชิราภรณ์ อมฤตนันท์ (2531), Cassel and Ritter (1999), Kolstad and others (1999), Maruatona (1999), Pienaar (1999) และDunn (1998) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองและการกล่อมเกลາทางการเมือง คือ ไพฑูรย์ คล้ายวงศ์ (2538), นิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล (2543), เลี่ยม พูลเอี่ยม (2542), ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร (2539), ปรีชา ธรรมวินทร (2532), กิตติ อมตชีวิน (2522), สายทิพย์ สุขดิพันธ์ (2524), ดุชนิ สุทศปรียาศรี และวรรณมา ปุณณโชติ (2540), สุดา รัตนมาโร (2522), ปิยรัตน์ ศรีสมบัติ (2533), สกนธ์ จันทรักษ์ (2529), สุนิสา เขาวนัฒนกิจ (2540), เตือนใจ เกียวชี (2526), มรกต พรพิบูลย์ (2534), วันดี สุรภัสสั (2543), ชัยวัฒน์ รัชขจร (2522), ขนิษฐา กางอิม (2539), สยามรัฐ เรื่องนาม (2542), ชวนะ ภวกานันท์ (2525), ศักระ กบิลกาญจน์ (2536), เสริมศักดิ์ โควานนท์ (2536), ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล (2528), วัฒนา เลิศธรรมเทวี (2535), วัทัญญุ แสนใจวุฒิ (2528), สมพงษ์ ภูเวทพิศาล (2538), ศิริกุล กสิวัฒน์ (2528), Ruffner (1990) และ Ichilov and Nave (1981) นอกจากนี้ ศึกษาเรื่องชาวไทยภูเขาและการศึกษาของชาวไทยภูเขา (หรือชนกลุ่มน้อย คนชายขอบในบริบทของต่างประเทศ) คือ อรวรรณ พนาพันธ์ (2547), จินดา ต้นมะขัน (2529), สุภชัย สติรศิลป์ (2526), ชุตติมา เตมียสถิต (2526), สุรีย์ นนทะภา (2526), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531), วรรณโณ ภักดี (2531), เทพไท ศรคำธณ (2535), สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว (2536), ประสาน สิทธิสุขุม (2529), เพียงจิต เทียนย่อย (2535), Smith and others (2000) และDavies (2002)

จากการสำรวจงานวิจัยทั้งหมดดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้ พบว่ายังไม่เคยมีผู้ใดที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของชาวไทยกะเหรี่ยงตามแนวความคิดของ แพร และบอยเออส์ เท่าที่พบมีเพียงงานวิจัยของ นิลุบล ฉลวยศรี (2536) ที่ศึกษาเรื่อง “ผลของการใช้วิธีการสอนโดยผสมผสานระหว่างการสอน “คิดเป็น” กับการสอนของเปาโล แพร เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน” เท่านั้น ที่งานวิจัยชิ้นนี้มีลักษณะใกล้เคียงมากที่สุด แต่ก็ถือได้ว่างานของผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาใหม่ที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจนทั้งทางด้านเนื้อเรื่องที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการศึกษา จึงยืนยันได้ว่าการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อนหน้า

สรุปกรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี หลักการต่างๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการดำเนินการวิจัย ดังที่นำเสนอข้างต้น คือ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแฟร และบอยเออล์) แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545) ชาวไทยกะเหรี่ยง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ในรายละเอียดต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฉบับปัจจุบัน นับเป็นรัฐธรรมนูญที่กล่าวได้ว่ามีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด ตั้งแต่ประเทศไทยเคยมีใช้มาตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นหลักประกันด้านการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งการที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ อันจะนำมาซึ่งความโปร่งใสของการบริหารจัดการของประเทศชาติ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการเลือกผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ผ่านทางระบบการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ ในประเด็นที่สำคัญซึ่งการศึกษาในครั้งนี้สนใจ ก็คือ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งจะทำให้การปกครองในระดับท้องถิ่นมีความสมบูรณ์แบบตามแนวความคิดของตะวันตกมากที่สุด เพราะทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของท้องถิ่นล้วนมีที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งแสดงถึงการเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

ระบบการศึกษาเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะทำหน้าที่เป็นพลังผลักดันให้เกิดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยขึ้น ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ระบุรูปแบบของการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับการศึกษานี้ เป็นการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเกิดการเกิดมโนธรรมสำนึกทางการเมือง ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งได้นำขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมจากประชาชน ของ Freire(1970) และ Boyle(1981) มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นรูปแบบของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีขั้นตอนของการดำเนินการที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ และในอีกด้านหนึ่งโปรแกรมนี้ได้เลือกใช้เนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์มาจากเนื้อหาด้านการเลือกตั้งในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประกอบกับเนื้อหาจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนด้านการเลือกตั้ง อาทิ กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และกรมวิชาการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ มีจุดเน้นที่การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนของโปรแกรม ซึ่งโปรแกรมการศึกษาที่ถูกจัดโดยหน่วยงานต่างๆ มักมองข้ามไป

จากนั้นจึงนำไปโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มคนชายขอบ ที่เรียกได้ว่าเป็นผู้พลาดโอกาส ขาดโอกาส และด้อยโอกาสทางการศึกษาตามระบบโรงเรียนแบบปกติ คือ ชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เป้าหมายของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้จะอยู่ที่การเพิ่มระดับความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และเกิดการเกิดมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ของผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนครั้งนี้

ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถคัดเลือกตัวแทนของตนเองไปทำหน้าที่บริหารงานของท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น และหากชุมชนมีลักษณะของกระบวนการเลือกตั้งผู้แทนของท้องถิ่นที่ดี กล่าวคือ ผู้เลือกตั้งมีความรู้ ทักษะ และมีมโนธรรมสำนึก ซึ่งหมายถึง ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความตระหนักรู้ หรือมีจิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ในประเด็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือเลือกผู้แทนอย่างมีวิจารณญาณก็จะทำให้กระบวนการของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งในขั้นตอนนี้คือในระดับท้องถิ่นสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ตามแนวความคิดของประเทศตะวันตก ก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมขึ้นได้ในที่สุด

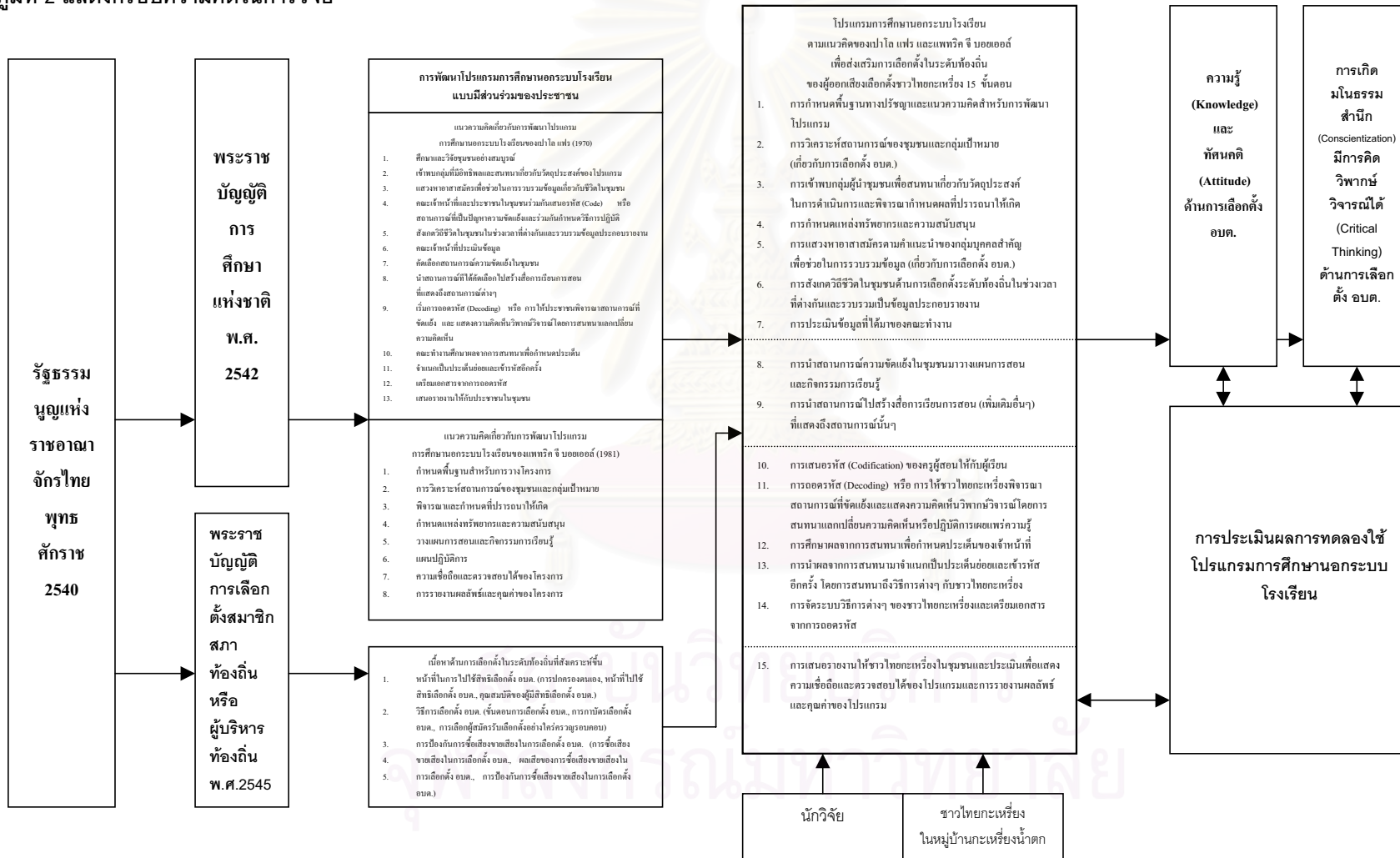
อย่างไรก็ดี ในการวัดความสำเร็จจากผลการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จะวัดเฉพาะระดับความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และเกิดการเกิดมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ที่เพิ่มขึ้นของ

ผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้เท่านั้น แต่การประพฤติปฏิบัติ (Practice) จะไม่มีการวัด เพราะต้องอาศัยระยะเวลาที่จะมีการจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นครั้งต่อไปในปี พ.ศ.2550 จึงจะสามารถวัดผลได้ (ตั้งแผนภูมิที่ 2)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แพร และแพทริก จี บอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริม การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนา โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแพร และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แพร และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งใน ระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลาน พัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแพร และ บอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับ ท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้างต้นนี้ และได้ข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) คือ การศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์ (Phenomenon) นั้นๆ ศึกษาสังเกตตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพ แวดล้อมนั้น ประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัย เิงทดลอง (Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่1 การเตรียมการก่อนลงภาค สนาม และระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

การเรียกชื่อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กำหนดใช้ชื่อเป็นตัวย่อ และชื่อเต็มไว้ดังนี้

- 1) เครื่องมือชุดที่ 1 หมายถึง แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและ กลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
- 2) เครื่องมือชุดที่ 2 หมายถึง แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานใน พื้นที่ เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรม สำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
- 3) เครื่องมือชุดที่ 3 หมายถึง แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

4) เครื่องมือชุดที่ 4 หมายถึง แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

5) เครื่องมือชุดที่ 5 หมายถึง แผนการสอนและสื่อการสอนโดยใช้บทเรียน แบบมโนธรรมสำนึก

6) เครื่องมือชุดที่ 6 หมายถึง แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน

7) เครื่องมือชุดที่ 7 หมายถึง แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วม ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนลงภาคสนาม

การศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยมีเหตุผลเพื่อสำรวจว่ามีนักวิชาการท่านใดนำเสนอแนวความคิดที่เกี่ยวข้องหรือเคยทำงานวิจัย เรื่องการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้งมาแล้วบ้าง จากนั้นจึงนำเอกสารและงานวิจัยที่ได้มาศึกษา ตีความ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อรวบรวมความรู้ที่ได้รับในขั้นตอนนี้ มานำเสนอในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนอกจากนั้น ยังได้นำมาสร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้อีกด้วย ดังมีรายละเอียดของแต่ละเรื่องที่ได้ศึกษา คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบไปด้วยหัวข้อเรื่องย่อ อาทิ กระบวนการสังคมประภิตทางการเมืองกับการศึกษาตาม อัยาศัยและการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำนักปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย หัวเรื่องย่อ อาทิ การเลือกตั้ง การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

3. ชาวไทยกะเหรี่ยง ประกอบไปด้วยหัวข้อเรื่องย่อ อาทิ ชนกลุ่มน้อย ชาวไทยกะเหรี่ยง เป็นต้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วยงานวิจัยในประเทศไทย และงานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ เป็นขั้นตอนแรกของโปรแกรม คือ การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม และทำให้ได้กรอบแนวคิดในการศึกษาดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างด้วยตนเอง และเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาร่วมกับอาสาสมัครขณะนำไปโปรแกรมไปปฏิบัติในหมู่บ้าน ในส่วนของเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง ประกอบด้วย แบบสำรวจ 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ แบบทดสอบ 1 ฉบับ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2 ฉบับ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือทั้ง 6 ฉบับ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเลือกตั้ง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลอง จังหวัดกำแพงเพชร

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว และนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยจำนวน 6 ชุด ดังที่นำเสนอข้างต้น

3. นำเครื่องมือทั้ง 6 ชุด ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (กรุณาดูรายชื่อที่ภาคผนวกหน้า 423) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกของเปาโล แฟร์ และด้านระเบียบวิธีวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหาของเครื่องมือ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

3.1 มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยด้านต่างๆ คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน การสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกของแฟร์ และระเบียบวิธีวิจัย ด้านใดด้านหนึ่งเป็นอย่างน้อย

3.2 มีประสบการณ์ในเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้นไม่ต่ำกว่า 5 ปี

4. นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. สร้างคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง(โปว์) ร่วมกับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอก

6. นำเครื่องมือชุดที่ 1 ชุดที่ 2 ชุดที่ 3 ชุดที่ 4 และคู่มืออธิบายคำศัพท์ ไปทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือในด้านการใช้ภาษากับชาวไทยกะเหรี่ยงใน หมู่บ้านทุ่งมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องมือทั้ง 6 ฉบับที่ผู้วิจัยนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบข้างต้น ประกอบไปด้วย

1. เครื่องมือชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

2. เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่อง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
 3. เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน
 4. เครื่องมือชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่อง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
 5. เครื่องมือชุดที่ 6 แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน
 6. เครื่องมือชุดที่ 7 แบบบันทึกการสนทากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่อง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สี่เหลี่ยม) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดหมู่บ้าน จำนวน 166 คน

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อสอบถามระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกจากความคิดเห็นของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทั้งหมดตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และ ความคาดหวังที่อยากให้ เป็น ให้ชาวไทยกะเหรี่ยงเลือกตอบโดยการลากวงกลมล้อมรอบจำนวน รวงข้าวไร่ ตามความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งทั้ง 2 ส่วนแบ่งเป็นข้อคำถามจำนวน 27 ข้อ ดังมี รายละเอียดต่อไปนี้

ด้านความรู้ จำนวน 9 ข้อ แบ่งออกเป็น

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่อง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

ด้านทักษะ จำนวน 9 ข้อ แบ่งออกเป็น

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่อง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

ด้านมโนธรรมสำนึก จำนวน 9 ข้อ แบ่งออกเป็น

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

เนื้อหาเรื่อง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 3 ข้อ

อนึ่งในเครื่องมือชุดที่ 1 นี้มิได้สอบถามถึงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสำรวจ ด้วยเหตุที่ว่าการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้งทุกคนมีคะแนนเสียงที่เท่ากันทั้งหมด คือ 1 คน 1 เสียง ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ ไม่ว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นใคร อายุเท่าใด อาชีพอะไร สถานทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวเป็นอย่างไรก็ตาม ฯลฯ ดังนั้นข้อมูลในส่วนบุคคลเหล่านี้จึงไม่ได้นำมาพิจารณาในการวิเคราะห์คำตอบด้วย

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

- 1) ให้จัดทำคู่มือ (Handbook) เพื่อใช้ประกอบในการถามคำถามกับชาวไทยกะเหรี่ยง
- 2) ให้แก้ไขความหมายของมโนธรรมสำนึกในเครื่องมือเป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สภาวะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตน”

ดังนั้น ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือนี้ไปทดลองใช้ จึงได้จัดทำคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง (โปว์) (ดูภาคผนวกหน้า 545-547) ร่วมกับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอก ดังมีขั้นตอนดำเนินการต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้นำคำศัพท์สำคัญของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มาขยายความให้เป็นภาษาไทยง่าย ๆ ยกตัวอย่างเช่น **การปกครองตนเอง** หมายถึง **พวกเราเลือกที่จะทำอะไรตามความเห็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน**
2. ผู้วิจัยได้นำข้อความที่เป็นเนื้อหาที่มีความหมายง่าย ๆ ข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไข
3. ในวันเสาร์ ที่ 30 เมษายน 2548 เวลา 13.00-14.30 น. ผู้วิจัยได้นำข้อความภาษาไทย ทั้ง 9 ข้อความไปให้ชาวไทยกะเหรี่ยง ที่หมู่บ้านทุ่งมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 คน แปลจากภาษาไทยเป็นภาษากะเหรี่ยง(โปว์) ยกตัวอย่างเช่น **พวกเราเลือกที่จะทำอะไรตามความเห็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน** แปลความได้ว่า **เงอ ตัย กู้ มัย กู้ จัย จะ เป้า เนอ ชิ่ง คัย สุ**
4. จากนั้น ในวันเดียวกันนี้ เวลา 15.00-17.30 น. ผู้วิจัยได้นำข้อความภาษากะเหรี่ยง(โปว์) ทั้ง 9 ข้อความไปให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเดียวกัน จำนวน 2 คน (ใหม่) แปลจากภาษากะเหรี่ยง(โปว์) กลับเป็นภาษาไทย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแปลภาษา ยกตัวอย่างเช่น **เงอ ตัย กู้ มัย กู้ จัย จะ เป้า เนอ ชิ่ง คัย สุ** แปลความได้ว่า **เราเลือกทำตามความเห็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน**

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องกันของการแปลภาษาไทยเป็นภาษากะเหรี่ยง(โปว์) และแปลภาษากะเหรี่ยง(โปว์) กลับมาเป็นภาษาไทย พบว่าผลของการแปลภาษามีความสอดคล้องกัน

6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดพิมพ์เป็นเอกสารคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง(โปว์) เพื่อใช้คู่กับเครื่องมือชุดที่ 1 และเครื่องมือชุดที่ 3 ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ

เมื่อนำเครื่องมือชุดที่ 1 ไปทดลองใช้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอก จำนวน 20 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ 0.94 ซึ่งแปลความได้ว่าเครื่องมือชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูง (คู่มือการคำนวณที่ภาคผนวกหน้า 424)

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สี่เหลี่องอ่อน) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 4 คน

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามนำทางแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จากความคิดเห็นของชาวเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ถามคำถาม และเมื่อเจ้าหน้าที่ตอบคำถาม ผู้วิจัยก็ทำหน้าที่บันทึกข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อคำถามแบบปลายเปิดเพื่อการวัดระดับความรู้ของชาวไทยกะเหรี่ยง โดยการประเมินของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 1 ข้อ

ข้อคำถามแบบปลายเปิดเพื่อการวัดระดับทัศนคติของชาวไทยกะเหรี่ยง โดยการประเมินของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 1 ข้อ

ข้อคำถามแบบปลายเปิดเพื่อการวัดระดับมโนธรรมสำนึกของชาวไทยกะเหรี่ยง โดยการประเมินของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 1 ข้อ

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

ให้แก้ไขความหมายของมโนธรรมสำนึกในเรื่องมือเป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สภาวะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตน” เช่นเดียวกับเครื่องมือชุดที่ 1

เมื่อนำเครื่องมือชุดที่ 2 ไปทดลองใช้กับครูอาสา ในหมู่บ้านทุ่งมะกอกจำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางด้านภาษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจในข้อคำถามที่นำเสนอเกือบทุกประเด็น มีเพียงความหมายของมโนธรรมสำนึกที่ผู้วิจัยสรุปแก้ไขจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สถานะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตน” ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนไม่เข้าใจ ผู้วิจัยจึงทดลองเปลี่ยนเป็นประโยคใหม่ คือ

“มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูว่าสถานะความขัดแย้งด้านใดเหมาะสมกับตน” และ

“มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูว่าสถานะด้านใดเหมาะสมกับตน”

พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจกับประโยค “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูว่าสถานะด้านใดเหมาะสมกับตน” ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนประโยคนี้นี้มาใช้ในเครื่องมือทุกชุด

นอกจากนั้น การเรียงประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยนำเสนอ คือ

1. เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - 1.1 ด้านความรู้
 - 1.2 ด้านทัศนคติ
 - 1.3 ด้านมโนธรรมสำนึก
2. เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.
 - 2.1 ด้านความรู้
 - 2.2 ด้านทัศนคติ
 - 2.3 ด้านมโนธรรมสำนึก
3. เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
 - 3.1 ด้านความรู้
 - 3.2 ด้านทัศนคติ
 - 3.3 ด้านมโนธรรมสำนึก

ซึ่งนำเสนอในการทดลองใช้เครื่องมือ ทำให้ยากต่อความเข้าใจของผู้ให้ข้อมูล เพราะต้องสลับไปมาระหว่าง ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านมโนธรรมสำนึก ดังนั้นผู้วิจัยจึงทดลองเปลี่ยนการเรียงลำดับข้อคำถามใหม่ ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น เป็น

1. ด้านความรู้
 - 1.1 เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - 1.2 เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.
 - 1.3 เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
2. ด้านทัศนคติ

- 2.1 เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
- 2.2 เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.
- 2.3 เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
3. ด้านมโนธรรมสำนึก
 - 3.1 เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - 3.2 เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.
 - 3.3 เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน (สีฟ้า) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีประเด็นคำถามแบบปลายเปิดรวมทั้งหมด 13 ข้อ เพื่อใช้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ

1) สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

2) ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและความคิดเห็นย้อนกลับ

3) ถาถามหาทรัพยากรและความสนับสนุนที่จะมีให้กับ โปรแกรม และ

4) ถาถามหาอาสาสมัครเพื่อช่วยงานในโปรแกรม

ผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ถามคำถาม และเมื่อผู้นำชุมชนตอบคำถาม ผู้วิจัยทำหน้าที่บันทึกข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย

คำถามข้อที่ 1 สอบถามระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนในภาพรวม

คำถามข้อที่ 2 สอบถามระดับทักษะคิดเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนในภาพรวม

คำถามข้อที่ 3 สอบถามระดับมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนในภาพรวม

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม(หลักสูตร) การศึกษานอกระบบโรงเรียน และพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

คำถามข้อที่ 4 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านการเสริมสร้างระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต.

คำถามข้อที่ 5 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านการเสริมสร้างระดับทักษะคิดเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

คำถามข้อที่ 6 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านการเสริมสร้างระดับมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

คำถามข้อที่ 7 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลที่ตามมาของโปรแกรม คือการเพิ่มจำนวนชาวไทยกะเหรี่ยงผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

คำถามข้อที่ 8 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลที่ตามมาของโปรแกรม คือการทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง ทำบัตรเสียลดลง และใช้สิทธิอย่างมีวิจารณญาณ

คำถามข้อที่ 9 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลที่ตามมาของโปรแกรม คือการลดปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง อบต. ด้านการซื้อเสียงขายเสียง

คำถามข้อที่ 10 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับความคิดเห็นอื่นๆ เพื่อนำมาใช้กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 3 ความคาดหวังเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

คำถามข้อที่ 11 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุนที่จะมีให้กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 แสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชน

คำถามข้อที่ 12 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านที่มีความเหมาะสมที่จะมาทำหน้าที่อาสาสมัครของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คำถามข้อที่ 13 สอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติ และความเหมาะสมของอาสาสมัครที่ผู้นำชุมชนได้เสนอ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นไว้

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

ให้แก้ไขความหมายของมโนธรรมสำนึกในเครื่องมือเป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สภาวะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตน”

เมื่อนำเครื่องมือชุดที่ 3 ไปทดลองใช้กับผู้นำชุมชน ในหมู่บ้านทุ่งมะกอกจำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางด้านภาษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจในข้อคำถามที่นำเสนอเกือบทุกประเด็น มีเพียงความหมายของมโนธรรมสำนึก และการเรียงข้อคำถามใหม่ตามที่นำเสนอในแล้วเช่นเดียวกันกับเครื่องมือชุดที่ 2

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สีม่วง) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง จำนวน 10 คน เป็นแบบทดสอบซึ่งมีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ 1) คำถามแบบมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 2) คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และ 3) คำถามแบบมีตัวเลือกตอบ 2 ตัวเลือกและอธิบายเหตุผลประกอบ รวมข้อคำถามทั้งหมด 63 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ตามกิจกรรมในแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอน) เนื้อหาในแบบทดสอบนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบทดสอบ มี 8 ข้อคำถาม คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) สถานภาพทางครอบครัว 6) ศาสนา 7) รายได้รวมทั้งหมดต่อเดือน และ 8) สถานภาพทางสังคมภายในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่ใช้วัดระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 27 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือก 4 ตัวให้เลือกตอบ ตอบถูกต้อง 1 คะแนน แต่หากตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน เนื้อหาที่เป็นข้อคำถามประกอบไปด้วย 1) เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ 2) เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ และ 3) เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามที่ใช้วัดระดับทัศนคติเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 27 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือก 5 ระดับให้เลือกตอบ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยมากที่สุด ในการให้คะแนน หากเป็นข้อคำถามเชิงบวกได้ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนนตามลำดับ ในทางตรงกันข้ามหากเป็นข้อคำถามเชิงลบ ได้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนตามลำดับ ซึ่งในจำนวนข้อคำถามทั้ง 27 ข้อ แบ่งออกเป็นข้อคำถามเชิงบวก 11 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ 16 ข้อ ข้อคำถามเชิงบวกประกอบไปด้วยข้อ 29 ข้อ 32 ข้อ 33 ข้อ 34 ข้อ 36 ข้อ 37 ข้อ 41 ข้อ 44 ข้อ 45 ข้อ 48 และ ข้อ 52 ส่วนข้อคำถามเชิงลบประกอบไปด้วยข้อ 28 ข้อ 30 ข้อ 31 ข้อ 35 ข้อ 38 ข้อ 39 ข้อ 40 ข้อ 42 ข้อ 43 ข้อ 46 ข้อ 47 ข้อ 49 ข้อ 50 ข้อ 51 ข้อ 53 และ ข้อ 54 เนื้อหาที่เป็นข้อคำถามประกอบไปด้วย 1) เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ 2) เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ และ 3) เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามที่ใช้วัดระดับมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 9 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบสถานการณ์จำลองแล้วให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าจะเลือกทางแก้ไขปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไร โดยมีตัวเลือกให้ 2 ตัวเลือกซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกัน พร้อมทั้งให้ผู้ตอบอธิบายเหตุผลประกอบคำตอบที่ตนเองได้ตัดสินใจเลือกเป็นหนทางเพื่อแก้ไขปัญหา

คำถามแต่ละข้อไม่มีถูกผิด ดังนั้นจึงไม่มีคะแนน แต่จะพิจารณาที่ความเหมาะสมของคำตอบและเหตุผลที่อธิบายประกอบ ซึ่งยึดตามกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และบรรทัดฐานที่คนในสังคม ตามปกติพึงถือปฏิบัติกัน เนื้อหาที่ใช้เป็นข้อคำถามประกอบไปด้วย 1) การปกครองตนเอง 2) หน้าที่ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. 3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. 4) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. 5) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. 6) การเลือกโดยพิจารณาคณะสมมติของผู้สมัคร 7) วิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. 8) ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และ 9) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

- 1) ให้แก้ไขความหมายของมโนธรรมสำนึกในเครื่องมือเป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สภาวะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับคน”
- 2) ให้แก้ไขและเพิ่มเติมข้อคำถามบางข้อ

เมื่อนำเครื่องมือชุดที่ 4 ไปทดลองใช้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอก จำนวน 40 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณเพื่อหา

- 1) ค่าความยากง่าย (P) ของคำถามข้อ 1 ถึง 27 (ข้อคำถามแบบมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก) ที่ได้จากการคำนวณอยู่ระหว่าง **0.25 – 0.80** ซึ่งค่าความยากง่ายนี้ควรอยู่ที่ระดับ 0.20-0.80 (หากค่า P คือ 1.00 หมายความว่า ง่ายมาก-ไม่ควรใช้, 0.80 หมายความว่า ค่อนข้างง่าย, 0.50 หมายความว่า คุณภาพดีมาก, 0.20 หมายความว่า ค่อนข้างยาก และ 0.00 หมายความว่า ยากมาก-ไม่ควรใช้) ดังนั้น จึงแปลความหมายได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 มีค่าความยากง่าย **อยู่ในระดับที่ยอมรับได้** (คู่มือและผลการคำนวณอย่างละเอียดที่ภาคผนวก หน้า 424-425)

- 2) ค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูก(r) ของคำถามข้อ 1 ถึง 27 ที่ได้จากการคำนวณอยู่ระหว่าง **0.20 – 0.45** ซึ่งค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูกนี้ควรอยู่ที่ระดับ 0.20-1.00 (หากค่า r คือ 1.00 หมายความว่า จำแนกได้สูงมาก เป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ, 0.50 หมายความว่า จำแนกได้ค่อนข้างสูง คุณภาพดี, 0.20 หมายความว่า จำแนกได้พอใช้ หากต่ำกว่านี้ใช้ไม่ได้) ดังนั้น จึงแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 มีค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูก **อยู่ในระดับที่ยอมรับได้** (คู่มือและผลการคำนวณอย่างละเอียดที่ภาคผนวก หน้า 425-426)

3) ค่า KR21 ของคำถามข้อ 1 ถึง 27 ที่ได้จากการคำนวณคือ **0.75** ดังนั้น จึงแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 มีค่าความเชื่อมั่น **อยู่ในระดับที่ยอมรับได้** (คู่มือการคำนวณที่ภาคผนวก หน้า 426)

4) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ของคำถามข้อ 28 ถึง 54 (ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale) ที่ได้จากการคำนวณคือ **0.74** ดังนั้น จึงแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น **อยู่ในระดับที่ยอมรับได้** (คู่มือการคำนวณที่ภาคผนวก หน้า 427)

5) นอกจากนั้น คำถามส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามแบบสถานการณ์จำลองแล้วให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าจะเลือกทางแก้ไขปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ อย่างไร ซึ่งพบว่าผู้ตอบทั้งหมด มีความเข้าใจกับประเด็นในข้อคำถามทั้ง 9 ข้อเป็นอย่างดี

เครื่องมือชุดที่ 6 แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน (สื่อน้ำตาล) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง จำนวน 10 คน กับครูผู้สอน จำนวน 3 คน

เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยขณะที่ผู้เรียนและครูผู้สอนสนทนากันในขั้นตอนของการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการเข้ารหัสและถอดรหัส ประยุกต์ตามแนวคิดของสุภางค์ จันทวานิช (2546: 62-57) ประกอบด้วยหัวข้อการสนทนา 9 ประเด็น ซึ่งในแต่ละหัวข้อประกอบไปด้วย 1) สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ON : Observation Note 2) การตีความเบื้องต้น TN : Theoretical Note และ 3) ระเบียบวิธี MN : Methodological Note ดังมีรายละเอียดของหัวข้อเรื่องตามหน่วยการเรียนรู้ในแผนการสอน ดังต่อไปนี้

- 1) หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - 1.1) การปกครองตนเอง
 - 1.2) หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - 1.3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
- 2) วิธีการเลือกตั้ง อบต.
 - 2.1) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
 - 2.2) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.
 - 2.3) การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร

อย่างไร้ครวญรอบคอบ
- 3) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- 3.1) วิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
- 3.2) ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
- 3.3) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

ให้แก้ไขความหมายของมโนธรรมสำนึกในเครื่องมือเป็น “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูที่สภาวะความขัดแย้งนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตน”

เครื่องมือชุดที่ 7 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน (สีขาว) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมในโปรแกรม
จำนวน 7 คน

การสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรม ประกอบไปด้วย ตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
ในพื้นที่ 1 คน ผู้นำชุมชน 1 คน อาสาสมัคร 2 คน ผู้เรียน 2 คน และนักวิจัย 1 คน ประเด็นที่ใช้ใน
การสนทนามีทั้งหมด 22 ประเด็น โดยผู้วิจัยทำหน้าที่นำเสนอในประเด็นคำถามเพื่อการสนทนา
กลุ่ม และเมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยทำหน้าที่บันทึกข้อมูล ซึ่งในแต่ละ
ประเด็นคำถามเพื่อการสนทนาประกอบไปด้วยเรื่องย่อยในประเด็น

เนื้อหาที่นำมาใช้เป็นประเด็นการสนทนา ประยุกต์มาจากแนวคิดของ Steele (1970 อ้างถึง
ใน Boyle, 1981: 225-227) ในหนังสือ Planning Better Programs ซึ่งบอยเออส์ได้นำมากล่าวอ้างอิง
ไว้ กล่าวคือ

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 5 เป็นข้อเสนอแนะของ Steele ในการประเมินลักษณะ
ของโปรแกรม (Program Characteristics to Evaluate) ที่ควรประกอบไปด้วย คุณภาพ(Quality)
ความเหมาะสม(Suitability) ประสิทธิภาพ(Effectiveness) ประสิทธิภาพ(Efficiency) และความสำคัญ
(Importance) โดยที่ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนที่ 15
“เสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้
ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม”

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 6 และข้อที่ 7 เป็นการสำรวจข้อมูลปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและ
ปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเบื้องต้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 8 ถึงข้อที่ 22 เป็นแนวคิดที่ควรนำมาพิจารณา 15 ข้อ
ในการพัฒนาโปรแกรมซึ่ง Boyle (1981: 44-51) ได้นำเสนอไว้ ดังมีรายละเอียดของประเด็น
การสนทนาทั้งหมด ดังต่อไปนี้

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 1 คุณภาพ (Quality) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 ประเด็นการสนทนาข้อที่ 2 ความเหมาะสม (Suitability) ของโปรแกรมการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 3 ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ของโปรแกรมการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 4 ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 5 ความสำคัญ (Importance) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 6 ปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 ประเด็นการสนทนาข้อที่ 7 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และปัญหาของโปรแกรมการศึกษา
 นอกระบบโรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 8 นักวิจัยมีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งเสริม
 การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนหรือเป็นอุปสรรคต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียน

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 9 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นสอดคล้องกับ
 ความต้องการและปัญหาของชุมชนหรือไม่ และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็น
 อุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 10 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้เปิดโอกาส
 และส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรมมากน้อยเพียงใด และถือว่าเป็น
 สิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 11 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นสอดคล้องกับ
 ความแตกต่างของผู้เรียนด้านฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการศึกษา หรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็น
 สิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 12 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้มีการศึกษา
 ข้อมูลต่างๆจากผู้เรียน หรือสถานการณ์ของหมู่บ้าน หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ
 ของผู้เรียน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือไม่ และอย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริม
 การจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 13 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นมีข้อจำกัด
 ความขาดแคลน หรือปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร (อาทิ ไม่ชอบเนื้อ
 หานำมาสอน วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอหรือสถานที่ที่ไม่เหมาะสม มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ

หมู่บ้านนี้ไม่เห็นด้วยกับการจัดโปรแกรม ฯลฯ) และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 14 เกณฑ์ที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้เลือกผู้ที่จะเข้ามาเรียน คือ 1) ต้องเป็นสมาชิกในหมู่บ้านนี้ 2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป 3) ต้องมีสัญชาติไทย และ 4) มีความยินดีเข้าร่วมเรียนด้วยความสมัครใจ มีความเหมาะสมหรือไม่ และอย่างไรบ้าง และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 15 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นมีขั้นตอนการดำเนินการ หรือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่เคร่งครัดจนทำนุรู้สึกอึดอัดหรือไม่ชอบหรือไม่ และอย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 16 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนี้ทั้งคนภายในหมู่บ้านหรือคนภายนอกหมู่บ้านเห็นด้วย หรือให้การสนับสนุนกับการจัดโปรแกรมนี้หรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 17 กิจกรรมที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้จัดขึ้นทำให้ท่านมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท่านได้ใช้การสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การซักถาม และการร่วมอภิปราย หรือไม่ และอย่างไรบ้าง และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 18 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้ใช้วิธีการเทคนิค และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 19 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้ชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจเหตุผลของการจัด และมีความรู้สึกที่ดีหรือให้ความร่วมมือด้วยหรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 20 ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในครั้งนี้นี้หรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 21 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้ใช้วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม หรือไม่ อย่างไร และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

ประเด็นการสนทนาข้อที่ 22 ควรแจ้งผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนครั้งนี้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านทราบหรือไม่ เพราะเหตุใด และถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมหรือเป็นอุปสรรคของโปรแกรม

เมื่อนำเครื่องมือนี้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คือ

ให้แก้ไขและเพิ่มเติมข้อความบางข้อ

อนึ่ง เมื่อผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวข้างต้นไปเก็บรวบรวมข้อมูล ณ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านแห่งนี้มีคำสุภาษิตที่สั่งสอนกันมาตั้งแต่โบราณของชนเผ่าว่า “การรู้ถูก รู้ผิด คือปะกาญูที่ดี” ซึ่งผู้วิจัยได้พบเป็นคำที่เขียนไว้ที่บ้านของหัวหน้าเผ่าที่ผู้วิจัยไปพักอาศัยอยู่ด้วยขณะอยู่ในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำเอาข้อความ “รู้ถูก รู้ผิด” ไปลองใช้แทนข้อความของมโนธรรมสำนึกที่ว่า “มีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกทำ โดยดูว่าสถานะด้านใดเหมาะสมกับตน” โดยแทนที่เป็น “รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้” ซึ่งใช้ควบคู่ไปด้วยกับข้อความเดิม พบว่าทำให้ผู้ให้ข้อมูลกับการสำรวจ และการสัมภาษณ์ มีความเข้าใจในประเด็นคำถามเป็นอย่างดี

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

ระเบียบวิธีวิจัย ได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต(Observation) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การสำรวจ (Survey) และการทดลอง (Experimental Design) ในรูปแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

พื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การเลือกพื้นที่ศึกษาเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และชาวไทยกะเหรี่ยงในบ้าน
2. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย
3. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านปลอดจากปัญหายาเสพติด
4. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง
5. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านยังคงรักษาวัฒนธรรมและรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่เป็นชาวไทยภูเขาไว้ได้มากที่สุด

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ระยะเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เข้าไปศึกษาข้อมูลในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงกันยายน พ.ศ. 2548 รวมระยะเวลาประมาณ 4 เดือน โดยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับบ้านหัวหน้าเผ่าหรือพ่อหลวง ด้วยวิธีการที่ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือไปยังศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งได้มอบหมายให้ครูสอนชาวเขาทำหน้าที่ประสานงานให้กับผู้วิจัยได้รู้จักกับบุคคลสำคัญต่างๆ ในหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง 2) ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 3) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ 4) ผู้นำชุมชน 5) อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง และ 6) ครูผู้สอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง

ประชากรชาวไทยภูเขาซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีจำนวน 134,895 คน เป็นชาวไทยกะเหรี่ยง ร้อยละ 69.80 หรือ 94,157 คน และอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร 1,357 คน อยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก 166 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จำนวน 166 คน ที่มีสิทธิเลือกตั้งตามข้อมูลการเลือกตั้งครั้งล่าสุด คือบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน่วยเลือกตั้งที่ 21 หมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา (ยกทั้งหมด) ประกาศ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล วันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2548 มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวม 378 คน โดยแบ่งเป็นชาวไทยพื้นราบ (ที่อยู่ในพื้นที่เขตปกครองตำบลเดียวกันนี้) เพศชาย 102 คน เพศหญิง 110 คน รวม 212 คน และชาวไทยกะเหรี่ยงเพศชาย 90 คน เพศหญิง 76 คน รวม 166 คน ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดในหมู่บ้าน คือ 166 คน แต่เนื่องจากชาวไทยกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งเดินทางออกไปทำงานนอกพื้นที่หรือติดภาระกิจต่างๆ จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ 129 คน คิดเป็นร้อยละ 77.71

2. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

ในจำนวนประชากรชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกทั้งหมด 166 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างชาวไทยกะเหรี่ยงเพื่อเข้ามาเป็นผู้เรียน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ต้องมีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนี้ คือ

2.1 ต้องเป็นสมาชิกในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก คือมีชื่อในสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ใน หมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา

2.2 ต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีสิทธิในการเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

2.3 ต้องมีสัญชาติไทยโดยพิจารณาจากการเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงที่มี บัตรประจำตัวประชาชนที่ทางราชการไทยออกให้เท่านั้น ทั้งนี้ไม่รวมไปถึงผู้ที่ถือบัตรฟ้าที่ทางราชการไทยออกให้เพื่อแสดงถึงการเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง

2.4 ต้องยินดี ร่วมเป็นผู้เรียนในโปรแกรมด้วยความสมัครใจ และไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

จากเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ทำให้คัดเลือกผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้ 10 คน ซึ่งจำนวนผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงนี้ 1) ทุกคนเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมโดยไม่กระทบกับบรรยากาศของการดำรงชีวิตประจำวัน การหาเลี้ยงชีพโดยปกติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน 2) มีความเหมาะสมในการรับเงื่อนไขของกระบวนการเรียนการสอนที่โปรแกรมได้จัดขึ้น ซึ่งทุกคนต้องถูกให้เงื่อนไขต่างๆ อาทิ ภาพสื่อ การลงมือปฏิบัติโดยการลงคะแนน ฯลฯ อย่างครบถ้วนและเท่าเทียมกัน และในประการสำคัญคือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้เป็นแบบการอภิปรายร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งจำนวนผู้เรียน 10 คนนี้ถือว่าเป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคำแนะนำของ Goss and Leinbach (1966 อ้างถึงใน Litosseliti, 2003: 3) ที่อ้างว่ากลุ่มคนที่ร่วมอภิปรายควรอยู่ระหว่าง 6 ถึง 10 คน หรือ Greenbaum (2000: 3) อ้างว่ากลุ่มคนที่ร่วมอภิปรายควรอยู่ระหว่าง 7 ถึง 10 คน หรือ Fern (2001: 205) อ้างว่ากลุ่มคนที่ร่วมอภิปรายควรอยู่ระหว่าง 4 ถึง 10 คน จึงจะเป็นจำนวนที่ดีที่สุด และ 3) ความจำกัดทางด้านงบประมาณของโปรแกรมที่ต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มของผู้เรียน นอกจากนั้นในงานวิจัยของ สุธารา โยธาจันทร์ (2541) เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่าได้ศึกษาทดลองกับผู้เรียนในโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีจำนวนเพียง 15 คน และ เจนจิรา คงสุข (2540) เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา แม้ว่าได้ศึกษาทดลองกับผู้เรียนในโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีจำนวนเพียง 8 คน ก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

3. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่

ประชากรของหน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งเคยปฏิบัติงานด้านการให้บริการการศึกษาทางการเมือง (Political Education) ประกอบไปด้วยหน่วยงาน 9 หน่วยงาน คือ 1) สำนักงานอำเภอคลองลาน 2) ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองลาน 4) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา 5) ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน 6) สำนักงานเกษตรอำเภอคลองลาน 7) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคลองลาน 8) โรงเรียนคลองลานพัฒนาจินดาศักดิ์ 9) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่ให้ข้อมูล ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น คือ

- 1) ต้องเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education) โดยมีพื้นที่รับผิดชอบถึงพื้นที่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก
- 2) ต้องมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบประจำการอย่างใกล้ชิดอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างของหน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 4 หน่วยงาน คือ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองลาน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน

จากหน่วยงานข้างต้น ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์เพื่อใช้ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ คือ

1. เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ทำงานรับผิดชอบประจำในพื้นที่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก
2. ทำงานในพื้นที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูล คือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ของหน่วยงาน 4 หน่วยงาน คือ 1) ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร (สัมภาษณ์ครูสอนชาวเขา) 2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองลาน (สัมภาษณ์พัฒนากรประจำตำบล) 3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา (สัมภาษณ์ปลัด อบต.) และ 4) ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน (สัมภาษณ์ครูอาสา)

4. ผู้นำชุมชน

ประชากรผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โดยตำแหน่ง ทั้งตำแหน่งตามประเพณีและตำแหน่งที่ทางราชการจัดให้ ซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้าเผ่า (พ่อหลวง) หมอผีประจำเผ่า กวีและศิลปินประจำเผ่า และผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรข้างต้น

5. อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง

ประชากรอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แก่ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดในหมู่บ้าน จำนวน 166 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ

- 5.1 เป็นผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาไม่น้อยกว่า 10 ปี
- 5.2 เป็นผู้ที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 5.3 เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการวาดภาพพอสมควร
- 5.4 เป็นผู้ที่มีเวลาทำงานให้กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้
- 5.5 เป็นผู้ที่ยินดีเป็นอาสาสมัครในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

จากเกณฑ์ข้างต้น ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงใน

- 5.6 เป็นผู้ที่มีผู้นำชุมชนได้ให้คำแนะนำกับผู้วิจัย

โปรแกรมจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมกับลักษณะของงานที่ต้องปฏิบัติ คือ ทำหน้าที่เป็นเสมือนกับผู้ช่วยนักวิจัยและการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรม

6. ครูผู้สอน

ประชากรครูผู้สอน เป็นข้าราชการประจำ ครูอาสา หรือครูศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน เพื่อขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ของศูนย์มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโปรแกรม และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ

- 6.1 เป็นหรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

6.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูอาสาหรือครู ตรีช. ซึ่งเคยทำหน้าที่ในการสอนนักเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

- 6.3 เป็นผู้ที่ยินดี ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ

6.4 เป็นผู้ที่สามารถทำงานนอกเวลาราชการตลอดระยะเวลาของการแนะนำวิธีการสอนจากผู้วิจัย เวลาของการสอน และการร่วมสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลได้

จากเกณฑ์ข้างต้น ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 3 คน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

1. ยื่นคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือ

ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังศูนย์สงเคราะห์และพัฒนาชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร และ นายอำเภอคลองลาน

2. ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้กับชาวไทยกะเหรี่ยงที่เข้าร่วมโปรแกรม ณ หมู่บ้านกระเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

3. ผู้วิจัยไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นทั้ง 6 ชุด กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในขั้นตอนต่างๆ ณ หมู่บ้านกระเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของชาวไทยกะเหรี่ยง ดังมีรายละเอียดของขั้นตอนและกิจกรรม ต่อไปนี้ คือ (ตารางที่ 2)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงลำดับขั้นตอนของการทำวิจัยและกิจกรรมที่ปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลำดับขั้นตอนของการทำวิจัย	กิจกรรมที่ปฏิบัติ
1 วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย	ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจกับประชากรผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดจำนวน 166 คน โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 1 และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภท คือ 1)เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 4 คน โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 2 และ 2)ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 3 (ตอนที่ 1)
2 เข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนากับเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด	ผู้วิจัย เข้าพบและสนทนากับกลุ่มผู้นำของชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 3 (ตอนที่2)
3 กำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน	ผู้วิจัยสนทนากับกลุ่มผู้นำชุมชนเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 3 (ตอนที่3)
4 แสวงหาอาสาสมัครในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.	ผู้วิจัยสนทนากับกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อถามหาอาสาสมัครที่จะมาช่วยงานในโปรแกรม โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 3 (ตอนที่4)
5 สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน ***	ผู้วิจัยขอความร่วมมืออาสาสมัครให้สังเกตวิถีชีวิตในชุมชน และร่วมกันระดมสมองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. โดยแบ่งหัวข้อเป็น 2 ส่วน คือเรื่องราวในอดีตหรือปัจจุบัน และเรื่องราวที่อยากจะให้เป็นในอนาคต
6 คณะทำงานประเมินข้อมูล ***	อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันประเมินผลข้อมูลที่ได้มาจากการระดมสมอง และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยใช้เครื่องมือชุดที่ 1 ชุดที่ 2 และชุดที่ 3 เพื่อให้อาสาสมัครวาดเป็นรูปภาพที่แสดงความขัดแย้ง
7 นำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ***	อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันสร้างแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (เครื่องมือชุดที่ 5) * โดยมีนำหนักของเนื้อหาและการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปตามข้อมูลที่ได้จากการประเมิน
8 นำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ ***	อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ * เพื่อใช้ประกอบในการเรียนรู้
9 ผู้สอนเสนอรหัสให้กับผู้เรียน ***	ผู้วิจัยและอาสาสมัครนำเครื่องมือชุดที่ 4 มาสอบก่อนกับผู้เรียน จากนั้นครูผู้สอนจึงนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้งกับผู้เรียนและให้พิจารณาและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ และนำเสนอสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ ตามแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) กับผู้เรียน และผู้วิจัยบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นในเครื่องมือชุดที่ 6
10 เริ่มการถอดรหัส หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ***	ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถามอาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันทำหน้าที่รวบรวมและบันทึกคำหลักที่ได้จากการสนทนา
11 คณะเจ้าหน้าที่ศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น ***	อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันนำเสนอคำหลักให้กับผู้เรียน
12 นำมาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง***	ครูผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนแต่งประโยคทางเลือกของตนเองจากคำหลักที่มี และร่วมกันอภิปรายประโยค และวาดภาพทางเลือกของตนเองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จากนั้นอาสาสมัครและผู้วิจัยจึงให้ผู้เรียนสอบหลัง โดยใช้เครื่องมือชุดที่ 4 อีกครั้งหนึ่ง
13 จัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส ***	อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันจัดทำเอกสารเป็นคู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงขึ้น
14 เสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อใจและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม ***	อาสาสมัครนำคู่มือการเลือกตั้งแจกให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงหลังคาเรือนละ 1 เล่ม และมอบหมายให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปขยายผลต่อกับชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน จากนั้นผู้วิจัยจึงจัดการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นเพื่อประเมินผล(เครื่องมือชุดที่ 7 ข้อ 1-5) และขอความอนุเคราะห์จากผู้ควบคุมหอกระจายข่าวให้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านได้ทราบ
15. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ***	ในขั้นตอนของการประเมินผลโดยการจัดการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมใน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้ด้วย (ใช้เครื่องมือชุดที่ 7 ข้อ6-22)

หมายเหตุ *** คือกิจกรรมที่ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วม

* ในระหว่างขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอนร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงขณะที่นำโปรแกรมไปปฏิบัติในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ดังนี้

คู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง (สะกอ) เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก (ลีชมพู่)

แผนการสอน เป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนและผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยเนื้อหา 9 หน่วยการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลารวมทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที และมีสื่อการสอนประกอบ โดยที่ทั้งแผนการสอนและสื่อการสอนได้รับการพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

หน่วยที่ 1 เรื่องการปกครองตนเอง (ระยะเวลา 55 นาที)

หน่วยที่ 2 เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 40 นาที)

หน่วยที่ 3 เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 45 นาที)

หน่วยที่ 4 เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 65 นาที)

หน่วยที่ 5 เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 45 นาที)

หน่วยที่ 6 เรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร (ระยะเวลา 55 นาที)

หน่วยที่ 7 เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 60 นาที)

หน่วยที่ 8 เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 40 นาที)

หน่วยที่ 9 เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ระยะเวลา 45 นาที)

องค์ประกอบ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 1)ความคิดรวบยอด

2)วัตถุประสงค์ 3)สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน 4)เนื้อหา 5)วิธีการสอน และ 6)การประเมินผล

ระยะเวลาที่ใช้ในการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามคำแนะนำการให้ความสำคัญกับแต่ละเรื่องซึ่งเป็นไปตามผลที่ได้รับจากการสำรวจระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. แต่ละเรื่องของชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพรวมทั้งหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยสำรวจจาก 1) ความคิดเห็นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน 2)เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบในพื้นที่ และ 3)ผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งผลจากการสำรวจกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนั้นในการพัฒนาแผนการสอนซึ่งผู้วิจัยและอาสาสมัครร่วมกันพัฒนาขึ้น จึงมีการให้นำนักในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ หากพบว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพรวมมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องใดมากที่สุดก็ให้นำเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแปรผกผันกับระยะเวลาที่ใช้ในการสอนน้อย

แต่ในทางตรงกันข้ามหากชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพรวมมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ในเรื่องใดน้อย ก็ให้เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแปรผกผันกับระยะเวลาที่ใช้ในการสอนมาก

นอกจากนั้นในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องการกบฏเลือกตั้ง อบต. เนื่องจากการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไปของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก คือ ปี พ.ศ. 2550 ผู้ออกเสียงเลือกตั้งจะได้รับบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประกอบกับระเบียบใหม่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่อนุญาตให้ใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในบัตรเลือกตั้งแทนการใช้ปากกาทำเครื่องหมายได้ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านยังไม่เคยมีประสบการณ์นี้มาก่อน ผู้วิจัยและอาสาสมัครจึงออกแบบแผนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จำลองการใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ด้วย

วิธีการพัฒนาเครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอน

1. ในขั้นตอนที่ 5 ของกระบวนการวิจัย คือแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. เมื่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อาสาสมัครมาแล้ว ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือให้อาสาสมัครทั้งหมดช่วยกันระดมสมองเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ในขั้นตอนที่ 6 สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน โดยแบ่งหัวข้อเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ และส่วนที่สองเป็นเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

2. ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากการประมวลผลในขั้นที่ 2 วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 ประเภท คือ 1)ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน 2)เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และ 3)ผู้นำชุมชน ให้กับอาสาสมัครได้รับทราบ

3. อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันประเมินผลข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด (ขั้นตอนที่ 7) และผู้วิจัยมอบหมายให้อาสาสมัครวาดเป็นรูปภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้งในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. 9 หัวเรื่องย่อย

4. นำผลของสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน และภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้งทั้ง 9 หัวเรื่องมาสร้างเป็นแผนการสอนจำนวน 9 หน่วยการเรียนรู้ (ขั้นตอนที่ 8)

5. ผู้วิจัยและอาสาสมัครร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอน (ขั้นตอนที่ 9) คือ ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน จำนวน 18 ภาพ

แผ่นพลิกที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน จำนวน 18 แผ่น

ตัวอย่างบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวอย่างบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

หีบบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (สีแดง)

หีบบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (สีน้ำเงิน)

คู่มือสำหรับการทำเครื่องหมาย (สีเขียว)

แบบฝึกหัดการทำเครื่องหมายกากบาท หรือใช้ตรายางประทับลงบนบัตรเลือกตั้ง อบต.

พร้อมตารางและเป็นพิมพ์

สื่อการสอนเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ภาพวาดขนาด A4 จำนวน 10 ภาพ

สื่อการสอนเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ภาพวาดขนาด A4 จำนวน 10 ภาพ

สื่อการสอนเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ภาพวาดขนาด A4 จำนวน 10

ภาพ

สื่อการสอนเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ภาพวาดขนาด A4

จำนวน 10 ภาพ

ภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 ภาพ

ภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 ภาพ

ตัวอย่างจำลองบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

6. นำเครื่องมือทั้งหมดที่ผู้วิจัยและอาสาสมัครร่วมกันพัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ซึ่งถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเช่นเดียวกัน) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้รับ เมื่อผ่านความเห็นชอบแล้วจึงนำไปใช้ในการฝึกอบรมชาวไทยกะเหรี่ยง ต่อไป

วิธีการพัฒนาคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง (สะกอ) (ดูภาคผนวกท้ายเล่ม หน้า 547-549)

1. ในวันอังคาร ที่ 2 สิงหาคม 2548 เวลา 17.00-18.30 น. ผู้วิจัยได้นำข้อความภาษาไทย ทั้ง 9 ข้อความไปให้ชาวไทยกะเหรี่ยง ที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3 คน แปลจากภาษาไทยเป็นภาษากะเหรี่ยง(สะกอ) ยกตัวอย่างเช่น **พวกเราเลือกที่จะทำอะไรตามความเห็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน แปลความได้ว่า แว คือ เลอ กะ หม่า ตะ คือ กว่า หล่อ เลอ ต้า หล่อ บ๊ะ โต้ะ เลอ ปะกาญอ เลอ อี ปู**

2. จากนั้น ในวันพุธ ที่ 3 สิงหาคม 2548 เวลา 17.00-18.00 น. ผู้วิจัยได้นำข้อความภาษา กะเหรี่ยง(สะกอ) ทั้ง 9 ข้อความไปให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเดียวกันอีกจำนวน 2 คน (ใหม่) แปลจากภาษากะเหรี่ยง(สะกอ) กลับเป็นภาษาไทย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแปลภาษา ยกตัวอย่างเช่น **แว คือ เลอ กะ หม่า ตะ คือ กว่า หล่อ เลอ ต้า หล่อ บ๊ะ โต้ะ เลอ ปะกาญอ เลอ อี ปู**

แปลความได้ว่า เราจะเลือกทำอะไร ถ้าเป็นความถูกต้องในบ้านปะกาญอ

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องกันของการแปลภาษาไทยเป็นภาษากะเหรี่ยง(สะกอ) และแปลภาษากะเหรี่ยง(สะกอ) กลับมาเป็นภาษาไทย พบว่าผลของการแปลภาษามีความสอดคล้องกัน

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาจจัดพิมพ์เป็นเอกสารคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง(สะกอ) เพื่อใช้คู่กับเครื่องมือชุดที่ 1 และเครื่องมือชุดที่ 3 ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) ระหว่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไปด้วยพร้อมๆ กัน กล่าวคือ

เครื่องมือชุดที่ 2 ผู้วิจัยทำหน้าที่ถามคำถามกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ ครูสอนชาวเขา ครูอาสา ปลัด อบต. และพัฒนากรประจำตำบล เกี่ยวกับสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านการเลือกตั้ง อบต. เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบคำถาม ผู้วิจัยทำหน้าที่ตีความคำตอบที่ได้รับมา และกล่าวสรุปความเข้าใจโดยการตีความนั้น ทวนให้กับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบ หรือปรับปรุงแก้ไขหากผู้วิจัยเข้าใจคลาดเคลื่อนไปแล้วแต่กรณี

เครื่องมือชุดที่ 3 ผู้วิจัยทำหน้าที่ถามคำถามกับผู้นำชุมชน คือ หัวหน้าเผ่า หมอผี กวีและศิลปินประจำเผ่า และผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน ใน 4 ประเด็น คือ 1)สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านการเลือกตั้ง อบต. 2)วัตถุประสงค์ของโปรแกรมและผลที่ปรารถนาให้เกิด 3)ทรัพยากรและความสนับสนุน และ 4) อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงเพื่อช่วยงานในโปรแกรม เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบคำถาม ผู้วิจัยทำหน้าที่ตีความคำตอบที่ได้รับมา และกล่าวสรุปความเข้าใจโดยการตีความนั้น ทวนให้กับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบ หรือปรับปรุงแก้ไขหากผู้วิจัยเข้าใจคลาดเคลื่อนไปแล้วแต่กรณี

เครื่องมือชุดที่ 6 ผู้วิจัยทำหน้าที่บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตกระบวนการฝึกอบรมตาม *เครื่องมือชุดที่ 5* แผนการสอนและสื่อการสอน เมื่อผู้วิจัยสังเกตเห็นปรากฏการณ์ใดๆ เกิดขึ้นก็ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการตีความปรากฏการณ์ไปด้วยพร้อมๆ กัน

เครื่องมือชุดที่ 7 ผู้วิจัยทำหน้าที่ถามประเด็นการสนทนากับผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คือ ตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ครูผู้สอน 1 คน

ผู้นำชุมชน 1 คน อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 2 คน ผู้เรียน 2 คน เมื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามของการสนทนา คือ คุณภาพ ความเหมาะสม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความสำคัญ ปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาของโปรแกรม ผู้วิจัยทำหน้าที่ตีความคำตอบที่ได้รับมา และกล่าวสรุปความเข้าใจโดยการตีความนั้น ทวนให้กับกลุ่มผู้ร่วมสนทนานั้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบ หรือปรับปรุงแก้ไขหากผู้วิจัยเข้าใจคลาดเคลื่อนไปแล้วแต่กรณี

และในส่วนของข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ 11.0.1 (Statistical Package for the Social Science) ดังมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1 หาค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้านระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงรวมทั้งหมู่บ้านถูกนำมาตีความโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกมากที่สุด

เครื่องมือชุดที่ 4 หาค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ
 - ตอนที่ 2 ความรู้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - ตอนที่ 3 ทักษะ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - ตอนที่ 4 มโนธรรมสำนึก (เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
- ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนทดสอบด้วยค่าที (t-test)

โดยมีสูตรทางสถิติที่ใช้ในการคำนวณข้อมูลในเชิงปริมาณดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (อ้างถึงใน นิศารัตน์ ศิลปเดช, 2542: 145) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนคำตอบทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (อ้างถึงใน นิศารัตน์ ศิลปเดช, 2542: 146) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนที่กำหนดตามสเกล
	n	แทน	จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทดสอบค่าที (t-test) (กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน)
(อ้างถึงใน นิสารัตน์ ศิลปเดช, 2542: 155-157) ใช้สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	df	แทน	N - 1
	t	แทน	อัตราส่วนวิกฤต
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการเข้าเรียนในโปรแกรม
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของผลต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการเข้าเรียนในโปรแกรม
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าเรียนในโปรแกรม

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ตามการนำเสนอของ Denzin (1970 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2546: 129-130) กล่าวคือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ที่ต่างกัน ต้องได้ข้อมูลตรงกัน 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีทั้งผู้วิจัย และผู้ช่วย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกันและเห็นตรงกัน และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต

ตามหลักการข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าตลอดเวลา อาทิ

- 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เช่น ในการจัดการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้ใช้คำถามเดียวกันให้ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างต่างๆ ที่เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย เช่น ในขั้นตอนที่ 11 และ 12 ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้ร่วมกันบันทึกคำหลักที่ได้จากการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแล้วกำหนดเป็นประเด็นหมวดหมู่ขึ้นเพื่อให้นำไปใช้เป็นคำหลัก
- 3) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล เช่น ในขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้การสำรวจและการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ของชุมชน เป็นต้น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพจะเป็นการบรรยายอธิบาย พรรณนา โดยอาศัยการวิเคราะห์แบบอุปนัย และในส่วนของข้อมูลในเชิงปริมาณจะเป็นการนำเสนอในรูปแบบของตารางและมีการอธิบายใต้ตารางประกอบ และจัดทำเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงสรุปวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หรือ หน่วยในการศึกษา	เครื่องมือ และ การตรวจสอบ ความตรง/ความเที่ยงของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/ คำอธิบายเพิ่มเติม
ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนลงภาคสนาม						
การศึกษานอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย						
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		การจดบันทึกจากหนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหมู่บ้าน	การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย	กรอบความคิดในการวิจัยและขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรม 15 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	นักวิจัยนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม กศน. (ใหม่) ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดของ Freire และ Boyle
1 กำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม (Boyle)	เอกสารเกี่ยวกับพื้นฐานทางปรัชญา การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Elias & Merriam, 1984) คือ เสรีนิยม พิพัฒนาการนิยม พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม และ ปฏิรูปนิยม			การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เป็นพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการดำเนินงานโปรแกรม (พิพัฒนาการนิยม+ปฏิรูปนิยม)	พื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการดำเนินงานโปรแกรมต่อไป คือ 1. ปรัชญาที่จะนำมาใช้ในโปรแกรม 2. ความเชื่อหรือปรัชญาของนักพัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของผู้เรียน ผู้สอน 3. นโยบายระเบียบ แนวทางปฏิบัติของโปรแกรม	นักวิจัยเป็นผู้กำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนของ โปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง หรือ หน่วยในการศึกษา	เครื่องมือ และ การตรวจสอบ ความตรง/ความเที่ยง ของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวม ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/ คำอธิบายเพิ่มเติม
ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม						
การเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน						
2 วิเคราะห์ สถานการณ์ของ ชุมชนและ กลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) (Boyle และ Freire)	ศึกษากับประชากร จำนวน 166 คน ศึกษากับเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบปฏิบัติ งานในพื้นที่ 4 คน ศึกษากับผู้นำชุมชน 4 คน	เครื่องมือ แบบ วิเคราะห์ห้ (ชุดที่ 1 สีเหลือง C.V.1, C.V.2, R) ซึ่งครอบคลุม เนื้อหาการเลือก ตั้งระดับท้องถิ่น 3 ด้าน คือ 1. หน้าที่ใน การไปใช้สิทธิเลือก ตั้ง อบต. 2. วิธีการ เลือกตั้ง 3. การป้องกันการซื้อ เสียงขายเสียงในการ เลือกตั้ง อบต. แบบสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ (ชุด ที่ 2 สีเหลืองอ่อน C.V.1, C.V.2, R) แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน (ชุดที่ 3 สีฟ้า ตอนที่ 1 C.V.1, C.V.2, R)	การสำรวจ การสัมภาษณ์	การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการสำรวจ เป็นค่าความถี่และ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา	ข้อมูลสถานการณ์ ของชุมชนและกลุ่ม เป้าหมาย ด้านความรู้ ทัศนคติ และมโน ธรรมสำนึก เรื่อง การเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่น (1. หน้าที่ในการไป ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต 2. วิธีการเลือกตั้ง อบต. 3. การป้อง กันการซื้อเสียงขาย เสียงในการเลือกตั้ง อบต.)	สอบถามชาวไทย กะเหรี่ยงทั้ง หมู่บ้าน 166 คน สัมภาษณ์ จนท. ที่ ทำงานในพื้นที่ คือ ปลัดอบต. ครู กศน. ครูสอนชาวเขา พัฒนากรประจำ ตำบล สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน คือ หัวหน้าเผ่า หมอผี กวีและศิลปินของเผ่า ผู้นำกลุ่มสตรี
3 เข้าพบกลุ่มผู้นำ ชุมชนเพื่อสนทนา เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ในการดำเนินการ และพิจารณากำหนด ผลที่ปรารถนาให้เกิด (Boyle และ Freire)	ผู้นำชุมชน คือ หัวหน้าเผ่า หมอผี กวีและศิลปิน ผู้นำกลุ่มสตรี	เครื่องมือ คือแบบ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน (ชุดที่ 3 สีฟ้า ตอนที่ 2 C.V.1, C.V.2, R)	การสัมภาษณ์	การวิเคราะห์เนื้อหา	ผู้นำชุมชนทราบวัตถุประสงค์ ในการดำเนินการและแสดง ความคิดเห็น ย้อนกลับเกี่ยวกับผล ที่ปรารถนาให้เกิด (ผลลัพธ์และผลที่ ตามมาของ โปรแกรม)	บอกวัตถุประสงค์ ของโปรแกรมกับ ผู้นำชุมชนและถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลที่ปรารถนาให้เกิด
4 กำหนดแหล่ง ทรัพยากร และ ความสนับสนุน (Boyle)	ผู้นำชุมชน (กลุ่มเดิม)	เครื่องมือ คือแบบ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน (ชุดที่ 3 สีฟ้า ตอนที่ 3 C.V.1, C.V.2, R)	การสัมภาษณ์	การวิเคราะห์เนื้อหา	ทราบแหล่ง ทรัพยากรและความ สนับสนุนสำหรับ โปรแกรม	ถามหาทรัพยากร หรือความสนับสนุน ต่างๆ กับผู้นำชุมชน

ขั้นตอนของ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง หรือ หน่วยในการศึกษา	เครื่องมือ และ การตรวจสอบ ความตรง/ความเที่ยง ของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวม ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/ คำอธิบายเพิ่มเติม
5 แสวงหา อาสาสมัคร ตาม คำแนะนำของ กลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยใน การรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) (Freire)	ผู้นำชุมชน (กลุ่มเดิม)	เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน (ชุดที่ 3 สืบทอดที่ 4 C.V.1, C.V.2, R)	การสัมภาษณ์	การวิเคราะห์เนื้อหาการ ให้สัมภาษณ์ของผู้นำ ชุมชน และนำมา การคัดเลือกโดยการ วิเคราะห์คุณสมบัติของ ผู้ที่ได้รับการแนะนำให้ เป็นอาสาสมัครของ โปรแกรม โดยอาสาสมัครต้องมี คุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ กำหนดไว้	อาสาสมัครชาวไทย กะเหรี่ยงของ โปรแกรม จำนวน 5 คน	ถามหาอาสาสมัคร ชาวไทยกะเหรี่ยง กับผู้นำชุมชน
การออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ						
6 สังเกตวิถีชีวิตใน ชุมชนด้านการเลือก ตั้งระดับท้องถิ่น ในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อ มูลประกอบรายงาน (* และ **) (Freire)	อาสาสมัครจำนวน 5 คนร่วมกันระดม สมองเรื่องวิถีชีวิตใน ชุมชนด้านการเลือก ตั้งระดับท้องถิ่น (อดีต+ปัจจุบัน และ อนาคต) โดยใช้ ข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์สถานการณ์ ของชุมชนและกลุ่ม เป้าหมายประกอบ				ข้อมูลจากการระดม สมองของอาสา สมัครเรื่องวิถีชีวิตใน ชุมชนด้านการเลือก ตั้งระดับท้องถิ่น (อดีต+ปัจจุบัน และ อนาคต)	อาสาสมัครร่วมกัน ระดมสมองโดยใช้ อุปกรณ์ คือ กระดาษ ฟรุ๊ตและปากกา และ ใช้เทคนิค Mind Mapping เกี่ยวกับวิถี ชีวิตในชุมชนใน อดีต+ปัจจุบัน และ อนาคต
7 อาสาสมัคร ชาวไทยกะเหรี่ยง ประเมิน ข้อมูลที่ได้มา (* และ **) (Freire)	อาสาสมัครชาวไทย กะเหรี่ยง จำนวน 5 คน ร่วมกันนำข้อมูล ที่ได้จากการระดม สมองเรื่องวิถีชีวิตใน ชุมชนด้านการเลือก ตั้งระดับท้องถิ่น มา วาดเป็นภาพที่แสดง ความขัดแย้ง 9 คู่ จำนวน 18 ภาพ				ภาพวาดที่แสดง ความขัดแย้งเกี่ยวกับ การเลือกตั้งท้องถิ่น จำนวน 9 คู่ 18 ภาพ	อาสาสมัครนำผลการ ระดมสมองมาวาด เป็นภาพ 18 ภาพ ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 1 เรื่องหน้าในการไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง อบต. (การ ปกครองตนเอง หน้าที่ใน การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. คุณสมบัติของผู้มี สิทธิเลือกตั้ง อบต.) 2 วิธีการเลือกตั้ง อบต. (ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การนับคะแนนเลือกตั้ง อบต. การเลือกโดย พิจารณาคุณสมบัติของผู้ สมัคร) 3 การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (วิธีการซื้อเสียงขาย เสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผลเสียของการซื้อ เสียงขายเสียงในการเลือก ตั้ง อบต. การป้องกันการ ซื้อเสียงขายเสียงในการ เลือกตั้ง อบต.)

ขั้นตอนของ โปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง หรือ หน่วยในการศึกษา	เครื่องมือ และ การตรวจสอบ ความตรง/ความเที่ยง ของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวม ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/ คำอธิบายเพิ่มเติม
8 นำสถานการณ์ ความขัดแย้งใน ชุมชนมาวางแผน การสอนและ กิจกรรมการเรียนรู้ (*)(Boyle และ Freire)	ข้อมูลความขัดแย้ง และปัญหาเกี่ยวกับการ เลือกตั้ง อบต. (และภาพวาดที่แสดง ความขัดแย้งเกี่ยวกับการ เลือกตั้ง อบต. จำนวน 18 ภาพ) และข้อมูลจากการ สำรวจสถานการณ์ ของชุมชน				แผนการสอนและ กิจกรรมการเรียนรู้ (บทเรียนแบบ มโนธรรมสำนึก 9 หน่วยการเรียนรู้)	อาสาสมัครและผู้วิจัย ร่วมกันนำภาพที่ แสดงความขัดแย้ง 18 ภาพ มาสร้างเป็น แผนการสอน
9 นำสถานการณ์ไป สร้างสื่อการเรียน การสอน(เพิ่มเติม อื่นๆ)ที่แสดงถึง สถานการณ์นั้นๆ (* (Freire)					สื่อการเรียนการสอน (ประกอบเพิ่มเติม อื่นๆ)	อาสาสมัครและผู้วิจัย ร่วมกันสร้างสื่อ การสอนอื่นๆ
10 ผู้สอนเสนอรหัส (Codification) ให้กับ ผู้เรียน (* และ **) (Freire)	ประชากร คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงใน หมู่บ้าน จำนวน 166 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้า ร่วมวิจัย จำนวน 10 คนซึ่งเป็นชาวไทย กะเหรี่ยงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ กำหนด	เครื่องมือ คือ แบบทดสอบความรู้ ทัศนคติ และมโน ธรรมสำนึก (ชุดที่ 4 สีม่วง C.V.1, C.V.2, R) (Pretest) -แผนการสอนและ สื่อการเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนแบบ มโนธรรมสำนึก (ชุดที่ 5 สีชมพู C.V.1)	การทดสอบ	ค่า ความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความรู้ ทัศนคติ และ มโนธรรมสำนึก ก่อนการเรียนรู้โดย บทเรียนแบบมโน ธรรมสำนึก (วัดก่อน)	Pretest K A C ของ ผู้เรียนชาวไทย กะเหรี่ยง ให้ผู้เรียนชาวไทย กะเหรี่ยงดูภาพที่ แสดงความขัดแย้ง
11 เริ่มการถอดรหัส (Decoding)หรือ การให้ชาวไทย กะเหรี่ยงพิจารณา สถานการณ์ที่ขัดแย้ง และแสดงความคิด เห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยการสนทนา แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น หรือ ปฏิบัติการเผยแพร่ ความรู้ (* และ**) (Boyle และ Freire)		เครื่องมือ คือ แบบบันทึก การสนทนาของ ผู้เรียน (ชุดที่ 6 สีน้ำตาล C.V.1, C.V.2)	บันทึกจาก การสนทนาวิพากษ์ วิจารณ์	การวิเคราะห์เนื้อหา	การเรียนการสอน โดยใช้แผนการสอน และสื่อการเรียน การสอน ผ่าน กระบวนการสนทนา วิพากษ์วิจารณ์ ทำให้ เกิดความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก ในการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่น	ผู้เรียนกะเหรี่ยงดู ภาพสื่อที่แสดงความ ขัดแย้งและครูผู้สอน ถามคำถามกระตุ้น ให้เกิดการสนทนา ทำให้ได้ คำหลัก

ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือหน่วยในการศึกษา	เครื่องมือและการตรวจสอบความตรง/ความเที่ยงของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/คำอธิบายเพิ่มเติม
12 คณะเจ้าหน้าที่ศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น (*) (Freire)	บันทึกข้อมูลการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง		การคัดแยกประเด็นการสนทนาและจัดหมวดหมู่เป็น 3 เรื่อง (9 เรื่องย่อย)	การวิเคราะห์เนื้อหา	ประเด็นการสนทนาที่แบ่งออกเป็นหมวดหมู่หรือประเภทเป็น 3 เรื่อง (9 เรื่องย่อย)	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกัน รวบรวมคำหลักที่ได้จากการสนทนาแล้วแสดงให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงดูบนกระดาน
13 นำมาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง (* และ **) (Freire)	ประชากร คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน จำนวน 166 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย จำนวน 10 คน (เดิม) ซึ่งเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด	เครื่องมือ คือ แบบบันทึกการสนทนาของกลุ่มผู้เรียน (ชุดที่ 6 สีน้าตาล C.V.1, C.V.2) แบบทดสอบความรู้ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก (ชุดที่ 4 สีม่วง C.V.1, C.V.2, R) (Posttest)	บันทึกจากการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์	การวิเคราะห์เนื้อหา คำเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Pretest และ Posttest ทดสอบความแตกต่างโดยการทดสอบค่า t)	ทำให้เกิดความรู้ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกในการเลือกตั้ง อบต.	ครูผู้สอนเสนอคำหลักที่ได้แล้ว มอบหมายให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแต่งเป็นประโยคทางเลือกของตนเองในแต่ละเรื่อง แล้วจึงนำประโยคที่ได้ไปเขียนไว้บนกระดาน จากนั้นจึงให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในแต่ละประโยค ทดสอบระดับความรู้ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกหลังการเรียนโดยบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก (วัดหลัง)
14 จัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส (*) (Freire)	ความรู้ ทัศนคติ และ มโนธรรมสำนึก ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของชาวไทยกะเหรี่ยง			การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและจัดทำเป็นเอกสาร	เอกสารระบบวิธีการต่างๆ ด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง (คู่มือการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง)	สรุปทางเลือกต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและทำเป็นคู่มือการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนของ โปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง หรือ หน่วยในการศึกษา	เครื่องมือ และ การตรวจสอบ ความตรง/ความเที่ยง ของเครื่องมือ	การเก็บรวบรวม ข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง	หมายเหตุ/ คำอธิบายเพิ่มเติม
การประเมินผลและการตรวจสอบได้						
15 เสนอรายงานให้ ชาวไทยกะเหรี่ยงใน ชุมชน และประเมิน เพื่อแสดงความเชื่อ ถือและตรวจสอบได้ ของโปรแกรมและ การรายงานผลลัพธ์ และคุณค่าของ โปรแกรม (*) (Boyle และ Freire)	เสนอรายงานให้กับ ชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้าน ประเมินผล (อย่างไร เป็นทางการ) จาก ตัวแทนของผู้เข้าร่วม ในโปรแกรม จำนวน 7 คน	แบบบันทึก การสนทนากลุ่มของ ผู้เข้าร่วมใน โปรแกรม (ชุดที่ 7 สีขาว C.V.1, C.V.2.)	การประเมินผลอย่าง ไม่เป็นทางการโดย การสนทนากลุ่มทาง ด้านคุณภาพ ความเหมาะสม ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความสำคัญ และ ปัจจัยที่สนับสนุน โปรแกรม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ของโปรแกรม	การวิเคราะห์เนื้อหา จากการสนทนากลุ่ม	นำคู่มือการเลือกตั้ง ของชาวไทย กะเหรี่ยงแจกให้กับ ประชาชนในหมู่บ้าน ผลการประเมินอย่าง ไม่เป็นทางการด้าน การจัดโปรแกรม การศึกษานอกระบบ โรงเรียน	นำคู่มือแจกให้กับ ชาวไทยกะเหรี่ยง หลังการเรียนละ 1 เล่ม เชิญผู้นำชุมชน ผู้เรียน อาสาสมัคร งานท.ผู้ปฏิบัติงานใน พื้นที่ มาสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินผลอย่าง ไม่เป็นทางการ

หมายเหตุ เครื่องหมายและอักษรย่อที่ใช้

- * หมายถึง ขั้นตอนที่ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วม (Participation)
- ** หมายถึง เป็นขั้นตอนที่ชาวไทยกะเหรี่ยงใช้มโนธรรมสำนึก (Conscientization) ด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
- C.V.1 หมายถึง การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา
- C.V.2 หมายถึง การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ
- R หมายถึง การทดลองใช้เครื่องมือ
- Boyle หมายถึง เป็นขั้นตอนที่นำมาจากแนวความคิดของ Boyle
- Freire หมายถึง เป็นขั้นตอนที่นำมาจากแนวความคิดของ Freire

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แพร์ และแพทริก จี บอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณด้วยค่าทางสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ขั้นการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม

เป็นการนำเสนอผลของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของ แพร์ และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งผลของการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นี้จะนำเสนอด้วยวิธีการบรรยาย

ตอนที่ 2 ขั้นการเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน

เป็นการนำเสนอผลของการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งศึกษากับจากกลุ่มตัวอย่าง 3 ประเภท คือ ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้นำชุมชน ประกอบกับผลของการสนทนากับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและผลที่ปรารถนาให้เกิด แหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน และคำแนะนำเกี่ยวกับชาวไทยกะเหรี่ยงที่จะมาเป็นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงของโปรแกรม ซึ่งผลของการศึกษาในตอนที่ 2 นี้ จะนำเสนอในรูปของตาราง ตั้งแต่ตารางที่ 4 ถึง ตารางที่ 13 และการบรรยาย

ตอนที่ 3 ขั้นการออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ

เป็นการนำเสนอผลของการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน การประเมินข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมาร่วมกันของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย การสร้างแผนการสอนและสื่อการสอน การเสนอรหัสและการถอดรหัสของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็น การจำแนกเป็นประเด็นย่อยและนำมาเข้ารหัสอีกครั้งโดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง การสรุปทางเลือกในการตัดสินใจต่างๆ ของผู้เรียนชาวไทย

กะเหรี่ยงและนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นเอกสารคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งผลของการศึกษาในตอนที่ 3 นี้ จะนำเสนอในรูปแบบของตาราง ตั้งแต่ตารางที่ 14 ถึงตารางที่ 30 และการบรรยาย รวมทั้งการนำเสนอตัวอย่างแผนภาพประกอบด้วย

ตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลและการตรวจสอบได้

เป็นการนำเสนอผลของการประเมิน โปรแกรมของตัวแทนผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และการสรุปปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้นำมาทดลองใช้ ซึ่งผลของการศึกษาในตอนที่ 4 นี้ จะนำเสนอด้วยวิธีการบรรยาย

ตอนที่ 1 ขั้นการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเอลด์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ในขั้นการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอนของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น คือ ขั้นตอนที่ 1 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร์ และ บอยเอลด์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง มี 15 ขั้นตอน ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ปรากฏอย่างละเอียดแล้วในบทที่ 2 แต่ในที่นี้จะขอยกมากล่าวโดยสรุปว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 15 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนเพื่อช่วย

ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.

ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอการค้นคว้าความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 9 การนำเสนอการนำไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่

ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนาไปจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร และบอยเอลด์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น

ในขั้นการเข้าสู่ชุมชนและการวางแผน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 2 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. (ในสถานภาพความเป็นจริงในอดีตหรือปัจจุบัน และความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต)

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

การศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. (ในสถานภาพความเป็นจริงในอดีตหรือปัจจุบัน และความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต)

ในการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 3 ประเภท คือ

1. ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง 166 คน เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ 129 คน คิดเป็นร้อยละ 77.71
2. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ 4 คน คือ ครูอาสาสมัคร พัฒนาการประจำตำบล ปลัด อบต. และครูสอนชาวเขา
3. ผู้นำชุมชน 4 คน คือ หัวหน้าเผ่า หมอผี กวีและศิลปินประจำเผ่า และผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน

เพื่อนำผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเภทมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันเป็นสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ผลการศึกษากับผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง (ใช้เครื่องมือชุดที่ 1)

1.1 ระดับความรู้ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

1.1.1 ระดับความรู้ในหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง จากการสำรวจระดับความรู้ในหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่น่าเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้ เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
1 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องการปกครองตนเอง	3.08	0.70	ปานกลาง	4.66	0.52	มากที่สุด
2 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต.	3.43	0.76	ปานกลาง	4.76	0.48	มากที่สุด
3 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	2.93	0.93	ปานกลาง	4.63	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.	3.15	0.83	ปานกลาง	4.68	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D.= 0.70) ปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D.= 0.76) และปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, S.D.= 0.93) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.52) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D.= 0.48) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D.= 0.58) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.83) และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.53) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.1.2 ระดับความรู้ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับความรู้ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้ เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
4 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	3.22	0.93	ปานกลาง	4.78	0.47	มากที่สุด
5 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.	3.57	0.72	มาก	4.82	0.38	มากที่สุด
6 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ	3.31	0.86	ปานกลาง	4.75	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	3.37	0.85	ปานกลาง	4.78	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. และการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D.=0.93) มาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D.=0.72) และปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D.=0.86) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D.=0.47) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D.=0.38) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.49) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D.=0.85) และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D.=0.45) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.1.3 ระดับความรู้ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับความรู้ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
7 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องวิธีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.63	1.04	ปานกลาง	4.53	0.72	มากที่สุด
8 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.05	0.99	ปานกลาง	4.65	0.63	มากที่สุด
9 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.98	0.91	ปานกลาง	4.70	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.89	1.00	ปานกลาง	4.63	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.63$, S.D.=1.04) ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$, S.D.=0.99) และปานกลาง ($\bar{X}=2.98$, S.D.=0.91) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.72) มากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.63) และมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.51) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, S.D.=1.00) และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.63) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีความรู้เรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.2 ระดับทัศนคติในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

1.2.1 ระดับทัศนคติในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทย กะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับทัศนคติในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอดังตาราง

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของ ชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
10 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การปกครองตนเองสำคัญกับเขา	3.20	0.79	ปานกลาง	4.73	0.48	มากที่สุด
11 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การทำหน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.52	0.75	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด
12 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่าคุณสมบัติ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.33	0.76	ปานกลาง	4.70	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ทัศนคติเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง	3.35	0.78	ปานกลาง	4.75	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติเรื่องการปกครองตนเอง
หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.20$, S.D.=0.79) มาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D.=0.75) และปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.76) ตาม
ลำดับ และคาดหวังว่าควรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.48) มากที่สุด
($\bar{X} = 4.83$, S.D.=0.38) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.53) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติ
เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D.=0.78) และคาด
หวังว่าควรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.47) จากการเปรียบเทียบเป็นรายชื่อ
พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีทัศนคติเรื่องการปกครองตนเองน้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอน
เป็นพิเศษในโปรแกรม

1.2.2 ระดับทัศนคติในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับทัศนคติในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
13 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่ากรทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.55	0.74	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด
14 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่าการกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้องสำคัญกับเขา	3.63	0.66	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด
15 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบสำคัญกับเขา	3.44	0.64	ปานกลาง	4.70	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ทัศนคติเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	3.54	0.69	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. และการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบในปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.74) มาก ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.66) และปานกลาง ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.64) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.35) มากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.35) และมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.51) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.69) และคาดหวังว่าควรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.42) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีทัศนคติเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบน้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.2.3 ระดับทัศนคติในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับทัศนคติในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้ เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
16 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.05	0.90	ปานกลาง	4.51	0.80	มากที่สุด
17 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.39	0.71	ปานกลาง	4.69	0.54	มากที่สุด
18 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา	3.22	0.67	ปานกลาง	4.65	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม ทัศนคติเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.22	0.78	ปานกลาง	4.62	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D.=0.90) ปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D.=0.71) และปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D.=0.67) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=0.80) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.=0.54) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D.=0.51) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D.=0.78) และคาดหวังว่าควรมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.=0.63) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีทัศนคติเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.3 ระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

1.3.1ระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอตาราง

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
19 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง	3.27	0.70	ปานกลาง	4.80	0.42	มากที่สุด
20 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำหน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต.	3.51	0.70	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด
21 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องตนเองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	3.43	0.74	ปานกลาง	4.70	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม มโนธรรมสำนึกเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.40	0.72	ปานกลาง	4.76	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเรื่องการปกครองตนเอง หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D.=0.70) มาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D.=0.70) และปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D.=0.74) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีมโนธรรมสำนึกในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.42) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D.=0.43) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.49) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมมโนธรรมสำนึกเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D.=0.72) และคาดหวังว่าควรจะมีมโนธรรมสำนึกในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D.=0.45) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีมโนธรรมสำนึกเรื่องการปกครองตนเอง น้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.3.2 ระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง
จากการสำรวจระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทย
กะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริง
ตามที่นำเสนอ ดังตาราง

**ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ของ
ชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้ เป็น**

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้ เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
22 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ฐู่ถูก ฐู่คิด และ ตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำตาม ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	3.53	0.72	มาก	4.73	0.53	มากที่สุด
23 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ฐู่ถูก ฐู่คิด และ ตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตร เลือกตั้งให้ถูกต้อง	3.61	0.69	มาก	4.86	0.37	มากที่สุด
24 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ฐู่ถูก ฐู่คิด และ ตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการคิดอย่าง ใคร่ครวญรอบคอบในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต.	3.45	0.70	ปานกลาง	4.76	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม มโนธรรมสำนึกเรื่องขั้นตอน การเลือกตั้ง อบต.	3.53	0.70	มาก	4.79	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. และการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ
ในปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.72$) มาก ($\bar{X} = 3.61, S.D. = 0.69$) และปานกลาง
($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.70$) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีมโนธรรมสำนึกในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.73, S.D. = 0.53$) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.37$) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76, S.D. = 0.45$)
ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมมโนธรรมสำนึกเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.70$) และคาดหวังว่าควรจะมีมโนธรรมสำนึกในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79,$
 $S.D. = 0.45$) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีมโนธรรมสำนึก
เรื่องการคิดอย่างใคร่ครวญรอบคอบในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด จึงควรเน้น
การสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.3.3 ระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง

จากการสำรวจระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่นำเสนอ ดังตาราง

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
25 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่ดี และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.19	0.87	ปานกลาง	4.73	0.53	มากที่สุด
26 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่ดี และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.49	0.76	ปานกลาง	4.80	0.46	มากที่สุด
27 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไร่ถูก ไร่ดี และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.34	0.77	ปานกลาง	4.74	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม มโนธรรมสำนึกเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	3.34	0.81	ปานกลาง	4.76	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 12 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D.=0.87) ปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.76) และปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D.=0.77) ตามลำดับ และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.53) มากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.46) และมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.=0.48) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมมโนธรรมสำนึกเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D.= 0.81) และคาดหวังว่าควรจะมีมโนธรรมสำนึกในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D.= 0.49) จากการเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีมโนธรรมสำนึกเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด จึงควรเน้นการสอนเป็นพิเศษในโปรแกรม

1.4 ระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

จากการสำรวจระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น พบว่ามีข้อเท็จจริงตามที่น่าเสียดังตาราง

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยง ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังที่อยากให้เป็น

ประเด็น	ความเป็นจริงในปัจจุบัน			ความคาดหวังที่อยากให้เป็น		
	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย	ค่าเฉลี่ย (5.00)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
ด้านความรู้	3.13	0.91	ปานกลาง	4.70	0.55	มากที่สุด
ด้านทักษะ	3.37	0.76	ปานกลาง	4.72	0.52	มากที่สุด
ด้านมโนธรรมสำนึก	3.42	0.75	ปานกลาง	4.77	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D.=0.91) ทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D.=0.76) และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D.=0.75) และคาดหวังว่าควรจะมีความรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.55) ทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D.=0.52) และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D.=0.46)

ในการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีระดับความรู้ที่น้อยที่สุด ระดับทักษะตามมา และมีระดับมโนธรรมสำนึกมากที่สุด (ความรู้ 3.13 < ทักษะ 3.37 < มโนธรรมสำนึก 3.42)

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (ใช้เครื่องมือชุดที่ 2)

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร นายอภิชัย แซ่โง้ว อายุ 38 ปี ตำแหน่งครูสอนชาวเขา (ลูกจ้างประจำ) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทยม้ง นับถือศาสนาคริสต์ เงินเดือน 10,660.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันอังคาร ที่ 2 สิงหาคม 2548 เวลา 13.00-15.00 น. ณ ศาลาที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพราะขณะที่ ผอ.ศูนย์ชาวเขา ได้แจ้งให้นายอภิชัยทราบทางโทรศัพท์ เขากำลังทำธุระอยู่ที่ว่าการอำเภอคลองลานซึ่งห่างจาก

ศูนย์ชาวเขา 8 กิโลเมตร และห่างจากศาลาที่อ่านหนังสือพิมพ์บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งเป็นสถานที่ที่นัดสัมภาษณ์ ระยะทาง 12 กิโลเมตร แต่เขาก็รีบเดินทางมาพบทันที ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีเหตุการณ์ขัดจังหวะเพียง 1 ครั้ง คือ คุณศยามล ผ่องพรรณเจริญ ภรรยาของหัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยงเดินทางกลับจากการหาหน่อไม้บนภูเขา จึงหยุดพักทักทายปราศรัย ประมาณ 30 วินาที ผู้ให้สัมภาษณ์แม้จะมีเชื้อสายไทยม้ง แต่ก็มีคามเข้าใจภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกว่าการให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงและมิได้ปิดบังข้อมูลใดๆ ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านนโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	คนหนุ่มสาว และวัยกลางคน มีความรู้เรื่องนี้ในระดับ 80 เปอร์เซ็นต์ได้ พวกที่ไม่รู้มักจะเป็นคนสูงอายุ แต่โดยปกติวัฒนธรรมเฉพาะของชนเผ่ากะเหรี่ยงก็จะนับถือตามหลักอาวูโต (ทางสังคม) คือเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านมักจะเชื่อผู้นำของเผ่า ให้เป็นคนตัดสินใจ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับเขา คือเขาจะรู้ว่าในพื้นที่หมู่บ้านของเขา เมื่อเขาปกครองตนเองได้ มีตัวแทนเป็น อบต. ของตนเองได้ หากในชีวิตประจำวันของเขาเกิดปัญหาคือ เขาจะไปหาคนที่เป็นผู้นำในพื้นที่ของเขาเพื่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้นพวกเขาจึงคิดว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับ 80 เปอร์เซ็นต์ คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้และตัดสินใจได้ว่าตนเองสามารถปกครองตนเองได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับหมู่บ้านในทุกๆ วันเสาร์แรกของเดือน และร่วมกันเลือก ส.อบต. ของหมู่บ้าน 1 ใน 2 คน ซึ่งเป็นพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยง ไว้ทำหน้าที่เป็นปากเสียงของตนเองในการพัฒนาหมู่บ้าน
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	เกือบจะทุกคนที่มีความรู้เรื่องนี้ เขาจะรู้ว่าเป็นหน้าที่ของเขาคือต้องกระทำ นอกจากคนสูงอายุ คือ ในวันเลือกตั้งต้องให้ลูกหลานเดือนให้ไปใช้สิทธิ หรือบางคนไม่เข้าใจว่าทำไมจึงมีการเลือกตั้งกันบ่อยๆ คือไม่รู้ว่าเป็นหน้าที่ของตนเองที่จะต้องไปเลือกตั้ง สส. สว. อบจ. อบต. ผู้ใหญ่บ้าน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับเขา โดยสังเกตได้ว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมา ถ้าเขาอยู่บ้าน เขาก็จะไปหมดเลย นอกจากคนที่ไปไม่ไหวจริงๆ เพราะหาหน่วยเลือกตั้งตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านไป 1 กิโลเมตร	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ พวกเขาตระหนักว่าเขาจะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ก็มีบางส่วน เช่น พวกวัยแรงงานที่ไปทำงานไกลๆ เช่น กรุงเทพฯ เมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง บางคนก็มาได้ บางคนก็มาไม่ได้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านคุณธรรมสำนึก
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ทุกคนรู้หมดว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะต้องมียุทธศาสตร์อะไรบ้าง อาทิเช่น ถ้าเขาไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน หรือพวกสติไม่ค่อยดี เขาก็จะไม่ไป แต่ถ้าอายุถึงเขาก็ไป รวมทั้งคนพิการ ในหมู่บ้านด้วยเขาก็ไปเช่นกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับเขา เพราะหากเขาเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ เขาก็จะมีสิทธิเลือกตั้ง เห็นได้จากคนที่บางคนในหมู่บ้าน ออกไปเลือกตั้ง แต่ว่าเขาเป็นผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติ คือ สติไม่ค่อยจะสมบูรณ์ เพื่อนบ้านก็บอกว่าเขาไปไม่ได้ เขาก็ไม่ไป	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือเขาจะรู้ดีว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะมีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ เขาจะรู้ดีว่าตัวเองมีสิทธิ์ หรือไม่มีสิทธิ์ (ส่วนหนึ่งจากการที่ทางอำเภอ มีหนังสือมายังที่บ้านแจ้งว่าในทะเบียนบ้านเลขที่นี้ มีผู้มีสิทธิกี่คน และเป็นใครบ้าง) และบางส่วนก็จะทราบได้ว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงขาดคุณสมบัติที่ทำให้เป็นผู้ไม่มีสิทธิ
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ส่วนใหญ่ที่น้องชาวไทยกะเหรี่ยง เข้าใจว่าจะต้องทำขั้นตอนอย่างไรบ้าง จะมีกี่คนแก่ที่จะไม่เข้าใจ สืบสนบ้างในบางขั้นตอน เช่น ว่าง่าพอกบัตรในคูหาแล้วต้องนำไปที่ไหนต่อ ก็จะเดินวนไปคิดทาง ต้องให้เจ้าหน้าที่คอยแนะนำ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งมีความสำคัญกับเขา คือหากเขามีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้อง เขาก็จะสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจเห็นได้ว่าจะมีคนแก่จำนวนหนึ่งในหมู่บ้านไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง กล่าวคือ พวกเขามีความพยายามที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนการเลือกตั้ง โดยก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ทาง อบต. จะมีการแนะนำหรือสาธิตให้ดูว่าพวกเขาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งอย่างไรบ้าง ซึ่งโดยปกติหากไม่มีการแนะนำ พวกเขาจะใช้วิธีการดูว่าผู้ที่มาเลือกตั้งก่อนตนเองเขาปฏิบัติอย่างไรบ้าง แล้วชาวไทยกะเหรี่ยงที่มาใช้สิทธิทีหลัง ก็จะปฏิบัติตามนั้น นอกจากนั้น ในหน่วยเลือกตั้ง ก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำผู้มาใช้สิทธิให้ปฏิบัติตามขั้นตอน 1 ถึง 6 อย่างเคร่งครัด อีกด้วย
5. การทำเครื่องหมาย	ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าจะต้องกำบัตรอย่างไร จะมีกี่คนแก่ คนไม่รู้หนังสือ ที่อาจจะคาดข้องบ้าง คือกาทับลงบนหมายเลขประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในอนาคตอีก 2 ปีข้างหน้าที่จะถึงกำหนดการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไปซึ่งจะมีการเลือกนายก อบต. โดยตรงด้วย ผู้ใช้สิทธิก็ต้องกำบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ และเปลี่ยนข้อบังคับการกำบัตรเพิ่มเป็นใช้ปากกาทำเครื่องหมายก็ได้ หรือจะใช้ตราขางรูปเครื่องหมายกากบาทนี้ก็ได้ จึงคาดว่าอาจมีความสับสนเกิดขึ้น ทั้งคนแก่ และคนหนุ่มสาว ก็เป็นไปได้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการกำบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง หรือการปักตราขางในบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง มีความสำคัญกับเขา เพราะจะทำให้บัตรเลือกตั้งเป็นบัตรดี หากเขาทำเครื่องหมายไม่ถูกต้องก็เป็นบัตรเสีย เช่น คนแก่จะไม่รู้ว่าจะต้องให้กาอะไรตรงไหน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ก็จะต้องอธิบายและสาธิตให้เขา ดูก่อนว่าจะต้องทำอย่างไร	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำเครื่องหมาย กล่าวคือ พวกเขา มีความพยายามที่จะทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง ให้บัตรของตนเป็นบัตรดี โดยก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ทาง อบต. ก็จะมีการแนะนำหรือสาธิตวิธีการทำเครื่องหมายให้ชาวไทยกะเหรี่ยงดูเป็นตัวอย่าง ในการทำเครื่องหมายนี้จะมีปัญหาตรงที่คนแก่บางคน กากบาทแล้วมันลอย จะลากยาวไป หรือมีสันบาง หรือมีการกากทับกันสองครั้งบ้าง ทำให้เป็นบัตรเสีย บางส่วนก็ไม่มีความรู้ว่าจะต้องกาในช่องทำเครื่องหมาย โดยไปกาทับที่หมายเลขของผู้สมัครก็มี

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเลือกโดยดูที่คุณสมบัติของผู้สมัคร แต่จะเน้นที่ว่าเป็นพวกชาวไทยกะเหรี่ยงเหมือนกันหรือไม่ และเป็นคนที่ให้ความช่วยเหลือเขาในเวลาที่มมีปัญหาได้หรือไม่ หากเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่มีผลงาน ไม่สามารถช่วยเหลือเขาเวลาที่มมีปัญหาได้ เขาก็จะไม่เลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการเลือกโดยดูจากคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบ มีความสำคัญกับเขา แต่ในอีกด้านหนึ่งที่เป็นหมู่บ้านเล็ก ทุกคนรู้จักกันหมด ดังนั้นจึงมีคนที่อยู่ในใจเขาแล้ว	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบ กล่าวคือ พวกเขาจะดูว่าผู้สมัครแต่ละคนมีคุณสมบัติเป็นอย่างไร พื้นเพมาอย่างไร ก่อนที่จะเลือก การดูพื้นเพในส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การที่คืองเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงเหมือนกันด้วย
7. การซื้อเสียดูขายเสียดู	ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าการปฏิบัติลักษณะใดบ้างเป็นการซื้อเสียดู ขายเสียดู ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินโดยตรง แจกของ เลี้ยงอาหาร แต่หากเป็นการหาเสียดูเพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่ได้ให้ของ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเข้าใจว่าไม่ได้เป็นการซื้อเสียดู และไม่ผิดกฎหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการซื้อเสียดู ขายเสียดู มีความสำคัญกับเขา เขาคิดว่าถ้าให้เงินมา 200 บาท มันก็เป็นเพียงแค่เงิน 200 บาท ไม่มีผลอะไรกับชีวิตของเขา มากมายนัก ตอนที่เค้าอยากได้ก็จะมาขอเสียดูจากเรา แต่เวลาชาวบ้านมมีปัญหาให้ช่วยเหลือ ก็ขอความช่วยเหลือไม่ค่อยได้ ชาวบ้านจึงต้องมานั่งบ่นว่าเราใจ ที่ไปปรับของเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียดู ขายเสียดู กล่าวคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะตัดสินใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับ แต่หากเป็นสมัยก่อนก็อาจจะมบ้างแต่ในปัจจุบันแทบจะไม่มี เพราะเสียดูต่างๆ บอกว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่ดี พอพวกเขาเจอ จึงไม่ยุ่งเกี่ยวกับ
8. ผลเสียของการซื้อเสียดูขายเสียดู	ชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะรู้ว่าผลเสียของการซื้อเสียดูขายเสียดู พอเขาเจอ เขาก็จะไม่ซื้อเสียดูขายเสียดู จึงทำให้หมู่บ้านของเขาเข้มแข็งและพัฒนาขึ้น	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการซื้อเสียดูขายเสียดู มีความสำคัญกับเขา เพราะว่าถ้ามันเลือกพลาดไปแล้ว มันจะกลับคืนไม่ได้ ต้องรออีก 4 ปีเลือกตั้งใหม่ ผลเสียของนี้มันจะกระทบกับชีวิตของเขาโดยตรง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียดู ขายเสียดู กล่าวคือ พวกเขาเชื่อว่าถ้ามีการขายเสียดู ก็จะมีผลเสียเกิดขึ้นตามมา และเมื่อเขารู้ว่าจะมีผลเสีย พวกเขาจึงไม่ต้องการที่จะซื้อเสียดู ขายเสียดู เพราะกลัวว่าจะมีผลเสียเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
9. การป้องกันการค้าซื้อเสียดูขายเสียดู	ชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะรู้วิธีป้องกันการซื้อเสียดู ขายเสียดู โดยใช้วิธีการบอกปฏิเสธ แล้วเดินหนี แต่วิธีการป้องกันอื่นๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะปฏิบัติไม่ชัดเจน หรือไม่ปฏิบัติเลยก็มี เช่นการไปแจ้งเจ้าหน้าที่	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการป้องกันการซื้อเสียดู ขายเสียดู มีความสำคัญกับเขา คือ หากมีผู้สมัครจะมาให้สิ่งของกับเขา หรือสัญญาว่าจะให้สิ่งต่างๆ ก็เป็นการให้ความหวังกับเขา ชาวไทยกะเหรี่ยงคิดว่าคนแบบนี้จะไม่จริงจังกับเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียดู ขายเสียดู กล่าวคือ เมื่อเขาพบเห็นการค้าซื้อเสียดูขายเสียดู ส่วนหนึ่งจะอยู่เฉย ไม่เกี่ยวข้องด้วย แต่อีกส่วนหนึ่งจะนำเรื่องมาบอกผู้นำของหมู่บ้าน คือผู้ที่มีอาวุโสในหมู่บ้าน ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ไปแจ้งเจ้าหน้าที่เองโดยตรง เหตุผลที่ชาวไทยกะเหรี่ยงอ้างคือ กลัวว่าจะไม่ทันการ จึงใช้วิธีการแจ้งกับผู้นำ ให้เขารับรู้ แล้วค่อยให้ผู้นำไปแจ้งเจ้าหน้าที่อีกทีหนึ่ง
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือคิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขาอยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม

ชาวบ้านได้ความรู้เรื่องต่างๆ เหล่านี้มาจาก สื่อสารมวลชน คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จัดฝึกอบรมให้ แต่ชาวบ้านส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าร่วมฝึกอบรมนี้ ทางอำเภอเคยมาฝึกอบรม และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่ก็ทำในระดับของผู้นำชุมชนเท่านั้น ไม่ได้ลงมาในระดับของชาวบ้านในหมู่บ้าน ในอดีตหน่วยงานที่เคยให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ก็มีศูนย์ชาวเขา สาธารณสุข เกษตร และอำเภอคลองลาน รวมทั้ง อบต. ด้วย ในการสอน อาทิเช่น เกษตร ซึ่งมีเจ้าหน้าที่นี้โดยตรง ก็จะใช้วิธีฝึกอบรมเรื่องพืช แล้วก็พุดกานำเข้าสู่ประเด็นด้านการเลือกตั้ง โดยสอดแทรกให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ไปด้วยพร้อมกัน วิธีการฝึกอบรมที่น่าจะได้ผล คือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทดลองปฏิบัติจริง คือ เจ้าหน้าที่อธิบาย สาธิต แล้วจึงให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทำตาม ส่วนแผนป้ายประชาสัมพันธ์ก็ใช้ได้ผลแต่กับเฉพาะคนรุ่นๆ ที่มีอายุน้อยเท่านั้น ส่วนคนสูงอายุ ก็ควรจะใช้อาสาสมัครเป็นล่ามแปลภาษาเพื่อสื่อสารกันอีกทีหนึ่ง และควรจะใช้เวลาสัก 1 ชมหลังจากที่ชาวบ้านรับประทานอาหารเย็นกันแล้ว และไม่ควรรใช้เวลานาน เพราะชาวบ้านเหน็ดเหนื่อยจากการหาของป่าหรือการทำงานในไร่มาทั้งวัน และจะต้องตื่นแต่เช้าในวันต่อไปเพื่อทำกิจกรรมของวันรุ่งขึ้น และอาจจะใช้สถานที่บริเวณศาลาวัดซึ่งห่างออกไปจากหมู่บ้าน 1 กิโลเมตร หรือ ศาลาใต้หอคระงายข้าวบริเวณหน้าบ้านเลขที่ 18/1 คือบ้าน ส.อบต.ณรงค์ ก็ได้

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 พัฒนาการประจำตำบลคลองลานพัฒนา นางสุภรัตน์ มุลมิต อายุ 39 ปี ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน 5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เงินเดือน 11,460.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันพุธ ที่ 3 สิงหาคม 2548 เวลา 09.00-10.30 น. ณ ที่ว่าการอำเภอคลองลาน ตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ขัดจังหวะการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพัฒนาการผู้รับผิดชอบตำบลคลองลานพัฒนา ซึ่งหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลนี้ ผู้วิจัยรู้สึกว่าการให้สัมภาษณ์พยายามตอบคำถามของผู้วิจัย แต่ข้อมูลในบางส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อาจเกรงว่าจะให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้าน และกระทบกระเทือนกับหมู่บ้าน จึงให้สัมภาษณ์เท่าที่จะให้ข้อมูลได้เท่านั้น ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องการปกครองตนเองในระดับปานกลาง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่ 18 จะมีตัวแทนชาวไทยกะเหรี่ยงเป็น ส.อบต.ณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ ซึ่งเขาเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ เท่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทำงานในพื้นที่พบว่าชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ซึ่งคาดว่าเพราะพวกเขาได้ผู้นำชาวไทยกะเหรี่ยงที่เป็นคนเก่งนี้</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เห็นได้จากกรที่เล้าอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสามัคคีกัน และมีผู้นำที่ดี (หมายถึง ส.อบต.ณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ)</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง คือ พวกเขาจะอยู่กับธรรมชาติ ไม่บุกรุกทำลายป่า มีชีวิตความเป็นอยู่แบบสมถะ มีความร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านและชาวบ้านกับทางราชการเป็นอย่างดี</p>
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับที่เกินครึ่ง คือ ในปัจจุบันชาวไทยกะเหรี่ยงก็เป็นคนไทยคนหนึ่ง มีการพัฒนามากขึ้น ซึ่งพวกเขาก็มีความสนใจในเรื่องนี้อยู่ แต่พวกเขาก็อาจมีความรู้ค่อนข้างน้อยก็น่าจะเป็น คนแก่ คนไม่รู้หนังสือ ก็เป็นไปได้ และเท่าที่ตนเองอยู่ในพื้นที่มาก็พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันเกินครึ่งหนึ่ง</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึก ว่าหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ในปัจจุบันชาวไทยกะเหรี่ยงมีการพัฒนาไปกว่าเดิมมาก การประชาสัมพันธ์ต่างๆ ก็มีไปถึงพวกเขา ดังนั้นเขาก็น่าจะมีความรู้สึก ว่าหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับพวกเขา เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องทำตามกฎหมาย</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งมีความตื่นตัวในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนี้ แต่ก็มีบางส่วนซึ่งอาจจะเป็พวกเขาที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ หรืออาจจะเป็คนที่ไปมาไม่ไหว และอีกพวกหนึ่งเป็นพวกเพิกเฉย คือไม่สนใจการเมือง ก็อาจจะรวมๆ กันอยู่ตรงส่วนที่ไม่มิมโนธรรมสำนึกในเรื่องการทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนคนไม่รู้หนังสือ พวกนี้ถ้าไปเลือกตั้งก็สามารถจะทำเครื่องหมายได้นะ เพราะว่าจะมีคนคอยแนะนำประชาสัมพันธ์ อยู่แล้ว</p>
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง เช่นเรื่องอายุ 18 ปีขึ้นไป พวกเขาน่าจะรู้ทุกคน</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากเขาเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เขาก็จะเป็นผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคนที่เขาต้องการให้ไปเป็นตัวแทนของเขาในการตัดสินใจทำกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านของพวกเขาได้</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิหรือไม่ คือ ครั้งนี้ทางราชการจะมีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปแจ้งให้กับเค้าเพื่อตรวจสอบ โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้เขารู้ล่วงหน้าซึ่งเท่าที่พบชาวไทยกะเหรี่ยงจะทราบตัวเองอยู่แล้วว่าตนเองมีสิทธิหรือไม่ ถ้ามีสิทธิเค้าก็จะไปทำหน้าที่</p>

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้ถูกต้อง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ มันเป็นเรื่องที่พวกเขาจำเป็นต้องรู้ จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติให้ได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก วิตกกังวล และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง คือ พวกเขาจะพยายามปฏิบัติตามขั้นตอนที่ทางราชการกำหนด 6 ขั้นตอน แต่ก็โดยมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำด้วยว่าจะต้องไปตรงไหนนะ ครึ่งนี้นะ แต่เวลาทำเรื่องหมาจะต้องไปทำในคูหาด้วยตนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ยุ่ง
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ในระดับมาก คือ ในภาพรวมของทั้งคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า ซึ่งเห็นได้จากบัตรเสียของหมู่บ้านมีจำนวนไม่มากนัก แสดงว่าเขามีความรู้เรื่องนี้พอสมควร และเท่าที่ทราบพวกเขาจะมีส.อบต. ไปคอยให้ความรู้ด้วย	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าการกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา เพราะว่ามีผู้ใช้สิทธิทุกคนก็น่าที่จะต้องการให้บัตรของตนเองเป็นบัตรดี ใช้นับเป็นคะแนนได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก วิตกกังวล และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง คือ โดยปกติคนที่ไปใช้สิทธิเค้าก็จะมีความตั้งใจและพยายามอยู่แล้ว อยากให้บัตรของตนเองเป็นบัตรดี แต่ว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไรนั้นก็อีกประเด็นหนึ่ง คาดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงคงไม่ได้คิดว่าจะกาส่งเลขไป เพียงแค่ขอให้ไปใช้สิทธิก็พออย่างแน่นอน
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างรอบคอบในระดับปานกลาง คือ การที่เค้าจะเลือกใคร ก็น่าจะมีการศึกษาคนที่เค้าจะเลือกก่อน แต่เหตุผลในการเลือกคนใดคนหนึ่งจะด้วยสาเหตุใดคงจะไปตอบแทนเค้าไม่ได้	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากเขาคิดอย่างรอบคอบก่อนว่าจะเลือกใคร แล้วค่อยเลือกเขาก็จะได้ผู้สมัครที่ตรงกับใจของเขาจริงๆ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก วิตกกังวล และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ คือ ในการที่เค้าจะเลือกผู้สมัครคนใดก็ตาม เค้าน่าจะได้มีการพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัครบ้าง ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาหลังจากนั้นอย่างไรบ้าง
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียง แต่บอกไม่ได้ว่าจะอยู่ในระดับใดแน่ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้ แต่หากเขาจะเลือกใคร เขาก็จะต้องรู้จักแล้ว คือเป็นความคุ้นเคยกันตามปกติ ซึ่งหากคนไม่รู้จักกันเอาของมาให้ ชาวไทยกะเหรี่ยงก็น่าจะมีความรู้สึกได้บ้างว่าเป็นการซื้อเสียง ขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าการซื้อเสียง ขายเสียง มันมีความสำคัญกับเขา เพราะว่ามันจะส่งผลต่อชีวิตของเขาโดยตรง หากพวกเขาปล่อยให้มันขึ้นในหมู่บ้าน	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก วิตกกังวล และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียง คือ เค้าสามารถรู้ได้ว่าการซื้อเสียง ขายเสียงดีหรือไม่ และลักษณะใดน่าจะเป็นการซื้อเสียงขายเสียงบ้าง และเค้าควรจะตัดสินใจเข้าร่วมด้วยหรือไม่ ซึ่งครั้งนี้ชาวไทยกะเหรี่ยงเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง คือ ส่วนใหญ่พวกเขาก็จะทราบกันว่ามันไม่ดี เพราะว่าหากเค้าได้ไปก็จะต้องหาทางตามเอาคืน ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะเข้าใจเรื่องกองทุนคืน	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้สึกว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง มันมีความสำคัญกับเขา เพราะว่ามันจะทำให้คนที่ไม่มีดีมาเป็นตัวแทนของพวกเขา และทำให้หมู่บ้านของพวกเขาไม่พัฒนา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก วิตกกังวล และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง คือ พวกเขาจะตระหนักถึงผลที่จะเกิดตามมาจากการที่พวกเขาขอให้มีการซื้อเสียง ขายเสียงในหมู่บ้าน ว่ามันจะทำความเสียหายอะไรแก่พวกเขา และหมู่บ้านบ้าง

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาน่าจะต้องซื้อสติกซ์กับตัวเอง ส่วนวิธีการป้องกันเค้าก็น่าจะพอรู้อยู่บ้าง	ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้ดีกว่าการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง มีความสำคัญกับเขา เพราะถ้าพวกเขาสามารถร่วมป้องกันได้ ก็จะเป็นการป้องกันไม่ให้คนไม่ดีชนะเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพวกเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง คือ เขาคิดได้ว่าตัวเองควรจะร่วมป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง หากเขาได้รับรู้ รับทราบ อย่างน้อยก็คือการที่พวกเขาไม่ยอมขายเสียงของตนเองให้กับใคร
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือ คิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>มีหน่วยงานราชการที่ไปประชาสัมพันธ์ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. แต่ก็ไม่ได้ออกไปหมู่บ้านโดยตรง คือไปที่ตำบลล้งกม ซึ่งในการอบรมจะชี้แจงขั้นตอนการเลือกตั้ง คุณสมบัติของผู้สมัคร คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ การหาเสียง บัตรเสียง เป็นอย่างไรบ้าง และแนะนำว่าควรจะทำเครื่องหมายอย่างไร นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการ คือ เกษตร สาธารณสุข ก็ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งทางเกษตรก็จะมึงบจากส่วนกลางมาให้ด้วยถึงแม้จะมีน้อยก็ตาม ในการจัดครั้งนั้น ได้ทำที่หอประชุมอำเภอ ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ไปถ่ายทอดกลับหมู่บ้านต่ออีกทีหนึ่ง และในการประชุมหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน โอกาส พัฒนาการประจำตำบลจะประชาสัมพันธ์ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ด้วย หากจะต้องมีการจัดฝึกอบรม ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าควรเห็นว่าการชี้แจง อธิบาย สาธิต และให้ชาวบ้านลงมือปฏิบัติ หรือการแสดงบทบาทสมมติ น่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งควรไปจัดฝึกอบรมก่อนวันเลือกตั้ง 1 ถึง 2 เดือนเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุด การใช้รถประชาสัมพันธ์หรือแผ่นป้ายคัทเอ๊าท์ขนาดใหญ่เพื่อประชาสัมพันธ์ ไม่น่าจะทำ เพราะว่าจะมีงบประมาณจำนวนมาก สำหรับการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไปในอีก 2 ปีข้างหน้า ของตำบลคลองลานพัฒนา ซึ่งชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำคองจะต้องไปใช้สิทธิ ทางพัฒนาชุมชน โยบาชไปประชาสัมพันธ์ในลักษณะเชิญชวนให้ไปใช้สิทธิ แต่ยังไม่เห็นแผนการฝึกอบรมแบบสาธิตแล้วให้ชาวบ้านได้ทดลองปฏิบัติ</p>			

จากการสัมภาษณ์พัฒนากรประจำตำบลซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำคอง สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา
นายสมศักดิ์ วงษ์สุต้า อายุ 35 ปี ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7 จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เงินเดือน 16,610.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันพุธ ที่ 3 สิงหาคม 2548 เวลา 14.00-15.30 น. ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพราะหลังจากที่หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยงได้แนะนำปลัด อบต. ให้ผู้วิจัยรู้จัก และผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ พร้อมทั้งแจ้งเหตุผลให้ทราบ ปลัด อบต. ก็เชิญผู้วิจัยให้ขึ้นไปสนทนากันที่ห้องทำงานส่วนตัวชั้น 2 ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีเหตุการณ์ขัดจังหวะด้วยเพียง 1 ครั้ง คือ ส.อบต.ณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ ได้นำ รองนายก อบต.

นายวรศักดิ์ ศรีโลฟุ้ง และ ส.อบต. วิเชียร ฤทธิ์ทอง เข้ามาแนะนำกับผู้วิจัย ซึ่งขณะนั้น การสัมภาษณ์ได้จบลงพอดี และผู้วิจัยกับปลัด อบต. สนทนาตามอัธยาศัยกันเรื่องงานในตำแหน่ง ปลัด อบต. ต่อ ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงและมีได้ปิดบังข้อมูลใดๆ และ กล้าที่จะให้ข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์ใจในฐานะคนกลางอย่างเต็มที่ ดังมี รายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ ส่วนใหญ่คนที่มีความรู้ก็คือ ส. อบต. แต่ในส่วนของชาวบ้านจริงๆ น่าจะอยู่ที่ประมาณ 50-60 เปอร์เซ็นต์ที่รู้ว่าเขามีสิทธิที่จะปกครองตนเองได้ ซึ่งยังไม่ถือว่ามาก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ การที่พวกเขามีตัวแทนเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยกันในสภา อบต. ก็เพื่อให้เป็นปากเสียงของเขา เพราะหากไม่มีตัวแทนในสภา อบต. งบประมาณหรือในการทำอะไรก็จะไม่เจริญ ซึ่งขณะนี้ในหมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จะมีทั้งไฟฟ้า ประปาภูเขาหมู่บ้าน และถนนคอนกรีตสายหลักของหมู่บ้าน	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รับผิดชอบ และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ยังมีชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนที่ยังขาดการศึกษา และบางส่วนที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน และไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเป็นผลจากการตรวจสอบซึ่งทำให้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งเช่นกัน
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับมาก ซึ่งความรู้นี้คาดว่าได้จากตัวแทนชาวไทยกะเหรี่ยงที่ลงสมัคร ส. อบต. แต่ก็อาจจะเป็นไปได้ว่ามีการเกณฑ์ญาติ พี่น้อง ให้มาช่วยกันลงคะแนนให้ ซึ่งถือว่าผู้มีมาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูง ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นไปได้ก็คือ ผู้สมัครเป็นคนที่อยู่ใกล้ตัวชาวบ้าน ซึ่งตรงนี้สรุปไม่ได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงรู้หน้าที่ของตัวเองหรือว่ารู้โดยระบบเกณฑ์มา แต่หากดูจากจำนวนผู้ใช้สิทธิ ก็จะมีอยู่ที่ 60-70 เปอร์เซ็นต์	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขาในระดับปานกลาง คือ พวกเขาที่มีความพยายามที่จะเลือกตัวแทนที่เป็นคนเผ่าพันธุ์เดียวกันไปทำหน้าที่แทนเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รับผิดชอบ และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ จากข้อมูลผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ที่ประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์ แต่ก็ไม่สามารถระบุได้ว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงรู้เองว่าเป็นหน้าที่ของเขาตามกฎหมาย หรือว่ารู้โดยระบบเกณฑ์ มาลงคะแนนให้กับพรรคพวกของตนเอง

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านโน้มนธรรมสำนึก
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง คือ นอกจากคุณสมบัติด้านอายุ 18 ปีขึ้นไปแล้ว คุณสมบัติอื่น ๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงก็น่าจะรู้เช่นกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาจะคิดว่าหากเขามีคุณสมบัติตามที่ทางราชการกำหนด เขาก็จะมีสิทธิเลือกคนที่เขาต้องการให้เป็นตัวแทนเขาไปทำงานใน อบต. ซึ่งจะนำผลประโยชน์กลับมาสู่หมู่บ้านเขา และพวกเขาได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ลึก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในระดับมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติหรือไม่ หากมีคุณสมบัติก็แสดงว่าตนเองมีสิทธิเลือกตั้ง และสามารถไปใช้สิทธิได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่รู้เพียงว่าหากอายุ 18 ปีขึ้นไปสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ แต่คุณสมบัติอื่น ๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะไม่รู้ ดังนั้น การที่เขารู้ว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ อาจจะเป็นเพราะได้รับแจ้งจากผู้สมัครหรือได้รับแจ้งจากทางราชการว่าบ้านเลขที่นี้ มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งกี่คน และเป็นใครบ้าง
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอน ในระดับมาก คือ ดูจากการที่เขามาใช้สิทธิ พบว่าส่วนใหญ่สามารถทำได้ถูกต้องตามขั้นตอน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าขั้นตอนการเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาทุกคนมีความพยายามที่จะปฏิบัติตามที่ถูกต้องตามที่ทางราชการกำหนด ซึ่งถ้าพวกเขาปฏิบัติได้ กระบวนการใช้สิทธิของตนเองก็สำเร็จเรียบร้อย	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ลึก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความพยายามที่จะทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้อง ชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนที่ไม่เข้าใจขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน ก็จะมีเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง คอยแนะนำให้ปฏิบัติ แต่เท่าที่ผู้ให้ข้อมูลสังเกตจากการเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ตั้งแต่จัดตั้งอบต. ลานพัฒนาขึ้นมา ไม่พบว่ามีการทำผิดขั้นตอนอย่างร้ายแรง เช่น การฉีกบัตรแต่ประการใด
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้งในระดับปานกลางถึงมาก คือ ในการเลือกตั้ง อบต. ครั้งแรก ชาวบ้านจะทำบัตรเสียค่อนข้างมากหน่อย แต่ในครั้งหลังนี้ก็มีควมรู้มากขึ้น บัตรเสียก็ลดลง ส่วนบัตรเสียที่มีบ้างเล็กน้อย คาดว่าจะเป็นของคนที่งัดนิ้วไม่ไหวจะเป็นคนไทย หรือชาวไทยกะเหรี่ยง หรือชาวเขาเผ่าอื่นๆ ที่น่าจะมิได้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาเรื่องสายตา คือ ทำเครื่องหมายกากบาทไปแล้ว แต่มันไม่ชัด จึงกาซ้ำ ทำให้มีการทับซ้อนกันหลายจุดคิด ทำให้เป็นบัตรเสีย ส่วนกรณีผู้ไม่รู้หนังสือ น่าจะไม่เกี่ยวข้อง เพราะผู้มาใช้สิทธิเพียงแต่ทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเท่านั้น ภาพรวมของบัตรเสียทั้งหมดจะอยู่ที่เพียงแค่ที่ 1-2 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าการกาบัตรเลือกตั้งที่ถูกต้อง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขามีความพยายามที่จะกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง ให้เป็นบัตรดี เพื่อที่จะนับเป็นคะแนนสนับสนุนผู้สมัครคนที่เขาเลือกได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ลึก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำกาบัตรเลือกตั้งที่ถูกต้อง คือ พวกเขาจะตั้งใจกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้องเพื่อเลือกคนที่เขาสนับสนุน แต่ปัญหาที่คือบางส่วนที่กาไม่ถูกต้อง เกิดจากความไม่รู้คือกากบาททับหมายเลขบ้าง กากบาทเกินจำนวนที่ตนเองมีสิทธิบ้าง เขียนข้อความลงไปบ้าง ทำเครื่องหมายผิดบ้าง คือมีจุดตัดของเส้นตรงมากกว่า 1 จุด ซึ่งคาดว่าเกิดจากชาวไทยกะเหรี่ยงที่ไม่เข้าใจเรื่องการทำเครื่องหมาย หรืออาจเกิดจากเหตุที่ว่าเมื่อกากบาทไปครั้งแรกแล้วมันไม่ชัดเจน จึงพยายามกากบาทซ้ำ จึงทำให้เกิดจุดตัดมากกว่า 1 จุด ซึ่งทั้งหมดทำให้เป็นบัตรเสีย

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ระดับปานกลาง แต่การตัดสินใจเลือกในที่นี้เน้นความผูกพันกันทางเครือญาติ พี่น้อง เพื่อนพ้อง การที่เขาจะตัดสินใจเลือกใคร เขาจะต้องเลือกคนที่ใกล้ชิดไว้ก่อนเป็นสำคัญ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาจะเน้นเลือกคนที่มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนที่เดียวกับเขาหรือเป็นคนที่สามารถนำประโยชน์มาให้เขาได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกอย่างใคร่ครวญรอบคอบ คือ พวกเขาจะเลือกคนที่มีคุณสมบัติที่ขาดต้องการ คือ เป็นเพื่อนที่เดียวกับเขา และสามารถจะนำประโยชน์มาให้เขาได้ หรือช่วยเหลือเขาได้เมื่อเขามีปัญหาในชีวิตเกิดขึ้น เป็นสำคัญ
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ประเด็นครั้งนี้ทั้งผู้สมัครและผู้ออกเสียงเลือกตั้ง น่าจะรู้ และในการเลือกตั้งครั้งหลังๆ นี้ น่าจะไม่มีใครซื้อเสียง ขายเสียง สาเหตุที่ไม่มี ก็คือ ไม่มีผู้สมัครคนใดกล้าไปให้เงิน ให้ของ เลี้ยงอาหารชาวบ้าน เพราะผู้สมัครกลัวคิด ซึ่งทำให้ชาวบ้าน ไม่มีโอกาสได้เช่นเดียวกัน แต่ถึงแม้จะมีการซื้อเสียงขายเสียงเกิดขึ้นจริง โอกาสที่จะจับได้ก็มีน้อย เพราะเขาน่าจะรู้กันโดยนัยอยู่แล้ว	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ส่วนหนึ่งจะคิดว่าหากปล่อยให้มีการซื้อเสียง ขายเสียง คนที่ตนเองต้องการสนับสนุนก็จะไม่ได้รับการคัดเลือกเข้าไปในการทำงานเป็นตัวแทนของตนเองใน อบต.	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. กล่าวคือ ถึงแม้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงจะเป็นคนซื้อ แต่ชาวบ้านมักจะฉลาด คือหากเค้ารับเงิน เขาก็อาจจะไม่เลือกก็เป็นได้ ซึ่งครั้งนี้ไม่สามารถตรวจสอบได้ อีกอย่างหนึ่งก็คือ เขาอาจจะคิดว่าคนซื้อเสียงเป็นคนไม่ดี ดังนั้นเขาจึงไม่เลือกก็เป็นได้ ซึ่งความเชื่อของเขาก็คือการเลือกคนดีเท่านั้น
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง ในระดับปานกลาง กล่าวคือประเด็นครั้งนี้ ชาวบ้านมักไม่ค่อยได้ใส่ใจ แต่จะสนใจที่ใครนำผลประโยชน์หรืออะไรให้เขาได้ดี เขาก็จะเลือกคนนั้น ซึ่งเขาเขาก็ว่าน่าจะมีแก่นนำเช่นเดียวกับหมู่บ้านคนไทย ซึ่ง อบต. ได้จัดงบประมาณให้หมู่บ้านละเท่าๆ กันโดยส่วนใหญ่	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากมีการซื้อเสียง ขายเสียงเกิดขึ้น จะทำให้ได้คนไม่ดีไปเป็น อบต. แล้วตนเองก็จะไม่มีตัวแทนที่จะคอยเรียกร้องผลประโยชน์ของหมู่บ้านและพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยกัน ซึ่งอาจจะทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนาตามที่พวกเขาต้องการ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. กล่าวคือ พวกเขาจะไม่ตระหนักในเรื่องนี้เท่าไรนัก แต่จะมุ่งอยู่ที่การเลือกตั้งตัวแทนที่จะสามารถนำผลประโยชน์มาสู่หมู่บ้านได้เป็นสำคัญ
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในระดับปานกลาง คือ เขาน่าจะรู้เรื่องครั้งนี้ แต่ข้อมูลที่เขามาแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการซื้อเสียงตอนเลือกตั้งไม่มี	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ จะมีส่วนน้อยที่คิดว่าเป็นหน้าที่ของตนเองที่จะต้องป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในขณะที่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการป้องกันเพียงแต่ไม่ยอมผู้เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น แต่หากพบการซื้อเสียงขายเสียง เขาก็จะเฉยๆ ไม่รู้ไม่เห็น แต่ในปัจจุบันไม่พบและไม่เห็นหลักฐานว่ามีการซื้อเสียง ขายเสียง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดที่กล้าเสี่ยงทำพฤติกรรมนี้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. กล่าวคือ พวกเขาส่วนใหญ่จะร่วมป้องกันแก่ในส่วนของการไม่ยอมขายเสียงของตนเองให้กับคนอื่น สำหรับการร่วมป้องกัน โดยการชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปใช้สิทธิกันมาๆ ก็มีบ้าง แต่การแจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นเบาะแสการซื้อเสียง ขายเสียง ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ปฏิบัติ แต่จะวางเฉย ไม่รู้ไม่เห็น

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือคิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าในปัจจุบันชาวไทยกะเหรี่ยงหรือคนไทยพื้นราบ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการเลือกตั้ง แต่ปัญหาสำคัญใหญ่ๆ ที่เกิดขึ้นด้านการเลือกตั้ง อบต. ก็คือ 1) การไม่ไปใช้สิทธิ ซึ่งหมายถึง การไม่รู้ว่าหน้าที่ของชาวไทยกะเหรี่ยง และ 2) ไปใช้สิทธิแล้ว แต่ทำบัตรเสีย ดังนั้น ทั้ง 2 ปัญหานี้จึงน่าจะแก้ไขได้ด้วยการศึกษาฝึกอบรมชาวไทยกะเหรี่ยง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะหลัง ชาวเขาจะมาใช้สิทธิเลือกตั้งกันเพิ่มขึ้น และมีบัตรเสียลดลง ซึ่งคาดว่าสาเหตุจากที่มีการเลือกตั้งบ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สส. สว. อบต. ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติไปในตัว และในกรณีที่มีตัวแทนชาวเขาลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย พวกเขาถึงจะตื่นตัวมาก หน้าที่ในการเพิ่มระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้ง อบต. ควรจะเป็นของส่วนราชการหลายๆ หน่วยงาน คือ อบต. ฝ่ายปกครองอำเภอคลองลาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ กกด. ที่จะต้องร่วมกันณรงค์สร้างจิตสำนึก สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับชาวบ้าน วิธีการที่ควรนำมาใช้ คือ การสอนทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้และภาคปฏิบัติ คือ จัดประชุมหมู่บ้าน สัมมนา และสนทนากัน แล้วจึงให้ความรู้ทางวิชาการ หลังจากนั้นก็ให้ทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งควรจะดำเนินการช่วงก่อนวันเลือกตั้ง 1 เดือน ทั้งนี้เพราะว่าจะเปรียบเทียบปฏิบัติต่างๆ ในทางด้านส่วนท้องถิ่นมักจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยๆ อาทิเช่น เรื่องการใช้ตราขางประทัดลงบนบัตรเลือกตั้ง เท่าที่ผ่านมา การฝึกอบรมใหญ่ๆ ของทางราชการไม่เคยจัดที่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก แต่ไปจัดที่ตำบลข้างเคียง ส่วนในตำบลคลองลานพัฒนา และหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีเพียงการออกณรงค์ โดยการเดินเท้าบรรยาย อธิบาย ตามบ้านเข้าหน้าที่ กกด.อำเภอ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ก็ได้ทำหน้าที่นี้ด้วย ปัญหาที่หนักใจที่สุดของผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นคนกลาง คือ เรื่องการซื้อเสียงขายเสียง ซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ส่วนการฉีกบัตรเลือกตั้งเท่าที่ผ่านมายังไม่พบในพื้นที่นี้ ส่วนการซื้อเสียง ขายเสียงผู้เพียงแก่กร่าวเท่านั้น ยังไม่มีผู้แจ้ง ไม่มีผู้ร้องเรียน และที่สำคัญคือ ไม่มีหลักฐาน คือรู้ข่าว จึงจับไม่ได้เช่นกัน</p>			

จากการสัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง

2.4 เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 ครูการศึกษานอกโรงเรียน นายสุพจน์ บุญจันทร์ศรี อายุ 33 ปี ตำแหน่งครูอาสาสมัคร (พนักงานของรัฐ) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เงินเดือน 7,260.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันพฤหัสบดี ที่ 4 สิงหาคม 2548 เวลา 10.00-11.30 น. ณ ห้องสมุดประชาชนอำเภอคลองลาน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดีหลังจากที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน ให้เป็นผู้ให้ข้อมูลเพราะปฏิบัติงานรับผิดชอบในพื้นที่ของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ขัดจังหวะขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงและมีได้ปดบังข้อมูลใดๆ เท่าที่ตนเองทราบ เป็นผู้ที่เป็นคนกลาง ไม่มีส่วนได้เสียใดๆ และมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ซึ่งเห็นได้จากการที่ผู้ให้สัมภาษณ์พยายามค้นและนำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับ

หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกมาแสดงให้กับผู้วิจัยได้รับทราบประกอบด้วย ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาจะเชื่อผู้นำในกลุ่มของพวกเขา การตัดสินใจทำอะไรจะเชื่อผู้นำ ดังนั้น พวกเขาจึงเลือกคนเผ่าพันธุ์เดียวกันกับตนเอง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงให้เป็นตัวแทนของเขาไปทำหน้าที่ใน อบต.	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกรู้ว่าการปกครองตนเอง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เขาได้เลือกคนของเขาเองไปเป็นตัวแทนทำหน้าที่ใน อบต. เพื่อเป็นปากเป็นเสียงนำงบประมาณในการพัฒนามาลงที่หมู่บ้านของพวกเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ เห็นได้จากเมื่อเขารวมกลุ่มกันในการเลือก ส.อบต. ของเขาเองไปทำหน้าที่แทนเขา แสดงได้ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การตัดสินใจในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปตามแนวทางของพวกเขาเอง ดังนั้นจึงเลือกชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยกันให้ไปทำหน้าที่ซึ่งผลประโยชน์ คือ งบประมาณจาก อบต. ให้มาสู่หมู่บ้าน
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับน้อยถึงปานกลาง คือ พวกเขาอาจจะไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ แต่ว่าจะมีผู้นำชุมชนคอยไปบอกกับพวกเขา ซึ่งชาวไทยกะเหรี่ยงจะเชื่อผู้นำอย่างมาก คือ ผู้นำพูดอย่างไร เขาก็จะเชื่อผู้นำตามผู้นำอย่างนั้น	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกรู้ว่าการทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เห็นได้จากการที่เขาเลือกชาวไทยกะเหรี่ยงพวกเดียวกันไปเป็นตัวแทนของเขา เป็นปากเป็นเสียงแทนเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง คือ พวกเขามีความตื่นตัวอยู่ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อต้องไปเลือกผู้สมัครที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงเหมือนกันกับพวกเขา คือ เขาจะเลือกพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงมาเป็นตัวแทนของเขาเอง แต่ส่วนหนึ่งก็คิดว่าได้ว่าเป็นการเกณฑ์พวกพ้องของตนเองไปลงคะแนนได้เช่นเดียวกัน
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อยถึงปานกลาง คือ เขาจะรู้เพียงแต่ว่าคนที่มีอายุ 18 ปี และต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน จึงจะสามารถไปเลือกตั้งได้ ส่วนคุณสมบัติอื่นๆ คือ ต้องไม่เป็นคนวิกลจริต และต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่ของตำบลนี้ไม่น้อยกว่าระยะเวลา 1 ปี ชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ในเรื่องนี้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกรู้ว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาจะคิดว่าถ้ามีอายุ 18 ปีขึ้นไป ก็คือมีสิทธิเลือกตั้ง ก็ไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาจะรู้ว่าตัวเขาเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ แต่การที่เขาู้สำนึกได้นี้ ก็อาจเป็นผลจากการที่ทางราชการอำเภอจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกแจ้งให้พวกเขาได้ทราบ และผู้ใหญ่บ้านนำมาคิดไว้ในที่เปิดเผย และมีการส่งจดหมายไปตามบ้าน แจ้งจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และรายชื่อ ด้วยเช่นกัน

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ เขาจะปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งแนะนำ หากให้เขาทำด้วยตนเองทั้งหมด อาจมีชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนที่ทำผิดขั้นตอน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าขั้นตอนการเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้าเขาไม่รู้ขั้นตอนการเลือกตั้ง เขาจะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเวลาที่เขาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง ได้อย่างถูกต้อง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ พวกเขามีความพยายามที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนการเลือกตั้งทั้ง 6 ขั้นตอนที่ทางราชการกำหนด และโดยส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาศัยคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งบ้างเล็กน้อย และเป็นบางรายเท่านั้น
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง คือ ในการเลือกตั้ง ครั้งหลังสุดบัตรเสียยังมีอยู่แน่นอน แสดงว่ายังมีชาวบ้านบางส่วนยังไม่มีความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้งที่ถูกต้อง ซึ่งคาดว่าส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ หรือผู้ไม่รู้หนังสือ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการกาบัตรเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้าเขาไม่รู้วิธีการกาบัตรเลือกตั้งที่ถูกต้อง เวลาที่เขาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลที่ออกมาบัตรเลือกตั้งของเขาก็จะเป็นบัตรดี	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง ได้อย่างถูกต้อง ในระดับปานกลางถึงมาก คือ จากผลการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่ผ่านมา ก็ยังพบว่ายังมีผู้ที่ทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นผลให้เกิดบัตรเสียขึ้นจำนวนหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เป็นของชาวไทยกะเหรี่ยงหรือคนไทย อย่างไรก็ตาม ก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะทำได้ เครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องแล้ว
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานน้อยถึงปานกลาง คือ เขาจะเลือกคุณสมบัติที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด คือต้องเป็นพรรคพวกเผ่าพันธุ์เดียวกันกับเขา โดยที่คุณสมบัติสำคัญๆ เขาให้ความสำคัญในระดับที่รองลงมา เช่น เป็นคนดี มีความรู้ ซื่อสัตย์ เสียสละ ฯลฯ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ด้วยความรอบคอบ คิดให้ดีกว่าที่จะตัดสินใจกากบาทลงบนบัตรเลือกตั้ง จะทำให้เขาได้คนที่พวกเขาต้องการจริงๆ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับน้อย คือ โดยปกติ พวกเขาจะเชื่อผู้นำ จะเลือกเผ่าพันธุ์เลือกญาติพี่น้องของเขา คือ พุดกายาเดียวกันได้ก็โอเค โดยที่คำนึงถึงเรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องรองลงไป
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาจะรู้ว่าการเงินเป็นการซื้อเสียงขายเสียง แต่หากเป็นการให้อามิสสินจ้างในรูปแบบประจุกต์อื่นๆ พวกเขาจะไม่เข้าใจว่ามันเป็นการซื้อเสียงเช่นกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้ามีการซื้อเสียงขายเสียง มันจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย มันไม่ดี เขาจึงไม่อยากทำและไม่ต้องการให้มีในหมู่บ้าน	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ถ้ามีใครมาให้เงินเขา เขาก็น่าจะเอา แต่จะเลือกให้หรือเปล่านั้นไม่สามารถรู้ได้ แต่เป็นที่คาดได้ว่า พวกเขาจะไม่ขายเสียง เพราะว่าเขามี ส.อบต. เป็นพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงของเขาเอง พวกเขาเลือกชาวไทยกะเหรี่ยงไปเป็นตัวแทนของเขา

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อยถึงปานกลาง คือ เขาจะไม่คิดว่าหากเลือกคนที่ไม่เหมาะสมจะเกิดผลเสียอะไรขึ้นบ้าง แต่จะเน้นเลือกที่ผู้สมัครที่เป็นพรรคพวกของตนเองเท่านั้น	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้ามีการซื้อเสียง ขายเสียง จะผิดกฎหมาย คนที่เกี่ยวข้องต้องจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนน้อยยังมีผู้คิดว่าหากมีการซื้อเสียง ขายเสียงเกิดขึ้นจริง แล้วเกิดผลเสียหาขึ้น ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรกับตนเองโดยตรง
9. การป้องกันการค้าซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการค้าซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อยมาก คือ เขายังไม่รู้ว่าจะต้องร่วมกันป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงได้อย่างไรบ้าง แต่หากมีใครมาให้เงินเขาก็เอาแน่นอน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการป้องกันการค้าซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ตัวเขาเองจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการซื้อเสียง ขายเสียงก็เป็นการป้องกัน แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าพบเห็นคนอื่น ๆ ปฏิบัติ เขาก็จะวางเฉยเสีย ไม่ยุ่งเกี่ยว	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการค้าซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อย คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะยังไม่ยุ่งเรื่องของคนอื่น โดยปกติพวกเขาจะต่างคนต่างอยู่ จะรวมกลุ่มกันก็แค่ภายในหมู่บ้านและเฉพาะเมื่อผู้นำสั่งเท่านั้น หากมีการซื้อเสียง ขายเสียงเกิดขึ้น ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะวางเฉย
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นน้อยอยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นน้อยอยู่ในระดับปานกลาง คือ คิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขาอยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นน้อยอยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>ในการสอนหนังสือของครูอาสา (กศน.) จะเน้นการสอนให้รู้หนังสือ สอน ก.ไก่ ข.ไข่ เป็นสิ่งสำคัญในเบื้องต้น แต่อาจจะมีกิจกรรมหรือหัวข้อที่เกี่ยวข้องนำเสนอในเรื่องการเลือกตั้งเพิ่มเติมได้บ้างเล็กน้อยเท่านั้น โดยการสอนจะมีครูอาสาเดินเข้าไปสอนตามบ้านชาวไทยกะเหรี่ยงแต่ละบ้าน หรืออาจจะนัดสอนรวมกันเป็นกลุ่มสัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 2 ชั่วโมงตอนค่ำๆ ที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน ซึ่งนอกจาก กศน.แล้วก็ยังมี NGOs ญี่ปุ่น มาให้บริการด้านการสอนให้รู้หนังสือ โดยร่วมกับแม่ชีที่สำนักวิปัสสนา สอนหนังสือให้กับชาวบ้านที่ยังไม่รู้หนังสือ ซึ่งมีอยู่จำนวนหนึ่งในหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่ผู้มาใช้บริการจะมีเฉพาะวัยรุ่นที่พลาดจากการศึกษาในระบบโรงเรียน และวัยแรงงานกลางคน ส่วนคนแก่ก็มักจะไม่มีความต้องการตรงนี้ และปฏิเสธไม่เรียน ในการสอนจะเน้นที่การสอนให้รู้หนังสือ ส่วนประเด็นสำคัญอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น การเมือง สาธารณสุข โภชนาการ อนามัยครอบครัว โรคเอดส์ อาจจะมีสอดแทรกอยู่บ้าง แต่เนี่ยมากๆ ส่วนด้านการพัฒนาอาชีพ ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา จะเน้นการสอนเรื่องนี้โดยตรงอยู่แล้ว เช่น ในปัจจุบันมีโครงการฝึกอบรมแม่ลูกเทศน์นำเที่ยว หน่วยงานที่เคยทำหน้าที่สอนให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งที่จัดทำไปแล้ว ก็มีเช่น กกต. มีการจัดอบรมให้กับผู้นำชุมชนที่ว่าการอำเภอคลองลาน เพื่อให้ผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย อบต. ไปขยายความต่อกับชาวบ้านในหมู่บ้านอีกทอดหนึ่ง ทางด้านตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเองก็ทำหน้าที่ให้ความรู้กับชาวไทยกะเหรี่ยงด้วยเช่นกัน คือเวลาไปหาเสียง ก็จะสอนชาวบ้านว่าจะต้องทำเครื่องหมายแบบนี้ ในช่งนี้ แล้วก็ชี้แผนที่แนะนำเบอร์ผู้สมัครของกลุ่มตนเองว่ากาได้ 2 เบอร์นะ และยังมี การสาริการการทำเครื่องหมายให้กับชาวบ้านได้ดูด้วย ขอแนะนำในการสอนสำหรับโปรแกรมการศึกษาของระบบโรงเรียนที่จะจัดให้มีขึ้น คือ ควรจะใช้สื่อการสอนเป็นแผ่นพลิกซึ่งอาจจะทำเองหรือใช้ของหน่วยงาน เช่น กกต. ก็ได้ โดยใช้วิธีการสอนแบบให้ชาวบ้านฝึกปฏิบัติจริงไปด้วย ระยะเวลาในการจัดควรจะเป็น 1 เดือนก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และควรจะมีการประเมินผลด้วยว่าในการสอนได้ผลเพียงใด มากน้อยแค่ไหน โดยไปสอนชาวบ้านในตอนหัวค่ำ วันละประมาณ 1 ชั่วโมง เพราะหากมากไปกว่านั้น ชาวบ้านจะไม่มีสมาธิ จะหงุดหงิด ดูละคร และเหนื่อยจากการทำงานในตอนกลางวันมา ถ้าใช้เวลานาน ชาวบ้านจะไม่สนใจ เรื่องการศึกษานในการสื่อสาร ควรจะใช้อาสาสมัครเป็นเด็กๆ ในหมู่บ้านเป็นล่ามสื่อสารกับชาวไทยกะเหรี่ยงที่ใช้ภาษาไทยไม่ถนัด คือ เด็กๆ เหล่านี้จะได้เรียนหนังสือในโรงเรียนพื้นราบ จึงรู้ภาษาไทยเป็นอย่างดี และสามารถช่วยเหลือในการสื่อสารกับชาวไทยกะเหรี่ยงได้</p>			

จากการสัมภาษณ์ครูอาสาสังกัดศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคลองลาน สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย(เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ 1) เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร 2) พัฒนาการประจำตำบลคลองลานพัฒนา 3) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา และ 4) ครูการศึกษาออกโรงเรียน พบว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการศึกษากับผู้นำชุมชน (ใช้เครื่องมือชุดที่ 3)

3.1 ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลคนที่ 1 หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ 18 นายณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ อายุ 36 ปี มีอาชีพทำนา หาของป่า รับจ้าง และนักร้องเมืองท้องถิ่น จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย กะเหรี่ยง นับถือผีบรรพบุรุษและศาสนาพุทธ มีรายได้ประมาณเดือนละ 7,000.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันอังคาร ที่ 2 สิงหาคม 2548 เวลา 16.00-17.30 น. ณ บ้านเลขที่ 18/1 หมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและเต็มใจในการให้สัมภาษณ์อย่างยิ่ง เพราะแม้จะติดภาระอยู่ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา ซึ่งอยู่ห่างออกไป 4 กิโลเมตร แต่ผู้ให้ข้อมูลก็รีบเดินทางกลับมายังจุดนัดสัมภาษณ์คือบ้านของเขาโดยเร็ว เมื่อได้รับแจ้งจากตัวแทนศูนย์ชาวเขาในพื้นที่ คือ คุณอภิชัย แซ่โง้ง ว่าผู้วิจัยได้รออยู่ที่บ้าน ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที มีเหตุการณ์ขัดจังหวะจังหวัดเพียง 1 ครั้ง คือ คุณสวัสดิ์ ดีสุข ส.อบต.(คนไทย) อีกคนหนึ่งของพื้นที่หมู่บ้านนี้ มาพบกับผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนัดหมายเกี่ยวกับงานในหน้าที่ จึงหยุดพักทักทายปราศรัย ดื่มน้ำ ประมาณ 1 นาที แล้วผู้วิจัยจึงขอเชิญเป็นผู้ให้ข้อมูลร่วมด้วยอีกคนหนึ่ง (บางส่วน) ซึ่งเขาร่วมให้ข้อมูลอยู่ประมาณ 30 นาที จึงขอตัวเดินทางกลับก่อนที่การสัมภาษณ์ ส.อบต.ณรงค์ จะเสร็จสิ้น ผู้ให้สัมภาษณ์แม้จะมีเชื้อสายไทยกะเหรี่ยง แต่ก็มี ความเข้าใจภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงตามความรู้สึก ค่านิยม และความคิดเห็นของตนเอง ดังนั้นข้อมูลที่ได้ส่วนหนึ่งจึงเป็นความคิดเห็นจากค่านิยมของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเองระดับน้อย คือ กะเหรี่ยงจะเป็นคนซื้อ และมักจะไม่ มีปัญหาหรือมีเรื่องมีราวกับใคร ดังนั้นเมื่อทางราชการขอความร่วมมืออะไร ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะปฏิบัติตาม แต่อีกแง่หนึ่งชาวไทยกะเหรี่ยง ก็มีผู้นำเผ่า ซึ่งชาวบ้านจะศรัทธา ให้ความเคารพ และเชื่อถือ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับเขากว่าคือ ที่เห็นได้ชัดเจนจากชาวบ้านคิดว่าหากเขาไม่มีตัวแทนไปทำหน้าที่ อบต. ชาวบ้านจะเสียประโยชน์ หรือถ้าได้ตัวแทนที่ไม่ดีก็ จะไม่มีประโยชน์ นอกจากนั้นในการตัดสินใจใดๆ ในกิจกรรมของหมู่บ้าน ชาวบ้านจะใช้วิธีการปรึกษากันในการตัดสินใจ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง คือ ในการพัฒนาต่างๆ ชาวบ้านจะรู้ว่าเขามีสิทธิที่จะเลือกได้ ดังนั้นในการตัดสินใจของหมู่บ้านจึงใช้วิธีการปรึกษากันหมู่บ้าน แล้วให้ ส.อบต. นำไปเสนอที่ อบต. แต่ก็มีปัญหาอยู่ที่ชาวบ้านเข้ามีส่วนร่วมในการปรึกษากันน้อย มีชาวบ้านบางส่วนเท่านั้นที่สนใจทำกิจกรรมนี้
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับน้อย เพราะว่าการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ซึ่งจะให้ผู้สมัครไปทำหน้าที่นี้ก็ไม่สมควร ที่ถูกต้องน่าจะเป็นหน่วยงานที่เป็นเจ้าของกิจการ คือ กกต. ทำหน้าที่จะดีกว่า	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าการปกครองตนเองมีความสำคัญกับเขาซึ่งเห็นได้จากมีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิประมาณร้อยละ 70.70 ซึ่งส่วนที่ขาดไปก็คือพวกที่ไปทำงานไกลๆ หรือตัวเขาอายุไปแล้ว แต่รายชื่อในทะเบียนบ้านยังอยู่ในหมู่บ้านนี้ ส่วนหนึ่งทางด้านตัวผู้สมัครก็มีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแจ้งให้ชาวไทยกะเหรี่ยงไปใช้สิทธิ มิฉะนั้นจะต้องเสียสิทธิต่างๆ ทางการเมือง และชี้ว่าหากพวกเขาไม่ไปเลือก คนที่เขาอยากให้เป็นตัวแทนของพวกเขา ก็จะหมดโอกาสครั้งนี้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งกัน เมื่อมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชาวไทยกะเหรี่ยงก็จะไปใช้สิทธิ์ตามกัน
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระดับน้อย กล่าวคือ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะรู้แค่เรื่องอายุตั้งแต่ 18 ปีเลือกตั้งได้ แต่คุณสมบัติเรื่องอื่นๆ ชาวบ้านไม่ค่อยรู้ เช่น พระ ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง คนสติไม่ดีห้ามไปเลือกตั้ง คนพิการไปเลือกตั้งได้ ซึ่งส่วนอื่นๆ นี้เรียกได้ว่า ชาวบ้านรู้น้อย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ลึกว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับตัวเขา เพราะมันจะเป็นสิ่งที่ระบุว่าตัวเขาเอง หรือใครบ้างที่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่ค่อยเข้าใจคุณสมบัติต่างๆ ทั้งหมด เขารู้แล้วว่า หากมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปก็คือน่าจะมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ คือ คนเองจะรู้ว่ามิสิทธิหรือไม่ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงก็รู้จากทางอำเภอแจ้งว่าตนมีชื่อหรือไม่ ถ้ามีชื่อก็มีสิทธิ ซึ่งจะมีรายชื่อติดไว้ในที่เปิดเผยภายในหมู่บ้าน และจะมีจดหมายไปตามบ้านอีกส่วนหนึ่งด้วยว่าบ้านเลขที่นี้ มีผู้มีสิทธิกี่คน แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงไม่สามารถอธิบายได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติ มีอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ชาวไทยกะเหรี่ยงไม่แน่ใจว่าหากชาวไทยกะเหรี่ยงบวชเป็นพระแล้ว เขายังสามารถไปใช้สิทธิได้หรือไม่ ซึ่งพวกเขาคิดว่าน่าจะไปใช้สิทธิได้ก็มี (ความเห็นของหมอดิประจำหมู่บ้าน)

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งในระดับน้อย กล่าวคือ ในเวลาเลือกตั้ง ชาวบ้านมักจะดูตามตัวอย่างคนที่อยู่ในแถวด้านหน้า เขาปฏิบัติอย่างไร คนก็ปฏิบัติเช่นนั้น และก็มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำด้วย ซึ่งหากไม่มีตัวอย่างให้ดูแล้วให้ชาวบ้านมาไล่ขั้นตอนการเลือกตั้งทั้ง 6 ขั้นตอน ชาวบ้านก็จะไม่ทราบ</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง มีความสำคัญกับตัวเขา เพราะถ้าเขารู้ เขาก็จะสามารถทำได้ อย่างถูกต้อง ไม่ต้องเกรงว่าขณะที่ตนเองไปใช้สิทธิจะไปทำผิดขั้นตอนแล้วถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ซึ่งโดยส่วนใหญ่หากให้ชาวบ้านไล่ขั้นตอนการเลือกตั้ง ชาวบ้านจะทำได้ แต่จะใช้วิธีการปฏิบัติตามผู้ที่มาใช้สิทธิก่อนด้านหน้า และมักจะพบว่าปัญหาเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ของชาวบ้านจะอยู่ที่เขาไม่ทราบหมายเลขลำดับของผู้มีสิทธิของชื่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการที่พวกเขาไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งขั้นที่ 1 คือการไปตรวจดูรายชื่อที่บอร์ดหน้าหน่วยเลือกตั้ง</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่อง การปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง ให้ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอน คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความตั้งใจและพยายามที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง ส่วนหนึ่งคือต้องการใช้สิทธิและอีกส่วนหนึ่งก็ไม่อยากให้ตนเองทำพลาดแล้วถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ซึ่งโดยส่วนใหญ่พวกเขาจะใช้วิธีทำตามผู้ใช้สิทธิที่มาก่อนด้านหน้า</p>
5. การทำเครื่องหมาย	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งในระดับปานกลาง แต่ในอีก 2 ปีข้างหน้า จะมีการเลือกนายก อบต. โดยตรงด้วย ดังนั้นจึงมีบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ ในนายก อบต. กาได้ 1 หมายเลข ใบ ส.อบต. กาได้ 2 หมายเลข อันนี้จะเป็นความรู้ใหม่ที่ชาวบ้านยังไม่มี</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการทำเครื่องหมายลงบนบัตรเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง มีความสำคัญกับเขา เพราะจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเขาเป็นบัตรดี ซึ่งในหมู่บ้านยังคงมีบัตรเสียอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นที่ของชาวไทยกะเหรี่ยงและชาวไทยพื้นราบ ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง ชาวไทยกะเหรี่ยงแม้ไม่ทราบขั้นตอนก็สามารถที่จะทำตามผู้ใช้สิทธิที่อยู่ด้านหน้าซึ่งมาก่อนได้ แต่การกาบัตรพวกเขาไม่สามารถดูตัวอย่างได้ เพราะจะต้องไปทำเครื่องหมายภายในคูหาที่จัดไว้ให้เฉพาะ นอกจากนั้นในการทำเครื่องหมายยังจะต้องมีบัตรเลือกตั้งถึง 2 ใบ ซึ่งทำเครื่องหมายได้ไม่เท่ากัน และยังมีช่องไม่ลงคะแนนอีกด้วย</p>	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่อง การกาบัตรเลือกตั้ง กล่าวคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความตั้งใจและพยายามที่จะกาบัตรให้ถูกต้อง เพื่อบัตรของตนจะได้เป็นบัตรดี ใช้นับเป็นคะแนนให้กับผู้ของตนเอง สนับสนุนได้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็กาได้ถูกต้องแล้ว แต่ก็มีบางส่วนที่ยังเป็นบัตรเสียอยู่ แต่ก็รู้ว่าไม่เป็นของ คนไทยพื้นราบ หรือชาวไทยกะเหรี่ยง เพราะ ในหมู่บ้านมีผู้ใช้สิทธิประมาณเกือบ 300 คน แบ่งเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงประมาณ 150 คนที่เหลือเป็นคนไทย ก็จะมีบัตรเสียประมาณ ไม่เกิน 20 ใบ</p>

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกอย่างรอบคอบในระดับมาก คาดว่าชาวบ้านจะดูจากความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ การยอมรับของสังคมหรือความศรัทธาของชาวบ้าน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างไคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับเขา เพราะหากพวกเขาไม่รอบคอบในการเลือก ก็อาจจะทำให้ได้คนที่ไม่ตรงกับความต้องการของเขา คนที่ไม่ตรงกับความต้องการของเขาไม่สามารถช่วยเหลือเขาได้ ทำให้เขาผิดหวังได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาอย่างไคร่ครวญรอบคอบ คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงตัดสินใจเลือกผู้ที่เขาคิดว่าเหมาะสม ก็จะต้องสามารถช่วยเหลือเขาได้เมื่อเขามีปัญหาซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดที่ใช้ในการตัดสินใจ และที่อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญเท่าๆ กันก็คือเป็นตัวแทนจะต้องเป็นชาวไทยกะเหรี่ยง คือเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันกับเขาคือ ส่วนคุณสมบัติข้ออื่นๆ ซึ่งสำคัญ กะเหรี่ยงให้ความสำคัญรองลงไป
7. การซื้อเสียดูขยาด	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียดูขยาดในระดับน้อย ส่วนใหญ่จะรู้เพียงว่าถ้ามีการให้เงินแสดงว่าเป็นการซื้อเสียดูขยาด แต่กลเม็ดอื่นๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะไม่เข้าใจ เช่น การให้เสื้อ การเลี้ยงอาหาร การสัญญาว่าจะให้ ฯ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการซื้อเสียดูขยาด มีความสำคัญกับเขา เพราะมันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ส่วนหนึ่งก็คิดว่ามันไม่ได้เกี่ยวข้องกับเขา จึงไม่มีความสำคัญอะไร	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียดูขยาด คือ ในหมู่บ้านนี้ น่าจะมีมีการซื้อเสียดูขยาดน้อยหรืออาจจะไม่มี คือชาวบ้านจะรู้ว่า การซื้อเสียดูขยาดมันผิด ชาวบ้านเขาบริสุทธิ์ใจ ใครจะมาซื้อเสียดูขยาด เขาก็ตัดสินใจได้ว่าไม่ควรร่วมด้วย
8. ผลเสียของการซื้อเสียดูขยาด	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียดูขยาดในระดับมาก คือ ชาวบ้านจะรู้ว่าซื้อเสียดูขยาดกับไม่ซื้อเสียดูขยาดต่างกัน เขาจะคิดว่าโลกนี้ไม่มีอะไรฟรี การให้อามิสสินจ้างเขาก็เช่นเดียวกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่า ผลเสียของการซื้อเสียดูขยาด มีความสำคัญกับเขา เพราะมันจะกระทบกับชีวิตของเขาโดยตรง ชาวไทยกะเหรี่ยงคิดว่าการซื้อเสียดูขยาด มันมีค่าตอบแทน แต่วัฒนธรรมของชาวไทยกะเหรี่ยงการที่จะทำอะไรทุกอย่างถ้าต้องมีค่าตอบแทนเสมอไปไม่ได้ คือ ถ้าช่วยก็ต้องช่วยด้วยใจ เช่นการพักแรมที่บ้าน ชาวไทยกะเหรี่ยงตามวัฒนธรรมเดิมของชาวไทยกะเหรี่ยงจะมีค่าตอบแทนไม่ได้คือขาด ดังนั้นการซื้อเสียดูขยาด มันมีค่าตอบแทน ซึ่งผิดวัฒนธรรมของชาวไทยกะเหรี่ยง ดังนั้น เขาก็คิดว่ามันน่าจะมีผลเสียต่อดูขยาดของเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียดูขยาด คือ น่าจะอยู่ที่ระดับปานกลาง ก็จะมีชาวบ้านคิดเหมือนกันว่าผลเสียมันไม่ได้เกี่ยวกับเค้า บางคนก็คิดว่าผลเสียมันเป็นของส่วนรวมเท่านั้น เค้าไม่เกี่ยวข้องด้วย แต่บางส่วนก็คิดว่าถ้าเขาให้เงินมาแล้ว เราก็ไปเลือกคนๆ นั้น ทั้งที่ใจจริงอยากจะทำเลือกคนอื่นหนึ่งที่เป็นคนทำงาน ครั้งนี้ชาวบ้านเค้าก็คิดว่ามันน่าจะมีผลเสียของเขาและของหมู่บ้านด้วย

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในระดับปานกลาง คือรู้แต่ก็ไม่รู้ทั้งหมด คือ จะรู้ว่าถ้ามีคนมาซื้อเสียงตนเอง เขาจะไม่รับเท่านั้น แต่การไปแจ้งเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะไม่ค่อยทำ แต่จะใช้วิธีไปแจ้งกับผู้นำ แล้วให้ผู้นำดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง มีความสำคัญกับเขา มันเป็นสิ่งที่เขาต้องทำ แต่พวกเขาเลือกที่จะทำโดยการไม่ยอมขายเสียงของตนเองให้กับคนซื้อเท่านั้น แต่วิธีการป้องกันอื่นๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะไม่ค่อยยินดีปฏิบัติ โดยเฉพาะเมื่อพบเห็นการทุจริตแล้วไปแจ้งเจ้าหน้าที่ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่กล้า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ แต่ก็มีบางส่วนที่จะไปแจ้งผู้นำแทน แล้วให้เป็นเรื่องของผู้นำจะตัดสินใจ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง คือการที่ชาวบ้านจะร่วมป้องกันมีน้อย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์น้อย ชาวบ้านส่วนหนึ่งก็คิดว่าไม่จำเป็นหน้าที่ของเขา ซึ่งถือว่าเป็นความไม่รู้ไม่เข้าใจว่าเขาจะต้องมีส่วนร่วมป้องกัน ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านจะร่วมป้องกันเพียงวิธีเดียวเท่านั้น คือ ไม่ขายเสียงของตนเอง แต่วิธีอื่นๆ มักใช้น้อย หรือไม่ใช้เลย
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือคิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมาซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่างๆ มักจะมีเวลาค่อนข้างจำกัด คือทำในระยะเวลาที่กระชั้นชิดกับวันเลือกตั้ง ซึ่งในความเป็นจริงควรจะทำก่อนล่วงหน้าเป็นปี ค่อยๆ สอนให้ชาวบ้านได้รู้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งผู้สอนอาจจะเป็นโรงเรียน หรือสถานศึกษาต่างๆ ร่วมด้วยก็ได้ สำหรับวิธีสอนควรจะใช้การอธิบายและสาธิตให้ดู แต่อีกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจคือการบันทึกความรู้ลงบนแผ่นวีซีดี แล้วมอบให้กับผู้นำชุมชนนำมาเปิดให้กับประชาคมหมู่บ้านได้ดู และมีวิทยากรมาตอบข้อซักถามของชาวบ้าน ซึ่งหน่วยงานที่สมควรจะทำมากที่สุด ก็คือ กกต. การสอนให้ชาวบ้านเข้าใจวิธีการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งที่หน้าคูหา ที่เคยทำกันที่ผ่านมามีค่อนข้างจะหมิ่นเหม่กับความไม่ยุติธรรมกับผู้สมัครได้</p>			

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ 18 ตำบลคลองลานพัฒนา สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง

3.2 ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลคนที่ 2 ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน นางสาวบัต มีสวัสดิ์ อายุ 48 ปี มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และแม่บ้าน ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย กะเหรี่ยง นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้ประมาณเดือนละ 3,000.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันพฤหัสบดี ที่ 4 สิงหาคม 2548 เวลา 17.00-18.00 น. ณ บ้านผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพราะหลังจากที่อาสาสมัคร คือ นางสาวสุรีย์พร แจงทอง ได้แนะนำผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ได้รู้จักกัน และได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลได้ทราบแล้ว ผู้ให้ข้อมูลก็รับเชิญผู้วิจัยให้ขึ้นบ้านไปทำการสัมภาษณ์ในบรรยากาศอย่างเป็นกันเอง ในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ไม่มีเหตุการณ์ขัดจังหวะใดๆ ผู้ให้สัมภาษณ์แม้จะเป็นลูกครึ่งเชื้อชาติไทยและไทยกะเหรี่ยง แต่ก็มี ความเข้าใจภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอย่างดี

เพราะผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่หนึ่งในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงเท่าที่ตนเองได้รับรู้มา และมีได้ปิดบังข้อมูลใดๆ ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ มีชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนเท่านั้นที่รู้ว่าสามารถปกครองตนเองได้ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะหวั่นอ่อน ให้ความร่วมมือกับทุกคน ไม่น้อยที่จะมีปัญหาภิคร	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการปกครองตนเอง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ส่วนมากชาวไทยกะเหรี่ยงจะให้ความร่วมมือกับคนภายนอก โดยเฉพาะส่วนราชการต่างๆ เป็นอย่างดี แม้พวกเขาจะรู้สึกว่า การปกครองตนเองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับชีวิตของเขา แต่ก็มีบางเรื่องที่ยอมจำใจทำตามแม้ว่าจะไม่ต้องการ เช่นการห้ามไปหาหม่อไม่ในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ แม้ว่าจะเป็นในเขตพื้นที่หมู่บ้านของตนเองก็ตาม แต่ส่วนใหญ่ชาวไทยกะเหรี่ยงก็สมัครใจทำตามเมื่อทางราชการขอความร่วมมือ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รับผิดชอบ และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาอยากที่จะทำตามความต้องการของตนเอง แต่ในบางกรณีหากทางราชการขอความร่วมมือ พวกเขาจะให้ความร่วมมือด้วย เป็นอย่างดี แม้ว่าจะขัดกับความต้องการและผลประโยชน์โดยตรงของเขาก็ตาม
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง คือ คนวัยรุ่น หรือหนุ่มสาว ที่ได้เรียนหนังสือในโรงเรียนเท่านั้น จึงมีความรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดี ส่วนคนวัยทำงานอื่นๆ ก็พอมีความรู้ แต่ถ้าเป็นคนแก่จะต้องคอยให้เด็กๆ กระตุ้นให้ทราบเวลาที่ทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่ามีหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อนาคตได้ว่าพวกเขาจะมีการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิ แต่ในลักษณะที่พอมีการเลือกตั้งที่หนึ่งก็ตื่นตัวในการไปใช้สิทธิในทุกๆ ครั้งไป	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รับผิดชอบ และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อนาคต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ส่วนใหญ่เกือบจะทุกคนที่มีสิทธิจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันแต่เช้า ยกเว้นคนที่ไปทำงานไกลๆ ก็จะมิกกลับมาใช้สิทธิบ้าง แต่บางส่วนก็ไม่ได้กลับมาใช้สิทธิ
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อนาคต. ในระดับปานกลาง คือ ส่วนใหญ่จะรู้ว่าอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีบัตรประจำตัวประชาชน ก็เป็นผู้มีคุณสมบัติ ไปเลือกตั้งได้ แต่คุณสมบัติอื่นๆ ไม่รู้ ซึ่งในการเลือกตั้งทุกๆ ครั้งทางราชการจะมีหนังสือแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิของแต่ละบ้านในหมู่บ้านติดไว้ให้ทราบ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อนาคต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เขาจะคิดว่าผู้ที่มีคุณสมบัติ ก็จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจะไปทำหน้าที่เลือกคนที่จะเป็นตัวแทนไปพัฒนาหมู่บ้านของเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้สึก รับผิดชอบ และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อนาคต. ในระดับปานกลาง คือ ทางราชการจะมีหนังสือมาที่บ้านแจ้งว่าบ้านนี้ คนนี้ ใครเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งบ้าง จำนวนทั้งหมดในบ้านมีกี่คน

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ส่วนมากคนอายุรุ่นๆ จะพอมีความรู้บ้าง แต่คนแก่จะไม่ค่อยเข้าใจ ไม่รู้เรื่องนี้ ต้องคอยให้เจ้าหน้าที่แนะนำในทุกๆ ขั้นตอน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากเขาไม่รู้และเข้าใจขั้นตอนการเลือกตั้ง เขาก็สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ส่วนมากชาวไทยกะเหรี่ยงจะปฏิบัติขั้นตอนการเลือกตั้งตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ แต่ก็อาจจะไม่ครบ เช่น การตรวจดูรายชื่อที่หน้าหน่วยเลือกตั้ง พวกเขาไม่ค่อยได้ไปดูรายชื่อก่อนเข้าไปใช้สิทธิหรือ เพราะว่าทางราชการได้มีหนังสือมาแจ้งให้ทราบถึงที่บ้านอยู่แล้ว
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ถ้าเป็นคนอายุวัยกลางคนก็พอจะรู้เรื่อง แต่ถ้าเป็นคนหนุ่มสาวจะมีความรู้เรื่องนี้ดี เพราะเขาเรียนในโรงเรียนมา และเขาเป็นผู้รู้หนังสือ แต่ถ้าเป็นคนแก่ที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ก็ไม่เป็นเช่นเดียวกัน แต่ว่าในปัจจุบันเริ่มเข้าใจกันมากขึ้น	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากเขาไม่รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการกาบัตรเลือกตั้ง ก็จะทำให้เขากาบัตรได้อย่างถูกต้อง หมู่บ้านของเขาจะไม่มีการเสีย ซึ่งจะทำให้คนที่เขาต้องการสนับสนุนได้คะแนนชนะผู้สมัครรายอื่น	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ หากพวกเขาทราบว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิ พวกเขาจะพยายามหาความรู้ว่าจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้องได้ ต้องทำอย่างไรจึงจะเป็นบัตรดี
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานกลาง คือ ส่วนใหญ่จะเลือกคนที่เขาไว้วางใจได้ ช่วยเหลือเขาได้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนมีการใช้ความคิดก่อนที่จะเลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใดก็จะทำให้ได้ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนตามที่ชาวบ้านต้องการมากที่สุด	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานกลาง คือ เขาจะพิจารณาผู้สมัครที่หาเสียงกับเขา ก่อนที่จะเลือกคนที่คิดว่าเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของเขาเข้าไปเป็น อบต.
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ เขาจะรู้ว่าการให้เงินเป็นการซื้อเสียงแน่นอน แต่ถ้าเป็นกลเม็ดอื่นๆ บางทีพวกเขาก็ไม่ทราบได้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาไม่ต้องการให้ในหมู่บ้านมีการซื้อเสียง ขายเสียง เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและผิดกฎหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ทราบว่าได้ภายในหมู่บ้านนี้มีการซื้อเสียง ขายเสียง แต่หากเป็นสมัยก่อนๆ อาจจะมีการเลือกตั้งอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันน่าจะไม่มีมีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ก็พอจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ เขาคิดว่าถ้าเลือกคนไม่ดีไป ก็จะมีผลสะท้อนที่ไม่ดีกลับมาภายหลังได้ ซึ่งเขาก็กลัวผลเสียที่วันนี้เขาจะคิดว่าถ้าคนมาซื้อเสียงแล้ว เขาก็ต้องเรียกเอาส่วนของเขากิน เหมือนกับที่เขาได้ซื้อไป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีเกี่ยวกับผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากมีการซื้อเสียง ขายเสียงเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านมันจะกระทบกับชีวิตของชาวบ้านทุกคน และทำให้คนซื้อเสียงต้องลงทุนสิน ทำใหหมู่บ้านไม่พัฒนา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ พวกเขาบางส่วนจะตระหนักได้ว่าผู้ที่ซื้อเสียง หากชนะการเลือกตั้งเข้ามาเป็นตัวแทนของพวกเขา ก็จะต้องมีการเรียกเงินที่เขาใช้ในการซื้อเสียงกลับคืน ซึ่งอาจจะเบียดบังเอาจากเงินงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านของพวกเขา ทำให้หมู่บ้านของพวกเขาไม่เจริญ
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ การไม่เอาด้วย ไม่ยุ่งด้วย แต่หากพบเห็นแล้วไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้จับกุมคนที่ทำผิด ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ยอมทำ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เป็นการป้องกันไม่ให้คนไม่ศิษะการเลือกตั้งมาเป็นตัวแทนของพวกเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อย คือ ถ้าหากเขาเห็นการซื้อเสียง ขายเสียงส่วนมากเขาก็จะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยว ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เพราะว่าถ้าไปแจ้งเค้าก็กลัวว่าจะเกิดผลอะไรบ้างกับเค้าตามมาก็ไม่รู้ได้ และที่สำคัญก็คือไม่รู้ว่าจะกฎหมายมันเป็นอย่างไร ก็เลยปล่อยให้มันเลยตามเลยไป
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือ คิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>ผู้นำกลุ่มสตรีของหมู่บ้านมีความคิดเห็นว่าควรจะมีมาตรการป้องกันการเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้าน เพื่อจะได้รองรับกับการเลือกตั้ง อบต. ในปี 2550 และตนเองยินดีที่จะให้ความสนับสนุนหน่วยงานใดๆ ก็ตามที่จะมาให้ความรู้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านอย่างเต็มที่</p>			

จากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มสตรีของหมู่บ้าน สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลคนที่ 3 หมอผีประจำเผ่า นายจอบปรี้อ ธารศิลาศิริ อายุ 54 ปี
มีอาชีพรับจ้างและหาของป่า ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย กะเหรี่ยง ศาสนา นับถือผี มีรายได้ประมาณเดือนละ 1,500.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันพฤหัสบดี ที่ 4 สิงหาคม เวลา 18.30-19.30 น. ณ บ้านผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี เพราะขณะที่ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์หมอผีประจำหมู่บ้าน เขาเพิ่งจะตื่นจากอาการเมา หลังจากที่ได้ไปดื่มยาแก้

ใช้ที่อนามัยประจำตำบลมาเมื่อวันวาน แต่เขาก็เต็มใจอย่างยิ่งที่จะให้สัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ใช้ เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีเหตุการณ์ขัดจังหวะ 1 ครั้งขณะสัมภาษณ์ คือ เพื่อนบ้านขี่รถจักรยานยนต์ ผ่านบ้านหมอผี จึงแวะทักทายกันตามอัธยาศัยอันมีไมตรีจิตของชาวไทยกะเหรี่ยง ผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นกะเหรี่ยงแท้ๆ รุ่นที่อพยพลงมาจากบนภูเขาสูงในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร และ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มาตั้งรกรากยังเชิงเขาตามคำสั่งของทางราชการ จึงพูดภาษาปะกาญอ (ภาษากะเหรี่ยงสะกอ) เป็นภาษาที่ 1 ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยอาสาสมัคร คือ นางสาวสุรีย์พร แจงทอง เป็นล่ามในการแปลความหมายร่วมด้วย เพราะผู้ให้ข้อมูลจะเข้าใจภาษาไทยที่ผู้วิจัยถาม แต่ตอบเป็นภาษาไทยไม่กระจ่างนัก จึงต้องให้อาสาสมัครเป็นล่ามขยายความคำตอบของผู้ให้ข้อมูลอีกทีหนึ่ง ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงเท่าที่ตนเองได้รับรู้ มา และได้ปิดบังข้อมูลใดๆ ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ ส่วนใหญ่ชาวไทยกะเหรี่ยงยินดีที่จะร่วมมือกับทางราชการ ยินดีที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ แต่ก็มีตัวแทนคือ ส.อบต.ไปทำหน้าที่ตัวกลางระหว่างความต้องการของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกับ อบต.	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ถึงการปกครองตนเอง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เห็นได้จากที่พวกเขาต้องการตัวแทนที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงเช่นเดียวกับพวกเขาไปเป็น ส.อบต.	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการตัวแทนของตนเองไปทำหน้าที่ในสภา อบต. เพื่อสิ่งงบประมาณการพัฒนาหมู่บ้าน
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และที่มีสิทธิจะต้องไปเลือกตั้งกันทุกคน แม้ว่าจะคิดธุระ หรือไปหาหน่อไม้ หาของป่าอยู่ ก็ต้องสละเวลาไปเลือกตั้งให้ได้ คือจะต้องไปเลือกตั้งก่อนแล้วค่อยไปทำงานในไร่ นา หรือไปหาหน่อไม้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ถึงการทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ สมัยก่อนยังไม่มี อบต. ก็ไม่เป็นไร แต่ในปัจจุบันมี อบต. ดังนั้นชาวไทยกะเหรี่ยงต้องทำหน้าที่ไปเลือกตั้ง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ก็จะต้องกลับมาเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนจะต้องไปเลือกตั้ง แม้ว่าจะคิดธุระ คิดงาน หรือแม้ว่าจะอยู่ไกล ก็จะต้องกลับมาเลือกตั้งให้ได้
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อย คือ จะรู้ว่าปัจจุบันคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และเป็นคนไทย คือ มีบัตรประจำตัวประชาชน จะต้องไปเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อก่อนในการเลือกตั้งจะต้องอายุ 20 ปีจึงจะเลือกได้ ส่วนคุณสมบัติข้ออื่นๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ค่อยจะมีความรู้ตรงนี้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้าคนที่มีคุณสมบัติก็จะสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ซึ่งจะทำให้คนที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการสนับสนุนได้เป็นตัวแทนของพวกเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อย คือ เขาจะรู้ว่าคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จะมีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนคุณสมบัติอื่นๆ มักไม่ค่อยรู้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะทราบว่ามีขั้นตอนที่ต้องไปดูรายชื่อที่ประกาศไว้หน้าหน่วยเลือกตั้งก่อนเมื่อมีรายชื่อแล้วจึงค่อยเข้าไปในหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นก็จะมีการนำที่ประจำหน่วยเลือกตั้งคอยแนะนำขั้นตอนให้ถ้าคนไหนไม่เข้าใจ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อย่างถูกต้อง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ พวกเขาจะได้ใช้สิทธิได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และไม่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมเมื่อมีการทำผิด	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนมีความพยายามที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอนที่ทางราชการกำหนดไว้ แต่หากคนที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องก็ต้องตั้งอาศัยคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งบ้างเล็กน้อย
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการกำกับเลือกตั้ง ในระดับมาก คือ พวกเขาจะรู้ว่าจะต้องทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องทำเครื่องหมายเพื่อเลือกคนที่เขาต้องการให้เป็น ส.อบต. จำนวน 2 คน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการกำกับเลือกตั้ง ให้ถูกต้อง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ทำให้บัตรของเขาเป็นบัตรดี และผู้สมัครคนที่เขาสนับสนุนได้คะแนนของเขาไป	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกำกับเลือกตั้ง ให้ถูกต้อง ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าจะต้องทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องทำเครื่องหมาย แต่ก็จะมีคนแก่เท่านั้นที่ไม่ค่อยถูก เพราะไม่เข้าใจ
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับมาก คือ เขาจะเลือกคนที่ตนเองชอบโดยตัดสินใจอย่างรอบคอบก่อน คือ ระหว่างคนที่ไม่เคยเห็นหน้าเลย กับคนที่เอาเงินให้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเลือกคนที่เขาชอบ และเลือกคนที่ใกล้ชิด โดยที่คิดว่าถ้าฝนตกจะไปหาใบตองที่จะเอาถุงเงินไม่ทันต้องเอาใบตองใกล้ๆ นี้แหละ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงได้ตัวแทนที่เป็นคนของพวกเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานกลาง คือ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ชาวไทยกะเหรี่ยงจะถามกันก่อนว่าจะเอาคนอย่างไร คนใกล้ หรือคนไกล คนที่ใช่ได้หรือไม่ ได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกคนนั้น
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าการซื้อเสียง ขายเสียงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และไม่ควรจะทำไม่ว่าจะเอาเงินมาให้ หรือเอาของ (ที่มีค่า) มาให้ก็ผิดกฎหมาย (แต่โดยความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เอง การให้สื่อ การเลี้ยงข้าว 1 มื้อ เลี้ยงเหล้า ไม่น่าจะผิดกฎหมาย และน่าจะทำได้)	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ มันจะเป็นสิ่งที่กระทบกับพวกเขา เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และคนที่พวกเขาสนับสนุนควรจะได้รับเลือก ก็ไม่ได้รับเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับมากคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะไม่ซื้อเสียงขายเสียง และไม่ยอมมีส่วนร่วมด้วย

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
8. ผลเสียของการซื้อเสียงชายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าถ้าเขาให้เงินเราแล้ว เขาก็ต้องไปถอนทุนคืน มา ยกตัวอย่างเช่น ถนนสายหนึ่งจะต้องใช้ปูน 500 กระสอบ แต่ อบต. ให้แค่ 200 กระสอบ ก็จะเกิดผลเสียหายขึ้น ถนนก็จะไม่ดี	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าผลเสียของการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ มันจะทำให้พวกเขาต้องได้รับความเดือดร้อนภายหลังได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าเมื่อมีการซื้อเสียง ชายเสียงแล้วจะเกิดสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ตามมา
9. การป้องกันการซื้อเสียงชายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ถ้าเป็นสิ่งที่คิดกฎหมายชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ร่วมด้วย ส่วนวิธีที่ชาวไทยกะเหรี่ยงใช้ก็คือ การบอกต่อๆ กันไปว่า ถ้าเขาให้เงิน ก็ไม่ต้องรับ ต้องป้องกันตัวเองไว้ด้วย นอกจากนั้นยังต้องให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไปเลือกตั้งการเยอะๆ เพราะถ้าไปแค่คนเดียว มันจะไม่มีคามหมายอะไร ทำอะไรไม่ได้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีกว่าการป้องกันการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เขาทุกคนควรจะร่วมกันป้องกันคือการ ไม่ยอมรับเงินซื้อเสียง และชวนกันไปเลือกตั้งเยอะๆ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ชายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ถ้ามีคนมาซื้อเสียงกับชาวไทยกะเหรี่ยง เขาจะไม่ยอมรับเงิน และจะบอกต่อๆ กันไปว่าไม่ได้รับเงิน และชวนกันไปเลือกตั้งมากๆ แต่จะไม่ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เด็ดขาด เพราะคิดว่าอยู่เฉยๆ ดีกว่า อย่าไปยุ่งตรงจุดนี้
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้ อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือ คิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>หมอผีประจำเผ่าให้ความคิดเห็นว่าชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนเป็นคนดี และยินดีที่จะร่วมมือกับทางราชการในทุกๆ เรื่อง แต่ในบางเรื่อง เช่น การเลือกตั้ง อบต. ยังมีชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนในหมู่บ้านที่ไม่มีความรู้ แต่ทุกคนก็พยายามที่จะไปเลือกตั้งให้ได้ แม้ว่าบางครั้งจะทำผิดพลาดไป ทำให้เกิดบัตรเสียขึ้นบ้าง แต่ตนเองก็ยืนยันได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีความตั้งใจอย่างเต็มที่แล้ว เพียงแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเท่านั้น ดังนั้นหากว่าจะมีหน่วยงานใดมาให้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ก็จะเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสมอย่างยิ่ง</p>			

จากการสัมภาษณ์หมอผีประจำเผ่า สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

3.4 ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลคนที่ 4 กวีและศิลปินประจำเผ่ากะเหรี่ยง นายพะชนะนุช คามภูผา อายุ 46 ปี มีอาชีพทำนา ทำไร่ ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย กะเหรี่ยง ศาสนาพุทธและนับถือผีบรรพบุรุษ มีรายได้ประมาณเดือนละ 2,000.- บาท

ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ในวันเสาร์ ที่ 6 สิงหาคม 2548 เวลา 17.00-18.00 น. ณ บ้านผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดีในการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ไม่มีเหตุการณ์ขัดจังหวะการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกะเหรี่ยงแท้ๆ รุ่นที่อพยพลงมาจากบนภูเขาสูงในเขตอำเภอคลองลานมาตั้งรกรากยังดินเขาตามคำสั่งของทางราชการ จึงพูดภาษาปะกาศเป็นภาษาที่ 1 ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยอาสาสมัคร คือ นางสาวสุรีย์พร แจงทอง เป็นล่ามในการแปลความหมายร่วมด้วย เพราะผู้ให้ข้อมูลจะเข้าใจภาษาที่ผู้วิจัยถาม แต่ตอบเป็นภาษาไทยไม่กระจำนัก จึงต้องให้อาสาสมัครเป็นล่ามขยายความคำตอบของผู้ให้ข้อมูลอีกทีหนึ่ง ผู้วิจัยรู้สึกว่าคุณให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากใจจริงเท่าที่ตนเองได้รับรู้มาและมีได้ปัดบังข้อมูลใดๆ ดังมีรายละเอียดของผลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
1. การปกครองตนเอง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการปกครองตนเอง ในระดับน้อย คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเชื่อในเรื่องไม่ ต้องมีใครมาบอกก็สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ในเรื่องต่างๆ ไป แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงก็ยังต้องมีกำนันผู้ใหญ่บ้านไว้คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือเขา เพราะว่าพวกเขามีความรู้ัน้อย อยู่กันแต่บนภูเขา	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าการปกครองตนเอง มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงเห็นว่าเขาสามารถรวมกลุ่มกันตัดสินใจเรื่องภายในหมู่บ้านเองได้ แต่พวกเขายังคงต้องการให้มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะผู้นำชนเผ่าตามธรรมชาติของเขาให้เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ของหมู่บ้าน และเป็นคนคอยดำเนินการให้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าคุณต้องการที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของหมู่บ้านด้วยตนเอง เช่น การหาหน่อไม้ การปรับปรุงถนน ฯลฯ แต่ในอีกแง่หนึ่งพวกเขาก็ยังต้องการผู้นำไว้คอยทำหน้าที่ติดต่อกับคนภายนอกหมู่บ้าน และช่วยเหลือพวกเขาเวลามีปัญหา
2. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าคนที่อายุ 18 ปีขึ้นไปต้องไปเลือกตั้ง มันเป็นหน้าที่ที่ทางราชการกำหนดไว้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าคุณหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ เป็นกิจกรรมที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ ถ้าไปไหนนอกหมู่บ้านก็ต้องเดินทางกลับมาเลือกตั้งให้ได้ หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับชาวไทยกะเหรี่ยง มันเป็นเรื่องจำเป็น เหมือนกับที่ทุกคนจะต้องมีพ่อแม่ที่เดียว	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงเกือบจะทุกคนจะรู้ดีว่ามันเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องไปเลือกตั้ง ถ้าจะต้องไปทำกิจกรรมอะไรอย่างอื่นก็ต้องงดไว้ก่อน เสียสละเวลาไปเลือกตั้งก่อนให้ได้ เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ของทุกคนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง หรือคนที่เจ็บป่วยใช้拐杖เดินไหวอยู่ก็ต้องไปเลือกตั้งให้ได้ ส่วนคนพิการถ้ามีคนพาไปได้ ก็จะต้องไปเลือกตั้งด้วยเช่นกัน

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับน้อย คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะรู้เพียงแต่ว่าคนที่อายุ 18 ปีขึ้นไปสามารถไปเลือกตั้งได้ (แม้แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ไม่แน่ใจว่าถ้าเป็นพระภิกษุที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงแล้วอายุ 18 ปีขึ้นไปจะเลือกได้หรือไม่ และผู้สูงอายุก็ไม่แน่ใจเช่นกัน แต่คิดว่าน่าจะมีสิทธิจะไปเลือกตั้งได้)	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ หากคนที่มีความรู้ดีตามที่ทางราชการกำหนด ก็จะสามารไปเลือกตั้งได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะทราบของตนเองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ เขาจะรู้ตัวของเขาอยู่แล้ว
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าขั้นตอนการเลือกตั้งต้องเริ่มต้นจากการไปดูรายชื่อก่อน เมื่อไปถึงหน่วยเลือกตั้งแล้วจะเข้าไปที่คูหาเลขไม่ได้ จะต้องไปดูว่ามีชื่อหรือไม่ แล้วจดลำดับที่ก่อน จากนั้นเมื่อเข้าไปยังหน่วยเลือกตั้งถ้าคนไหนไม่เข้าใจ จะมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำบ้าง แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนรู้ดีกว่าอีกบัตรเลือกตั้งไม่ได้เด็ดขาด มิฉะนั้นจะต้องโดนเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม คือเมื่อกาบัตรเลือกตั้งแล้วจะเอาหรือไม่เอา จะถูกหรือจะผิด ก็ต้องฟังตามเดิมแล้วนำไปใส่ในหีบบัตรคืนเค้าไป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ขั้นตอนการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ทางราชการกำหนดไว้แล้วเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้น ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับขั้นตอนการเลือกตั้งนี้ และปฏิบัติตามให้ได้	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้ถูกต้อง เพราะว่ามันคุ้นเคย เคยเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว ถึงแม้ว่าเป็นการเลือกตั้งในหลายๆ ระดับก็ตาม แต่ขั้นตอนของการเลือกตั้งก็คล้ายๆ กัน
5. การทำเครื่องหมาย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะรู้ว่าการกาบัตรเลือกตั้งจะต้องขีดเส้นตรง 2 เส้นตัดกันในช่องทำเครื่องหมายด้านขวาของหมายเลขคนที่เขาจะเลือก จะทำเครื่องหมายอื่นนอกจากนี้ เช่น วงกลมหรืออะไรก็ได้เด็ดขาด มิฉะนั้นจะเป็นบัตรเสีย และเครื่องหมายก็ต้องไม่ให้ขีดทับขอบของช่องมากเกินไปด้วย ถ้าขีดก็จะเสีย	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงอยากให้มีบัตรเลือกตั้งของเขาเป็นบัตรดี ดังนั้นเขาจึงพยายามที่จะเรียนรู้ว่าการกาบัตรอย่างไรจึงจะเป็นบัตรดี	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะมีความรู้เรื่องนี้ ยกเว้นคนแก่ก็ยังมีส่วนที่งงๆ อยู่บ้าง แต่หากเป็นคนหนุ่มสาวจะเข้าใจได้ดี และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
6. การตัดสินใจเลือก	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะเลือกคนที่เขาใช้ได้เป็นตัวเลือกแรก นอกจากนั้นคนที่ไม่มีข้อสัต์ชาวไทยกะเหรี่ยงก็จะไม่ต้องการเช่นเดียวกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ถ้าเขาคิดให้ดีกว่าก่อนที่จะตัดสินใจเลือก เขาก็จะได้คนดีมาทำงานให้กับหมู่บ้านของเขาตามความต้องการ	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะคิดดูให้ดีกว่าก่อนว่าจะเลือกใคร แต่เขาจะเลือกที่ตรงจุดเด่นไหน ก็ไม่สามารถบอกได้ เพราะว่ามันเป็นการตัดสินใจของแต่ละคน ส่วนพวกที่เขียนมั่วๆ ไปก็แน่นอนมี แต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก
7. การซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะเชื่อว่าคนที่โกง จะสร้างความเจริญให้กับหมู่บ้านไม่ได้ ดังนั้นพวกเขาจึงไม่ต้องการเลือกคนแบบนี้	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงคิดว่าถ้ามีการซื้อเสียง ขายเสียง จะทำให้ได้คนโกง คนไม่ดีเข้ามา และคนดี คนที่เขาคิดต้องการก็จะได้ไม่เข้ามาทำหน้าที่	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลางถึงมาก คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะไม่ยอมขายเสียง และไม่เข้าร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ เพราะพวกเขาว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ดีกฎหมายพวกเขาไม่ต้องการที่จะถูกจับกุม เพราะพวกเขาไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้ระเบียบต่างๆ ดังนั้น จึงคิดว่าเมื่อมันเป็นสิ่งที่ไม่ดีกฎหมายแล้ว การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงรู้ว่าถ้าเลือกคนโกง จะทำให้หมู่บ้านไม่เจริญ ลำบากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ และเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงคิดว่าหากมีการซื้อเสียง ขายเสียง จะทำให้เกิดผลเสียหายตามหลังมา ซึ่งจะทำให้พวกเขาเดือดร้อน	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะคิดว่า ถ้ามีคนมาซื้อเสียงโดยให้เงิน 500 บาท แต่หลังจากนั้นเขาไม่ทำงานเลยและ อบต. มีงบประมาณสร้างถนน 100,000.- บาท แต่เขาก็เอามาสร้างแค่ 50,000.- บาท ส่วนที่เหลืออีก 50,000.- บาทถูกจับเก็บไว้ อย่างนี้จะต้องไม่ดีแน่ๆ จะต้องเกิดผลเสียหายกับหมู่บ้านและคนในหมู่บ้านแน่ๆ
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงได้ด้วยวิธีการที่หากมีคนมาให้เงิน จะต้องไม่เอา เพราะคนให้ก็คิด คนรับก็คิดด้วยเช่นเดียวกัน	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ดีว่าการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับชีวิตของเขา คือ จะเป็นการป้องกันไม่ให้คนที่ไม่ดีไปเป็นตัวแทนใน อบต.	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในระดับปานกลาง คือ วิธีการที่ชาวไทยกะเหรี่ยงใช้ก็คือถ้ามีคนให้เงิน เขาจะไม่รับเงินไว้อย่างเด็ดขาด

เนื้อหา	ด้านความรู้	ด้านทัศนคติ	ด้านมโนธรรมสำนึก
สรุป	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้ในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยงมีทัศนคติในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือคิดว่ามีความสำคัญกับชีวิตของเขา อยู่ในระดับปานกลาง	ชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องข้างต้นนี้อยู่ในระดับปานกลาง
<p>ความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม</p> <p>ในปัจจุบันนี้ การเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง ตนเองเห็นว่า เป็นสิ่งที่สำคัญ และชาวไทยกะเหรี่ยงเกือบจะทุกคนในหมู่บ้าน อาจจะทำได้ถูกต้อง ตามกฎหมาย หรือตามระเบียบของทางราชการ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงรุ่นเก่าเกือบจะทั้งหมดไม่ได้รับการศึกษา (ในระบบโรงเรียน) ดังนั้นจึงไม่มีความรู้ ซึ่งอาจจะมีการทำผิดพลาดได้ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ คือ พวกวัยรุ่นหรือคนที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี เท่านั้น ที่เกินกว่าครึ่งจะได้รับการศึกษา (ในระบบโรงเรียน) พวกเขาจึงมีความรู้ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. นี้แล้ว แต่หากว่าทางโปรแกรมจะมาฝึกอบรมชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ตนเองก็เห็นว่า เป็นเรื่องที่ดี และจะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่</p>			

จากการสัมภาษณ์นักกีและศิลปินประจำเผ่า สามารถสรุปได้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย(เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) กับผู้นำชุมชน คือ 1)หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง 2)ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน 3)หมอผีประจำเผ่า และ 4)นักกีและศิลปินประจำเผ่ากะเหรี่ยง พบว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.

ในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท คือ 1) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง (เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 129 คน) 2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (4 คน) และ 3) ผู้นำชุมชน (4 คน) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันเป็นสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ประเภท มีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกในปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากแยกเป็นรายประเภท และรายเรื่องย่อยที่นำมาสำรวจ จะมีระดับมากหรือน้อยที่แตกต่างกันไป ในทางตรงกันข้ามชาวไทยกะเหรี่ยงมีความคาดหวังที่จะมีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนากับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ และพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

หลังจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยได้สนทนากับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการของโปรแกรม และขอให้ผู้นำชุมชนช่วยพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการของโปรแกรมไว้อย่างคร่าว ๆ จำนวน 6 ประเด็น จากนั้นจึงนำเสนอกับผู้นำชุมชน คือ หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้านหมอผีประจำเผ่า และกวีและศิลปินประจำเผ่า ซึ่งผู้นำชุมชนแต่ละท่านได้ให้ความคิดเห็นไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ผู้นำชุมชน	ประเด็นวัตถุประสงค์ด้านการเลือกตั้ง อบต.					
	การเพิ่มระดับความรู้	การเพิ่มระดับทัศนคติที่เหมาะสม	การเพิ่มระดับมโนธรรมสำนึก	การเพิ่มจำนวนผู้ใช้สิทธิ	การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกำกับตัวอย่างถูกต้องและวิจรรย์ญาณ	การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง
หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้ น่าจะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่ากับกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะได้มีความรู้ อย่างแท้จริง ที่ผ่านมาจากชาวบ้าน จะมีความรู้เพียงแค่ว่าเห็นเท่านั้น และถ้าจะมีการสาธิตให้ดู และให้ชาวบ้านทดลองปฏิบัติ ก็จะทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มระดับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้ น่าจะเป็นการสร้างความรู้สึก ความเห็นที่ถูกต้องให้กับผู้ที่ยังไม่เข้าใจที่อาจจะยังมีบ้างได้ ได้มีทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่ดีขึ้น และใส่ใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนี้มากยิ่งขึ้น	การจัดโปรแกรมเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้จัก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูก หรือมีมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น น่าจะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่า เพราะจะทำให้เขามีจิตสำนึกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง อบต. ตระหนักในหน้าที่ และใช้สิทธิของตนเองตามกฎหมาย และประเด็นที่สำคัญคือ ได้ตัวแทนที่แท้จริงของชาวบ้านไปทำหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถเพิ่มจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก ซึ่งเขาให้เหตุผลว่าดีในแง่ที่มีได้หมายถึงประโยชน์ของผู้สมัคร แต่จะทำหน้าชาวบ้านรู้หน้าที่ และหากสามารถเพิ่มจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้เข้าใกล้ 100 เปอร์เซ็นต์ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในความเป็นจริง ก็น่าจะขาดคนที่ไม่สามารถเดินทางมาได้ เพราะไปทำงานไกลๆ ซึ่งตามความเห็นของตนแล้ว หากมีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 90 ก็น่าจะเป็นที่พอใจแล้ว	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถทำให้ชาวบ้านเข้าใจ ขั้นตอนการเลือกตั้ง การกับัตร และตัดสินใจเลือกอย่างใคร่ครวญ รอบคอบได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่า ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านรู้ข้อเท็จจริง ที่ผ่านมาจากเขาอาจจะยังไม่รู้ หรือรู้เพียงบางส่วนเท่านั้น เพื่อจะสามารถนำเอาสิ่งที่ได้รับจากโปรแกรม กชน. นี้ไปใช้ในการปฏิบัติจริงต่อไป	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถลดปัญหาการซื้อเสียงขายเสียงเลือกตั้งได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก ซึ่งตนเองมั่นใจว่า หากคนมีความรู้เพิ่มขึ้น ก็จะ สามารถลดปัญหาการซื้อเสียงขายเสียงได้จริง เป็นการจัดคนไม่ดีออกไปจากวงจร ซึ่งจะรวมไปถึงการเลือกตั้งในทุกระดับอีกด้วย และในอีกแง่หนึ่ง มันจะมีผลดีต่อส่วนรวม คือชาวบ้านจะมีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจมากขึ้น และจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมในการพัฒนาต่อไปให้ง่ายขึ้น

ผู้นำชุมชน	ประเด็นวัตถุประสงค์ด้านการเลือกตั้ง อบต.					
	การเพิ่มระดับความรู้	การเพิ่มระดับทัศนคติที่เหมาะสม	การเพิ่มระดับมโนธรรมสำนึก	การเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ	การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกำกับตัวอย่างถูกต้องและมีวิจารณ์	การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง
ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้จะเป็นสิ่งที่ดีและเห็นด้วยอย่างมาก เพราะจะเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในอีก 2 ปีข้างหน้าจะต้องใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในบัตรเลือกตั้งตามระเบียบของ กกต. และนอกจากนั้นจะต้องเลือกนายกอ.บต.เพิ่มขึ้นอีก 1 บัตร จากบัตร ส.อบต. เป็น 2 บัตรด้วย ก็จะทำให้ชาวบ้านสืบสนได้	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มระดับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้เป็นสิ่งที่ดีและเห็นด้วยอย่างมาก เพราะชาวบ้านจะได้มีทัศนคติที่ดี และที่ถูกต้องกับการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งเป็นของใหม่ และเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากที่สุด และบ้านมากที่สุด และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านมากที่สุด แม้ว่าชาวบ้านจะมีประสบการณ์มาจากการเลือกตั้งอื่นๆ ด้วยแล้วก็ตาม	การจัดโปรแกรมเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้จัก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูก หรือมีมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ในครั้งนี้เป็นสิ่งที่ดีและเห็นด้วยอย่างมาก เพื่อที่พวกเขาจะได้มีความตื่นตัวและตระหนักในความสำคัญของการเลือกตั้ง อบต. มากขึ้น ทั้งนี้ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ทางด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามหน้าที่	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก จะทำให้เขาเป็นคนรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองต้องปฏิบัติ และต้องการให้มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะทำให้ชาวบ้านสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง ทำเรื่องหมายในบัตรได้อย่างถูกต้องทำให้เป็นบัตรดี และตัดสินใจเลือกอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีและสมควรอย่างยิ่งหากทำได้	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะทำให้ชาวบ้านร่วมมือกันป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง คือ การซื้อเสียงขายเสียงได้ก็จะ เป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะจะทำให้คนดีตามความต้องการอย่างแท้จริงของชาวบ้านมาเป็น อบต. พัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ
หมอผีประจำเผ่า	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้จะเป็นสิ่งที่ดี กับกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะได้มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการสอนเกี่ยวกับเรื่องการทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้งด้วยก็จะดีมาก	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มระดับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้จะเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึว่าการเลือกตั้ง อบต. เป็นสิ่งที่สำคัญกับชีวิตของเขา เขาจะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และจะต้องกากบาทเลือกให้ถูกต้อง	การจัดโปรแกรมเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้จัก รู้คิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูก หรือมีมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น น่าจะเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะกับเด็กรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยเลือกตั้ง หรือคนที่เคยเลือกตั้งแล้วแต่ยังไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริง	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดี คือ ถ้าเพิ่มคนไปเลือกตั้งให้ได้มากขึ้น ยิ่งมากก็ยิ่งดี ให้คนอายุ 18 ปีขึ้นไป ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันให้ใกล้กับ 100 เปอร์เซ็นต์มากที่สุด	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง กาบัตรเลือกตั้งได้ถูกต้อง คือ เป็นบัตรดี และการเลือกอย่างใคร่ครวญรอบคอบก่อนได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก ซึ่งตนเองปรารถนาให้เป็นอย่างนั้น	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก ถ้าไม่มีคนซื้อเสียงขายเสียงเลยก็จะดีที่สุด เพราะการซื้อเสียงขายเสียงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ถ้าเขาไม่ให้เราก็ดีแล้ว เราก็ออยู่แบบนี้ได้ เงินแก่เล็กน้อยๆ มันกินไม่ได้หรอก

ผู้นำชุมชน	ประเด็นวัตถุประสงค์ด้านการเลือกตั้ง อบต.					
	การเพิ่มระดับความรู้	การเพิ่มระดับทัศนคติที่เหมาะสม	การเพิ่มระดับมโนธรรมสำนึก	การเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ	การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกำกับตัวอย่างถูกต้องและมีวิจารณ์ญาณ	การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง
กวีและศิลปินประจำเผ่า	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเลือกตั้ง อบต. ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน จะเป็นสิ่งที่ดีดีมาก เพราะตนคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนมีความตั้งใจดีเรื่อง การเลือกตั้ง อบต. แต่อาจจะยังไม่มีความรู้ที่ถูกต้อง ดังนั้น หากการจัดโปรแกรม กศน. จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เพิ่มมากขึ้นได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดี เพราะชาวบ้านจะได้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ไม่มีบัตรเสีย หรือ อาจจะมีแต่ก็ได้น้อยที่สุด	การจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มระดับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ในครั้งนี้ น่าจะดีมาก	การจัดโปรแกรมเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูก หรือมีมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น น่าจะเป็นสิ่งที่ดีมาก	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก แล้วถ้าหากมีคนมาสอนมาแนะนำ เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งที่แต่เดิมเพิกเฉยไม่ยอมไปใช้สิทธิ พอเขามีความรู้แล้วเขาก็จะไปใช้สิทธิด้วยเช่นกัน	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถทำให้ ชาว ำ ไทย กะเหรี่ยงปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง กาบัตรเลือกตั้งได้ถูกต้อง เป็นบัตรดี และเลือกโดยใช้ความคิดอย่างรอบคอบได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก และตนเองเห็นด้วยอย่างยิ่ง	หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น สามารถป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก และตนเองเห็นด้วยอย่างยิ่ง
สรุป	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้	ผู้นำชุมชนทุกคนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในข้อนี้

จากการสนทนากับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ผู้นำชุมชนเห็นด้วยกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมทั้ง 6 ข้อ ที่ผู้วิจัยนำเสนอ

2. การพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

ในการสนทนากับผู้นำชุมชนทั้ง 4 ท่าน คือ หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้านหมอผีประจำเผ่า และกวีและศิลปินประจำเผ่า ทุกคนมีความเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 6 ข้อ และมีความต้องการให้เกิดผลลัพธ์ และผลที่จะตามมาของโปรแกรม ซึ่งจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 6 ข้อข้างต้น คือ

ผลลัพธ์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 1) วัตถุประสงค์ด้านการเพิ่มระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. มีผลลัพธ์คือ ผู้เรียนและชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. เพิ่มมากขึ้น
- 2) วัตถุประสงค์ด้านการเพิ่มระดับทัศนคติที่เหมาะสมด้านการเลือกตั้ง อบต. มีผลลัพธ์คือ ผู้เรียนและชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับทัศนคติที่เหมาะสมด้านการเลือกตั้ง อบต. เพิ่มมากขึ้น
- 3) วัตถุประสงค์ด้านการเพิ่มระดับมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. มีผลลัพธ์คือ ผู้เรียนและชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. เพิ่มมากขึ้น

ผลที่ตามมาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 4) วัตถุประสงค์ด้านการเพิ่มจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. มีผลที่ตามมาคือ เมื่อถึงกำหนดเวลาการเลือกตั้ง อบต. ในปี พ.ศ. 2550 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น
- 5) วัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติตามขั้นตอนและการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.อย่างถูกต้องและมีวิจารณญาณ มีผลที่ตามมาคือ เมื่อถึงกำหนดเวลาการเลือกตั้ง อบต. ในปี พ.ศ. 2550 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง การกาบัตรเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องและนอกจากนั้นจะต้องพิจารณาเลือกผู้สมัครอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เหตุผล และคิดใคร่ครวญมากยิ่งขึ้น
- 6) วัตถุประสงค์ด้านการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีผลที่ตามมาคือ เมื่อถึงกำหนดเวลาการเลือกตั้ง อบต. ในปี พ.ศ. 2550 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านจะร่วมกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คอยสอดส่องดูแลไม่ให้มีคนหนึ่งคนใดซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง และหากมีการซื้อเสียงขายเสียงเกิดขึ้น ก็จะรีบแจ้งกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการ โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใดๆ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนากับ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

จากการสนทนากับผู้นำชุมชน 4 คน คือ หัวหน้าเผ่า ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน หมอผี และ กวีและศิลปินประจำเผ่า พบว่า ผู้นำชุมชนทั้งหมดมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่า วัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือผลที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการตามโปรแกรม ควรจะเป็นการเพิ่มระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. การเพิ่มจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้องและอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งมีการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

ในขั้นตอนการกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลจาก ผู้นำชุมชน 4 ท่าน คือ 1) หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง 2) ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน 3) หมอผีประจำเผ่า และ 4) กวีและศิลปินประจำเผ่า เพื่อขอรับความช่วยเหลือทางด้านทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ใน โปรแกรม และความสนับสนุนในด้านต่างๆ ของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้ คือ

1. หัวหน้าเผ่ากะเหรี่ยง

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง อาสาให้ความอนุเคราะห์สถานที่ ที่จะใช้ในการจัดฝึกอบรม คือศาลาใต้หอคระจายข้าวหน้าบ้านของตน หรืออาสาจะไปติดต่อและ ประสานงานกับทางวัดป่าที่หลังหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก เพื่อขอใช้สถานที่คือศาลารวมใจเป็นสถานที่ จัดฝึกอบรมก็ได้ และยินดีให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรมอื่นๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่อง ขยายเสียง ไฟฟ้า อาหาร น้ำดื่ม และอุปกรณ์ประกอบเพื่อเลี้ยงอาหารกลางวันผู้เข้าร่วม ฝึกอบรม และอาสาไปขอยืมอุปกรณ์ เช่น บอร์ดติดประกาศขนาดใหญ่ โต๊ะ เก้าอี้ จาก องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา

2. ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมในกิจกรรมของผู้วิจัยและ โปรแกรม การศึกษานอกระบบ โรงเรียนกำลังดำเนินการภายในหมู่บ้าน และยินดีบริจาคอาหาร และน้ำดื่ม สนับสนุนระหว่างการจัดฝึกอบรมจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังอาสาเป็นแม่ครัวในการจัดเตรียม อาหารให้ด้วย

3. หมอผีประจำเผ่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ยินดีที่จะสนับสนุนผู้วิจัยและ โปรแกรมที่จะจัดขึ้นด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทราบ และยินดีให้ ลูกสาว (นางสาวมีลาโงย ธารศิลาคีรี) และลูกชาย (นายอนุชา ธารศิลาคีรี) ของตนไปทำหน้าที่ อาสาสมัครด้วยหากโปรแกรม ต้องการ

4. กวีและศิลปินประจำเผ่า

ผู้ให้ข้อมูลยินดีที่จะสนับสนุนสถานที่ที่จะใช้ในการจัดฝึกอบรม คือ ศาลาริมลำธารน้ำตกคลองลานหน้าบ้านของตนเอง ซึ่งเป็นศาลาไม้ไผ่ขนาดใหญ่พอสมควร สามารถจุคนได้ไม่เกิน 20 คน และยินดีที่จะเลี้ยงอาหารเท่าที่ตนเองจะให้ และให้ยืมอุปกรณ์ทุกอย่างภายในบ้านเท่าที่ตนเองมีเพื่อใช้สนับสนุนการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านได้ทราบข่าวสารของทางโปรแกรมอีกด้วย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

จากการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชน 4 คน เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน พบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนยินดีที่จะให้ความสนับสนุน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่ ส่วนทางด้านทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในโปรแกรม ผู้นำชุมชนยินดีที่จะเข้าร่วม โดยการทำงานด้านประสานงานของโปรแกรมกับชาวบ้าน จัดหาสถานที่ จัดหาอาหาร น้ำดื่ม วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรม เช่น บอร์ด กระดาน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ และอาสาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จำเป็นที่จะต้อง มีอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่งเพื่อช่วยงานในขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญๆ ของโปรแกรม ซึ่งอาสาสมัครจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นชาวไทยกะเหรี่ยงที่เป็นสมาชิกของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6
3. มีความสามารถทางด้านการวาดภาพพอสมควร
4. มีเวลาว่างพอที่จะทำงานให้กับโปรแกรมได้
5. มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมทำงานเป็นอาสาสมัคร โดยไม่มีค่าตอบแทน

จากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงขอความคิดเห็นจากผู้นำชุมชน คือ 1) หัวหน้าเผ่า 2) ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน 3) หมอผีประจำเผ่า และ 4) กวีและศิลปินประจำเผ่า เพื่อช่วยให้แนะนำสมาชิกในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ที่จะสามารถมาเป็นอาสาสมัครให้กับโปรแกรมได้ ผู้นำชุมชนแต่ละคนได้ให้ความคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. หัวหน้าเผ่า และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ 18 นายณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แนะนำสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 5 คน เพื่อเป็นอาสาสมัครของโปรแกรมนี้อย่างมีคุณสมบัติสำคัญๆ ตามที่โปรแกรมต้องการ คือ

1) นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง อายุ 17 ปี (ผู้อำนวยการศูนย์ชาวเขา ก็ได้แนะนำชาวไทยกะเหรี่ยงผู้นี้ในฐานะที่เธอเป็นผู้นำกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน)

- 2) นางสาววิมล (น้อหงะ) ตะแก็ อายุ 16 ปี
- 3) นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาดี อายุ 15 ปี
- 4) นางสาวยุรฉัตร (มีจะ) วันอินทร์ อายุ 17 ปี
- 5) เด็กหญิงวารารณ์ (หน่ออวรา) นาตรี อายุ 14 ปี

2. ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน นางสมบัติ มีสวัสดิ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แนะนำสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 5 คน เพื่อเป็นอาสาสมัครของโปรแกรมนี้อย่างมีคุณสมบัติสำคัญๆ ตามที่โปรแกรมต้องการ คือ

- 1) นางสาวสุรีย์พร แจงทอง อายุ 17 ปี
- 2) นายสุพรรณ แจงทอง อายุ 19 ปี
- 3) นางสาวอจรรร่า มีสวัสดิ์ อายุ 24 ปี

- 4) นายจอณิพอ วนาศีรีวรรณ อายุ 16 ปี
- 5) นางสาวมีปรีพอ วนาศีรีวรรณ อายุ 15 ปี

3. หมอผีประจำเผ่า นายจอปรีอ ธารศิลาศีรี

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แนะนำสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 5 คน เพื่อเป็นอาสาสมัครของโปรแกรมนี้ ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญๆ ตามที่โปรแกรมต้องการ คือ

- 1) นางสาวมีปรีพอ วนาศีรีวรรณ อายุ 15 ปี
- 2) นายสมพิศ วนาศีรีวรรณ อายุ 16 ปี
- 3) นายจอณิพอ วนาศีรีวรรณ อายุ 16 ปี
- 4) นางสาวมีลาโงย ธารศิลาศีรี อายุ 26 ปี
- 5) นายอนุชา ธารศิลาศีรี อายุ 20 ปี

4. กวีและศิลปินประจำเผ่า นายพะชะนุย คามภูผา

ผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้นำชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แนะนำสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 5 คน เพื่อเป็นอาสาสมัครของโปรแกรมนี้ ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญๆ ตามที่โปรแกรมต้องการ คือ

- 1) นางสาวเจาะมิแสะ คามภูผา อายุ 38 ปี
- 2) นางสาวมะโยที คามภูผา อายุ 21 ปี
- 3) นายไชยา คามภูผา อายุ 19 ปี
- 4) นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง อายุ 17 ปี
- 5) นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาดี อายุ 15 ปี

จากการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับอาสาสมัครที่จะมาช่วยงานในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่าผู้นำชุมชนทุกคนยินดีที่จะแนะนำสมาชิกในหมู่บ้านให้กับโปรแกรม และผู้วิจัยได้พิจารณาผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและเหมาะสมที่สุดที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีมงานไว้ 5 คน คือนางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง อายุ 17 ปี นางสาววิมล (น้อหงะ) ตะแก็่ อายุ 16 ปี นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาดี อายุ 15 ปี นางสาวยุรฉัตร (มีจะ) วันอินทร์ อายุ 17 ปี และ เด็กหญิงวรารณณ์ (หน่ออวรา) นาตรี อายุ 14 ปี ซึ่งเหตุผลที่เลือกกลุ่มอาสาสมัครทั้ง 5 คนนี้ คือ อาสาสมัครทั้ง 5 คน มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น และนอกจากนั้นยังเป็นเพื่อนสนิทกัน มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน จึงสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้อะนุกระบบโรงเรียน และนางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง โดยคำแนะนำของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกำแพงเพชรให้กับผู้วิจัยได้รู้จัก เธอได้มาช่วยงานในโปรแกรมตั้งแต่

ขั้นตอนที่ 2 ของโปรแกรม คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย โดยการช่วยเป็นล่ามในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คือ หมอผีประจำเผ่า และกวีและศิลปินประจำเผ่า และช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจสถานการณ์ของชุมชนกับชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้าน นอกจากนี้ในประการสำคัญ คือ อาสาสมัครทุกคนเคยมีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลกับหมู่บ้าน คือ เคยร่วมทำงานเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านให้กับเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองลาน เมื่อ 1 เดือนก่อนที่ผู้วิจัยจะรับสมัครอาสาสมัครเพื่อมาช่วยงานในโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนนี้ ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครทั้ง 5 คน จะได้เริ่มทำงานร่วมกับผู้วิจัยในโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตั้งแต่ขั้นตอนที่ 6 เป็นต้นไป ดังมีหน้าที่โดยสรุปที่อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องปฏิบัติร่วมกับผู้วิจัย คือ

ขั้นตอนที่ 6 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทำหน้าที่ระดมสมองเรื่องวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต. ในอดีตกับปัจจุบัน และสิ่งที่คาดหวังในเกิดขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยทำหน้าที่สอบถาม เพื่อกระตุ้นให้อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 7 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันประเมินข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดในเบื้องต้นนี้ เพื่อสรุปสถานการณ์ของหมู่บ้าน และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการสร้างแผนการสอนและสื่อการสอนต่างๆ

ขั้นตอนที่ 8 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันตัดสินใจว่าแผนการสอน ควรจะนำเสนอเนื้อหา และกิจกรรม โดยให้น้ำหนักที่แตกต่างกันตามข้อมูลสรุปสถานการณ์ของหมู่บ้าน จากนั้นจึงลงมือสร้างแผนการสอน โดยแบ่งออกเป็น 9 หน่วยการเรียน

ขั้นตอนที่ 9 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันตัดสินใจว่าสื่อการสอนตามแผนการสอนควรจะมีอะไรบ้าง จากนั้นจึงลงมือสร้างสื่อการสอนเพื่อใช้ประกอบกับแผนการสอน

ขั้นตอนที่ 10 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันจัดกิจกรรมการสอบก่อน (Pre-test) ของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 11 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง จำนวน 2 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีทักษะในการสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้ในระดับพอใช้เท่านั้น และอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงอีก 1 คน ทำหน้าที่ช่วยเหลือครูผู้สอน ส่วนอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงที่เหลืออีก 2 คน และผู้วิจัยร่วมกันทำหน้าที่บันทึกคำหลักที่ได้จากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 12 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง จำนวน 2 คน และผู้วิจัยร่วมกันสรุป และนำเสนอคำหลักที่ได้จากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงให้กับครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 13 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทำหน้าที่ช่วยเหลือครูผู้สอนในกิจกรรม

การเรียนการสอน และกิจกรรมภาคปฏิบัติโดยการร่วมแสดงบทบาทสมมติ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งจำลอง และร่วมกับผู้วิจัยจัดกิจกรรมการสอบหลัง (Post-test) ของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 14 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. และจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ขั้นตอนที่ 15 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันแจกคู่มือการเลือกตั้ง อบต. ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ร่วมกันจัดประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการโดยการจัดการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรม และประสานงานกับผู้ควบคุมหอกระจายข่าวของหมู่บ้านให้ช่วยรายงานผลลัพท์และคุณค่าของโปรแกรมให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเพื่อทราบ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

จากการพิจารณาคณะสมบัติของกลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงที่ผู้นำชุมชนทั้ง 4 คน ให้ความคิดเห็นโดยการนำเสนอชื่อเพื่อมาเป็นอาสาสมัครของโปรแกรม กับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้า รวมทั้งความเหมาะสมของการทำงานร่วมกันเป็นทีม ประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่มอาสาสมัคร และขนาดของกลุ่มอาสาสมัคร ผู้วิจัยจึงคัดเลือกอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงไว้จำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยงานในโปรแกรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ขั้นการออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ

ในขั้นการออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 9 ขั้นตอนของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 6 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน

ขั้นตอนที่ 8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่

ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

ขั้นตอนของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

ในการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 5 คน เรื่องการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต. ในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมืออาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน คือ นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง นางสาววิมล (น้อหงะ) ตะแก็่ นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาคำ นางสาวยุรฉัตร (มีจะ) วันอินทร์ และเด็กหญิงวารภรณ์ (หน่ออรา) นาตรี ช่วยกันระดมสมอง เรื่องการเลือกตั้ง อบต. โดยแบ่งหัวข้อเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ และส่วนที่สองเป็นเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการระดมสมองของอาสาสมัคร ไว้ตามเนื้อหาข้าง

การเลือกตั้ง อบต. ที่งานวิจัยนี้ได้กำหนดไว้ คือ

1. การปกครองตนเอง
2. หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.
3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
5. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.
6. การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างรอบคอบ
7. การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
8. ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
9. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ผลของการระดมสมองมีรายละเอียดโดยสรุปดังต่อไปนี้ คือ

1. การปกครองตนเอง

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องการปกครองตนเอง ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

1.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทางราชการต่างๆ มาตัดสินใจแทนชาวไทยกะเหรี่ยง และสั่งให้ชาวไทยกะเหรี่ยงให้ทำ หรือลงมือปฏิบัติในสิ่งที่พวกเขาไม่ต้องการ ไม่ชอบ ไม่เห็นความสำคัญ หรือไม่ได้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับพวกเขา อาทิเช่น การสร้างคຸ້ມສາລາของຄຸ້ມບ້ານ ซึ่งชาวไทยกะเหรี่ยงเห็นว่า มันเป็นความต้องการของเจ้าหน้าที่ของทางราชการแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่มิได้เป็นความต้องการใดๆ หรือมีประโยชน์โดยตรงกับพวกเขาเลย ดังนั้น แม้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องให้ความร่วมมือกับนโยบายนี้ของทางหน่วยงานราชการ ก็ต้องช่วยกันลงมือสร้างคຸ້ມສາລາประจำຄຸ້ມບ້ານขึ้นมา แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงก็ได้เต็มใจที่จะปฏิบัติ

1.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ การที่ชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันตัดสินใจเลือกที่จะทำสิ่งใดตามความคิดเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิกในหมู่บ้านเอง ซึ่งมันจะเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการ มีความรู้สึกว่าจะชอบ มีความสำคัญกับพวกเขา และเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับพวกเขา อาทิเช่น เมื่อสะพานข้ามลำธารน้ำตกคลองลานอันเก่าซึ่งทำด้วยไม้เกิดพังลง ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านก็ร่วมกันลงแรงสร้างสะพานใหม่ขึ้นมาแทน โดยที่ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องให้

ประโยชน์จากสะพานนี้ จึงเป็นความต้องการโดยตรงของพวกเขา ดังนั้นชาวไทยกะเหรี่ยงทุกๆ คน จึงยินดีที่จะมีส่วนร่วมโดยการลงแรงในการร่วมกันสร้างสะพานอย่างเต็มใจที่จะปฏิบัติ และมีความสุขที่ได้ทำ

2. หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

2.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ ในวันเลือกตั้ง อบต. มีชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนไม่สนใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ห้างๆ ที่ตนเองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ พวกเขาจะสนใจทำแต่ธุระของตนเอง หรือทำแต่กิจกรรมที่ตนเองสนใจ พอใจเท่านั้น ไม่ยอมเสียสละเวลาในการทำหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

2.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ในวันเลือกตั้ง อบต. ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านที่มีสิทธิเลือกตั้งพากันไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างพร้อมเพรียง ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ หน่วยเลือกตั้งที่ทางราชการกำหนด นอกจากนั้น ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกๆ ยังต้องทำหน้าที่กระตุ้น ชักชวน เชิญชวน ให้ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน เพื่อนฝูง คนรู้จัก ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. กันอีกด้วย เพื่อให้หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกมีอัตราผู้ไปใช้สิทธิครบร้อยละร้อยเปอร์เซ็นต์หรือใกล้เคียงร้อยเปอร์เซ็นต์มากที่สุด ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกๆ คนจะต้องเสียสละเวลาส่วนตัวในการทำกิจกรรมและธุระต่างๆ ในชีวิตของตนเอง ไปทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

3. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

3.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. คือ คนที่ไม่ได้สัญชาติไทย คนบ้า คนที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในพื้นที่ของตำบลไม่เกิน 1 ปี และพระ

3.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. คือ คนที่มีสัญชาติไทย(มีบัตรประจำตัวประชาชน) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่ของตำบลติดต่อกันตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ไม่เป็นนักบวช ถึงจะเป็นคนพิการ คนแก่ หรือคนไม่รู้หนังสือ ก็มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้

4. ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

4.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนไม่เข้าใจขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องว่าจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่ทางราชการกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ทำให้เมื่อไปใช้สิทธิที่หน่วยเลือกตั้ง เกิดความสับสน ต้องให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยแนะนำ หรือการขาดหลักฐานที่จำเป็นซึ่งจะต้องใช้ประกอบการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง อบต. และในประการสำคัญที่ชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ก็คือ การฉกฉวยเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง และผู้ที่ปฏิบัติก็จะต้องถูกเจ้าหน้าที่จับกุมและดำเนินคดีเป็นเรื่องราวเดือดร้อน ทั้งๆ ที่ชาวไทยกะเหรี่ยงมีเจตนาที่จะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงแต่เป็นเพียงเพราะความไม่รู้ ไม่เข้าใจขั้นตอนการเลือกตั้งเท่านั้นจึงทำให้ปฏิบัติไม่ถูกต้อง

4.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนมีความเข้าใจขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ตามที่ทางราชการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง คือ 1) ตรวจสอบรายชื่อ 2) ยื่นบัตรประจำตัวประชาชนให้กับเจ้าหน้าที่ 3) พิมพ์ลายนิ้วมือ 4) รับบัตรเลือกตั้ง 5) นำบัตรไปทำเครื่องหมายในคูหา และ 6) พับบัตรไว้ตามรอยเดิมแล้วนำไปหย่อนลงในหีบบัตรด้วยตนเอง ดังนั้นเมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงเข้าใจขั้นตอนตามลำดับเหล่านี้แล้ว ก็จะทำให้ไปใช้สิทธิที่หน่วยเลือกตั้งได้

อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับการนำหลักฐานต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ไปพร้อมด้วย จึงทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางกลับไปค้นหาที่บ้านแล้วย้อนกลับมาใช้สิทธิใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้ต้องเสียเวลาทั้งฝ่ายผู้ใช้สิทธิและเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง และในประการที่สำคัญก็คือ ไม่มีชาวไทยกะเหรี่ยงคนใดถึงกับบัตรเลือกตั้ง อบต. อย่างเด็ดขาด

5. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

5.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนไม่เข้าใจว่าจะต้องทำเครื่องหมายอย่างไรลงในบัตรเลือกตั้ง อบต. และเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ได้กี่คน จึงทำให้ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. เกิดบัตรเสียขึ้นจำนวนหนึ่งในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งถือว่าเป็นคะแนนที่ต้องสูญเปล่าไป ไม่สามารถนำมานับรวมเป็นคะแนนสนับสนุนผู้สมัครคนไหนคนใดได้

5.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนสามารถทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง และในการเลือกตั้งครั้งต่อไปในปี พ.ศ.2550 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านจะต้องเลือกนายก อบต. โดยตรงเพิ่มขึ้นอีก 1 คน จากแต่เดิมที่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2546 ที่เลือกสมาชิกสภา อบต. ได้เพียง 2 คนเท่านั้น และนอกจากนั้น ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องสามารถใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทบั้งลงในบัตรเลือกตั้ง นายก อบต. (สีแดง) เลือกได้ 1 คน และบัตรเลือกตั้ง สมาชิกสภา อบต. (สีน้ำเงิน) เลือกได้ 2 คน ได้อย่างถูกต้อง คือไม่มีบัตรเสียเลย หรือมีจำนวนน้อยที่สุด

6. การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างรอบคอบ

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างรอบคอบ ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

6.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยที่ไม่มีใครควรวนอย่างรอบคอบด้วยเหตุผลว่าผู้ที่ตนเองเลือกมีคุณสมบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง แต่ตัดสินใจเลือกโดยใช้ความสนิทสนมส่วนตัว เช่น เป็นญาติพี่น้อง เป็นเพื่อน เป็นผู้มีบุญคุณกันมา เป็นเจ้าหนี้ ฯลฯ ซึ่งมีใช้คุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะใช้นามาเป็นเหตุผลในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนของตนเองในองค์การบริหารส่วนตำบล

6.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบโดยการใช้เหตุผลว่าผู้ที่ตนเองเลือกมีคุณสมบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง อาทิเช่น เป็นคนขยัน ซื่อสัตย์ คนดี รับผิดชอบในหน้าที่ มีความสามารถ เก่ง เสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความจริงใจ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะใช้นามาเป็นเหตุผลในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนเองในองค์การบริหารส่วนตำบล

7. การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

7.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เกิดขึ้นในหมู่บ้าน คือ มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. บางคนให้เงินซื้อเสียง หรือให้สิ่งของกับชาวไทยกะเหรี่ยงโดยหวังว่าจะได้คะแนนเสียงแลกเปลี่ยน และชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนก็ยินดีที่จะรับเงิน หรือสิ่งของเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าเขากำลังขัดสน หรือเพราะความโลภ

7.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ไม่ต้องการให้มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยไม่ต้องการให้มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. คนหนึ่งคนใดให้เงิน

ชื่อเสียง หรือให้สิ่งของกับชาวไทยกะเหรี่ยงเพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง และชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านก็ไม่ยินดีที่จะรับเงิน หรือสิ่งของเหล่านั้น โดยจะกล่าวปฏิเสธไม่รับ และไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้การสนับสนุนใดๆ กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ที่มาชื่อเสียงพวกเขา

8. ผลเสียของการชื่อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องผลเสียของการชื่อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

8.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ที่ทุจริต เมื่อชนะการเลือกตั้ง และได้เป็น อบต. แล้ว มาถอนทุนคืน ด้วยการโกงเงินงบประมาณในการพัฒนาของหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านไม่เจริญ ล้าหลังกว่าหมู่บ้านอื่นๆ

8.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ที่สุจริต เมื่อชนะการเลือกตั้ง และได้เป็น อบต. แล้ว ก็อาสาและเสียสละเข้ามาทำงานอย่างแท้จริง และทำงานอย่างเต็มที่ ด้วยการนำเงินงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน มาพัฒนาให้หมู่บ้านเจริญและพัฒนาขึ้น กว่าหมู่บ้านอื่นๆ ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านก็จะมีแต่ความสุขจากผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้น

9. การป้องกันการชื่อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

อาสาสมัครของโปรแกรมทั้ง 5 คน ช่วยกันระดมสมองและให้ความเห็นในเรื่องการป้องกันการชื่อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ตามการรับรู้ ความรู้สึก หรือการปฏิบัติของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไว้ ดังนี้

9.1 เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบันหรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่เป็นเรื่องราวในอดีต หรือชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ต้องการให้เป็นก็คือ เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงพบเห็น หรือรู้เห็นกับการชื่อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. บางคนจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับ โดยการแกล้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น หรืออาจจะไปขอรับเงินชื่อเสียงด้วย หรือให้การสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ที่มาชื่อเสียงขายเสียงในหมู่บ้าน

9.2 เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงต้องการให้เป็นก็คือ เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงพบเห็น หรือรู้เห็นกับการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกๆ คนจะต้องถือว่าหากปล่อยให้เรื่องนี้เกิดขึ้นต่อไปก็จะมีผลกระทบกับตนเอง ดังนั้นจึงจะต้องช่วยกันป้องกัน สอดส่อง ดูแลไม่ให้มีการซื้อเสียงขายเสียงเกิดขึ้น และไม่ให้ความร่วมมือกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ที่มาซื้อเสียงขายเสียงในหมู่บ้าน โดยที่หากพบเห็นการซื้อเสียงขายเสียง ก็จะต้องรีบแจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ทางราชการทราบโดยทันที และไม่ยอมรับเงินหรือสิ่งของเพื่อการซื้อเสียงขายเสียงโดยเด็ดขาด

ข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดนี้ จะได้นำไปพัฒนาเป็นภาพที่แสดงความขัดแย้งในขั้นต่อไป

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

จากการร่วมกันระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน พบว่า มีความแตกต่างกันของเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นหัวข้อไว้ จำนวน 9 หัวข้อ ระหว่าง (1) เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ และ (2) เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน

เมื่ออาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้ช่วยกันระดมสมองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 9 หัวข้อย่อยในขั้นตอนที่ 6 สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงานแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากการประมวลผลในขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 ประเภท คือ 1) ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้าน 2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และ 3) ผู้นำชุมชน ให้อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้รับทราบ

หลังจากนั้น อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยจึงร่วมกันประเมินผลข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด และผู้วิจัยขอความร่วมมือให้อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวาดเป็นรูปภาพคู่ที่แสดงความขัดแย้งในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 9 เรื่อง ดังมีตัวอย่างภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (แผนภาพที่ 2 และแผนภาพที่ 3) ดังนี้ (ดูภาพอื่นๆ ที่ภาคผนวก หน้า 550-557)

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (เรื่องราวในอดีตหรือปัจจุบัน)

แผนภาพที่ 3 แสดงรูปภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (เรื่องราวใน
อนาคตที่ต้องการให้เป็น)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน

ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน ร่วมกันประเมินข้อมูลระดับความรู้
ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้านที่ได้จาก
การสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงใน
ขั้นตอนที่ 6 จากนั้นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงจึงได้ใช้ข้อมูลข้างต้นร่วมกันวาดเป็นภาพที่แสดง
ความขัดแย้ง (Contradiction) จำนวน 9 คู่ 18 ภาพ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

ในขั้นตอนที่ 7 จากการประเมินข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้สรุปร่วมกันว่าในกระบวนการเรียนการสอนเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ควรจะนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่ให้น้ำหนักของการเรียนการสอนแตกต่างกันไปตามข้อมูลทั้งหมดที่ประเมินได้จากขั้นตอนที่ 2 (วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านการเลือกตั้ง อบต.) ประกอบกับขั้นตอนที่ 6 (สังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต. ในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน) ดังมีรายละเอียดคือ

ในการเสริมสร้างความรู้ ควรจะเน้นกระบวนการเรียนการสอน เรื่องที่ 3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. 4) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. 7) การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และ 9) การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ในการเสริมสร้างทัศนคติและมโนธรรมสำนึก ควรจะเน้นกระบวนการเรียนการสอน เรื่อง 1) การปกครองตนเอง 6) การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ และ 7) การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

นอกจากนั้น ควรจะมีกิจกรรมภาคปฏิบัติในเรื่องที่ 4) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และ 5) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ด้วยเหตุผลที่ว่าในการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไปของชาวไทยกะเหรี่ยงในปี พ.ศ.2550 ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงอีก 1 คนนอกเหนือไปจากสมาชิกสภา อบต. ที่เลือกได้หมู่บ้านละ 2 คน จึงมีบัตรเลือกตั้ง อบต. 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งนายก อบต. และบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. นอกจากนี้ยังจะมีการใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงบนบัตรเลือกตั้ง อบต. นอกเหนือจากการใช้ปากกาทำเครื่องหมายได้อีกด้วย

ดังนั้น แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาสาสมัครและผู้วิจัยได้พัฒนาร่วมกัน จึงมีลักษณะเฉพาะที่พัฒนามาจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยตรงจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกแห่งนี้ แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 9 หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบไปด้วย

- 1) ความคิดรวบยอด
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน
- 4) เนื้อหา
- 5) วิธีการสอน
- 6) การประเมินผล

ดังมีตัวอย่างรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ ต่อไปนี้ (กรณารายละเอียดของ เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอน ในภาคผนวก หน้า 496-524)

หน่วยที่ 2 เรื่อง หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ระยะเวลา 40 นาที)

- 1) ความคิดรวบยอดของหน่วยการเรียนรู้ คือ ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
- 2) วัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่ เหมาะสม และ เกิดมโนธรรมสำนึก ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน ประกอบไปด้วย ภาพวาดที่แสดงถึงความขัดแย้ง เรื่อง หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แผ่นพลิก ปากกาเมจิก ดินสอ กระดาษปรีฟ กระดาษ A4 เทป กาว
- 4) เนื้อหา ประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรม สำนึกเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 5) วิธีการสอน ประกอบไปด้วยภาคความรู้ (ระยะเวลา 5 นาที) เป็นกิจกรรมการบรรยาย และภาคทัศนคติและมโนธรรมสำนึก (ระยะเวลา 35 นาที) เป็นกิจกรรมการเข้ารหัส ถอดรหัส การแต่งประโยคทางเลือกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 6) การประเมินผล ด้วยแบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก และบทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (เครื่องมือชุดที่ 5) มีรายละเอียดของขั้นตอน ของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสรุป ดังที่นำเสนอในตารางที่ 14

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นตอนที่ 8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผน การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอน เป็นบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ประกอบไปด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็นภาคความรู้ ภาคทัศนคติ ภาคมโนธรรมสำนึก และภาคปฏิบัติ โดยการแสดงบทบาทสมมติ ใช้ระยะเวลาในกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที

ขั้นตอนที่ 9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ

ในขั้นตอนที่ 9 ประกอบไปด้วย 1) การสร้างสื่อการเรียนการสอน(เพิ่มเติมอื่นๆ) และ 2) วิธีการฝึกอบรมครูผู้สอนในโปรแกรม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างสื่อการเรียนการสอน(เพิ่มเติมอื่นๆ)

ต่อจากขั้นตอนที่ 8 คือการนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ นอกเหนือไปจากภาพแสดงความขัดแย้ง ที่อาสาสมัครวาดไว้ในขั้นตอนที่ 7 จำนวน 9 คู่ 18 ภาพ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ โดยที่สื่อการสอนนี้ ประกอบไปด้วย แผ่นพลิก บัตรรูปภาพ และสื่ออื่นๆ ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง(จำลอง) ดังมีตัวอย่างที่แสดงตามแผนภาพที่ 4 ถึง 15 (สื่อการสอนของหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ดูที่ภาคผนวก หน้า 558-575)

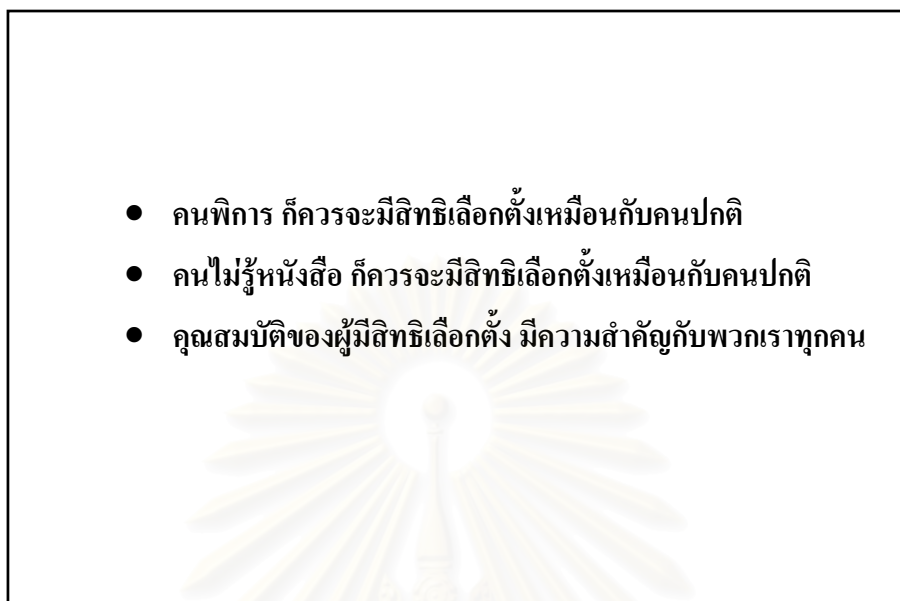
แผนภาพที่ 4 แสดงแผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

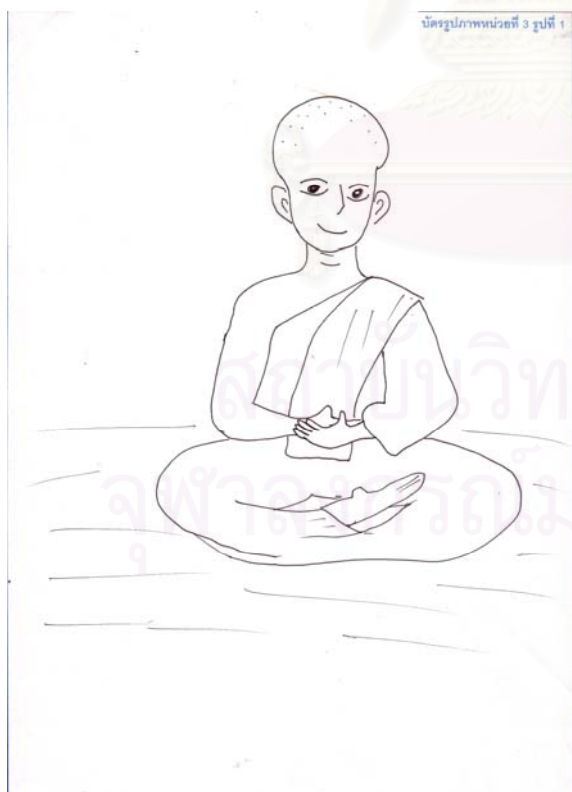
ผู้ที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ไม่เป็นนักบวช ไม่เป็นคนวิกลจริต และจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง

- พี่น้องกะเหรี่ยงที่จะไปเลือกตั้งได้จะต้องมีสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตำบลนี้ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- พี่น้องกะเหรี่ยงที่เป็นคนยากจน อ่านหนังสือไม่ได้ คนแก่ หรือคนพิการ ก็ไปเลือกตั้งได้
- แต่พี่น้องกะเหรี่ยงที่เป็น พระ หรือ คนสติไม่ดี ไปเลือกตั้งไม่ได้

แผนภาพที่ 5 แสดงแผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

แผนภาพที่ 6 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 1 รูปพระภิกษุ

แผนภาพที่ 7 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 2 รูปคนบ้า

แผนภาพที่ 8 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติ
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 3 รูปคนแก่

แผนภาพที่ 9 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
บัตรที่ 4 รูปคนมีบัตรประจำตัวประชาชน และอายุ 18 ปีขึ้นไป

แผนภาพที่ 10 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติ
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 5 รูปเด็ก

แผนภาพที่ 11 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
บัตรที่ 6 รูปคนมีชื่อในทะเบียนบ้านในตำบลไม่ครบ 1 ปี

แผนภาพที่ 12 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติ
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 7 รูปคนพิการ ขาขาด

แผนภาพที่ 13 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติ
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 8 รูปคนไม่รู้หนังสือ

แผนภาพที่ 14 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติ
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 9 รูปคนยากจน

แผนภาพที่ 15 แสดงบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง บัตรที่ 10 รูปคนที่ไม่ได้สัญชาติไทย

2. วิธีการฝึกอบรมครูผู้สอนของโปรแกรม

เมื่อผู้วิจัยพัฒนาแผนการสอนและสื่อการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) ร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการฝึกอบรมครูผู้สอนของโปรแกรมจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เข้าใจในเนื้อหา กิจกรรม ขั้นตอน หรือวิธีการต่างๆ ที่โปรแกรมจะนำเสนอให้กับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงตามแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) ผู้วิจัยได้จัดการฝึกอบรมครูผู้สอน 1 สัปดาห์ ก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการบรรยายและการสาธิต ใช้เวลาในการฝึกอบรมครูผู้สอน จำนวน 6 ชั่วโมง ดังมีรายละเอียดของแผนการสอนสำหรับฝึกอบรมครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

แผนการสอนสำหรับฝึกอบรมครูผู้สอน

1) ความคิดรวบยอด

กระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) ทั้ง 9 หน่วย แต่ละหน่วยการเรียนประกอบไปด้วย ภาควิชาความรู้ ทัศนคติ และภาคมนธรรมสำนึก และมี 2 หน่วยการเรียนที่มีภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติของผู้เรียน

2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจในเนื้อหา กิจกรรม ขั้นตอน และวิธีการต่างๆ ในแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) ที่โปรแกรมจะนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนกับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

3) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนทั้งหมดตามเครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอน (สำหรับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง) อาทิ ภาพที่แสดงความขัดแย้ง แผ่นพลิก บัตรรูปภาพ หีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง ทรายาง ฯลฯ

4) เนื้อหา

แผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) แต่ละหน่วยการเรียน ประกอบไปด้วย ภาควิชาความรู้ ผู้สอนใช้วิธีการบรรยายตามเนื้อหาที่ปรากฏในแผ่นพลิกและการอธิบายประกอบเพิ่มเติมให้กับกลุ่มผู้เรียน ทัศนคติ ผู้สอนใช้วิธีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้เรียนตามเนื้อหาที่ปรากฏในแผ่นพลิก และภาคมนธรรมสำนึก ผู้สอนใช้วิธีการเข้ารหัสและถอดรหัสจากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง สำหรับหน่วยการเรียนที่ 4 และ 5 มีภาคปฏิบัติ ผู้สอนใช้วิธีการมอบหมายให้กลุ่มผู้เรียนร่วมแสดงบทบาทสมมติ

5) วิธีการสอน

ผู้วิจัย ทำหน้าที่บรรยาย และสาธิตวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรม ให้กับครูผู้สอนทั้ง 3 ท่าน

6) การประเมินผล

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม และสนทนาเพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา กิจกรรมขั้นตอน และวิธีการต่างๆ ที่ครูผู้สอนจะต้องนำเสนอในกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมกับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรมครูผู้สอนทั้ง 3 ท่าน เรียบร้อยแล้ว จากการสังเกตพบว่าครูผู้สอนทั้ง 3 ท่านมีความเข้าใจในแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) และกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในการสอนจริงกับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นอย่างดี

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 9 การนำเสนอผลการไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ

สื่อการเรียนการสอนประกอบไปด้วยภาพที่แสดงความขัดแย้ง 9 คู่ 18 ภาพ (อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวาดไว้ในขั้นตอนที่ 7) แผ่นพลิก บัตรรูปภาพ และสื่ออื่นๆ ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติของชาวไทยกะเหรี่ยงในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ส่วนการฝึกอบรมครูผู้สอนของโปรแกรมทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการบรรยายและการสาธิต เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจ และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ ไปปฏิบัติในกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมกับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน

ในขั้นตอนที่ 10 ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 2) กิจกรรมการบรรยายจากแผ่นพลิกของครูผู้สอน 3) กิจกรรมบัตรรูปภาพ และ 4) การเสนอรหัสของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจกรรมการสอบก่อนของผู้เรียน

ก่อนที่ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงจะเริ่มเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น สอบวัดผู้เรียนก่อนการเรียน (Pre-test) ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้และทัศนคติของผู้เรียนด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน

การสอบวัดก่อนเรียน	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 27.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับความรู้	15.10 (55.93)	2.88
ระดับทัศนคติ	19.52 (72.30)	2.34

จากตารางที่ 15 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน $\bar{X} = 15.10$, S.D.= 2.88 (คิดเป็นร้อยละ 55.93) และค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน $\bar{X} = 19.52$, S.D.= 2.34 (คิดเป็นร้อยละ 72.30)

ข้อมูลข้างต้น แม้ว่าผู้เรียนทั้ง 10 คน จะมีระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.93) แต่มีระดับทัศนคติต่อการเลือกตั้ง อบต. ที่สูงกว่าระดับความรู้ (ร้อยละ 72.30)

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหา
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	ค่าเฉลี่ย(คะแนนเต็ม 9.00) ก่อนอบรม (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ก่อนอบรม
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	4.90 (54.44)	1.52
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	6.00 (66.67)	1.33
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	4.20 (46.67)	2.30

จากตารางที่ 16 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนแยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 4.90$, S.D.= 1.52 (คิดเป็นร้อยละ 54.44) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.00$, S.D.=1.33 (คิดเป็นร้อยละ 66.67) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 4.20$, S.D.= 2.30 (คิดเป็นร้อยละ 46.67) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 46.67) เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ตามมา (ร้อยละ 54.44) และเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. มากที่สุด (ร้อยละ 66.67) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหา
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	ค่าเฉลี่ย(คะแนนเต็ม 9.00) ก่อนอบรม (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	6.06 (67.33)	0.81
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	6.98 (77.56)	0.98
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	6.48 (72.00)	1.26

จากตารางที่ 17 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง
อบต. ก่อนเรียนแยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.06$, S.D.= 0.81
(คิดเป็นร้อยละ 67.33) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.98$, S.D.= 0.98 (คิดเป็นร้อยละ 77.56) และ
การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.48$, S.D.= 1.26 (คิดเป็น
ร้อยละ 72.00) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.
น้อยที่สุด (ร้อยละ 67.33) เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ตามมา
(ร้อยละ 72.00) และเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. มากที่สุด (ร้อยละ 77.56) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ก่อนอบรม)
หน้าที่ในการไป เลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	1.60 (53.33)	0.52
	หน้าที่ในการไป เลือกตั้ง อบต.	1.70 (56.67)	0.95
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	1.60 (53.33)	0.84
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	1.80 (60.00)	0.79
	การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.	1.80 (60.00)	0.79
	การตัดสินใจเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไร้ครวญ รอบคอบ	2.40 (80.00)	0.97
การป้องกันการ ซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	0.80 (26.67)	0.92
	ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต.	1.50 (50.00)	1.08
	การป้องกันการซื้อ เสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	1.90 (63.33)	0.88

จากตารางที่ 18 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนแยกเป็นเรื่องย่อยแต่ละเรื่อง คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 1.60$, S.D.= 0.52 (คิดเป็นร้อยละ 53.33) หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.70$, S.D.= 0.95 (คิดเป็นร้อยละ 56.67) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.60$, S.D.= 0.84 (คิดเป็นร้อยละ 53.33) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.79 (คิดเป็นร้อยละ 60.00) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.79 (คิดเป็นร้อยละ 60.00) การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.97 (คิดเป็นร้อยละ 80.00) การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 0.80$, S.D.= 0.92 (คิดเป็นร้อยละ 26.67) ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.50$, S.D.= 1.08 (คิดเป็นร้อยละ 50.00) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.90$, S.D.= 0.88 (คิดเป็นร้อยละ 63.33) ตามลำดับข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวข้อของหัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องย่อยการปกครองตนเอง (ร้อยละ 53.33) และเรื่องย่อยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ร้อยละ 53.33) น้อยกว่า เรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 56.67) มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 60.00) และเรื่องย่อยการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 60.00) น้อยกว่า เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ (ร้อยละ 80.00) มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 26.67)

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ก่อนอบรม)
หน้าที่ในการไป เลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	1.80 (60.00)	0.31
	หน้าที่ในการไป เลือกตั้ง อบต.	1.92 (64.00)	0.38
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	2.34 (78.00)	0.34
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	2.32 (77.33)	0.25
	การกบฏเลือกตั้ง อบต.	2.40 (80.00)	0.38
	การตัดสินใจเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไร้ครวญ รอบคอบ	2.26 (75.33)	0.55
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	2.04 (68.00)	0.51
	ผลเสียของ การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	2.44 (81.33)	0.46
	การป้องกัน การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	2.00 (66.67)	0.55

จากตารางที่ 19 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง
 อบต. ก่อนเรียนแยกเป็นเรื่องย่อยแต่ละเรื่อง คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.31
 (คิดเป็นร้อยละ 60.00) หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.92$, S.D.= 0.38
 (คิดเป็นร้อยละ 64.00) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.34$, S.D.= 0.34
 (คิดเป็นร้อยละ 78.00) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.32$, S.D.= 0.25 (คิดเป็นร้อยละ 77.33)
 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.38 (คิดเป็นร้อยละ 80.00) การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.26$, S.D.= 0.55 (คิดเป็นร้อยละ 75.33) การซื้อเสียง
 ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.04$, S.D.= 0.51 (คิดเป็นร้อยละ 68.00)
 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.44$, S.D.= 0.46 (คิดเป็นร้อยละ 81.33)
 และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.00$, S.D.= 0.55 (คิดเป็นร้อยละ
 66.67) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของของหัวข้อเรื่องที่ในการไป
 เลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องย่อยการปกครองตนเอง (ร้อยละ 60.00) น้อยที่สุด

มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของของหัวข้อวิธีการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องย่อยการตัดสินใจ
 เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ (ร้อยละ 75.33) น้อยที่สุด

มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของของหัวข้อการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง
 อบต. คือ เรื่องย่อยการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 66.67)

2. กิจกรรมการบรรยายจากแผ่นพลิกของครูผู้สอน

ครูผู้สอน 3 คน คือ อาจารย์สุพจน์ บุญจันทร์ศรี อาจารย์สีฟ้า ทายาลา และ
 อาจารย์อรรถพล เกษรา ได้นำเสนอหน่วยการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการบรรยายความรู้จากแผ่นพลิก
 ที่อาสาสมัครพัฒนาขึ้นร่วมกับผู้วิจัยในเนื้อหาเรื่องการเลือกตั้ง อบต. คือ

อาจารย์สุพจน์ บุญจันทร์ศรี บรรยายเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ซึ่ง
 ประกอบไปด้วย หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และ
 หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

อาจารย์สีฟ้า ทายาลา บรรยายเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยที่
 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง และหน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 โดยพิจารณาอย่างใคร่ครวญรอบคอบ

อาจารย์อรรถพล เกษรา บรรยายเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
 ซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หน่วยที่ 8 ผลเสียของ
 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และหน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงใน
 การเลือกตั้ง อบต.

ในกิจกรรมการบรรยายจากแผ่นพลิกของครูผู้สอนเพื่อเสริมสร้างระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง พบว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน มีความสนใจ และตั้งใจฟังการบรรยายภาคความรู้ของครูผู้สอนเป็นอย่างดี

3. กิจกรรมบัตรรูปภาพ

จากการสำรวจสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านการเลือกตั้ง อบต. พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องที่น่า้อย คือ หน่วยที่ 3 หน่วยที่ 4 หน่วยที่ 7 และหน่วยที่ 9 ดังนั้น อาสาสมัครและผู้วิจัยจึงพัฒนาสื่อสำหรับใช้ในกิจกรรมบัตรรูปภาพ เพื่อเสริมสร้างระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. ของกลุ่มผู้เรียนให้มีระดับสูงขึ้นเพิ่มเติม จากกิจกรรมการบรรยายในภาคการเสริมสร้างระดับความรู้ (คู่มือรูปภาพสื่อการสอนที่ภาคผนวก หน้า 561-563, 568-570 และ 573-575)

ในกิจกรรมบัตรรูปภาพ ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับแจกบัตรรูปภาพคนละ 1 บัตร และผู้เรียนแต่ละคนมีหน้าที่รายงานให้เพื่อนในกลุ่มและครูผู้สอนทราบว่าตนเองได้บัตรรูปภาพเป็นภาพใด และตอบคำถามของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ คือ

หน่วยที่ 3 ครูผู้สอนถามว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในบัตรรูปภาพเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และเพราะเหตุใดจึงมีสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่มีสิทธิ

หน่วยที่ 4 ครูผู้สอนถามว่า ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ที่หายไปในบัตรรูปภาพ บัตรละ 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนใด

หน่วยที่ 7 ครูผู้สอนถามว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในบัตรรูปภาพ มีการซื้อเสียงขายเสียง หรือไม่ และให้บอกเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นการซื้อเสียงขายเสียง หรือไม่เป็นการซื้อเสียงขายเสียง

หน่วยที่ 9 ครูผู้สอนถามว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในบัตรรูปภาพร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง หรือไม่ และเพราะเหตุใดจึงเป็นการร่วมป้องกัน หรือไม่ได้ร่วมป้องกัน

ในกิจกรรมบัตรรูปภาพนี้ พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามตามบัตรรูปภาพที่ตนเองได้รับเกือบจะถูกต้องทั้งหมด มีเพียงบางคนที่ตอบไม่ถูกต้อง หรือตอบออกนอกประเด็น ซึ่งครูผู้สอนและเพื่อนร่วมกลุ่ม ก็ช่วยกันแก้ไขให้ถูกต้อง ดังมีรายละเอียด คือ

3.1 กิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ให้พวกเราอธิบายว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในรูปภาพเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าทำไมถึงมีสิทธิ์ หรือ ไม่มีสิทธิ์เลือกตั้ง”</p> <p>“คำว่าไปไม่ไหว น่าจะหมายถึงว่าเค้าไม่รู้แล้วนะครับ”</p>	<p><i>ธนวัฒน์</i> “คนในรูปนี้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งครับ เพราะว่าอายุไม่ถึง 18 ปีครับ ในภาพยังดูคนมออยู่เลยครับ”</p> <p><i>อัจฉรา</i> “ในรูปนี้เป็นคนพิการนะค่ะ แต่ก็มีสิทธิเลือกตั้งค่ะ เพราะอายุครบ 18 ปี”</p> <p><i>สุระพล</i> “ภาพที่เห็นคือนักบวชครับ ไม่มีสิทธิเลือกตั้งครับ เพราะว่าเป็นนักบวช เป็นกฎหมาย กฎหมายเค้าไม่ให้พระไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง”</p> <p><i>ทahmeo</i> “รูปคนบ้า ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะว่ากฎหมายกำหนดไว้”</p> <p><i>พนิดา</i> “รูปคนอ่านหนังสือไม่ออก แต่ก็มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะกฎหมายใหม่ก็บอกว่าให้มีการป้อนตราขงได้”</p> <p><i>นอเชอที</i> “คือคนจน คนยากจนก็มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะว่าเค้าก็มีบัตรประชาชน แล้วอายุเค้าก็ถึง 18 ปี ไม่เป็นบ้า สติดีทุกอย่าง แต่ยากจนเท่านั้นเอง”</p> <p><i>วัญญู</i> “ภาพนี้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะว่ามีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปีครับ”</p> <p><i>เด่นชัย</i> “ภาพคนชรา มีสิทธิเลือกตั้ง จนกว่าจะไปไม่ไหว”</p> <p><i>นะก้วยที</i> “ภาพสาวหน้าตาดี อายุครบ 18 ปี ก็มีสิทธิเลือกตั้งได้”</p> <p><i>มิจิบอ</i> “ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะไม่มีสัญชาติไทย ยังไม่ได้สัญชาติไทย”</p>

สรุปได้ว่าในกิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน สามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างถูกต้องว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และเพราะเหตุใดจึงเป็นผู้ที่มีสิทธิหรือไม่มีสิทธิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 กิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“กิจกรรมบัตรรูปภาพนี้เป็นแบบฝึกหัดอีกชิ้นหนึ่งนะ อันนี้เป็น 6 ขั้นตอนในการเลือกตั้ง ท่านคิดว่าขั้นตอนที่เท่าไรที่มันหายไปบัตรรูปภาพที่แต่ละท่านได้รับ จะให้อธิบายทีละคนนะคะ”</p>	<p><i>สุระพล</i> “ขั้นตอนที่ 3 และ ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนที่ 3 คือพิมพ์ลายนิ้วมือ และขั้นตอนที่ 5 คือเดินเข้าไปในคูหาแล้วกากบาท”</p> <p><i>วชิรวิญญู</i> “ภาพที่ 2 กับภาพที่ 3 ขั้นตอนที่ย้ายไปคือ ขั้นตอนที่ 2 อันบัตรประชาชนให้กับเจ้าหน้าที่ และขั้นตอนที่ 3 คือพิมพ์ลายนิ้วมือ”</p> <p><i>ธนวัฒน์</i> “ขั้นตอนที่ 3 และ ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนที่ 3 พิมพ์ลายนิ้วมือ และขั้นตอนที่ 6 นำบัตรหย่อนลงหีบ”</p> <p><i>อัครา</i> “ภาพที่ 4 ที่หายไปคือรับบัตรเลือกตั้ง ไม่ได้รับ และภาพที่ 5 เดินเข้าคูหา กากบาทค่ะ”</p> <p><i>พนิดา</i> “ช่องที่ 2 ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ และช่องที่ 4 รับบัตรประชาชนค่ะ ที่หายไป”</p> <p><i>นอเชอที</i> “ข้อ 1 ตรวจสอบลำดับที่ไม่มีค่ะ และข้อ 3 พิมพ์ลายนิ้วมือค่ะ หายไป”</p> <p><i>มิจิบ่อ</i> “รูปที่ 1 กับรูปที่ 4 หายไป รูปที่ 1 คือตรวจหาลำดับของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าเรามีสิทธิเลือกตั้งหรือเปล่า และรูปที่ 4 คือรับบัตรเลือกตั้ง”</p> <p><i>เด่นชัย</i> “ในภาพที่ได้รับ ลำดับที่ 2 หายไปคือแสดงบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ดู และภาพที่ 6 นำบัตรที่กากบาทแล้วไปหย่อนในหีบบัตรเลือกตั้งด้วยตนเอง”</p> <p><i>นระกวยที</i> “ภาพที่ 1 ตรวจสอบลำดับที่ของตนเองในบัญชีรายชื่อ และลำดับที่ 5 เดินเข้าคูหากากบาทเลือกในบัตร”</p> <p><i>พาทม่อ</i> “ภาพที่ 4 หายไปคือไม่ได้รับบัตรเลือกตั้ง และภาพที่ 6 ไม่ได้เอาบัตรไปหย่อนลงในหีบ”</p>

สรุปได้ว่าในกิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ทั้ง 10 คน สามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างถูกต้องว่า ขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องตามลำดับ จากขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 6 คืออะไรบ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 กิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ต่อไปจะเป็นการนำเสนอกิจกรรมบัตรรูปภาพนะครับ ก็จะให้เราทุกคนปัญหาตามบัตรรูปภาพ จะเป็นบัตรของการซื้อเสียง ขายเสียงนะครับ ผมจะแจกบัตรรูปภาพ แล้วให้เราตอบคำถามว่าบัตรรูปภาพที่ตนเองได้รับเป็นการซื้อเสียง ขายเสียงหรือไม่ ให้อธิบายพร้อมทั้งบอกเหตุผล”</p> <p>“พวกเราช่วยกันดูแล้วใช่หรือไม่ครับ”</p> <p>“พวกเราดูแล้วใช่หรือไม่ครับ”</p> <p>“เป็นการให้เสียนะครับ อย่างเช่นพวกเสื้อที่มฟุตบอลบ้าง โดยจะมีเบอร์ผู้สมัครเขียนลงไว้ด้านหลัง”</p> <p>“รูปภาพไหนให้เงิน และรับเงิน คิดกฎหมายหรือไม่ (ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - คิด) เพราะฉะนั้นเราควรทำหรือไม่”</p> <p>“คิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นใครมาซื้อเสียงเรา ให้เงินเรา เรารับหรือไม่”</p> <p>“แต่ลงให้มัย”</p> <p>“เป็นสิทธิ์ของเรานะครับ ใครให้เงินก็รับไว้แต่ไม่ต้องไปลงหรอก”</p> <p>“ในการเลือกตั้งจะเอาของมาแจกเราได้หรือไม่”</p> <p>“แต่ว่ามาหาเสียงตามปกติได้มัย”</p> <p>“หาเสียงได้ แต่ถ้าแจกสิ่งของ ถ้าเรารับมาคิดหรือไม่ครับ”</p> <p>“ผิดกฎหมายมัย”</p> <p>“พอเค้าได้เป็นแล้วเค้าจะยกหนี้ให้จริงหรือเปล่านั้นไม่รู้ใช่มัย”</p> <p>“เพราะฉะนั้นอย่างนี้เราไม่ควรไปเลือก”</p> <p>“เป็นการเลี้ยงสุราและอาหารเหมือนกับที่อาจารย์อธิบายไปในภาคความรู้เมื่อที่นั้นะครับ มีบ้างมัยครับในหมู่บ้านของเรา”</p> <p>“เป็นการขายของให้ราคาถูก เพื่อแลกกับการลงคะแนนให้ คือปกติของจะราคาปกติ แต่พอผู้สมัครเค้าจะลงสมัครรับเลือกตั้ง เค้าก็จะลดราคาให้พวกเรา จะมีมาในหลายรูปแบบ การหาเสียงมีทุกวิธีเพื่อที่จะให้เค้าได้รับการเลือกตั้ง พวกเราพอจะเข้าใจนะครับ”</p>	<p>ชนวัฒน์ “ได้รูปที่ 4 ไม่ใช่เป็นการซื้อเสียง ขายเสียง เป็นการหาเสียงตามปกติของผู้สมัครเบอร์ 1 คือเค้าบอกว่าไปรดพิงจามด้วยนะครับ ไม่ผิดกฎหมาย”</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - ใช่)</p> <p>อังรา “รูปที่ 8 ค่ะ ภาพนี้ผิดกฎหมายค่ะ คือว่าผู้สมัครเค้าเอาของมาแจก แล้วเค้าบอกว่าวันนี้ผมมีของมาแจกให้พวกคุณนะครับ การมีของมาแจกมันผิดค่ะ”</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - ใช่)</p> <p>เด่นชัย “รูปที่ 3 ครับ ไม่มีข้อความนะครับ อาจจะเป็นคนมาว่าขายเสื้อผ้าก็ได้ แต่ผมคิดว่ากรณีนี้อาจจะเป็นการซื้อเสียง ขายเสียงโดยการนำเสื้อผ้ามาแจกครับ”</p> <p>สุระพล “ภาพที่ 1 รูปภาพนี้เป็นการซื้อเสียง เพราะว่ามีห้วคะแนนมาแจกเงิน ถือว่าผิดกฎหมายครับ”</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - ไม่ควรทำ)</p> <p>พนิดา “ภาพนี้รูปที่ 7 ผู้สมัครได้อาหมามาแจกให้กับชาวบ้าน ถือว่าผิดกฎหมายค่ะ เพราะเป็นการซื้อเสียง ขายเสียง”</p> <p>วาทัญญู “ภาพที่ 6 ภาพนี้ผิดกฎหมาย ขายเสียงครับ เป็นการซื้อบัตรประชาชนในราคา 500 บาทครับ”</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - รับ)</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - ไม่ลง)</p> <p>พาหม่อ “ได้ภาพที่ 2 เค้าเอาข้าวสารมาแจก ผิดกฎหมายครับ”</p> <p>พาหม่อ “ไม่ได้ครับ”</p> <p>พาหม่อ “ได้ครับ”</p> <p>(ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - คิด)</p> <p>นอเชอที “ภาพนี้ภาพที่ 9 เค้าสัญญาว่าจะยกหนี้สินให้ทั้งหมด ถ้าเกิดเราเลือกเค้า มีสัญญาผู้ซิมด้วยค่ะ”</p> <p>นอเชอที “ผิดค่ะ”</p> <p>นอเชอที “ใช่ค่ะ”</p> <p>นะก้วยที “ภาพที่ 5 คือเอาสุรามาแจก และแถมข้าวด้วย ถือว่าผิดกฎหมาย ถือว่ามาแลกเปลี่ยนกับเสียง”</p> <p>นอเชอที “มี พวกเรากิน แต่ก็ไม่ได้เลือกหรอก”</p> <p>มิจิบอ “ภาพที่ 10 คือลดราคาไปให้ จากเดิมขายฟองละ 5 บาทก็ลดเหลือฟองละ 1 บาท ก็ผิดกฎหมาย”</p>

สรุปได้ว่าในกิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน สามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างถูกต้องว่า ลักษณะที่พบในบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก ถือได้ว่าเป็นการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และเพราะเหตุผลอะไรบ้างจึงถือได้ว่าเป็นการซื้อเสียงขายเสียง หรือมิได้เป็นการซื้อเสียงขายเสียงเลือกตั้ง อบต.

3.4 กิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ต่อไปจะเป็นกิจกรรมบัตรรูปภาพ ให้เรารับไปแล้วอธิบายออกมาว่าภาพนี้ถือได้ว่าเป็นการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. อย่างไร (แจกบัตรรูปภาพ) พวกเราดูที่รูปภาพ และอธิบายว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในรูปภาพร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงหรือไม่ พร้อมทั้งบอกเหตุผลด้วย ใครพร้อมยกมืออภิปรายได้เลยครับ”</p> <p>“เป็นการชักชวนเพื่อนบ้านไปเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิใช้เสียงลงคะแนน”</p> <p>“ถ้ามีการซื้อเสียงขายเสียง แล้วเรารู้ เราต้องไปแจ้งตำรวจให้ช่วยครับ”</p> <p>“แล้วจะชักชวนเค้าแบบไหนหละ ที่จะทำให้เค้าไป”</p> <p>“ถ้าไม่ไปจะเกิดผลเสียอะไร”</p> <p>“ก็เสียสิทธิไป แล้วก็จะไม่ได้คนดีเข้ามาเป็น อบต.”</p>	<p>ธนวัฒน์ “ภาพที่ 5 ถือได้ว่าเป็นการป้องกันอย่างหนึ่งครับ เพราะว่าชาวกะเหรี่ยงสองคนนี้ชักชวนกันไปเลือกตั้งครับ”</p> <p>วาทัญญู “ภาพนี้เป็นการชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปเลือกตั้งครับ รูปที่ 6”</p> <p>อัจฉรา “รูปที่ 7 เป็นรูปที่มีชาวบ้านมาแจ้งข่าวว่ามีการซื้อเสียงขายสิทธิ์”</p> <p>พนิดา “รูปนี้ก็มีชาวกะเหรี่ยง 2 คน มีคนหนึ่งบอกว่าไปเลือกตั้งหรือยัง ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่า ไม่ว่าจะถือได้ว่าไม่ได้เป็นการช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง เราน่าจะชักชวนเพื่อนๆ ไปเลือกตั้งถึงจะถือได้ว่าเป็นการป้องกัน แต่ก็ไม่ขายสิทธิ์ขายเสียง”</p> <p>นอเชอที “ภาพนี้ชาวกะเหรี่ยงคนหนึ่ง บอกปลัดว่ามีมีการซื้อเสียงขายเสียง ภาพนี้เป็น การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงอย่างหนึ่งค่ะ”</p> <p>มิจิบอ “ภาพที่ 7 เพื่อนสองคนคุยกัน บอกว่าไปเลือกตั้งกัน เพื่อนอีกคนหนึ่งตอบว่าเสียเวลา ถือว่าไม่ได้เป็นการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ถ้าจะเป็นการป้องกันจะต้องชักชวนกันไปเลือกตั้ง”</p> <p>มิจิบอ “ก็บอกว่าเราไปเลือกตั้งกันหอะ”</p> <p>มิจิบอ “คะแนนตรงนั้นก็จะไม่ได้”</p>

สรุปได้ว่าในกิจกรรมบัตรรูปภาพเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คนสามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างถูกต้องว่า ลักษณะของการปฏิบัติของบุคคลต่างๆ ในบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก ถือได้ว่าเป็นการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และเพราะเหตุใดจึงเป็นการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง หรือมิได้เป็นการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

4. การเสนอรหัสให้กับผู้เรียน

ครูผู้สอนเสนอรหัสให้กับผู้เรียน รหัสเป็นรูปภาพแสดงความขัดแย้งในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ในแต่ละหน่วยการเรียน ประกอบด้วยรูปภาพแสดงความขัดแย้ง 1 คู่ คือ ภาพสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตหรือปัจจุบัน หรือภาพที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน กับภาพสิ่งที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคตหรือภาพที่อยากให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ยกตัวอย่างเช่น

หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการ ไปเลือกตั้ง อบต. เมื่อครูผู้สอนเสนอภาพรหัสให้กับผู้เรียน แล้วถามคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสนทนากัน คือ

1. ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
2. ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ชายชาวไทยกะเหรี่ยง 4 คนในภาพแรกกำลังทำอะไรอยู่
4. ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพที่สองกำลังทำอะไรอยู่
5. ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยง 3 คนในภาพแรกจึงตั้งวงดื่มสุราและอีกคนหนึ่งนอนหลับอยู่ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพที่สองกำลังชักชวนกันไปทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ที่หน้าหน่วยเลือกตั้ง
6. ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้ชาวบ้านทำกิจกรรมเหมือนกับในภาพใด ในวันเลือกตั้ง อบต.
7. ทำไมจึงตัดสินใจเลือกปฏิบัติแบบในภาพที่เลือกนั้น
8. เมื่อปฏิบัติตามภาพที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
9. จากนี้ไป เราจะปฏิบัติหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่
10. ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถทำให้ชาวบ้านที่มีสิทธิทุกคนในหมู่บ้าน ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ครบทุกคน

(คำถามของหน่วยการเรียนอื่นๆ ดูในแผนการสอน ที่ภาคผนวก หน้า 496-524)

สรุปได้ว่า ในการนำเสนอภาพรหัสของครูผู้สอนให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน พบว่า ผู้เรียนทุกคนแสดงความสนใจและประทับใจกับภาพรหัสทั้ง 9 คู่ 18 ภาพ และจากการถามคำถามกระตุ้นการสนทนาของครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถทำความเข้าใจกับภาพสื่อได้ตรงกับประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอน ให้กับผู้เรียน

ในการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน พบว่า ผู้เรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.93) มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง (ร้อยละ 72.30) จากนั้นเมื่อครูผู้สอนนำเสนอการบรรยายเพื่อเสริมสร้างระดับความรู้จากแผ่นพลิก ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนก็ให้ความสนใจที่จะรับฟังการบรรยายอย่างตั้งใจ และในกิจกรรมบัตรรูปภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยที่ 4 หน่วยที่ 7 และหน่วยที่ 9 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถตอบประเด็นคำถามและแสดงความคิดเห็นอธิบายบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก ได้อย่างถูกต้องทั้งหมด ส่วนในขั้นตอนของการนำเสนอภาพรหัสของครูผู้สอนให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง พบว่า ผู้เรียนทุกคนให้ความสนใจ ประทับใจ และสามารถทำความเข้าใจกับภาพสื่อได้อย่างตรงประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

ผลการถอดรหัส โดยการให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาภาพสื่อการสอนที่แสดงความขัดแย้งโดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่ถามคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ในหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 9 หน่วย ๆ ละ 1 คู่ (2 ภาพ) มีดังต่อไปนี้

หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

มิจิป่อ ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “นายอำเภอเป็นผู้นำและการสร้างหอกระจายข่าวก็สำคัญ” แต่หลังเรียน มิจิป่อ ให้ความคิดเห็นว่า “ควรจะนำเงินมาสร้างสะพานดีกว่า เพราะคนในหมู่บ้านต้องการ และเราควรจะทำตัดสินใจเลือกได้เอง”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า มิจิป่อ รู้คิด รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ มิจิป่อ ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “สะพานเป็นสิ่งที่คุณในหมู่บ้านต้องการ และพวกเราควรที่จะตัดสินใจในเรื่องนี้เองได้” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตจำนงในการปกครองตนเอง อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกที่จะปกครองตนเอง ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมชาวบ้านจึงพร้อมใจกันซ่อมสะพานที่ชำรุดในหมู่บ้าน เหมือนในภาพนี้ แต่ชาวบ้านไม่ค่อยยินดีที่จะสร้างคัมศาลาประจำหมู่บ้าน เหมือนในภาพนี้</p> <p>“ตามความเป็นจริงในหมู่บ้านของเราต้องการใช้วิธีการพัฒนาหมู่บ้านเหมือนกับในภาพใด”</p> <p>“ทำไมจึงตัดสินใจเลือกวิธีการพัฒนาหมู่บ้านแบบในภาพที่สองล่ะ”</p> <p>“เมื่อใช้วิธีการพัฒนาหมู่บ้านตามที่เรารเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง”</p> <p>“จากนี้ไปเราจะสามารถตัดสินใจทำกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่างๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่</p> <p>“ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้านตามความคิดเห็นของพวกเขาเองได้”</p>	<p>ชนวัฒน์ “เพราะชาวบ้านอยากได้สะพาน จึงพร้อมใจกันทำ เห็นว่ามันสำคัญกว่าศาลา”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ต้องการแบบภาพที่สอง”</p> <p>ชนวัฒน์ “เพราะในภาพนี้กะเหรี่ยงทุกคนพร้อมใจกันทำงานและเต็มใจ มองเห็นความสำคัญของสะพานว่าเป็นความเดือดร้อนของชาวบ้าน”</p> <p>สุระพล “ชาวบ้านจะไปไหนมาไหนได้สะดวก ใช้ขนส่งสินค้า พืชไร่ ของป่า ออกมาขายได้ง่ายและรวดเร็ว สะพานก็ตรงกับความต้องการของกะเหรี่ยง”</p> <p>อัจฉรา “ตัวเราคนเดียวคงจะตัดสินใจไม่ได้ เราควรจะไปถาม ไปคุยกันในหมู่บ้านของเรา ก่อน แล้วค่อยตัดสินใจทำอะไร”</p> <p>ชนวัฒน์ “เราต้องปรึกษากันในหมู่บ้าน รวมทั้งกัน ขอความเห็นของกะเหรี่ยงทุกคน ในการตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน่าจะตัดสินใจทำกันเองได้”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงถึงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ ชนวัฒน์ ที่ว่า “เราต้องปรึกษากันในหมู่บ้าน รวมทั้งกัน ขอความเห็นของกะเหรี่ยงทุกคนในการตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน่าจะตัดสินใจทำกันเองได้” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องการปกครองตนเองได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ยุติติของการสนทนาที่ว่า “เราจะสามารถตัดสินใจทำกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่างๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่” ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนพร้อมใจกันตอบว่า “ทำได้” แต่ อัจฉรา กลับให้เหตุผลในทางตรงกันข้าม ที่เป็นการสนับสนุนยุติให้เข้มแข็งขึ้นว่า “ตัวเราคนเดียวคงจะตัดสินใจไม่ได้ เราควรจะไปถาม ไปคุยกันในหมู่บ้านของเรา ก่อน แล้วค่อยตัดสินใจทำอะไร” ดังนั้น ในประเด็นนี้ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่าพวกเขาต้องการที่จะปกครองตนเอง

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

สุระพล ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “การไปให้วบรวมบุรุษมีความสำคัญ เป็นประเพณีของกะเหรี่ยง มันแสดงถึงความกตัญญู” แต่หลังเรียน สุระพล ให้ความคิดเห็นว่า “การเลือกตั้ง อบต. 4 ปี มีแค่ 1 วันเท่านั้น แต่ถ้าวันมันตรงกันจริงๆ ก็ไปให้วบรวมบุรุษ วันอื่นก็ได้”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า สุระพล รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ สุระพล ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “การเลือกตั้ง อบต. 4 ปี มีแค่ 1 วันเท่านั้น แต่ถ้าวันมันตรงกันจริงๆ ก็ไปให้วบรวมบุรุษ วันอื่นก็ได้” (แสดงว่าสุระพลตัดสินใจเลือกไปเลือกตั้งในวันนั้นแทน) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตจำนงในการทำหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ให้ได้ในวันเลือกตั้ง อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยง 3 คนในภาพแรกจึงตั้งวงดื่มสุรา และอีกคนหนึ่งนอนหลับอยู่ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพที่สอง กำลังชวนกันไปทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.”</p> <p>“ตามความเป็นจริงแล้วในหมู่บ้านของเราต้องการให้ชาวบ้านทำเหมือนกับในภาพใดในวันเลือกตั้ง”</p> <p>“ทำไมจึงตัดสินใจเลือกแบบในภาพที่สองล่ะ”</p> <p>“เมื่อปฏิบัติตามภาพที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง”</p> <p>“จากนี้ไป พวกเราจะปฏิบัติหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่”</p> <p>“ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีสิทธิทุกคนในหมู่บ้าน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. กันทุกคน”</p>	<p>ธนวัฒน์ “ภาพที่สองกะเหรี่ยงชวนกันไปเลือกตั้ง เพราะเขารู้ตัวกันว่าเป็นหน้าที่ เป็นกฎหมายบังคับตามรัฐธรรมนูญ ส่วนภาพแรกเป็นกะเหรี่ยงพวกที่ไม่ให้ความสำคัญกับครั้งนี้ ก็เลยไม่ให้ความร่วมมือในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง”</p> <p>อัจฉรา “อยากให้เห็นเหมือนกับภาพที่สอง เพราะว่ามันมีความจำเป็นกับหมู่บ้านเรา ถ้าเราไปเลือกตั้ง เราจะได้คนดีมาพัฒนาหมู่บ้านเรา”</p> <p>อัจฉรา “มันเป็นความสำคัญของทั้งตัวเราและหมู่บ้านของเรา”</p> <p>ธนวัฒน์ “ผลก็คือ เราจะได้ในสิ่งที่เราต้องการ ได้คนที่เราอยากเลือกให้ได้มาเป็นตัวแทนของเรามาเป็นผู้นำ”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ทุกคนจะต้องไป”</p> <p>เด่นชัย “จะต้องไป เพราะตอนนี้ผมรู้ประโยชน์ ผลดีผลเสียระหว่างการไปเลือกตั้ง กับไม่ไปเลือกตั้งแล้ว”</p> <p>สุระพล “เราก็จักชวนเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันให้ไปใช้สิทธิ หรือบอกญาติๆ”</p> <p>ธนวัฒน์ “เราต้องช่วยบอกต่อกัน บอกทุกคนในหมู่บ้านให้ไปใช้สิทธิ ถ้าไม่ไปมันก็เป็นความคิด ทางอำเภออาจจะไม่ออกบัตรให้หรืออะไรอย่างนี้แหละครับ ผมไม่แน่ใจ หรือถ้าเราไม่ไปใช้สิทธิ ครั้งต่อไปที่เราจะแสดงความคิดเห็นหรือทำประชาคม เราก็คงจะหมดสิทธิ์ครั้งนี้ได้แน่ครับ”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นโดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ เคนชัย ที่ว่า “(ทุกคน) จะต้องไป (เลือกตั้ง) เพราะตอนนี้ผมรู้ประโยชน์ ผลดี ผลเสีย ระหว่างการไปเลือกตั้ง กับไม่ไปเลือกตั้งแล้ว” และผู้เรียนทุกคนก็พร้อมใจกันเห็นด้วยในญัตตินี้ ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบรม. ได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ญัตติของการสนทนาที่ว่า “ทำอย่างไรเราจะสามารถทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีสิทธิทุกคนในหมู่บ้าน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบรม. กันทุกคน” สุระพล ให้ความเห็นว่า “เราก็ชักชวนเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันให้ไปใช้สิทธิ หรือบอกญาติๆ” ในขณะที่ ธนวัฒน์ ให้ความเห็นว่า “เราต้องช่วยบอกต่อกัน บอกทุกคนในหมู่บ้านให้ไปใช้สิทธิ ถ้าไม่ไปมันก็เป็นความผิดทางอำเภออาจจะไม่ออกบัตรให้ หรืออะไรอย่างนี้แหละครับ ผมไม่แน่ใจ หรือถ้าเราไม่ไปใช้สิทธิครั้งต่อไปที่เราจะแสดงความคิดเห็นหรือทำประชามย์ เราก็จะหมดสิทธิ์ตรงนี้ได้แน่ครับ” ซึ่งจากการแสดงความคิดเห็นของ ธนวัฒน์ นี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ธนวัฒน์ มีความรู้ถึงเรื่องหน้าที่ของตนเองในการไปเลือกตั้ง อบรม. แต่เขากลับไปผูกเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กับการออกบัตร (ประจำตัวประชาชน) ซึ่งเป็นคนละประเด็นกัน และถือว่าเป็นความเข้าใจผิดของเขา เพราะเป็นหน้าที่ของทางราชการที่จะต้องออกบัตรประจำตัวประชาชนให้กับผู้มีสัญชาติไทยอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าประเด็นเรื่องบัตรประจำตัวประชาชนที่ใช้แสดงความเป็นพลเมือง และแสดงถึงสิทธิต่างๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิในการเลือกตั้ง ของชาวไทยภูเขา เป็นสิ่งที่มีความกังวลใจของพวกเขาอยู่ในระดับหนึ่ง รวมทั้งประเด็นการให้ความร่วมมือกับทางราชการด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการทำหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบรม. นี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงได้สรุปร่วมกันว่า พวกเขาไทยกะเหรี่ยงทุกๆ คนที่มีสิทธิในหมู่บ้านจะต้องทำหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบรม.

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่น่าเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

นะก้วยที ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “คนพิการทำอะไรก็ได้ ไม่น่าจะมีสิทธิเลือกตั้ง” แต่หลังเรียน นะก้วยที ให้ความคิดเห็นว่า “คนพิการก็เป็นคนไทย มีบัตรประชาชน ก็สามารถหาคนช่วยพาไปได้นะ”

นอเซอที ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “เพราะความพิการของเขา ทำให้ไปไหนมาไหนไม่สะดวก ความรู้ก็ไม่มี จึงไม่สามารถไปใช้สิทธิได้” แต่หลังเรียน นอเซอที ให้ความคิดเห็นว่า “เกิดเป็นคนไทย เขาก็ต้องไปใช้สิทธิตรงนี้ แม้ว่าจะพิการ เขาก็ควรจะไปใช้สิทธิเพราะว่าสมองไม่ได้พิการเสียหน่อย”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า นะก้วยที และ นอเซอที รู้จัก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ นะก้วยที และ นอเซอที ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “คนพิการก็เป็นคนไทย มีบัตรประชาชน (ถ้าไม่สามารถเดินทางไปเลือกตั้งด้วยตนเองได้) ก็สามารถหาคนช่วยพาไปได้นะ” และ “เกิดเป็นคนไทย เขาก็ต้องไปใช้สิทธิ (เลือกตั้ง อบต.) ตรงนี้ แม้ว่าจะพิการ เขาก็ควรจะไปใช้สิทธิ เพราะวามองไม่ได้พิการเสียหน่อย (จึงสามารถตัดสินใจในการใช้สิทธิเลือกตั้งได้)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการยืนยันถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ตามกฎหมายต่างๆ คน อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมกลุ่มคนในภาพทั้งสอง จึงมีความแตกต่างกัน”</p> <p>“ตามกฎหมายกลุ่มคนในภาพไหน เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง”</p> <p>“ทำไมคนกลุ่มนั้นจึงสมควรที่จะเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง”</p> <p>“หากปล่อยให้คนกลุ่มที่ไม่สมควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. จะเกิดผลอะไรบ้าง”</p> <p>“แล้วถ้าให้คนที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีบัตรประชาชน ไปเลือกตั้งได้ จะเกิดอะไรขึ้นครับ”</p> <p>“แล้วถ้าเป็นพระหละครับ”</p> <p>“ตัวท่านจัดอยู่ในกลุ่มคนในภาพแรกหรือภาพที่สอง”</p> <p>“เมื่อมีการเลือกตั้ง อบต. ท่านจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และท่านจะทำอย่างไรต่อไป”</p>	<p>นอเซอติ “ไม่เหมือนกันที่ในภาพแรกเป็นคนที่ไม่ได้สิทธิไปเลือกตั้ง แต่ภาพที่สองเป็นคนที่มีสิทธิไปเลือกตั้งได้”</p> <p>พนิดา “ภาพแรกคือคนที่อายุไม่ครบ 18 ปี ไม่มีบัตรประชาชน เป็นคนบ้า คนที่เข้ามาไม่ถึง 1 ปีก็เลยไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนคนในภาพที่สองเป็นคนที่มิชื่อในทะเบียนบ้าน มีบัตรประชาชน มีอายุครบ 18 ปี ก็มีสิทธิที่จะไปเลือกตั้งได้”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ภาพที่สอง”</p> <p>อัจฉรา “เพราะอายุครบ 18 ปี และมีบัตรประชาชนแล้ว ก็เพราะเค้ามีความพร้อม”</p> <p>ธนวัฒน์ “เห็นด้วยครับ และเค้าก็มีคุณสมบัติตามกฎหมายให้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้”</p> <p>ธนวัฒน์ “ถ้าให้เด็กน้อยไปใช้สิทธิ น่าจะเกิดความวุ่นวายในหน่วยเลือกตั้งได้”</p> <p>เด่นชัย “ถ้าให้คนบ้าไปเลือกตั้งได้ มันจะไม่ถูกนะครับ คัดสินใจไม่ได้ ทำไม่เป็น หรืออาจจะทำไม่ถูกต้องตามระเบียบ ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมได้”</p> <p>พาทม่อ “เลือกไม่ได้ ไม่มีสัญชาติไทยก็ไม่ได้เป็นคนไทย ไม่มีสิทธิเลือก”</p> <p>พาทม่อ “พระก็ไปเลือกตั้งไม่ได้ เป็นพระต้องไม่ยุ่งกับทางโลก”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “เหมือนในภาพที่สอง”</p> <p>ธนวัฒน์ “เป็นคนที่มีสิทธิ เมื่อมีสิทธิเลือกตั้งก็ควรจะไปใช้สิทธิให้ถูกต้อง ไม่ทำผิดกฎหมาย และชักชวนเพื่อนบ้านทุกคนให้ไปเลือกตั้งด้วย”</p> <p>สุระพล “ผมมีสิทธิเลือกตั้ง และครั้งต่อไปผมก็จะไปเลือกตั้งอย่างแน่นอน เพราะว่าจะได้ไม่มีใครมาใช้สิทธิแทนเรา”</p> <p>มิจิบอ “ต้องไปเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งนานๆ ถึงจะมีทีหนึ่งเป็นหน้าที่ของเรา”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ สุระพล ที่ว่า “ผม (เป็นผู้) มีสิทธิเลือกตั้ง และ (การเลือกตั้ง) ครั้งต่อไปผมก็จะไปเลือกตั้งอย่างแน่นอน เพราะว่าจะได้ไม่มีใครมาใช้สิทธิแทนเรา” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้ง หรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และ

สมบูรณ์มากกว่า ดัง ผู้คิดของการสนทนาที่ว่า “หากปล่อยให้คนกลุ่มที่ไม่สมควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. จะเกิดผลอะไรบ้าง” ธนวัฒน์ ให้ความเห็นว่า “ถ้าให้เด็กน้อยไปใช้สิทธิ น่าจะเกิดความวุ่นวายในหน่วยเลือกตั้งได้” ขณะที่ เด่นชัย กล่าวสนับสนุนว่า “ถ้าให้คนบ้าไปเลือกตั้งได้ มันจะเลือกไม่ถูกนะครับ ตัดสินใจไม่ได้ ทำไม่เป็น หรืออาจจะทำไม่ถูกต้องตามระเบียบ ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมได้” และ พาหม่อ กล่าวสนับสนุนว่า “(คนที่ไม่มีสัญชาติไทย) ไปเลือกตั้งไม่ได้ (เพราะ) ไม่ได้เป็นคนไทย จึงไม่มีสิทธิเลือกตั้ง” และ “พระก็ไปเลือกตั้งไม่ได้ เป็นพระต้องไม่ยุ่งกับทางโลก” ดังนั้น ในประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปพร้อมกันว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ทางราชการกำหนดเท่านั้นจึงจะเป็นผู้ที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง อบต. ได้

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่น่าเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

วัทญญู ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “คนบางคนแม้จะเรียนรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งไปอย่างไรก็ไม่รู้เรื่องอยู่ดี” แต่หลังเรียน วัทญญู ให้ความคิดเห็นที่ “การเรียนรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่จะต้องทำสำหรับทุกคน คิดผิดที่ไม่ไปเลือกตั้ง เพราะคนเราคิดที่จะทำตามหน้าที่เราจะกลัวอะไร ไม่เข้าใจก็ควรถามคนที่รู้”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า วัทญญู รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ วัทญญู ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “(การเข้ารับการเรียนรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. เพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้อง) เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน เพราะ(ทุกคนจะต้องสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของการเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. เพื่อจะได้นำไปใช้ได้

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของเรา จึงควรทำเหมือนกับภาพที่สองหละ”</p> <p>“หากผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของท่านปฏิบัติเหมือนในภาพแรก จะเกิดอะไรขึ้นบ้างหละ”</p> <p>“จากนี้ไปตัวท่านและผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้าน ควรจะปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ตามลำดับอย่างเคร่งครัดหรือไม่”</p> <p>“ขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องเป็นอย่างไร และทำอย่างไรทุกๆ คนในหมู่บ้านจะปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้อง”</p>	<p>สุระพล “เพราะว่าเป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง และจะทำให้ได้บัตรอีกด้วย”</p> <p>ธนวัฒน์ “เพราะจะได้เป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง และได้คนที่เราเลือกมาเป็นตัวแทนของหมู่บ้านเรา”</p> <p>อัจฉรา “เพราะทำถูกขั้นตอน เราก็จะได้บัตรดี และได้คนที่เราต้องการด้วย”</p> <p>ธนวัฒน์ “น่าจะเกิดความวุ่นวาย และก็ไม่ได้คนดีไปเป็นตัวแทนของหมู่บ้านเรา”</p> <p>พนิดา “ก็จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เราไม่ควรจะเอาอย่าง”</p> <p>นอเชอที “อาจจะเกิดผลเสียกับการเลือกตั้ง ต้องเลือกตั้งใหม่อีกครั้งก็ได้”</p> <p>เด่นชัย “จะเกิดผลเสีย คือผู้ที่เราต้องการลงคะแนนให้ อาจจะไม่ได้รับเลือกตั้ง ถ้าเราทำผิดขั้นตอน”</p> <p>มิจิบอ “ก็อาจจะกลายเป็นบัตรเสียได้นะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “ต้องทำตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัดนะ เพราะจะได้เกิดความสะอาด ไม่วุ่นวายต่อเจ้าหน้าที่ด้วย”</p> <p>เด่นชัย “อาจจะไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดก็ได้ ขอให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความรู้ความเข้าใจ เพราะถ้าเราเคร่งครัดมากเกินไปอาจจะทำให้เราประหม่าได้ อาจจะทำได้ขั้นตอนก็ได้”</p> <p>พาหม่อ “ถ้าทำตามลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง ก็น่าจะไม่มีบัตรเสียนะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “น่าจะมึนหน่วยงานราชการมาให้การฝึกอบรมกับชาวบ้าน เพราะจะได้เข้าใจ</p> <p>ควรจะมีคนแนะนำชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนให้เข้าใจว่าจะต้องทำอะไร ภาบาทอย่างไร”</p> <p>อัจฉรา “ขั้นตอนที่ถูกต้อง คือ ไปตรวจดูรายชื่อ ขึ้นบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ เซ็นชื่อและรับบัตรเลือกตั้ง นำบัตรไปกากบาทในคูหา แล้วพับบัตรตามเดิมและนำไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้ง ถ้าทำถูกต้องก็จะไม่โดนเจ้าหน้าที่จับกุม การเลือกตั้งก็จะเป็นไปด้วยดี และเราควรจะนำเอาสิ่งที่พวกเราได้เรียนรู้ไป ไปสอนคนใกล้ตัวของเราโดยเริ่มจากคนในครอบครัวเราก่อน แล้วก็เพื่อนบ้านข้างเคียง ให้พวกเขาได้เข้าใจ”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงถึงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน

ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ อัจฉรา ที่ว่า “เพราะทำถูกขั้นตอน เราก็จะได้บัตรดี และได้คนที่เราต้องการด้วย” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้ อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ผู้ตัดของการสนทนาที่ว่า “จากนี้ไป ตัวท่านและผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้าน ควรจะปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ตามลำดับอย่างเคร่งครัดหรือไม่” ธนวัฒน์ ให้ความเห็นที่ “ต้องทำตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัดนะ เพราะจะได้เกิดความสะดวก ไม่วุ่นวายต่อเจ้าหน้าที่ด้วย” ในขณะที่ เด่นชัย กล่าวแย้ง ธนวัฒน์ ว่า “อาจจะไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดก็ได้ ขอให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีความรู้ความเข้าใจ เพราะถ้าเราเคร่งครัดมากจนเกินไป อาจจะทำให้เราประหม่าได้ อาจจะทำผิดขั้นตอนก็ได้” และ ฟ่ำหม่อ กล่าวสนับสนุน ธนวัฒน์ ว่า “ถ้าทำไปตามลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง ก็น่าจะไม่มีบัตรเสียนะ” ดังนั้นในประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. เมื่อไปใช้สิทธิที่หน่วยเลือกตั้ง เขาจะต้องพยายามทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ที่ถูกต้อง

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

วัทญญู ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “เพราะอย่างไรนายหมูกี้ไม่มีเวลาไปเรียนรู้อยู่แล้ว” แต่หลังเรียน วัทญญู ให้ความคิดเห็นว่า “ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนควรจะยินดีที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ จะได้เอาไปใช้ได้”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า วัทญญู รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ วัทญญู ในการทดสอบหลัง (Post-test)

ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “ทุกคนควรจะยินดีที่จะเข้ารับการเรียนรู้(เรื่องวิธีการกาบัตร์เลือกตั้ง อบต. อย่างถูกต้องเพื่อให้เป็น บัตร์ดี เพราะ) จะได้อำนาจไปใช้(ในการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งจริงๆ) ได้” ซึ่งถือได้ว่าเป็น การแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องการกาบัตร์เลือกตั้ง อบต. เพื่อจะได้นำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรม สำนึกในเรื่องการกาบัตร์เลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แพร คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมเจ้าหน้าที่ในภาพแรกจึงขานว่าบัตรเลือกตั้งของชายในภาพแรกเป็นบัตรเสีย แต่เจ้าหน้าที่ในภาพที่สองขานว่าบัตรเลือกตั้งของหญิงในภาพที่สองเป็นบัตรดี”</p> <p>“ตามความเป็นจริงในหมู่บ้านของเราต้องการให้บัตรเลือกตั้งของทุกคนเป็นเหมือนกับภาพใด”</p> <p>ครูผู้สอน “ทำไมจึงต้องการให้บัตรเลือกตั้งของทุกคนเป็นแบบในภาพที่สองล่ะ”</p> <p>“เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งแบบในภาพที่สองแล้วจะเกิดผลอะไรบ้าง”</p> <p>“จากนี้ไปเราจะทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง เพื่อให้ได้บัตรดีได้หรือไม่”</p> <p>“เราจะต้องทำอย่างไรบ้างถึงจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี และทำอย่างไรบัตรเลือกตั้งของทุกคนในหมู่บ้านถึงจะเป็นบัตรดี”</p> <p>“แล้วทำอย่างไรบัตรเลือกตั้งของพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านถึงจะเป็นบัตรดีล่ะ”</p>	<p>พนิดา “ชายในภาพแรกกาไม่ถูก ถึงเป็นบัตรเสีย แล้วภาพที่สองหญิงคนนั้นกาได้ถูกต้องจึงเป็นบัตรดี”</p> <p>ชนวัฒน์ “ในภาพแรกคนไม่เข้าใจว่าจะต้องกาบัตรอย่างไร ส่วนภาพที่สองเป็นคนที่อยู่และเข้าใจดีว่าจะต้องกาอย่างไร”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ภาพที่สอง”</p> <p>อัจฉรา “เพราะว่าเค้ากาได้ถูกต้อง เป็นบัตรดี”</p> <p>นอเชอติ “เครื่องหมายกาบาทต้องเป็นเส้นตรงสองเส้นตัดกัน ไม่ใช่แบบเลขศูนย์”</p> <p>ชนวัฒน์ “เพราะจะได้ไม่เป็นบัตรเสีย นับเป็นคะแนนไม่ได้ ทุกคนควรจะต้องเข้าใจว่าจะต้องกาบาทอย่างไร เพราะหากว่าคนที่ไม่ต้องการลงคะแนนก็ไม่จำเป็นต้องเขียนวงกลมให้บัตรเสีย เพราะมันมีช่องที่ไม่ต้องการลงคะแนนอยู่แล้ว ก็ไปกลางในช่องนั้นก็ได้”</p> <p>เด่นชัย “ในภาพที่สอง กาบาทได้ถูกต้อง บัตรจะได้มีคะแนนแล้วเราก็จะได้คนที่เราอยากได้”</p> <p>สุระพล “ก็จะได้บัตรดี ไม่เป็นบัตรเสีย”</p> <p>ชนวัฒน์ “คนที่ถูกเลือกก็จะได้คะแนน พวกเราก็จะได้คนที่เราต้องการมาเป็นตัวแทนของเรา ทำงานแทนเราในหมู่บ้าน”</p> <p>มิจิบอ “ถ้ากาบาทถูกต้องก็จะได้คะแนน”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ได้”</p> <p>ชนวัฒน์ “ได้ครับ เพราะทุกคนในหมู่บ้านจะได้เรียนรู้ ผมจะไปแนะนำให้ด้วยตนเองว่าจะต้องกาอย่างไรถึงจะเป็นบัตรดี แนะนำคนที่ไม่รู้ให้เขาทำให้ออกต้องให้ได้”</p> <p>นอเชอติ “ทำได้แน่นอน จะไปแนะนำคนอื่นเหมือนกัน”</p> <p>สุระพล “ต้องกาบาทลงในช่องทำเครื่องหมาย กาให้ออกต้องก็จะได้บัตรดี”</p> <p>พนิดา “เราต้องศึกษา ต้องทำความเข้าใจก่อน ถึงจะไปกา แล้วก็ได้บัตรดี”</p> <p>วัญญู “ทุกคนก็ต้องดูให้ดีดีก่อนจะกา กาให้ตรงตามช่องที่เขากำหนดให้ ใช้เครื่องหมายกาบาทเท่านั้น แล้วพวกเราทุกคนที่นั่งที่รูเรื่องนี้แล้วก็ไปสอนพี่น้องคนอื่น ๆ ด้วย”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ วัฑฒญ์ ที่ว่า “ทุกคนก็ต้องดูให้ดีก่อนจะกา กาให้ตรงตามช่องที่เขาหนดให้ ใช้เครื่องหมายกาบาทเท่านั้น แล้วพวกเราทุกคนที่นี้ ที่รู้เรื่องนี้แล้วก็ไปสอนพี่น้องคนอื่นๆ ด้วย” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง ได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ญัตติของการสนทนาที่ว่า “ทำไมเจ้าหน้าที่ในภาพแรกจึงขานว่า บัตรเลือกตั้งของชายในภาพแรกเป็นบัตรเสีย แต่เจ้าหน้าที่ในภาพที่สองขานว่าบัตรเลือกตั้งของหญิงในภาพที่สองเป็นบัตรดี” พนิดา ให้ความเห็นว่า “ชายในภาพแรกกาไม่ถูก ถึงเป็นบัตรเสีย (แต่) ภาพที่สอง หญิงคนนั้นกาได้ถูกต้อง จึงเป็นบัตรดี” ในขณะที่ ธนวัฒน์ ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “ในภาพแรกคน (น่าจะ) ไม่เข้าใจว่าจะต้องกาบัตรอย่างไร ส่วนภาพที่สองเป็นคนที่มีรู้ (วิธีการกาบัตร) และเข้าใจดีว่าจะต้องกาอย่างไร (จึงจะถูกต้องและถือเป็นบัตรดี)” ดังนั้นในประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. เมื่อไปใช้สิทธิที่หน่วยเลือกตั้ง เขาจะต้องพยายามกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

เด่นชัย ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “เพราะแม้ผู้สมัครคนหนึ่งจะไม่มีความรู้ อีกคนหนึ่งไม่มีเวลาว่าง เราก็สามารถมีผู้นำชุมชนแทนได้” แต่หลังเรียน เด่นชัย ให้ความคิดเห็นว่า “เพราะเขาจะไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านได้เต็มที่ หากเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเสียสละ จะเป็นประโยชน์มากกว่า”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า เด่นชัย รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ เด่นชัย ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “(การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสม) จะไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านได้เต็มที่ (แต่หากเลือกผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม คือ) ผู้ที่มีความรู้ ความเสียสละ จะเป็นประโยชน์มากกว่า (ก็จะสามารถช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นว่าในการเลือกตั้งทุกคนควรพิจารณาตัดสินใจจากคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ดังตัวอย่างบทสนทนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงสองคนในภาพแรกกำลังคิดอะไรอยู่”</p> <p>“ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงอีกสองคนในภาพที่สอง กำลังคิดอะไร”</p> <p>“ชาวไทยกะเหรี่ยงสองคนในภาพแรกจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. เพราะอะไร”</p> <p>“แล้วชาวไทยกะเหรี่ยงสองคนในภาพที่สองจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. เพราะอะไร”</p> <p>“ตามความเป็นจริงในหมู่บ้านของเราต้องการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัดสินใจเลือกผู้สมัครเหมือนกับในภาพใด</p> <p>“ทำไมชาวไทยกะเหรี่ยงควรตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. แบบในภาพที่สองล่ะ”</p> <p>“ถ้าเราเลือกแบบในภาพที่สองนี้แล้วมันจะเกิดผลดีอะไรขึ้นบ้างล่ะ”</p> <p>“จากนี้ไปเราจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครตามแบบที่เราเลือก คือภาพที่สอง ได้หรือไม่”</p> <p>“แล้วจะทำอย่างไรให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทุกคนในหมู่บ้านจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ควรรอบคอบได้ล่ะ”</p> <p>“หมายถึงจะทำอย่างไรให้คนที่หมู่บ้านคิดแบบนี้ก่อน”</p> <p>“แล้วหลังจากนี้จะมีภาพให้พวกเรานำไปขยายผล สอนพี่น้องกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ต่อนะ”</p>	<p>ธนวัฒน์ “กะเหรี่ยงสองคนในภาพแรกน่าจะคิดว่าคนที่ไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นผู้นำของหมู่บ้าน”</p> <p>พนิดา “สองคนนี้ก็กำลังคิดว่าจะเลือกผู้สมัครคนไหนดีหรือเปล่า เพราะถึงจะเป็นพี่ชายแต่ถ้ามาขึ้นนี้แล้ว ได้เป็น อบต. แล้วจะขนาดไหน”</p> <p>สุระพล “น่าจะคิดว่าเลือกคนนี้ เพราะว่าเค้าเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต แล้วยังมีความอ่อนน้อม ถ้าได้มาเป็น อบต. ก็คงจะทำงานได้ดีกว่าคนในภาพแรกนะ”</p> <p>มิจิบอ “ทั้งสองคนนี้น่าจะคิดว่าผู้สมัครเป็นใครอย่างไร นอบน้อมถ่อมตนหรือไม่”</p> <p>ธนวัฒน์ “เขาน่าจะดูแล้ว แต่ก็ไม่น่าจะเลือก เพราะไปบังคับจิตใจเขา”</p> <p>ธนวัฒน์ “น่าจะเห็นเหตุผลว่าเค้ามีความจริงใจ มีความสามารถ แล้วก็ยังยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นด้วย”</p> <p>อังรา “ดูภาพนี้แล้ว ผู้สมัครน่าจะได้รับการเลือกตั้ง เพราะว่าเป็นคนดี มีความอ่อนน้อม น่าจะซื่อสัตย์สุจริต”</p> <p>พนิดา “เค้าน่าจะได้รับการเลือกตั้งเพราะเป็นคนดี เสียสละ ขยัน ซื่อสัตย์สุจริต นอบน้อม ถ่อมตน”</p> <p>วัญญู “เห็นด้วยครับ น่าจะได้รับการเลือกตั้ง เพราะเป็นคนดี อ่อนน้อม”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “เหมือนในภาพที่สอง”</p> <p>เด่นชัย “เค้าน่าจะเป็นคนดี และเข้ากับชาวบ้านได้ดี ฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน”</p> <p>ธนวัฒน์ “เพราะว่าในภาพนี้ ผู้สมัครฟังเสียงของชาวบ้านมากกว่า และไม่มีการบังคับจิตใจกัน”</p> <p>พาม่อ “เขาเป็นคนดี มีความรู้ ก็น่าจะเลือกเค้าครับ”</p> <p>พนิดา “กะเหรี่ยงในหมู่บ้านของเราที่จะได้คนดี มีความรู้ ความซื่อสัตย์ ขยัน รับผิดชอบในหน้าที่มาทำงานพัฒนาหมู่บ้านของเรา”</p> <p>สุระพล “พวกเค้าจะต้องเลือกผู้สมัครคนไหนแน่ๆ เพราะว่าถ้าเลือกไปแล้วจะไปทำงานแทนเขาได้ดี และด้วยความซื่อสัตย์”</p> <p>มิจิบอ “ถ้าฉันเป็นสองคนในภาพที่สอง ก็จะเลือกผู้สมัครคนนี้แหละ เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน เก่ง”</p> <p>พาม่อ “ได้แน่นอนครับ”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “เลือกได้”</p> <p>พนิดา “ก่อนที่จะเราจะเลือกใคร เราก็ต้องคิดดูก่อนว่าเป็นคนอย่างไร มีความรู้ ขยัน จะเสียสละเพื่อเราได้หรือเปล่า”</p> <p>พนิดา “ก็พวกเรานี้เข้าอบรมก็ต้องช่วยกันไปสอนพี่น้องกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านอีกต่อหนึ่งนะ ให้พวกเขาได้เข้าใจว่าเราจะเลือกคนดีได้มาอย่างไร”</p> <p>นอเชอ “ฉันอยากได้ภาพแรก กับภาพที่สองนี้ จะได้อ่านไปสอนให้คนอื่น ๆ ดูว่าเราควรจะเลือกคนไหนดี เราต้องคิดดูให้รอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจเลือกใคร”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นโดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ พนิดา ที่ว่า “ก่อนที่จะเราจะเลือกใคร เราก็กต้องคิดดูก่อนว่าเป็นคนอย่างไร มีความรู้ ขยัน จะเสียสละเพื่อเราได้หรือเปล่า” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ข้อคิดของการสนทนาที่ว่า “ชาวไทยกะเหรี่ยง 2 คนในภาพที่ 2 จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. เพราะ(เหตุผล)อะไร” ธนวัฒน์ ให้ความคิดเห็นว่า “เค้ามีความจริงใจ มีความสามารถ แล้วก็ยังยอมรับความคิดของคนอื่นด้วย” อัจฉรา เพิ่มเติมว่า “ผู้สมัครน่าจะได้รับการเลือก เพราะว่าเป็นคนดี มีความอ่อนน้อม น่าจะซื่อสัตย์สุจริต” พนิดา เพิ่มเติมว่า “เค้าน่าจะได้รับการเลือกเพราะเป็นคนดี เสียสละ ขยัน ซื่อสัตย์สุจริต นอบน้อมต่อมตน” และ วทันญญา สนับสนุนความเห็นของทุกคนว่า “เห็นด้วยครับ น่าจะได้รับการเลือก เพราะเป็นคนดี อ่อนน้อม” ดังนั้น ในประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่า ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. พวกเขาควรพิจารณาที่คุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบเสียก่อน

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

ชนวัฒน์ ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “จะรับเงินซื้อเสียงไว้ แต่ไม่ลงคะแนนให้ แม้เรารับเงินเข้ามาแล้ว เราไม่ลงคะแนนให้เค้าก็ไม่รู้ และเอาผิดเราไม่ได้เพราะไม่มีหลักฐาน ไม่มีสัจจะในหมู่โจร” แต่หลังเรียน ชนวนวัฒน์ ให้ความคิดเห็นว่า “จะไม่รับเงินซื้อเสียงไว้ เพราะถ้าเรารับเงินของผู้สมัครคนนี้ไป เขาก็ไม่สามารถทำให้หมู่บ้านดีขึ้น ชาวบ้านก็ยังคงมีความเดือดร้อนอยู่ แล้วการรับเงินยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่ดี”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า ชนวนวัฒน์ รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ ชนวนวัฒน์ ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “การรับเงินซื้อเสียงไว้ ไม่สามารถทำให้หมู่บ้าน(มีการพัฒนา)ดีขึ้นได้ แล้วการรับเงินก็ยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย (และเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะถือว่าเป็นการซื้อเสียงขายเสียงวิธีหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่ควรรับเงินซื้อเสียงไว้)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงการตัดสินใจเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามกฎหมาย

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แพร่ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังตัวอย่างบทสนทนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกจึงรับข่าวสาร และเงิน 500 บาทไว้ แต่ในภาพที่สองชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่งจึงไม่รับข่าวสารและเงินไว้”</p> <p>“ในความเป็นจริงในหมู่บ้านของเราต้องการให้การซื้อขายเสี่ยงขายเสี่ยงในการเลือกตั้ง อบต. เหมือนกับในภาพไหนละ”</p> <p>“ทำไมทำใจตัดสินใจเลือกตามแบบในภาพที่สองละ”</p> <p>“แล้วถ้าปล่อยให้มันเป็นแบบในภาพที่หนึ่งคือมีการรับเงินซื้อเสี่ยง หละ จะเกิดผลอะไรบ้าง”</p> <p>“จากนี้ไป เราจะทำให้ไม่มีการซื้อขายเสี่ยงในการเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของเราได้หรือไม่”</p> <p>“แล้วเราจะทำอะไรถึงจะไม่ให้มีการซื้อขายเสี่ยงในหมู่บ้านของเราหละ”</p>	<p>ธนวัฒน์ “ในภาพที่สอง ถ้าไม่ต้องการขายสิทธิขายเสี่ยงให้ใคร แต่การไม่รับ ผมว่ามันก็เหมือนกับเป็นการสร้างศัตรูด้วยนะ แต่ภาพที่หนึ่งไม่เป็นการสร้างศัตรู เป็นการผูกมิตรไว้ทั้งสองฝ่าย”</p> <p>พนิดา “คนในภาพแรกเค้าอาจจะกะเหรี่ยงที่ไม่ค่อยมีการศึกษา แต่ในภาพที่สองเค้าอาจจะเป็นคนไทยที่รู้กฎหมายมากกว่า”</p> <p>นอเชอที “ในภาพแรกเค้ารับเงิน 500 บาทแล้วก็ข่าวสารไว้ เค้าก็คงจะกลัวเหมือนกันนะที่ทำได้ แต่ก็ต้องเอาไว้เพราะเค้าไม่มีข่าวสาร ไม่มีเงิน แต่ในภาพที่สองถึงเค้าจะไม่กิน แต่เค้าก็ไม่ยอมขายเสี่ยงนะ เพราะว่ายังโง่ (แบกใส่หลัง) ตะกร้าหาหน่อไม้ไผ่อยู่”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “เหมือนในภาพที่สอง”</p> <p>อัจฉรา “คือว่าให้ แต่กะเหรี่ยงก็ไม่ยอมรับไว้ เพราะว่าถ้าเรารับก็เหมือนกับว่าเราหวังเอประโยชน์จากเขา มันเป็นบุญคุณ แล้วถ้าไม่ทำตามก็คิดคำพูด แล้วมันก็คิดประเพณีของกะเหรี่ยงนะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “ผมอยากให้เห็นเหมือนภาพแรก คือว่ากะเหรี่ยงรับเงินรับของไว้ แต่ไม่เลือกให้ใคร เพราะคนที่ให้ของเราก็ไม่ใช่คนคืออยู่แล้ว ถ้าเราไม่เลือกก็ไม่เป็นไรหรอก เหมือนกับว่าสัจจะไม่มีในหมู่บ้านอยู่แล้ว”</p> <p>วัญญู “ในภาพที่สอง มีคนให้เงินมาแล้วกะเหรี่ยงไม่รับ แสดงว่าเขามีจิตสำนึกที่ดี คือเขาอยากได้คนที่ดี”</p> <p>อัจฉรา “คือถ้าเราไม่รับเงินเค้า เราไม่ได้ทำผิดกฎหมาย แต่ถ้าเรารับเงิน แล้วเกิดถูกจับขึ้นมา เราก็โดนจับไปด้วยนะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “ผมไม่เห็นด้วย เราควรจะรับเงินไว้ เพราะจะไม่เป็นการสร้างศัตรู ถ้าเค้าได้เป็นเราก็ดีด้วย และถึงเค้าจะไม่ได้เป็นมันก็ไม่ดี เป็นผลเสียกับตัวเรา เพราะว่าเรารับเงินอย่างเดียว แต่เราไม่ได้ลงคะแนนให้ เค้าก็คิดว่าเราลงให้ เค้าไม่รู้หรอก”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ทำให้ได้คนไม่ดี”</p> <p>สุระพล “เราก็จะได้คนแล้ว ถ้าเราได้คนนี้เข้าไปใน อบต. เราก็จะได้คนไม่ดีมาเป็นผู้นำของเรา ผลเสียก็จะตามมาอีกหลายๆ อย่าง เช่น การพัฒนาก็จะไม่ดี ขอร้องให้ช่วยเหลืออะไรต่างๆ ก็ยาก เพราะว่าตอนที่เค้าสมัคร เค้าได้ให้สิ่งของกับเราไปแล้ว เค้าก็ต้องลงทุนไป ก็จะถึงเวลาที่จบออก โภชอาผลประโยชน์พร้อมดอกเบี้ยนะ”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ได้”</p> <p>ธนวัฒน์ “กะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านจะต้องตกลงกันว่าถ้ามีผู้สมัครมาซื้อเสี่ยง เราทุกคนก็ไม่รับเลยๆ อย่างนี้ แล้วบอกเค้าว่าถ้าคุณเป็นคนดี มีความสามารถ คุณเก่งๆ ก็ไม่จำเป็นต้องเอาของมาให้หรอก เพราะยังชาวบ้านก็ต้องเลือกอยู่แล้ว ส่วนของที่เราเอาให้พวกเราก็ไม่รับอยู่ดี เพราะว่ามันไม่จำเป็น มันเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ”</p> <p>อัจฉรา “ถ้าเราได้คนดีเข้าไปในนั้น หมู่บ้านเราก็เจริญขึ้นได้ ถนนหนทาง ทุกอย่างก็พัฒนาขึ้น แต่ถ้าเรารับของเค้า เป็นดีของมันทั้งหมดไป มันเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน

ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ กลุ่มผู้เรียน ที่พร้อมใจกันตอบว่า “ได้” เมื่อครูผู้สอนถามว่า “จากนี้ไป เราจะทำให้ไม่มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของเราได้หรือไม่” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ได้อย่างชัดเจน ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ผู้ติของการสนทนาที่ว่า “ในความเป็นจริงในหมู่บ้านของเราต้องการให้ การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เหมือนกับในภาพไหนหละ” ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนพร้อมใจกันตอบว่า “เหมือนในภาพที่สอง (รูปชาวไทยกะเหรี่ยงปฏิเสธไม่รับเงินและรับของในการซื้อเสียงไว้)” และ อัจฉรา กล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “คือว่าให้ แต่กะเหรี่ยงก็ไม่ยอมรับไว้ เพราะว่าถ้าเรารับก็เหมือนกับว่าเราหวังเอาประโยชน์จากเขา มันเป็นบุญคุณ แล้วถ้าไม่ทำตามก็ผิดคำพูด แล้วมันก็ผิดประเพณีของกะเหรี่ยงนะ” มีเพียง ชนวัฒน์ คนเดียวเท่านั้น ที่ให้ความเห็นแย้งว่า “ผมอยากให้เห็นเหมือนภาพแรก (รับเงินและรับของในการซื้อเสียงไว้) คือว่ากะเหรี่ยงรับเงินรับของไว้ แต่ไม่เลือกให้ครับ เพราะคนที่ให้ของเราไม่ใช่คนดีอยู่แล้ว ถ้าเราไม่เลือกก็ไม่เป็นไรหรอก เหมือนกับว่าสักจะไม่มีในหมู่บ้านอยู่แล้ว” ซึ่ง วัฑฒญ แยกกลับทันทีว่า “มีคนให้เงินมาแล้ว กะเหรี่ยงไม่รับ แสดงว่าเขามีจิตสำนึกที่ดี คือเขาอยากได้คนที่ดี” และ อัจฉรา สนับสนุนว่า “ถ้าเราไม่รับเงินเค้า เราก็ไม่ได้ทำผิดกฎหมาย แต่ถ้าเรารับเงิน แล้วเกิดถูกจับขึ้นมา เราก็จะโดนจับไปด้วยนะ” แต่ ชนวัฒน์ ก็ยังคงยืนยันความเห็นของตนเองว่า “ผมไม่เห็นด้วย เราควรจะได้รับเงินไว้ เพราะจะไม่ใช่เป็นการสร้างศัตรู ถ้าเค้าได้เป็น เราก็ตีใจด้วย และถึงเค้าจะไม่ได้เป็น มันก็ไม่ได้เป็นผลเสียกับตัวเรา เพราะว่าเรารับเงินเค้าอย่างเดียว แต่เราไม่ได้ลงคะแนนให้ เค้าก็คิดว่าเราลงให้เค้าไม่รู้หรอก” อย่างไรก็ตามประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความคิดเห็นแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ควรจะรับเงินซื้อเสียงไว้แต่ไม่ยอมลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่ซื้อเสียงนั้น แต่อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากกว่าเห็นว่าไม่ควรที่จะรับเงินซื้อเสียงนั้นไว้เลย ซึ่งในประเด็นนี้จากการสนทนาพูดคุยกันในภายหลัง ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่า พวกเขาไม่ควรมีส่วนร่วมในการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และการซื้อเสียงขายเสียง จะทำให้หมู่บ้านของพวกเขาไม่พัฒนาเมื่อคนที่ซื้อเสียงพวกเขาได้เป็น อบต. เพราะเขาจะต้องลงทุนคืนอย่างแน่นอน

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่น่าเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

อัจฉรา ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “นับว่าเป็นผลเสียหายนต่อหมู่บ้าน แต่ตัวนางอุ้มเป็นผลดี เพราะได้ยกเลิกหนี้สิน” แต่หลังเรียน อัจฉรา ให้ความคิดเห็นว่าเป็นผลเสียอย่างมาก เพราะว่าถ้าเขาได้เป็นแล้วเราหมดหนี้ก็จริง แต่หมู่บ้านเราไม่พัฒนา ชาวบ้านก็ยังคงเดือดร้อนกันอยู่ ส่วน อบต. ก็มีฐานะร่ำรวยขึ้นผิดปกติ ถ้าดิฉันเป็นนางอุ้ม ดิฉันจะไม่เห็นแก่ตัวโดยรับข้อเสนอของ อบต. คนนั้น เพราะจะทำให้หมู่บ้านไม่เจริญและชาวบ้านเดือดร้อน ตัวเราก็จะเดือดร้อนด้วยเหมือนกัน”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า อัจฉรา รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ อัจฉรา ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “(การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) เป็นผลเสียอย่างมาก(ต่อทุกคนในหมู่บ้าน เพราะว่าหากเรายอมลงคะแนนให้เพื่อแลกกับหนี้สินที่มีอยู่) แล้วเราหมดหนี้ก็จริง แต่หมู่บ้านไม่พัฒนา ชาวบ้านก็ยังคงเดือดร้อนรวมทั้งตัวเราด้วย (ดังนั้น เราจึงไม่ควรเห็นแก่ตัวโดยการรับข้อเสนอนี้ไว้)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการตัดสินใจเลือกปฏิบัติได้ว่าการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะส่งผลเสียหายนต่อหมู่บ้าน และทุกคนไม่ควรที่จะมีส่วนร่วม อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แพร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ทำไมหมู่บ้านจึงไม่พัฒนาเหมือนในภาพแรก และในภาพที่สอง อีกหมู่บ้านหนึ่งถึงพัฒนา”</p> <p>“แล้วถ้าได้ อบต. คนดีในภาพที่สอง ผลการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างไร”</p> <p>“ดังนั้น ถ้าเราตัดสินใจเลือกคนในรูปภาพแรก ผลเสียที่จะตามมาจะเป็นอย่างไร”</p> <p>“ฉะนั้นต่อจากนี้ไปต้องการให้หมู่บ้านของเรา มี อบต. ที่เป็นคนดี และหมู่บ้านมีการพัฒนาหรือไม่”</p> <p>“แล้วทำอย่างไรเราจึงจะได้ อบต. แบบที่เราต้องการ และหมู่บ้านพัฒนาได้”</p>	<p>มิจีบอ “ภาพแรกได้ อบต. ไม่ดี เป็นคนโกงหมู่บ้าน แต่ในภาพที่สองได้ อบต. ที่ดี จึงเอาเงินที่ได้มาพัฒนาหมู่บ้าน”</p> <p>ชนวัฒน์ “ในภาพแรกเป็นเพราะ อบต. ไม่ดี เป็นคนไม่ซื่อสัตย์หมู่บ้านเลยไม่พัฒนา ไม่มีถนนหนทาง”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “หมู่บ้านพัฒนา”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “หมู่บ้านไม่พัฒนา”</p> <p>สุระพล “ทุกคนที่อยู่ในหมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา ไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์ ขาดอาชีพ ไม่มีรายได้ ไม่มีความสำเร็จ”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ต้องการให้หมู่บ้านพัฒนา”</p> <p>อัจฉรา “พวกเราทุกคนต้องช่วยกันแนะนำเพื่อนบ้านว่าผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงจะทำให้ได้คนที่ไม่ดีมาเป็น อบต. แล้วหมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา”</p> <p>พนิดา “พวกเราต้องไปเลือกตั้งกันเยอะๆ แล้วก็ช่วยกันเลือกคนดี ไม่ซื้อเสียง”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ อัจฉรา ที่ว่า “พวกเราทุกคนต้องช่วยกันแนะนำเพื่อนบ้านว่าผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงจะทำให้ได้คนที่ไม่ดีมาเป็น อบต. แล้วหมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างชัดเจน ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลในการสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้งหรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสมบูรณ์มากกว่า ดัง ญัตติของการสนทนาที่ว่า “ทำไมหมู่บ้านจึงไม่พัฒนาเหมือนในภาพแรก และในภาพที่สองอีกหมู่บ้านหนึ่งถึงพัฒนา” มิจีบอ ให้ความเห็นว่า “(เพราะ)ภาพแรกได้ อบต. ไม่ดี เป็นคนโกงหมู่บ้าน แต่ในภาพที่สองได้ อบต. ที่ดี จึงเอาเงินที่ได้มาพัฒนาหมู่บ้าน” ซึ่ง ชนวัฒน์ เพิ่มเติมว่า “ในภาพแรก(หมู่บ้านไม่พัฒนา) เพราะ อบต. ไม่ดี เป็นคนไม่ซื่อสัตย์ หมู่บ้านเลยไม่พัฒนา ไม่มีถนนหนทาง” ดังนั้นในประเด็นนี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่า การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้เกิดผลเสียต่างๆ ขึ้นในหมู่บ้านของพวกเขาได้

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่นำเสนอข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

จากการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยเขียนตอบคำถามลงในแบบทดสอบ (เครื่องมือชุดที่ 4) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

พินดา ให้ความคิดเห็นก่อนเรียนว่า “การทำตามนางสาวหน่อย คือเมื่อเห็นคนซื้อเสียงแล้วไปแจ้งตำรวจ ถ้าเกิดเค้ารู้ ตัวเราและครอบครัวก็อาจจะเดือดร้อนได้ เราน่าจะเฉยๆ ไว้” แต่หลังเรียนพินดา ให้ความคิดเห็นว่า “เราควรทำตามนางสาวหน่อย คือไปแจ้งความกับตำรวจ เพราะการซื้อเสียงเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เราควรช่วยกันป้องกันไม่ให้มีการซื้อเสียง ถ้าเราช่วยกันป้องกันครั้งต่อๆ ไปก็จะไม่มีการซื้อเสียง”

ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้จากการทดสอบข้างต้น กล่าวได้ว่า พินดา รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้นหลังเข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรม ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการแสดงความคิดเห็นของ พินดา ในการทดสอบหลัง (Post-test) ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนว่า “(เมื่อพบเห็นการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) เราควรไปแจ้งความกับตำรวจ เพราะ(ถือว่า) เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เราควรช่วยกันป้องกันไม่ให้มีการซื้อเสียงขายเสียง ถ้าเราช่วยกันป้องกัน (การเลือกตั้ง) ครั้งต่อๆ ไปก็จะไม่มีการซื้อเสียง” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ป้องกันมิให้มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เกิดขึ้น

นอกจากนั้นในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ยังพบว่าผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับจิตสำนึกในระดับที่ 4 ของเปาโล แฟร์ คือผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ดังตัวอย่างบทสนทนา

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทำเหมือนกับในภาพไหน”</p> <p>“ทำไมจึงตัดสินใจเลือกแบบในภาพที่สองล่ะ”</p> <p>ครูผู้สอน “เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดในหมู่บ้านร่วมกันทำตามแบบนี้แล้ว จะเกิดผลอะไรบ้างล่ะ”</p> <p>ครูผู้สอน “ต่อจากนี้ไป เราจะร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้หรือไม่”</p> <p>ครูผู้สอน “แล้วทำอย่างไร เราจึงจะสามารถช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ล่ะ”</p>	<p>กลุ่มผู้เรียน “ภาพที่สอง”</p> <p>ธนวัฒน์ “เพราะหมู่บ้านของเราจะได้เจริญ มีการพัฒนา และได้คนดีมาเป็นตัวแทนของชาวบ้าน”</p> <p>พาหะมอ “ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกแล้ว ผลก็คือหมู่บ้านจะให้ผู้ผู้นำที่ดีเป็นการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ป้องกันคนไม่ดี”</p> <p>เด่นชัย “จะป้องกันไม่ให้คนโกงมาเอาเงินของพวกเราไปใช้ในทางที่ผิด”</p> <p>กลุ่มผู้เรียน “ได้”</p> <p>อัจฉรา “เวลาที่เรพบเห็นการซื้อเสียงขายเสียง เราก็ต้องแจ้งตำรวจ หรือเตือนคนในครอบครัวเรา หรือเพื่อนๆ เราไม่ให้ร่วมมือด้วย”</p> <p>ธนวัฒน์ “ถ้าเราเห็นการทุจริตในการซื้อเสียงขายเสียง มันเป็นเรื่องที่ไม่ดีอยู่แล้ว เราก็ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ แล้วก็ช่วยกันสอดส่องดูแล และบอกรับทุกๆ คนในหมู่บ้านให้ช่วยกันตรงนี้ด้วย”</p> <p>นอเชอที “พอพวกเรามีความรู้ตรงนี้แล้ว เราก็ไปแนะนำคนอื่นที่ยังไม่รู้ ว่าจะต้องทำอย่างไรบ้าง ต้องป้องกันเอาไว้ก่อน”</p> <p>วาทัญญู “ต้องทำความเข้าใจกับชาวบ้านก่อนว่าอันไหนดี อันไหนไม่ดี”</p> <p>ธนวัฒน์ “ทุกคนในหมู่บ้านต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตา ถ้ามีคนแปลกหน้าเข้ามาซื้อเสียง เราก็ไม่ควรจะรับเอาสิ่งของเพราะมันเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น แต่ผลที่จะตามมามันสำคัญกับพวกเรามาก ของที่เขาเอามาแจกถึงมันจะมากในวันนั้น แต่วันข้างหน้าเขาจะมาเอาคืนไปมากกว่าที่เขาให้ เราต้องบอกกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านให้รู้ตรงจุดนี้”</p>

จากบทสนทนาข้างต้น กล่าวได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ หรือมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง และการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังประโยคสรุปการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของ ธนวัฒน์ ที่ว่า “ทุกคนในหมู่บ้านต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตา ถ้ามีคนแปลกหน้าเข้ามาซื้อเสียง เราก็ไม่ควรจะรับเอาสิ่งของเพราะมันเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น แต่ผลที่จะตามมามันสำคัญกับพวกเรามาก ของที่เขาเอามาแจกถึงมันจะมากในวันนั้น แต่วันข้างหน้าเขาจะมาเอาคืนไปมากกว่าที่เขาให้ เราต้องบอกกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านให้รู้ตรงจุดนี้” ซึ่งแสดงถึงมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างชัดเจน

ในกระบวนการสนทนา ชาวไทยกะเหรี่ยงจะร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญและร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยแสดงเหตุผลของตนเอง และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากนั้นจึงนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งการให้เหตุผลใน

การสนทนาจะมีทั้งที่เห็นด้วย คือ กล่าวสนับสนุน และไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการให้ความคิดเห็นแย้ง หรืออาจจะเป็นการกล่าวเพิ่มเติมความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และ สมบูรณ์มากกว่า ดัง ญัตติของการสนทนาที่ว่า “ต่อจากนี้ไป เราจะร่วมป้องกันการซื้อเสียงขาย เสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้หรือไม่” กลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนพร้อมใจกันตอบว่า “ได้” และ อัจฉรา เสริมว่า “เวลาที่เราพบเห็นการซื้อเสียงขายเสียง เราก็ต้องแจ้งตำรวจ หรือเตือนคนในครอบครัวเรา หรือเพื่อนๆ เราไม่ให้ร่วมมือด้วย” ขณะที่ ธนวัฒน์ เพิ่มเติมว่า “ถ้าเราเห็นการทุจริตในการซื้อเสียงขายเสียง มันเป็นสิ่งที่ไม่ดีอยู่แล้ว เราก็ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ แล้วก็ช่วยกันสอดส่องดูแล และบอกกับทุกๆ คนในหมู่บ้านให้ช่วยกันตรงนี้ด้วย” ดังนั้นในประเด็น นี้ ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงสรุปร่วมกันว่าพวกเขาทุกคนจะต้องร่วมกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง อบต. ในหมู่บ้าน

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกระบวนการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่น่าเสนอ ข้างต้นนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีมโนธรรมสำนึกเกิดขึ้น

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยง พิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

ข้อมูลที่ได้จากการถอดรหัส (Decoding) จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง ของผู้เรียน ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน จากแผนการสอนทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีระดับ มโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น จนถึงระดับที่สามารถแสดงเหตุผลของตนเอง และมีส่วนร่วมใน การวิพากษ์วิจารณ์ได้ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ โดยสังเกตจากบทสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน ในขณะปฏิบัติการฝึกอบรม ซึ่งถือได้ว่าหัวข้อตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 9 เรื่องที่นำมาสอนสามารถทำ ให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับของจิตสำนึกตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ ถึงระดับที่ 4 คือ จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) กล่าวคือ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีการคิด อย่างใคร่ครวญและการกระทำในระดับวิพากษ์วิจารณ์ได้ ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการสนทนา (Dialogue) อย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในเหตุผลของตนเอง แต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ ยังไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง อบต. อีกด้วย

ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่

เมื่อผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาภาพสื่อการสอนที่แสดงความขัดแย้ง และร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันรวบรวมคำหลักจากการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง โดยแยกเป็นแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ดังนี้ คือ

หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“ประชาคมหมู่บ้าน”	“เต็มใจ”
“มีความสุข”	“ช่วยกัน”
“ประชุมกัน”	“ชาวบ้าน”
“หน้าบึ้ง”	“ไม่เต็มใจทำ”
“การปกครองตนเอง”	“ความต้องการของชาวบ้าน”

หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“นอนหลับทับสิทธิ์”	“ไปเลือกคนดี”
“ทำหน้าที่ของตนเอง”	“ไม่ไปเลือกตั้ง”
“ชวนกันไปเลือกตั้ง”	“รู้หน้าที่ของตนเอง”
“ไปเลือกตั้ง”	“คนขี้เกียจ”
“คนเห็นแก่ตัว”	“ไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง”

หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้ง”	“คนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง”
“คนไม่มีบัตรประชาชน”	“เด็ก”
“คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี”	“คนบ้า”
“พระ”	“คนพิการ”
“อายุมากกว่า 18 ปี”	“คนแก่”

หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“การฉีกบัตรเลือกตั้ง”	“ทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง”
“ตรวจรายชื่อ”	“หย่อนบัตรลงในหีบ”
“นำบัตรไปกาในคูหา”	“มีความตั้งใจดี”
“โดนเจ้าหน้าที่จับ”	“การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง”
“ขั้นตอนการเลือกตั้ง”	“ยื่นบัตรประจำตัวประชาชน”
“พิมพ์ลายนิ้วมือที่ต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง”	“รับบัตรเลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่”

หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“กากบาทไม่ถูกต้อง”	“ผู้สมัครได้คะแนน”
“ไม่เข้าใจว่าจะต้องกาบัตรอย่างไร”	“ช่องไม่ต้องการลงคะแนน”
“บัตรเสีย”	“บัตรดี”
“การกาบัตรเลือกตั้ง”	“ทำเครื่องหมายวงกลม”
“ทำเครื่องหมายกากบาท”	“ช่องทำเครื่องหมาย”
“ได้คะแนน”	“บัตรเลือกตั้ง”
“ไม่ได้คะแนน”	

หน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“ถูกบังคับให้เลือก”	“การตัดสินใจเลือก”
“เป็นที่ชาย”	“มีความจริงใจ”
“มีความสามารถ”	“คนเสียสละ”
“คนอบอุ่น”	“เข้ากับชาวบ้านได้ดี”
“คนรับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง”	“คนดี”
“ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต.”	“คนซื่อสัตย์”
“คนเก่ง”	“คนขยัน”
“ยอมรับความคิดของผู้อื่น”	

หน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“ไม่มีกิน”	“คนไม่ดี”
“ผลเสียที่ตามมา”	“ลงทุน”
“กอบโกย”	“ไม่รับเงินซื้อเสียง”
“รับของไปแต่ไม่เลือก”	“คนจริงใจ”
“ไม่ถูกต้อง”	“ผิดกฎหมาย”
“ผู้สมัคร”	“หัวคะแนน”
“ข่าวสาร”	“เงิน 500 บาท”
“รับเงินซื้อเสียง”	“ไม่ต้องการขายเสียง”
“การสร้างศัตรู”	“ผูกมิตร”
“รู้กฎหมาย”	“ไม่รู้กฎหมาย”

หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“กัณฑ์การ”	“หมู่บ้านเจริญ”
“หมู่บ้านพัฒนา”	“หมู่บ้านไม่พัฒนา”
“แห่งแล้ง”	“ขาดถนนหนทาง”
“คนดี”	“คนไม่ดี”
“คนมีความสุข”	“คน โกงเงินหมู่บ้าน”
“เอาเงินงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน”	

หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คำหลักที่รวบรวมได้ คือ

“การซื้อเสียง ขายเสียง”	“แจ้งตำรวจ”
“การรับเงินซื้อเสียง ขายเสียง”	“ไม่ควรรับเงินซื้อเสียง”
“ส่งเสริม”	“ผู้สมัคร อบต.”
“การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง”	“แจ้งเบาะแส”
“ให้ความร่วมมือ”	“ผู้ซื้อสิทธิขายเสียง”
“หวัชระแนน”	“แจ้งเจ้าหน้าที่”

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ได้ร่วมกันศึกษาผลจากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และรวบรวมเป็นคำหลัก ทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ ได้โดยเฉลี่ยหน่วยการเรียนรู้ละ 10 คำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง

ในขั้นตอนที่ 13 ประกอบไปด้วย 1) การแต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงจากคำหลัก 2) การวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน 3) การวิพากษ์วิจารณ์ประโยคในแผ่นพลิก 4) การวาดภาพทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน 5) การทดลองฝึกภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติในหน่วยเลือกตั้งจำลอง และ 6) การทดสอบหลัง (Post-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ดังมีรายละเอียด คือ

1. การแต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงจากคำหลัก

ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนได้แสดง “คำหลัก” ให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนใช้คำหลักแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเอง เพื่อนำประโยคที่ได้มาให้ผู้เรียนสนทนาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์กันอีกครั้งหนึ่ง ดังมีรายละเอียด คือ

1.1 หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“ความต้องการของชาวบ้าน เต็มใจทำ การปกครองตนเอง ช่วยกันทำเราจะมีความสุขมากกว่า” (นอเซอที)

“ช่วยกันมาประชุมกันให้พร้อมเพรียง”

“นายคาหน้าบั้งไม่เต็มใจที่จะทำศาลาประชาคมหมู่บ้าน ชาวบ้านประชุมกันและช่วยกันทำสะพานตามความต้องการของชาวบ้านอย่างเต็มใจและมีความสุข” (อัจฉรา)

“พวกเราทำอะไรที่ ไม่สำคัญ of ชาวบ้าน พวกเราก็ไม่เต็มใจทำ เพราะไม่สำคัญเท่าที่ควร ถ้าพวกเราทำอะไร ที่สำคัญและมีความต้องการ พวกเราก็เต็มใจทำและทุกคนทำด้วยความมีความสุข แม้จะหนักเท่าไรรก็ไม่น่า” (ชนวิวัฒน์)

“ชาวบ้านหน้าบั้งไม่เต็มใจทำ” (พนิดา)

“ชาวบ้านต้องการช่วยกันทำความสะอาดบริเวณหมู่บ้าน”

“ช่วยกันทำความสะอาดหมู่บ้านด้วยความเต็มใจก็มีความสุข” (นะก้วยที)

“ชาวบ้านมีความต้องการจะปกครองตนเอง”

“พวกเราอยากได้สะพานข้ามคลอง พวกเราจึงทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้ได้จุดประสงค์ที่ดีและมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านและส่วนรวม พอเราได้ตกลงเรียบร้อยแล้วจึงนำเรื่องนี้เสนอต่อ อบต. และสภา อบต.” (สุระพล)

“หากมีปัญหาในหมู่บ้านแล้วทำการประชาคมหมู่บ้านแล้วได้ตามความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันด้วยความเต็มใจและมีความสุข” (เด่นชัย)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการปกครองตนเองได้ โดยประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนเลือกตัดสินใจไปในทางที่ต้องการจะปกครองตนเอง โดยแฝงไว้ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำความสุขมาให้กับหมู่บ้านของพวกเขา

1.2 หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“พวกที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องชวนกันไปเลือกตั้งทุกคน เพราะมันเป็นหน้าที่ของเรา”

(มิจีบ่อ)

“ชวนกันไปเลือกตั้ง รู้หน้าที่ของตนเอง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เป็นคนขี้เกียจ ไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง คนขี้เมาเราก็จะชวนไป เราจะไปเลือกคนดี” (นอเซอที)

“พวกเราชวนกันไปเลือกตั้งดีกว่านอนหลับทับสิทธิ์ คนจะได้ไม่ว่าเราเห็นแก่ตัว หรือว่าไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง” (เด่นชัย)

“ไปเลือกคนดี พวกเราควรไปเลือกคนดีเข้าไปทำงานในสภาแทนตัวเราเอง เพื่อตั้งงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านเราให้ดียิ่งขึ้น” (สุระพล)

“พวกเราไม่ควรนอนหลับทับสิทธิ์ เราควรไปเลือกตั้ง เพื่อหมู่บ้าน” (พาม่อ)

“4 คนในภาพนี้ไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง เป็นคนขี้เกียจ เห็นแก่ตัว และนอนหลับทับสิทธิ์ และไม่ไปเลือกตั้ง ภาพที่ 2 ชาวป่ากะญอชวนกันไปเลือกตั้ง เป็นคนที่รู้หน้าที่ของตนเองไปเลือกคนดีมาพัฒนาหมู่บ้านเรา” (อัจฉรา)

“ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ของเรา ไปเลือกคนที่เราคิดว่าดี หนึ่งเสียงของเราอาจทำให้หมู่บ้านของเราพัฒนาขึ้น ไปกันเถอะครับ” (วัญญู)

“รู้หน้าที่ของตนเอง เราควรไปเลือกตั้งดีที่สุด” (นะก้วยที)

“ชาวบ้านรู้หน้าที่กันเองดีว่าต้องไปเลือกตั้ง เลือกคนดีไปทำหน้าที่แทนตนเอง คนขี้เกียจนอนหลับทับสิทธิ์เป็นคนไม่ดีเห็นแก่ตัว ไม่ควรเอาอย่าง” (ธนวัฒน์)

“ฉันชวนกันไปเลือกตั้งไปทำหน้าที่ของตนเอง ไปเลือกคนดี ไม่นอนหลับทับสิทธิ์”

(พนิดา)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนเลือกตัดสินใจไปในทางที่ต้องการจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย

1.3 หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยชน์ทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้งคือคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในทะเบียนบ้านครบ 1 ปีขึ้นไป และต้องมีบัตรประชาชนด้วย” (พนิดา)

“คนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง พระ คนไม่มีบัตรประชาชน คนที่มีสิทธิ ควรไปเลือกตั้ง เพราะแสดงถึงการรับผิดชอบของหน้าที่อย่างหนึ่งที่สำคัญ”

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้งควรไปใช้สิทธิเต็มที่” (นงกัวยทิ)

“คนบ้านไม่มีสิทธิเลือกตั้ง คนคิดก็ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หากย้ายไปตำบลอื่น มีหลักฐานการอยู่อาศัยไม่ถึง 1 ปี” (เด่นชัย)

“คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี เป็นคนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง คนที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีบัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน อายุ 18 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่า 18 ปี เด็ก คนบ้า พระ เป็นคนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง คนพิการก็เป็นคนที่มีสิทธิเลือกตั้ง” (อัจฉรา)

“คนบ้าน เด็ก พระ คนไม่มีบัตรประชาชน และคนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี จะเป็นคนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง” (มิจิบ่อ)

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป แม้แต่คนแก่ก็มีสิทธิ คนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง คือ เด็ก คนบ้า พระ และคนไม่มีบัตรประชาชน และย้ายมาไม่ถึง 1 ปี” (นอเชอทิ)

“คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี คือ คนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง” (พาทม่อ)

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นไปใช้สิทธิแทนเรา และป้องกันบัตรผี และเราจะได้คนที่เราเลือกเข้าไปทำงานแทนเรา” (สุระพล)

“คนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ทุกคนต้องไปเลือกตั้งเพราะเป็นกฎหมายบังคับและเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำ คนที่ไม่ได้สิทธิเลือกตั้ง เป็นคนที่สติไม่ดีและไม่มีคุณสมบัติในการเลือกตั้ง คนไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีสิทธิไปเลือกตั้ง คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี ไม่มีสิทธิไปเลือกตั้ง เด็ก คนบ้า พระ ไม่มีสิทธิไปเลือกตั้ง คนพิการ อายุมากกว่า 18 ปี คนแก่ก็มีสิทธิไปเลือกตั้ง” (ธนวัฒน์)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยชน์ทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยชน์ที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจว่าคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง คืออะไรบ้าง และสนับสนุนให้ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งได้ไปใช้สิทธิของตนเอง

1.4 หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยชน์ทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“การฝึกบัตรเลือกตั้งฝึกขั้นตอนของการเลือกตั้ง การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง มีความตั้งใจดีและเรียนรู้การทำวิธีเลือกตั้ง” (นอเชอที)

“นายวทันกอยไม่มีนิ้วหัวแม่มือให้พิมพ์ลงในต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง เขาจึงไม่ไปเลือกตั้ง เขาปฏิบัติได้ถูกต้องหรือไม่” (เด่นชัย)

“การทำขั้นตอนการเลือกตั้ง ตรวจสอบรายชื่อ-ยื่นบัตรประชาชน พิมพ์ลายนิ้วมือ รับบัตรเลือกตั้ง แล้วเข้าคูหากากบาท ถ้าทำถูกทุกขั้นตอนก็จะไม่มีบัตรเสีย และการเลือกตั้งก็จะเป็นไปด้วยดี” (พนิดา)

“มีความตั้งใจดี เพราะเรามีความรู้และถูกขั้นตอนการเลือกตั้ง” (นงกัวยที)

“การฝึกบัตรเลือกตั้ง จะโดนเจ้าหน้าที่จับ” (อจรรดา)

“นำบัตรไปกาในคูหาให้ถูกต้อง” (พามห่อ)

“ตรวจสอบรายชื่อ เราควรตรวจสอบรายชื่อเพื่อความรวดเร็วในการเลือกตั้ง” (ชนวัฒน์)

“นำบัตรไปกาในคูหา หย่อนบัตรลงในหีบ มีความตั้งใจดี ครับ” (วัทญญ)

“การฝึกบัตรเลือกตั้งเป็นการทำฝึก อาจถูกเจ้าหน้าที่จับได้ และทำให้เราเสียโอกาสในการใช้สิทธิเลือกตั้ง” (สุระพล)

“การฝึกบัตรเลือกตั้ง เป็นการฝึกขั้นตอนการเลือกตั้ง ก็จะโดนเจ้าหน้าที่จับ” (มิจิบ่อ)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยชน์ทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยชน์ที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้อง และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนนั้น

1.5 หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยชน์ทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“กากบาทไม่ถูกต้อง ผู้สมัครไม่ได้คะแนน” (พนิดา)

“การกาบัตรเลือกตั้งต้องกาให้ถูกต้อง” (มิจิบ่อ)

“การกาบัตรเลือกตั้ง ให้กาลงในช่องว่าง” (นงกัวยที)

“การกาบัตรเลือกตั้ง เราควรกาบัตรให้ถูกต้องคือกากบาทลงในช่องว่างให้ถูกต้อง จึงจะเป็นบัตรดี เช่น .” (สุระพล)

“กากบาทไม่ถูกต้อง ก็จะไม่ได้คะแนน” (พามห่อ)

“ทำเครื่องหมายกากบาทให้ถูกต้อง” (วัทญญ)

“ชาวเขาป่ากะญอบางคนไม่เข้าใจว่าจะต้องกากบาทอย่างไร ในช่องทำเครื่องหมาย”
(อัจฉรา)

“ไม่เข้าใจว่า จะต้องกากบาทอย่างไร ถ้าไม่เข้าใจ ก็สอบถามคนที่รู้ คนที่เคยกากบาทว่ากาอย่างไร ถึงจะถูกต้อง” (ชนวัฒน์)

“นายทัญญูทำเครื่องหมายกากบาทหลงช่องไม่ลงคะแนน หมายความว่าไม่ต้องการเลือกใคร” (เด่นชัย)

“กากบาท ไม่ถูกต้องผู้สมัครไม่ได้คะแนน” (นอเชอที)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการกากบาทเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิธีการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง อบต. และมีความตั้งใจที่จะทำให้บัตรเลือกตั้งเป็นบัตรดี นำมานับเป็นคะแนนสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องการได้

1.6 หน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง องค์กรรวบรวบ

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“คนเสียสละ ต้องเป็นคนนอบน้อม เข้ากับชาวบ้านได้ดี เป็นคนรับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง”
(นอเชอที)

“ผู้สมัครต้องมีความขยัน เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง”
(มิจีบ่อ)

“ถูกบังคับให้เลือกเพราะเป็นพี่ชาย” (อัจฉรา)

“คนเสียสละ คนนอบน้อม สามารถเข้ากับชาวบ้านได้ดี” (พาหม่อ)

“มีความสามารถ และเสียสละเพื่อส่วนรวม” (นะก้วยที)

“คนเสียสละ ควรเลือกคนเสียสละ เพราะคนที่เป็น อบต. ไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม ก็ไม่เป็น อบต. ที่ดีได้” (ชนวัฒน์)

“นาย นะก้วยที เลือกผู้สมัครที่เป็นคนเก่ง คนขยัน และมีความจริงใจ” (เด่นชัย)

“คนซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนดี มีความสามารถ เราก็จะได้ในสิ่งที่เราต้องการ เพราะเราต้องการคนดี” (สุระพล)

“คนรับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง คนนอบน้อม คนเสียสละ เข้ากับชาวบ้านได้ดี” (พนิดา)

“คนเก่ง คนดี มีความสามารถ เสียสละมีความจริงใจ รับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง คิดว่าควรจะเลือกเขา” (วัญญู)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกใน

การตัดสินใจของตนเองในเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามควรรอบคอบ ได้ โดย
 ประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนเลือกตัดสินใจไปในทางที่ตรงการจะเลือกผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งโดยพิจารณาจากคุณสมบัติ อาทิ ต้องเป็นคนดี มีความสามารถ มีความขยัน ซื่อสัตย์
 จริงใจ ฯลฯ

1.7 หน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“การรับเงินซื้อเสียง เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย คนดีไม่ต้องซื้อเสียงก็สามารถเป็นไป” (มิจิต)

“ไม่ต้องการขายเสียง ถึงไม่มีกิน แต่ก็รู้กฎหมาย” (นอเชอที)

“รับของไปแต่ไม่เลือก เพราะอาจจะได้คนไม่ดี” (นกะวียที)

“กอบโกย ผู้สมัคร อบต. ที่ให้สิ่งของ ย่อมต้องกอบโกยและเอาทุนคืน คนลงทุนย่อม
 ต้องหวังกำไร” (ธนวัฒน์)

“ไม่รับเงินซื้อเสียง ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย” (พนิดา)

“เราไม่ต้องการขายเสียง การซื้อเสียง ขายเสียงผิดกฎหมาย” (พาห่ม่อ)

“คนไม่ดี เลือกมากก็มีแต่เสีย คนไม่จริงใจเลือกไปก็เข้าใจ” (วาทัญญู)

“ถ้าเราได้รับเงินจากผู้สมัคร ผลเสียที่ตามมาก็คือ เราจะมากอบโกยผลประโยชน์ที่หลัง
 มีงบประมาณมาเขาก็จะ โกงกินมาถึงเราไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย” (สุระพล)

“นายต้นเป็นหัวหน้าคะแนนของผู้สมัครคนหนึ่งได้นำเงิน 500 บาทให้กับนายสุรพล
 นายสุรพลรับเงินไว้เพราะไม่มีกิน” (อัจฉรา)

“นาย กาลา เป็นคนซื่อสัตย์ เขาได้รับเงิน และข่าวสาร จากผู้สมัคร เพราะเขากำลังขาดสน และ
 รับปากว่าจะเลือกผู้สมัครคน นั้น” (เด่นชัย)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกใน
 การตัดสินใจของตนเองในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยคที่ได้
 สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนเลือกตัดสินใจไปในทางที่ไม่ต้องการจะรับเงินหรือสิ่งของ
 ในการซื้อเสียงขายเสียง เพราะจะทำให้ได้คนไม่ดี และเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

1.8 หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“เอาเงินงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านเราจะได้เจริญ เลือคนดี เราจะได้มี
 ความสุข” (นอเชอที)

“ผู้นำคือหัวใจสำคัญของการพัฒนา หมู่บ้านจะเจริญ หรือกันดาร ขึ้นกับผู้นำ” (เด่นชัย)

“คน โกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา” (พาห่ม่อ)

“หมู่บ้านไม่พัฒนา เพราะได้คนไม่ดีเข้ามาในหมู่บ้าน” (นงกัวยทิ)

“ถ้าเราเลือกคนดี ก็อาจจะเอาเงินงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านของเราให้เจริญ” (มิจิป่อ)

“เลือกคนดี หมู่บ้านก็พัฒนา หมู่บ้านเจริญก็มีความสุข” (พนิดา)

“เลือกคนไม่ดี คนโกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านไม่พัฒนา แข่งแข่งกันคน ขาดถนนหนทาง หมู่บ้านไม่เจริญ” (อัจฉรา)

“หมู่บ้านที่พัฒนาจะเป็นหมู่บ้านที่เจริญ เป็นสิ่งที่ดีต่อหมู่บ้าน” (วาทัญญ)

“คนดี เลือกคนดี ดีกว่าหมู่บ้านจะได้พัฒนา ทุกคนก็มีความสุข” (ชนวัฒน์)

“หมู่บ้านของเรา พัฒนาขึ้นมากกว่าเดิม เพราะเราเลือกคนดีเข้าไปทำงาน เขาไม่โกงกิน”

(สุระพล)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจว่าผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือจะทำให้ได้คนไม่ดี และทำให้หมู่บ้านของพวกเขาไม่พัฒนา

1.9 หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ได้ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน ดังนี้

“ไม่ควรรับเงินซื้อเสียง เราควรให้ความร่วมมือ เราควรแจ้งเจ้าหน้าที่ ไม่ส่งเสริมผู้ซื้อสิทธิขายเสียง” (นอเชอทิ)

“เราควรให้ความร่วมมือ ในการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง” (พาหม่อ)

“เราไม่ควรร่วมมือกับผู้ที่ซื้อสิทธิขายเสียง” (นงกัวยทิ)

“เราควรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ถ้าเราเห็นผู้สมัครกำลังซื้อเสียง เราไม่ควรจะปล่อยให้มีการซื้อเสียง เพราะจะเกิดผลเสียต่อหมู่บ้านของเรา” (พนิดา)

“นาย ก. เป็นหัวหน้าคนหนึ่งของผู้สมัครคนหนึ่ง นำเงินมาแจกให้ นาย ข. แต่ นาย ก. เห็นจึงแจ้งเบาะแสดกับเจ้าหน้าที่ว่ามีการซื้อเสียง ขายเสียง” (อัจฉรา)

“ในหมู่บ้านของเราไม่ควรมีการซื้อเสียงขายเสียง เพราะการซื้อเสียงขายเสียงเป็นสิ่งไม่ดีไม่ควรมีในหมู่บ้านถ้ามีการซื้อเสียงขายเสียงในหมู่บ้านสักครั้งหนึ่ง ก็ต้องมีครั้งต่อไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นไม่ควรมีการซื้อเสียงขายเสียงในหมู่บ้านของเรา” (ชนวัฒน์)

“ถ้ามีการซื้อเสียงขายเสียง เราควรแจ้งตำรวจ แจ้งเบาะแสดักตัก เพื่อป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง” (วาทัญญ)

“ถ้าเราเห็นผู้สมัครซื้อเสียงขายเสียง เราควรแจ้งตำรวจ หรือแจ้งเจ้าหน้าที่” (มิจิป่อ)

“ถ้าเราพบเห็นการซื้อเสียงเราควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือตักเตือนเพื่อนบ้านของเรา”

(สุระพล)

“ชาวบ้านช่วยกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงด้วยการให้ความร่วมมือและช่วยกันแจ้งเบาะแส” (เด่นชัย)

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถนำคำหลัก มาแต่งเป็นประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ โดยประโยคที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนเลือกตัดสินใจไปในทางที่ความต้องการจะร่วมกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ด้วยการไม่ยอมรับเงินหรือสิ่งของซื้อเสียงจากผู้สมัคร และหากพบเห็นการซื้อเสียงขายเสียงก็จะแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการ

2. การวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

2.1 หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยคจากเด่นชัย - หากมีปัญหาภายในหมู่บ้านแล้วทำการประชาคมหมู่บ้าน แล้วได้ความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านจะช่วยกันด้วยความเต็มใจและมีความสุข - พวกเรามีความคิดเห็นกันอย่างไรครับ</p> <p>“ประโยคจากสุระพล คือ - พวกเราอยากได้สะพานข้ามคลอง พวกเราจึงทำการประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ได้จุดประสงค์ที่ดีและมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านและส่วนรวม พวกเราได้ตกลงเรียบร้อยจึงนำเรื่องนี้เสนอต่อ อบต. และสภา อบต.”</p> <p>“ประโยคจากนอเชอที่ - ความต้องการของชาวบ้าน เต็มใจทำการปกครองตนเอง ช่วยกันทำเราจะมีสุขมากกว่า”</p>	<p>ธนวัฒน์ “เห็นด้วยครับ ที่ว่าจะมีความสุข ก็คือ งานที่จะมีการกระทำแม้จะหนักแค่ไหน ก็จะไม่บ่น จะช่วยกันทำแม้จะหนักแค่ไหน เพราะว่าทุกคนมีความต้องการในจุดนี้”</p> <p>อัจฉรา “มีความเห็นว่าคุณสุระพลทำถูกต้องแล้ว”</p> <p>มิจิบอ “ใช่แล้ว ถ้าพวกเราร่วมมือกัน ช่วยกันทำก็จะมีความสุข”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนตัดสินใจเลือกที่จะปกครองตนเอง เพราะการร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจของชาวไทยกะเหรี่ยงจะทำให้ได้ข้อสรุปที่ตรงกับความต้องการของพวกเขา และจะทำให้พวกเขามีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของพินดา - จันทวนกันไปเลือกตั้ง ไปทำหน้าที่ของตนเอง ไปเลือกคนดี ไม่นอนหลับทับสิทธิ์”</p> <p>“ธนวัฒน์เขียนมาว่า - ชาวบ้านรู้หน้าที่ตนเองคิดว่าจะต้องไปเลือกตั้ง เลือกคนดีไปทำหน้าที่แทนตนเอง คนซื่อสัตย์ นอนหลับทับสิทธิ์ เป็นคนไม่ดี เห็นแก่ตัว ไม่ควรเอาชั่งอย่าง”</p> <p>“นะก๊วยที่เขียนว่า - รู้หน้าที่ของตนเอง เราควรจะไปเลือกตั้ง ดีที่สุด”</p> <p>“วาทัญญูเขียนว่า - ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ของเรา ไปเลือกคนที่คิดว่าดี หนึ่งเสียงของเราทำให้หมู่บ้านของเราพัฒนาขึ้น ไปกันเถอะครับ”</p>	<p>อัจฉรา “ประโยชน์ของพินดา ถูกต้องแล้วค่ะ เราควรจะชวนกันไปเลือกตั้ง เพราะมันเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคน”</p> <p>สุรพล “ผมมีความเห็นว่าดีมากครับ เพราะเขาทำหน้าที่ เพราะว่าเขาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และชักชวนเพื่อนฝูงไปใช้สิทธิเลือกตั้ง”</p> <p>นอเชอที “ไม่ควรเอาชั่งอย่างใช้แล้ว เพราะมันจะเสียสิทธิตรงนี้ เสียคะแนนตรงนี้ไป แล้วเราก็ไม่ได้อะไรเลย”</p> <p>พาหม่อ “ก็ดีครับ ใช่แล้วครับ”</p> <p>สุรพล “คือเจ้าหน้าที่ของตนเอง ถ้าเป็นคนดีต้องไปเลือกตั้ง ถ้าคนไม่ดีจะเสียสิทธิ ถ้าคนไม่ดีไปเลือกตั้งก็จะเสียสิทธิในการเลือกตั้ง แล้วก็อาจจะมีคนอื่นมาแอบใช้สิทธิของเราไปแทนตัวเราเองก็ได้”</p> <p>อัจฉรา เห็นด้วยกับวาทัญญู เพราะว่าเสียงเดียวของเราทำให้คนดีเข้ามาพัฒนาภายในหมู่บ้านของเราได้”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนตัดสินใจเลือกที่จะทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะต้องไปเลือกตัวแทนมาทำหน้าที่ตัดสินใจในงานพัฒนาของหมู่บ้าน

2.3 หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์บอกว่า - คนบ้า เด็ก พระ คนไม่มีบัตรประชาชน และคนที่มิชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี จะเป็นคนที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง”</p> <p>“ประโยชน์บอกว่า - คนที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป แม้แต่คนแก่ก็มีสิทธิ คนที่ไม่มีสิทธิ คือ เด็ก คนบ้า พระ และคนไม่มีบัตรประชาชนเข้ามาไม่ถึง 1 ปี”</p> <p>“ประโยชน์จากพาหม่อ - คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี คือคนที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง”</p>	<p>ธนวัฒน์ “คนบ้า พระ และเด็ก และคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี ไม่มีสิทธิที่จะไปเลือกตั้ง เพราะอาจจะเป็นคนต่างดาว หรืออาจจะเป็นคนที่ไม่หวังดีต่อหมู่บ้านเราก็ได้ ห้ามเข้าไปใช้สิทธิในตรงนี้”</p> <p>สุรพล “ผมเห็นด้วยครับ คนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี ก็ไม่มีสิทธิที่จะไปเลือกตั้ง เพราะว่ามันเป็นกฎหมายกำหนดไว้ครับ”</p> <p>มิจิบอ “ก็เป็นกฎหมายบังคับแบบนั้น ก็ต้องทำตามกฎหมาย”</p> <p>อัจฉรา “เห็นด้วยค่ะ ครบหมดเลยคะ คนบ้า คนที่ไม่มีสิทธิก็ไม่ควรจะไปเลือกตั้ง เพราะอาจจะทำให้การเลือกตั้งเราวุ่นวายก็ได้”</p> <p>พินดา “คนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุครบ 18 ปีขึ้นไป ก็ควรจะไปเลือกตั้งนะคะ เพราะว่าจะทำให้เราได้ใช้สิทธิตรงนั้น และได้ใช้สิทธิเลือกตั้งของเราอย่างสมบูรณ์”</p> <p>สุรพล “ผมเห็นด้วยครับ ว่าคนที่มิชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี ก็เป็นคนที่ไม่มีความรู้ไปเลือกตั้ง เพราะว่าตามกฎหมายครับ”</p> <p>อัจฉรา “คนที่ย้ายเข้ามายังไม่ครบ 1 ปี ก็เป็นคนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง เราต้องรอให้ครบ 1 ปีก่อนแล้วเราก็อายุมีสิทธิเลือกตั้ง”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. และตัดสินใจได้ว่าผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเอง

2.4 หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของนะกำยที - มีความตั้งใจดี เพราะเรามีความรู้และถูกขั้นตอนการเลือกตั้ง”</p> <p>“ประโยชน์ของพาม่อ - นำบัตรไปกาในคูหาให้ถูกต้อง”</p> <p>ครูผู้สอน “ประโยชน์บอกว่า - การถือบัตรเลือกตั้งจะโดนเจ้าหน้าที่จับ”</p>	<p>อจจรา “ถ้าเรามีความรู้ เราจะทำถูกขั้นตอนทุกอย่าง แล้วบัตรก็จะดี ไม่เสียค่ะ”</p> <p>พนิดา “ถ้าเรามีความตั้งใจ มันก็จะไม่บัตรดี ไม่มีบัตรเสีย แล้วก็จะทำให้การเลือกตั้งผ่านไปด้วยดี”</p> <p>เด่นชัย “มีความตั้งใจแล้วทุกอย่างก็จะไปด้วยดีนะครับ เรามีความตั้งใจ ภูมิความรู้ แล้วก็ปฏิบัติตามขั้นตอนที่เค้ากำหนดให้ทำไว้ ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดี และสำเร็จได้”</p> <p>ธนวัฒน์ “นำบัตรไปกาในคูหาให้ถูกต้อง ก็เป็นสิ่งที่ดีก็ถูกต้องเหมาะสมแล้วครับ เพราะว่าถ้าไม่ถูกต้องก็จะเสียสิทธิตรงนั้นไปครับ ถ้าถูกต้องก็จะได้สิทธิตรงนั้น จะได้คนที่เราเลือกมาเป็นตัวแทนของเราครับ”</p> <p>มิจิบอ “ก็นำบัตรไปกาในคูหาให้ถูกต้อง ต้องกาในช่องลงคะแนน ไม่ให้กาออกช่อง”</p> <p>พนิดา “การถือบัตรเลือกตั้งจะโดนเจ้าหน้าที่จับ เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แล้วก็เป็นการทำความรบกวนกับหน่วยเลือกตั้ง”</p> <p>พาม่อ “ก็เค้าทำผิดกับกติกา”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติตามถูกต้องตามขั้นตอนนี้ เพราะจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้ง

2.5 หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของวัญญูเขียนว่า - นายทัญญูทำเครื่องหมายลงในช่องกาบาทไม่ลงคะแนน หมายความว่าไม่ต้องการเลือกใคร”</p> <p>“ประโยชน์ของธนวัฒน์ - ไม่เข้าใจว่าจะต้องกาบัตรอย่างไร ถ้าไม่เข้าใจก็สอบถามคนที่รู้ คนที่เลขกาบัตรว่ากาอย่างไรจึงจะถูกต้อง”</p> <p>“ประโยชน์ของนอเซอที กาบาทไม่ถูกต้องผู้สมัครไม่ได้คะแนน”</p>	<p>พนิดา “นายทัญญูที่ทำกาแล้ว คือถ้าเค้าไม่ต้องการเลือกใคร ไม่ต้องการออกเสียง ก็เลยลงช่องไม่ลงคะแนน”</p> <p>ธนวัฒน์ “นายทัญญูทำกาแล้วครับ ถ้าไม่ต้องการเลือกใคร ก็ต้องกาในช่องไม่ต้องการเลือกใคร ไม่ใช่เข้าไปทำเครื่องหมายอื่นในช่องที่เค้าลงคะแนนกัน เพราะถ้าทำแบบนี้จะเกิดความรบกวน เกิดบัตรเสีย บางทีขีดบ้าง ไม่ขีดบ้าง สงสัยว่าตัวนี้เป็นบัตรดี หรือเป็นบัตรเสีย”</p> <p>อจจรา “ถ้าเราไม่เข้าใจเราก็คงจะสอบถามคนที่เค้ารู้ บัตรเราจะได้ไม่เป็นบัตรเสีย”</p> <p>พนิดา “ถ้าเราไม่เข้าใจเราก็คงจะถามผู้ที่เข้าใจกว่า แล้วก็ทำความเข้าใจให้ดีกว่าแล้วค่อยไปกา เพื่อที่จะไม่เป็นบัตรเสีย”</p> <p>พนิดา “เห็นด้วยค่ะ ถ้าเค้ากาไม่ถูกต้องผู้สมัครก็ไม่ได้คะแนน เพราะฉะนั้นพวกเราก็ต้องกาให้ถูกต้อง ผู้สมัครก็จะได้คะแนน คือกาบาทลงในช่องที่เหลี่ยมให้ถูกต้อง”</p> <p>สุระพล “ก็เห็นด้วยครับ เพราะว่าถ้าเค้ากาบาทไม่ถูกต้องเค้าก็ไม่ได้คะแนน ถ้าเค้าอยากจะได้คะแนนเค้าก็ต้องกาบาทลงในช่องว่างให้ถูกต้องครับ”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องการกาบัตริ์เลือกตั้ง อบต. คือจะต้องทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องที่กำหนดไว้เท่านั้น และตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะจะทำให้เป็นบัตรดี หรือใช้นับเป็นคะแนนสนับสนุนผู้สมัครที่ตนเองต้องการได้

2.6 หน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของทัญญู - คนเก่ง คนดี มีความสามารถ เสียสละ มีความจริงใจ รับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง คิดว่าควรจะเลือกเค้า”</p> <p>“เก่งอย่างไรล่ะ”</p> <p>“ประโยชน์ของพาม่อ - คนเสียสละ คนนอบน้อม สามารถเข้ากับชาวบ้าน ได้ดี”</p> <p>“แล้วคนอื่นมีแบบนี้บ้างไหม”</p> <p>“ประโยชน์ของอจจรา คือ ถูกบังคับให้เลือก เพราะเป็นพี่ชาย”</p>	<p>ธนวัฒน์ “คนเก่ง คนดี แล้วก็มีความสามารถ ก็ต้องเลือกเค้าครับ เพราะว่าถ้าเราไม่เลือกคนเก่ง คนมีความสามารถ แล้วเราไปเลือกคนที่ไม่มีความสามารถ เค้าก็ไม่สามารถที่จะมาพัฒนาหมู่บ้านเราให้เจริญขึ้นได้”</p> <p>ธนวัฒน์ “คือเก่งหมายถึงเค้าสามารถไปพูดจาในสภา อบต. หรือเกี่ยวกับการเขียนโครงการต่างๆ ถึงงบประมาณเข้ามาในหมู่บ้าน เพื่อช่วยในตัวเอง”</p> <p>อจจรา “คนที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ก็ดี เพราะว่าบางคนละหน้าหน้าที่มันก็จะทำให้งานของเราไม่เป็นผลสำเร็จ”</p> <p>พนิดา “คนเสียสละ คนนอบน้อม สามารถเข้ากับชาวบ้านได้ดี ฉันคิดว่าเป็นคนที่สมควรจะถูกเลือกมากกว่า เลข เพราะว่านี่เป็นคนที่ยกกับชาวบ้านได้ดี แล้วก็นอบน้อมต่อคน”</p> <p>นอเชอที “ถ้าเกิดเข้ากับชาวบ้านไม่ได้ มันก็แยเหมือนกัน คือเวลาไปปรึกษาอะไร ก็ดูว่าทำไม ถ้าสิ่งยุ่งอยู่เลย ทำไมต้องมาตาม ฐูใหม่ว่าวันนี้ไม่ว่าง ยุ่ง อะไรแบบนี้ เคยเจอมาเหมือนกัน มันรู้สึกว่ามันแย่มากๆ เลขล่ะ”</p> <p>พนิดา “ไม่ค่อยเจอ เพราะไม่ได้เข้าหา”</p> <p>พนิดา “อย่างนี้ไม่ควรจะเลือก เพราะว่าถูกบังคับให้เลือก เพราะว่าเป็นพี่ชาย เค้านิสัยไม่ดีล่ะ เค้ามาขึ้นนี้สั่งให้เลือกเค้าล่ะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “คนที่พี่ชายแล้วลงรับสมัครนะครับ โดยส่วนตัวของผมนะครับ ถ้าเค้าเป็นคนแบบมาสั่ง หรือมาอะไรอย่างนี้ ผมก็อาจจะรับปากเค้าได้นะว่าจะเลือก แต่จริงๆ แล้วเค้าจะรู้หรือว่าผมจะเลือกเค้า ผมรับปากว่าผมจะเลือก อาจจะเป็นเพราะการไม่สร้างศัตรูตรงนี้ด้วยครับ แต่ผมอาจจะไม่กาให้เค้า เพราะเวลานี้ไม่มีผมคนเดียวที่เค้าบังคับนี้ครับ เค้าก็อาจจะบังคับคนอื่นฯ ด้วย”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนตัดสินใจเลือกที่จะพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. จากคุณสมบัติของผู้สมัคร อาทิเช่น เป็นคนดี มีความสามารถ ซื่อสัตย์ เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ฯลฯ โดยไม่สนใจว่าผู้สมัครจะเป็นญาติพี่น้องหรือคนใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ได้ตัวแทนที่ดีมาทำหน้าที่พัฒนาหมู่บ้านของพวกเขา

2.7 หน่วยที่ 7 การซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยคต่อไปของอังตรา คือ นายตันเป็นหัวหน้าคนของผู้สมัครคนหนึ่งได้นำเงิน 500 บาทให้กับนายสุระพล นายสุระพลรับเงินไว้ เพราะไม่มีกิน”</p> <p>“ความจริงเลขถ้าเราไม่รับก็ดีที่สุดนะครับ ถ้าเค้ามาซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงกับเรา ต่อไปมาดูประโยคของคุณพินดา คือ ไม่รับเงินซื้อเสี่ยง ไม่ถูกต้องผิดกฎหมาย ขอสมารึกแสดงความคิดเห็นครับ”</p> <p>“ประโยคของชนวัฒน์ - ผู้สมัคร อบต. ที่ให้สิ่งของย่อมต้องกอบโกยและเอาทุนคืน คนลงทุนย่อมต้องหวังกำไร”</p> <p>“ประโยคของมิจิบ่อ - การรับเงินซื้อเสี่ยงเป็นสิ่งผิดกฎหมาย คนที่ไม่ต้องซื้อเสี่ยงก็สามารถเป็น อบต. ได้”</p> <p>“เค้าดูจากการทำงาน ต่อไปครับ ของคุณนอเซอที คือ ไม่ต้องการขายเสี่ยง ถึงไม่มีกิน แต่ก็รู้กฎหมาย”</p>	<p>สุระพล “ถือรับไว้ครับ ถือรับไว้แล้วผมจะเลือกเค้าหรือไม่เลือกเค้าไม่รู้หรอกครับ คือ ผมเข้าไปในคูหาแล้วก็ไม่เห็นใครจะเลือกเค้าก็ได้ หรือไม่เลือกเค้าก็ได้ แต่ถ้าให้เงินผมเอาครับ”</p> <p>พาม่อ “นายสุระพลที่รับเงิน บางทีอาจจะไม่มีกินก็จริงนะ แต่พอรับไปแล้วอาจจะไม่ลงให้ก็ได้”</p> <p>มิจิบ่อ “ถ้าเรารับเงินของเค้าไปแต่เราไม่ต้องลงให้ก็ได้เพราะว่าช่วงนั้นตอนที่เราไม่มีกิน แต่ไม่ต้องลงคะแนนให้เค้า เค้าก็ไม่รู้หรอก”</p> <p>ชนวัฒน์ “ไม่รับเงินซื้อเสี่ยง ไม่ถูกต้องผิดกฎหมาย ถือว่าถูกต้องแล้วครับ บางทีเรื่องบางเรื่องกับผู้สมัครบางคนนะครับ ถ้ามาให้เงินเรา เราก็อาจจะไม่รับ พูดว่าไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย อาจจะสร้างศัตรูบ้าง มันก็ต้องมีนะครับ นิดๆ หน่อยๆ ลึกลับพินมันก็ต้องกระทบกันธรรมดาครับ”</p> <p>นอเซอที “ต้องหวังกำไร ก็ต้องหวังอยู่แล้วเพราะว่าเค้าเอาเงินมาให้เราแล้วใครเค้าจะมาให้เราฟรีๆ ให้เราฟรีๆ ก็มีแต่ของไม่ดีทั้งนั้นแหละค่ะ ไม่มีใครเอาของแบบดี 100 เปอร์เซ็นต์มาให้เราหรอกค่ะ”</p> <p>ชนวัฒน์ “อย่างการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาก็ไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสี่ยงนะ แต่เค้าก็ได้เป็น เพราะชาวบ้านจะดูจากพฤติกรรมและประวัติความเป็นมาและการทำงานของเขาเป็นอย่างไร ชาวบ้านเค้าจะรู้เอง แล้วจะพิจารณาเอง”</p> <p>พินดา “นอเซอทีคิดถูกแล้ว ที่ไม่ต้องการขายเสี่ยง ถึงไม่มีกิน แต่เราก็สามารถคืนเงินทำให้มีกินได้ แต่ว่าถ้าเราไปขายเสี่ยงมันจะทำให้ผิดกฎหมาย แล้วการซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงจะไม่หมดไปในวันข้างหน้า”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องการซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงในการเลือกตั้ง อบต. และตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติโดยไม่ยุ่งเกี่ยว ไม่สนับสนุนการซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงอย่างเด็ดขาด เพราะพวกเขาต้องการคนดีมาเป็นตัวแทน และการซื้อเสี่ยงขายเสี่ยงยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.8 หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของนอเซอที่ เอาเงินงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านเราจะได้เจริญ เลือกคนดี เราจะมีความสุข”</p> <p>“ต่อไปของคุณ สุระพล คือ หมู่บ้านของเราพัฒนาขึ้นมากกว่าเดิมเพราะเราเลือกคนดีเข้าไปทำงาน เขาไม่โกงกิน”</p> <p>“ประโยชน์ของคนซัซ คือ ผู้นำที่หัวใจสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านจะเจริญหรือถดถอย ก็ขึ้นกับผู้นำ”</p> <p>“ประโยชน์ต่อไปของพาม่อ - คน โกงเงินของหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา”</p>	<p>ธนวัฒน์ “ถูกต้องของนอเซอที่ครับ ที่ว่าต้องเลือกคนดีครับ หมู่บ้านเราจะได้พัฒนา และมีความสุข ทุกคนก็จะมีความสุข จะได้ไม่มีความทุกข์ครับ”</p> <p>พนิดา “เห็นด้วยกับคุณสุระพล เพราะว่าถ้าเลือกคนดีมา ไม่โกงกิน หมู่บ้านก็จะพัฒนา แล้วก็เจริญขึ้น”</p> <p>สุระพล “คือถ้าเราได้ผู้นำที่ดีหมู่บ้านเราก็จะพัฒนาขึ้นเยอะ ถ้าเราได้ผู้นำที่ไม่ดี เราเลือกคนที่ไม่ดีเข้าไปหมู่บ้านเราก็จะแย่แล้ว แล้วก็เจริญช้า ได้งบประมาณได้น้อย เพราะว่าถ้าโกงกินหมด ถ้าเราเลือกคนดี หมู่บ้านเราก็จะเจริญขึ้นกว่าเดิม หมู่บ้านเราก็จะเจริญขึ้นเยอะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “ถ้าเลือกคนไม่ดีหมู่บ้านเราก็ยังถดถอยอยู่อย่างเก่า แล้วก็จะไม่พัฒนาแล้วอาจจะแย่กว่าเก่า เพราะว่าถ้าเรามีหน้าที่ มีตำแหน่ง และเค้าอาจจะโกงผลประโยชน์ของหมู่บ้านอยู่แล้ว ที่มีอยู่แล้ว โดยที่ไม่มาแจกงบประมาณใดๆ เลขของหมู่บ้าน เค้าอาจจะเอาไปทำอย่างโน้นอย่างนี้ หรือว่าเป็นกองทุนของหมู่บ้านอยู่แล้ว เค้าอาจจะหมุนๆ ไปทำอย่างอื่น ผลประโยชน์ของในหมู่บ้านก็จะแยกลง หรืออาจจะหลอกชาวบ้าน เอาของๆ ชาวบ้านที่ว่าเป็นผลประโยชน์ต่างๆ ที่อาจจะเป็นส่วนรวมเอาไปเป็นของตัวเอง ใช้ส่วนตัว”</p> <p>นอเซอที่ “หมู่บ้านจะไม่พัฒนา มันก็จริงนะคะ เพราะว่าถ้าเค้าโกงไปแล้ว เค้าจะเงินตรงไหนมาพัฒนาหมู่บ้านเราละ ก็เค้าเอาไปซื้อของหมดแล้ว ถนนหนทางเราก็ไม่ได้อยู่แล้ว ก็อยู่ในกระเปาะเค้าเราจะไม่เอา ก็ไม่ได้ เพราะว่าเราเลือกเค้ามาแล้ว”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือจะทำให้หมู่บ้านของพวกเขาไม่พัฒนา ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านก็จะไม่มีความสุข และตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เป็นคนดีเพื่อมาเป็นตัวแทนของพวกเขา เพื่อจะทำให้หมู่บ้านพัฒนา ชาวบ้านก็จะมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.9 หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ของพาม่อม คือ เราควรให้ความร่วมมือ ในการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง”</p> <p>“เล่มหัวเราะเยอะเราก็อขมขี้ ที่หลอกเราได้นี้หว่า ดังนั้นจึงไม่สมควรขมขี้ครับ ประโยคต่อไปของนอเซอที่ แต่งว่า ไม่ควรรับเงินซื้อเสียง เราควรให้ความร่วมมือ เราควรแจ้งเจ้าหน้าที่ ไม่ส่งเสริมผู้ซื้อสิทธิขายเสียง”</p> <p>“ประโยชน์ของสุระพล คือ ถ้าเราพบเห็นการซื้อเสียง เราควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือตักเตือนเพื่อนบ้านของเรา”</p> <p>“ประโยชน์ของมิจิบ่อ คือ ถ้าเราเห็นผู้สมัครซื้อเสียง ขายเสียงเราควรแจ้งตำรวจหรือแจ้งเจ้าหน้าที่”</p>	<p>พนิดา “ก็เห็นด้วยกับประโยคของพาม่อมนะคะ เราควรร่วมมือกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง เพราะว่ามันจะทำให้เกิดผลเสียต่อหมู่บ้านของเรา ถ้าเราเลือกคนไม่ดีมา”</p> <p>ธนวัฒน์ “เห็นด้วยกับพาม่อมครับ คือการซื้อเสียงขายเสียง เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ถ้าเราให้ความร่วมมือเขาตรงนั้นมากๆ ครั้งต่อไปเค้าก็จะหาว่าเราเห็นแก่เงิน เงินของผู้สมัคร คือคนที่เห็นว่าคิดว่าเป็นเงินคือสิ่งที่ซื้อทุกอย่างทุกอย่างได้ เค้าจะคิดตรงนี้ครับ เหมือนกับว่าจ้างให้ ความร่วมมือเค้า”</p> <p>อัจฉรา “ก็เห็นด้วยกับพาม่อมคือว่าถ้าเป็นด้วยตัวเองก็จะป้องกันโดยถ้าเค้ามาซื้อเสียงเรา ก็จะไม่ขายคะ เพราะว่ามันจะทำให้เค้าเสียตัว เค้าซื้อได้คือไปเค้าก็จะมาซื้อเรื่อยๆ”</p> <p>สุระพล “ผมเห็นด้วยกับนอเซอที่ครับ เพราะว่าถ้าเราไม่รับเงินซื้อเสียงกับเค้า แล้วเราให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่หลังเค้าก็จะไม่กล้ามาขอซื้อเสียงเรามาก แล้วเราก็จะไปช่วยบอกเพื่อนบ้านเราด้วยว่า ถ้าเค้ามาซื้อเสียงเรา เรายังไม่ต้องการ เพราะว่าถ้าเค้าเกิดเค้าได้เป็นแล้วเค้าก็จะมากอบโกยเอาผลประโยชน์จากพวกเรานี้หลังครับ”</p> <p>ธนวัฒน์ “ที่สุระพลพูดก็ถูกครับ เป็นการกระทำที่ถูกต้อง คือถ้าพบเห็นว่ามีการซื้อเสียงขายเสียง ก็ควรแจ้งเจ้าหน้าที่หรือตักเตือนเพื่อนบ้านคนที่ขายเสียงนั้น บอกเค้าว่าการกระทำแบบนี้มันเป็นเรื่องที่ไม่ดี เพื่อนบ้านบางทีเค้าอาจจะฟังเราเพราะเราอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน และเราเป็นเพื่อนบ้านกัน”</p> <p>เด่นชัย “ผมก็เห็นด้วยนะครับ เพราะว่าเป็นการช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง มีประโยชน์สำหรับ 1 เสียงที่ช่วยกันเป็นเบาะแส และอาจจะ เป็นพลังในวันข้างหน้า”</p> <p>พนิดา “ก็เห็นด้วยกับมิจิบ่อ คือถ้าเห็นผู้สมัครรับเลือกตั้งซื้อเสียงขายเสียง เราควรแจ้งตำรวจหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ เราไม่ควรจะซื้อสิทธิขายเสียง เพราะเราจะได้คนไม่ดีมา และจะทำให้หมู่บ้านเรามีผลเสียตามมาทีหลังคะ”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกของผู้เรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนตัดสินใจที่จะเลือกปฏิบัติโดยการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม

3. การวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นดิน (เพิ่มเติม เพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ)

3.1 หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ที่ 4 - แม้จะความเห็นที่แตกต่างกันในการร่วมกันตัดสินใจปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้าน แต่พวกเขาก็จะคุยและตกลงกันได้ด้วยความสามัคคี”</p> <p>“คนอื่นมีความเห็นอย่างไรครับ”</p> <p>“ประโยชน์แผ่นดินพริกมีว่า - พวกเราควรจะช่วยมือกันเลือก อบต. เพื่อไปเป็นตัวแทนทำงานพัฒนาตามความต้องการของพวกเขา - มีความเห็นอย่างไรกับประโยชน์นี้ครับ”</p> <p>“ประโยชน์แผ่นดินพริก - การปกครองตนเองมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน - มีความคิดเห็นอย่างไรครับ”</p>	<p>พนิดา “แก้ปัญหาด้วยความสามัคคีกัน พวกเราจะพูดคุยกัน ตกลงกัน”</p> <p>นอเชอติ “ในการแก้ไขปัญหอะไรสักอย่างก็ต้องพร้อมใจกัน”</p> <p>ธนวัฒน์ “คนเราทุกคนในการพูดจา ความต้องการมันจะไม่เหมือนกัน ทะเลาะกันก่อน แล้วค่อยมาตกลงกันทีหลัง โดยการตกลงกันด้วยการโหวต”</p> <p>มิจิบอ “อยากให้ทุกคนมาร่วมมือกันทำทุกคน ทำพร้อมกัน ทำด้วยกัน ถ้าเราไม่ร่วมมือกันงานที่เราทำมันก็จะไม่เกิดผลสำเร็จ”</p> <p>สุระพล “พวกเราควรจะไปเลือก อบต. ไปเป็นตัวแทนของเรา เพื่อเป็นตัวแทนของพวกเราไปของบประมาณ ถ้ามีงบประมาณก็จะได้ตั้งงบประมาณทำให้บ้านเราเจริญ ฉะนั้นชาวบ้านควรจะไปเลือก อบต.กัน เพื่อให้เป็นตัวแทน”</p> <p>เด่นชัย “น่าจะดีนะครับ จะได้มีผู้นำไว้ตัดสินใจทำอะไรแทนพวกเรา เพราะพวกเขาก็ไม่มีเวลาว่างที่จะไปทำงานเป็น อบต. เราก็เลือกคนที่เราอยากให้เป็นผู้นำเรา ไปเป็น อบต.”</p> <p>ธนวัฒน์ “การปกครองตนเองมีความสำคัญครับ คือใครจะมาบังคับจิตใจ อย่างเช่นไปทำอะไรที่ไม่เต็มใจทำ มันก็ฝืนใจทำ ถ้าเรามีอิสระในการปกครองตนเองนี่คือ เราจะทำอะไรพร้อมใจกัน และมีความสุข”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นดินข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการปกครองตนเอง เพราะพวกเขาเป็นคนในหมู่บ้านย่อมรู้ปัญหาดีกว่าคนนอกหมู่บ้าน และสามารถหาทางออกของปัญหาได้โดยอาศัยการประชุมร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้านในรูปแบบของการทำประชาคมหมู่บ้าน

3.2 หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์แผ่นดินพริกบอกว่า - คะแนนเสียงของพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนมีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง”</p> <p>“ประโยชน์แผ่นดินพริกบอกว่า - การทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับเราทุกคน”</p> <p>“ถ้าเราไม่ไปเราจะเดือดร้อนอย่างไรครับ”</p>	<p>เด่นชัย “มีความสำคัญแน่นอนครับ ว่าคะแนนเราจะอยู่ฝ่ายไหน จะทำให้ตัดสินใจได้ว่าฝ่ายไหนจะเป็นฝ่ายที่ได้รับการเลือกมากที่สุด ได้รับการโหวต”</p> <p>พาม่อ “หนึ่งคะแนนก็แพ้ได้ ชนะได้”</p> <p>มิจิบอ “ก็จะต้องไปทุกคนนะ ถ้าทุกคนไปก็จะมีความเห็นเลือกตั้งเพิ่มขึ้นได้”</p> <p>สุระพล “คะแนนเสียงคะแนนเดียวก็สามารถทำให้คนที่เราคิดว่าเขาเป็นคนดีอาจจะชนะในการเลือกตั้ง หรือแพ้ก็ได้ อาจจะรู้ผลแพ้ชนะกันแค่คะแนนเดียว”</p> <p>อัจฉรา “มีความสำคัญ คือถ้าคิดว่าเรามีสิทธิ แต่เราไม่ไปใช้สิทธิ เราก็จะเสียสิทธิ์นั้นไป แล้วอาจจะได้คนที่ไม่ดี มาทำงานแทนที่จะได้คนที่ดี”</p> <p>วัญญู “การทำหน้าที่ของเราให้ดี เราควรไปเลือกตั้ง เพราะมีความสำคัญกับเราทุกคน”</p> <p>วัญญู “เราก็จะไม่ได้คนดีมาบริหารหมู่บ้านนะ”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. เพื่อที่จะใช้สิทธิในการคัดเลือกคนดีที่จะมาทำงานพัฒนาตนเอง และยังตระหนักอีกว่าคะแนนเสียงเพียง 1 คะแนนของตนเองก็สามารถตัดสินใจผลแพ้ชนะในการเลือกตั้งได้

3.3 หน่วยที่ 3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“คนไม่รู้หนังสือก็ควรมีสิทธิเลือกตั้งเหมือนคนปกติ”</p> <p>“ประโยชน์ในแผ่นพลิกบอกว่า – คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน”</p>	<p>พนิดา “คนไม่รู้หนังสือก็มีสิทธิเลือกตั้งได้ เพราะว่ากฎหมายใหม่ออกมามีตารางปืม อ่านหนังสือไม่ออก แต่น่าจะรู้ตัวเลขนะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “คนไม่รู้หนังสือก็มีสิทธิเลือกตั้ง และก็ต้องไปเลือกตั้ง เพราะเป็นกฎหมายว่าเอาไว้ แล้วก็รู้ตัวเลข แม้ว่าจะไม่รู้หนังสือไทย แต่น่าจะพอนับได้นะว่าถ้าเป็นภาษาปะกานูนี่นะว่านับอย่างไร ตัวไหนคือหนึ่ง ตัวไหนคือสอง สาม สี่ นะครับ”</p> <p>ธนวัฒน์ “คุณสมบัติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน เพราะหนึ่งเสียงของท่านจะไปช่วยคนดีเข้ามาบริหารบ้านเมือง หรือหมู่บ้านของเราให้ดีขึ้น”</p> <p>วาทัญญู “ก็ควรที่จะไปใช้สิทธิของเรานะครับ”</p> <p>นอเชอที “ก็สำคัญนะ เพราะว่าเราจะต้องไปใช้สิทธิตรงนี้ เราก็ต้องมีอะไรให้ครบทุกอย่าง ถ้าไม่ครบก็ไม่ใช้คนไทย ไม่ได้เลือกสิ”</p> <p>เด่นชัย “คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน เพราะว่าถ้าพวกเรามีคุณสมบัติไม่ครบ ก็จะไม่สิทธิเลือกตั้ง เพราะอาจจะทำให้การเลือกตั้งผิดพลาดก็ได้ครับ”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดว่าใครบ้างที่จะเป็นผู้ไปใช้สิทธิได้ และหนึ่งคะแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิก็จะช่วยทำให้ได้คนดีเข้ามาทำให้หมู่บ้านของพวกเขาเจริญขึ้นได้

3.4 หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ในแผ่นพลิกประโยคบอกว่า - คนที่ไม่รู้หนังสือหรือคนแก่ ถึงกลัวว่าจะทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง แต่ก็ควรจะไปใช้สิทธิ์”</p> <p>“เราก็ไปขยายผลได้นะ ไปสอนได้ ต่อไปนะคะ ประโยคในแผ่นพลิกบอกว่า - เราควรจะพยายามหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกตั้ง เพื่อที่จะทำได้ถูกต้อง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร”</p> <p>“ประโยคในแผ่นพลิกบอกว่า - การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน”</p>	<p>ชนวัฒน์ “คนไม่รู้หนังสือ หรือจะเป็นคนแก่ ถึงจะกลัวจะไปทำผิดก็จริง แต่ก็ควรจะไปเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิ์ คือคนที่ไม่รู้ก็น่าจะหมายถึงคนที่ไม่คิดครับ และถึงจะผิดก็คงจะไม่ร้ายแรงเท่าไร เพราะว่าเค้าไม่รู้ครับ”</p> <p>พนิดา “ถึงคนที่ไม่รู้หนังสือ หรือคนแก่ กลัวว่าจะทำผิด เราก็ควรจะถามคนที่เค้ารู้ก่อน แล้วค่อยไปเลือกตั้งนะ”</p> <p>นอเชอที “ถ้ากลัวก็ให้มาถามหนูก็ได้ เต็มใจจะสอนให้”</p> <p>ชนวัฒน์ “เราควรจะพยายามหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกตั้ง ก็เพื่อที่จะไม่ให้เลือกตั้งผิดครับ เพื่อที่จะทำให้ถูกต้องทุกอย่างครับ และการเลือกตั้งก็จะเป็นไปด้วยดี รวดเร็ว สะดวกในการเลือกตั้งในครั้งนี้”</p> <p>เด่นชัย “เราควรจะพยายามหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกตั้ง เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเราให้ถูกต้องยิ่งขึ้น”</p> <p>ชนวัฒน์ “เห็นว่าพวกเราควรทำตามขั้นตอนทุกอย่างให้ถูกต้อง เพราะมีความสำคัญมาก ถ้ามีการทำผิดขั้นตอนก็จะเดือดร้อนหลายๆ ฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ที่ลงคะแนนการเลือกตั้ง จะวุ่นวาย แล้วก็จะไม่ได้บัตร จะเป็นบัตรเสียมากกว่า แล้วก็เสียทั้งเวลาด้วยครับ”</p> <p>พนิดา “การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องมีความสำคัญกับพวกเราทุกคนมากค่ะ เพราะว่าเราจะได้อะไรที่เราเลือกมา แล้วก็จะทำให้การเลือกตั้งไม่วุ่นวาย แล้วก็ผ่านไปด้วยดี”</p> <p>สุระพล “การทำตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องมีความสำคัญกับพวกเราทุกคนครับ เพราะว่าถ้าเราทำผิดขั้นตอน ก็จะทำให้การเลือกตั้งรวดเร็ว และก็สะดวกขึ้น แล้วก็เราก็จะได้คนที่เราเลือกเข้าไปทำงานแทนตัวเราเองด้วยครับ”</p> <p>พาหม่อ “ถ้าเราทำผิดไปคนหนึ่งก็อาจจะขาดไป ไม่มีคะแนนไปคนหนึ่งนะ คนที่เราอยากได้ ก็จะไม่ได้”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. เพราะการทำตามขั้นตอนจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง และเป็นสิ่งที่คุณจะต้องยึดถือปฏิบัติ

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5 หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ในแผ่นพลิกบอกว่า - เราควรจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี”</p> <p>“ประโยชน์ในแผ่นพลิกบอกว่า - ในหมู่บ้านของเราควรจะมีบัตรเสียเลย”</p> <p>“ประโยชน์ในแผ่นพลิกบอกว่า - การกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้องมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน”</p> <p>“ถ้าเราเลือกคนดี เป็นตัวแทนของเราเข้าไปรับใช้เรา ที่เราเลือกไป ถ้าเราเลือกคนไม่ดี มันจะดีหรือไม่ดี ถ้าเราเลือกคนไม่ดี เราก็จะเสียสิทธิประโยชน์ครั้งนี้ไป ถ้าเราเลือกคนดี เขาก็จะมาพัฒนาหมู่บ้านเรา ทั้งหมดที่เราคุยกันมาคือการกาบัตรเลือกตั้งนะคะ”</p>	<p>พนิดา “เราควรจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี เพราะว่าถ้าเราทำบัตรเสียไป เราก็จะไม่ได้เสียงตรงนั้น คะแนนตรงนั้น ก็จะทำให้เราไม่ได้คนดีมาเป็นผู้แทนของเรา”</p> <p>อัจฉรา “เราควรจะทำให้เป็นบัตรดี เพราะว่าเราจะได้ผู้สมัครที่เป็นคนดี และคนที่เราต้องการ”</p> <p>เด่นชัย “เห็นด้วยครับ หากในหมู่บ้านไม่มีการทำบัตรเสียเลย จะเป็นผลดีหลายๆ ด้านเลย ทั้งไม่มีบัตรเสีย ไม่มีการเสียคะแนน ทำให้ได้คะแนนครบ แล้วเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคี และมีความเข้าใจในการปฏิบัติกาเลือกตั้ง”</p> <p>พาม่อ “ก็ดีนะที่จะไม่มีบัตรเสียเลย”</p> <p>ธนวัฒน์ “การกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้องมีความสำคัญกับพวกเราทุกคนมาก เพราะทุกบัตร ทุกเสียงของเรา คือจะเป็นสิ่งที่เราจะได้เลือกคนที่มาเป็นตัวแทนของเรา เราไปใช้สิทธิครั้งนี้เพื่อไปเลือกคนที่จะเป็นตัวแทนของหมู่บ้านเรา ไปเป็น อบต.”</p> <p>วาทัญญู “มีความสำคัญกับผู้เลือก และกับผู้สมัครด้วยนะครับ มีความสำคัญคือ เราก็จะได้คนที่ดีๆ เข้ามารพัฒนาหมู่บ้าน และคนที่ถูกเลือกก็สามารถเข้าไปทำงานตรงนั้น เข้าไปทำหน้าที่ของเค้าให้ดีที่สุด”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. เพราะการกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง จะทำให้ได้บัตรดี และหากไม่มีบัตรเสียเลยในหมู่บ้าน ก็จะเกิดผลดีในหลายๆ ด้าน อันเป็นแสดงถึงความเข้าใจในการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งจะทำได้ตัวแทนของชาวบ้านอย่างแท้จริงมาทำงานพัฒนาหมู่บ้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.6 หน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างใคร่ครวญรอบคอบ

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยคต่อไป คือ พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บอกให้เราเลือกผู้สมัครคนหนึ่ง เราไม่ต้องเลือกคนนี้ก็ได้ เพราะว่าเราคิดว่าเค้าไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นตัวแทนของเรา”</p> <p>“ทำไมไม่เชื่อหละ พ่อแม่เลี้ยงเรามาอะ”</p> <p>“ต้องดูก่อนว่าเค้าเป็นคนอย่างไรนะ ถ้าเราไปเชื่อเค้าหมดทุกอย่าง เกิดเราเลือกเค้าไปแล้วเค้าไม่ดี มันก็เป็นผลเสียใช่ไหมอะ ประโยคต่อไปคือ - เราควรจะยอมสละเวลาฟังนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกของเรา”</p> <p>“ท่านอื่นว่าอย่างไรอะ”</p> <p>“ประโยคต่อไป - การตัดสินใจเลือกโดยดูจากคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบ จะทำให้เราได้ตัวแทนอย่างที่เรากำลังต้องการ”</p> <p>“อย่างน้อยก็ต้องดูประวัติการทำงาน ประวัติส่วนตัว ดูผลงานว่าที่ผ่านมามีผลงานอะไรบ้าง ประโยคต่อไป คือ การตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบมีความสำคัญกับพวกเรามาก”</p>	<p>ธนวัฒน์ “เราไม่จำเป็นเชื่อคำของพ่อ ของแม่ครับ เพราะเรื่องนี้การตัดสินใจของเราเป็นใหญ่ครับ เพราะจิตใจเราไม่มีใครมาบังคับได้ ความคิดของเรา เราควรที่จะเชื่อในตัวของเราเองมากกว่า”</p> <p>วาทัญญู “ผมเห็นด้วยกับธนวัฒน์ครับ คือเราไม่จำเป็นที่จะต้องเชื่อพ่อแม่ในเรื่องนี้ก็ได้ เราจะต้องเชื่อมั่นในตัวเราว่าคนไหนดี ก็เลือกคนนั้น”</p> <p>วาทัญญู “เหตุผลก็คือว่า พ่อแม่ไม่ได้เข้าไปทำงานตรงนี้นะ ถ้าสมมุติว่าเชื่อพ่อแม่แล้วเกิดคนนั้นเค้าไม่ดีขึ้นมา ก็จะทำให้หมู่บ้านเราไม่เจริญ”</p> <p>มิจิบ่อ “ก็ต้องคิดว่าคนนั้นเป็นคนดีหรือเปล่า ถ้าเชื่อคำของพ่อแม่แล้วคนนั้นก็อาจจะเป็นคนไม่ดีก็ได้ เราก็ต้องคิดดูก่อนนะ”</p> <p>ธนวัฒน์ “น่าจะยอม เราม่าจะยอมเสียสละเวลา เพราะเวลาเล็กน้อย เราต้องเสียสละเพื่อจะฟังว่านโยบายของเขาเป็นอย่างไรบ้างในการที่จะมาลงสมัครเลือกตั้ง ฟังว่าเค้ามีโครงการอะไรบ้างที่จะมาให้กับเรา ถ้าเค้าได้เป็น อบต.”</p> <p>พนิดา “เราก็ควรจะเสียสละเวลาฟังนโยบายของเค้านะ เพราะว่าเราก็จะได้รู้ว่าเค้าจะมีอะไรมาพัฒนาในหมู่บ้านเรา”</p> <p>นอเชอที “ฟังนโยบายของเค้าก็คิดเหมือนกัน ถ้าเค้าเราไม่ฟังเค้า เราเชื่อพ่อแม่ทุกที ถ้าเกิดเราเลือกไปทีไร เราอาจจะเสียใจก็ได้ เพราะฉะนั้นเราต้องฟังนโยบายเค้าก่อนว่าคนไหนดี ไม่ดี ไม่ใช่ว่าเลือกไปตามพ่อแม่ คือแบบมันออกมาไม่ดีทุกที เป็นความจริง ถ้าไม่จริงจิง วันนั้นก็คงไม่มาหรอก”</p> <p>สุระชัย “เราก็ควรจะไปฟังนะ นโยบาย เพราะว่านโยบายของแต่ละคนไม่เหมือนกันหรอก เพราะว่าบางคนที่อาจจะคิดว่า หรือบางคนอาจจะไม่ดีกว่าก็ได้ เราก็ฟังเค้า แล้วเราก็ก็นำพิจารณาว่าคนไหนดี คนไหนมีความซื่อสัตย์ คนไหนมีความเสียสละ มีความรู้ความสามารถที่จะพอเราเลือกเค้าไปแล้ว เค้าจะทำงานแทนตัวเราได้ดี เราก็ควรจะไปฟังดูครับ”</p> <p>เด่นชัย “ผมว่าสำหรับตัวผมน่าจะยอมเสียสละเวลาเพื่อจะไปรับฟังนโยบายของผู้สมัครนะครับ เพื่อฟังดูทัศนคติ จุดประสงค์ในการทำงานของเขา เขามีความตั้งใจเช่นไร ตรงตามที่เรากำลังต้องการหรือว่าเราสนใจมากน้อยเพียงใด แล้วก็นำมาประกอบการตัดสินใจต่อไป”</p> <p>ธนวัฒน์ “ถ้าเราดูเค้ารอบคอบ ดูจากพฤติกรรมต่างๆ แล้ว ไม่มีคำที่เกี่ยวข้องการฉ้อโกง ก็น่าจะโอเค ทีเดียว”</p> <p>อจลรา “การตัดสินใจพิจารณาบางทีเราอาจจะพิจารณาผิดพลาดบ้างก็มีนะ เพราะว่าต่อหน้าเราบางครั้งเค้าอาจจะดีกับเรา เราดูดีก็ไปเราก็ไม่รู้ เราก็ต้องฟังคนรอบข้างดูบ้าง”</p> <p>สุระพล “มีความสำคัญครับ เพราะว่าการตัดสินใจของเราเราก็คิดว่าเราจะเลือกเค้าเข้าไป เค้าจะเป็นคนดี เค้าจะทำงานให้เราได้ดีครับ มันเป็นเรื่องที่สำคัญมากครับ”</p> <p>พนิดา “ถ้าเราเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบมีความสำคัญอะ เราจะได้นคนดีมาเป็นตัวแทนของเรา”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างใคร่ครวญรอบคอบ

เพราะการตัดสินใจในการคัดเลือกของพวกเขาจะเป็นการคัดเลือกคนดีให้ไปทำหน้าที่เป็นตัวแทน
ในการทำงานพัฒนาหมู่บ้าน

3.7 หน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยคต่อไปว่า เราควรจะเลือกคนที่ไม่มีชื่อเสียงเท่านั้น”</p> <p>“เลือกที่ความสามารถนะครับ ความตั้งใจในการทำงาน ประโยคต่อไป – เราตั้งใจจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนี้อยู่แล้ว แต่ถ้าเขาซื้อเสียงเรา เราก็ควรจะตัดสินใจใหม่อีกครั้ง”</p> <p>ครูผู้สอน “เพราะฉะนั้นข้อนี้มันก็อยู่ที่ตัวเราใช้มัธยัสถ์ว่าเราจะรับหรือไม่รับ จะเลือกหรือไม่เลือก อยู่ที่เราพิจารณา ประโยคต่อไปนะครับ ผู้สมัครคนหนึ่งได้รับความนิยมนอกจากชาวบ้าน และน่าจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งอยู่แล้ว แต่ถ้าเขาให้เงินซื้อเสียงเรา เราก็ไม่ควรรับ”</p> <p>ครูผู้สอน “จริงๆ แล้วคะแนนเต็มมาดี ถ้าจะพลาดตรงให้เงิน เราก็ไม่ควรจะไปรับของเค้าด้วยนะ แล้วก็น่าจะเตือนเค้าได้ด้วย ประโยคต่อไปนะครับ - การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เป็นสิ่งที่ไม่ดี พวกเราทุกคนไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับด้วย”</p>	<p>สุระพล “เราไม่ควรจะเลือกคนที่ซื้อเสียง เพราะว่าคนที่ซื้อเสียงไป คนที่ซื้อเสียงเราถ้าหากเราเลือกเค้าไปแล้ว เค้าอาจจะเป็นคนที่ไม่ดี เค้าอาจจะมาโกงกินเราทีหลัง เราไม่ควรเลือกครับ”</p> <p>ธนวัฒน์ “เราควรที่จะเลือกเค้าครับ เพราะว่าเค้าไม่ได้ซื้อเสียงเรา เค้าอาจจะตั้งใจจะมาพัฒนาหมู่บ้าน โดยตรง เพราะเขาไม่ได้ซื้อเสียงเรา เราอาจจะพิจารณาตรงนี้ เพราะเค้ามีความซื่อสัตย์และจริงใจ”</p> <p>ธนวัฒน์ “เราก็ต้องตัดสินใจใหม่อีกครั้ง เพราะในสายตาเรา ตอนแรกเราก็คิดว่าเค้าเป็นคนดี ในช่วงที่เค้าหาเสียงใหม่ๆ สุดท้ายเค้าก็เอาเงินมาให้เรา มันก็น่าคิดนะครับว่าจะต้องมีการ โกงกันแล้วครับ เพราะว่าเค้าต้องไม่จริงอย่างที่เราคิดไว้ เพราะฉะนั้นเราควรพิจารณาใหม่อีกครั้ง เลือกคนอื่นดีกว่า”</p> <p>อัจฉรา “เค้าให้ เราก็อาจจะเอา แต่เราก็อาจจะไม่เลือกเค้าก็ได้ เราก็ต้องพิจารณาอีกทีหนึ่งว่าเค้าคิดอย่างไรกันแน่ เราก็ควรจะดูผู้สมัครคนอื่นด้วย”</p> <p>ธนวัฒน์ “ผู้สมัครคนหนึ่งได้รับความนิยมนอกจากชาวบ้านอยู่แล้วก็ดีครับ แต่ถ้าเค้าให้เงินเรา เราก็ควรที่จะเตือนเค้าว่า ไม่จำเป็นหรอกครับ เงินนั้น ถ้าคุณมีความจริงใจกับเรา เราก็จะเลือก ไม่จำเป็นต้องเอาของ เรายิน หรือสิ่งของต่างๆ มาให้เรา เราก็พร้อมที่จะเลือกเค้า ถ้าเค้าเป็นคนดี”</p> <p>พนิดา “ผู้สมัครคนนี้ก็น่าจะชนะอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องซื้อเสียงนะ เค้าทำอย่างนี้แล้วเค้าอาจจะไม่ชนะก็ได้” (ผู้เรียนตอบพร้อมกัน - ถูกต้อง)</p> <p>ธนวัฒน์ “ถูกต้องครับ เพราะมันผิดกฎหมายครับ ถ้าเราไปยุ่งเกี่ยวกับนี้ เราอาจจะติดร่างแหไปด้วยก็ได้ และเสียทุกอย่างเลยครับ เสียทั้งประวัติเราและความเชื่อถือจากคนอื่น ที่เค้าเคยมีให้กับเรทั้งหมดไป ความศรัทธาต่างๆ”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา กล่าวคือ หากปล่อยให้มีการซื้อเสียงขายเสียงเกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อชาวบ้านในหมู่บ้าน ดังนั้น พวกเขาจึงตัดสินใจที่จะไม่ยอมให้มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เกิดขึ้นในหมู่บ้านของพวกเขา

3.8 หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยชน์ในแผ่นพลิกประโยชน์แรกคือ คนดีไม่ควรจะซื้อเสียง”</p> <p>“ประโยชน์ต่อมาคือ แม้คนซื้อเสียงจะทำงานให้หมู่บ้านได้ แต่เราก็ไม่ควรจะเลือกเขา”</p> <p>“เพราะว่าถ้าทำงานในหมู่บ้าน เล่าก็จะทำงานไม่เต็มที่ ทำนิดๆ หน่อยๆ แล้วก็ไม่ได้ตั้งใจพวกเรา ทำแล้วเดี๋ยวอนันท์ฟัง รถใหญ่วิ่ง หน่อยก็ฟังแล้ว มีตัวอย่างให้เห็นเยอะแยะเลย ราคูปูนไม่ก็เดือน ฟังแล้ว เพราะโงกกันกัน เมืองไทยเป็นอย่างนี้ โงกกันกันเยอะ เราต้องช่วยกัน มาดูต่อประโยชน์ต่อไป - ผลเสียที่เกิดจากการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน”</p> <p>“ผลเสียนี้มันจะมีผลกระทบต่อถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเรา ของทุกๆ คนภายในหมู่บ้าน”</p>	<p>ธนวัฒน์ “คนดีไม่ควรจะซื้อเสียง เพราะคนดียังงั้นคนเลวก็จะเลือกเค้าอยู่แล้ว”</p> <p>พนิดา “คนดีไม่ควรจะซื้อเสียง เพราะว่าทำความดีก็จะมีคนเลือกเค้าแล้ว”</p> <p>มิจิบอ “คนซื้อเสียงจะทำงานให้หมู่บ้านได้ก็จริง แต่อาจจะทำได้ไม่ดี เพราะว่าซื้อเสียงมาเพื่อเอาชนะกัน ก็ต้องเอาคืน”</p> <p>นอเชอที “ก็ไม่ควรจะเลือกเค้านะ ถึงเลือกเค้ามาเค้าก็อาจจะไม่ทำให้ดีก็ได้ หมู่บ้านเราก็อาจจะไม่พัฒนาอะไรเลย และก็คิดว่าตัวเราเองก็ไม่ควรจะเลือกเค้าอยู่แล้ว”</p> <p>พนิดา “มีความสำคัญนะ เพราะว่าถ้าเราเลือกคนที่ไม่ดีมา เล่าก็จะโงกเงินงบประมาณของหมู่บ้านเราไป แล้วก็ไม่ได้มาพัฒนาในหมู่บ้าน”</p> <p>ธนวัฒน์ “ผลเสียของการซื้อเสียง เลือกคนที่ไม่ดีเข้ามาเป็น อบต. ก็คือเค้าก็ไม่ค่อยเต็มใจที่จะทำเพื่อส่วนรวมอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราควรที่จะเลือกคนที่มีความเสียสละแล้วก็ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนนะครับ”</p> <p>พนิดา “เห็นด้วยกับธนวัฒน์นะคะ ผิดกฎหมาย”</p>

จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาโดยตรง กล่าวคือ หากเลือกคนที่ไม่ดีมาเป็น อบต. ก็จะมีการ โงกเงินงบประมาณของหมู่บ้าน แล้วส่งผลให้หมู่บ้านไม่พัฒนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.9 หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ครูผู้สอน	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
<p>“ประโยคต่อไป คือ การร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงทำให้เราจัดคนไม่ดี ไม่ให้มาเป็น อบต.”</p> <p>“ประโยคต่อไป คือ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน”</p>	<p>ชนวัฒน์ “ถ้าเราป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงครั้งนี้ เราก็จะได้คนที่ดี คนที่มีความสามารถ มีความรู้ และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมมาเป็น อบต. แล้วก็เป็นผู้นำที่ดีของหมู่บ้านได้ครับ”</p> <p>พนิดา “ก็ดีละ ถ้าเราร่วมมือกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง เราก็จะได้คนดีมาพัฒนาหมู่บ้านของเรา เราก็จะไม่โดนโกงเรื่องงบประมาณ”</p> <p>วาทัญญู “การร่วมป้องกันเป็นสิ่งที่ดีนะครับ ป้องกันไม่ให้คนที่มาซื้อเสียงทำได้”</p> <p>ชนวัฒน์ “ช่วยกันป้องกันไม่ให้มีการซื้อเสียง ขายเสียงหรือช่วยกันดูถ้ามีคนแปลกหน้าเข้ามาในหมู่บ้าน ทุกคนต้องช่วยกันดูแลทั้งหมู่บ้าน ดูแล้วคนที่เข้มนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร และมาพูดเรื่องอะไรเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือเปล่า เพราะถ้ามีเกี่ยวกับการเลือกตั้งเราก็ต้องฟังและพิจารณาว่าเค้ามาเพื่ออะไร ดังนั้นมันเลยมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน เพราะถ้ามีการเข้ามาซื้อเสียง ก็จะมีแต่ผลเสียกับหมู่บ้านของเรา”</p> <p>สุระพล “การป้องกันการซื้อเสียงก็คือถ้ามีคนมาซื้อเสียง เราก็ไม่ให้ความร่วมมือ แล้วเราก็ช่วยกันคัดเตือนเพื่อนบ้านของเราไม่ให้ร่วมด้วย เพราะว่ามันเป็นความสำคัญนะครับ ถ้าเค้าซื้อเสียงของเราไปได้ ครั้งต่อไปเค้าก็มาซื้ออีกนะครับ แล้วเพื่อนบ้านเราก็คงจะไม่รู้ เราก็ต้องคัดเตือนเค้านะ”</p> <p>นอเชอที “ก็มีความสำคัญสิคะ ก็เพราะว่าในหมู่บ้านเราถ้าได้คนไม่ดีมาอย่างนี้ หมู่บ้านเราก็จะเสีย หมู่บ้านก็ไม่พัฒนา อยากรจะได้อะไรก็ไม่ได้ คนไหนที่อยากจะเป็น อบต. ในหมู่บ้านของเราจะต้องเป็นคนดี พวกเราต้องช่วยกันป้องกันไม่ให้คนที่มาเป็น อบต. เป็นคนไม่ดี”</p>

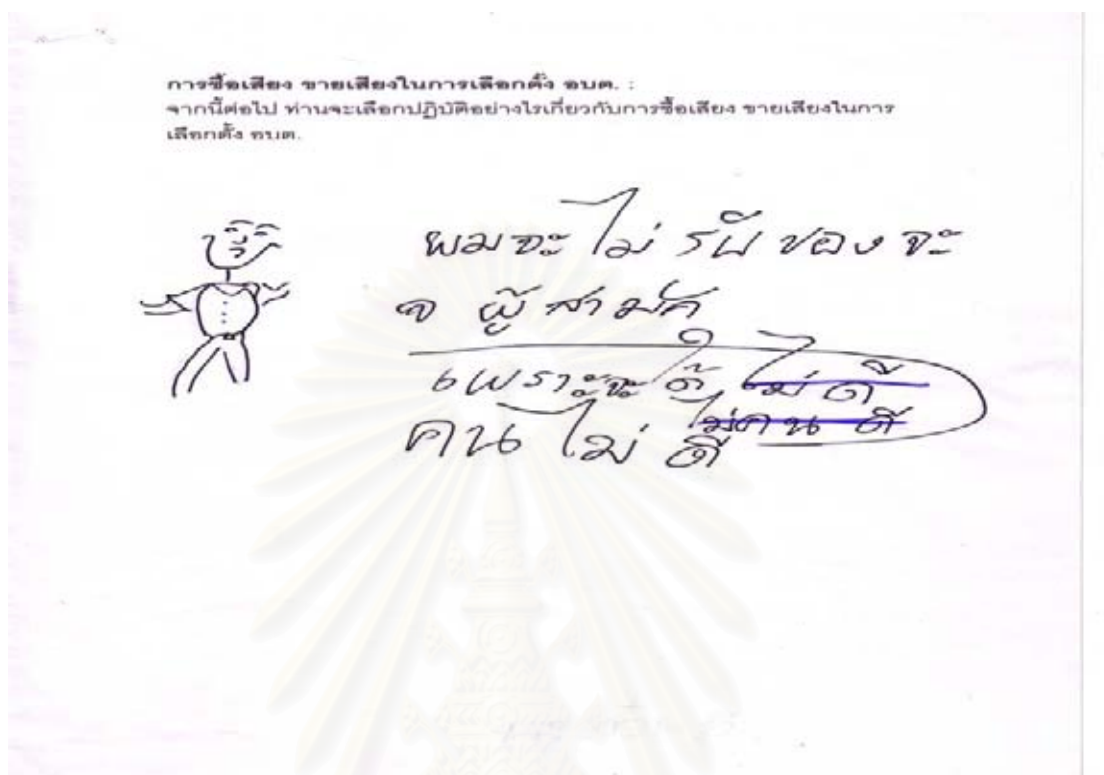
จากตัวอย่างของการร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ประโยคในแผ่นพลิกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในหมู่บ้านที่จะต้องมีส่วนร่วมป้องกัน ดูแล สอดส่อง ไม่ให้คนไม่ดีสามารถเข้ามาซื้อเสียงซึ่งถือว่าเป็นการทำผิดกฎหมายในหมู่บ้านได้

เมื่อจบการวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกในการตัดสินใจแล้ว ครูผู้สอนจึงได้มอบหมายให้ผู้เรียนวาดเป็นภาพทางเลือกในการตัดสินใจของตนเอง

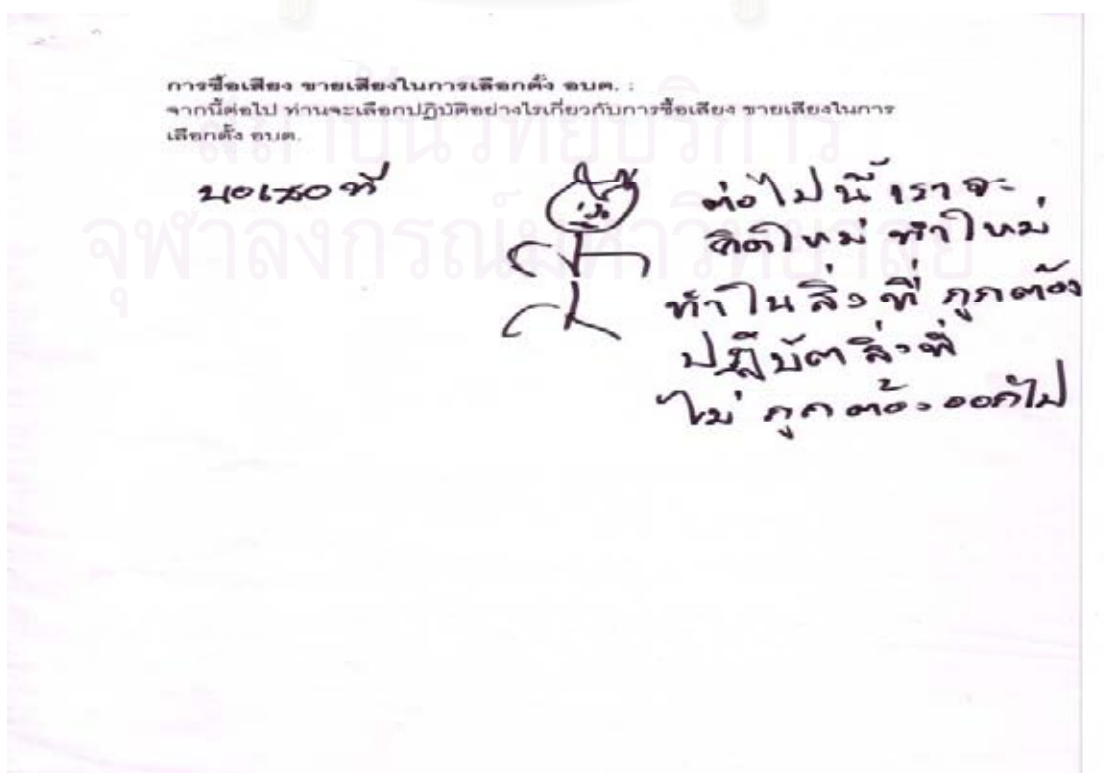
4. การวาดภาพทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียน

ภาพทางเลือกในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ต่อไปของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการปฏิบัติของตนเองออกมาได้อย่างชัดเจน (Photo Voice) ดังตัวอย่างผลการวาดภาพทางเลือกของผู้เรียนต่อไปนี้ (ภาพอื่นๆ ดูที่ภาคผนวกหน้า 576-585)

แผนภาพที่ 16 แสดงภาพทางเลือกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเรื่องการซื้อเสียงขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.

แผนภาพที่ 17 แสดงภาพทางเลือกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเรื่องการซื้อเสียงขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.

5. การทดลองฝึกภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติในหน่วยเลือกตั้งจำลอง

ในหน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ครูผู้สอนร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน ได้จัดสถานการณ์จำลองการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน ทดลองลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจหารายชื่อตนเองในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การส่งบัตรประจำตัวประชาชนให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การพิมพ์ลายนิ้วมือลงบนต้นข้าวบัตรเลือกตั้งทั้ง 2 ใบ

ขั้นตอนที่ 4 การรับบัตรเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต.

ขั้นตอนที่ 5 นำบัตรเลือกตั้งเข้าไปทำเครื่องหมายในคูหา โดยใช้ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งทั้ง 2 ใบ

ขั้นตอนที่ 6 นำบัตรที่ทำเครื่องหมายแล้ว พับตามรอยเดิม และไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้งนายก อบต. และหีบบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต.

สรุปผลได้ว่า จากการทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน มีความเข้าใจในขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนทั้งหมด

ในหน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง ครูผู้สอนได้มอบหมายให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 ทำเครื่องหมายกากบาทโดยใช้ตราขารูปประทับลงในบัตรเลือกตั้ง(จำลอง) โดยมีคำสั่งให้ทดลองปฏิบัติ 6 คำสั่ง คือ

ข้อ 1 ท่านต้องการเลือกผู้สมัครนายก อบต. หมายเลข 504

ข้อ 2 ท่านต้องการเลือกผู้สมัครนายก อบต. หมายเลข 505

ข้อ 3 ท่านไม่ต้องการเลือกผู้สมัครนายก อบต. คนใดเลย

ข้อ 4 ท่านต้องการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภา อบต. หมายเลข 501 และ 502

ข้อ 5 ท่านต้องการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภา อบต. หมายเลข 503 และ 504

ข้อ 6 ท่านไม่ต้องการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภา อบต. คนใดเลย

สรุปผลได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทั้งหมด

6. การทดสอบหลัง (Post-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมของการฝึกอบรมผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการทดสอบหลัง (Post-test) ของผู้เรียน ดังมีรายละเอียดผลของการทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้และทัศนคติของผู้เรียนด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน

การสอบวัดหลังเรียน	ค่าเฉลี่ย(คะแนนเต็ม 27.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับความรู้	20.50 (75.93)	2.55
ระดับทัศนคติ	22.44 (83.11)	2.21

จากตารางที่ 20 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน $\bar{X} = 20.50$, S.D.= 2.55 (คิดเป็นร้อยละ 75.93) และค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน $\bar{X} = 22.44$, S.D.= 2.21 (คิดเป็นร้อยละ 83.11)

ข้อมูลข้างต้น แม้ว่าผู้เรียนทั้ง 10 คน จะมีระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับร้อยละ 75.93 แต่กลับมีระดับทัศนคติที่เหมาะสมต่อการเลือกตั้ง อบต. ที่สูงกว่าระดับความรู้ คือ ร้อยละ 83.11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหา
ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	ค่าเฉลี่ย(คะแนนเต็ม 9.00) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (หลังอบรม)
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	6.80 (75.56)	1.32
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	7.60 (84.44)	0.70
การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	6.10 (67.78)	1.79

จากตารางที่ 21 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียนแยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.80$, S.D.= 1.32 (คิดเป็นร้อยละ 75.56) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.60$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 84.44) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.10$, S.D.= 1.79 (คิดเป็นร้อยละ 67.78) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 67.10) เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ตามมา (ร้อยละ 75.56) และเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. มากที่สุด (ร้อยละ 84.44) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหา
ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	ค่าเฉลี่ย(คะแนนเต็ม 9.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	7.10 (78.89)	0.69
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	7.80 (86.67)	0.90
การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	7.54 (83.78)	0.87

จากตารางที่ 22 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง
อบต. หลังเรียนแยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.10$, S.D.= 0.69
(คิดเป็นร้อยละ 78.89) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.80$, S.D.= 0.90 (คิดเป็นร้อยละ 86.67)
และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.54$, S.D.= 0.87
(คิดเป็นร้อยละ 83.78) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.
น้อยที่สุด (ร้อยละ 78.89) เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ตามมา
(ร้อยละ 83.78) และเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. มากที่สุด (ร้อยละ 86.67) ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (หลังอบรม)
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	2.20 (73.33)	0.63
	หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	2.60 (86.66)	0.70
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	2.00 (66.67)	1.05
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	2.40 (80.00)	0.70
	การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.	2.40 (80.00)	0.52
	การตัดสินใจเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไร้ครวญรอบคอบ	2.80 (93.33)	0.42
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต.	1.90 (63.33)	0.99
	ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	1.80 (60.00)	0.63
	การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.40 (80.00)	0.70

จากตารางที่ 23 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต.
หลังเรียนแยกเป็นเรื่องย่อยแต่ละเรื่อง คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 2.20$, S.D.= 0.63
(คิดเป็นร้อยละ 73.33) หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.60$, S.D.= 0.70
(คิดเป็นร้อยละ 86.66) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.00$, S.D.= 1.05

(คิดเป็นร้อยละ 66.67) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 80.00)
 การกบฏเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.52 (คิดเป็นร้อยละ 80.00) การตัดสินใจเลือก
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไร้ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.80$, S.D.= 0.42 (คิดเป็นร้อยละ 93.33)
 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.90$, S.D.= 0.99 (คิดเป็นร้อยละ 63.33)
 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.63 (คิดเป็นร้อยละ 60.00)
 และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.70
 (คิดเป็นร้อยละ 80.00) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวข้อของหัวเรื่องที่ในการไป
 เลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ร้อยละ 66.67) น้อยที่สุด
 และเรื่องการปกครองตนเอง (ร้อยละ 73.33) ตามมา ส่วนเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.
 (ร้อยละ 86.66) มากที่สุด

มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวข้อวิธีการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง
 อบต. (ร้อยละ 80.00) และเรื่องการกบฏเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 80.00) น้อยกว่า เรื่องการตัดสินใจ
 เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไร้ครวญรอบคอบ (ร้อยละ 93.33)

มีระดับความรู้ในเนื้อหาของหัวข้อเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง
 อบต. คือ เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 60.00)
 เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 63.33) ตามมา และเรื่องการป้องกันการ
 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 80.00) มากที่สุด

ตารางที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. หลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	2.28 (76.00)	0.32
	หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	2.16 (72.00)	0.31
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	2.66 (88.67)	0.28
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	2.50 (83.33)	0.43
	การก้าวย่างเลือกตั้ง อบต.	2.64 (88.00)	0.32
	การตัดสินใจเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไร้ครวญรอบคอบ	2.66 (88.67)	0.30
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต.	2.58 (86.00)	0.30
	ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.64 (88.00)	0.37
	การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.32 (77.33)	0.49

จากตารางที่ 24 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง
อบต. หลังเรียนแยกเป็นเรื่องย่อยแต่ละเรื่อง คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 2.28$, S.D.= 0.32
(คิดเป็นร้อยละ 76.00) หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.16$, S.D.= 0.31
(คิดเป็นร้อยละ 72.00) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.66$, S.D.= 0.28

(คิดเป็นร้อยละ 88.67) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.50$, S.D.= 0.43 (คิดเป็นร้อยละ 83.33) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.64$, S.D.= 0.32 (คิดเป็นร้อยละ 88.00) การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.66$, S.D.= 0.30 (คิดเป็นร้อยละ 88.67) การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.58$, S.D.= 0.30 (คิดเป็นร้อยละ 86.00) ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.64$, S.D.= 0.37 (คิดเป็นร้อยละ 88.00) และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.32$, S.D.= 0.49 (คิดเป็นร้อยละ 77.33) ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของข้อหวัเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 72.00) น้อยที่สุด

มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของข้อหวัเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 83.33) น้อยที่สุด

มีระดับทัศนคติในเนื้อหาของข้อหวัเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือ เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 77.33) น้อยที่สุด

การเปรียบเทียบผลการสอบก่อนและสอบหลังของผู้เรียน

ตารางที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

ระดับความรู้	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 27.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าที
ก่อนเรียน	15.10 (55.93)	2.88	14.55**
หลังเรียน	20.50 (75.93)	2.55	

**p < .01

จากตารางที่ 25 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียน $\bar{X} = 15.10$, S.D.= 2.88 (คิดเป็นร้อยละ 55.93) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 20.50$, S.D.= 2.55 (คิดเป็นร้อยละ 75.93) ในการเปรียบเทียบผลการสอบก่อนและสอบหลัง $t = 14.55$ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

** p < .01

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียน
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

ระดับทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 27.00) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าที
ก่อนเรียน	19.52 (72.30)	2.34	11.77**
หลังเรียน	22.44 (83.11)	2.21	

**p < .01

จากตารางที่ 26 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง
อบต. ก่อนเรียน $\bar{X} = 19.52$, S.D.= 2.34 (คิดเป็นร้อยละ 72.30) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับ
ทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 22.44$, S.D.= 2.21 (คิดเป็นร้อยละ 83.11)
ในการเปรียบเทียบผลการสอบก่อนและสอบหลัง $t = 11.77$ พบว่ามีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ** p < .01

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับ
ทัศนคติที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนด้านการเลือกตั้ง
อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 9.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ก่อนอบรม) (หลังอบรม)	ค่า t
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	4.90 (54.44) 6.80 (75.56)	1.52 1.32	3.94**
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	6.00 (66.67) 7.60 (84.44)	1.33 0.70	3.36**
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	4.20 (46.67) 6.10 (67.78)	2.30 1.79	4.38**

**p < .01

จากตารางที่ 27 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ก่อนเรียน
ด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 4.90$,
S.D.= 1.52 (คิดเป็นร้อยละ 54.44) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.00$, S.D.= 1.33
(คิดเป็นร้อยละ 66.67) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 4.20$,
S.D.= 2.30 (คิดเป็นร้อยละ 46.67) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต.
แยกเป็นรายเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.80$, S.D.= 1.32 (คิดเป็นร้อยละ 75.56),
วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.60$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 84.44) และการป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.10$, S.D.= 1.79 (คิดเป็นร้อยละ 67.78) ในการเปรียบเทียบ
ผลการสอบก่อนและสอบหลัง แยกเป็นรายเรื่องคือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t = 3.94$,
วิธีการเลือกตั้ง อบต. $t = 3.36$ และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t = 4.38$
ตามลำดับ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ** p < .01

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับ
ความรู้ในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. วิธีการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหา
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

เนื้อหา	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 9.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	6.06 (67.33) 7.10 (78.89)	0.81 0.69	3.95**
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	6.98 (77.56) 7.80 (86.67)	0.98 0.90	2.49*
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	6.48 (72.00) 7.54 (83.78)	1.26 0.87	5.76**

** $p < .01$ และ * $p < .05$

จากตารางที่ 28 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติก่อนเรียน
ด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นแต่ละเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.06$,
S.D.= 0.81 (คิดเป็นร้อยละ 67.33) วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.98$, S.D.= 0.98
(คิดเป็นร้อยละ 77.56) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 6.48$,
S.D.= 1.26 (คิดเป็นร้อยละ 72.00) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต.
แยกเป็นรายเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.10$, S.D.= 0.69 (คิดเป็นร้อยละ 78.89),
วิธีการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.80$, S.D.= 0.90 (คิดเป็นร้อยละ 86.67) และ การป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 7.54$, S.D.= 0.87 (คิดเป็นร้อยละ 83.78) ในการเปรียบเทียบ
ผลการสอบก่อนและสอบหลัง แยกเป็นรายเรื่อง คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t = 3.95$
(* $p < .01$), วิธีการเลือกตั้ง อบต. $t = 2.49$ (* $p < .05$) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงใน
การเลือกตั้ง อบต. $t = 5.76$ (** $p < .01$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับ
ทัศนคติในเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. วิธีการเลือกตั้ง อบต. การป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ก่อนอบรม) (หลังอบรม)	ค่า t
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	1.60 (53.33) 2.20 (73.33)	0.52 0.63	2.71*
	หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	1.70 (56.67) 2.60 (86.67)	0.95 0.70	2.08
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	1.60 (53.33) 2.00 (66.67)	0.84 1.05	0.88
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	1.80 (60.00) 2.40 (80.00)	0.79 0.70	2.25*
	การกบฏเลือกตั้ง อบต.	1.80 (60.00) 2.40 (80.00)	0.79 0.52	2.71*
	การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร รับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญ รอบคอบ	2.40 (80.00) 2.80 (93.33)	0.97 0.42	1.08
การป้องกัน การซื้อเสียง ขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	0.80 (26.67) 1.90 (63.33)	0.92 0.99	3.50**
	ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	1.50 (50.00) 1.80 (60.00)	1.08 0.63	0.82
	การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	1.90 (63.33) 2.40 (80.00)	0.88 0.70	1.86

**p < .01 และ *p < .05

จากตารางที่ 29 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ก่อนเรียน
ด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 1.60$, S.D.= 0.52
(คิดเป็นร้อยละ 53.33), หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.70$, S.D.= 0.95

(คิดเป็นร้อยละ 56.67), คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.60$, S.D.= 0.84 (คิดเป็นร้อยละ 53.33), ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.79 (คิดเป็นร้อยละ 60.00), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.79 (คิดเป็นร้อยละ 60.00), การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.97 (คิดเป็นร้อยละ 80.00), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 0.80$, S.D.= 0.92 (คิดเป็นร้อยละ 26.67), ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.50$, S.D.= 1.08 (คิดเป็นร้อยละ 50.00), และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.90$, S.D.= 0.88 (คิดเป็นร้อยละ 63.33) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 2.20$, S.D.= 0.63 (คิดเป็นร้อยละ 73.33), หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.60$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 86.67), คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.00$, S.D.= 1.05 (คิดเป็นร้อยละ 66.67), ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 80.00), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.52 (คิดเป็นร้อยละ 80.00), การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.80$, S.D.= 0.42 (คิดเป็นร้อยละ 93.33), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.90$, S.D.= 0.99 (คิดเป็นร้อยละ 63.33), ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.80$, S.D.= 0.63 (คิดเป็นร้อยละ 60.00), และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.70 (คิดเป็นร้อยละ 80.00) ในการเปรียบเทียบผลการสอบก่อนและสอบหลังแยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $t = 2.71$ (* $p < .05$), ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $t = 2.25$ (* $p < .05$), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $t = 2.71$ (* $p < .05$), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t = 3.50$ (** $p < .01$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าเฉพาะเรื่องย่อย คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ในเนื้อหาย่อยที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 เรื่อง จาก 9 เรื่อง คือ เรื่องการปกครองตนเอง ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. และการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ในขณะที่เนื้อหาย่อยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ตารางที่ 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติของผู้เรียนในเนื้อหาย่อย
ด้านการเลือกตั้ง อบต. ก่อนเรียนและหลังเรียน

เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต.	เนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. (ย่อย)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 3.00) (ก่อนอบรม) (คิดเป็นร้อยละ) (หลังอบรม) (คิดเป็นร้อยละ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ก่อนอบรม) (หลังอบรม)	ค่า t
หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	การปกครองตนเอง	1.80 (60.00) 2.28 (76.00)	0.31 0.32	4.43**
	หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.	1.92 (64.00) 2.16 (72.00)	0.38 0.31	1.65
	คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง อบต.	2.34 (78.00) 2.66 (88.67)	0.34 0.28	4.31**
วิธีการเลือกตั้ง อบต.	ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	2.32 (77.33) 2.50 (83.33)	0.25 0.43	1.96
	การกับัตรเลือกตั้ง อบต.	2.40 (80.00) 2.64 (88.00)	0.38 0.32	2.57*
	การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร รับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญ รอบคอบ	2.26 (75.33) 2.66 (88.67)	0.55 0.30	2.10
การป้องกันการ การซื้อเสียง ขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต.	การซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.	2.04 (68.00) 2.58 (86.00)	0.51 0.30	4.67**
	ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.44 (81.33) 2.64 (88.00)	0.46 0.37	1.68
	การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	2.00 (66.67) 2.32 (77.33)	0.55 0.49	2.45*

**p < .01 และ *p < .05

จากตารางที่ 30 พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติก่อนเรียน ด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 1.80$, S.D.=0.31 (คิดเป็นร้อยละ 60.00), หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 1.92$, S.D.=0.38 (คิดเป็นร้อยละ 64.00), คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.34$, S.D.=0.34 (คิดเป็นร้อยละ 78.00), ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.32$, S.D.=0.25 (คิดเป็นร้อยละ 77.33), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.40$, S.D.=0.38 (คิดเป็นร้อยละ 80.00), การตัดสินใจเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.26$, S.D.=0.55 (คิดเป็นร้อยละ 75.33), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.04$, S.D.=0.51 (คิดเป็นร้อยละ 68.00), ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.44$, S.D.=0.46 (คิดเป็นร้อยละ 81.33), และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.00$, S.D.=0.55 (คิดเป็นร้อยละ 66.67), และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติด้านการเลือกตั้ง อบต. แยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $\bar{X} = 2.28$, S.D.=0.32 (คิดเป็นร้อยละ 76.00), หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.16$, S.D.=0.31 (คิดเป็นร้อยละ 72.00), คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.66$, S.D.=0.28 (คิดเป็นร้อยละ 88.67), ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.50$, S.D.=0.43 (คิดเป็นร้อยละ 83.33), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.32 (คิดเป็นร้อยละ 88.00), การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ $\bar{X} = 2.66$, S.D.=0.30 (คิดเป็นร้อยละ 88.67), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.58$, S.D.=0.30 (คิดเป็นร้อยละ 86.00), ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.37 (คิดเป็นร้อยละ 88.00), และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. $\bar{X} = 2.32$, S.D.=0.49 (คิดเป็นร้อยละ 77.33) ในการเปรียบเทียบ ผลการสอบก่อนและสอบหลังแยกเป็นเนื้อหาย่อย คือ การปกครองตนเอง $t = 4.43$ (** $p < .01$), คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $t = 4.31$ (** $p < .01$), การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. $t = 2.57$ (* $p < .05$), การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t = 4.67$ (** $p < .01$), และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t = 2.45$ (* $p < .05$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าเฉพาะเรื่องย่อย เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ และผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมในโปรแกรม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับ ทัศนคติในเนื้อหาย่อยที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 เรื่อง จาก 9 เรื่อง คือ เรื่องการปกครองตนเอง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต.

ในขณะที่เนื้อหาลดลงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ และผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อย และเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง

ในขั้นตอนที่ 13 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้ร่วมกันแต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองจากคำหลัก จากนั้นจึงนำประโยคที่ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ต่อมาครูผู้สอนได้นำประโยคในแผ่นพลิกที่เป็นสื่อการสอนมาให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติม แล้วจึงให้ผู้เรียนวาดภาพทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน และจับลงที่การฝึกทดลองภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ตามขั้นตอนที่ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอน และการฝึกทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งทั้ง 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้ตราขางประทับลงบนบัตรเลือกตั้ง(จำลอง)

ส่วนผลการทดสอบหลัง (Post-test) ของกลุ่มผู้เรียน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบก่อน (Pre-test) พบว่า ผู้เรียนมีระดับความรู้ และทัศนคติที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้นจากการสังเกตระหว่างการอภิปรายในการฝึกอบรมและการวิเคราะห์จากเนื้อหาของคำตอบที่ผู้เรียนได้เขียนไว้ในแบบทดสอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจาก การถอดรหัส

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ได้ร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจของผู้เรียนในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของชาวบ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โดยการขยายผลต่อของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะได้นำความรู้ ทักษะ และทักษะที่ตนเองได้รับจากการเรียนรู้ร่วมกันนี้ ไปถ่ายทอดให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านต่อไป ดังจะนำเสนอข้อมูลใน 2 ส่วน คือ 1) ผลการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และ 2) ผลการจัดทำคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ดังนี้ คือ

1. ผลการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง

1.1 เรื่องการปกครองตนเอง

ชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมมือกันทำในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ ถ้าไม่ผิดกฎหมาย และผิดประเพณี โดยร่วมมือกันทำประชาคมในหมู่บ้านและช่วยกันไปเลือกตั้ง อบต. โดยพร้อมเพรียงเพื่อมาเป็นตัวแทนของเรา ทำงานพัฒนาหมู่บ้านเราให้เจริญ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะมีความสุข

1.2 เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. พวกเขาต้องชักชวนกันไปเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการกำหนด เพื่อเลือกคนเก่ง คนดี มาทำงานแทนตัวเราในการพัฒนาหมู่บ้านของเรา

1.3 เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน อายุตั้งแต่ 18 ปี มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี ไม่ได้เป็นพระ ไม่เป็นคนบ้า เป็นคนที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้ถึงจะเป็นคนแก่ คนพิการ คนไม่รู้หนังสือ คนยากจน ก็ไปเลือกตั้ง อบต. ได้เหมือนกัน

1.4 เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอนให้ถูกต้อง คือ ตรวจสอบรายชื่อในบัญชี ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวา รับบัตรเลือกตั้ง เดินเข้าคูหาเพื่อป้อนตราขงลงในบัตรเลือกตั้ง นำบัตรไปใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

1.5 เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมาย เลือกนายก อบต. ในบัตรเลือกตั้งสีแดงได้ 1 คน เลือก สมาชิกสภา อบต. ในบัตรเลือกตั้งสีน้ำเงินได้ 2 คน หรือถ้าไม่ต้องการจะเลือกใครเลยก็ใช้ตราขงประทับลงในช่องไม่ลงคะแนน บัตรเลือกตั้งของเราก็จะเป็นบัตรดี

1.6 เรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยดูว่าเขาเป็นคนดี คนเก่ง มีความสามารถ ขยัน ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความเสียสละ มีความจริงใจ ให้มาเป็นตัวแทนที่ดีของเราเพื่อทำงานใน อบต.

1.7 เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ให้ความร่วมมือกับคนซื้อเสียง คนที่ให้เงิน ให้สิ่งของ เพื่อแลกกับคะแนนเสียงของเรา เพราะผิดกฎหมาย และคนซื้อเสียงลงทุนไปที่หวังกอบโกยเอากำไร ด้วยการโกงจากเงินงบประมาณพัฒนาหมู่บ้านของเรา

1.8 เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงรู้ว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ได้คนไม่ดีเข้ามาเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน คนไม่ดีจะโกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านจะไม่พัฒนา พี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงก็จะไม่มีความสุข

1.9 เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงที่พบเห็นการซื้อเสียง ขายเสียง ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทางราชการ ในหมู่บ้านของเรา พี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนจะต้องไม่ขายเสียง และชักชวนกันไปเลือกตั้งให้มากที่สุด

2. ผลการจัดทำคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดทำเอกสารคู่มือ โดยใช้ผลจากการถอดรหัสเพื่อเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก (ดูเอกสารในภาคผนวก หน้า 587-616) ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเลือกตั้ง อบต. 9 เรื่อง และในแต่ละหน่วยของเอกสารคู่มือจะประกอบไปด้วย

2.1 เนื้อหาด้านความรู้

2.2 เนื้อหาด้านทัศนคติ

2.3 ภาพเปรียบเทียบเพื่อการรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกได้

2.4 ประโยคการตัดสินใจของผู้เรียน

2.5 ภาพการตัดสินใจของผู้เรียน

2.6 สรุปการตัดสินใจของผู้เรียน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยง และเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 9 เรื่อง จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ตอนที่ 4 ขั้นตอนประเมินผลและการตรวจสอบได้

ในขั้นตอนประเมินผลและการตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอนของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น คือ ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม และผลของการสรุปปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้นำมาทดลองใช้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

ในขั้นตอนนี้ มีกิจกรรมของโปรแกรม คือ 1) การนำเสนอคู่มือการเลือกตั้งให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน 2) การประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการโดยการแสดงความรู้สึกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และผู้วิจัย 3) การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมเพื่อประเมินผล และ 4) การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การนำเสนอคู่มือการเลือกตั้งให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้นำเอกสารคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มอบให้กับสมาชิกชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน จำนวน 166 คน หลังคาเรือนละ 1 เล่ม

2. การประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการโดยการแสดงความรู้สึกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และผู้วิจัย

เมื่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนและครูผู้สอนเสร็จสิ้นในวันที่ 2 ของการฝึกอบรม โปรแกรมได้กำหนดให้มีกิจกรรมการแสดงความรู้สึกของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยการให้ผู้เข้าร่วมเขียนความรู้สึกของตนเอง และนำไปติดไว้บนกระดาน จากนั้นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 1 คน คือ นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง อ่านความรู้สึกในแผ่นกระดาษรูปหัวใจของทุกคนบนกระดานให้กับผู้เข้าร่วมทุกคนฟัง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

“สนุกมาก น่ารักทุกคน ให้ความรู้ที่ดีทุกคน ตั้งใจเรียนมาก”

“รู้สึกดี มีสิ่งที่เราไม่เคยรู้ แล้วเราก็ได้รู้ และขอบคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่มาให้ความรู้กับพวกเรา ขอขอบคุณครับ”

“ได้ความรู้ติดตัว และได้ร่วมกันป้องกันการทุจริตในการซื้อเสียงขายเสียง”

“รู้สึกภูมิใจมากเลยล่ะที่ได้มาอบรม และได้ความรู้เพิ่มเยอะเลยล่ะ”

“ความรู้สึกใน 2 วันนี้คะ ได้รู้จักหลักในการเลือกตั้งและกฎข้อปฏิบัติต่างๆ ได้กินอาหารร่วมกับเพื่อน (สนุกอื้มมาก) ได้เห็นความตั้งใจอยากรู้อยากเห็นของท่านมีเกียรติ 10 ท่าน”

“ดิฉันมีความรู้สึกประทับใจมากๆ ในการมา มีความรู้เพิ่มขึ้นตั้งมากมายจากที่ไม่เคยรู้ก็รู้และเข้าใจมากขึ้น”

“ผมได้รับประโยชน์จากการสอนการศึกษา ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และมีความรู้สึกยินดี”

“ได้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. เห็นความสามัคคี ความตั้งใจ สนุก ความรู้”

“ความรู้สึก . . ความรู้สึกได้ความรู้ในสิ่งที่รู้แล้ว รู้มากขึ้น และรู้จริง และสนุกดี”

“ได้ความรู้และความคิดและได้ความรู้สึกที่ดี”

“มีความรู้เพิ่มมากขึ้นเยอะ เรื่องที่เราไม่เคยรู้จักได้รู้ว่ามันเป็นอย่างไร และได้มาหาความรู้เพิ่มเติม”

“รู้สึกดีใจมากและได้ความรู้เพิ่มขึ้นมากมาย”

“ดิฉันอัจฉราคะ ที่มาอบรมครั้งนี้ประทับใจอะไรหลายอย่าง ได้ความรู้ไปเยอะมากมายประทับใจ อ. ทุกท่านเลย ทุกคนอารมณ์ดีไม่เครียด สนุก กับการอบรม ที่มานั้นทั้งที่รู้ว่าจะไม่ได้อะไรหรือสิ่งของเลย ตั้งใจมาอบรมโดยเฉพาะ ถ้าเป็นไปได้ อยากให้มีการอบรมแบบนี้อีก ดิฉันจะมาทุกครั้งถ้ามีโอกาส ดิฉันขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรม”

“ดิฉันมีความรู้สึกดีเป็นอย่างมากที่ได้มาอบรมในครั้งนี้ ดิฉันได้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเลือกตั้งมากขึ้น และก็ยังประทับใจกับอาจารย์ทุกๆ ท่านเลยล่ะ”

“ขอขอบคุณพี่น้องปะกาญอทุกคนที่มาเรียนรู้ร่วมกัน โอกาสหน้าเชิญใหม่นะ”

“รู้สึกดีใจมากที่ได้รู้จักกับทุกคน ได้รับทั้งสาระและความรู้เพิ่มขึ้นมาก ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน”

“ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ประทับใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้ความร่วมมือดีมาก”

“ได้ความรู้ ความสามัคคี ความสนุกสนาน ความเฮฮา และ เพลิดเพลิน”

สรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และผู้วิจัย มีความพึงพอใจกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกครั้งนี้

3. การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมเพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรม

ในการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มขึ้นในวันอังคาร ที่ 20 กันยายน 2548 เวลา 18.00 –21.00 น. ณ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม คือ

อาจารย์อรุณพล เกษรา (ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่)

นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง (อาสาสมัครของโปรแกรม)

นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาคำ (อาสาสมัครของโปรแกรม)

นางสาวอัจฉรา มีสวัสดิ์ (ผู้เรียนในโปรแกรม)

นายชนวัฒน์ (จอกะอี่) วาริศิริ (ผู้เรียนในโปรแกรม)

นายณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ (หัวหน้าเผ่าหรือพ่อหลวงในฐานะผู้นำชุมชน)

นายไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ (ผู้วิจัย)

ในการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อผู้วิจัย และต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนั้นจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสนทนากลุ่ม เห็นได้จากการทุกคนได้ศึกษาเอกสาร คือ เครื่องมือการวิจัยชุดที่ 7 ซึ่งเป็นประเด็นที่ใช้ในการสนทนา และเตรียมข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการสนทนาเป็นอย่างดี แม้การสนทนากลุ่มจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในฐานะที่แตกต่างกันไป คือ ครูผู้สอนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ อาสาสมัครของโปรแกรม ผู้เรียน ผู้นำชุมชน และผู้วิจัย แต่ทุกคนก็รู้เรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้เป็นอย่างดี ในการสนทนาแม้จะมีปัญหาอุปสรรคบ้าง คือ มีแมลงและยุงรบกวน ตลอดจนถึงเสียงจากแมลงยามค่ำคืนบนภูเขา แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผู้ร่วมสนทนาเสียสมาธิและความตั้งใจในการสนทนากลุ่มแต่ประการใด ผู้วิจัยจึงมีความรู้สึกในเชิงบวกกับผู้ร่วมการสนทนากลุ่มทุกคนว่าทุกคนมีความตั้งใจที่จะให้ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลออกมาจากความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมการสนทนาแต่ละท่าน

ในการประเมินผล โปรแกรมมีประเด็นที่นำมาประเมิน 5 รายการ คือ ด้านคุณภาพ ด้านความเหมาะสม ด้านประสิทธิผล ด้านประสิทธิภาพ และด้านความสำคัญ of โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังมีรายละเอียด คือ

3.1 ด้านคุณภาพ (Quality) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้ร่วมสนทนาให้ความคิดเห็นว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้มีคุณภาพ เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ได้จริง มีการใช้รูปภาพสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนเข้ากับเนื้อหาในบทเรียนได้ แต่ควรจะมีการปรับปรุงทางด้านเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน คือให้ผู้เรียนพัก 10-15 นาทีเมื่อจบบทเรียนในแต่ละหน่วยการเรียน เพราะผู้เรียนอาจจะเครียดกับการตั้งใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยการเรียน ซึ่งอาจจะต้องการไปห้องน้ำ ลุกขึ้นเดินยืดเส้นสาย ไปสูบบุหรี่ ฯลฯ

ทางด้านเนื้อหาสาระที่นำมาเป็นบทเรียน พบว่าผู้ร่วมสนทนามีความพึงพอใจทั้ง 9 เรื่อง โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถทำให้เข้าใจได้ง่าย และการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นที่พึงพอใจ คือสามารถทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. ได้มากขึ้น

นอกจากเนื้อหาที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้นำเสนอทั้ง 9 เรื่อง ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า อยากให้เพิ่มเรื่องระบบหรือวิธีการซื้อเสียงในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งชาวบ้านยังไม่รู้ ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เงินซื้อเสียงโดยการบล็อกเสียงทั้งกลุ่มบ้านซึ่งทำโดยหวัะแนน จนถึงเนื้อหาความต้องการที่จะเรียนรู้ในด้านอื่นๆ เช่น การคุมกำเนิด โรคเอดส์ อาชีพและงานหัตถกรรม โภชนาการ การใช้ยารักษาโรค การดูแลรักษาสุขภาพ ความรู้เรื่องสาธารณสุขมูลฐานต่างๆ ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม กิจกรรมงานอดิเรก ฯลฯ

ทางด้านความรู้สึกรหรือปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่าทุกคนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความตั้งใจและเต็มใจเป็นอย่างดี และยินดีที่จะเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังใจเพื่ออาสาเข้าร่วมในโปรแกรมโดยไม่มีค่าตอบแทน แม้จะพบว่ามีผู้เรียนบางคนซึ่งเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ อาจประสบปัญหาในการอ่านและการเขียนบ้างเล็กน้อย ซึ่งต้องใช้อาสาสมัครประกบคู่เพื่อช่วยเหลือ แต่ผู้เข้าร่วมและโดยเฉพาะผู้เรียนทุกคนก็มีความสนุกสนาน หน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส กล้าแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมโดยสนใจทำกิจกรรมในการเรียนการสอนทุกกิจกรรม

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“โปรแกรมมีคุณภาพต่อเราทุกคนในด้านความรู้เกี่ยวกับการเมือง กฎหมาย การปกครองตนเอง” (อจรรดา)

“ถือว่ามีความดีต่อชุมชนหมู่บ้าน ในด้านการเลือกตั้งที่ถูกต้อง” (ชนวันนั)

“โปรแกรมที่จัดมีคุณภาพ เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนสนใจเรียน เพราะใช้สื่อรูปภาพ ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ในการเลือกตั้ง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง มีคุณธรรม” (อาจารย์อรรถพล)

3.2 ด้านความเหมาะสม (Suitability) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้ให้ความเห็นด้านความเหมาะสมของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้ คือ

เนื้อหาที่นำมาให้ผู้เรียน เรียนรู้ มีความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

รูปแบบของการเรียนการสอน มีความเหมาะสมมาก

รูปแบบของกิจกรรม มีความเหมาะสมมากถึงมาก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีมากถึงมากที่สุด

ผู้สอน มีความเหมาะสมมากถึงมาก

การเปิดโอกาสให้เข้ามีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน

มีความเหมาะสมมาก

การเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็น มีความเหมาะสมมากถึงที่สุด

บรรยากาศของการเรียนการสอน มีความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

สื่ออุปกรณ์และเอกสารประกอบ มีความเหมาะสมมาก

สื่ออุปกรณ์และเอกสารประกอบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเหมาะสมมาก

ถึงมากที่สุด

วันและเวลาในการจัด โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเหมาะสมมาก

สถานที่ ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเหมาะสมปานกลาง

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถตอบสนองความต้องการและ

ความคาดหวังของผู้เข้าร่วมมาก

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนมาก

ระดับความยาก ง่าย ของการเรียน มีความเหมาะสมปานกลาง

โปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ภายในขอบเขตงานขององค์กรพัฒนาโปรแกรม คือ นักวิจัย และอาสาสมัครในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีภาระกิจที่จะดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกให้กับผู้เรียนในโปรแกรม และผู้เรียนได้รับมอบหมายให้ไปขยายผลต่อกับชาวบ้านคนอื่นๆ

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“มีความเหมาะสมมากที่สุด เพราะทำให้ผู้เข้าร่วม เข้าใจการเลือกตั้งดี ชุมชนก็จะไม่มีบัตรเสีย” (ธนวัฒน์)

“มีความเหมาะสม เพราะเราจะได้เข้าใจ และทำถูกต้อง และได้ นำความรู้กลับมาเผยแพร่กับคนที่ไม่รู้ด้วย” (อัจฉรา)

“ถือว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นอยู่ในขอบเขตงานของโปรแกรม และชาวบ้านสามารถนำสิ่งที่

ได้รับไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปได้” (อาจารย์อรุณพล)

3.3 ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้เรียน อาสาสมัคร และผู้นำชุมชน คาดหวังว่าจะได้ความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ในระดับที่เพิ่มมากขึ้น จากการเข้าร่วมในกิจกรรมของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และต้องการที่จะนำสิ่งที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน ทางด้านครูผู้สอนมีความคาดหวังว่าจะได้รับประสบการณ์จากการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก รวมทั้งสามารถทำให้ชาวบ้านมีความรู้ และไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น และอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

สิ่งที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ให้กับผู้เข้าร่วมคือ ทุกคนได้นำแนวคิดด้านการเลือกตั้ง อบต. ไปใช้ประโยชน์ในการเลือกตั้งในอนาคตข้างหน้าในปี พ.ศ.2550 ส่วนทางด้านครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอนโดยใช้สื่อที่เป็นภาพแสดงความขัดแย้ง ซึ่งจะได้นำเอากิจกรรมและเทคนิคเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในเนื้อหาทางการศึกษานอกโรงเรียนด้านอื่นๆ กับกลุ่มเป้าหมายในความรับผิดชอบเขตพื้นที่อำเภอคลองลาน ต่อไป

ผู้ร่วมสนทนาทุกคนเห็นว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ เพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกของผู้เรียน และหากผู้เรียนมีการใช้คู่มือการเลือกตั้งบ้านกะเหรี่ยงน้ำตกไปถ่ายทอดให้กับบุคคลในครอบครัวตนเอง และชาวบ้านคนอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็น่าที่จะทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ มีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนการเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. การใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ การลดปัญหาบัตรเสียและลดปัญหาการซื้อเสียงขายเสียง จะต้องรอให้ถึงปี พ.ศ. 2550 เมื่อมีการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไปจึงจะสามารถประเมินผลได้

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ถือว่าโปรแกรมประสบความสำเร็จ เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาการเลือกตั้ง อบต. ผู้เรียนมีความเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ เห็นได้จากการใช้สื่อการเรียนที่เป็นรูปภาพ และได้ทำกิจกรรมจริงตามเนื้อหา” (อาจารย์อรุณพล)

“ประสบความสำเร็จ เพราะผู้เรียนมีความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. ที่ถูกต้อง และคาดว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จะมีแต่บัตรดี ไม่มีบัตรเสีย” (อัจฉรา)

“ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้าใจการเลือกตั้ง อบต. มากขึ้น และ(คาดว่าอาจ) ทำให้ไม่มีบัตรเสีย” (ชนวัฒน์)

“เราสามารถปรับเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้” (สุริย์พร)

“นำไปใช้ในชีวิตและนำไปใช้ในการเลือกตั้ง อบต. ครั้งต่อไป” (ขวัญเรือน)

3.4 ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าผลสำเร็จของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความเหมาะสมกับทรัพยากรที่ทางโปรแกรม และผู้เข้าร่วมได้ลงทุนไป กล่าวคือ ทรัพยากรที่ทางโปรแกรมได้ใช้ไปส่วนหนึ่ง คือวัสดุ อุปกรณ์ เช่น กระดาษ กระดาษแข็ง กระดาษสี ดินสอ ปากกา ทางผู้วิจัยเป็นผู้จัดหาให้ และอาสาสมัครได้นำไปพัฒนาเป็นสื่อการสอน ส่วนสถานที่และโต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ก็ได้ใช้ศาลารวมใจของหมู่บ้าน ทางด้านอาหารและน้ำดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ส่วนทางด้านผู้เรียนได้เสียสละเวลาในการทำงานมาเข้ารับการเรียนรู้เป็นเวลา 2 วัน ซึ่งผลปรากฏว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีความเข้าใจเป็นอย่างดีและคาดว่าจะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการเลิกตั้งอบต. ต่อไป

การใช้ทรัพยากรต่างๆ มีความถูกต้อง เหมาะสม และถูกวิธี คือเน้นความประหยัด เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพสูงสุด เห็นได้จากสื่อในการเรียนรู้ทั้งหมดที่นำมาใช้จัดทำขึ้นโดยอาสาสมัครเป็นหลัก โดยจะร่วมกับผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำแนะนำบ้างเล็กน้อย ส่วนทางด้านระยะเวลา 2 วัน ที่ผู้เรียนจะต้องเสียสละเวลาในการทำงานมาเข้ารับการเรียนรู้จากโปรแกรม ผู้เรียนได้ให้ข้อมูลว่า “คุ้มเกินคุ้ม เพราะสามารถนำเอาไปใช้ได้จริง เป็นความรู้ที่ติดตัวไปตลอด”

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“มีประสิทธิภาพ เห็นได้จากการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเหมาะสม เช่น มีการขอยืมสถานที่ และอุปกรณ์จากวัด” (ชนวิวัฒน์)

“ถือว่ามีประสิทธิภาพ เพราะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานจริงได้ มีการใช้สื่อการสอนที่เป็นแบบง่าย ประหยัด เข้าใจได้ง่าย” (อัจฉรา)

“มีความเหมาะสม เพราะใช้ทรัพยากรได้อย่างถูกวิธี เน้นความประหยัด และเกิดผลประโยชน์” (อาจารย์อรรถพล)

“การใช้ทรัพยากรถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลในหมู่บ้านได้จัดทำขึ้นมาเอง” (สุรีย์พร)

“มีการใช้ทรัพยากรได้ถูกต้อง สามารถนำวัสดุต่างๆ มาใช้เป็นที่ในการเรียนการสอน” (ขวัญเรือน)

3.5 ด้านความสำคัญ (Importance) ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้มีคุณค่าต่อผู้เข้าร่วม และมีคุณค่าต่อหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก กล่าวคือ ทุกคนในหมู่บ้านอยากได้คนดีมาเป็น อบต. ในทุกๆ สมัยที่จะมีการเลือกตั้ง อบต. โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ต้องการให้มีการซื้อเสียงขายเสียงเกิดขึ้นใน

หมู่บ้านอย่างเด็ดขาด ซึ่งชาวบ้านที่เข้ารับการเรียนรู้ในโปรแกรม ที่ยังไม่มีความรู้ก็สามารถพัฒนาความรู้ขึ้นได้ และสามารถรับคู่มือการเลือกตั้ง อบต. บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ที่ได้รับไป ใช้จ่ายผลของโปรแกรม ให้กับสมาชิกทุกคนภายในหมู่บ้านได้

คุณค่าของโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนมีความเหมาะสมกับทรัพยากรต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้ เพราะทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภายในหมู่บ้าน รวมทั้งการจัดทำสื่อการสอน และการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ก็ทำโดยอาสาสมัครและผู้นำชุมชน รวมทั้งเวลาในการฝึกอบรม 2 วัน ที่ผู้เรียนจะต้องเสียสละมาเข้าเรียน ทางโปรแกรมก็จัดการเรียนรู้ในวันเสาร์และอาทิตย์ ทั้งนี้เพื่อให้กระทบกระเทือนกับการทำงานหารายได้ของผู้เรียนและผู้เข้าร่วม คือ อาสาสมัครและครูผู้สอนน้อยที่สุด ทางด้านผู้วิจัยให้การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องเขียน ประกอบการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ผลที่เกิดขึ้นคือ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำคู่มือการเลือกตั้ง อบต. บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกไป ใช้จ่ายผลต่อให้กับชาวบ้านคนอื่นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นคุณค่าของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จึงมีความเหมาะสมกับทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้

ดังนั้น เมื่อมีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนนี้ขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จะแตกต่างจากไม่มีการจัดโปรแกรมขึ้น คือ ผู้เรียน อาสาสมัคร และชาวบ้านคนอื่นๆ จะใช้เวลาในการเรียนรู้เรื่องนี้เพียงแค่ 2 วัน ก็สามารถได้รับความรู้ไปใช้ปฏิบัติจริงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ แต่หากไม่มีการจัดโปรแกรมขึ้น ชาวบ้านก็ต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ของทางราชการเมื่อใกล้กำหนดระยะเวลาการเลือกตั้ง อบต. แต่เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านในเรื่องนี้ พบว่าหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ไม่เคยมีหน่วยงานราชการ ใดมาจัดการฝึกอบรม ด้านการเลือกตั้งเช่นเดียวกับที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้จัดทำ นอกจากนั้น ยังเป็นการฝึกฝนสมาชิกในหมู่บ้านที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครในโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนได้รู้เรียนเทคโนโลยีทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก คือการใช้ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งในการสร้างมโนธรรมสำนึกกับผู้เรียน ซึ่งอาสาสมัครสามารถนำเอาความรู้นี้ไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านต่อไปได้

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“มีคุณค่า เพราะทำให้ชุมชนมีความรู้ มีความเข้าใจในการเลือกตั้ง และน่าจะทำให้มีบัตรเสียน้อยลงในอนาคต” (ชนวิวัฒน์)

“มีคุณค่ามาก และมีคุณค่ากับหมู่บ้านมาก เพราะชาวบ้านจะได้เข้าใจ และให้ความร่วมมือ เวลาที่มีการเลือกตั้ง” (อัจฉรา)

“การจัดโปรแกรม ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ไว แต่ใช้เวลาในการเรียนน้อย ผู้เรียนก็สามารถได้รับและเข้าใจกับเนื้อหาที่จำเป็นด้านการเลือกตั้ง อบต. และยังเป็นส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็นด้วย” (อาจารย์อรรถพล)

“ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิต สังคม และ หมู่บ้านก็จะมีผู้รู้มากขึ้น” (สุริย์พร)

“มีคุณค่ามาก เพราะทำให้เราได้ความรู้เพิ่มและนำไปแนะนำให้ชาวบ้านหมู่บ้านได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น” (ขวัญเรือน)

จึงสรุปจากข้อมูลการสนทนากลุ่มข้างต้นได้ว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก เป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพ (Quality) มีความเหมาะสม (Suitability) มีประสิทธิผล (Effectiveness) มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และมีความสำคัญ (Importance)

4. การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

ในการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อการประเมินผลให้ความเห็นว่า ควรจะแจ้งให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้านได้ทราบผลของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้น โปรแกรมจึงประสานงานให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้แจ้งความสำเร็จของการจัดโปรแกรมให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุกคนได้ทราบทางหอกระจายข่าว ในวันพุธ ที่ 21 กันยายน 2548 เวลา 17.00 น.

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้นำเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านโดยการแจกเอกสารคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก หลังคาเรือนละ 1 เล่ม และมีการประเมินผลโปรแกรมอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้ผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมทุกคนได้เขียนความรู้สึกของตนเองลงในกระดาษรูปหัวใจแล้วนำไปติดไว้ที่กระดานก่อนการฝึกอบรมจะสิ้นสุดลง ต่อจากนั้นจึงจัดการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมจำนวน 7 คน เพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรม และในกิจกรรมสุดท้ายคือการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรมผ่านทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน

การสรุปผลปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร และบอยเออ์ล เพื่อเสริมสร้างความรู้ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น

การนำเสนอผลของปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ในการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรม เพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มขึ้นในวันอังคาร ที่ 20 กันยายน 2548 เวลา 18.00 –21.00 น. ณ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีผู้เข้าร่วมในโปรแกรมเป็นผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม คือ

- 1) อาจารย์อรุณพล เกษรา (ครูผู้สอน และครูอาสาสมัครของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่)
- 2) นางสาวสุรีย์พร (มีเจ) แจงทอง (อาสาสมัครของโปรแกรม)
- 3) นางสาวขวัญเรือน (มีรี) สุตาคำ (อาสาสมัครของโปรแกรม)
- 4) นางสาวอัจฉรา มีสวัสดิ์ (ผู้เรียนในโปรแกรม)
- 5) นายชนวัฒน์ (จอกะอี่) วาริศิริ (ผู้เรียนในโปรแกรม)
- 6) นายณรงค์ ผ่องพรรณเจริญ (หัวหน้าเผ่าหรือพ่อหลวงในฐานะผู้นำชุมชน)
- 7) นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ (ผู้วิจัย)

ในการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อผู้วิจัย และต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนั้นจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสนทนากลุ่ม เห็นได้จากการทุกคนได้ศึกษาเอกสาร คือ เครื่องมือการวิจัยชุดที่ 7 ซึ่งเป็นประเด็นที่ใช้ในการสนทนา และเตรียมข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการสนทนาเป็นอย่างดี แม้การสนทนากลุ่มจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสถานะที่แตกต่างกันไป คือ ครูผู้สอนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ อาสาสมัครของโปรแกรม ผู้เรียน ผู้นำชุมชน และผู้วิจัย แต่ทุกคน

ก็รู้เรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้เป็นอย่างดี ในการสนทนาแม้จะมี ปัญหาอุปสรรคบ้าง คือ มีแมลงและยุงรบกวน ตลอดจนถึงเสียงจากแมลงยามค่ำคืนบนภูเขา แต่ก็ไม่ได้ ทำให้ผู้ร่วมสนทนาเสียสมาธิและความตั้งใจในการสนทนา กลุ่มแต่ประการใด ผู้วิจัยจึงมีความรู้สึก ในเชิงบวกกับผู้ร่วมการสนทนา กลุ่มทุกคนว่าทุกคนมีความตั้งใจที่จะให้ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล ออกมาจากความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมการสนทนาแต่ละท่าน ซึ่งผู้ร่วมสนทนา กลุ่มได้ให้ ข้อมูลว่า ปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ

1.1 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอนและนักวิจัยมีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ

ที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เห็นได้จากอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครู ผู้สอน และนักวิจัยได้พูดคุยกับผู้เข้าร่วมใน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกคนว่า ผู้เรียน ทุกคนที่เข้าร่วมในการฝึกอบรมสามารถเพิ่มระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้ง อบต. ได้ และชาวบ้านคนอื่นๆ ที่มีได้เข้าร่วมในครั้งนี้ หากมาเข้าร่วมการฝึกอบรม ก็สามารเพิ่มระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกได้ และนอกจากนั้น เมื่อผู้ที่ได้เข้ารับ การฝึกอบรมไปขยายผลต่อโดยการใช้คู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ไปถ่ายทอดให้กับครอบครัวและเพื่อนบ้านคนอื่นๆ ที่มีได้เข้ารับการฝึกอบรม ก็จะทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ มีระดับความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้นได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ นักวิจัยยังสามารถเข้าถึงชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนได้ดี ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับ และ ชาวบ้านไม่มีความรู้สึกที่ผู้วิจัยอยู่ในฐานะของบุคคลภายนอกแต่อย่างใด เพราะผู้วิจัยก็เดินทางขึ้น เขาไปหาหน่อไม้ร่วมกับชาวบ้านปะกาญอ ด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยและครูผู้สอนทั้ง 3 คนยังมีความเป็นกันเองกับผู้เรียนและชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะครูผู้สอนมี ความสามารถในการดึงดูดผู้เรียนให้อยู่ในความสนใจกับการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อ โปรแกรมที่จัดขึ้น เพราะทุกคนต้องการที่จะอยากรู้ และได้รับความรู้ในเรื่องนี้” (ชนวิวัฒน์)

“ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นอุปสรรค แต่เห็นด้วยที่มีโปรแกรมนี้ขึ้นมาในหมู่บ้าน” (อัจฉรา)

“นักวิจัย ครูผู้สอน สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน นำไปขยายผลได้ เพราะ ดูได้จาก ความสนใจในการตอบคำถามของผู้เรียน และในการทดสอบกิจกรรม” (อาจารย์อรรณพล)

“ก็ไม่มีอุปสรรคอะไร เพราะเป็นสิ่งที่ดี ก็มีอีกหลายๆ คนที่ไม่รู้เรื่องอย่างแจ่มแจ้ง” (สุรียพร)

“คิดว่าผู้วิจัย ครูผู้สอน มีความรู้ ความเชื่อ ที่ส่งเสริมการจัด โปรแกรมนี้” (ขวัญเรือน)

1.2 โปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน เป็นการนำเสนอสิ่งที่ชาวบ้านยังไม่รู้ และไม่เคยปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการเลือกตั้ง นายองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง เพิ่มจากการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และการใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในบัตรเลือกตั้ง แทนการใช้ปากกาทำเครื่องหมายกากบาท นอกจากนั้นเนื้อหาอื่นๆ ที่โปรแกรมนำเสนอก็อยู่ในความสนใจและความต้องการของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน สามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการปฏิบัติจริงในโอกาสต่อไป และสามารถนำไปขยายผลต่อกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านได้ ซึ่งผลที่จะตามมาก็คือสามารถแก้ปัญหาด้านจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง บัตรเสีย การเลือกโดยใช้วิจารณญาณ และการซื้อเสียงขายเสียงได้ นอกจากนั้น อาสาสมัครที่ช่วยงานในโปรแกรม ยังยืนยันว่า โปรแกรม มีความสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านอย่างแน่นอน เพราะว่าคุณกลุ่มของตนเองได้ไปเก็บข้อมูลในเครื่องมือชุดที่ 1 ด้วยตนเองกับพี่น้องปะกาญูทุกคนในหมู่บ้าน ซึ่งการประมวลผลชี้ชัดว่าชาวบ้านมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในเนื้อหาที่โปรแกรมนำเสนอ นอกจากนั้นในส่วนของตัวผู้เรียน จะต้องมีความสนใจกับเนื้อหาที่ทางโปรแกรมนำเสนอ เพราะเป็นการเข้ารับการฝึกอบรม โดยที่จะต้องเสียสละเวลาในการทำงานไป 2 วันเต็มๆ ผู้เรียนต้องมีการแสดงความสนใจในการเรียน การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมอภิปราย มีความสนใจในการฝึกทดลองภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติ รวมทั้งจะต้องมีความสามัคคีกัน เพราะการอภิปรายอาจจะมีทั้งการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่ผู้ร่วมอภิปรายจะต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“คิดว่าโปรแกรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพราะเป็นปัญหามานานแล้วกับการเลือกตั้ง ที่บางคนไม่เข้าใจ เมื่อได้เข้าเรียนแล้ว ก็ทำให้รู้จริง” (ชนวัฒน์)

“สอดคล้องเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าไม่มีการจัดโปรแกรม ตัวดิฉันเองก็ยังคงไม่รู้ว่าตัวเองทำถูกต้องตามขั้นตอนหรือเปล่า” (อัจฉรา)

“สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน จึงถือว่าเป็นผลดีกับโปรแกรม เพราะถ้าเรานำโปรแกรมไปสอนในบ้านหรือที่ชุมชนที่เขาต้องการและชุมชนที่มีปัญหา จะมีประโยชน์ต่อชุมชนและคนในชุมชนนั้นก็จะได้ความรู้ มีจิตสำนึกในการเลือกตั้ง และมี การตัดสินใจในการเลือกคน ไม่มีการขายสิทธิ์ขายเสียง และไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง” (อาจารย์อรุณพล)

“ตรงกับความต้องการและปัญหาของชุมชน” (สุรีย์พร)

“สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน เพราะโปรแกรมมีการ ไปสัมภาษณ์ข้อมูลกับชาวบ้านทุกคน” (ขวัญเรือน)

1.3 การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรม

การศึกษานอกระบบโรงเรียน กล่าวคือโปรแกรม มีการเปิดโอกาสอย่างมากที่สุด ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือทางโปรแกรมมีอาสาสมัครเป็นชาวไทยกะเหรี่ยง 5 คน คือ มีเจ น้อหะ มีรี มีจะ และหน่อวรา เป็นผู้ช่วยเหลือและดำเนินงานตามขั้นตอนของโปรแกรมโดยส่วนใหญ่ นอกจากนั้น ในการเรียนการสอนเนื่องจากเป็นบทเรียนที่ใช้การสนทนาของผู้เรียนร่วมกับครูผู้สอน ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ทั้งทางการร่วมอภิปราย การแต่งเป็นประโยค และการวาดเป็นรูปภาพง่ายๆ อีกด้วย นอกจากนั้นในการเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเป็นผู้พัฒนาภาพสื่อร่วมกับผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมรูปแบบของภาพที่ออกมาได้มากนัก เพราะภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งจะต้องมาจากบริบทของชุมชนภายในหมู่บ้านซึ่งอาสาสมัครทั้ง 5 คน ได้ประมวลความคิดออกมาโดยอาศัยวิธีการสนทนาและอภิปรายกันร่วมกับผู้วิจัย ซึ่งจะยึดถือตามความคิดเห็นของอาสาสมัครเป็นสำคัญในการตัดสินใจวาดเป็นภาพออกมาในแต่ละเนื้อหาของเรื่องที่ทางโปรแกรมต้องการนำเสนอให้กับกลุ่มผู้เรียนและชาวบ้านคนอื่นๆ ดังนั้นกลุ่มอาสาสมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย และที่สำคัญจะต้องมีทักษะทางด้านกรวาดรูปภาพ เพื่อใช้สื่อความหมายที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปภาพสื่อการสอนได้ นอกจากนั้นในการจัดหาสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนอาหารและน้ำดื่ม ทางโปรแกรมได้รับการสนับสนุนจากผู้นำภายในชุมชนโดยส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่หนึ่งเช่นเดียวกัน

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“มีการเปิดโอกาสและให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เป็นความรู้ที่ทุกคนควรจะรู้” (ชนวัฒน์)

“เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมมาก และไม่ได้เป็นอุปสรรคอะไรกับโปรแกรมที่จัด” (อัจฉรา)

“เป็นการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้กับชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมาก จึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม เพราะโดยการให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม มีความคิดเห็น โดยไม่มีการปิดกั้นว่าผิดหรือถูก เป็นการฝึกให้ชาวบ้านคิด ตัดสินใจ และเลือกโดยไม่มีใครมาบังคับ และชาวบ้านกล้าที่จะตัดสินใจเลือกคนที่เขาต้องการ” (อาจารย์อรรถพล)

“เปิดโอกาส เพราะผู้ที่เข้าร่วมอบรม สามารถใช้ความคิดเห็นของตนเอง และกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น” (สุรีย์พร)

“เปิดโอกาสมาก ทำให้ชาวบ้านกล้าแสดงออกและแนวคิดในโปรแกรมการสอนก็ดี” (ขวัญเรือน)

1.4 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน
 ด้านฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา กล่าวคือ ผู้เรียนเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงที่เป็นชาวบ้าน มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน และมีการศึกษาในระดับเพียงแค่ประถมศึกษาหรือไม่ได้รับการศึกษาตามระบบโรงเรียนเลย แต่โปรแกรม นี้ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยการสื่อสารเนื้อหาด้วยรูปภาพ เป็นภาพสื่อที่แสดงความชัดเจน และบัตร รูปภาพ เพื่อให้ผู้เรียนอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง นอกจากนั้นผู้ที่ ไม่รู้หนังสือ ก็จะมีอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นผู้ช่วยเหลือในการเขียนประโยค หรือการอ่าน แต่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และมีผู้เรียน 1 คนที่มีความเข้าใจ ภาษาไทยกลางที่ใช้เป็นภาษาในการเรียนการสอนเพียงแค่ระดับปานกลางเท่านั้น ก็จะมีอาสาสมัคร ชาวไทยกะเหรี่ยง 1 คนจับคู่ คอยอธิบายความระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาปะกาญอให้ ดังนั้น ผู้เรียนจึง ไม่มีปัญหาด้านการสื่อสารในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนทางด้านเนื้อหาที่โปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนนำมาเสนอให้กับผู้เรียนเป็นเพียงเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ในเบื้องต้น ซึ่งหน่วยงานราชการต่างๆ ของรัฐใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้ง เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เนื้อหา และเทคนิคที่โปรแกรมนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับ ระดับของผู้เรียน

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“สอดคล้อง และเป็นการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้าน ได้เรียนรู้ และไม่ได้เป็นอุปสรรค ในการเรียนการสอน เพราะมีสื่อและภาพแสดงได้อย่างชัดเจน ผู้สอนก็อธิบายให้เข้าใจได้ดี”
 (ธนวัฒน์)

“สอดคล้อง เพราะว่าบางคนถึงจะมีฐานะ แต่ก็ยังไม่เข้าใจการเลือกตั้ง และยังทำไม่ถูก ขึ้นตอนก็มี” (อัจฉรา)

“สอดคล้อง เพราะผู้เรียนเห็นจากสื่อเหมือนกัน ทำกิจกรรมเหมือนกัน แสดงความคิดเห็น ด้วยกัน ในกรณีที่อ่านหนังสือไม่ได้ ก็ดูรูปภาพเอาได้อย่างชัดเจน จึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม เพราะผู้เรียนย่อมที่จะมีความแตกต่างกันอยู่แล้ว” (อาจารย์อรรถพล)

“ความแตกต่างกันของผู้เรียนที่น่าจะมีผล คือ ชาวบ้านบางคนมีอายุ และบางคนก็ไม่รู้ หนังสือ แต่การเรียนการสอนของโปรแกรมก็ใช้เป็นรูปภาพ แล้วก็อธิบาย คุยกัน” (สุรีย์พร)

“สอดคล้อง คือ ผู้ที่รู้หนังสือกับไม่รู้หนังสือที่แตกต่างกัน ก็มาเรียนด้วยกันได้”
 (ขวัญเรือน)

1.5 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียน หรือ สถานการณ์ของหมู่บ้าน กล่าวคือ มีการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต. โดยอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คนได้นำแบบสำรวจ (เครื่องมือชุดที่ 1) ไปสอบถามกับ

ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน พบว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีความต้องการการเรียนรู้ในเรื่องนี้ นอกจากนั้นในการพัฒนาสื่อ คือภาพแสดงความขัดแย้งด้านการเลือกตั้ง อบต. บัตรรูปภาพ แผ่นพลิกเพื่อนำเสนอเนื้อหาความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. อาสาสมัครจะร่วมกับผู้วิจัยในการตัดสินใจเลือกใช้ประโยชน์ที่จะนำมาเขียนลงในแผ่นพลิก โดยอาศัยความคิดเห็นของอาสาสมัครเป็นสำคัญเพื่อให้สามารถสื่อสารไปยังผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้อย่างไม่ติดขัด และยังมีการจัดทำคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้ง อบต. แปลภาษาไทยในคำศัพท์สำคัญๆ ที่ใช้ในการนำเสนอของโปรแกรมให้เป็นภาษาปะกัญอิกด้วย ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถเข้าใจสื่อทั้งหมดที่ใช้ในโปรแกรม การศึกษานอกโรงเรียนนี้เป็นอย่างดี ส่วนทางด้านสถานทางเศรษฐกิจของผู้เรียนและอาสาสมัครนั้น พบว่าเป็นชาวบ้านที่จะต้องทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวทุกๆ วัน ดังนั้นโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดขึ้นจึงต้องรบกวนระยะเวลาในการดำรงชีวิตของชาวบ้านให้น้อยที่สุด เพื่อมิให้กระทบกระเทือนกับการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งชาวบ้านที่เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนก็มีความยินดีที่จะเสียสละเวลาตรงนี้ เพื่อแลกกับความรู้ที่จะได้รับไปใช้ในการเลือกตั้ง อบต. ต่อไป

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“โปรแกรมมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียน ข้อมูลของหมู่บ้าน และสภาพแวดล้อม ถือว่าเป็นการส่งเสริมความสำเร็จของโปรแกรม” (ชนวัฒน์)

“มีการศึกษาข้อมูลแล้ว จากแบบสำรวจกับคนในหมู่บ้าน” (อัจฉรา)

“มีการศึกษาข้อมูลเป็นอย่างดี จึงทำให้ตรงกับสภาพปัญหาโดยทั่วไป โดยการสำรวจและสัมภาษณ์ จึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม เพราะทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง ทำให้ทำงานพัฒนาได้มากขึ้น สะดวก ข้อมูลถูกต้อง และทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากขึ้น” (อาจารย์อรุณพล)

“มีการศึกษามาก่อน เพราะถ้าไม่ได้ศึกษามาก่อน คนที่จะมาเข้าร่วมก็คงจะไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะมาเรียนรู้” (สุรีย์พร)

“ได้มีการศึกษาข้อมูลจากชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถาม” (ขวัญเรือน)

1.6 โปรแกรมมีข้อจำกัดทางด้านบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน ชาวบ้านทุกคน และบุคคลที่เกี่ยวข้องต่างๆ มีความเห็นด้วยกับการจัดโปรแกรม ขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ทั้งด้านเนื้อหาสาระที่นำมาสอน วิธีการสอน ตลอดจนยังให้ความสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังกายและกำลังใจ และวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ อาหาร และน้ำดื่ม สิ่งนี้จึงนับเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ทุกคนในหมู่บ้านเห็นด้วยกับ โปรแกรมนี้ เพราะเป็นประโยชน์ของหมู่บ้าน โดยตรงที่ทุกคนจะต้องรู้หน้าที่และการปกครองตนเอง” (ชนวิวัฒน์)

“เท่าที่ทราบ มีแต่คนเห็นด้วยกับโปรแกรมนี้” (อัจฉรา)

“ไม่น่าจะมีข้อจำกัด หรือความขาดแคลนอะไร คือ สื่อต่างๆ ก็ถือว่าใช้ได้ และเพียงพอ ไม่มีปัญหา และเหมาะสมแล้ว ซึ่งเป็นผลดีต่อโปรแกรม เพราะเนื้อหาที่นำมาสอนเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีความเข้าใจ และรูปภาพก็ถือว่าใช้ได้ คือผู้เรียนดูแล้วเกิดการเปรียบเทียบให้เห็น ข้อแตกต่างระหว่างสองรูปภาพ มีการแสดงความคิดเห็น สามารถนำคำหลักไปแต่งเป็นประโยค และให้ผู้สอนวิพากษ์วิจารณ์ให้ความคิดเห็น มีการวาดภาพการตัดสินใจ และการทดลองปฏิบัติจริงๆ ด้วย” (อาจารย์อรรถพล)

“เห็นว่าไม่ขาดแคลนอะไร จึงไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคกับ โปรแกรม เพราะมีการวางแผน การเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน” (สุริย์พร)

“เห็นว่าข้อจำกัดบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนมีน้อยเกินไป คือ เพียงแค่ 2 วันเท่านั้น” (ขวัญเรือน)

1.7 เกณฑ์ที่ทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใช้เลือกผู้ที่จะเข้ามาเรียนใน

โปรแกรม มีความเหมาะสม กล่าวคือ จะต้องเป็นสมาชิกในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ต้องมีสัญชาติไทย และต้องยินดีเข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะเวลา 2 วันเต็ม โดยไม่มีค่าตอบแทนให้ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่าผู้ที่เข้ามาเรียนจะ ได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเลือกตั้ง อบต. ได้โดยตรงในทางปฏิบัติ แต่หากจะมีการเพิ่มคุณสมบัติของผู้จะเข้ามาเป็นผู้เรียน ก็ควรจะอนุญาตให้เด็กๆ เข้ามาเรียนรู้ได้ด้วยเพื่อที่จะสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับผู้ใหญ่ภายในบ้านของตนได้ต่อไป แต่ก็ควรจะเป็นทางเลือกในระดับท้ายๆ ดังนั้นด้วยเกณฑ์ที่ทาง โปรแกรม เลือกใช้ จึงทำให้ผู้เรียนในโปรแกรม ก็คือผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ของหมู่บ้านนี้นั่นเอง และสิ่งที่สำคัญก็คือ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือก็สามารถเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้ด้วย เพราะจะมีอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงคอยช่วยเหลือเมื่อต้องมีการสื่อสารกัน โดยใช้ภาษาเขียน แต่สื่อในการสอนของโปรแกรมส่วนหนึ่งก็จะเป็นรูปภาพซึ่งนำมาใช้ในการสื่อความหมายด้านการเลือกตั้ง อบต. ดังนั้นเกณฑ์ที่ใช้เลือกผู้ที่จะเข้ามาเรียนจึงเป็นเกณฑ์ที่เปิดกว้างให้สำหรับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ทุกคนนั่นเอง

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“อาจจะไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติครบทุกข้อก็ได้ เพราะทุกคนควรมีความรู้ และทุกคนควรได้รับความรู้นี้ เพื่อประโยชน์ของตนเอง และเพื่อนำไปแนะนำผู้ที่ไม่รู้ต่อไปได้” (ชนวิวัฒน์)

“มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง และเกณฑ์นี้ก็ได้เป็นอุปสรรคหรือปัญหาอะไรกับโปรแกรม” (อัจฉรา)

“มีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะเกณฑ์นี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะทุกคนต้องไปใช้สิทธิ์ ดังนั้นทุกคนที่มีคุณสมบัติครบในการเลือกตั้ง อบต. ก็จะมีสิทธิที่จะเข้าเรียนในโปรแกรมนี้ได้เช่นเดียวกัน”(อาจารย์อรรถพล)

“มีความเหมาะสม เพราะเกณฑ์ที่นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.” (สุรียพร)

“มีความเหมาะสม เพราะบุคคลที่มีคุณสมบัติครบ 4 ข้อนี้ สามารถนำไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้” (ขวัญเรือน)

1.8 โปรแกรมมีขั้นตอนการดำเนินการ หรือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่ได้เคร่งครัดจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด ทางด้านขั้นตอนการดำเนินการของโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนนี้ ผู้จัดโปรแกรม คือ ผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้เป็นขั้นตอนตามแนวความคิดที่สังเคราะห์ขึ้นจากนักทฤษฎีอยู่แล้ว ผู้เข้าร่วมจะดำเนินการตามแผน หรือตามขั้นตอนที่ได้กำหนดเอาไว้ แต่ก็มีได้มีผู้ใด หรือขั้นตอนใด ที่ผู้เข้าร่วมแสดงความรู้สึกอึดอัดกับโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ในอีกด้านหนึ่ง คือ การจัดการเรียนการสอนส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของครูที่ทำหน้าที่สอนทั้ง 3 คนซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนมีรอยยิ้มบนใบหน้าขณะร่วมอภิปรายกัน ได้ด้วยดี ด้วยความสนุกสนาน แต่ก็จะมีผู้เรียนบางคนเท่านั้นที่เมื่อเวลาผ่านไปจะรู้สึกอยากสูบบุหรี่ทำให้มีอาการกระวนกระวาย อย่างไรก็ตามก็ดีที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อการประเมินผลบางคนนำเสนอว่าควรจะมีการเล่นเกมสันทนาการวันละ 1 หรือ 2 เกมสันทนาการที่สนุกสนานด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน ระหว่างการเรียนรู้เนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ไปด้วยกัน

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“โปรแกรมมีการเรียนการสอนที่ดี ไม่อึดอัด แต่สนุกมาก จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อโปรแกรมที่จัดขึ้น” (ธนวัฒน์)

“ชอบขั้นตอนของโปรแกรม ไม่เครียด รู้สึกเป็นกันเอง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น” (อัจฉรา)

“การเรียนการสอนไม่เคร่งครัด มีการให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม จึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม เพราะผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ และบางคนที่มีความรู้ เราก็ให้แสดงความรู้ประกอบกับความคิดเห็นอย่างเต็มที่” (อาจารย์อรรถพล)

“ไม่ได้เคร่งครัดจนเกินไป” (สุรียพร)

“ผู้สอนได้เน้นความรู้ให้โดยการสนทนา จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นกันเอง แต่บางคนเมื่อรู้สึกลอยๆ ก็ลุกขึ้นไปสูบได้” (ขวัญเรือน)

1.9 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านเห็นด้วยและให้

การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาในระบบโรงเรียนนี้ เพราะทุกคนตระหนักดีว่าจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกทางด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งกับความต้องการและปัญหาของชุมชน ดังนั้น โปรแกรมจึงได้รับการตอบรับด้วยดี ทำให้การดำเนินงานของโปรแกรมมีความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชน คือ หัวหน้าเผ่าและหมอผีประจำเผ่าให้การสนับสนุนโปรแกรม เป็นอย่างดี และตามวัฒนธรรมของชนเผ่า สมาชิกอื่นๆ จะให้ความเคารพ นบถือ และเชื่อฟังผู้นำคือหัวหน้าเผ่า และผู้นำทางจิตวิญญาณคือหมอผีประจำเผ่าเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อผู้นำของเผ่าและหมอผีเห็นด้วยที่จะมีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นทุกคนในหมู่บ้านจึงสมัครใจที่จะเข้ามาทำกิจกรรมกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ทางฝ่ายหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ก็ให้ความสนับสนุนการจัดโปรแกรม ในครั้งนี้ เพราะเล็งเห็นว่าจะสามารถทำให้ชาวบ้านได้รับความรู้ทางด้านการเลือกตั้ง อบต. โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน ได้ให้ความอนุเคราะห์ครูอาสา จำนวน 3 ท่านมาเป็นครูผู้สอนให้กับทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น จึงสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ชาวบ้านทุกคน พระ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านทุกคน จะต้องให้ความสนับสนุนและเห็นด้วยกับการจัดโปรแกรม ทั้งนี้เพราะ โปรแกรมมีความจำเป็นที่จะต้องขอรับความสนับสนุนทั้งทางด้านทรัพยากร และความร่วมมือต่างๆ จากกลุ่มบุคคลที่สำคัญเหล่านี้

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“คิดว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องภายในหมู่บ้าน หรือนอกหมู่บ้าน น่าจะเห็นด้วย เพราะเป็นความรู้ ความเข้าใจ ที่น่าจะรู้ไว้” (ชนวัฒน์)

“คิดว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง และให้การสนับสนุนเต็มที่” (อัจฉรา)

“เห็นด้วยและให้การสนับสนุน เพราะเป็นความต้องการของชุมชนและเป็นปัญหาของชุมชน ฉะนั้นจึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม คือ ทุกคนหรือทุกหน่วยงานก็จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านให้กับโปรแกรม” (อาจารย์อรุณพล)

“เห็นด้วยอย่างแน่นอน เพราะจะทำให้คนในหมู่บ้านได้รู้ หรือมีผู้ที่รู้ขั้นตอน หรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. มากขึ้น” (สุริย์พร)

“เห็นด้วย ขอบอกว่าคนในหมู่บ้านเห็นด้วยกับโปรแกรมนี้” (ขวัญเรือน)

1.10 กิจกรรมที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์
การเรียนรู้ที่ได้ใช้การสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การซักถาม และการร่วมอภิปราย ทำให้
 ผู้เรียนมีการพัฒนาประสบการณ์ในการใช้ทักษะดังกล่าวนี้ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การกล้าแสดง
 ความคิดเห็น และการโต้แย้งโดยอาศัยเหตุและผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งกระบวนการ
 ของการฝึกอบรมให้กับผู้เรียนได้ใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ผ่านสื่อการสอน คือ ภาพสื่อ
 บัตรรูปภาพ แผ่นพลิก ฯลฯ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และมีการเรียนรู้
 ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ส่วนอาสาสมัครที่เข้าร่วมใน โปรแกรม ก็ได้มีโอกาสเรียนรู้
 เทคโนโลยีทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ซึ่งได้
 รับการถ่ายทอดไปจากโปรแกรม ซึ่งอาสาสมัครคนหนึ่งสามารถนำเอาเทคโนโลยีนี้ไปใช้ใน
 การเขียนภาพสื่อเป็นรูปภาพแสดงความขัดแย้งเรื่องการขายหน่อไม้ที่ชาวไทยกะเหรี่ยงไปหาจาก
 บนภูเขามาให้กับนายทุนที่มารับซื้อในหมู่บ้านซึ่งได้ราคาถูกมาก แต่หากนำไปขายเองที่ตลาดใหญ่
 ได้จะได้ราคาแพงกว่าที่ขายให้กับนายทุนในหมู่บ้านหลายเท่าตัว (ดูภาพประกอบที่ภาคผนวกหน้า
 586) ซึ่งในอนาคตทั้งผู้เรียน และอาสาสมัครจะได้นำทักษะต่างๆ ที่ได้รับไปจากโปรแกรม
 การศึกษานอกระบบโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปในอนาคต

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ทุกอย่างที่กล่าวมา และสามารถไปบอกต่อหรือสอนผู้อื่นต่อได้
 อย่างถูกวิธีด้วย” (ธนวัฒน์)

“ได้ประสบการณ์จากความรู้ ความคิดเห็นของเพื่อนๆ ในหมู่บ้าน” (อัจฉรา)

“ได้มีประสบการณ์โดยการสังเกตได้ว่าผู้เรียนทุกคนตั้งใจฟัง คิดตาม มีการซักถาม
 การเขียน และการอภิปรายร่วมกัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นการส่งเสริม โปรแกรม คือทำให้ผู้เรียน
 มีความสนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกัน” (อาจารย์อรุณพล)

“จากการสังเกต เห็นได้ว่าทำให้คนที่ไปเรียน ได้รู้มากขึ้น” (สุริย์พร)

“มีประสบการณ์มากขึ้น เห็นได้จากการที่ผู้เข้าร่วมมีความกล้าแสดงออก และกล้าคิด
 กล้าพูด” (ขวัญเรือน)

1.11 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้ใช้วิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์
การเรียนการสอนที่เหมาะสม กล่าวคือ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อให้
 บริการกับกลุ่มเป้าหมายคือชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ซึ่งนำแนวความคิดใน
 การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ แฟร์ และ บอยเออส์ มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน
 จึงได้เลือกใช้วิธีการสอนแบบเป็นกลุ่ม และหวังผลให้ผู้เข้าเรียนนำไปขยายผลต่อภายใน

ครอบครัวและเพื่อนบ้านของตนเองซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบชุมชน และโปรแกรม ได้เลือกใช้เทคนิคการสอน โดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก คือ ให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามภาพสื่อซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความขัดแย้งในเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ทางโปรแกรมกำหนดขึ้น แต่มีการสอนแบบบรรยายในส่วนหนึ่งบ้างเพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นส่วนที่ให้ความรู้พื้นฐานกับผู้เรียนในหัวเรื่องต่างๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมบัตรรูปภาพ กิจกรรมการแต่งประโยค กิจกรรมการวาดภาพสะท้อนความคิด และกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติโดยให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ส่วนทางด้านอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้เกือบทั้งหมด อาสาสมัครของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้จัดทำขึ้นร่วมกับผู้วิจัย โดยเฉพาะภาพสื่อที่แสดงถึงความขัดแย้ง จะต้องเป็นบริบทจริงๆ หรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงกับบริบทของหมู่บ้าน รวมทั้งสื่ออื่นๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติจะต้องใกล้เคียงกับของจริงที่ใช้ในการเลือกตั้ง อบต. มากที่สุด นอกจากนั้นเนื่องจากภาพสื่อเป็นรูปภาพที่วาดขึ้นอย่างง่ายๆ จึงทำให้ผู้เรียนและชาวบ้านอื่นๆ รับรู้และเข้าใจได้ง่าย ส่วนอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนส่วนอื่นๆ คือ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ฯลฯ ทางโปรแกรมได้ขอความสนับสนุนจากพระภิกษุในสำนักวิปัสสนา วัดคลองลาน ซึ่งท่านได้เอื้อเฟื้อสถานที่สำหรับการจัดฝึกอบรม คือ ศาลารวมใจซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะมีความร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวน จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมาธิกับบทเรียน มีความตั้งใจ ไม่วอกแวก

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“เหมาะสมทุกอย่าง นอกจากนั้นสถานที่จัดก็เหมาะสม เพราะเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้าน และเป็นการประหยัดดี” (ชนวัฒน์)

“เหมาะสมเป็นอย่างมาก” (อจลรา)

“มีความเหมาะสม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ใช้เทคนิคการบรรยาย การอภิปราย การสะท้อนความคิดจากภาพ การแต่งประโยค การทดลองฝึกปฏิบัติ ถือได้ว่าทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สนับสนุนโปรแกรม โดยเฉพาะการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในขั้นตอนของการเรียนการสอน” (อาจารย์อรุณพล)

“เหมาะสม เพราะสื่อที่นำมาทำให้ชาวบ้านเข้าใจกันมากขึ้น” (สุริย์พร)

“เหมาะสม เพราะผู้ที่เข้าร่วมในโปรแกรมได้เห็นถึงสื่อเดียวกัน และครูผู้สอนอธิบายและถามคำถามจากรูปภาพ ทำให้ผู้เรียนสนใจ” (ขวัญเรือน)

1.12 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการแจ้งให้กับชาวบ้านทั้งหมู่บ้านได้เข้าใจ เหตุผลของการจัด และมีความรู้สึกยินดีและให้ความร่วมมือด้วย กล่าวคือ ในวันที่ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือให้อาสาสมัครของโปรแกรมออกแจกแบบสำรวจสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย

(เครื่องมือชุดที่ 1) ผู้นำชุมชน ได้ให้ความช่วยเหลือโดยการประกาศออกทางหอกระจายข่าวอธิบายให้ชาวบ้านได้เข้าใจว่าทางโปรแกรม กำลังจะมาดำเนินการอะไร และขอความร่วมมือให้พี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงให้ความร่วมมือให้ข้อมูลตามที่เป็นจริง เพราะข้อมูลและการดำเนินการทั้งหมดของโปรแกรม จะเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านทุกคนและหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกโดยตรง ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผล ให้ข้อมูลว่าชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านมีความรู้สึกที่ดี และยินดีที่จะให้ความร่วมมือทุกอย่างกับทางโปรแกรม นอกจากนี้ในวันจัดการฝึกอบรม ผู้วิจัย ครูผู้สอน และอาสาสมัคร มีความเห็นตรงกันว่าควรเชิญพระอาจารย์ประดิษฐ์ เจ้าอาวาสสำนักวิปัสสนาน้ำตกคลองลาน มาเป็นประธานในการเปิดการฝึกอบรมเพื่อเป็นสิริมงคล และเป็นสัญลักษณ์ทางด้านกำลังใจ เพราะชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือพระป่ารูปนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งพระอาจารย์ประดิษฐ์ก็ได้แจ้งให้ชาวบ้านเข้าใจเหตุผลของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการจัดการฝึกอบรม อีกครั้งหนึ่งด้วย

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“รู้สึกดี ที่ทำให้ชาวบ้านเข้าใจเหตุผลของการจัด และทำให้ได้รู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้” (ชนวัฒน์)

“ชาวบ้านรู้สึกดี และยินดีให้ความร่วมมือ และเข้าใจที่โปรแกรมได้ชี้แจง” (อัจฉรา)

“มีการชี้แจงเหตุผลของการจัดกับชาวบ้านทั่วไปทางหอกระจายข่าว และยังมีมีการชี้แจงในการเปิดการฝึกอบรมโดยพระอาจารย์ประดิษฐ์ จึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน และผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี และถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สนับสนุนความสำเร็จของโปรแกรมนี้อาจารย์อรรรพผล)

“โปรแกรมมีการชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจเหตุผลของการจัด เพราะถ้าไม่ได้ชี้แจง ชาวบ้านที่จะมาเข้าร่วมก็คงจะไม่เข้าใจ” (สุริย์พร)

“มีการชี้แจง จึงทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือดี เพราะได้แสดงความคิดเห็นกันทุกคน” (ขวัญเรือน)

1.13 ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน กล่าวคือ ผู้นำชุมชน คือ ส.อบต. ณรงค์ หมอฝิจอปรีอ กวีประจำเผ่าพะชะนุย และคุณสมบัติ มีสวัสดิ์ผู้นำกลุ่มสตรีประจำหมู่บ้าน ได้ให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะคุณสมบัติ มีสวัสดิ์ได้ให้ความอนุเคราะห์อาหารและน้ำดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมทุกคน ทั้ง 2 วัน ส่วนทางด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้ให้ความสนับสนุนเช่นเดียวกัน อาทิเช่น พระอาจารย์ประดิษฐ์ เจ้าอาวาสสำนักวิปัสสนาน้ำตกคลองลาน ได้ให้ความอนุเคราะห์น้ำดื่มและอาหารว่าง ในอีกด้านหนึ่งหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ สบอ.คลองลาน ได้ให้ความอนุเคราะห์ส่งครูอาสา มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโปรแกรมจำนวน 3 คน และศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้ส่งเจ้าหน้าที่

ผู้รับผิดชอบพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก คือคุณอภิชัย แซ่โง้ง (ชาวเขาเผ่าม้ง) มาคอยช่วยเหลือโปรแกรม ในงานต่างๆ ไป ทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เล็งเห็นตรงกันว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จะทำคุณประโยชน์ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกโดยตรง

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือโปรแกรม ในครั้งนี้ เพราะเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ยังไม่รู้ และเป็นประโยชน์ของหมู่บ้าน” (ธนวัฒน์)

“ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี” (อัจฉรา)

“มีการให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี จึงเป็นการส่งเสริมโปรแกรม เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโปรแกรมนี้อ จึงทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมได้” (อาจารย์อรรพ)

“มีการสนับสนุนทั้งบุคคลภายนอกและภายใน” (สุริย์พร)

“ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ให้ความสนับสนุนโปรแกรมนี้อ” (ขวัญเรือน)

1.14 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม กล่าวคือ

มีการใช้ข้อสอบวัดความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก (เครื่องมือชุดที่ 4) มาประเมินผู้เรียนว่า ก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกที่แตกต่างกันอย่างไร เป็นการใช้องค์ความรู้ทางสถิติและเครื่องมือที่ผ่านการยืนยันว่ามีความตรงและความเที่ยง มาพิสูจน์ว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพิ่มขึ้นจริงหลังเข้ารับการฝึกอบรม และได้แจ้งผลให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบ นอกจากนี้ วิธีการประเมินผลด้วยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทุกคนให้ข้อมูลตรงกันว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการประมวลผลการดำเนินงานทั้งหมดของโปรแกรม ผ่านการแสดงความคิดเห็น โดยการอภิปรายของตัวแทนผู้เข้าร่วมในส่วนต่างๆ ในโปรแกรมทุกๆ ขั้นตอน คือ ผู้นำชุมชน ครูผู้สอน อาสาสมัคร ผู้เรียน และผู้วิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมถึงกิจกรรมในขั้นตอนทั้งหมดที่ทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ดำเนินการไปในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้ นอกจากนี้การสนทนากลุ่มยังทำให้ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ทราบความคิดเห็นของคนอื่นๆ ในประเด็นเดียวกันนี้ ซึ่งทำให้สามารถตัดสินใจให้ข้อมูลตามความเป็นจริงได้ง่ายขึ้น และสะดวกขึ้น

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนเรียนและประเมินหลังเรียน ทำให้รู้ข้อมูลว่าเข้าใจเนื้อหาของการเรียนหรือไม่” (ธนวัฒน์)

“วิธีการประเมินผลโดยการพูดคุยกัน ถามความเห็นจากคนที่มีส่วนร่วม ถือว่ามี

ความเหมาะสมดีแล้ว และทำให้เราได้เข้าใจโปรแกรมนี้มากยิ่งขึ้น” (อัจฉรา)

“มีความเหมาะสม เพราะเป็นการสนทนากลุ่ม กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของคณศึกษา
นอกโรงเรียน ผู้เรียน อาสาสมัคร ในเรื่องอุปสรรค และผลของการทำโปรแกรมนี้ โดยตามความคิด
เห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประเมินผลนี้” (อาจารย์อรุณพล)

“ก็ดี เพราะทุกคนสามารถที่จะรับรู้ความคิดของทุกคน แล้วนำมาตัดสินใจได้” (สุรีย์พร)

“เหมาะสม เพราะทุกคนได้แสดงความคิดของแต่ละคน แล้วมารวมกัน” (ขวัญเรือน)

**1.15 การแจ้งผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ได้ทราบ** ในประเด็นนี้ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลได้ให้ข้อมูลที่เป็นมติของกลุ่มว่า ควร
จะแจ้งให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้านได้ทราบผลการจัด โปรแกรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนเท่านั้น ด้วยเหตุผลว่าหน่วยงานราชการอื่นๆ ยกเว้น ศบอ.คลองลาน มิได้มีบทบาทใน
การให้ความช่วยเหลือกับ โปรแกรม โดยตรง และมีได้มีงบประมาณใด ๆ มาให้กับการจัด โปรแกรม
ในครั้งนี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแจ้งผลการจัดด้วยเหตุผลใดๆ เพราะทั้งหมดเป็นเรื่องภายใน
ของหมู่บ้าน ที่ทางโปรแกรม และชาวบ้านร่วมดำเนินการกันเองภายในหมู่บ้าน และกิจกรรมทั้ง
หมดก็เป็นการทำให้ชาวบ้านมีความรู้เพิ่มมากขึ้นและมีได้เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่มี
ความจำเป็นที่จะต้องแจ้งให้กับหน่วยงานของทางราชการได้ทราบ และในอนาคตหากหน่วยงาน
ของทางราชการจะมีโครงการเพื่อพัฒนาความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้มาให้กับหมู่บ้านอีก หากหน่วย
งานราชการทราบว่ามีการฝึกอบรมในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ไปแล้วในหมู่บ้านนี้ ก็อาจทำให้ทาง
ราชการเลือกที่จะไปทำกิจกรรมในหมู่บ้านอื่น (ซึ่งการเลือกตั้ง อบต. ครั้งที่ผ่านมากในปี 2546 อำเภอ
คลองลานเลือกจัดฝึกอบรมในตำบลข้างเคียง) ซึ่งจะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ที่ยังไม่ได้รับ
การฝึกอบรมต้องสูญเสียโอกาสในการได้รับความรู้ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.
ไปก็เป็นได้ ดังนั้น ทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนจึงได้ขอความอนุเคราะห์ผู้นำชุมชน
ได้แจ้งผลความสำเร็จของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงใน
หมู่บ้านได้ทราบทางหอกระจายข่าว ในวันพุธ ที่ 21 กันยายน 2548 เวลา 17.00 น.

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบ เพราะการจัดโปรแกรมในหมู่บ้าน เป็นความรู้ และไม่
เป็นสิ่งผิดกฎหมาย” (ชนวิวัฒน์)

“แจ้งผลให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านเท่านั้นก็พอแล้ว” (อัจฉรา)

“ควรแจ้ง เพราะจะได้ นำรูปแบบการเรียนการสอนของ โปรแกรม ไปใช้กับหน่วยงานอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้องด้วย” (อาจารย์อรุณพล)

“ควรแจ้งให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านได้รู้กันเท่านั้น” (สุรีย์พร)

“ไม่ควรให้ทราบ เพราะมันเป็นเรื่องภายในของหมู่บ้านของเราเอง” (ขวัญเรือน)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค หรือปัญหากับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ

2.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ 2 วัน สั้นเกินไปทำให้ผู้สอนจะต้องรีบเร่งในการสอนตามตารางเวลา ทำให้ไม่มีเวลาให้ผู้เรียนพักระหว่างหน่วยการศึกษาทั้ง 9 หน่วย ซึ่งทำให้ผู้เรียนบางคนขาดสมาธิในการสนทนาแสดงความคิดเห็น เพราะต้องการพักสูบไอบายสูบ

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“เวลาในการเรียนน้อย และบางคนมาไม่ทัน ต้องไปตามกัน และในการเรียนการสอนอยากให้มีความพักมากกว่านี้ ผู้เข้าเรียนจะได้พักสูบยา เข้าห้องน้ำ” (ชนวิวัฒน์)

“ระยะเวลาในการเรียนน้อยเกินไป ทำให้ต้องเร่งรีบเพื่อให้เป็นไปตามแผนการสอน ทำให้ผู้เรียนไม่มีเวลาพักผ่อนบ้าง” (อาจารย์อรรถพล)

2.2 ครูผู้สอนมีเวลาในการเตรียมตัวกับเทคนิคการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ระยะสั้น เพราะเป็นเทคนิคใหม่ ที่ผู้สอนไม่คุ้นเคยมาก่อน และกิจกรรมในโปรแกรม มีมากทำให้ผู้สอนหลงลืมขั้นตอนการนำเสนอ ต้องให้ผู้จัดโปรแกรมคือนักวิจัยคอยช่วยดูตารางกิจกรรมการนำเสนอให้

ดังมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจหรือคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบการเข้ารหัส ถอดรหัส โดยใช้ภาพที่แสดงความขัดแย้ง 2 ภาพ ที่โปรแกรมนำมาใช้” (อาจารย์อรรถพล)

2.3 ผู้เรียนบางคนที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านนี้จากอาสาสมัครแบบประกบคู่ตลอดเวลา รวมทั้งผู้เรียน 1 คนที่ฟังภาษาไทยกลางที่ใช้ในการเรียนการสอนได้ปานกลางเท่านั้น จึงต้องมอบหมายให้อาสาสมัคร 1 คนเป็นผู้คอยแปลภาษาให้ตลอดเวลา ทำให้ต้องเสียเวลาในการอธิบายในกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เรียนบางคนมาไม่ตรงเวลานัดหมาย ทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม คนอื่นๆ ต้องเสียเวลาในการคอยให้สมาชิกครบ จึงจะดำเนินการเรียนการสอนได้ นอกจากนั้น ผู้เรียนซึ่งเป็นชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดจะต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในทุกๆ วัน ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โปรแกรมการศึกษา นอกโรงเรียนเพื่อหาผู้ที่สมัครใจเข้าเรียน โดยไม่มีค่าตอบแทนจึงทำค่อนข้างยาก และชาวบ้านส่วนที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมแม้จะมีความสนใจในเนื้อหาที่ทางโปรแกรมนำเสนอ แต่ก็ติดภาระกิจที่จะต้องไปประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ผู้เรียนบางคนแสดงความคิดเห็นน้อย ต้องใช้วิธีการถามคำถามแล้วเรียกชื่อถามความเห็น เพื่อกระตุ้นให้ตอบในบางครั้ง และผู้เรียนบางคนก็ไม่ค่อยกล้าแสดงออก” (อาจารย์อรรถพล)

“ผู้เรียนบางคนอ่านหนังสือไม่ได้” (สุริย์พร)

2.4 ช่วงเวลาที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ในช่วงปลายฤดูฝน จึงทำให้ฝนตกและสาคเข้ามาใส่ผู้เรียนที่กำลังสนทนากัน และการเดินทางของทั้งผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกคนมีความยากลำบาก เพราะศาลารวมใจ บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกตั้งอยู่บนเชิงเขาที่มีความสูงชันพอสมควร

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“ตอนฝนตก ทำให้ผู้เรียนกลับมาไม่ตรงเวลาที่นัดหมายไว้” (ชนวิวัฒน์)

“ช่วงเวลาในการสอนอยู่ในฤดูฝน ทำให้สภาพแวดล้อมไม่อำนวย” (อาจารย์อรรถพล)

“ต้องรีบช่วยกันเก็บของตอนฝนตก” (สุริย์พร)

“ฝนตกสาค” (ขวัญเรือน)

2.5 โรคติดต่อที่ระบาดในพื้นที่ เพราะขณะที่ผู้วิจัยเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ ในช่วงที่ไข้เลือดออกระบาด ดังนั้น จึงต้องป้องกันตัว หลีกเลี้ยงไม่ให้ถูกยุงกัด ซึ่งทำได้ค่อนข้างยาก และรวมทั้งไข้มาลาเลีย ซึ่งเป็นโรคที่อาจจะเป็นได้หากเดินทางเข้าไปในป่าลึก หรือแม้แต่ที่พัก ซึ่งผู้วิจัยไปอาศัยผู้นำชุมชนอยู่ด้วยในหมู่บ้านก็เป็นพื้นที่ป้องกันของงานราชการทางด้านการระบาดของโรค มีหมายเลขประจำบ้านคือ 18 M 91

ดั่งมีตัวอย่างคำพูดของผู้ร่วมสนทนาต่อไปนี้

“เห็นว่าในหมู่บ้านมีคนเป็นไข้เลือดออกหลายคน” (อาจารย์อรรถพล)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรม

ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้น ณ หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรม 15 ประการ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรม 5 ประการ

ตารางที่ 31 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนของโปรแกรม	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
ตอนที่ 1 ขั้นการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม				
วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเออร์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร				
1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม	การสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์เนื้อหา	พื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม และ กศน. ที่ สังกะระห์จากแนวคิดของแฟร์ และ บอยเออร์ ได้ 15 ขั้นตอน (ดังปรากฏใน บทที่ 2)	<p>ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม</p> <p>ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)</p> <p>ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อสนทนากับนักวิจัยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด</p> <p>ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน</p> <p>ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.</p> <p>ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตุวิถีชีวิตในชุมชนในช่วงเวลาที่ค้างคืนและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน</p> <p>ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน</p> <p>ขั้นตอนที่ 8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>ขั้นตอนที่ 9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ</p> <p>ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน</p> <p>ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง และแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้</p> <p>ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่</p> <p>ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง</p> <p>ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส</p> <p>ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือ และตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม</p>
ตอนที่ 2 ขั้นการเข้าสู่ชุมชน และการวางแผน				
วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และ บอยเออร์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น				
2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. (เกี่ยวกับสภาพในปัจจุบันและที่คาดหวัง	การสำรวจ (ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน 166 คน เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 129 คน) เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.	คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สภาพในปัจจุบัน อยู่ในระดับพอใช้ $K=3.13, SD=0.91$ $A=3.37, SD=0.76$ $C=3.42, SD=0.75$ สภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับดีมาก $K=4.70, SD=0.55$ $A=4.72, SD=0.52$ $C=4.77, SD=0.46$	<p>ในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท คือ 1) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง (เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 129 คน) 2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (4 คน) และ 3) ผู้นำชุมชน (4 คน) จาก นั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์รวมกันเป็นสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ประเภท มีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึกในปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากแยกเป็นรายประเภท และรายละเอียดที่นำมาสำรวจ จะมีระดับมากหรือน้อยที่แตกต่างกันไป ในทางตรงกันข้ามชาวไทยกะเหรี่ยงมีความคาดหวังที่จะมีระดับความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับมากที่สุด ดังรายละเอียดคือ</p> <p>ด้านระดับความรู้ หัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 4) พบว่า เรื่องย่อยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 5) พบว่า เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 6) พบว่า เรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด</p> <p>ด้านระดับทัศนคติ หัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 7) พบว่าเรื่องย่อยการปกครองตนเอง มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 8) พบว่า เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกอย่างไรควรยอมรับยอมรับ มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 9) พบว่า เรื่องย่อย การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด</p> <p>ด้านระดับมโนธรรมสำนึก พบว่าทั้ง 3 หัวเรื่อง (ตารางที่ 10, 11 และ 12) มีเรื่องย่อยที่มีคะแนนน้อยตรงกับด้านระดับทัศนคติข้างต้น</p>
	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ 4 คน	การวิเคราะห์เนื้อหา	ในภาพรวมชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านมีระดับความรู้ ทักษะ และ มโนธรรม สำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง	
	การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 4 คน	การวิเคราะห์เนื้อหา		

ขั้นตอนของ โปรแกรม	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
3 การเข้าพบ ผู้นำชุมชนเพื่อ สนทนา เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ ของโปรแกรม การศึกษา นอกระบบ โรงเรียนและ พิจารณา กำหนดผลที่ ปรารถนา ให้เกิด	การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน 4 คน	การวิเคราะห์ เนื้อหา	วัตถุประสงค์ของ โปรแกรมคือ การเพิ่มระดับ ความรู้ ทักษะ และมโนธรรม สำนึกด้าน การเลือกตั้ง อบต. ของผู้เรียนชาวไทย กะเหรี่ยง ผลที่ปรารถนาให้ เกิด คือ ผลดีที่ของ โปรแกรม คือ เพิ่ม ระดับความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึก ของผู้เรียนชาวไทย กะเหรี่ยง ผลที่ตามมาของ โปรแกรม คือ 1) เพิ่มจำนวนผู้ไป ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. 2) ชาวไทย กะเหรี่ยงสามารถ ปฏิบัติด้าน การเลือกตั้งได้ อย่างถูกต้อง และ 3) ชาวไทย กะเหรี่ยงสามารถ ร่วมป้องกัน การซื้อเสียง ขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต. ได้	จากการสนทนากับผู้นำชุมชน 4 คน คือ หัวหน้าเผ่า ผู้นำ กลุ่มสตรีในหมู่บ้าน หมอผี และกวีและศิลปินประจำเผ่า พบว่า ผู้นำชุมชนทั้งหมดมีความคิดเห็นสอดคล้องไปใน ทางเดียวกันว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือผลที่ ปรารถนาให้เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการตามโปรแกรม ควรจะเป็นการเพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรม สำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. การเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง อบต. การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกาบัตร เลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้องและอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งมีการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงใน การเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน้ำตก
4 การกำหนด แหล่งทรัพยากร และ ความสนับสนุน	การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน 4 คน	การวิเคราะห์ เนื้อหา	มีแหล่งทรัพยากร และ ความสนับสนุน ต่างๆ ให้กับ โปรแกรมจากทั้ง ภายในหมู่บ้านและ ภายนอกหมู่บ้าน	จากการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชน 4 คน เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและ ความสนับสนุน พบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนยินดีที่จะให้ความสนับสนุนโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่ ส่วนทางด้านทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในโปรแกรม ผู้นำ ชุมชนยินดีที่จะเข้าร่วมโดยการทำงานด้านประสานงานของโปรแกรมกับชาวบ้าน จัดหา สถานที่ จัดหาอาหาร น้ำดื่ม วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรม เช่น บอร์ด กระดาน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ และอาสาในการติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
5 การแสวงหา อาสาสมัคร ตามคำแนะนำ ของผู้นำชุมชน เพื่อช่วยใน การรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับ การเลือกตั้ง อบต.	การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน 4 คน	การวิเคราะห์ เนื้อหา	โปรแกรมมี อาสาสมัคร ชาวไทย กะเหรี่ยง จำนวน 5 คน ที่ได้รับ การคัดเลือก ตามเกณฑ์ที่ กำหนดขึ้น มาทำหน้าที่ ช่วยงานใน โปรแกรม	จากการพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงที่ผู้นำชุมชน ทั้ง 4 คน ให้ความคิดเห็น โดยการนำเสนอชื่อเพื่อมาเป็นอาสาสมัคร ของโปรแกรม กับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้า รวมทั้ง ความเหมาะสมของการทำงานร่วมกันเป็นทีม ประสพการณ์ใน การทำงานของกลุ่มอาสาสมัคร และขนาดของกลุ่มอาสาสมัคร ผู้วิจัยจึงคัดเลือกอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงไว้ จำนวน 5 คน เพื่อ ทำหน้าที่ช่วยงานในโปรแกรม

ขั้นตอนของ โปรแกรม	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
ตอนที่ 3 ขั้นตอนการออกแบบแผนการสอนและการนำไปปฏิบัติ				
6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน ในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน	การระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง 5 คน		พบความขัดแย้งระหว่างเรื่องราวในอดีต+ปัจจุบัน และเรื่องราวที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคตในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.	จากการร่วมกันระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน พบว่า มีความแตกต่างกันของเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นหัวข้อไว้ จำนวน 9 หัวข้อ ระหว่าง (1) เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ และ (2) เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ
7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวาดภาพที่แสดง ความขัดแย้ง		อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้วาดภาพที่แสดง ความขัดแย้งในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. 9 คู่ จำนวน 18 ภาพ	ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน ร่วมกันประเมินข้อมูลระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้านที่ได้จากการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงในขั้นตอนที่ 6 จากนั้นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงจึงได้ใช้ข้อมูลข้างต้นร่วมกันวาดเป็นภาพที่แสดง ความขัดแย้ง (Contradiction) จำนวน 9 คู่ 18 ภาพ
8 การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันสร้างแผนการสอน		แผนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 9 หน่วยการเรียน	เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอน เป็นบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ประกอบไปด้วย 9 หน่วยการเรียน โดยแบ่งออกเป็นภาคความรู้ ภาคทัศนคติ ภาคมโนธรรมสำนึก และภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติ ใช้ระยะเวลาในกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที
9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยร่วมกันสร้างสื่อสอนอื่นๆ เพิ่มเติม		สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนด้านความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก รวมทั้งสื่อการสอนภาคปฏิบัติ โดยการแสดงบทบาทสมมติในหน่วยเลือกตั้งจำลอง	สื่อการเรียนการสอนประกอบไปด้วยภาพที่แสดง ความขัดแย้ง 9 คู่ 18 ภาพ (อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวาดไว้ในขั้นตอนที่ 7) แผ่นพลิก บัตรรูปภาพ และสื่ออื่นๆ ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติของชาวไทยกะเหรี่ยงในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต.

ขั้นตอนของโปรแกรม	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน	การทดสอบ Pretest ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 10 คน	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความรู้ ค่าเฉลี่ย 15.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.88 คิดเป็นร้อยละ 55.93 ระดับทัศนคติ ค่าเฉลี่ย 19.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.34 คิดเป็นร้อยละ 72.30 ระดับมีโนธรรมสำนึก พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีระดับมีโนธรรมสำนึกไม่ถึงขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ได้	ในการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน พบว่า ผู้เรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.93) มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง (ร้อยละ 72.30) จากนั้นเมื่อครูผู้สอนนำเสนอการบรรยายเพื่อเสริมสร้างระดับความรู้จากแผนพลิก ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนก็ให้ความสนใจที่จะรับฟังการบรรยายอย่างตั้งใจ และในกิจกรรมบัตรรูปภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยที่ 4 หน่วยที่ 7 และหน่วยที่ 9 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถตอบประเด็นคำถามและแสดงความคิดเห็นอธิบายบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก ได้อย่างถูกต้องทั้งหมด ส่วนในขั้นตอนของการนำเสนอภาพรหัสของครูผู้สอนให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง พบว่า ผู้เรียนทุกคนให้ความสนใจ ประทับใจ และสามารถทำความเข้าใจกับภาพสื่อได้อย่างตรงประเด็นที่ต้องการนำเสนอ รายละเอียดของการทดสอบก่อน (Pre-test) สรุปได้ดังนี้ <u>ด้านระดับความรู้</u> หัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 18) พบว่า เรื่องย่อยการปกครองตนเอง และเรื่องย่อยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยกว่าเรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต., หัวเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 18) พบว่า เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และเรื่องย่อยการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยกว่าเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างรอบคอบ, หัวเรื่องการป้องกันการใช้เสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 18) พบว่า เรื่องย่อยการใช้เสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด <u>ด้านระดับทัศนคติ</u> หัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 19) พบว่า เรื่องย่อยการปกครองตนเอง มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 19) พบว่า เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกอย่างรอบคอบ มีคะแนนน้อยที่สุด, หัวเรื่องการป้องกันการใช้เสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 19) พบว่า เรื่องย่อยการป้องกันการใช้เสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด
11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ โดย การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	การสังเกต ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 10 คนและครูผู้สอน 3 คน	การวิเคราะห์ปรากฏการณ์	ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดย การวิพากษ์วิจารณ์ภาพสื่อที่แสดง ความขัดแย้ง	ข้อมูลที่ได้จากการถอดรหัส (Decoding) จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน จากแผนการสอนทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีระดับมีโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น จนถึงระดับที่สามารถแสดงเหตุผลของตนเอง และมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยสังเกตจากบทสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอนในขณะปฏิบัติการฝึกอบรม ซึ่งถือได้ว่าหัวข้อตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 9 เรื่องที่นำมาสอนสามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับของจิตสำนึกตามแนวคิดของ เปาโล แฟร์ ถึงระดับที่ 4 คือ จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) กล่าวคือ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีการคิดอย่างใคร่ครวญและการกระทำในระดับวิพากษ์วิจารณ์ได้ ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการสนทนา (Dialogue) อย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในเหตุผลของตนเอง แต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยังไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง อบต. อีกด้วย
12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่	การสังเกต ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 10 คนและครูผู้สอน 3 คน	การวิเคราะห์ปรากฏการณ์	ได้คำหลักจากการถอดรหัสของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ได้ร่วมกันศึกษาผลจากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และรวบรวมเป็นคำหลัก ทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ ได้โดยเฉลี่ยหน่วยการเรียนรู้ละ 10 คำ

ขั้นตอนของโปรแกรม	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
<p>13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง</p>	<p>การสังเกตผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 10 คนและครูผู้สอน 3 คน</p> <p>การทดสอบ Posttest ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง 10 คน</p>	<p>การวิเคราะห์ปรากฏการณ์</p> <p>ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่</p>	<p>ได้ประโยชน์ทางเลือกและภาพทางเลือกในการตัดสินใจปฏิบัติต่อไปของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง</p> <p>ระดับความรู้ ค่าเฉลี่ย 20.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.55 คิดเป็นร้อยละ 75.93 ค่าที่ 14.55 ** ($p < .01$)</p> <p>ระดับทัศนคติ ค่าเฉลี่ย 22.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.21 คิดเป็นร้อยละ 83.11 ค่าที่ 11.77 ** ($p < .01$)</p> <p>ระดับโมโนธรรมสำนึก พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีระดับโมโนธรรมสำนึกถึงขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ได้</p>	<p>ในขั้นตอนที่ 13 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้ร่วมกันแต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเอง จากคำหลัก จากนั้นจึงนำประโยคที่ได้ร่วมกันแต่งแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ต่อมาครูผู้สอนได้นำประโยคในแผ่นพลิกที่เป็นสื่อการสอนมาให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติม แล้วจึงให้ผู้เรียนวาดภาพทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน และจบลงที่การศึกษาทดลองภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ตามขั้นตอนที่ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอน และการฝึกทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งทั้ง 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้ตารางประทับลงบนบัตรเลือกตั้ง (จำลอง) ส่วนผลการทดสอบหลัง (Post-test) ของกลุ่มผู้เรียน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบก่อน (Pre-test) พบว่า ผู้เรียนมีระดับความรู้ และทัศนคติที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีโมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้นจากการสังเกตระหว่างการอภิปรายในการฝึกอบรมและการวิเคราะห์จากเนื้อหาของคำตอบที่ผู้เรียนได้เขียนไว้ในแบบทดสอบ</p> <p>รายละเอียดของการทดสอบหลัง (Post-test) สรุปได้ดังนี้ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนที่สูงขึ้นกว่าการทดสอบก่อน (Pre-test) ในทุกด้าน แต่ลำดับของคะแนนเปลี่ยนแปลงไปดังนี้</p> <p>ด้านระดับความรู้ หัวเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 23) พบว่า เรื่องย่อยผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด (จากเรื่องเดิมที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ เรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.)</p> <p>ด้านระดับทัศนคติ หัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 24) พบว่า เรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด (จากเรื่องเดิมที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ เรื่องย่อยการปกครองตนเอง) และหัวเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. (ตารางที่ 24) พบว่า เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. มีคะแนนน้อยที่สุด (จากเรื่องเดิมที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกอย่างใคร่ครวญรอบคอบ)</p> <p>การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อน และการทดสอบหลัง มีดังนี้ การเปรียบเทียบหัวเรื่องใหญ่ด้านความรู้ (ตารางที่ 27) เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t=3.94^{**}$, เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. $t=3.36^{**}$ เรื่องป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=4.39^{**}$ การเปรียบเทียบหัวเรื่องใหญ่ด้านทัศนคติ (ตารางที่ 28) เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t=3.96^{**}$, เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. $t=2.49^*$ เรื่องป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=5.76^{**}$ การเปรียบเทียบหัวเรื่องย่อยด้านความรู้ (ตารางที่ 29) เรื่องย่อยการปกครองตนเอง $t=2.71^*$ เรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t=2.08$ เรื่องย่อยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $t=0.89$ เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $t=2.25^*$ เรื่องย่อยการกำบัตรเลือกตั้ง อบต. $t=2.71^*$ เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างรอบคอบ $t=1.08$ เรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=3.50^{**}$ เรื่องย่อยผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=0.82$ เรื่องย่อยการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=1.86$ การเปรียบเทียบหัวเรื่องย่อยด้านทัศนคติ (ตารางที่ 30) เรื่องย่อยการปกครองตนเอง $t=4.43^{**}$ เรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. $t=1.65$ เรื่องย่อยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. $t=4.31^{**}$ เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. $t=1.96$ เรื่องย่อยการกำบัตรเลือกตั้ง อบต. $t=2.57^*$ เรื่องย่อยการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างรอบคอบ $t=2.10$ เรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=4.67^{**}$ เรื่องย่อยผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=1.68$ เรื่องย่อยการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. $t=2.45^*$</p>
<p>14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส</p>			<p>จากผลการตัดสินใจเลือกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้จัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง</p>	<p>อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในเนื้อหา ด้านการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 9 เรื่อง จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก</p>

ขั้นตอนของ โปรแกรม	การเก็บรวบรวม ข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	ผลที่ได้	คำอธิบายเพิ่มเติม
ตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลและการตรวจสอบได้				
15 การเสนอ รายงานให้ ชาวไทย กะเหรี่ยงใน ชุมชน และ ประเมิน เพื่อแสดง ความเชื่อถือ และตรวจสอบ ได้ของ โปรแกรม และ การรายงาน ผลลัพธ์และ คุณค่าของ โปรแกรม	การสนทนา กลุ่ม ตัวแทน ผู้เข้าร่วมใน โปรแกรม 7 คน	การวิเคราะห์ เนื้อหา	ชาวไทย กะเหรี่ยงได้รับ แจกคู่มือการ เลือกตั้งหลังคา เรือนละ 1 เล่ม ผลการประเมิน 5 ด้าน คือ 1) คุณภาพ 2) ความเหมาะสม 3) ประสิทธิภาพ 4) ประสิทธิภาพ 5) ความสำคัญ	อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้นำเสนอรายงานให้กับชาวไทย กะเหรี่ยงในหมู่บ้าน โดยการแจกเอกสารคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทย กะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก หลังคาเรือนละ 1 เล่ม และมีการประเมินผล โปรแกรมอย่างไม่เป็นทางการโดยให้ผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมทุกคนได้เขียน ความรู้สึกของตนเองลงในกระดาษรูปหัวใจแล้วนำไปติดไว้ที่กระดานก่อน การฝึกอบรมจะสิ้นสุดลง ต่อจากนั้นจึงจัดการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วม ในโปรแกรม จำนวน 7 คน เพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรม และในกิจกรรม สุดท้าย คือ การรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรมผ่านทางหอกระจายข่าว ของหมู่บ้าน
วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร และ บอยเออร์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น				
	การสนทนา กลุ่ม ตัวแทน ผู้เข้าร่วมใน โปรแกรม 7 คน	การวิเคราะห์ เนื้อหา	มีปัจจัย ที่ส่งเสริม โปรแกรม 15 ปัจจัย และ ปัจจัยที่เป็น อุปสรรคและ ปัญหาต่อ โปรแกรม 5 ปัจจัย	ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้น ณ หมู่บ้าน กะเหรี่ยงน้ำตก มีปัจจัยที่ส่งเสริม โปรแกรม 15 ประการ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อ โปรแกรม 5 ประการ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร์ และบอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร์ และบอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐาน

หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงที่เข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ที่สูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าเรียนในโปรแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการทดลอง (Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อน-สอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ในการดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

1) ระยะการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม และ 2) ระยะการศึกษาภาคสนาม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ระยะการเตรียมการก่อนลงภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเป็นพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม และทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ รวม 6 ฉบับ จากนั้นจึงนำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา แล้วจึงนำไปทดลองใช้ ณ หมู่บ้านทุ่งมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อตรวจสอบความเที่ยงและความเข้าใจทางด้านภาษาของเครื่องมือ

2) ระยะการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยเริ่มจากขั้นตอนการสำรวจสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านการเลือกตั้ง อบต. ณ หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แก่ชาวไทยกะเหรี่ยง 166 คนที่มีสิทธิเลือกตั้งตามข้อมูลการเลือกตั้งครั้งล่าสุด (บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ของหน่วยเลือกตั้งที่ 21 หมู่ 18 บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ผู้เรียน ได้แก่ชาวไทยกะเหรี่ยงซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวนรวม 10 คน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานรับผิดชอบในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก คือ ครูสอนชาวเขา พัฒนาการประจำตำบล ปลัด อบต. และ ครูอาสา จำนวนรวม 4 คน

ผู้นำชุมชน ได้แก่ หัวหน้าเผ่าไทยกะเหรี่ยง ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน หมอผีประจำเผ่า และศิลปินและกวีประจำเผ่า จำนวนรวม 4 คน

อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ได้แก่ ชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดและอาสาเข้ามาช่วยงานในโปรแกรม จำนวนรวม 5 คน

ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งสังเคราะห์จากแนวคิดของ แฟร์ และ บอยเออด้ มี 15 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม
2. การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย หรือศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์ (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
3. การเข้าพบกลุ่มบุคคลสำคัญของชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
4. การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
5. การแสวงหาอาสาสมัคร(เจ้าหน้าที่) ตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล(เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
6. การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้ง อบต. ในช่วงเวลาที่ต่างกันและรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน
7. การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน
8. การนำสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
9. การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติม) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้น ๆ
10. การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน
11. การถอดรหัส(Decoding)หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้ง และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้
12. การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่
13. การนำผลจากการสนทนา มาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่าง ๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง
14. การจัดระบบวิธีการต่าง ๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส
15. การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 7 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง มี 6 ฉบับ คือ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สีเหลือง)

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ด้านความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สีเหลืองอ่อน)

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน (สีฟ้า)

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (สีม่วง)

เครื่องมือชุดที่ 6 แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียน (สีน้ำตาล)

เครื่องมือชุดที่ 7 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (สีขาว)

2. เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาร่วมกับอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง มี 1 ฉบับ คือ เครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนและสื่อการสอน นอกจากนั้นยังมีเอกสารประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล อีก 2 ฉบับ คือ คู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง(โปว์) พัฒนาร่วมกับอาสาสมัครในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ ที่หมู่บ้านทุ่งมะกอก จังหวัดสุพรรณบุรี และคู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง(สะกอ) พัฒนาร่วมกับอาสาสมัครในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่หมู่บ้านกระเหรี่ยงน้ำตกจังหวัดกำแพงเพชร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) ระหว่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไปด้วยพร้อมๆ กัน

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดกระทำกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ จากนั้นจึงนำมาหาค่าทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ 11.0.1 (Statistical Package for the Social Science)

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง มี 15 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม
 - 1.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
 - 1.3 ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
 - 1.4 ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
 - 1.5 ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
 - 1.6 ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน
 - 1.7 ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน
 - 1.8 ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอการนัดความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.9 ขั้นตอนที่ 9 การนำเสนอการนำไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ
 - 1.10 ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน
 - 1.11 ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงพิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้
 - 1.12 ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่
 - 1.13 ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง
 - 1.14 ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

1.15 ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเพณี เพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของ โปรแกรม

2. โปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่พัฒนาขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทย กะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง ($t=14.55$, $t=11.77$ และจากการสังเกต ตามลำดับ) ส่วนผลของกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้นจากการนำ โปรแกรมไปทดลองปฏิบัติ มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

2.1 ในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบพิพัฒนาการ และแบบปฏิรูปนิยม ประกอบกับความเชื่อของผู้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษา ผู้เรียน ผู้วางโปรแกรม และกระบวนการพัฒนาโปรแกรม รวมกันเป็นพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการ พัฒนาโปรแกรม

2.2 ในขั้นตอนที่ 2 สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. จากการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท คือ 1) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง (เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 129 คน) 2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในพื้นที่ (4 คน) และ 3) ผู้นำชุมชน (4 คน) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ รวมกันเป็นสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต. พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ประเภท มีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน กะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกในปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่หากแยกเป็นรายประเภท และรายเรื่องย่อยที่นำมาสำรวจ จะมีระดับมากหรือน้อยที่ แตกต่างกันไป ในทางตรงกันข้ามชาวไทยกะเหรี่ยงมีความคาดหวังที่จะมีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับมากที่สุด

2.3 ในขั้นตอนที่ 3 จากการสนทนากับผู้นำชุมชน 4 คน คือ หัวหน้าเผ่า ผู้นำกลุ่ม สตรีในหมู่บ้าน หมอผี และกวีและศิลปินประจำเผ่า พบว่า ผู้นำชุมชนทั้งหมดมีความคิดเห็น สอดคล้องไปในทางเดียวกันว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือผลที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นหลังจาก การดำเนินการตามโปรแกรม ควรจะเป็นการเพิ่มระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึกด้าน การเลือกตั้ง อบต. การเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. การปฏิบัติตามขั้นตอนและการกาบัตร เลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้องและอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งมีการร่วมป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

2.4 ในขั้นตอนที่ 4 จากการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชน 4 คน เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน พบว่า ผู้นำชุมชนทุกคนยินดีที่จะให้ความสนับสนุน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างเต็มที่ ส่วนทางด้านทรัพยากรที่จะนำมาใช้ใน โปรแกรม ผู้นำชุมชนยินดีที่จะเข้าร่วมโดยการทำงานด้านประสานงานของโปรแกรมกับชาวบ้าน

จัดหาสถานที่ จัดหาอาหาร น้ำดื่ม วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรม เช่น บอร์ด กระดาน โต้ะ เก้าอี้ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ และอาสาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2.5 ในขั้นตอนที่ 5 จากการพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มชาวไทยกะเหรี่ยงที่ผู้นำชุมชนทั้ง 4 คน ให้ความคิดเห็นโดยการนำเสนอชื่อเพื่อมาเป็นอาสาสมัครของโปรแกรม กับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้า รวมทั้งความเหมาะสมของการทำงานร่วมกันเป็นทีม ประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มอาสาสมัคร และขนาดของกลุ่มอาสาสมัคร ผู้วิจัยจึงคัดเลือกอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงไว้ จำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยงานในโปรแกรม

2.6 ในขั้นตอนที่ 6 จากการร่วมกันระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน พบว่า มีความแตกต่างกันของเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นหัวข้อไว้ จำนวน 9 หัวข้อ ระหว่าง (1) เรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ และ (2) เรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปได้ตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

2.7 ในขั้นตอนที่ 7 ผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คน ร่วมกันประเมินข้อมูลระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้านที่ได้จากการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงในขั้นตอนที่ 6 จากนั้นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงจึงได้ใช้ข้อมูลข้างต้นร่วมกันวาดเป็นภาพที่แสดงความขัดแย้ง (Contradiction) จำนวน 9 คู่ 18 ภาพ

2.8 ในขั้นตอนที่ 8 อาสาสมัครและผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือชุดที่ 5 แผนการสอนซึ่งเป็นบทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก ประกอบไปด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีน้ำหนักที่แตกต่างกันไปตามข้อมูลของหมู่บ้านที่ประเมินมาได้ เนื้อหาแบ่งออกเป็นภาคความรู้ ภาคทัศนคติ ภาคมโนธรรมสำนึก และภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติ ใช้ระยะเวลาในกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที

2.9 ในขั้นตอนที่ 9 อาสาสมัครและผู้วิจัยร่วมกันสร้างสื่อการสอนต่างๆ ตามแผนการสอนเพิ่มเติมจากภาพที่แสดงความขัดแย้ง 9 คู่ 18 ภาพ คือ แผ่นพลิก บัตรรูปภาพ บัตรเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. จำลอง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (จำลอง) ป้ายกระดานสำหรับติดบัญชีรายชื่อและรูปพร้อมหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้ง (จำลอง) ตรายางรูปเครื่องหมายกากบาทและเป็นพิมพ์ คู่มือสำหรับการทำเครื่องหมาย (จำลอง) หีบบัตรเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. (จำลอง) และแบบฝึกปฏิบัติการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง อบต.

2.10 ในขั้นตอนที่ 10 ในการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน พบว่า ผู้เรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.93) มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง (ร้อยละ 72.30) จากนั้นเมื่อครูผู้สอนนำเสนอการบรรยายเพื่อเสริมสร้าง

ระดับความรู้จากแผ่นพลิก ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนก็ให้ความสนใจที่จะรับฟังการบรรยายอย่างตั้งใจ และในกิจกรรมบัตรรูปภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยที่ 4 หน่วยที่ 7 และหน่วยที่ 9 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถตอบประเด็นคำถามและแสดงความคิดเห็นอธิบายบัตรรูปภาพที่แต่ละคนได้รับแจก ได้อย่างถูกต้องทั้งหมด ส่วนในขั้นตอนของการนำเสนอภาพหัตถ์ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงและถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสนทนากัน พบว่าผู้เรียนทุกคนให้ความสนใจ ประทับใจ และสามารถทำความเข้าใจกับภาพสื่อได้อย่างตรงประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

2.11 ในขั้นตอนที่ 11 ข้อมูลที่ได้จากการถอดรหัส (Decoding) จากภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้ง ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 10 คน จากแผนการสอนทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีระดับมโนธรรมสำนึกเพิ่มมากขึ้น จนถึงระดับที่สามารถแสดงเหตุผลของตนเอง และมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยสังเกตจากบทสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอนในขณะปฏิบัติการฝึกอบรม ซึ่งถือได้ว่าหัวข้อตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 9 เรื่องที่นำมาสอนสามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับของจิตสำนึกตามแนวคิดของเปาโล แพร่ ถึงระดับที่ 4 คือ จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) กล่าวคือ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีการคิดอย่างใคร่ครวญและการกระทำในระดับวิพากษ์วิจารณ์ได้ ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการสนทนา (Dialogue) อย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในเหตุผลของตนเอง แต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยังไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง อบต. อีกด้วย

2.12 ในขั้นตอนที่ 12 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ได้ร่วมกันศึกษาผลจากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง และรวบรวมเป็นคำหลัก ทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ ได้โดยเฉลี่ยหน่วยการเรียนรู้ละ 10 คำ

2.13 ในขั้นตอนที่ 13 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้ร่วมกันแต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองจากคำหลัก จากนั้นจึงนำประโยคที่ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ต่อมาครูผู้สอนได้นำประโยคในแผ่นพลิกที่เป็นสื่อการสอนมาให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติม แล้วจึงให้ผู้เรียนวาดภาพทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน และจบลงที่การฝึกทดลองภาคปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ตามขั้นตอนที่ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอน และการฝึกทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งทั้ง 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้ตราขางประทับลงบนบัตรเลือกตั้ง (จำลอง) ส่วนผลการทดสอบหลัง (Post-test) ของกลุ่มผู้เรียน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบก่อน (Pre-test) พบว่า ผู้เรียนมีระดับความรู้ และทัศนคติที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นจากการสังเกตระหว่างการอภิปรายในการฝึกอบรมและการวิเคราะห์จากเนื้อหาของคำตอบที่

ผู้เรียนได้เขียนไว้ในแบบทดสอบ

2.14 ในขั้นตอนที่ 14 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันสรุปผลการตัดสินใจของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในเนื้อหาด้านการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 9 เรื่อง จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

2.15 ในขั้นตอนที่ 15 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้นำเสนอรายงานให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน โดยการแจกเอกสารคู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก หลังคาเรือนละ 1 เล่ม และมีการประเมินผลโปรแกรมอย่างไม่เป็นทางการโดยให้ผู้เข้าร่วมในการฝึกอบรมทุกคนได้เขียนความรู้สึกของตนเองลงในกระดาษรูปหัวใจแล้วนำไปติดไว้ที่กระดานก่อนการฝึกอบรมจะสิ้นสุดลง ต่อจากนั้นจึงจัดการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรม จำนวน 7 คน เพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรม และในกิจกรรมสุดท้ายคือการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรมผ่านทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน

จากข้อเท็จจริงที่นำเสนอข้างต้น จึงสรุปได้ว่าแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแพร 13 ขั้นตอน และบอยเออส์ 8 ขั้นตอน เมื่อนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใหม่ที่ผู้วิจัยนำเสนอ รวมเป็น 15 ขั้นตอน สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติกับชาวไทยกะเหรี่ยงได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ สามารถทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ในสถานะของชนกลุ่มน้อย (Minority) ของประเทศ และบางส่วนเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) สามารถพัฒนาระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกได้ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. ปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ คือ

3.1 ปัจจัยที่ส่งเสริม

3.1.1 นักวิจัยมีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งเสริมการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1.2 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน

3.1.3 มีการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1.4 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนด้านฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา

3.1.5 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียน สถานการณ์ของหมู่บ้าน

- 3.1.6 โปรแกรมมีข้อจำกัดทางด้านบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
น้อย
- 3.1.7 เกณฑ์ที่ทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใช้เลือก
ผู้ที่เข้ามาเรียนในโปรแกรมมีความเหมาะสม
- 3.1.8 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีขั้นตอนการดำเนินการ
หรือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่มีได้เคร่งครัดจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด
- 3.1.9 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน
เห็นด้วยและให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 3.1.10 กิจกรรมที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้น ทำให้
ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ใช้การสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การซักถาม และ
การร่วมอภิปราย
- 3.1.11 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้ใช้วิธีการ
เทคนิค และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม
- 3.1.12 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการแจ้งให้กับชาวบ้าน
ทั้งหมู่บ้านได้เข้าใจเหตุผลของการจัด และมีความรู้สึกยินดีและให้ความร่วมมือด้วย
- 3.1.13 ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การสนับสนุน
ทางด้านทรัพยากรในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 3.1.14 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีวิธีการประเมินผล
ที่เหมาะสม
- 3.1.15 โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีการแจ้งผลการจัด
โปรแกรมให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ
- 3.2 อุปสรรคและปัญหา
- 3.2.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้สั้นเกินไป
- 3.2.2 ครูผู้สอนมีเวลาในการเตรียมตัวกับเทคนิคการสอนโดยใช้
บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกน้อยเกินไป
- 3.2.3 ผู้เรียนบางคนอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้
- 3.2.4 ช่วงเวลาที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
อยู่ในช่วงปลายฤดูฝน ทำให้เกิดความยากลำบากทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการเดินทาง
- 3.2.5 มีโรคติดต่อที่ระบาดในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และเพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง” ผู้วิจัยขออภิปรายผลในประเด็นสำคัญๆ โดยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การอภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปทดลองปฏิบัติ

ตอนที่ 3 การอภิปรายผลด้านปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ดังมีรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

ตอนที่ 1 การอภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นอยู่ที่เป็น การสังเคราะห์แนวความคิดของแฟร์(1970) และบอยเออส์(1981) เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้งสองแนวคิดนี้แต่เดิมก็มีจุดเด่นและข้อดีด้วยกันทั้งคู่ กล่าวคือ แนวคิดของ แฟร์ (1970 อ้างถึงใน พิมพ์ใจ ศิริสาคร, 2536: 46) ใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึก ซึ่งเป็นการให้ความรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้ผลและอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ ได้วิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นปัญหาหรือในสิ่งที่ใกล้ตัว และสิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ การนำสื่อมาใช้ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นความคิดและความสามารถพร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ผู้เรียนประสบอยู่ อันจะนำไปสู่การถกเถียงและหาข้อสรุปได้

ส่วนแนวคิดของบอยเออส์ (1981 อ้างถึงใน ศิริมา กิตติบัณฑิต, 2544: 4) มีความเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน นอกจากนั้น บอยเออส์ ยังได้ให้ความสำคัญกับการสำรวจชุมชน การสำรวจความต้องการของผู้เรียน และการให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

แต่หากนำขั้นตอนของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของนักวิชาการทั้งสองท่านนี้ มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันจะทำให้ได้ขั้นตอนของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามแนวความคิดของ Boone(1992) ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 การวางแผนโปรแกรม

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวความคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม

- 1.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)
- 1.3 ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
- 1.4 ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน
- 1.5 ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

ส่วนที่ 2 การออกแบบและการนำไปปฏิบัติ

- 2.1 ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน
- 2.2 ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน
- 2.3 ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอการนัดความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 ขั้นตอนที่ 9 การนำเสนอการนัดไปสร้างสื่อการเรียนการสอน (เพิ่มเติมอื่นๆ) ที่แสดงถึงสถานการณ์นั้นๆ
- 2.5 ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน
- 2.6 ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยง พิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้
- 2.7 ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่
- 2.8 ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนาามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง
- 2.9 ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

ส่วนที่ 3 การประเมินผลและการตรวจสอบได้

- ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมิน เพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรมและการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

นอกจากนั้น ขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สังเคราะห์ขึ้นใหม่นี้ ยังมีจุดเด่นอยู่ที่การเน้นการมีส่วนร่วมของชาวไทยกะเหรี่ยงในขั้นตอนสำคัญๆ เกือบจะทุกขั้นตอน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งดังที่ โอวาท สุทธานรักษ์ (2531:

23) ให้ความเห็นไว้ว่าสิ่งนี้เป็นทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนา หรือก็คือการให้ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ในสังคม รวมถึงการใช้จ่าย การจัดการ ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

ในประเด็นสำคัญ ชาวไทยกะเหรี่ยงที่งานวิจัยชิ้นนี้เลือกศึกษา ก็นับเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นประชาชนชาวไทยที่ถูกระบบการศึกษาตามปกติละเลยไปดังที่ อุ่นตา นพคุณ(2520: 19) กล่าวสนับสนุนไว้ว่า ในประเทศไทยมีประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจำนวนหนึ่งถูกละเลยไป แสดงว่าการศึกษาดังระบบปกติไม่ได้เปิดโอกาสให้แก่ส่วนรวมได้ ประชากรกลุ่มที่อยู่นอกโรงเรียนส่วนมาก ก็คือ ผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อบ้าน แม่บ้าน เยาวชนชาย หญิง ที่ถูกระบบการศึกษาแบบปกติทอดทิ้งละเลย เป็นการละเลยหน้าที่สำคัญของการศึกษาที่จะให้ความรู้แก่บุคคลตลอดชีพ (Lifelong Education) และเพื่อพัฒนาประชากรให้มีความรู้ เกิดทักษะเพื่อเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ ดังนั้น ชาวไทยกะเหรี่ยงจึงนับเป็นชนกลุ่มน้อยที่พลาดโอกาส ขาดโอกาส และด้อยโอกาส ผู้ซึ่งถูกระบบการศึกษาตามปกติละเลยไปด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปทดลองปฏิบัติ

2.1 อภิปรายผลรวมด้านการเพิ่มขึ้นของระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต.

การที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่จัดขึ้นให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงนี้ สามารถทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง ($t=14.55$, $t=11.77$; $p < .01$, และจากการสังเกต ตามลำดับ) เป็นเพราะขั้นตอนต่างๆ ของโปรแกรมมีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นยังสนับสนุนให้ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ อีกด้วย ความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต. นับได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสมในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาเสริมสร้างสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ดังที่ อาชญญา รัตนอุบล(2544: 9) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีส่วนช่วยสนับสนุนพัฒนาความสามารถทางด้านประชาธิปไตยของประชาชนไทย และยังส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักการรับผิดชอบงานร่วมกัน รู้จักการแบ่งงานกันทำ รู้จักการปรับตัว รู้จักเคารพในความคิดเห็นและสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น และในประการสำคัญ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ประชาชนได้รู้จักคิดวิพากษ์ วิจารณ์

วิเคราะห์ปัญหา และสามารถตัดสินใจภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม และถูกต้อง อีกด้วย

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน ในภาพรวมมีระดับความรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.93) แต่กลับมีระดับทัศนคติต่อการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (ร้อยละ 72.30) ซึ่งสูงกว่าระดับความรู้ (ตารางที่ 15) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนเลย มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับการศึกษาจนถึงเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้น ความรู้ด้านการเลือกตั้ง อบต. จึงเป็นสิ่งที่พวกเขาจะต้องแสวงหาด้วยตนเองโดยอาศัยการศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเท่านั้น แต่การที่พวกเขามีทัศนคติที่เหมาะสม และเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง อบต. น่าจะเป็นผลมาจากการที่พวกเขาให้ความสำคัญกับสิ่งที่ทางราชการจัดขึ้นในทุกๆ เรื่องอยู่แล้ว เพราะโดยปกติชาวไทยกะเหรี่ยงมักจะต้องอาศัยความช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ จากหน่วยงานราชการ อาทิเช่น ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ดังนั้น พวกเขาจึงมีระดับทัศนคติในแง่ที่ดีกับสิ่งที่ทางราชการจัดขึ้น กล่าวคือ มองเห็นว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับพวกเขา

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านความรู้แยกเป็นรายเรื่อง พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 46.67) (ตารางที่ 16) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เรียนไทยกะเหรี่ยง มาใช้วิเคราะห์ในประเด็นนี้ได้ว่า ในการรณรงค์การเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่เคยเกิดขึ้นในหมู่บ้าน มักจะให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการให้ความรู้เรื่องวิธีการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งเป็นประเด็นสำคัญ มากกว่าความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านทัศนคติแยกเป็นรายเรื่อง พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 63.33) (ตารางที่ 17) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง มาใช้วิเคราะห์ในประเด็นนี้ได้ว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งยังคงมองว่าหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง ถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง ที่พวกเขาจะเลือกไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิก็ได้ ดังนั้น จึงมองว่าหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเขาอยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านความรู้แยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้ในหัวข้อเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ เรื่องการปกครองตนเอง (ร้อยละ 53.33) และเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ

เลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 53.33) น้อยกว่า เรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (56.67) (ตารางที่ 18) แต่ก็คือว่าทั้ง 3 เรื่องย่อยนี้ กลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเกิดจากโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาในเรื่องการเลือกตั้งยังมีอยู่ในระดับที่จำกัด

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านความรู้ แยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้ในหัวข้อเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 60.00) และเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 60.00) น้อยกว่า เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ (ร้อยละ 80.00) (ตารางที่ 18) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนทั้ง 10 คนนี้ ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตกระบวนการฝึกอบรม พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้ว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติข้อที่สำคัญๆ อะไรบ้าง และโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมาใช้วิเคราะห์ ในประเด็นนี้ ได้ว่าความรู้เหล่านี้ น่าจะได้มาโดยอาศัยสามัญสำนึก ด้วยวิธีการเปรียบเทียบกับคนดี ในสายตาของพวกเขาว่าควรจะมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านความรู้ แยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับความรู้ในหัวข้อเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ร้อยละ 26.67) (ตารางที่ 18) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า วิธีการในการซื้อเสียงขายเสียง ในปัจจุบันนี้ค่อนข้างพัฒนาไปอย่างสลับซับซ้อน แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่ากลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงนี้ อาจจะไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่า ลักษณะใดบ้างที่เข้าข่าย การซื้อเสียงขายเสียง ก็เป็นไปได้

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านทัศนคติ แยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติในหัวข้อเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ เรื่องการปกครองตนเอง น้อยที่สุด (ร้อยละ 60.00) (ตารางที่ 19) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนโดยส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย ที่ต้องอาศัยพึ่งพาความช่วยเหลือต่างๆ จากทางราชการ ดังนั้น จึงมีความยินดีที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำแนะนำต่างๆ จากทางราชการ เพราะเหตุนี้ การมองความสำคัญของการปกครองตนเอง จึงอยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านทัศนคติ แยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติในหัวข้อเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ น้อยที่สุด (ร้อยละ 75.33) แต่ก็คือว่ายังอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันกับเรื่อง ขั้นตอนการเลือกตั้ง (ร้อยละ 77.33) และ

เรื่องการกั้บตรเลือกตั้ง (ร้อยละ 80.00) (ตารางที่ 19) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมองว่า ขั้นตอนก็เลือกตั้ง การกั้บตรเลือกตั้ง หรือการตัดสินใจเลือกอย่างรอบคอบก็ดี ต่างก็มีความสำคัญกับพวกเขาที่จะทำให้พวกเขาสามารถคัดเลือกตัวแทนของตนเองไปทำหน้าที่ใน อบต. ได้

ในการวิเคราะห์ผลการสอบก่อน (Pre-test) ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงด้านทัศนคติแยกเป็นรายเรื่องย่อย พบว่า ผู้เรียนทั้ง 10 คน มีระดับทัศนคติในหัวข้อเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในเรื่องย่อยคือ เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 66.67) และเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 68.00) น้อยกว่าเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (ร้อยละ 81.33) (ตารางที่ 19) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้เรียนสามารถมองเห็นผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงได้อย่างชัดเจนว่าหากปล่อยให้มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. แล้ว จะเกิดผลอะไรตามมากับตัวเขาและกับหมู่บ้านบ้าง ดังนั้น จึงมีทัศนคติที่มองว่ามันมีความสำคัญกับพวกเขา

ในการวิเคราะห์ผลการสอบหลัง (Post-test) พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในทุกๆ หัวข้อเรื่อง และหัวเรื่องย่อย เพิ่มสูงขึ้นทั้งหมด (ตารางที่ 20-24) แต่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ลำดับมากน้อย 3 จุด คือ

(1) ในการสอบก่อน ด้านระดับความรู้ของหัวข้อเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. พบว่า เรื่องย่อย คือ การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 26.67) (ตารางที่ 18) แต่การสอบหลังเปลี่ยนเป็น เรื่องย่อย ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 60.00) (ตารางที่ 23) สาเหตุที่ผลออกมาเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะในเรื่องย่อยการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และเรื่องย่อยการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ในแผนการสอนมีกิจกรรมบัตรรูปภาพเพิ่มเติมขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างระดับความรู้โดยตรงว่าการกระทำในลักษณะใดจึงถือว่าการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง และลักษณะใดจึงถือว่าการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง จึงทำให้ผู้เรียนมีคะแนนในหัวเรื่องย่อยทั้ง 2 เพิ่มขึ้นมากกว่า

(2) ในการสอบก่อน ด้านระดับทัศนคติของหัวเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. พบว่า เรื่องย่อย คือ การปกครองตนเอง มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 60.00) (ตารางที่ 19) แต่การสอบหลังเปลี่ยนเป็น เรื่องย่อยหน้าที่ในการไปเลือกตั้งอบต. มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 72.00) (ตารางที่ 24) สาเหตุที่ผลออกมาเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะในแผนการสอนเรื่องการปกครองตนเอง ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสริมสร้างระดับทัศนคติโดยการวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์สำเร็จรูปในแผนพลิกมากกว่าเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. (มีจำนวนประโยคให้แสดงความคิดเห็นมากกว่า และมีระยะเวลาในการอภิปรายมากกว่า) จึงทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใน

การเสริมสร้างระดับทัศนคติในเรื่องการปกครองตนเองได้มากกว่า

(3) ในการสอบก่อน ด้านระดับทัศนคติของหัวเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. พบว่า เรื่องย่อย คือ การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 75.33)(ตารางที่ 19) แต่การสอบหลังเปลี่ยนเป็น เรื่องย่อยขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. มีระดับคะแนนน้อยที่สุด (ร้อยละ 83.33) (ตารางที่ 24) สาเหตุที่ผลออกมาเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเหตุผลเหมือนกับข้อ (2) ข้างต้น

จากข้อ (1) ข้อ (2) และ ข้อ (3) จึงยืนยันได้ว่าการให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในแผนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเสริมสร้างระดับความรู้ และทัศนคติได้เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

ในการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย (Compare Means แบบ Paired-Samples t-test) ของผลของการสอบก่อนและสอบหลัง (Pre-test & Post-test) พบว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ในเนื้อหาภาพรวมเรื่องการเลือกตั้ง อบต. มีระดับความรู้เพิ่มขึ้น ($t=14.55$; $p<.01$) (ตารางที่ 25) และมีระดับทัศนคติเพิ่มขึ้น($t=11.77$; $p<.01$) (ตารางที่ 26) น่าจะเป็นเพราะกลุ่มผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมตามแผนการสอนที่เน้นการเสริมสร้างระดับความรู้ ทัศนคติ และ มโนธรรมสำนึก

ในการเปรียบเทียบผลของการสอบก่อนและสอบหลัง หากแยกวิเคราะห์เป็นรายเรื่องย่อย จะพบว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้เพิ่มขึ้น 4 เรื่องย่อย ในเนื้อหาที่สอนทั้งหมด 9 เรื่องย่อย (ตารางที่ 29) คือ การปกครองตนเอง($t=2.71$; $p<.05$) ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ($t=2.25$; $p<.05$) การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ($t=2.71$; $p<.05$) และการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ($t=3.50$; $p<.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เนื้อหาที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และ การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ทางด้านทัศนคติ พบว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับทัศนคติเพิ่มขึ้น 5 เรื่องย่อย ในเนื้อหาที่สอนทั้งหมด 9 เรื่องย่อย (ตารางที่ 30) คือ การปกครองตนเอง ($t=4.43$; $p<.01$) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ($t=4.31$; $p<.01$) การกาบัตรเลือกตั้ง ($t=2.57$; $p<.05$) การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ($t=4.67$; $p<.01$) และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ($t=2.45$; $p<.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เนื้อหาที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต. ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ และผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ทางด้านมโนธรรมสำนึก พบว่า ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นจนถึงขั้นที่ 4 คือ มีจิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) ได้ทั้ง 9 เรื่องย่อยที่นำมาสอน ซึ่งสังเกตได้จากการร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นของกลุ่มผู้เรียน และการตอบคำถามในแบบทดสอบชุดที่ 4

การที่ผู้เรียนมีระดับความรู้และทัศนคติเรื่องการปกครองตนเอง และเรื่องการกบฏเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มขึ้นได้ กล่าวคือ ในเรื่องการปกครองตนเอง น่าจะเป็นเพราะกลุ่มผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะทำกิจกรรมในการปกครองตนเอง หรือการตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาโดยตรงด้วยตนเอง อาทิเช่น การทำประชาคมหมู่บ้านซึ่งพวกเขามีประสบการณ์มาแล้ว ส่วนเรื่องการกบฏเลือกตั้ง น่าจะเป็นเพราะว่ากลุ่มผู้เรียนทุกคนมีความต้องการอย่างยิ่งที่จะให้บัตรเลือกตั้งของพวกเขาเป็นบัตรที่ใช้ นับเป็นคะแนนสนับสนุนผู้ที่ตนเองต้องการ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนพวกเขาจะให้ความสนใจอย่างมาก โดยสังเกตได้จากการพยายามสอบถามครูผู้สอนเพิ่มเติมว่าการทำเครื่องหมายแบบใดจึงจะเป็นบัตรดี หรือแบบใดจึงจะเป็นบัตรเสีย นอกจากนี้ พวกเขายังมีโอกาสทำกิจกรรมในภาคปฏิบัติ คือ การทดลองใช้ตราขี้ผึ้งลงในบัตรเลือกตั้ง(จำลอง) ทั้ง 2 ใบ ด้วย

ระดับความรู้ของเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และเรื่องการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มขึ้นน่าจะเกิดจากผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมบัตรรูปภาพ คือผู้เรียนทุกคนจะได้รับแจกบัตรรูปภาพคนละ 1 ใบ แล้วตอบคำถามครูผู้สอนว่า ขั้นตอนการเลือกตั้งขั้นตอนใดในบัตรรูปภาพที่หายไป และกิจกรรมที่พบในบัตรรูปภาพถือว่าเป็นการซื้อขายเสียงเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะได้รับการเสริมสร้างความรู้เพิ่มเติมโดยตรงจากกิจกรรมนี้

ระดับทัศนคติเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มขึ้น น่าจะเกิดจากการที่กลุ่มผู้เรียนมีสถานภาพเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบ ดังนั้น พวกเขาจึงมองเห็นความสำคัญของเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างยิ่ง เพราะมันเป็นการแสดงถึงสิทธิและหน้าที่ของพวกเขาในฐานะประชาชนชาวไทย อันเป็นกระบวนการยืนยันสัญชาติไทยของพวกเขาโดยตรงทางหนึ่ง

ระดับทัศนคติเรื่องการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และเรื่องการป้องกันการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มขึ้น น่าจะเกิดจากการที่ผู้เรียนผ่านกระบวนการอภิปรายในขั้นตอนของการเรียนการสอนที่สามารถทำให้พวกเขาได้เห็นถึงความสำคัญของการซื้อขายเสียงว่ากระทบกับชีวิตของพวกเขา และเขาควรที่จะมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อขายเสียงนี้ด้วย

ส่วนระดับมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นทั้ง 9 เรื่องย่อย น่าจะเกิดจากกระบวนการอภิปรายแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์โดยใช้ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งและการถามคำถามของครู

ผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสนทนา โดยผู้เรียนแต่ละคนมีการยกเหตุผลหรือยกตัวอย่างมาใช้ในการโต้แย้งความคิดเห็น ซึ่งประกอบไปด้วย การสนับสนุน การคัดค้าน การกล่าวเสริมเพิ่มเติม เพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสมที่สุดในการตัดสินใจปฏิบัติด้านการเลือกตั้ง อบต. สำหรับพวกเขา

ในการสรุปการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

9 เรื่องย่อ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นโดยสรุปในขั้นสุดท้ายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน 8 เรื่องย่อ แต่มีเพียง 1 เรื่องย่อ ที่ผู้เรียนมีความคิดเห็นแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ เรื่องย่อ การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ที่ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าหากมีคนมาให้เงินหรือให้สิ่งของเพื่อซื้อเสียงชาวไทยกะเหรี่ยง พวกเขาก็ควรที่จะรับเอาไว้ใช้ และนอกจากนั้นยังเป็นการไม่สร้างศัตรูอีกด้วย กับอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นคนส่วนมากให้ความคิดเห็นว่าชาวไทยกะเหรี่ยงไม่สมควรที่จะรับเงินหรือสิ่งของที่ใช้ในการซื้อเสียงเอาไว้เลย เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และหากผู้สมัครคนนั้นได้เป็น อบต. เขาจะต้องกลับมาลงทุนคืนอย่างแน่นอน ในประเด็นนี้ การที่ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งมองว่าการรับเงินซื้อเสียงไว้ แต่ไม่ลงคะแนนเสียงให้ เป็นสิ่งที่น่าจะทำได้ เพราะการได้รับเงินหรือสิ่งของซื้อเสียงมานั้น พวกเขาสามารถจะเอาไปใช้แบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้บ้าง แม้ว่าจะเล็กน้อยก็ตาม และการไม่สร้างศัตรูก็เป็นลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของชาวไทยกะเหรี่ยงที่ต้องการที่จะเป็นมิตรกับทุกคน แต่ในประเด็นการยอมรับเงินซื้อเสียงไว้นี้ สิ่งที่น่ากังวลก็คือ น่าจะมีชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนหนึ่ง ยินดีที่จะลงคะแนนเสียงให้เป็นการแลกเปลี่ยน เพราะตามลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของชาวไทยกะเหรี่ยง พวกเขาจะเป็นคนซื่อ และรักษาคำพูด หรือรักษาสัญญาที่ได้ให้ไว้ แม้ว่าผู้เรียนจะอภิปรายโดยยกเหตุผลว่า ผู้สมัครที่จ่ายเงินซื้อเสียง ถือว่าเป็นคนไม่ดี ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัญญาไว้ก็ตาม ซึ่งประเด็นนี้นับว่าเป็นเรื่องที่ย่อมนไหวมาก และยังผิดต่อกฎหมายการเลือกตั้ง อีกด้วย

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวมของการนำโปรแกรมไปทดลองปฏิบัติ พบว่า ผลลัพธ์ที่ได้ซึ่งเป็นจุดเด่นของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้คือ สามารถทำให้ผู้เรียนในโปรแกรมพัฒนาทั้งระดับความรู้ ทักษะ และในประการที่สำคัญ คือ ความสามารถของโปรแกรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกถึงขั้นที่ 4 ตามแนวคิดของแฟร คือ การมีความสามารถในการคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ได้

นอกจากนั้น แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับมโนธรรมสำนึก จะเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศบราซิล ในทวีปอเมริกาใต้ แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนด้านวัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ แต่ผลลัพธ์ของโปรแกรมที่เกิดขึ้นก็ยังสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในขั้นที่สูงสุดได้ เช่นเดียวกัน

ในประการต่อมา โปรแกรมที่จัดขึ้นนี้ ได้ถูกนำไปใช้กับชนกลุ่มน้อยของประเทศ

(Minority) คือ ชาวไทยกะเหรี่ยง และบางส่วนของผู้เรียนยังเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) อีกด้วย แต่ที่พบว่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีได้ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคใดๆ จนทำให้โปรแกรมไม่สามารถดำเนินการได้ ในทางตรงกันข้ามกับพบว่า ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งซึ่งถูกใช้เป็นการสอนหลักของโปรแกรม มีจุดเด่นอยู่ที่ความสามารถในการทำให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมได้เช่นเดียวกันกับผู้รู้หนังสือ อีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบผลของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในภาพรวมในครั้งนี้นี้ พบว่า มีสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมา กิตติบัณฑิต (2544), เจนจิรา คงสุข (2540), สุธารา โยธาจันทร์(2541), สุริน คล้ายรามัญ(2543), นิลุบล ฉลวยศรี(2536), ประภาภรณ์ ธิติมางค์ (2532), อารี แก้วสถิตย์วงศ์(2538), รัชณี วัฒนกิจ(2534), และ พิมพ์ใจ ศิริสาคร(2536) กล่าวคือ การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นในบริบทของเรื่องต่างๆ ที่งานวิจัยแต่ละชิ้นได้เลือกศึกษา กล่าวคือ ศิริมา กิตติบัณฑิต(2544) ใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทำให้เยาวชนหญิงบ้านปราณีมีความรู้เรื่องเพศศึกษาเพิ่มขึ้น เจนจิรา คงสุข(2540) ใช้โปรแกรมการศึกษาทำให้ผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล สุธารา โยธาจันทร์(2541) ใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในการส่งเสริมความเข้าใจตนเองของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งสามารถทำให้เด็กอนุบาลมีความเข้าใจตนเองได้ในระดับที่เพิ่มขึ้น สุริน คล้ายรามัญ(2543) ใช้กระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี ซึ่งสามารถทำให้ผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีมีระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่เพิ่มขึ้น นิลุบล ฉลวยศรี(2536) ใช้วิธีการสอนแบบคิดเป็นกับการสอนของเปาโล แฟร เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาธิปไตยให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถทำให้ชาวบ้านมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่เพิ่มขึ้น ประภาภรณ์ ธิติมางค์(2532) ใช้บทเรียนแบบมนตรธรรมสำนึก ทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เจตคติที่สูงกว่ากลุ่มที่ใช้บทเรียนแบบเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และยังทำให้มีพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่สูงกว่าด้วยเช่นเดียวกัน อารี แก้วสถิตย์วงศ์(2538) ใช้การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถประชาชนมีสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มได้เพิ่มขึ้น รัชณี วัฒนกิจ(2534) ใช้การเรียนการสอนแบบมนตรธรรมสำนึกในการพัฒนามโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนมีมโนทัศน์ในระดับที่สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ถึงร้อยละ 80 และ พิมพ์ใจ ศิริสาคร(2536) ใช้การสอนแบบมนตรธรรมสำนึกในเรื่องชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพของเยาวชนในชุมชนแออัด ซึ่งสามารถทำให้เยาวชนมีระดับความรู้และเจตคติที่แตกต่างไปจากนักศึกษาผู้ใหญ่

แบบเบ็ดเสร็จที่ได้รับการสอนด้วยวิธีธรรมดา และยังทำให้ความถี่ในการวิพากษ์วิจารณ์สูงกว่าอีกด้วย

2.2 อภิปรายผลของกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้นใน โปรแกรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน

2.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานทางปรัชญาและแนวคิดสำหรับ
การพัฒนาโปรแกรม

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ปรัชญาการศึกษา นอกระบบ โรงเรียน สำนักพัฒนาการ (Progressive) และสำนักปฏิรูปนิยม (Radical) มาใช้ร่วมกับความเชื่อของผู้วิจัยเองทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้วางโปรแกรม และกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรม ปรัชญาและแนวคิดต่างๆ เหล่านี้ มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและบริบทของเรื่องที่โปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนนี้ได้นำเสนอ และยังเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย คือชาวไทยกะเหรี่ยงที่มารับ บริการทางการศึกษา นอกระบบ โรงเรียนจากโปรแกรมนี้อีกด้วย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ปรัชญาสำนัก พัฒนาการ (Progressive) ให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างของตัวผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการ ศึกษาจึงใช้วิธีการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) การเรียนรู้และการศึกษาเป็นไป เพื่อตอบสนองความต้องการและปัญหาของตัวผู้เรียน ไกลไปกว่านั้น ปรัชญาสำนักพัฒนาการ ยังมองว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงควร จะนำระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและ ความสามารถในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะ ฉะนั้น การศึกษาจึงไม่ใช่การศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็น การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่อการพัฒนาตนเองและการพัฒนาสังคมด้วย (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 62) ในขณะที่ ปรัชญาสำนักปฏิรูปนิยม (Radical) มีความเชื่อพื้นฐาน คือ การศึกษาควรที่จะถูกใช้ เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยกระบวนการเรียนการสอนจะต้องใช้วิธีการแบบ ยกระดับมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ของผู้เรียนเพื่อให้หลุดพ้นจากวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) และวิธีการเรียนการสอนที่ใช้การท่องจำโดยไม่มีความคิดไตร่ตรอง หรือที่เรียกว่าระบบ ธนาคาร (Banking System) (อุ้นตา นพคุณ, 2546: 64-65) แพร่ จึงนำเสนอทางเลือกเพื่อจะใช้แทน ระบบการศึกษาที่กดขี่ โดยให้ใช้รูปแบบการศึกษาแบบสนทนาและการตั้งประเด็นปัญหา (Dialogic and Problem-Posing Education) ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางวัฒนธรรมเพื่อเสรีภาพ (Cultural Action for Freedom) ที่ใช้วิธีการสนทนา (Dialogue) ในสภาพของกลุ่มเพื่อให้เกิดความตระหนักในสถาน การณ์ปัจจุบันของเขา สาเหตุที่ทำให้เกิดสถานการณ์นั้น และทางแก้ไขที่เป็นไปได้ นอกจากนั้น เพื่อให้ได้สถานการณ์จริง ผู้เรียนสามารถจะร่วมกันคัดเลือกสถานการณ์และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอย่าง เป็นอิสระ ผลที่ได้จากการสนทนาจะกลายเป็นประเด็นสำหรับสร้างสรรค์ (Generative Themes)

และด้วยการใช้วิธีการสนทนาตัวเองจะทำให้ทราบความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อความจริงรอบๆ ตัวเขาเอง และสิ่งที่จะต้องกระทำตามสภาพความเป็นจริงนั้นๆ ต่อจากนั้นจึงนำประเด็นสร้างสรรค์มาสร้างวัสดุการเรียนเพื่อประกอบการสนทนาให้กับผู้เรียนในรูปแบบของประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งในการสนทนาทุกคนจะต้องเคารพซึ่งกันและกัน ให้เกียรติ ศรัทธา ดังนั้นผู้เรียนและผู้สอนจึงต้องอยู่ในระดับความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่จะแก้ไขสถานการณ์ของปัญหานั้นๆ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543: 14-15)

ในอีกด้านหนึ่ง ความเชื่อของผู้วิจัยเองทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้วางโปรแกรม และกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยมีความเชื่อสอดคล้องกับนักการศึกษาโดยทั่วไปว่า การศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนเจริญงอกงามได้ ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ดังนั้น ผู้วาง โปรแกรมจึงมีหน้าที่จัดหาหรือทำหน้าที่ในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมเพื่อการศึกษาให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา คือ มีความเจริญงอกงามได้

ปรัชญาและแนวคิดต่างๆ เหล่านี้จึงเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ที่ต้องการเสริมสร้างระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยง

2.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

ในการวิเคราะห์นี้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้สำรวจข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 แหล่ง คือ 1)ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดทั้งหมู่บ้าน 2)เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ และ 3)ผู้นำชุมชน ซึ่งข้อมูลจากทั้ง 3 แหล่งนี้ ถือได้ว่าเป็นสาระที่สอดคล้องความต้องการจำเป็นของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาทั้งหมดจะมีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้จากผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ถือได้ว่าเป็น Felt Needs ส่วนข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่และผู้นำชุมชน จะถือได้ว่าเป็น Ascribe Needs ซึ่งหากรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกันก็จะเป็น Real Needs ที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ซึ่งการสำรวจข้อมูลนี้กล่าวได้ว่าเป็นไปตามคำแนะนำของ แพร (1970) ที่ว่าจะต้องเป็นการศึกษาและวิจัยชุมชนอย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นผลที่ได้จากการสำรวจจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 ประเภทยังพบว่ามีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ผลการสำรวจข้อมูลจากบุคคลทั้ง 3 กลุ่มมีความ

เห็นว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และนอกจากนั้นยังพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ในเนื้อหาเรื่องการเลือกตั้ง อบต. แต่ละเรื่องย่อยในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันไป

การที่ผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย (เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.) จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ประเภท ออกมาตรงกันว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ Arghiros (2001) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งกำนัน ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งพบว่า มีการใช้ระบบห้วคะแนนในระบบการเลือกตั้งโดยชกกลยุทธ์การให้เงินโดยตรง หรืออาจจะมีการให้หรือสัญญาว่าจะให้สิ่งของกับชาวบ้าน เช่น การสร้างถนนให้กับชาวบ้าน การอุปถัมภ์วัดประจำหมู่บ้าน การต่อระบบประปา ไฟฟ้า หรือโทรศัพท์ให้ รวมทั้งการให้อาหารต่างๆ และการรับเงินหรือสิ่งของต่างๆ ของชาวบ้าน เขาจะต้องให้ความเคารพผู้ให้และลงคะแนนให้ในการเลือกตั้งด้วย ซึ่งด้วยระบบนี้จะมีชาวบ้านน้อยมากที่จะรับเงินหรือสิ่งของซื้อเสียงไว้จากผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 2 ฝ่าย

ดังนั้น ระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ของชาวไทยกะเหรี่ยงคงจะใกล้เคียงกับชาวไทยพื้นราบโดยทั่วไป หรืออาจจะอยู่ในระดับที่น้อยกว่าก็เป็นได้ ด้วยเพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ พลาดโอกาส ขาดโอกาส และด้อยโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพเพื่อความอยู่รอด

ในการวิเคราะห์อย่างละเอียด พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง) ดังตารางที่ 4 น่าจะเป็นเพราะชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อย ดังนั้น โอกาสที่จะเข้าถึงความรู้จึงมีน้อยไปด้วย และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หมอผีประจำเผ่า ยืนยันได้อย่างดีว่า มีชาวไทยกะเหรี่ยงบางส่วนน่าจะไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ เพราะตัวหมอผีเองซึ่งถือว่าเป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน ก็ยังไม่ทราบว่าจะหาเวลาที่ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านบวชเป็นพระภิกษุอยู่ เขาจะยังสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้หรือไม่ เป็นต้น

ในประเด็นต่อมา พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.) ดังตารางที่ 5 น่าจะเป็นเพราะเมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยปกติ จะมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการคอยให้คำแนะนำที่หน่วยเลือกตั้งว่าพวกเขาจะต้องทำอย่างไรบ้าง และเป็นที่น่าสังเกตว่าจากการสอบถามผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งได้ให้คำตอบยืนยันว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะอาศัยวิธีการทำตามผู้ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งก่อน แล้วก็ทำตามขั้นตอนที่คนด้านหน้าปฏิบัติ จึงจะสามารถทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องทั้ง 6 ขั้นตอนได้ แต่หากไม่มีผู้ที่มาใช้สิทธิด้านหน้าให้ดูเป็นตัวอย่าง ชาวไทยกะเหรี่ยงจะสับสนในขั้นตอนว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง

นอกจากนั้น ยังพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับความรู้เรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) ดังตารางที่ 6 น่าจะเป็นเพราะว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พ้นวัยของการศึกษาภาคบังคับมาแล้ว และในคนกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นผู้ที่อพยพทางลงมาจากบนภูเขาสูงมาอาศัยอยู่ที่เชิงเขา ตามนโยบายของทางราชการ ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนและจากการสนทนากับกวีและศิลปินประจำเผ่า ทำให้ได้ข้อมูลยืนยันได้ว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงน่าจะมีความรู้ในเรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อย เพราะตัวเขาเองก็ไม่ทราบว่าการที่ผู้สมัครมาเลี้ยงอาหารเย็นเขาก่อนวันเลือกตั้ง จะถือได้ว่าเป็นการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่

ในประการต่อมา ยังพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับทัศนคติและมโนธรรมสำนึกเรื่องการปกครองตนเอง น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.) ดังตารางที่ 7 และ ตารางที่ 10 น่าจะเป็นเพราะว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยที่เป็นคนซื่อ ยินดีที่จะทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ทางราชการ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะสภาพความเป็นกลุ่มคนชายขอบของตนเอง ซึ่งในความรู้สึกลึกๆ ยังมีความกังวลในสภาพของความเป็นคนไทยอยู่ ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับชาวไทยกะเหรี่ยงคนหนึ่งว่า “จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะกลัวว่าถ้าไม่ไป ทางราชการจะคิดว่าไม่ให้ความร่วมมือ และทางราชการอาจจะไม่ออกบัตร(ประจำตัวประชาชน)ให้” ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจึงมองข้ามความสำคัญของการปกครองตนเองไป ในประเด็นด้านมโนธรรมสำนึก น่าจะเป็นเพราะว่าชาวไทยกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะให้การยอมรับและให้การเชื่อฟังเจ้าหน้าที่ของทางราชการอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเงื่อนไขที่ผูกพันอยู่กับการให้ความช่วยเหลือต่างๆ ที่ชาวไทยกะเหรี่ยงจะได้รับ ดังที่งานวิจัยของ สมศักดิ์ เกี่ยวกิ่งแก้ว (2536) สรุปไว้ว่า กะเหรี่ยงมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มตนเองในระดับที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเขาเผ่าอื่นๆ ดังนั้น ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจึงน่าจะยินดีที่จะปฏิบัติตามคำสั่งและการตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าความคิดที่จะตัดสินใจในเรื่องสาธารณะใดๆ ด้วยตนเอง หรือการปกครองตนเอง

นอกจากนั้น ยังพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับทัศนคติและมโนธรรมสำนึกเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างใคร่ครวญรอบคอบ น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.) ดังตารางที่ 8 และตารางที่ 11 น่าจะเป็นเพราะว่า โดยปกติสังคมของชาวไทยกะเหรี่ยงจะเป็นสังคมที่มีความสำนึกในการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนเผ่าพันธุ์และหมู่บ้านของตนเองมากกว่าชุมชนใหญ่ภายนอก (วรวโร ภัคดี, 2530) ดังนั้น ในการคัดเลือกบุคคลเพื่อมาทำหน้าที่แทนตนเอง พวกเขาจึงยังคงให้ความสำคัญกับระดับของความใกล้ชิดทางเผ่าพันธุ์ และ

ความช่วยเหลือต่างๆ ที่เขาจะได้รับในภายหลัง จากตัวแทนที่เขาเลือกไปนี้ด้วย คำพูดของหมอผีประจำเผ่าที่สะท้อนความคิดของพวกเขาได้อย่างชัดเจนที่ว่า “ถ้าฝนตก จะไปหาใบตองที่จะเอามามุงมันไม่ทัน ต้องเอาใบตองใกล้ๆ นี่แหละ” ซึ่งคำถามที่มาทำหน้าที่ช่วยในการสัมภาษณ์ได้อธิบายให้ผู้วิจัยฟังว่า หมอผี หมายถึง จะต้องเลือกผู้สมัครที่อยู่ใกล้ตัวก่อนจะไปเลือกคนอื่นๆ ที่อยู่ไกลตัว โดยเปรียบเทียบกับใบตองว่า หากต้องการความช่วยเหลืออะไรในภายหลัง คนที่อยู่ใกล้ตัวจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันกับความต้องการของเขา

ในประการต่อมา ยังพบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับทัศนคติและมโนธรรมสำนึกเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. น้อยที่สุด (ในหัวเรื่องใหญ่เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) ดังตารางที่ 9 และตารางที่ 12 น่าจะเป็นเพราะว่าชาวไทยกะเหรี่ยงเห็นว่าการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้งอบต. จะทำให้เขาได้รับเงิน หรือได้รับสิ่งของเป็นค่าตอบแทน ซึ่งสามารถนำมาใช้จ่ายในชีวิตได้ เพราะอาชีพหลักของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน คือ การเกษตรกรรม การหาของป่า และการรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้ไม่มากนัก ดังแสดงออกในประโยคของผู้เรียนคนหนึ่งที่ว่า “นาย ก. เป็นหัวหน้าคณะของผู้สมัครคนหนึ่ง ได้นำเงิน 500 บาท ให้กับนาย ข. นาย ข. รับเงินไว้ เพราะไม่มีกิน” ดังนั้น เขาจึงยินดีที่จะยอมรับเงิน หรือสิ่งของจากผู้สมัครไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะความจำเป็นในชีวิต ดังประโยคที่เสนอเป็นตัวอย่างข้างต้น แต่อีกส่วนหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงมีลักษณะนิสัยที่ต้องการจะเป็นมิตรกับทุกคน ไม่ชอบที่จะสร้างศัตรู ซึ่งการปฏิเสธไม่รับเงินซื้อเสียงจากผู้สมัครไว้ ชาวไทยกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งถือว่าเป็นการสร้างศัตรูโดยใช่เหตุ ดังการตัดสินใจของชาวไทยกะเหรี่ยงคนหนึ่งที่ว่า “เราควรจะได้รับเงินไว้ เพราะจะไม่เป็นการสร้างศัตรู ถ้าเค้าได้เป็น เราก็ดีใจด้วย และถึงเค้าจะไม่ได้เป็นมันก็ไม่ได้เป็นผลเสียกับตัวเรา เพราะว่าเราได้รับเงินเค้าอย่างเดียว แต่เราไม่ได้ลงคะแนนให้ เค้าก็คิดว่าเราลงให้ เค้าไม่รู้หรอก”

โดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก จะพบว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับมโนธรรมสำนึกพอใช้ ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.75) ระดับทัศนคติพอใช้ ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.76) และระดับความรู้พอใช้ ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.91) เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ (ตารางที่ 13) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ในสังคมของชาวไทยกะเหรี่ยงจะให้ความสำคัญกับเรื่องมโนธรรมสำนึกสูงมาก ดังสุภาษิตของชาวไทยกะเหรี่ยงที่ว่า “รู้ถูก รู้ผิด คือปะกาญอที่ดี” (ปะกาญอ เป็นภาษากะเหรี่ยงแปลว่า คน ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวไทยกะเหรี่ยงใช้เรียกตนเอง) ดังนั้น แม้ว่าชาวไทยกะเหรี่ยงจะขาดความรู้ทางการเลือกตั้ง อบต. ไปบ้างบางส่วนซึ่งอาจจะเป็นเพราะการเป็นกลุ่มคนชายขอบที่โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาจจะมีน้อยกว่าคนปกติโดยทั่วไป แต่พวกเขาก็ยังมีทัศนคติที่จะให้ความสำคัญ คือ คิดว่าการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเขา และมีมโนธรรมสำนึกที่จะพยายามเลือกตัดสินใจในการปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของชาวไทยพื้นราบให้มากที่สุด

2.2.3 ขั้นตอนที่ 3 การเข้าพบกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้ออกเข้าพบและสนทนากับบุคคลที่เรียกว่าเป็นบุคคลสำคัญ (Key Persons) ตามวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยกะเหรี่ยง คือ หัวหน้าเผ่าหรือพ่อหลวง และหมอผีประจำเผ่า ซึ่งทั้งสองคนนี้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน นอกจากนั้นยังมีกวีและศิลปินประจำเผ่า ซึ่งสมาชิกชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านให้การยอมรับเพราะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดประเพณีการเล่นรับเรียงตามประเพณีสำคัญๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงไว้ และยังมิใช่ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการอีก 1 คน คือ ผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน ในการเข้าพบของผู้วิจัยได้ขอสนทนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการของโปรแกรมและผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการที่ผู้นำชุมชนทุกคนมีความเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและผลที่จะเกิดขึ้น น่าจะเป็นเพราะพวกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี หากจะทำให้สมาชิกในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกมีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกับความต้องการของชาวไทยกะเหรี่ยงอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ ผู้นำชุมชนจึงให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้อย่างเต็มที่

อีกประการหนึ่ง การที่ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ และผลที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน อาจเป็นเพราะว่าเป็นธรรมดาที่สมาชิกทุกๆ คนในหมู่บ้าน จะต้องการให้มีตัวแทนขององค์กรบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวแทนของพวกเขาอย่างแท้จริง ไปทำหน้าที่แทนตนเอง ซึ่งตรงกับที่ วรทัต ลักษณ์นันทน์(2545: 7) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ประชาชนคือผู้มอบอำนาจให้ผู้ปกครอง (อบต.) มาทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบปกป้องทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งหมายถึงการกระจายอำนาจ คือ การที่ประชาชนมอบภาระความรับผิดชอบให้กับผู้ปกครอง คือ อบต. นั่นเอง

2.2.4 ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถระดมแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ ในการจัดโปรแกรมโดยการขอรับบริจาคและขอรับการสนับสนุนจากพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงของโปรแกรม ได้รับการสนับสนุนจากหลวงพ่อบุญรอดเจ้าอาวาสวัดป่าหลังหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ให้ใช้ศาลารวมใจของวัดเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม นอกจากนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของโปรแกรมก็คือการได้รับความสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ทั้งคนในชุมชน คือ หัวหน้าเผ่า หมอผี กวีและศิลปินประจำเผ่า ผู้นำกลุ่มสตรี สมาชิกชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุกคน และคนภายนอกหมู่บ้าน เช่น

ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคลองลานให้การสนับสนุนครูอาสาสมัคร มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนให้กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 3 คน ดังนั้น โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จึงได้รับทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นและตรงกับ ความต้องการ และได้รับความสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ไม่มีผู้ใดคัดค้านหรือ ปฏิเสธกิจกรรมที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้นำเสนอในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

การที่ทรัพยากรต่างๆ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ และโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยทั่วไป ทั้งนี้ด้วยเหตุ ดังที่ บอยเออล์ (1981 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543: 26) ให้เหตุผลไว้ว่าบุคคลเป้าหมายของ โครงการการศึกษานอกระบบในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เช่น เงิน ความร่วมมือทางวิชาการ ทวีความจำเป็นมากขึ้นให้เพียงพอเพื่อความต่อเนื่องของโครงการและ คุณภาพของโครงการ ผู้วางโครงการควรเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจสนับสนุน ทรัพยากรดังกล่าว เข้าร่วมในกระบวนการวางโครงการเพื่อความเข้าใจที่ดีและเพิ่มการยอมรับใน โครงการดังกล่าว

ในอีกด้านหนึ่ง การสนับสนุนของชาวบ้านก็มีความสำคัญกับโปรแกรมอย่างยิ่ง เช่นเดียวกัน เพราะว่าการเข้าไปเก็บข้อมูลหรือไปจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบของ ชนกลุ่มน้อยจะต้องได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนอย่างดีจากชาวบ้านผู้ถูกศึกษา มิฉะนั้นจะไม่สามารถเก็บข้อมูลที่อยู่ในระดับลึกไปกว่าข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพได้เลย และไม่สามารถจัดทำ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ เพราะหากชาวบ้านไม่ให้ความสนับสนุนก็จะไม่มีผู้ใด สนใจมาเรียนในเนื้อหาที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบนำเสนอเลย

ส่วนสาเหตุที่บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยินดีให้มอบทรัพยากรต่างให้กับโปรแกรม และยินดีที่จะให้ความสนับสนุน อาจเป็นด้วยเหตุที่ว่าสิ่งที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ นำเสนอจะเป็นการพัฒนาชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านให้มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรม ลำบากด้านการเลือกตั้ง อบต. เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของระบอบ ประชาธิปไตย ที่ต้องการมุ่งให้ความสำคัญต่อประชาชนในการปกครองตนเอง โดยประชาชนเลือก คนดีเป็นตัวแทนไปใช้อำนาจในการปกครอง บริหารบ้านเมือง หรือเรียกว่านักรการเมือง โดยมี หลักการที่สำคัญคือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (วรทัต ลักษณ์พันธ์, 2545: 6)

2.2.5 ขั้นตอนที่ 5 การแสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของกลุ่มบุคคลสำคัญ เพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล(เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อบต.)

ในขั้นตอนนี้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อาสาสมัครชาวไทย กะเหรี่ยงที่มีความเหมาะสม ซึ่งสามารถทำงานให้กับโปรแกรมได้เป็นอย่างดี จำนวน 5 คน สาเหตุ ที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จะต้องมีอาสาสมัครเพราะว่าในขั้นตอนต่างๆ เกือบจะ

ทั้งหมดของโปรแกรมจำเป็นที่จะต้องมีสมาชิกที่เป็นบุคคลในพื้นที่มาเป็นผู้ช่วยเหลือทำงานให้กับโปรแกรม เพราะการศึกษาวิจัยกับชาวไทยกะเหรี่ยงจำเป็นที่จะต้องมีบุคคลทำหน้าที่ช่วยเหลือในการสื่อสารทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติซึ่งเป็นการคิดความเชื่อของชาวไทยกะเหรี่ยง รวมทั้งข้อมูลสำคัญๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่ของหมู่บ้าน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ทั้งสิ้น นอกจากนั้นอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงทั้ง 5 คนยังเป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเล่นอย่างไม่เป็นทางการในหมู่บ้านด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ทั้ง 5 คนจึงสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ อูทัย บุญประเสริฐ (2532 อ้างถึงใน อาชญญา รัตนอุบล, 2544: 95) ที่ให้ไว้ว่า มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคม มีสภาพเป็น Social Animal ไม่อาจอยู่โดดเดี่ยวได้ และจะแสวงหาการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่เป็นเหล่าอยู่เสมอ หรือตลอดเวลา การรวมกลุ่มเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยให้คนสามารถกระทำการหรือมีความกล้าที่จะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่บุคคลคนเดียวไม่อาจทำได้ ถ้าใช้กลุ่มจะได้ผลดีกว่า มีประสิทธิผลมีประสิทธิภาพสูงกว่า

2.2.6 ขั้นตอนที่ 6 การสังเกตวิถีชีวิตในชุมชนด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาที่ต่างกัน และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบรายงาน

ในขั้นตอนนี้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้พบความขัดแย้งระหว่างเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน กับเหตุการณ์ที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งข้อมูลของเรื่องราวต่างๆ ของหมู่บ้านได้มาจากอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงซึ่งทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่ อาศัยและดำรงชีวิตอยู่ในหมู่บ้านมาตั้งแต่เกิด ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงสะท้อนถึงสิ่งที่อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้พบเห็นมาภายในหมู่บ้าน จึงนับเป็นหลักฐานชั้นต้น ที่มีความน่าเชื่อถือได้มากเพราะเป็นข้อมูลที่มาจากผู้ถูกศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามที่ สุนทร สุพันธ์ชัย (2523: 49) กล่าวไว้ว่า เนื้อหาที่จะนำมาใช้เป็นบทเรียนจะต้องเป็นภาวะอันแท้จริงของสังคม หรือมาจากสถานการณ์อันเป็นจริงจากสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนเอง

2.2.7 ขั้นตอนที่ 7 การประเมินข้อมูลที่ได้มาของคณะทำงาน

ในขั้นตอนนี้ข้อมูลที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนำมาประเมินมีความครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวคือ มาจากผลการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 คือศึกษาข้อมูลจาก ผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้นำชุมชน อีกส่วนหนึ่งมาจากการระดมสมองของอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงในขั้นตอนที่ 6 จากนั้นอาสาสมัครจึงนำข้อมูลมาวาดเป็นภาพที่แสดงความขัดแย้ง ซึ่งภาพที่ได้มีจุดเด่นที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม และความเป็นจริงของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกได้อย่างชัดเจน

รูปภาพที่แสดงความขัดแย้งถูกนำมาใช้เป็นภาพสื่อในการเรียนการสอน มีลักษณะที่เป็นไปตามที่ แพร (1970 อ้างถึงใน สุนทร สุนันท์ชัย, 2523: 63) ได้ให้คำแนะนำไว้ คือ รหัสที่ผู้สอนนำเสนอจะต้องเป็นสถานการณ์ที่เป็นจริงซึ่งได้มาจากการสำรวจในท้องถิ่นและควรสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน นอกจากนี้ สถานการณ์ที่เลือกมาเสนอแก่ผู้เรียนจะต้องเป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะขัดแย้ง (Contradiction)

2.2.8 ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชนมาวางแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการสร้างร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งเนื้อหาที่โปรแกรมจะนำเสนอให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงถูกให้นำหนักตามข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ กล่าวคือ เนื้อหาด้านใดที่ชาวไทยกะเหรี่ยงมีน้อย โปรแกรมการจะนำเสนอให้มาก ในทางตรงกันข้าม หากเนื้อหาใดที่ชาวไทยกะเหรี่ยงมีมากแล้ว โปรแกรมก็จะนำเสนอให้น้อย ดังนั้นแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีลักษณะที่เหมาะสมกับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โดยเฉพาะ นอกจากนี้ แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ยังให้ความสำคัญกับวิธีการสอนของ แพร ที่ใช้การเข้ารหัส(Coding) และถอดรหัส(Decoding)

แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกออกแบบขึ้นมาร่วมกันระหว่างอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ด้วยเหตุผลอันสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสู่ชุมชนซึ่งมีความมุ่งหวังว่าในอนาคตต่อไปสมาชิกที่ได้รับการถ่ายทอดนวัตกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จะสามารถจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษานอกระบบโรงเรียนในปัญหาของหมู่บ้านเรื่องอื่นๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านด้วยตนเองได้ ซึ่งผลในประเด็นนี้ปรากฏว่าหนึ่งในบรรดาอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้วาดรูปภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการรับซื้อหน่อไม้ของพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อหน่อไม้จากพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน (กรุณาดูรูปภาพที่ภาคผนวกด้านหลัง หน้า 586) ซึ่งเธอพบว่าพ่อค้าคนกลางให้ราคาที่ไม่เป็นธรรมกับชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก เธอจึงอยากจะสนับสนุนให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านรวมตัวกันเพื่อนำหน่อไม้ที่หามาได้จากในป่าไปขายกันเองที่ตลาดกลางซึ่งรับซื้อผลิตภัณฑ์นี้ เพราะจะทำให้ได้ราคาที่ดีกว่าและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง อย่งไรก็ดี ในประเด็นนี้ แม้ว่าอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงจะเกิดมโนธรรมสำนึกในการแก้ไขปัญหาปัจจุบันของสมาชิกในหมู่บ้านก็ตาม แต่การนำไปใช้จริงๆ อาจจะมีปัญหาในเรื่องของผลประโยชน์เกิดขึ้นตามมาก็ได้ เพราะผู้ที่มารับซื้อหน่อไม้ถึงในหมู่บ้านอาจจะไม่พอใจ ซึ่งหากนำมาวิเคราะห์ด้วยแนวคิดด้านการถ่ายทอดนวัตกรรมของ Rogers and Shoemaker (1971 อ้างถึงในการบรรยายในชั้นเรียนโดย

อาชัญญา รัตนอุบล) ที่ได้สรุปลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลต่อความไวและระดับการยอมรับ นวัตกรรมไว้ 5 ประการ คือ 1) การเปรียบเทียบ (Relative Advantage) หมายถึง การที่ผู้รับ นวัตกรรมเปรียบเทียบประโยชน์กับสิ่งเดิม และพบว่ามีความประโยชน์มากกว่า ก็จะมีแนวโน้มที่จะ ยอมรับนวัตกรรมได้เร็วขึ้น 2) ความเข้ากันได้ (Compatibility) หมายถึงการที่ผู้รับนวัตกรรมรู้สึก ว่า นวัตกรรมนั้นไปด้วยกันได้ หรือเข้ากับค่านิยม ประสพการณ์ในอดีต ตลอดจนสอดคล้องกับ ความต้องการของตน ก็จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับได้เร็วกว่า 3) ความสลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึงการที่ผู้รับนวัตกรรมเห็นว่านวัตกรรมยากในการเข้าใจ และต้องใช้เวลาในการยอมรับ นวัตกรรมที่ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่ายนำไปใช้ได้สะดวก จะได้รับการยอมรับเร็วกว่าและสูงกว่า 4) ความสามารถนำไปทดลองใช้ได้ (Triability) นวัตกรรมที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้ จะได้รับการยอมรับเร็วกว่านวัตกรรมที่ไม่สามารถนำไปทดลองใช้ได้ และ 5) ความสามารถสังเกตได้ (Observability) หากผู้รับมองเห็นผลของนวัตกรรม ก็จะยอมรับได้ง่ายและเร็ว จึงสามารถสรุปได้ ว่าด้วยวิธีการสอนโดยการนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้งนับเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพที่ อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงได้รับการถ่ายทอดไปจากโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ และอาจจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอื่นๆ ของหมู่บ้านต่อไปในอนาคตได้

ส่วนแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นำเสนอเนื้อหาทางการเลือกตั้ง อบต. ในเนื้อหาย่อทั้ง 9 เรื่องซึ่งถูกให้นำหน้าไว้ไม่เท่ากัน ด้วยเหตุที่ว่าในกระบวนการศึกษา ตามคำแนะนำของ Knowles (1980: 88) ควรจะมีการตรวจสอบก่อนว่าระดับศักยภาพในปัจจุบัน (Present Level of Competency) ของผู้เรียนเป็นอย่างไร และระดับศักยภาพที่ต้องการให้เป็น (Required Level of Competency) ควรจะเป็นอย่างไร หากมีช่องว่างซึ่งเรียกว่าความต้องการ ทางด้านการศึกษา (Education Need) เกิดขึ้นจึงจะมีการนำเสนอกระบวนการเรียนให้กับผู้เรียนเพื่อ พัฒนาศักยภาพต่อไป ซึ่งในกรณีของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ หากชาวไทย กะเหรี่ยงมีระดับความต้องการด้านการศึกษา (Education Need) ในเรื่องย่อใดมาก ก็จะถูกออกแบบ เนื้อหาโดยให้นำหน้าไว้ในแผนการสอนในเรื่องย่อด้านการเลือกตั้ง อบต. เรื่องนั้นๆ มาก เช่นเดียวกัน

และการที่โปรแกรมนี้เลือกใช้วิธีการสอนของ แฟร์ ที่ใช้การเข้ารหัส (Coding) และ ถอดรหัส (Decoding) ด้วยเหตุที่ว่าวิธีการสอนเช่นนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหาและ วัตถุประสงค์ที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้นำเสนอ กล่าวคือ วิธีการสอนชนิดนี้ มุ่งสอนให้คนมีมโนธรรมสำนึก โดยใช้วิธีการพูดคุยหรือสนทนา (Dialogue) แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างกันโดยตั้งปัญหาสังคมเข้ามาขบคิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือระหว่าง ผู้เรียนด้วยกันเอง ผู้เรียนจะต้องรู้จักคิดโดยตนเองและแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างไม่ยึดติด ความคิดให้แก่กัน ซึ่งจะทำให้เกิดการศึกษาอย่างเสรี ไม่เป็นการกดขี่มนุษย์ทางความคิด นอกจากนี้

นั่น แพร่ ยังต้องการให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกถึงขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) นั่นคือ การพัฒนาจากจิตสำนึกขั้นต้นๆ ได้แก่จิตสำนึกอย่างครึ่งๆ กลางๆ (Semi-Intransitive) จิตสำนึกอย่างธรรมดา (Naïve-Transitive) เป็นจิตสำนึกอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical) นั่นคือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิด ผู้กระทำเอง ขบคิดในปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง รู้จักคิด รู้จักถามเพื่อ สะท้อนให้เห็นว่า เขามองสภาพการณ์ที่เป็นอยู่อย่างไร มีความเชื่อมั่นในตัวเองและยอมรับฟังผู้อื่น (สุนทร สุนันท์ชัย, 2523 อ้างถึงใน นิลุลบล ฉลวยศรี, 2536: 35)

2.2.9 ขั้นตอนที่ 9 การนำสถานการณ์ไปสร้างสื่อการเรียนการสอน ที่แสดงถึง สถานการณ์นั้นๆ

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน จัดทำจากวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในพื้นที่และ อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นผู้ผลิตด้วยตนเองทั้งหมด โดยจัดทำเป็นสื่อการสอนแบบง่ายๆ ซึ่ง เน้นความประหยัด อาสาสมัครสามารถทำได้ด้วยตนเอง วัสดุในพื้นที่ได้ง่าย ดังนั้นจึงเป็น สื่อการสอนที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความสำคัญต่อ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงในโปรแกรม โดยที่สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนทั้งหมดได้มาจาก ความคิดร่วมกันระหว่างอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัย ดังนั้นสื่อและอุปกรณ์ประกอบ การสอนจึงสามารถสะท้อนความคิด ความเห็น ข้อเท็จจริง ในบริบทของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกได้ เป็นอย่างดี

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนหลักๆ ที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน นี้พัฒนาขึ้นและนำมาใช้ประกอบไปด้วย ภาพที่แสดงความขัดแย้ง บัตรรูปภาพ บัตรเลือกตั้ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล(จำลอง) บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำลอง) แบบฝึกกััดการทำเครื่องหมายกากบาท หีบบัตรเลือกตั้งนายกองค้การบริหารส่วนตำบล (จำลอง) หีบบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล(จำลอง) คู่มือสำหรับทำ เครื่องหมาย(จำลอง) ตรายางรูปเครื่องหมายกากบาทพร้อมแป้นพิมพ์ บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (จำลอง) รูปภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล(จำลอง) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ อุนดา นพคุณ (2527: 183) กล่าวไว้ว่า อุปกรณ์และสื่อทางการศึกษา คือ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ ที่บุคคลและกลุ่มจะนำมาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูล การใช้สื่อดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนต้องใช้ระบบการรับรู้ต่างๆ

2.2.10 ขั้นตอนที่ 10 การเสนอรหัส (Codification) ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน ภาพรหัสนี้ใช้ในการสอนเป็นภาพวาด ที่อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงวาดขึ้นด้วย

ตนเอง จึงมีบรรยากาศของภาพเป็นชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยง ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย ส่วนกิจกรรมประกอบอื่นๆ ที่ครูผู้สอนนำมาใช้ก็มีความหลากหลายและน่าสนใจ จึงสามารถดึงดูดผู้เรียนให้มีความสนใจในเนื้อหาของการเรียนการสอนอยู่ได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นในการนำเสนอรหัส ครูผู้สอนยังได้ทำหน้าที่ถามคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้สึกว่าจะอยากที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาให้คนอื่น ๆ ได้รับรู้ ดังที่ สุนทร สุนันท์ชัย (2523 อ้างถึงใน รัชณี วัฒนกิจ, 2535: 5) กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนแบบมโนธรรมสำนึก มีการเสนอสถานการณ์ (รหัส) โดยใช้รูปภาพหรือภาพถ่ายให้เห็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหา มีการวิเคราะห์อย่างอิสระโดยวิธีการสนทนา (Dialogue) ระหว่างครูและผู้เรียนโดยไม่มีการชี้นำ เพื่อให้เห็นมูลเหตุของปัญหาอันถูกต้อง นั่นคือผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ และรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งสามารถมองเหตุและผลของพฤติกรรมได้ อย่างชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น

2.2.11 ขั้นตอนที่ 11 การถอดรหัส (Decoding) หรือการให้ชาวไทยกะเหรี่ยง พิจารณาสถานการณ์ที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

ผลจากกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการเข้ารหัสและถอดรหัส มีหลักฐานที่สามารถระบุได้ว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงมีระดับมโนธรรมสำนึกที่เพิ่มขึ้นถึงระดับที่ 4 คือ Critical Thinking ตามแนวคิดของ แพร ซึ่งผู้เรียนแสดงออกโดยการสนทนากับครูผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยส่วนตัวของผู้เรียนในระดับที่สามารถแสดงการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ตามแนวคิดของ แพร (1970 อ้างถึงใน พิมพ์ใจ ศิริสาคร, 2536: 41) ได้แบ่งระดับของจิตสำนึกของมนุษย์ออกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง (Intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อในเรื่อง โชคกลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ โชคชะตา
- 2) จิตสำนึกกึ่งเปลี่ยนแปลง (Semi-Intransitive consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนยอมลดค่าตนเอง มีความคิดที่เชื่อมั่นตนเอง รับค่านิยมที่มีการถ่ายทอดมาอย่างเต็มที่จะมีการใช้ความรุนแรง และอารมณ์ในการตัดสินใจปัญหา
- 3) จิตสำนึกเปลี่ยนแปลงที่ไร้เดียงสา (Naïve-Transitiveness Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เริ่มตระหนักเห็นปัญหาสังคมของตน เริ่มมีการประท้วงวิพากษ์วิจารณ์ แต่มักจะถูกปลุกกระดมให้เป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ของสังคม และยังไม่ชัดเจนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปรากฏการณ์นั้น
- 4) จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) หมายถึง

การที่ประชาชนมีการคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาต่างๆ ในสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่นและไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเอง

ในขั้นตอนของการถอดรหัส (Decoding) ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถแสดงพฤติกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาต่างๆ เรื่องการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งแสดงออกจากประโยชน์การสนทนาที่สามารถเลือกหนทางในการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ได้ ดังที่ สุนทร สุนันท์ชัย(2523: 73) กล่าวว่าไว้ว่าความสำนึกอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) นั้น ไม่ใช่เรื่องของความคิดในสมองอันเป็นส่วนของพุทธิปัญญาเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการคิดด้วยและทำด้วย อย่างที่เรียกว่า Praxis (หรือการนำไปสู่การปฏิบัติ; Practical Application, Establish Practice) นอกจากนั้นจากพฤติกรรมการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงยังพบว่า พวกเขาสามารถนำเสนอแนวความคิดของตนเองได้อย่างชัดเจน และมีการยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่นด้วย

2.2.12 ขั้นตอนที่ 12 การศึกษาผลจากการสนทนาเพื่อกำหนดประเด็นของเจ้าหน้าที่

อาสาสมัครและผู้วิจัยทำหน้าที่ศึกษาผลจากการสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง เพื่อกำหนดเป็นคำหลัก ดังนั้น คำหลักที่ได้จึงมีลักษณะที่เป็นคำง่ายๆ กล่าวคือ ผู้เรียนทุกคนสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย เพราะคำหลักทั้งหมดมาจากตัวของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเอง จึงมีลักษณะที่สะท้อนความคิดเห็น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความเป็นจริงในชีวิตของชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกอย่างแท้จริง

ผลการจากสนทนาของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเป็นไปอย่างแตกต่างหลากหลาย (Divergent) ตามความคิดเห็นของผู้เรียนแต่ละคน กล่าวคือ ในการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยคำพูด กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวคิด กล่าวถาม ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจหรืออยู่ในลักษณะแผ่กระจายไปได้ทุกสารทิศด้วยภาษาต่างๆ ของผู้เรียนเอง (สุนทร สุนันท์ชัย, 2523: 62-64; ประภาภรณ์ ธิติมาพงศ์, 2532: 29) ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับผลของการทดลองสอนด้วยวิธีการของแฟร์ ของผลงานวิจัยในอดีต อาทิเช่น นิลุลบล ฉลวยศรี(2536), ประภาภรณ์ ธิติมาพงศ์(2532), รัชณี วัฒนกิจ(2534), พิมพ์ใจ ศิริสาคร(2536) และ วชิราภรณ์ อมฤตนันท์(2531)

คำหลักที่ได้จากการสนทนา เป็นคำที่ผู้เรียนทุกคนสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย ซึ่ง แฟร์ (1970 อ้างถึงใน รัชณี วัฒนกิจ, 2535: 39) เรียกว่า “คำที่งอกได้” ซึ่งจะต้องเป็นคำธรรมดาๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ เช่น FAVELA (ย่านสลัม) CHUVA (ฝน) ARADO (ไถ) TERRENO (พื้นดิน) สำหรับโปรแกรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนนี้ คำหลักที่ได้จากการสนทนาก็มีลักษณะที่เป็นคำง่าย ๆ เช่นเดียวกัน อาทิเช่น มีความสุข ความต้องการ หน้าที่ ฯลฯ

2.2.13 ขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนาจำแนกเป็นประเด็นย่อย และเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงได้แต่งประโยคทางเลือกการตัดสินใจของตนเอง และวาดภาพทางเลือกการตัดสินใจของตนเอง ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ประโยคที่ผู้เรียนแต่งจากคำหลักมีลักษณะที่เป็นประโยคง่าย ๆ แต่แสดงถึงทางเลือกในการปฏิบัติด้านการเลือกตั้ง อบต. ของตนเองต่อจากนี้ไป รวมทั้งภาพทางเลือกก็จะมีลักษณะที่เป็นภาพง่าย ๆ ที่สื่อถึงการตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้านการเลือกตั้ง อบต. ต่อไปเช่นเดียวกัน ทั้งประโยคทางเลือกและภาพทางเลือกจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนมาจากการรับรู้ ทัศนคติ และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้หรือมโนธรรมสำนึกของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคน นอกจากนั้นยังมีการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทดลองในภาคปฏิบัติด้วยการแสดงบทบาทสมมติเรื่องการทำเครื่องหมายลงบนบัตรเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 2 ใบ คือบัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเรื่องการปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจากโปรแกรมมาใช้ในการปฏิบัติได้จริงๆ เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจของผู้เรียน โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ประโยคทางเลือกและภาพทางเลือกที่ผู้เรียนตัดสินใจเลือกในเนื้อหาเรื่องการเลือกตั้ง อบต. แต่ละเรื่องถือว่าเป็นแนวทางที่ผู้เรียนแต่ละคนแสดงเจตจำนงทั่วไปกับผู้ร่วมสนทนาคนอื่นๆ ว่าตนเองจะยึดถือและเลือกประพฤติปฏิบัติตนต่อไปตามแนวทางนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แพร (1970 อ้างถึงใน สุนทร สุพันธ์ชัย, 2523: 73) ที่ว่าความสำนึกอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) นั้น ไม่ใช่เรื่องของการคิดในสมองอันเป็นส่วนของพุทธิปัญญาเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการคิดด้วยและทำด้วยอย่าง queเรียกว่า Praxis ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแต่ละคนก็มีหนทางเลือกของตนเอง และในภาคทดลองปฏิบัติโดยการร่วมแสดงบทบาทสมมติ ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนก็สามารถทำเครื่องหมายกากบาทในบัตรเลือกตั้ง อบต. และปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้อง

2.2.14 ขั้นตอนที่ 14 การจัดระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงและเตรียมเอกสารจากการถอดรหัส

ระบบวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยง เป็นทางเลือกในการตัดสินใจเลือกด้วยตัวเองของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งอาสาสมัครและผู้วิจัยได้ร่วมกันรวบรวมมาจัดทำเป็น “คู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก” คู่มือดังกล่าวจึงมีลักษณะที่

สะท้อนการตัดสินใจของชาวไทยกะเหรี่ยงและมีบรรยากาศที่นำมาจากภูมิหลังของหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกทั้งหมด จึงทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทำความเข้าใจได้โดยง่าย

ทางเลือกในการตัดสินใจของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคน และในทุกๆ เนื้อหาของเรื่องย่อด้านการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งเป็นผลจากการถอดรหัส (Decoding) สามารถนำมาวิเคราะห์และตีความได้ว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงรู้จัก รู้คิด และตัดสินใจเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ซึ่งถือว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ การที่ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงตัดสินใจเลือกทางเลือกในแต่ละเรื่องย่อของการเลือกตั้ง อบต.

ดังที่นำเสนอไว้ใน “คู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก” จะเป็นการส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น คือ การเลือกตั้ง อบต. โดยตรง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ในการให้การศึกษาแก่ชาวไทยกะเหรี่ยง ระบบและวิธีการต่างๆ ที่เป็นการตัดสินใจเลือกของชาวไทยกะเหรี่ยงนี้ถือได้ว่าได้นำผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงหลุดออกมาจากวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) จึงเป็นการยืนยันแนวคิดที่สำคัญของแฟร์ (1970 อ้างถึงใน เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530: 5-7) ที่ว่า 1) ไม่มีใครที่จะสามารถสอนใครได้ เพราะผู้สอนทำหน้าที่เพียงแค่ผู้ช่วยที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและสะดวกขึ้นเท่านั้น 2) ไม่มีใครที่จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างดีตามลำพังได้ และ 3) การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม และไม่มีใครควรที่จะมีอำนาจครอบงำความคิดของใคร ซึ่งผลจากการจัดระบบและวิธีการต่างๆ ของชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถยืนยันแนวความคิดของ แฟร์ ได้อย่างชัดเจน

2.2.15 ขั้นตอนที่ 15 การเสนอรายงานให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนและประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ของโปรแกรม และการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม

คู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงถูกนำไปแจกจ่ายให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดในหมู่บ้าน โดยมอบให้หลังคาเรือนละ 1 เล่ม เพื่อให้สมาชิกชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านใช้ศึกษาด้วยตนเอง และยังเป็นกรรายงานผลการดำเนินการของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนร่วมกันกับวิธีการประกาศทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านอีกด้วย ส่วนการประเมินผลโปรแกรมได้เลือกใช้วิธีการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการโดยการจัดสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งผลการประเมินพบว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความสำคัญกับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

การรายงานผลการดำเนินงานของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านได้รับทราบทั้งหมู่บ้าน เป็นสิ่งที่โปรแกรมจำเป็นต้องทำ ดังที่บอยเออล์ (1981 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2543: 26) ได้ให้คำแนะนำไว้ คือ เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน การรายงานผลสำเร็จของโครงการให้ผู้สนับสนุน โครงการทราบเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ การรายงานควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผลสำเร็จ รวมทั้งความเข้าใจในอุปสรรคและข้อจำกัดของโครงการ สำหรับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้ ผลจากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นตรงกันว่าให้ใช้หอกระจายข่าวของหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์ผลการจัดโปรแกรมให้ชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมดในหมู่บ้านทราบเท่านั้น ไม่ควรรายงานผลการดำเนินงานให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพราะชาวไทยกะเหรี่ยงเกรงว่าในโอกาสข้างหน้าหากมีโครงการอบรมในลักษณะเช่นนี้จากส่วนราชการหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกจะไม่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะเป็นการสูญเสียโอกาสของพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ไป

นอกจากนั้น การที่ผลจากการประเมินโดยการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า โปรแกรมที่จัดขึ้นนี้มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความสำคัญ ซึ่งได้ใช้ประเด็นในการประเมินที่อ้างอิงจากแนวความคิดของ Steele (1970 อ้างถึงใน Boyle, 1981: 225; อุ๋นตา นพคุณ, 2546: 124) การที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เนื้อหาที่โปรแกรมนำเสนอ กิจกรรมการสอน การปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีความเหมาะสม ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้สึกที่ดีต่อโปรแกรม โปรแกรมสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมและชุมชนได้ รวมทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดของโปรแกรมคือเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกของชาวไทยกะเหรี่ยง ด้วยการใช้ทรัพยากรต่างๆ ไปในโปรแกรมอย่างคุ้มค่า และโปรแกรมมีคุณค่าที่สำคัญต่อผู้เข้าร่วมและต่อสังคม คือ การส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของแฟร์ และบอยเออล์ รวมกันเป็นขั้นตอนใหม่ ทั้ง 15 ขั้นตอน มีจุดเด่นของโปรแกรม ดังต่อไปนี้ คือ

1) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการนำจุดเด่นของแนวความคิดของแฟร์ และบอยเออล์ มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดเป็นขั้นตอนของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใหม่ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและของกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้รู้สภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน และข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้

- 3) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการขอความคิดเห็น และความร่วมมือจากกลุ่มผู้นำของชุมชน เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ดังนั้น วัตถุประสงค์ที่ได้จึงได้รับการยอมรับ และการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เมื่อโปรแกรมจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในชุมชน
- 4) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการระดมทรัพยากรและความสนับสนุนต่างๆ จากทั้งในชุมชนและนอกชุมชน โดยการขอความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมารวบรวม และใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
- 5) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชน มาช่วยงานต่างๆ ในโปรแกรม ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโปรแกรมมีความสะดวก และสามารถเข้าถึงสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดี
- 6) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการสังเกตวิถีชีวิตในชุมชน ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตกับปัจจุบัน และสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ข้อมูลที่โปรแกรมได้รับเป็นภาพรวมทั้งหมดที่มีความสมบูรณ์
- 7) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการประเมินข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ทำให้สามารถระบุปัญหา และออกแบบวิธีการแก้ไขได้อย่างตรงประเด็น
- 8) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการออกแบบแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นชาวไทยกะเหรี่ยง และบางส่วนเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ
- 9) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสื่อการสอนที่อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง สร้างขึ้นเอง โดยใช้วัสดุและอุปกรณ์ง่ายๆ ที่จัดหาได้จากภายในชุมชน และสื่อการสอนที่ได้ก็มีความสอดคล้องตามแผนการสอน และมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง
- 10) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีครูผู้สอนซึ่งเป็นครูอาสาในชุมชน ใช้วิธีการสอนแบบการเข้ารหัสและถอดรหัส และด้วยการถามคำถามกระตุ้นการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทำให้เกิดกระบวนการสนทนา (Dialogue) ขึ้นทั้งระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอนได้
- 11) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใช้ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งที่ตรงกับปัญหาของชุมชน และด้วยการกระตุ้นให้เกิดการสนทนาข้างต้น จึงทำให้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงสามารถพัฒนาระดับมโนธรรมสำนึกถึงขั้นที่ 4 คือ การคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ได้
- 12) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการรวบรวมประเด็นของการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ทำให้เกิดการพบกันของสิ่งที่โปรแกรมต้องการนำเสนอให้กับผู้เรียนตามแผนการสอน กับข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสนทนาของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเอง ทำให้เกิดเป็น “คำหลัก” ขึ้น

13) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการให้ผู้เรียนใช้คำหลักมาแต่งเป็นประโยค ทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองที่จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต ดังนั้น ประโยคที่เกิดขึ้นจึงถือได้ว่าเป็นความตั้งใจในการเลือกกระทำของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงแต่ละคน

14) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใช้การตัดสินใจของกลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน มารวบรวมเป็นเอกสารคู่มือการเลือกตั้ง สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

15) โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีวิธีการประเมินเพื่อแสดงความเชื่อถือและตรวจสอบได้ และการรายงานผลลัพธ์และคุณค่าของโปรแกรม ที่เหมาะสม คือ การจัดการสนทนา กลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรม การเสนอกู่มือการเลือกตั้งให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน และการใช้หอกระจายข่าวของหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโปรแกรม

นอกจากนั้น ยังกล่าวได้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 15 ขั้นตอนนี้ ยังมีจุดเด่น โดยรวมอยู่ที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมที่โปรแกรมนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง กลุ่มผู้เรียน และสมาชิกทุกๆ คนในหมู่บ้าน ดังนั้น ทั้งแนวความคิดของแฟร์ และบอยเออ์ล มีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ ยังสามารถนำมาใช้กับกลุ่มผู้เรียนซึ่งจัดเป็นชนกลุ่มน้อย (Minority) ในสังคมได้ และแม้ว่าผู้ที่เข้ารับบริการจะเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ (Illiteracy) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็ยังสามารถเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนได้

ตอนที่ 3 การอภิปรายผลด้านปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1 อภิปรายผลด้านปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นไปตามข้อควรพิจารณา 15 ข้อ เกี่ยวกับการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพซึ่ง Boyle (1981: 44-51) ได้ให้คำแนะนำไว้ ดังมีรายละเอียด คือ

3.1.1 อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และนักวิจัยหรือผู้วางโปรแกรม มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่ดีต่อโปรแกรม

นักวิจัยใช้ความเชื่อที่นำมาจากปรัชญาการศึกษาอกระบบโรงเรียนสำนักพัฒนาการและสำนักปฏิรูปนิยม ประกอบกับความเชื่อของนักการศึกษาโดยทั่วไปที่เชื่อว่าการศึกษาศาสนาสามารถทำให้บุคคลมีความเจริญงอกงามขึ้นได้ ความเชื่อต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ถูกนำไปเสริมสร้างความรู้ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ได้ยึดถือและปฏิบัติอยู่ตลอดระยะเวลาของโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Boyle(1981: 44) ที่ว่าการพัฒนาความเชื่อต่างๆ ในการวางโปรแกรมเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นความรับผิดชอบอันยากยิ่งของผู้วางโปรแกรม เพราะกระบวนการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในโปรแกรมจะถูกกระทบจากความเชื่อต่างๆ เหล่านี้ ดังนั้นโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงจะต้องสามารถระบุความเชื่อของคนที่เกี่ยวกับการศึกษา ผู้เรียน ผู้วางโปรแกรม และกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมให้ได้

3.1.2 โปรแกรมที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน

แม้ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกจะมีปัญหาของชุมชนหลายๆ ปัญหาด้วยกัน แต่หนึ่งในปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็คือ ผลจากการสำรวจระบุว่าชาวไทยกะเหรี่ยงยังขาดความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ดังนั้นโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านจึงถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชนชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกแห่งนี้ ดังแนวความคิดของ Boyle (1981: 44) ที่กล่าวสนับสนุนไว้ว่า เป้าหมายอันสูงสุดของโปรแกรมการศึกษาก็คือการช่วยเหลือให้ชาวบ้านได้พบกับสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับตัวเองได้ ดังนั้น กระบวนการในการระบุปัญหา ประเด็น สถานการณ์ หรือความต้องการต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายในการพัฒนาโปรแกรม

3.1.3 โปรแกรมเปิดโอกาสให้ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามีส่วนร่วมในขั้นตอนของโปรแกรม

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวไทยกะเหรี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของขั้นตอนในโปรแกรมเกือบจะทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การออกแบบและนำไปปฏิบัติ ตลอดจนกระบวนการประเมินผลและการตรวจสอบได้ของโปรแกรม การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายนี้จึงถือได้ว่าอยู่ในระดับที่มากและลึกซึ้ง เพราะการตัดสินใจหลักๆ โปรแกรมจะเชื่อในการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติของ

ชาวไทยกะเหรี่ยง อาทิเช่น รูปภาพที่แสดงความขัดแย้ง ทางเลือกในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติต่อไป ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.ของผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ฯลฯ การตัดสินใจเหล่านี้จึงมีผลต่อกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการของโปรแกรมการศึกษาของระบบโรงเรียนนี้ ดังเช่นที่ Boyle (1981: 45) ได้กล่าวไว้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่ยินยอมให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งหมายถึงการยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ มีส่วนตัดสินใจต่างๆ หรือการกำหนดความต้องการ แนวคิดในการมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญกับโปรแกรมทุกๆ ชนิด

3.1.4 โปรแกรมที่จัดขึ้นสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้ มีความสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนทั้งทางด้านระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ กล่าวคือ กลุ่มผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงประกอบไปด้วยผู้ที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาแล้วจนถึงผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือผู้ที่ไม่รู้หนังสือเลย แต่เนื่องจากโปรแกรมได้ใช้สื่อในการสอนที่เป็นรูปภาพ จึงทำให้ผู้ไม่รู้หนังสือก็สามารถร่วมเรียนในโปรแกรมนี้ได้ นอกจากนั้นทางโปรแกรมยังได้จัดอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงคอยจับคู่ผู้ไม่รู้หนังสือเพื่อสื่อสารข้อความต่างๆ และคอยให้ความช่วยเหลืออีกด้วย ส่วนประเด็นสถานภาพทางสังคม พบว่าผู้เรียนมีทั้งที่เป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้านซึ่งทุกคนให้ความเคารพและวัยรุ่นที่เพิ่งจะมีสิทธิเลือกตั้ง แต่เนื่องจากโปรแกรมถูกออกแบบไว้ให้สามารถใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับอายุและสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน กระบวนการเรียนการสอนใช้วิธีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการของผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นเพียงการสนทนากันตามธรรมดาเท่านั้น มิได้เป็นการฝึกรวมอยู่ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงไม่ประสบปัญหาแต่ประการใด และในประการสุดท้ายสถานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน คือ มีอาชีพรับจ้างหาของป่า และเกษตรกร เหมือนกันทุกคน ดังนั้นจึงไม่มีความแตกต่างทางด้านนี้ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรซึ่งถูกออกแบบร่วมกันจากผู้วิจัยและอาสาสมัคร ที่นำมาใช้ในการสอนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบก็ได้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของผู้เรียนไว้ด้วย ดังที่ Boyle (1981: 45) ได้ย้ำถึงความสำคัญในประเด็นนี้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรให้ความสำคัญที่ผู้เรียนมากกว่าครูผู้สอน กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจึงควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียนที่เข้ามาใช้บริการนี้ เพราะสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะไม่เหมือนกับเด็กๆ ที่มีลักษณะต่างๆ คล้ายๆ กัน แต่ผู้ใหญ่จะมีภาวะที่แตกต่างหลากหลายกันไปตามประสบการณ์ในอดีตที่แต่ละคนเคยพบมา ความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้รวมไปถึง ทักษะคิดในการเรียนรู้ ภูมิหลังทางด้านสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประสบการณ์ทางด้านอาชีพ

ความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนเหล่านี้จะมีนัยสำคัญต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1.5 โปรแกรมมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ จากผู้เรียน และสถานการณ์ของหมู่บ้าน

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ มีการศึกษาข้อมูลต่างๆ จากผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และผู้นำชุมชน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มา กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของโปรแกรม กล่าวคือ จากการสำรวจกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก มีระดับความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้ง อบต. อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาทางด้านนี้ จะเห็นได้ว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลต่างๆ ในพื้นที่ ดังที่ Boyle (1981: 45-46) ได้ให้คำแนะนำไว้ คือ กระบวนการที่ทำทนายของนักการศึกษา ก็คือ ต้องศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลายในการนำมาพัฒนาเป็น วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แหล่งที่มาของข้อมูลต่างๆ เหล่านี้มักจะ ได้มาจากตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันของผู้เรียน และขอบเขตของ เนื้อหาที่ควรจะนำมาสอนในโปรแกรม ฯลฯ จึงกล่าวได้ว่าแหล่งข้อมูลเพียงแค่แหล่งเดียวคงจะไม่ เพียงพอที่จะนำมาตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพราะแหล่งต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้มักจะนำไปสู่การสร้างวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้ดีกว่า นอกจากนี้ในการมุ่งใจให้ชาวบ้านเข้ามาเรียนใน โปรแกรมยังจะต้องทำให้เขาเห็นว่าโปรแกรมสามารถช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะตามความต้องการของพวกเขาได้

3.1.6 โปรแกรมมีข้อจำกัดทางด้านบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้มีข้อจำกัดอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย อาทิเช่น ความจำกัดทางด้านผู้เรียนเพราะผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องยอมเสียสละเวลามาเข้าฝึกรอบรมกับโปรแกรมถึง 2 วัน ทำให้สูญเสียรายได้ในการทำงานประจำวันไป นอกจากนี้ อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง แม้ว่าจะอยู่ในวัยเรียน มิได้ทำงานหาเงินเลี้ยงตัวเอง แต่ก็ต้องรับผิดชอบช่วยทำงานบ้านหลังกลับมาจากโรงเรียน ซึ่งจะต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งมาช่วยงานในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งใช้เวลาทั้งหมดเป็นระยะเวลาหลายเดือน โดยที่ผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแต่ละฝ่ายจะไม่ได้รับเงินค่าจ้าง ค่าตอบแทนใดๆ จากโปรแกรมเลย ซึ่งหากทางโปรแกรมมีเงินงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อมาช่วยเหลือผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นค่าเสียโอกาสทางเศรษฐศาสตร์ในจุดนี้ก็จะเป็นสิ่งที่ดี ความจำกัดของโปรแกรมนี้สอดคล้อง

กับสิ่งที่ Boyle (1981: 46) ได้นำเสนอไว้ว่าผู้วางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะต้องประสบกับข้อจำกัดบางประการ อาทิเช่น 1) ปรัชญาเกี่ยวกับการวางโครงการมีความขัดแย้ง ด้านเนื้อหาที่นำเสนอกับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม 2) โปรแกรมมีทรัพยากรทางการเงินและวัสดุ ไม่เพียงพอที่จะให้กับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ 3) ความเชื่อบางอย่างของบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งให้ความสนับสนุนทางด้านเงินงบประมาณ มีความขัดแย้งกับการจัดลำดับของโปรแกรม 4) ความเชื่อบางอย่างของกลุ่มเป้าหมายและของชุมชน 5) ความเชื่อเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) ความเชื่อส่วนตัวของผู้วางโปรแกรมเองในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าข้อจำกัดที่เกิดขึ้นของโปรแกรมในที่นี้ ก็คือข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการเงินและวัสดุ ซึ่งเป็นไปตามคำเตือนของ Boyle แม้กระนั้นก็ตาม Boyle ก็ได้ให้ความเห็นว่า ข้อจำกัดทั้งหมดนี้อาจจะหลีกเลี่ยงได้ถ้าโปรแกรมมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3.1.7 เกณฑ์ที่โปรแกรมใช้คัดเลือกผู้เรียนมีความเหมาะสม

เกณฑ์ที่โปรแกรมใช้คัดเลือกผู้เรียนนี้ ผู้วิจัยและอาสาสมัครได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการพิจารณาว่าควรจะให้ใครเป็นผู้เข้ารับการศึกษาจากโปรแกรม ซึ่งเกณฑ์ที่ว่านี้ ก็จะต้องเป็นสมาชิกชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก (ไม่รับคนไทยในหมู่บ้าน) ต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ต้องมีสัญชาติไทย และต้องยินดีเข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ซึ่งเกณฑ์ที่ว่านี้หลักประการสำคัญก็คือ ผู้ที่จะเข้ามารับการศึกษาก็คือชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านแห่งนี้นั่นเอง การที่ทางโปรแกรมต้องกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนขึ้นก็เพราะเหตุที่ว่าทางโปรแกรมมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและทรัพยากร ซึ่งเป็นไปตามที่ Boyle (1981: 46-47) ได้กล่าวไว้ คือ ในบางครั้งผู้วางโปรแกรมอาจจะพบว่ามีปัญหาและความต้องการมากมาย รวมทั้งมีกลุ่มเป้าหมายมากมายแต่ทรัพยากรและเวลาของโปรแกรมก็มีจำนวนจำกัด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกตามลำดับความสำคัญ นอกจากนั้น ควรจะให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและกำหนดเกณฑ์ที่ว่านี้ด้วย

3.1.8 โปรแกรมมีขั้นตอนการดำเนินการที่ยืดหยุ่น

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ แม้ว่าจะมีขั้นตอนการดำเนินการที่พัฒนาขึ้นล่วงหน้าอย่างแน่นอน จำนวน 15 ขั้นตอน แต่ในการดำเนินการก็มีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะธรรมชาติของวิชาทางด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาทิเช่น ในขั้นตอนที่ 13 การนำผลจากการสนทนามาจำแนกเป็นประเด็นย่อยและเข้ารหัสอีกครั้ง โดยการสนทนาถึงวิธีการต่างๆ กับชาวไทยกะเหรี่ยง กลุ่มผู้เรียนจะได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนให้แต่งประโยคทางเลือกในการตัดสินใจของตนเองจากคำหลักที่มีอยู่ และมีการวาดภาพทางเลือกการตัดสินใจของตนเองเช่นเดียวกัน แต่ในการวาดภาพนี้ พบว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนที่มีวิสัยทัศน์มาก และเป็น ผู้ไม่รู้หนังสือ ชี้แจงว่าตนเองไม่มีความสามารถในการวาดรูปได้เลย จึงขอยกเว้นที่จะไม่วาดรูป ซึ่งครูผู้สอนก็ได้อนุญาตให้ผู้เรียนบางคนไม่ต้องวาดรูปทางเลือกในการตัดสินใจ เพราะหากครูผู้สอน บังคับให้ผู้เรียนคนดังกล่าวพยายามวาดรูป ก็จะเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง และอาจทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีกับครูผู้สอนและทางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนี้ แสดงให้เห็นได้ว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้มีความยืดหยุ่นอย่างมาก ซึ่งเป็นไปตามที่ Boyle (1981: 47) ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า แนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาโปรแกรมก็คือ ความยืดหยุ่นได้และความเป็นพลวัต แม้จะมีความยุ่งยากที่จะกำหนดและควบคุมให้โปรแกรม เป็นไปตามเป้าหมายและกระบวนการที่วางเอาไว้แล้วก็ตาม แต่โปรแกรมก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทั้งทางด้านทรัพยากรที่มีและปัญหาที่เกิดขึ้น

3.1.9 บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้านสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้

กล่าวได้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้ได้รับความเห็นชอบ และสนับสนุนเชิงกฎหมายและจากผู้ที่มิอำนาจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ได้เล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ตามมาหลังจากการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ เพราะจะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยง มีระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึกด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ที่มีอำนาจอย่างเป็นทางการในที่นี้ อาทิเช่น ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร พัฒนาการอำเภอคลองลาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน ที่ได้ให้ความสนับสนุนครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 3 คน มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนให้กับทางโปรแกรม

การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้ ส่วนผู้ที่มีอำนาจอย่างไม่เป็นทางการที่ให้ความสนับสนุน โปรแกรม ยกตัวอย่างเช่น หัวหน้าเผ่า หมอผีประจำเผ่า กวีและศิลปินประจำเผ่า และผู้นำกลุ่มสตรี ในหมู่บ้าน เป็นอาทิ การที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะโปรแกรมจะต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรที่จำเป็นซึ่งจะต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรม ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพและความสำเร็จของโปรแกรม ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของ Boyle (1981: 47-48) ที่ว่า แนวคิดเรื่องความถูกต้องตามกฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องประยุกต์ใช้ในหลายๆ กรณีของกระบวนการพัฒนาโปรแกรมและควรที่จะเกิดขึ้นในหลายๆ ระดับด้วย ยกตัวอย่างเช่น ผู้วางโปรแกรมจะต้องทำให้ตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่มเป้าหมาย ส่วนโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็จะต้องได้รับการยอมรับจากชุมชนนั้นๆ และด้วยตัวของมันเองโปรแกรมดังกล่าวจะต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะสามารถประสบความสำเร็จได้

3.1.10 กิจกรรมของโปรแกรมทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การซักถาม และการร่วมอภิปราย

การเลือกและการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ กิจกรรมที่โปรแกรมนำเสนอนี้มีทั้งกิจกรรมหลัก คือ การเข้ารหัส ถอดรหัส และกิจกรรมเสริม อาทิเช่น กิจกรรมบัตรรูปภาพ กิจกรรมการแต่งประโยคทางเลือก และการวาดภาพทางเลือกการตัดสินใจของตนเอง กิจกรรมการทดลองลงคะแนนและการปฏิบัติตามขั้นตอนการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง อบต. โดยการแสดงบทบาทสมมุติ จุดเด่นของกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อยู่ที่ความไม่เป็นทางการของกิจกรรม กล่าวคือ ครูผู้สอนทั้ง 3 คนมีความสามารถในการนำเสนอกิจกรรมต่างๆ ได้เหมือนกับว่าผู้เรียนกับผู้สอนกำลังสนทนากันอยู่ในฐานะของเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้เท่านั้น มิได้เป็นการเรียนการสอนแบบครูกับนักเรียนตามบรรยากาศของห้องเรียนทั่วไป กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต การฟัง การคิดใคร่ครวญ การเขียน การซักถาม และการร่วมอภิปราย ดังที่ Boyle (1981: 48) ได้เสนอแนะไว้ว่า การเรียนรู้ก็คือการได้รับแบบแผนทางด้านพฤติกรรมใหม่โดยทางประสบการณ์ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้รวมถึงวิธีคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติด้วยการเรียนรู้จะต้องมิใช่เกิดขึ้นที่ครูผู้สอน แต่ต้องเกิดขึ้นที่กลุ่มเป้าหมาย หลักการที่สำคัญนี้จะต้องนำมาใช้สำหรับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำให้พวกเขาเข้าใจ กล่าวโดยสรุปก็คือผู้เรียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้วางโปรแกรมในการคัดเลือกและจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ โดยจะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

ด้วยตนเอง อาทิเช่น กิจกรรมด้านการสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การตั้งคำถาม และการร่วมอภิปราย กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นทั้งสิ้น ดังนั้นประสบการณ์ในการเรียนรู้จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการให้พวกเขาได้เรียนรู้โดยตรง

3.1.11 โปรแกรมใช้วิธีการสอน (Method) เทคนิค(Technique) และอุปกรณ์การเรียนการสอน (Devices) ที่เหมาะสม

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นนี้ มีการออกแบบการสอนไว้ในแผนการสอน (เครื่องมือชุดที่ 5) ให้ใช้วิธีการสอนแบบกลุ่ม (Group) ใช้เทคนิคการสอนแบบการสนทนาเป็นหลัก และมีเทคนิคอื่นๆ เป็นส่วนประกอบ อาทิเช่น การบรรยาย การปฏิบัติ เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์ประกอบการสอนหลัก คือ ภาพสื่อที่แสดงความขัดแย้งในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. และอุปกรณ์ประกอบอื่นๆ อาทิเช่น บัตรรูปภาพ แผ่นพลิก ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถูกใช้ในการสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง ซึ่งอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้วิจัยได้ร่วมกันออกแบบไว้ในแผนการสอน ซึ่งได้วิเคราะห์แล้วว่ามีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่โปรแกรมนำเสนอมากที่สุด ดังเช่นที่ Boyle (1981: 48-49) กล่าวไว้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในการออกแบบนี้จะต้องพิจารณาว่าวิธีการสอน เทคนิคการสอน และสื่อการสอนใดมีความเหมาะสมมากที่สุด แม้ว่าจะเป็นที่ยากที่จะค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดได้ แต่โปรแกรมก็ต้องนำเสนอสิ่งที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะหาได้ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียน 2) ความสนใจและคุณลักษณะอื่นๆ ของผู้เรียน 3) ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 4) ความพร้อมของเครื่องมือและทรัพยากรต่างๆ และ 5) ความสนใจหรือความถนัดของผู้วางโปรแกรม ซึ่งในบางกรณีเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ทั้งหมดข้างต้นนี้ ผู้วางโปรแกรมอาจมีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอน และอุปกรณ์การสอนหลายๆ ชนิดมารวมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในประสบการณ์การเรียนรู้ด้านการคิด การวิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติ ความเข้าใจอันแจ่มแจ้ง และการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ของผู้เรียนให้มากที่สุด

3.1.12 โปรแกรมได้แจ้งให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเข้าใจเหตุผลของการจัดโปรแกรม ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีความรู้สึกรับผิดชอบและให้ความร่วมมือ

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์เหตุผลของการจัดโปรแกรมและผลที่จะตามมาหลังจากการจัดโปรแกรมให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน

ทุกคนได้รับทราบทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ตั้งแต่วันแรกที่มีผู้วิจัยนำแบบสำรวจสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย(ด้านการเลือกตั้ง อบต.)ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะในการดำเนินการต่างๆ ในหมู่บ้าน โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนทุกคน ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความคุ้นเคย มีความรู้สึกที่ดี มีความเข้าใจอันดี และรับทราบสิ่งที่จะปฏิบัติต่อไป โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่การให้ความร่วมมือของชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคน ดังที่ Boyle (1981: 49) ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า เป็นธรรมดาที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีโครงการอื่นๆ มาเปรียบเทียบกับเชิงแข่งขันในการให้บริการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโปรแกรมให้กับชุมชนได้รับทราบความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้โปรแกรมมีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความนิยมน และสื่อสารกับชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์นี้อาจจะใช้วิธีการตั้งแต่การจัดอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชนจนไปถึงการใช้การประชาสัมพันธ์อย่างมโหฬารชนิดอื่นๆ เพราะมันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะใช้ช่องทางในการสื่อสารและเทคนิคต่างๆ เหล่านี้เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการประชาสัมพันธ์ของโปรแกรมสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงเพื่อเพิ่มระดับของความเชื่อถือที่โปรแกรมจะได้รับและรวมถึงการตรวจสอบได้ของโปรแกรมอีกด้วย

3.1.13 ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรที่จำเป็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายด้วยกัน อาทิเช่น ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้เองที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับโปรแกรมการศึกษาเป็นจำนวนมาก การให้การสนับสนุนนี้มีทั้งประเภทที่เป็นสิ่งของ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่พัก สถานที่ฝึกอบรม อาหาร ฯลฯ และการสนับสนุนที่สำคัญคือการให้ความช่วยเหลือโดยการเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นการลงแรง เช่น อาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง หรือแม้กระทั่งกลุ่มผู้เรียนที่ได้เสียสละเวลาในการประกอบอาชีพทำมาหากินมาเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นระยะเวลาถึง 2 วันเต็ม การเปิดรับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรนี้จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังเช่นที่ Boyle (1981: 50) กล่าวไว้ว่ามีแนวโน้มของประชาชนจะเข้ารับการศึกษาคือเนื่องที่เพิ่มขึ้นในฐานะที่เป็นทางเลือกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาและความต้องการต่างๆ ของพวกเขา

ดังนั้นโปรแกรมการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรทางการเงินอย่างเพียงพอแม้ว่าสิ่งนี้ดูเหมือนกับจะเป็นเรื่องที่ยากก็ตาม แต่ผู้วางโปรแกรมก็จะต้องจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ เข้ามาเพื่อที่จะสามารถจัดโปรแกรมได้อย่างมีคุณภาพต่อไป ดังนั้นในกระบวนการของการพัฒนาโปรแกรมจึงจะต้องมีการขอรับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อที่ทางโปรแกรมจะได้มีทรัพยากรอย่างเพียงพอ ดังนั้น หากจะมีการเชิญผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการของโปรแกรมด้วยก็จะเป็นสิ่งที่ดี เพราะสามารถสร้างความเข้าใจอันดีและการยอมรับให้เกิดขึ้นได้

3.1.14 โปรแกรมมีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ใช้วิธีการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการโดยการจัดสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรม คือ ผู้เรียน และอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และผู้นำชุมชนเพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรมในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โดยแบ่งหัวข้อในการประเมินออกเป็น 5 ด้านด้วยกัน คือ ด้านคุณภาพ ความเหมาะสม ด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล และด้านความสำคัญของโปรแกรม ซึ่งผลจากการประเมินพบว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ในภาพรวมถือว่าเป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความสำคัญต่อพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุกคน การที่ผลในการประเมินเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ประกอบด้วยขั้นตอนทั้ง 15 ขั้นตอนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ถึงแม้จะมีความจำกัดทางด้านทรัพยากรบ้างเล็กน้อย แต่ก็มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และเมโนธรรมสำนึกเรื่องการเลือกตั้ง อบต. ให้กับชาวไทยกะเหรี่ยง การประเมินผลการดำเนินงานของโปรแกรมนี้นี้จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก และการที่โปรแกรมเลือกใช้วิธีการประเมินอย่างไม่เป็นทางการโดยการจัดการสนทนากลุ่มก็เพื่อที่จะให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานของโปรแกรมภายในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกนี้ด้วยวิธีการที่สะดวกและประหยัดที่สุด ดังที่ Boyle (1981: 50-51) ให้ความเห็นว่าผู้วางโปรแกรมมีหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาแนวทางที่จะใช้สำหรับการประเมินผลซึ่งในการประเมินผลนี้หากใช้วิธีการอย่างเป็นระบบและเป็นทางการก็จะทำให้ยุ่งยากและสิ้นเปลือง แต่หากเลือกใช้วิธีการประเมินอย่างไม่เป็นทางการก็อาจจะมีคำถามตามภายหลังถึงความถูกต้องแม่นยำได้ ดังนั้น ผู้วางโปรแกรมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกใช้วิธีการแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุดกับบริบทนั้นๆ

3.1.15 โปรแกรมมีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้ทราบ

โปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนนี้เลือกใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดโปรแกรมให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านเพียงทางเดียวนั้น ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการประเมินผลโดยการสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการของตัวแทนผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่มีมติให้ประชาสัมพันธ์ผลการจัดโปรแกรมให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทราบเท่านั้น และไม่เห็นด้วยถ้าจะมีการรายงานผลไปยังหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา หรือสำนักงานพัฒนาการอำเภอคลองลาน ทั้งนี้ชาวไทยกะเหรี่ยงให้ความเห็นในการสนทนากลุ่มว่า หากรายงานผลการจัดไปยังหน่วยงานราชการให้ทราบ จะเป็นการเสียโอกาสกับชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมจากโปรแกรมอย่างมาก เพราะชาวไทยกะเหรี่ยงเกรงว่าหากหน่วยงานราชการรับทราบว่าเป็นหมู่บ้านแห่งนี้มีการรณรงค์โดยการฝึกอบรมในเรื่องการเลือกตั้ง อบต. แล้ว หากมีโครงการของทางราชการที่มีลักษณะเดียวกันนี้หรือใกล้เคียงกัน หน่วยงานราชการก็จะเลือกไปฝึกอบรมในหมู่บ้านอื่นแทน เหมือนกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นคือในการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อต้นปี พ.ศ.2548 หน่วยงานของอำเภอคลองลานได้จัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยการจัดฝึกอบรมให้กับชาวบ้านโดยเลือกจัดที่ ตำบลโป่งน้ำร้อนซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ตำบลของพื้นที่อำเภอคลองลาน แต่ไม่ได้จัดในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกหรือในตำบลคลองลานพัฒนา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นไปได้ว่าทางราชการมีงบประมาณที่จำกัด ดังนั้นจึงต้องมีการเลือกพื้นที่ในการให้บริการ โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังเป็นธรรมดา ดังนั้น หากโปรแกรมแจ้งผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานราชการได้ทราบ ก็อาจจะเป็นการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้อย่างที่ชาวไทยกะเหรี่ยงอ้างก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามวิธีการที่ทางโปรแกรมเลือกที่จะรายงานผลการดำเนินงานของโปรแกรมให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านได้ทราบทางหอกระจายข่าวและประชาสัมพันธ์โดยการเผยแพร่เอกสาร “คู่มือการเลือกตั้งสำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก” ก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการเข้ามาดำเนินงานในพื้นที่หมู่บ้านของโปรแกรมก็ได้รับการสนับสนุนต่างๆ จากชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนเป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดลง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแจ้งให้กับพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนได้รับทราบเพื่อทุกคนจะได้เห็นคุณค่าและความสำคัญ of โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ นอกจากนั้น ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่ได้รับการฝึกอบรมจากโปรแกรมยังมีหน้าที่ในการใช้เอกสารดังกล่าวเพื่อขยายผลในการเผยแพร่ความรู้ต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย ดังที่ Boyle (1981: 51) ได้ให้ความเห็นในเรื่องการประชาสัมพันธ์

ผลการดำเนินงานของโปรแกรมไว้ว่า มีความจำเป็นที่ผู้วางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องรายงานผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นให้กับหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุนทางการเงินหรือผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ที่ได้รับทราบเพื่อที่จะสร้างความรู้สึกว่าสิ่งที่โปรแกรมได้ดำเนินการไปนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีวิธีการที่แตกต่างมากมายที่จะนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ซึ่งมีตั้งแต่วิธีการอย่างไม่เป็นทางการแบบรายงานตัวต่อตัวจนไปถึงวิธีการอย่างเป็นทางการโดยจัดทำเป็นรายงานการวิจัย ซึ่งผู้วางโปรแกรมมีหน้าที่ที่จะต้องเลือกนำเสนอเนื้อหาและสื่อที่มีความเหมาะสมให้กับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการรายงานนั้น ๆ

3.2 อภิปรายผลด้านอุปสรรคและปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และปัญหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มมี 5 ข้อ ดังมีรายละเอียด คือ

3.2.1 ระยะเวลาในการฝึกอบรมน้อยเกินไป

ระยะเวลาที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใช้ในการฝึกอบรมผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยง คือ 2 วัน ในแผนการสอน(เครื่องมือชุดที่ 5) ได้แบ่งออกเป็น 9 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใช้ระยะเวลาทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่าผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงที่เข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษานี้มีหน้าที่การงานอาชีพจะต้องรับผิดชอบปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เพราะแม้ว่า ทุกคนจะมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองในหมู่ชาวไทยภูเขาด้วยกัน แต่หากเปรียบเทียบกับชาวไทยพื้นราบโดยทั่วไปแล้ว ชาวไทยกะเหรี่ยงเหล่านี้ถือว่าฐานะยากจน ต้องดำรงชีพอย่างหาเช้ากินค่ำเพื่อเอาชีวิตตนเองและครอบครัวรอดไปในแต่ละวันก็ว่าได้ ด้วยการทำงานรับจ้างทั่วไป หาของป่า และเกษตรกรรม ดังนั้นหากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ต้องใช้เวลาไปกว่าเดิม ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงเหล่านี้ก็จะต้องได้รับความเดือดร้อน เพราะทางโปรแกรมก็ได้มีเงินงบประมาณมาสนับสนุนให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงนี้ ผู้เรียนทุกคนเข้ามาเรียนในโปรแกรมโดยสมัครใจ ไม่มีค่าจ้างค่าตอบแทนใดๆ มีเพียงอาหารกลางวัน อาหารว่าง และน้ำดื่ม ที่ได้รับความอนุเคราะห์สนับสนุนจากผู้นำกลุ่มสตรีในหมู่บ้านและเจ้าอาวาสวัดป่าหลังหมู่บ้าน เท่านั้น ดังนั้น โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้จึงถูกออกแบบให้ใช้ระยะเวลาเพียง 2 วันเท่านั้น แม้ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงและผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอื่นๆ จะให้ความเห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีน้อยเกินไป แต่ก็ยังเป็นความจำเป็นที่โปรแกรมหลีกเลี่ยงได้ยาก

3.2.2 ครูผู้สอนไม่คุ้นเคยกับเทคนิคการสอนแบบการเข้ารหัสและถอดรหัส

เทคนิควิธีการสอนแบบการเข้ารหัส (Coding) และถอดรหัส (Decoding) ตามแนวคิดของเปาโล แฟร์(1970) ที่โปรแกรมเลือกใช้เป็นเทคนิคที่โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยทั่วไปมิได้เลือกนำมาใช้กัน ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่ครูผู้สอนทั้ง 3 ท่าน ซึ่งโดยปกติทำหน้าที่เป็นครูอาสาสมัครของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จะไม่คุ้นเคยกับเทคนิคดังกล่าวนี้ แม้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทยจะได้เคยประยุกต์เอาแนวคิดนี้มาใช้ในหลักสูตรการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จในโครงการการสอนให้รู้หนังสือ ก็ตาม แต่ก็ก็เป็นระยะเวลาที่นานมาแล้ว ดังนั้น หากเป็นไปได้ผู้จัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในครั้งต่อไป ควรจะมีระยะเวลาในการฝึกอบรม ชี้นะ ครูผู้สอนให้มากขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนคุ้นเคยและใช้เทคนิคนี้ได้เป็นอย่างดีมากยิ่งขึ้น

3.2.3 ผู้เรียนชาวไทยกะเหรี่ยงบางคนไม่รู้หนังสือ

การรู้หนังสือถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ รอบตัว ดังนั้น ผู้ที่ไม่รู้หนังสือจึงเสียเปรียบบุคคลอื่นในสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตาม เทคนิคการสอนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ สื่อการสอนที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นภาพสื่อ ซึ่งแม้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือก็สามารถทำความเข้าใจกับภาพสื่อที่โปรแกรมนำเสนอได้โดยง่าย แต่ในชีวิตจริงการรู้หนังสือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ยกตัวอย่างเช่น ในการไปทำหน้าที่ออกเสียงเลือกตั้ง อบต. ก็มีความจำเป็นที่ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องอ่านตัวเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ได้ เพื่อจะได้สามารถเลือกบุคคลที่ตนเองต้องการจะเลือกได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และมีกรณีการทำบัตรเสียที่ลดน้อยลง

3.2.4 ช่วงเวลาที่ใช้ในการจัดไม่เหมาะสม เพราะอยู่ในปลายฤดูฝน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลาที่คาบเกี่ยวอยู่ระหว่างฤดูฝน ซึ่งพื้นที่ในการทำงานร่วมกับชาวไทยภูเขาจะเป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูง บางแห่งมีความสูงชันมาก ดังนั้น จึงมีปัญหาในการเดินทางเข้าในพื้นที่วิจัยซึ่งบางจุดจะต้องนำรถขับเคลื่อน 4 ล้อเข้าไปเท่านั้น และบางจุดทางที่ใช้ในการสัญจรตามปกติจะกลายเป็นโคลน แม้รถขับเคลื่อน 4 ล้อก็ไม่สามารถเข้าไปได้ ต้องอาศัยการเดินทางเท้าเท่านั้น สำหรับในกรณีหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นประสบกับปัญหา คือ ในระหว่างวันฝึกอบรมมีฝนตก จึงทำให้ผู้เข้าร่วมในโปรแกรมเปียกฝน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนั้นในระหว่างขั้นตอนการวางแผน การออกแบบและนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ล้วนแต่ได้รับผลกระทบจากฤดูฝนทั้งสิ้น อาทิเช่น ความลำบากในการเดินทาง วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ เปียกน้ำฝน เป็นต้น

ดังนั้น หากจะมีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนใดๆ ก็ตามในพื้นที่ที่มีลักษณะเช่นนี้สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินการในฤดูฝน

3.2.5 พื้นที่ในการจัดโปรแกรมมีโรคติดต่อระบาด

ระหว่างระยะเวลาที่ผู้วิจัยนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก เป็นช่วงระยะเวลาเดียวกันกับที่มีโรคไข้เลือดออกอันมีพาหะคือยุงลายระบาดอยู่ในพื้นที่ ทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงหลายคนในหมู่บ้านป่วยเป็นโรคระบาดชนิดนี้ แต่ก็ไม่มีใครเสียชีวิตลง ดังนั้นอุปสรรคและปัญหานี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งกับผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกคน ที่จะต้องคอยระวังรักษาตัวเองไม่ให้ถูกยุงลายกัด เพราะสถานการณ์เช่นนี้จะมีความเสี่ยงอย่างมากกับการล้มป่วยเป็นไข้เลือดออก และแม้ในภาวะปกติ ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเป็นป่าบนภูเขาสูงก็มักจะพบไข้มาลาเลีย ซึ่งบ้านพักชาวไทยกะเหรี่ยงที่ผู้วิจัยไปขอพักอาศัยอยู่ด้วยระหว่างที่ทำงานในพื้นที่ของหมู่บ้าน ก็มีหมายเลขรหัสการควบคุมโรคมาลาเลียประจำบ้าน คือ 18M91 ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องป้องกันรักษาตัวเองเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ ควรจะมีการฝึกอบรมครูผู้สอนให้เข้าใจกับวิธีการสอนแบบการเข้ารหัส และถอดรหัสของแฟร จนคุ้นเคย เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ควรเพิ่มระยะเวลาตามตารางการเรียนรู้ให้เพิ่มมากขึ้น และมีกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ร่วมด้วย เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ใหญ่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่รู้สึกเบื่อหรือล้ากับการเรียนการสอน และมีการพักผ่อน หย่อนคลาย จากเนื้อหาที่นำมาสอน

1.3 ควรมีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีการอื่นๆ อาทิ การจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางหอกระจายข่าว การจัดกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ เพื่อสอดแทรกเนื้อหาเรื่องการเลือกตั้ง อบต. อาทิ การโหวตว่าการตอบปัญหาชิงรางวัล ฯลฯ

1.4 ในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ ควรจะมีการประยุกต์โปรแกรมให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพราะโปรแกรมการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนทั้ง 15 ขั้นตอนที่น่าเสนอนี้ ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมของแฟร์ และบอยเออล์ ซึ่งเป็นแนวคิดในบริบทของต่างประเทศ ดังนั้นในการนำมาประยุกต์ใช้จึงต้องให้ความสำคัญกับการประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย และบริบทของชาวไทยกะเหรี่ยง ด้วย

2. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับพื้นที่ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 ชุมชนแต่ละแห่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการพัฒนาแผนการสอน และสื่อการสอนจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิหลังและพื้นฐานของชุมชน ซึ่งควรจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานการณ์ของชุมชนนั้นๆ ก่อน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อให้น้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาแต่ละเรื่องที่ใช้ในการสอนให้มีความแตกต่างที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของชุมชน

2.2 เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายอาศัยอยู่ในพื้นที่บนภูเขาสูง ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในช่วงฤดูฝน เพราะจะเกิดปัญหาด้านการเดินทาง และสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.3 บนพื้นที่ภูเขาสูงและภูมิประเทศเป็นป่าเขา อาจจะมีโรคระบาดอยู่ได้ อาทิ ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก ไข้หวัดนก ฯลฯ ดังนั้น ผู้จัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ควรจะป้องกันตนเองด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัดก่อนเข้าในพื้นที่ ระหว่างอยู่ในพื้นที่ และหลังออกจากพื้นที่ทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยในลักษณะอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของแฟร์ และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น อาทิ ระดับความรู้หรือทักษะในการสื่อสาร โดยการวาดภาพที่แสดงความขัดแย้งของกลุ่มอาสาสมัคร ระดับของความตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนของชาวบ้านในหมู่บ้าน

2. ควรมีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร์ และบอยเออล์ กับเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ เพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3. ควรมีการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ แฟร์ และบอยเออล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไปประยุกต์ และใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ

4. ควรมีการศึกษาความคงทนของความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้ง อบต. ที่เพิ่มระดับสูงขึ้นจากการเรียนรู้

5. ควรมีการศึกษาตัวแปรในลักษณะอื่นๆ ที่อาจจะส่งผลต่อความรู้ ทักษะ และ มโนธรรมสำนึก ด้านการเลือกตั้ง อบต.

6. ควรมีการศึกษาผลที่ตามมาของโปรแกรมว่าชาวไทยกะเหรี่ยงมีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติตามขั้นตอนและกาบัตรเลือกตั้ง ได้อย่างถูกต้อง และเลือกอย่างมี วิจารณญาณหรือไม่ และมีการร่วมป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

การปกครอง, กรม. 64 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย (พ.ศ.2475-2539).

กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2539.

การพัฒนาชุมชน, กรม. คู่มือการใช้สื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน (สื่อ ขปต.). กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2534.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. ชุดวิชาการปกครองท้องถิ่นของไทย. กรุงเทพมหานคร:

กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. นโยบายและทิศทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.

การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. ลักษณะความสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยของชาวเขา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531.

กิตติ อมตชีวิน. การเรียนรู้ทางการเมืองในลัทธิประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: ศึกษาทดลองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงวิพากษ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซส มีเดีย จำกัด, 2546.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.

กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยในไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา, 2518.

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. ชาวเขา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2518.

ขนิษฐา กางอิม. การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองระหว่างนักศึกษาต่างวิธีเรียน ของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2530 ในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545.

คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. สรุปสาระสำคัญ ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545. (แผ่นพับ)

- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. คู่มือครู การสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี
วิจารณญาณระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- คณิน บุญสุวรรณ. คู่มือการเรียนการสอนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา จำกัด, 2542.
- จรรยา สุภาพ. สารานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด,
2533.
- จรรยา สุภาพ. ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย: เผด็จการ) และหลักการวิเคราะห์การเมือง
แผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2519.
- จินดา ต้นมะขັນ. สภาพการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับชาวเขาของโครงการศึกษาเพื่อชุมชน
ในเขตภูเขา ตามความคิดเห็นของครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษาชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
กลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- เจนจิรา คงสุข. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทาง
ร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้
ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร. นโยบาย หลักสูตรการศึกษา และการกล่อมเกลางานการเมือง: ศึกษากรณี
ระดับมัธยมศึกษา พ.ศ.2520-2537. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ชวนะ ภวานันท์. ความสำคัญทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มพล
ประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย: ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลโนนสูง
จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ชัยฤทธิ์ โทธิสุวรรณ. การศึกษานอกระบบ พื้นฐานการวางแผนโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
พิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- ชัยวัฒน์ รัชจอร์. ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษา
เฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมือง. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2519.

- ชุตินา เติมยศถิต. ผลของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ อนามัย และการวางแผนครอบครัวของชาวเขาเผ่าม้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- ไชยสิทธิ์ ดันตยกุล. สาธาประชาติปไตโดยกัการเรยนรู้ทางการเมอง. วิทยานิพนธ์โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรการเมองการปกครองในระบบอบประชาติปไตสำหรับนักบริหารระดับสูง, สถาบันพระปกเกล้า, 2528.
- ณรงค์ ใจหาญ. สภาพความเป็นอยู่และปัญหาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอกำสองยาง จังหวัดตาก. กรุงเทพมหานคร: คณะวิจัยโครงการวิจัยชุดประเมินสถานภาพองค์ความรู้เรื่องสถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, 2541.
- คุณณี สุทธปรียาศรี และวรรณ ปุณณโชติ. รายงานการวิจัยกระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาติปไตในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2540.
- เดือนใจ เกียวจี. เปรียบเทียบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาติปไตระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- ทองอยู่ แก้วไทรสะ. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.
- ทิสนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรยนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- เทพไท ศรีคำธณ. การศึกษากระบวนการจัดการเรยนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.
- นิลุบล ฉลวยศรี. ผลของการใช้วิธีการสอนโดยผสมผสานระหว่างการสอนแบบ “คิดเป็น” กับการสอนของเปาโล แฟร์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาติปไตให้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบ โรงเรียนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

- นิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (Participatory Democracy): ทางออกของการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง, สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
- นิสารัตน์ ศิลปเดช. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏ ชนบุรี, 2542.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ชาวเขาในไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2545.
- ประภาภรณ์ ชิติมางค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโภชนาการและการแก้ปัญหา ทูพโภชนาการ โดยให้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกและบทเรียนแบบเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2532.
- ประสาน สิทธิชุม. ทัศนคติของชาวเขาเผ่าเย้าที่มีต่อสถาบันทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523.
- ปรีชา ธรรมวินทร. การกล่อมเกลாத่างการเมืองโดยผ่านหนังสือเรียน: วิเคราะห์หนังสือเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- ปิยรัตน์ ศรีสมบัติ. ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสพวงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2533.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกดีพันธ์. การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมประกิดทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- พระปกเกล้า, สถาบัน. โครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
- พัชรี ลิโรรส (บก.). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปัญญาไท นักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

พัฒนาภาคเหนือ, มุลนิธิ. เปิดเพิ่มละเมิดสิทธิคนบ้านป่า คนชายขอบแผ่นดินไทย. เชียงใหม่:

มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ, 2542.

พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา, ศูนย์. สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2545. กำแพงเพชร: ศูนย์พัฒนา
และสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกำแพงเพชร, 2546.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. สถานภาพของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร: คณะวิจัยโครงการวิจัยชุดประเมินสถานภาพองค์ความรู้เรื่องสถานภาพ
และการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, 2541.

พิมพ์ใจ ศิริสาคร. ผลของการใช้วิธีการสอนแบบมโนธรรมสำนึกตามแนวความคิดของเปาโล แฟร์
ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพของเยาวชนในชุมชน
แออัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

พิมพ์จรรย์ นามวัฒน์. สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.

เพียงจิต เทียน้อย. การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในหมู่บ้านภาคเหนือของ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ไพฑูริย์ คล้ายวงศ์. ปรัชญาการศึกษากับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนหมู่บ้าน
เด็กกับโรงเรียนถาวรวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต,
สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. การพัฒนาแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณ์ญาณในวิชาชีพครูศาสตร์:
การทดลองในวิชาปฐมนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.

ฟิลิกส์เซ็นเตอร์, สำนักพิมพ์. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์, 2540.

มรกต พรพิบูลย์. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของ
ประชาชน ตามแนวทางการดำเนินโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน: ศึกษา
กรณีจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2543.

รัชณี วัฒนกิจ. การพัฒนาโมทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้
การสอนแบบมโนธรรมสำนึก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2542.
- เลี่ยม พูลเอี่ยม. การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง, สถาบันพระปกเกล้า, 2542.
- วชิราภรณ์ อมฤตนันท์. การเปรียบเทียบผลการสอนเรื่องโภชนาการและอนามัยของอาหารโดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึกกับบทเรียนแบบปลายเปิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- วาทัญญู แสนใจวุฒิ. แนวทางการประชาสัมพันธ์เรื่องประชาธิปไตยในหมู่บ้าน/ ตำบล ของอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) / ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.). กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2528.
- วรทัต ล้วนนนท์. การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2545.
- วรรณ โภคิ. ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วัชรวิทย์ ไชยสาร. ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.
- วัฒนา เลิศธรรมเทวี. ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการศาลาประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีศาลาประชาธิปไตย บ้านศรีเจริญ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- วันชัย วัฒนศัพท์. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
- วันดี สุรภัสสร์. การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติต่อเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของนักเรียนนอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นวิธีเรียนทางไกลในกรุงเทพมหานครที่มีภูมิหลังต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- วิชัย ต้นศิริ. รัฐธรรมนูญประเทศไทย: กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2536.
- วิชัย ต้นศิริ. รัฐธรรมนูญประเทศไทย: กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายศึกษา, 2540.

- วิชาการ, กรม. คู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ เรื่องกระบวนการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- วิชาการ, กรม. คู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- วิชาการ, กรม. คู่มือการใช้สื่อการเรียนรู้ เรื่องผู้แทนของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- วิชาการ, กรม. สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2544.
- วิสุทธิ โปธิแทน. ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- ศักระ กบิลกาญจน์. บทบาทของอาสาสมัครเผยแพร่ประชาธิปไตย ระดับหมู่บ้าน (ผปม.) ในการให้การเรียนรู้ประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ศิริกุล กสิวัฒน์. การประเมินผลโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน (ขปต.) ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ศิริมา กิตติบัณฑิต. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเอลด์ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางเผยแพร่รัฐธรรมนูญและการพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2541.
- ศุภชัย สติรศิลป์. รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาและส่งเสริมชาวเขาเผ่ามูเซอ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยชาวเขา, 2526.
- สกนธ์ จันทักษ์. ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูป, โครงการ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูป, 2545. (แผ่นพับ)

- สมบัติ จันทร์วงศ์. การเมืองเรื่องเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2529.
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530.
- สมพงษ์ ปฎิเวชพิศาล. สัมฤทธิ์ผลของการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้านของกรมการปกครอง: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. พฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาในภาคเหนือของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีของการเลือกตั้ง. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- สมัย สุทธิธรรม. สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง กะเหรี่ยง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 2020 เวิลด์ มีเดีย จำกัด, 2542.
- สยามรัฐ เรืองนาม. ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง กับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จ.กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สามัญศึกษา, กรม. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์. การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สุกัญญา ชาญพนา. การพัฒนาแบบวัดการคิดวิจารณ์ตามแนวคิดของเดอโบโน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุดา รัตนมาโร. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยในชุมชนคลองจั่นและสลัมคลองเตย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สุธารา โยธาจันทร์. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุนทร สุนันท์ชัย. การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523.
- สุนิสา ชาวนันท์เมธากิจ. การเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

- สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สุริชัย หวันแก้ว. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.
- สุริน คล้ายรามัญ. การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุริย์ นนทะภา. ผลของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของชาวเขาเผ่าม้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- เสริมศักดิ์ โควานนท์. การเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- อมร รักษาศักดิ์ และคณะ. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน คู่มือการเรียนการสอนการเผยแพร่และการมีส่วนร่วมสำหรับครูอาจารย์ และผู้นำชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, 2543.
- อรวรรณ พนาพันธ์. รายงานวิจัยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง. ลำปาง: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ, 2547.
- อาชญญา รัตนอุบล. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อาชญญา รัตนอุบล. การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- อารี แก้วสดีตย์วงศ์. การนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อุ้นดา นพคุณ. กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2546.
- อุ้นดา นพคุณ. การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อุ้นดา นพคุณ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

- อุ้นตา นพคุณ. การศึกษาผู้ใหญ่เชิงปรัชญา เสรีนิยม พัฒนาการ พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม ปฏิรูปนิยม. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อุ้นตา นพคุณ. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- โอวาท สุทธนารักษ์. การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สारมวลดชน, 2528.
- โอวาท สุทธนารักษ์. บทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาคการศึกษาอกระบบ โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ภาษาอังกฤษ

- Arblaster, Antrony. Democracy. Buckingham: Open University Press.,2002.
- Arghiros, Daniel. Democracy, Development and Decentralization in Provincial Thailand. London: NIAS Publishing, 2001.
- Bassham , Greg and others. Critical Thinking. Boston: McGrawHill, 2002.
- Beetham, David and Boyle, Kevin. Introducing Democracy 80 Questions and Answers. Cambridge: Polity Press, 1995.
- Boone, Edgar J. Developing Programe in Adult Education. New Jersey: Prentice Hall, 1992.
- Boyle, Patrick G. Planning Better Programs. New York: McGraw-Hill Book Company, 1981.
- Bryan, Coralie and White, Louise G. Managing Development in the Third World. Colorado: Westview Press, 1982.
- Bulter, David and others. Democracy and the Polls: A Comparative Study of Competitive National Elections. Washington D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1981.
- Caffarella, Rosemary S. Planning Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators, Trainers, and Staff Developers. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 2002.
- Cassel, Russell N. and Ritter, Dennis L. Assessing the Democratic Maturity and Self-Fulfillment of 154 Air Force High School JROTC Cadets. Journal of Instructional Psychology 26 (Mar 1999): 3-6.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. Participation's Place in Rural Deveopment: Seeking Charity Through Specificity. World Development 8 (March 1980): 213-235.

- Davies, Paul. Elephants Drafted in Literacy Stampede. The Times Educational Supplement 4475 (April 2002): 14.
- Dawson, Richard E. and Prewith, Kenneth. Political Socialization. Boston: Little Brown and Company, 1969.
- Dunn, Leith L. Freire's Lessons for Liberating Women Workers. Convergence 31 (1998): 50-61.
- Encyclopedia Britannica Inc. Encyclopedia Britannica. London: Encyclopedia Britannica, 1964.
- Fern, Edward F. Advanced Focus Group Research. California: Sage Publications, 2001.
- Freire, Paulo. Pedagogy of the Oppressed. New York: Penquin Education, 1970.
- Friedrich Ebert Stiftung. Peach, Democracy and Development. Bonn: Friedrich Ebert Stiftung, 2000.
- Greenbaum, Thomas L. Moderating Focus Groups: A Practical Guide for Group Facilitation. California: Sage Publications, 2000.
- Henry Pratt Fairchild Ced. Dictionary of Sociology. New York: Philosophical Library, 1944.
- Hoden, Barry. Understanding Liberal Democracy. London: Biddles Ltd., 1993.
- Houle, Cyril O. The Design of Education. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1996.
- Ichilov, Orit and Nave, Nisan. The Good Citizen' As viewed by Israeli Adolescents. Comparative Politics 13(1981).
- Knowles, Malcolm S. The Modern Practice of Adult Education from Pedagogy to Andragogy. New York: The Adult Education Company, 1980.
- Kolstad, Rosemarie K; Slovar, John P. and Ritter, Dennis L. Comparing the Democratic Maturity of 50 College Science Majors with 154 High School JROTC Cadets. College Student Journal 33(Spring 1999): 120-123.
- Langenbach, Michael. Curriculum Models in Adult Education. Florida: Krieger Publishing Company, 1988.
- Lijphart, Arend. Democracies. New York: Murray Printing Co., Ltd., 1984.
- Litosseliti, Lia. Using Focus Group in Research. New York: Continuum, 2003.
- Maruatona, Tonic. Adult Education and the Empowerment of Civil Society: the Case of Trade Unions in Botswana. International Journal of Lifelong Education 18 (Nov/Dec 1999): 476-491.

Mayo, Henry B. An Introduction to Democratic Theory. New York: Oxford University Press, 1960.

Montagu, Haris G. Comparative Local Government. London: William Brendon and Son Ltd., 1984.

Nitko, A. J., Education Assessment of Students. New Jersey: Prentice-Hall, 1996.

Smith, Marilyn; Breazeale, Don and Hill, George C. Perception of Paiute Youth Needs on a Small Nevada Colony: Comparison of Adult/ Elder Tribal Members and Agency Responses. Journal of Alcohol and Drug Education 45(Spring 2000): 1-17.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.สุนทร สุพันธ์ชัย อธิการอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
2. อาจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ประจำภาควิชานโยบาย การจัดการ และ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร.วิรุพห์ นิลโมจน์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กลุ่มแผนงาน สำนักบริหาร
งานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดที่ 1

การทดลองใช้เครื่องมือชุดที่ 1 กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอกจำนวน 20 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ 0.94 ซึ่งแปลความได้ว่าเครื่องมือชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูง

สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ กัชรินทร์, 2543: 137-140) คือ

$$\alpha = \frac{K}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S_i^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดที่ 4

การทดลองใช้เครื่องมือชุดที่ 4 กับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุ่งมะกอกจำนวน 40 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อมาหาค่า P, ค่า r, KR21 และ สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient)

สูตรการหาค่า P (การวิเคราะห์ความยากง่ายเฉพาะข้อถูก) (อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ กัชรินทร์, 2543: 127-128) คือ

$$P = \frac{H + L}{2N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายเฉพาะข้อถูก
	H	แทน	จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนสูง
	L	แทน	จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนต่ำ
	2N	แทน	จำนวนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำรวมกัน

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากเฉพาะข้อถูกของคำถามทั้ง 27 ข้อ (ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก) ที่ได้จากการคำนวณอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.80 ซึ่งแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 มีค่าความยากเฉพาะข้อถูก อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

คำถามข้อที่	ค่า P	คำถามข้อที่	ค่า P
1	0.63	15	0.50
2	0.60	16	0.80
3	0.25	17	0.48
4	0.75	18	0.80
5	0.45	19	0.33
6	0.63	20	0.65
7	0.50	21	0.28
8	0.38	22	0.35
9	0.35	23	0.58
10	0.68	24	0.70
11	0.35	25	0.35
12	0.80	26	0.80
13	0.58	27	0.53
14	0.53		

สูตรการหาค่า r (การวิเคราะห์อำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูก) (อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ กัษวรัตน์, 2543: 128-130) คือ

$$r = \frac{H - L}{N}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูก
 H แทน จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนสูง
 L แทน จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนต่ำ
 N แทน จำนวนคนกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูกของคำถามทั้ง 27 ข้อ (ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบมีตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก) ที่ได้จากการคำนวณอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.45 ซึ่งแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 มีค่าอำนาจจำแนกเฉพาะข้อถูก อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

คำถามข้อที่	ค่า r	คำถามข้อที่	ค่า r
1	0.35	15	0.40
2	0.30	16	0.30
3	0.20	17	0.25
4	0.20	18	0.40
5	0.20	19	0.35
6	0.25	20	0.20
7	0.20	21	0.25
8	0.25	22	0.30
9	0.40	23	0.35
10	0.45	24	0.20
11	0.40	25	0.30
12	0.40	26	0.40
13	0.25	27	0.45
14	0.25		

สูตรการหาค่า KR21 (Kuder – Richardson Formular 21) (อ้างอิงใน ยุทธพงษ์
กัษวรรณ์, 2543: 136-137) คือ

$$r_{tt} = \frac{K}{k-1} \left[\frac{1 - \bar{X}(K - \bar{X})}{KS^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ค่า KR21 ของคำถามทั้ง 27 ข้อ (ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบมีตัวเลือกตอบ
4 ตัวเลือก) ที่ได้จากการคำนวณคือ 0.75 ดังนั้น จึงแปลความได้ว่า ข้อคำถามทั้ง 27 ข้อ
มีค่าความเชื่อมั่น อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (ใช้สูตรเดียวกับเครื่องมือชุดที่ 1 ข้างต้น)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ของคำถามทั้ง 27 ข้อ (ตอนที่ 3
ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า) ที่ได้จากการคำนวณคือ 0.74 ดังนั้น จึงแปลความได้ว่า
ข้อคำถามทั้ง 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ.0512.6(2770.0603)7/

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กทม. 10330

19 พฤษภาคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ปาน กิมปี

ด้วย นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ นิสิตชั้นปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริก จี บอยเฮอส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง" (A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH PAULO FREIRE AND PATRICK G. BOYLE'S CONCEPTS FOR ENHANCING KNOWLEDGE, ATTITUDE AND CONSCIENTIZATION FOR PROMOTING LOCAL ELECTIONS FOR THE THAI KAREN VOTERS) โดยมี ศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ในกรณี คณะครุศาสตร์พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานี้ จึงใคร่ขออนุญาตเรียนเชิญท่านเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นรฤทธิ์ สุทธิจิตต์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

โทร 02-218-2682 โทรสาร 02-218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/2542

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

2 กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.วิรุพห์ นิลโมจน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ นิสิตชั้นปริญญาตรีบัณฑิต ภาคศึกษานโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์
เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเออส์
เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือก
ตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง" โดยมี ศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในราย
ละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์)

รองคณบดีด้านหลักสูตรและการสอน

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/3386

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

7 มิถุนายน 2548

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ นิสิตชั้นปริญญาตรีบัณฑิต ภาคศึกษานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การ พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง" โดยมี ศาสตราจารย์กิตติคุณ อุ่นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบทดสอบ กับชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่ง มะกอก ต.องค์พระ อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ ได้ทดลองใช้ เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ สุทธิจิตต์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/3385

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

7 มิถุนายน 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน นายอำเภอคลองลาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ นิสิตชั้นปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การ พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริค จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง" โดยมี ศาสตราจารย์กิตติคุณ อุ่นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วย แบบสัมภาษณ์ กับพัฒนาการอำเภอคลองลาน ผู้อำนวยการ ศบอ. คลองลาน และปลัด องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองลานพัฒนา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ ได้ทำการเก็บ ข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ สุทธิจิตต์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

ที่ ศธ.0512.6(2700.0603)/3384

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

7 มิถุนายน 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ นิสิตชั้นปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความ เป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การ พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แพร์ และแพทริค จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะคนดี และมีนวัตกรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง" โดยมี ศาสตราจารย์กิตติคุณ อุ่นตา นพคุณ และอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบทดสอบ กับชาวบ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยง น้ำตก ต.คลองลานพัฒนา อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ ได้ทำการเก็บ ข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

งานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680

แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้
ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. เครื่องมือฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ซึ่งจะใช้เป็น ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่ง สำหรับแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนให้กับผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ณ หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบวิเคราะห์ และตอบคำถาม ตามความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพราะคำตอบของท่านจะมีความสำคัญต่อการวิจัย และผลของการวิจัยจะเป็น ประโยชน์ต่อท่านและสังคมส่วนรวม

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

นายไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์

ผู้วิจัย

แบบวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทัศนคติ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

นิยามศัพท์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ รสนิยม สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ สำคัญหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

มโนธรรมสำนึก หมายถึง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้องได้ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้แต่ละข้อความ และลากเส้นล้อมรอบ

จำนวน **รวงข้าวไร่** ตามที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังของท่านที่อยากให้เป็นมากที่สุด ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้คือ

	หมายถึง มาก
	หมายถึง ปานกลาง
	หมายถึง น้อย
	หมายถึง น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อคำถาม	ความเป็นจริงในปัจจุบัน	ความคาดหวังที่ยากให้เป็น
ข้อ (1) ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเป็นเจ้าของ ข้าวไร่ อยู่ มากน้อยแค่ไหน		
ข้อ (2) เมื่อถึงกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่ทางราชการกำหนด เช่น ส.ส. ส.ว. ส.จ. กำหนดผู้ใหญ่บ้าน อบต. ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเดินทางไปเลือกตั้งสม่ำเสมอเพียงใด		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ ทักษะคิด
และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ข้อคำถาม	ความ เป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่อยาก ให้เป็น
ด้านความรู้		
เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.		
ข้อ 1 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องการปกครองตนเอง มากน้อยแค่ไหน		
ข้อ 2 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องหน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 3 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 4 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 5 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 6 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างไร้ครวญรอบคอบ มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 7 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 8 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 9 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		
ด้านทัศนคติ		
เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.		
<p>ข้อ 10 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การปกครองตนเอง สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 11 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การทำหน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 12 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 13 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 14 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 15 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างไรควรรอบคอบ สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 16 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 17 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 18 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเห็นว่า การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. สำคัญกับเขา มากน้อยแค่ไหน</p>		
ด้านมโนธรรมสำนึก		
เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.		
<p>ข้อ 19 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการปกครองตนเอง มากน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อความ	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 20 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำหน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 21 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องตนเองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 22 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 23 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการกาบัตร์เลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง อย่างน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 24 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการคิดอย่างรอบคอบในการเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.</p>		
<p>ข้อ 25 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. อย่างน้อยแค่ไหน</p>		

ข้อคำถาม	ความเป็นจริง ในปัจจุบัน	ความ คาดหวัง ที่ยาก ให้เป็น
<p>ข้อ 26 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>ข้อ 27 ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน รู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มากน้อยแค่ไหน</p>		
<p>อื่น ๆ (โปรดระบุ)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		

ขอขอบคุณชาวไทยกะเหรี่ยงทุกท่านที่ร่วมมือให้ข้อมูล
อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนี้

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่
เกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย
ด้านความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

นิยามศัพท์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ สำคัญหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

มโนธรรมสำนึก หมายถึง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ/นามสกุล.....เพศ..... อายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ

ตำแหน่งการทำงาน เงินเดือน บาทต่อเดือน

เชื้อชาติ/สัญชาติ ศาสนา

สัมภาษณ์วันที่เวลา

สถานที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลประกอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลต่อผู้สัมภาษณ์และต่อการสำรวจ

.....
.....

คุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล (เช่น ลักษณะผิดปกติ ที่อยู่อาศัย องค์ประกอบอื่นๆ ในชีวิตของผู้ให้ข้อมูล ฯลฯ)

.....
.....

องค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสัมภาษณ์ (เช่น การขัดจังหวะการสัมภาษณ์ ความยุ่งยากเกี่ยวกับภาษา ผู้ให้ข้อมูล ไม่ชอบคำถามบางข้อ ฯลฯ)

.....
.....

ปฏิกิริยาและความรู้สึกของนักวิจัยต่อผู้ให้สัมภาษณ์ และต่อการสัมภาษณ์

.....
.....

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

1. แนะนำชื่อผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
2. ชี้แจงเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
3. อธิบายผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา และขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการวิจัยสำเร็จ
4. ขออนุญาต และอธิบายเหตุผล การบันทึกเทปเสียงและการจดบันทึกข้อมูลการให้สัมภาษณ์
5. ให้คำรับรองและความมั่นใจเกี่ยวกับการรักษาความลับ และถ้าจะเปิดเผยข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบของนามสมมติในรายงานวิจัย เพื่อมิให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความวิตกกังวล และเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อจะได้เปิดเผยข้อมูลบางอย่างแก่นักวิจัย

ขั้นการสัมภาษณ์

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

ด้านความรู้

ข้อ 1 ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

- การปกครองตนเอง
 - ถ้ามี มีมากหรือน้อยแค่ไหน
 - มีความรู้อะไรบ้าง
 - มีความรู้มาตั้งแต่เมื่อไร
 - ไปได้ความรู้มาจากที่ไหน
 - ความรู้ที่มีมากหรือน้อยทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
 - ใครเป็นผู้แนะนำความรู้ให้
 - ผู้แนะนำใช้วิธีการอย่างไรบ้าง
 - ถ้าไม่มี ทำไมจึงไม่มี
 - จะช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้เรื่องนี้ได้อย่างไรบ้าง
 - ใครน่าจะมาช่วยให้ความรู้เรื่องนี้
 - ควรจะมาให้ความรู้เมื่อไร
 - ควรนำความรู้ไปให้ที่ไหนบ้าง
 - ควรให้ความรู้หลัก ๆ อะไรบ้าง ที่จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนเข้าใจเรื่องนี้
- หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อนาคต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อนาคต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อนาคต. (ตามขั้นตอนและเลือกอย่างมีวิจรรย์ญาณ)

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อนาคต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อนาคต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อนาคต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร
อย่างไรครบถ้วนรอบคอบ (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อนาคต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อนาคต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อนาคต.

(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

คำยืนยันของผู้ให้สัมภาษณ์ () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

ด้านทัศนคติ

ข้อ 2 ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้สึกที่เรื่องต่อไปนี้มี
ต่อเขาหรือไม่?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- การปกครองตนเอง

- ถ้ามีความรู้สึกที่สำคัญต่อเขา มีมากหรือน้อยแค่ไหน
- ความรู้สึกที่มีนั้น ให้ยกตัวอย่างว่ามีอะไรบ้าง
- มีความรู้สึกเช่นนั้นมาตั้งแต่เมื่อไร
- ไปได้ความรู้สึกนั้น มาจากที่ไหน
- ทำไมจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น
- ที่ผ่านมาใครบ้าง เป็นผู้กระตุ้นความรู้สึกของพวกเขา
- ที่ผ่านมาผู้กระตุ้นใช้วิธีการอย่างไร
- ถ้ามีความรู้สึกที่ไม่สำคัญต่อเขา ทำไมจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น
- จะช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้สึกที่เรื่องนี้มีความสำคัญต่อเขาได้อย่างไรบ้าง
- ใครน่าจะมาช่วยกระตุ้นความรู้สึกเรื่องนี้
- ควรจะมากระตุ้นความรู้สึกให้เมื่อไร

- ควรไปช่วยกระตุ้นความรู้สึกให้ที่ไหนได้บ้าง
- ควรแนะนำประเด็นหลัก ๆ อะไรบ้าง ที่จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน มีความรู้สึกว่าคุณรู้เรื่องนี้ มีความสำคัญต่อเขา
- หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. (ตามขั้นตอนและเลือกอย่างมีวิจารณญาณ)

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร อย่างไรควรรอบคอบ
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ให้สัมภาษณ์ () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

ด้านมโนธรรมสำนึก

ข้อ 3 ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน รั้วถูก รั้วผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องต่อไปนี หรือไม่ ?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- การปกครองตนเอง
 - ถ้ามีลักษณะเช่นนี้ มีมากหรือน้อยแค่ไหน
 - ให้ยกตัวอย่างว่ามีอะไรบ้าง
 - ชาวบ้านมีมาตั้งแต่เมื่อไร
 - ชาวบ้านไปได้วิธีการนั้นมาจากที่ไหน
 - ที่มีมากหรือน้อย ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
 - ที่ผ่านมามีใครเป็นผู้แนะนำ
 - แนะนำด้วยวิธีการอย่างไรบ้าง
 - ถ้าไม่มี ทำไมจึงไม่มี
 - จะช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ ได้อย่างไรบ้าง
 - ใคร น่าจะมาช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงมีลักษณะเช่นนี้ได้
 - ควรจะมาช่วยเมื่อไร
 - ควรจะไปช่วยชาวไทยกะเหรี่ยงที่ไหนได้บ้าง
 - ควรจะแนะนำประเด็นหลักๆ อะไรบ้าง ที่จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ ในเรื่องนี้ได้
- หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต. (ตามขั้นตอนและเลือกอย่างมีวิจารณญาณ)

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร
อย่างไรควรรอบคอบ (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

.....
.....
.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

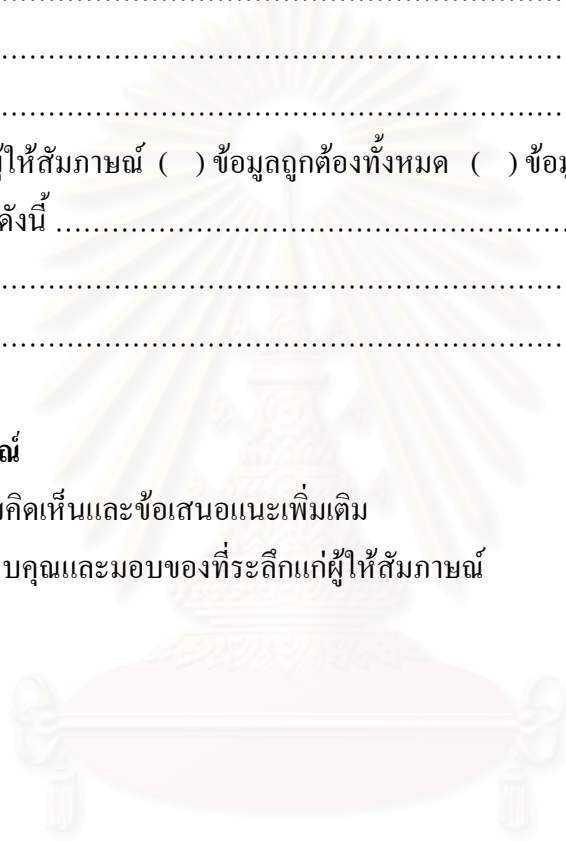
.....
.....
.....

คำยืนยันของผู้ให้สัมภาษณ์ () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....
.....

ขั้นปิดการสัมภาษณ์

1. สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2. แสดงความขอบคุณและมอบของที่ระลึกแก่ผู้ให้สัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

วัตถุประสงค์ :

เพื่อบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับ

- (1) สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย
- (2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพิจารณากำหนดผลที่ปรารถนาให้เกิด
- (3) ความคาดหวังเกี่ยวกับทรัพยากรและความสนับสนุนให้กับโปรแกรม
- (4) การถามหาอาสาสมัครเพื่อช่วยในการรวบรวมข้อมูล

นิยามศัพท์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ รสนิยม สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ สำคัญหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

มโนธรรมสำนึก หมายถึง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลชื่อ/นามสกุล.....เพศ..... อายุ.....
 ระดับการศึกษา อาชีพ

ตำแหน่งการทำงาน รายได้ต่อเดือน..... บาท
 เชื้อชาติ/สัญชาติ ศาสนา

สัมภาษณ์วันที่ เวลา

สถานที่

ข้อมูลประกอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลต่อผู้วิจัยและต่อการสำรวจ

.....

.....

คุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล (เช่น ลักษณะผิดปกติ ที่อยู่อาศัย องค์ประกอบอื่นๆ
ในชีวิตของผู้ให้ข้อมูล)

.....

.....

องค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสัมภาษณ์ (เช่น การขัดจังหวะการสัมภาษณ์
ความยุ่งยากเกี่ยวกับภาษา ผู้ให้ข้อมูลไม่ชอบประเด็นคำถามบางประเด็น ฯลฯ)

.....

.....

ปฏิกิริยาและความรู้สึกของนักวิจัยต่อผู้ให้ข้อมูล และต่อการสัมภาษณ์

.....

.....

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

1. แนะนำชื่อผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
2. ชี้แจงเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
3. อธิบายผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา และขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการวิจัยสำเร็จ
4. ขออนุญาตและอธิบายเหตุการณ์บันทึกเทปเสียงและการจดบันทึกข้อมูลการให้สัมภาษณ์
5. ให้คำรับรองและความมั่นใจเกี่ยวกับการรักษาความลับ และถ้าจะเปิดเผยข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบของนามสมมติในรายงานวิจัย เพื่อมิให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความวิตกกังวล และเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อจะได้เปิดเผยข้อมูลบางอย่างแก่นักวิจัย

ขั้นการสัมภาษณ์ : บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน
ประเด็นการสัมภาษณ์ .

ตอนที่ 1 สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย

ด้านความรู้

ข้อ 1 ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนรู้เรื่องต่อไปนี้ หรือไม่ ?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- การปกครองตนเอง
 - ถ้ารู้ รู้มากหรือน้อยแค่ไหน
 - มีความรู้อะไรบ้าง
 - มีความรู้มาตั้งแต่เมื่อไร
 - ไปได้ความรู้มาจากที่ไหน
 - ความรู้ที่มีมากหรือน้อยทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
 - ใครเป็นผู้แนะนำความรู้ให้
 - ผู้แนะนำใช้วิธีการอย่างไรบ้าง
 - ถ้าไม่รู้ ทำไมจึงไม่รู้
 - จะช่วยให้มีความรู้เรื่องนี้ได้อย่างไรบ้าง
 - ใครน่าจะมาให้ความรู้เรื่องนี้
 - ควรจะให้ความรู้เมื่อไร
 - ควรนำความรู้ไปให้ที่ไหนได้บ้าง
 - ควรให้ความรู้หลักๆ อะไรบ้าง ที่จะทำให้เข้าใจเรื่องนี้ได้ดีขึ้น
- หน้าที่ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร
อย่างไรครบรอบคอบ (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

ด้านทัศนคติ

ข้อ 2 ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้สึกที่เรื่องต่อไปนี้มีมีความสำคัญต่อเขา หรือไม่ ?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- การปกครองตนเอง
 - ถ้ารู้สึกที่สำคัญ สำคัญมากหรือน้อยแค่ไหน
 - ความรู้สึกที่มีนั้น ให้ยกตัวอย่างว่ามี อะไรบ้าง
 - มีความรู้สึกเช่นนั้นมาตั้งแต่เมื่อไร
 - ไปได้ความรู้สึกนั้นมาจากที่ไหน
 - ทำไมจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น
 - ที่ผ่านมามีใครบ้างเป็นผู้กระตุ้นความรู้สึกของพวกเขา
 - ที่ผ่านมาผู้กระตุ้นใช้วิธีการอย่างไร
 - ถ้ารู้สึกที่ไม่สำคัญ ทำไมจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น
 - จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีความรู้สึกที่เรื่องนี้สำคัญต่อเขาได้อย่างไร
 - ใครน่าจะมาช่วยกระตุ้นความรู้สึกเรื่องนี้
 - ควรจะทำกระตุ้นเมื่อไร
 - ควรไปช่วยกระตุ้นความรู้สึกที่ไหนได้บ้าง

- ควรแนะนำประเด็นหลักๆ อะไรบ้างที่จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน
รู้สึกว่เรื่องนี้มีความสำคัญต่อเขา
- หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร
อย่างไรครบถ้วนรอบคอบ (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

ด้านมโนธรรมสำนึก

ข้อ 3 ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชน รัฐถูก รัฐผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ ?

เนื้อหาเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- การปกครองตนเอง
 - ถ้ามีลักษณะเช่นนี้ มีมากหรือน้อยแค่ไหน
 - ให้อีกตัวอย่างว่ามีอะไรบ้าง
 - ชาวบ้านมีมาตั้งแต่เมื่อไร
 - ชาวบ้านไปได้วิธีการนั้นมาจากที่ไหน
 - ที่มีมากหรือน้อย ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
 - ที่ผ่านมามีใครเป็นผู้แนะนำ
 - แนะนำด้วยวิธีการอย่างไรบ้าง
 - ถ้าไม่มี ทำไมจึงไม่มี
 - จะช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ได้อย่างไรบ้าง
 - ใครน่าจะมาช่วยให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ได้
 - ควรจะมาช่วยเมื่อไร
 - ควรจะไปช่วยชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนที่ไหนได้บ้าง
 - ควรจะแนะนำประเด็นหลักๆ อะไรบ้างที่จะทำให้ชาวไทยกะเหรี่ยงในชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ได้
- หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร
อย่างไรควรรอบคอบ (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

เนื้อหาเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- ลักษณะการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)
- ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. (โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

- การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
(โดยถามคำถามเช่นเดียวกับที่ผ่านมา)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

**ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม(หลักสูตร) การศึกษานอกระบบโรงเรียน และพิจารณากำหนด
ผลที่ปรารถนาให้เกิด**

- 4 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น
จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (หน้าที่ในการไปใช้
สิทธิเลือกตั้ง อบต. วิธีการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.)
(ผลลัพธ์ของโปรแกรม) (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชนต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

- 5 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. วิธีการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) **(ผลลัพธ์ของโปรแกรม)** (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชนต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

- 6 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. วิธีการเลือกตั้ง อบต. และการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.) **(ผลลัพธ์ของโปรแกรม)** (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชนต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

7 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น **(ผลที่ตามมาของโปรแกรม)** และท่านปรารถนาจะให้มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด จึงจะเป็นที่พึงพอใจ (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชน ต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

8 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นรู้ขั้นตอนการเลือกตั้งหรือ **ทำบัตรเสียลดลงและใช้สิทธิอย่างมีวิจารณญาณ (ผลที่ตามมาของโปรแกรม)** และท่านปรารถนาให้ผู้ไปใช้สิทธิรู้ขั้นตอนการเลือกตั้งหรือทำบัตรเสียลดลง และควรจะต้องอย่างไรครบถ้วนรอบคอบ มากน้อยเพียงใด จึงจะเป็นที่พึงพอใจ (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชนต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

9 ท่านมีความเห็นด้วยหรือไม่ และมากหรือน้อยแค่ไหน หากโปรแกรมที่จะจัดขึ้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อลดระดับปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งด้านการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (ผลที่ตามมาของโปรแกรม) และท่านปรารถนาให้ปัญหา การทุจริตการเลือกตั้งด้านการซื้อเสียงขายเสียงในชุมชนของท่านลดลงอยู่ในระดับใด จึงจะเป็นที่พึงพอใจ (ความคิดเห็นย้อนกลับของผู้นำชุมชนต่อวัตถุประสงค์ข้อนี้)

.....
.....
.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....
.....
.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....
.....

10 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้ให้ข้อมูลข้างต้นนี้แล้วอย่างไรบ้าง เพื่อปรับปรุง โปรแกรม กสน. ที่กำลังจะจัดให้มีขึ้นในหมู่บ้านของท่านในครั้งนี้

.....
.....
.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....
.....
.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....
.....

ตอนที่ 3 ความคาดหวังเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและความสนับสนุน

11 ท่านคิดว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ท่านได้เข้าร่วมโดยการให้ข้อมูลอยู่นี้
จะมีแหล่งทรัพยากร และ/หรือ ความสนับสนุน จากทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน อย่างไรบ้าง
ในหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

นอกหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แสวงหาอาสาสมัครตามคำแนะนำของผู้นำชุมชน

- 12 ท่านคิดว่าภายในหมู่บ้านจะมีใครเหมาะสมที่จะมาเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยรวบรวมข้อมูลบางส่วนสำหรับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของเปาโล แฟร์ และแพทริก จี บอยเออส์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง” บ้าง

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

- 13 ผู้ที่ท่านเสนอนี้ มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นอาสาสมัครอย่างไรบ้าง (อาทิเช่น เป็นผู้ที่มีความสนิทสนมรู้จักและคุ้นเคยกับชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีเวลาว่างที่เหมาะสมซึ่งสามารถทำงานให้กับโปรแกรมได้ มีความรู้ขั้นอ่านออกเขียนได้หรือสูงกว่า มีความสามารถทางการวาดภาพพอสมควร ฯลฯ)

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

.....

ขั้นปิดการสัมภาษณ์

1. สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2. แสดงความขอบคุณและมอบของที่ระลึกแก่ผู้ให้ข้อมูล

แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งชาวไทยกะเหรี่ยง ณ หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอกลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบทดสอบ และตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพราะคำตอบของท่านจะมีความสำคัญต่อการวิจัย และผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อท่านและสังคมส่วนรวม

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

นายไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบระดับความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก เรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

คำชี้แจง

ขอให้พิจารณาข้อความและคำถามต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย **X** ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน และความคิดเห็นของท่านมากที่สุด หรือเขียนข้อความคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้ (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบทดสอบ

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

18-19 ปี 20-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

ไม่เคยเข้าเรียน ไม่จบ ป.4
 จบ ป.4 จบ ป.6 หรือ ป.7
 จบ มัธยมศึกษาตอนต้น
 จบ มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จบ ปวช.
 จบ ปวส.หรืออนุปริญญา
 จบปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ

- () เกษตรกร () หาของป่า
 () รับจ้าง () กำลังศึกษา
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. สถานภาพทางครอบครัว

- () โสด () แต่งงานอยู่ด้วยกัน
 () แต่งงานแยกกันอยู่ () หย่าร้าง
 () คู่สมรสเสียชีวิต

6. ศาสนา

- () พุทธ () คริสต์
 () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. รายได้ของท่าน คิดรวมทั้งหมดประมาณเดือนละเท่าไร

- () ต่ำกว่า 1,500 บาท () 1,500 – 3,000 บาท
 () 3,001 – 4,500 บาท () 4,501 – 6,000 บาท
 () 6,001 บาท ขึ้นไป

8. สถานภาพทางสังคมในหมู่บ้าน

- () ผู้นำกลุ่มภายในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 กรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำกลุ่มต่างๆ
 (โปรดระบุ)
 () ชาวบ้าน

ส่วนที่ 2 ความรู้ : การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
(ตัวอย่าง)	<p>ชาวไทยกะเหรี่ยง มักจะเรียกตนเองว่าอะไร</p> <p>ก. ม้ง</p> <p>ข. ภูไท</p> <p>☒ ค. ปะเกอญอ</p> <p>ง. ซาไก</p>
<p>ตอนที่ 1 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.</p>	
<p>เรื่องการปกครองตนเอง</p>	
1	<p>เราควรปกครองตนเอง เพราะเหตุผลในข้อใดมากที่สุด</p> <p>ก. เป็นนโยบายของทางราชการ</p> <p>ข. จะได้เกิดการจ้างงานในชุมชน</p> <p>ค. คนในชุมชนจะได้มีความรู้เพิ่มขึ้น</p> <p>ง. คนในชุมชนรู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด</p>
2	<p>การกระทำที่ถือว่าเป็นการปกครองตนเองมากที่สุด คือข้อใด</p> <p>ก. จัดตั้งเวรยามไว้ดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน</p> <p>ข. พยายามรักษาป่าไม้ของหมู่บ้านไว้ให้ได้มากที่สุด</p> <p>ค. รวมกลุ่มกันพัฒนาชุดลอกคูลองตามนโยบายของอำเภอ</p> <p>ง. ตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาด้วยความเห็นของคนในหมู่บ้าน</p>

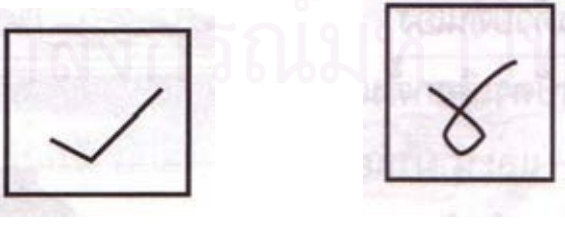
ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
3	<p>การปกครองตนเอง ทำให้เกิดผลดีต่างๆ ตามมา ยกเว้นข้อใด</p> <p>ก. เป็นเวทีฝึกประชาธิปไตยของชาวบ้าน</p> <p>ข. เป็นการพัฒนาชาวบ้านให้สามารถรับใช้ท้องถิ่นได้</p> <p>ค. พัฒนาหมู่บ้านตามนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล</p> <p>ง. ทำให้การนำนโยบายของทางอำเภอมาใช้ในหมู่บ้านสะดวกขึ้น</p>
เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.	
4	<p>เราควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. เพื่อเหตุผลที่เหมาะสมที่สุด ในข้อใด</p> <p>ก. โอกาสหน้าเราอาจจะเป็นผู้สมัครบ้าง</p> <p>ข. ไม่ให้ผู้อื่นมาว่าเราเป็นคนนอนหลับทับสิทธิ์</p> <p>ค. สนับสนุนผู้สมัครที่เป็นญาติพี่น้องหรือคนที่สนิทสนมกัน</p> <p>ง. เลือกตัวแทนไปปกป้องผลประโยชน์และดูแลทุกข์สุขของชาวบ้าน</p>
5	<p>กฎหมายที่กำหนดว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ คือข้อใด</p> <p>ก. ประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>ข. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p>ค. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540</p> <p>ง. พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545</p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
6	<p>ผู้ทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ถูกต้อง คือบุคคลในข้อใด</p> <p>ก. ค.ช. น้อยอายุ 15 ปี ไปขอลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง</p> <p>ข. นายขาวเลือกผู้สมัครคนหนึ่งเพราะหวังว่าเขาจะแนะนำงานให้</p> <p>ค. นางนิคไปใช้สิทธิทุกครั้ง แม้บางครั้งกากบาทในช่องไม่ลงคะแนน</p> <p>ง. นายแดงไปใช้สิทธิ แต่ไม่ทำเครื่องหมายใดๆ เพราะไม่ชอบผู้สมัคร</p>
เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	
7	<p>ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านของตำบลนั้น <u>ไม่น้อยกว่า</u>ระยะเวลาเท่าใด</p> <p>ก. 1 เดือน</p> <p>ข. 3 เดือน</p> <p>ค. 6 เดือน</p> <p>ง. 1 ปี</p>
8	<p>ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. คือบุคคลในข้อใด</p> <p>ก. พระภิกษุเงิน อายุ 30 ปี</p> <p>ข. นายดำ อายุ 15 ปี นักเรียน กศน.</p> <p>ค. นายเขียว อายุ 20 ปี พิกการเป็นโปลิโอ</p> <p>ง. นางฟ้า อายุ 25 ปี ย้ายทะเบียนบ้านจากจังหวัดอื่น 1 เดือน ก่อนเลือกตั้ง</p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
9	<p>หลักฐานที่ใช้แสดงตัวเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง<u>ไม่ได้</u> คือข้อใด</p> <p>ก. สำเนาทะเบียนบ้าน</p> <p>ข. บัตรประจำตัวประชาชน</p> <p>ค. บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุแล้ว</p> <p>ง. ใบอนุญาตขับขี่รถที่ออกโดยกรมการขนส่งทางบก</p>
ตอนที่ 2 วิธีการเลือกตั้ง อบต.	
เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	
10	<p>(1) รับบัตรเลือกตั้ง</p> <p>(2) เดินเข้าคูหากากบาทเลือกในบัตร</p> <p>(3) ตรวจสอบลำดับที่ของตนในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p> <p>(4) พิมพ์ลายนิ้วมือหัวแม่มือขวาบนต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง</p> <p>(5) ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง</p> <p>(6) นำบัตรที่กากบาทแล้วไปหย่อนลงในหีบบัตรด้วยตนเอง</p> <p>จากข้อมูลข้างต้น ขั้นตอนที่ต้องต้องการเลือกตั้งคือข้อใด</p> <p>ก. (5) (6) (1) (2) (4) (3)</p> <p>ข. (3) (5) (4) (1) (2) (6)</p> <p>ค. (5) (1) (2) (4) (6) (3)</p> <p>ง. (3) (2) (4) (5) (1) (6)</p>

ข้อที่	ข้อคำถามทดสอบความรู้
11	<p>บุคคลที่ปฏิบัติได้ถูกต้อง คือข้อใด</p> <p>ก. นำหมายเลขผู้สมัครไม่ได้ จึงถามเพื่อนในหน่วยเลือกตั้ง</p> <p>ข. โสມปรึภษาเพื่อนที่หน้าหน่วยเลือกตั้งว่าจะเลือกผู้สมัครคนใด</p> <p>ค. อ้อไปลงคะแนนได้ตั้งแต่เวลา 8.00 น. ถึง 16.00 น.ของวันเลือกตั้ง</p> <p>ง. โหנם่งไม่ยอมยื่นบัตรที่กาแล้วให้เจ้าหน้าที่ แต่นำไปหย่อนลงในหีบบัตรเอง</p>
12	<p>บุคคลที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง คือข้อใด</p> <p>ก. กี้กตรวจดูรายชื่อที่หน้าหน่วยเลือกตั้งเป็นอันดับแรกเมื่อมาถึง</p> <p>ข. ฟ้าทำเครื่องหมายกากบาทในบัตรเลือกตั้งทันทีบนโต๊ะเจ้าหน้าที่</p> <p>ค. แด้วส่งบัตรประจำตัวประชาชน ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>ง. ปลาพับบัตรเลือกตั้งตามเดิม หลังทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งแล้ว จึงนำไปหย่อนลงในหีบด้วยตนเอง</p>

ข้อที่	ข้อคำถามทดสอบความรู้
เรื่องการกัณฑ์เลือกตั้ง อบต.	
13	<p>เครื่องหมายที่เป็นบัตรดีทั้งคู่ คือข้อใด</p> <p>ก. </p> <p>ข. </p> <p>ค. </p> <p>ง. </p>

ข้อที่	ข้อคำถามทดสอบความรู้
14	<p>เครื่องหมายที่เป็นบัตรเสียทั้งคู่ คือข้อใด</p> <p>ก. </p> <p>ข. </p> <p>ค. </p> <p>ง. </p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
15	<p>การกาบัตรเลือกตั้ง ที่ถูกต้องคือข้อใด</p> <p>ก. ต้องกาบัตรเลือกตั้งในคูหาที่จัดไว้ให้เท่านั้น</p> <p>ข. จะทำเครื่องหมายถูกหรือกากบาทในช่องสำหรับลงคะแนนก็ได้</p> <p>ค. หากไม่ต้องการเลือกผู้สมัครคนใดเลย ก็ไม่ต้องทำเครื่องหมายใดๆ</p> <p>ง. หากมีสิทธิเลือก อบต. ได้ 2 คน เราชอบผู้สมัครคนเดียว จึงกาเบอร์นั้น และอีกเสียงที่เหลือกาในช่องไม่ลงคะแนน</p>
เรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร	
16	<p>เราควรเลือกผู้สมัคร โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด</p> <p>ก. เป็นคนดี</p> <p>ข. เป็นคนรวย</p> <p>ค. เป็นคนมีความรู้</p> <p>ง. เป็นคนที่เสียสละ</p>
17	<p>เราควรเลือกผู้สมัคร โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด</p> <p>ก. อดีตครูที่เป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน</p> <p>ข. คนที่เราคิดว่าเป็นคนดี แม้คนอื่นบอกว่าเขาไม่ดี</p> <p>ค. คนเคยเป็น อบต. มาแล้ว และมีผลงานการพัฒนา</p> <p>ง. ญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งรับรองผู้สมัครว่าดี และให้ช่วยเลือก</p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
18	<p>เราควรตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใด</p> <p>ก. นายม้า เพราะเป็นพี่ชาย</p> <p>ข. นายกวาง เพราะเคยให้ยืมเงิน</p> <p>ค. นายมด เพราะเคยทำงานเพื่อส่วนรวม</p> <p>ง. นายสิงห์ เพราะทุกคนในหมู่บ้านเกรงใจ</p>
ตอนที่ 3 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	
เรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	
19	<p>การกระทำของผู้สมัครที่<u>ไม่ได้</u>ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง คือข้อใด</p> <p>ก. อาสาพาโด่งจิ้งรถไปที่หน่วยเลือกตั้ง</p> <p>ข. ขายปួយให้กับหน่วยถูกกว่าราคาปกติ</p> <p>ค. จัดเลี้ยงให้กับชาวบ้าน 3 เดือนก่อนวันเลือกตั้ง</p> <p>ง. บอกว่าหากชนะเลือกตั้ง จะสร้างศาลาให้กับหมู่บ้าน</p>
20	<p>บุคคลที่<u>ไม่ได้</u>ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง คือข้อใด</p> <p>ก. คาวเป็นหัวคะแนนให้กับพี่ชายที่ลงสมัคร อบต.</p> <p>ข. มุกนำบัตรเลือกตั้งกลับไปบ้าน แต่นำมาคืนทันเวลาปิดหีบ</p> <p>ค. เต็กมีบัตรประชาชนของคนอื่นอยู่ 3 ใบ หลังวันเลือกตั้ง 1 วัน</p> <p>ง. พรไม่รับเงินจากผู้สมัครคนหนึ่ง แต่ไปขอรับกับญาติของเขา</p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
21	<p>บุคคลที่ไม่ได้ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง คือข้อใด</p> <p>ก. แอนนีกป้ายหาเสียงของผู้สมัครที่เสาไฟฟ้าหน้าบ้าน</p> <p>ข. ชัยสัตยญาว่าจะให้ชาวบ้านกู้เงิน หากได้รับเลือกเป็น อบต.</p> <p>ค. ผู้สมัครขายสุราให้ชาวบ้านเวลา 15.00 น. ก่อนวันเลือกตั้ง 1 วัน</p> <p>ง. แซ่มพยายามหาเสียงให้กับผู้สมัครคนหนึ่ง ที่หน้าหน่วยเลือกตั้ง</p>
เรื่องผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	
22	<p>ความเข้าใจเกี่ยวกับการซื้อเสียงขายเสียงการเลือกตั้ง ที่ถูกต้องที่สุด คือข้อใด</p> <p>ก. ทำให้อำเภอไม่พัฒนา</p> <p>ข. ทำให้ได้คนไม่ดีมาเป็น อบต.</p> <p>ค. ผลเสียหายตกอยู่กับหมู่บ้านเท่านั้น</p> <p>ง. การซื้อเสียง-ขายเสียงเลือกตั้งเป็นเรื่องปกติธรรมดา</p>
23	<p>ผลเสียหายที่ร้ายแรงที่สุด หากมีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือข้อใด</p> <p>ก. หมู่บ้านพัฒนาช้ากว่าที่ควรจะเป็น</p> <p>ข. ผู้แจกเงินถูกตำรวจจับกุมดำเนินคดี</p> <p>ค. มีบัตรเสียจำนวนมากในการเลือกตั้ง</p> <p>ง. ผู้รับแจกเงินถูกตำรวจจับกุมดำเนินคดี</p>

ข้อที่	ข้อความทดสอบความรู้
24	<p>ผลเสียหายของการโงกการเลือกตั้ง <u>ยกเว้น</u> ข้อใด</p> <p>ก. ทำให้ตำบลไม่พัฒนา</p> <p>ข. ได้คนไม่ดีมาเป็น อบต.</p> <p>ค. ทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนา</p> <p>ง. ผู้ชนะได้คะแนนทิ้งห่างคู่แข่ง</p>
เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	
25	<p>บุคคลที่ไม่ได้ช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. คือข้อใด</p> <p>ก. จิมพยายามชักชวนเพื่อนๆ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>ข. สั่งขังข้อซื้อเสียงอร เธอจึงรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ</p> <p>ค. ปุ๋ยสรุปว่าตำรวจมีหน้าที่ป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.</p> <p>ง. เปิดคิดว่าแม้จะช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ไม่ได้ แต่ก็จะไม่ขายเสียง</p>
26	<p>ส้มเห็นเพื่อนบ้านได้รับแจกข้าวสารจากผู้สมัครคนหนึ่ง เธอควรจะทำอย่างไร</p> <p>ก. บอกผู้สมัครคนอื่น</p> <p>ข. แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ</p> <p>ค. ขอแบ่งข้าวสารจากเพื่อนบ้าน</p> <p>ง. ขอรับแจกจากผู้สมัครคนนั้นบ้าง</p>

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบความรู้
27	ท่านจะช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง ได้ด้วยวิธีใด ก. เป็นผู้สมัครเอง ข. ไปเลือกตั้งและชักชวนเพื่อนๆ ไปเลือกตั้ง ค. ทำเครื่องหมายกากบาทในช่องไม่ลงคะแนน ง. รับแจกของหรือเงิน แต่ไม่เลือกผู้สมัครคนนั้น

ส่วนที่ 3 ทักษะคิด : ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูก อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ มีความสำคัญกับตนเองหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	ระดับความเห็นด้วย				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
(ตัวอย่าง)	ปะเกอญอ เป็นชาวไทยภูเขาที่มีน้ำใจโอบอ้อมอารี และเป็นมิตรกับทุกคน	X				
ตอนที่ 1 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.						
เรื่องการปกครองตนเอง						
28	สมาชิก อบต. ทำงานพัฒนาด้วยความมุ่งมั่นตามความต้องการของชาวบ้านไม่มากนัก เพราะต้องทำตามนโยบายของอำเภอ					
29	ชาวบ้านรู้ปัญหาของหมู่บ้านดีกว่าพัฒนากรประจำตำบล					

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
30	การทำงานพัฒนาที่อำเภอสังขละบุรีทำให้ชาวบ้านตัดสินใจกันเอง เพราะมักจบลงด้วยความแตกแยกในหมู่บ้าน					
เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.						
31	คะแนนเสียงของเราเพียงเสียงเดียวไม่สามารถตัดสินใจผลการเลือกตั้งได้					
32	แม้เราจะไม่ชอบผู้สมัครคนใดเลย ก็ต้องไปเลือกตั้ง					
33	มีฐานะจำเป็นจริงๆ เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุหรือญาติเสียชีวิต ก็ต้องพยายามไปเลือกตั้ง					
เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.						
34	คนพิการที่เดินไม่ได้ ก็ต้องให้ผู้อื่นพาไปเลือกตั้ง แม้จะมีน้อยเมื่อเทียบกับผู้มีสิทธิทั้งหมด แต่ก็สามารถเปลี่ยนผลการเลือกตั้งได้					
35	คนอ่านหนังสือออกเท่านั้นที่ควรมีสิทธิเลือกตั้ง					

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
36	ไม่ควรให้พระภิกษุและสามเณร มีสิทธิเลือกตั้ง แม้จะเป็นประชาชนเหมือนเรา					
ตอนที่ 2 วิธีการเลือกตั้ง อบต.						
เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.						
37	คนอ่านหนังสือไม่ออก หรือคนแก่ แม้กลัวจะ ไปทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง แล้วโดนตำรวจจับ แต่ก็ต้องไปเลือกตั้ง					
38	ไม่ต้องไปตรวจดูรายชื่อคนมีสิทธิ ก่อนก็ได้ เพราะถ้าไม่มีชื่อ ก็ไม่ต้องไปเลือกตั้ง ไม่เห็นจะ เป็นอะไร					
39	หลังหย่อนบัตรเลือกตั้งลงหีบแล้ว ต้องไปชักจูง คนอื่นให้กาเบอร์เดียวกับเรา คนที่เรารอบจะได้ ชนะ					
เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.						
40	ควรให้ทำเครื่องหมายอะไรก็ได้ในบัตรเลือกตั้ง เพียงให้รู้ว่าต้องการเลือกใคร ก็สามารถนำมา นับเป็นคะแนนได้					

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
41	แม้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะมีจำนวนมาก แต่บัตรเสียก็ควรมีน้อยที่สุด เราจึงควร กาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นบัตรดี					
42	บัตรเลือกตั้งของเราจะเป็นบัตรดี หรือบัตรเสียก็ ไม่สำคัญ เพราะได้มาใช้สิทธิตามกฎหมายแล้ว ก็พอ					
เรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร						
43	ควรสนใจทำมาหากินดีกว่าไปฟังนโยบาย หาเสียง เพราะถึงอย่างไรก็ต้องเลือกญาติ ที่ลงสมัคร					
44	พ่อแม่บอกให้กาเบอร์ผู้สมัครคนหนึ่ง เราไม่ ต้องทำตามก็ได้ กาเบอร์คนที่คิดว่าเหมาะสม ที่สุดดีกว่า					
45	เราตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยดูจากคุณสมบัติ ใครก็ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเรา					
ตอนที่ 3 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.						
เรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.						
46	จะรับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัครคนที่ชอบก็ได้ เพราะจะเลือกเขาอยู่แล้ว					

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
47	ผู้สมัครสัญญาว่าจะยกหนี้ให้หากชนะการเลือกตั้ง เราควรรับไว้ เพราะถึงจะลงคะแนนให้หรือไม่ ผู้สมัครรายนี้ก็น่าจะชนะ					
48	ควรเลือกผู้สมัครที่ไม่แจกเงินหรือสิ่งของ ดีกว่าคนที่แจก					
เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.						
49	คนดีก็ต้องซื้อเสียง จึงจะชนะการเลือกตั้ง					
50	การโกงการเลือกตั้งไม่ได้เป็นผลเสียหายนัก ถ้าหากบุคคลนั้นสามารถทำงานให้กับหมู่บ้านได้					
51	การซื้อเสียงเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการเลือกตั้ง					
เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.						
52	คนหาเช้ากินค่ำ ก็สามารถจับผิดคนโกงการเลือกตั้งได้ ถึงแม้จะเป็นการสร้างศัตรูก็ตาม					

ข้อที่	ข้อความคำถามทดสอบทัศนคติ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
53	ผู้สมัครไม่ควรแจกเงิน หรือสิ่งของให้กับพรรคพวกของตนเท่านั้น					
54	แม้รู้ว่าหัวหน้าคณะมนตรีประชาชนจากชาวบ้านไว้เพื่อบังคับลงคะแนนให้ผู้สมัครคนหนึ่ง ก็ไม่ควรไปยุ่งเพราะอาจเกิดอันตรายกับเราได้					

ส่วนที่ 4 มโนธรรมสำนึก : การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง
ในเรื่องการเลือกตั้ง อบต.

ตอนที่ 1 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ข้อที่ 55 เรื่องการปกครองตนเอง

สะพานไม้ข้ามลำธารชำรุด ทำให้เด็กๆ ที่ต้องใช้เส้นทางนี้เดินทางไปโรงเรียนและชาวบ้านที่ต้องใช้เส้นทางเอของป่าไปขายนอกหมู่บ้านต้องเดินอ้อมลำธารไปใช้อีกสะพานหนึ่งเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนจึงเดือดร้อน และลงความเห็นว่าจะซ่อมสะพาน โดยเร่งด่วน อบต. มีเงินงบประมาณให้กับแต่ละหมู่บ้าน 3,000 บาท แต่ปลัด อบต.

ตั้งใจจะนำไปซื้ออุปกรณ์ทำหอกกระจายข้าว เพราะเป็นนโยบายของนายอำเภอที่ต้องการให้ทุกหมู่บ้านมีหอกกระจายข้าวไว้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของอำเภอ หากท่านเป็นสมาชิกในหมู่บ้านนี้ ท่านจะอย่างไร

การตัดสินใจ

- () ทำตามที่ ปลัด อบต. เสนอเพราะเป็นนโยบายของนายอำเภอ
- () เจริญกับ ปลัด อบต. เพื่อนำเงิน 3,000 บาทมาซ่อมสะพาน

เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 63 เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

นายเดี่ยว เห็นเพื่อนบ้านได้รับเงินซื้อเสียงจากผู้สมัคร อบต.คนหนึ่ง แต่ตนและคนในบ้านที่มีสิทธิเลือกตั้งยังไม่ได้รับ จึงรีบไปทวงถามจากผู้สมัครคนนั้น และก็ได้รับแจกเงินเช่นเดียวกัน นางสาวน้อยเพื่อนบ้านอีกหลังหนึ่ง เห็นเหตุการณ์นี้เช่นเดียวกัน จึงได้รับนำเรื่องไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการแม้จะมีความกลัวอยู่ในใจว่าอาจจะเป็นการสร้างศัตรูและถูกทำร้ายได้

หากท่านอยู่ในเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ ท่านจะเลือกทำตามโครงการตัดสินใจ

() ทำตามนายเดี่ยว

() ทำตามนางสาวน้อย

เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณชาวไทยกะเหรี่ยงทุกท่านที่ร่วมมือให้ข้อมูล

อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนี้

เฉลยแบบทดสอบ

ส่วนที่ 2 ความรู้ (ก=5, ข=8, ค=7 และ ง=7)

ข้อ 1 ง.	ข้อ 8 ก.	ข้อ 15 ก.	ข้อ 22 ข.
ข้อ 2 ง.	ข้อ 9 ก.	ข้อ 16 ข.	ข้อ 23 ก.
ข้อ 3 ง.	ข้อ 10 ข.	ข้อ 17 ง.	ข้อ 24 ง.
ข้อ 4 ง.	ข้อ 11 ง.	ข้อ 18 ค.	ข้อ 25 ค.
ข้อ 5 ค.	ข้อ 12 ข.	ข้อ 19 ค.	ข้อ 26 ข.
ข้อ 6 ค.	ข้อ 13 ข.	ข้อ 20 ก.	ข้อ 27 ข.
ข้อ 7 ง.	ข้อ 14 ก.	ข้อ 21 ก.	

ส่วนที่ 3 ทักษะคิด (Positive=11 และ Negative=16)

(เห็นด้วยมากที่สุด/ เห็นด้วย/ เห็นด้วยปานกลาง/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วยมากที่สุด : ตามลำดับ)

ข้อ 28 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 42 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 29 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 43 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 30 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 44 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1
ข้อ 31 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 45 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1
ข้อ 32 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 46 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 33 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 47 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 34 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 48 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1
ข้อ 35 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 49 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 36 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 50 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 37 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1	ข้อ 51 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 38 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 52 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1
ข้อ 39 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 53 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 40 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5	ข้อ 54 Negative	คะแนน 1 2 3 4 5
ข้อ 41 Positive	คะแนน 5 4 3 2 1		

แผนการสอนและสื่อการสอน
โดยใช้บทเรียนแบบมโนธรรมสำนึก

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 1 เรื่องการปกครองตนเอง

ระยะเวลา 55 นาที

ความคิดรวบยอด

เราสามารถปกครองตนเองได้โดยผ่านกระบวนการของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการปกครองตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องการปกครองตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการปกครองตนเอง

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องการปกครองตนเอง จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายด้านทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. ปากกาเมจิก
4. ดินสอ
5. กระดาษปรีฟ
6. กระดาษ A4
7. เทปขาว

เนื้อหา

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้อำนาจเราปกครองตนเองได้ โดยผ่านกระบวนการของการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. และนายก อบต. ไปตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตามความต้องการของชาวบ้าน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นแทนเรา
2. การปกครองตนเอง โดยผ่านกระบวนการของ อบต. มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะเราย่อมรู้ปัญหาของตัวเองและชุมชนที่เราอาศัยอยู่ดีกว่าใครอื่นทั้งหมด ดังนั้น อบต. จึงสามารถแก้ไขปัญหาของเราได้ตรงประเด็น
3. เราทุกคนในฐานะสมาชิกของหมู่บ้านจะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติ ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นการปกครองตนเอง

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (5 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องการปกครองตนเอง

ภาคทัศนคติ และ ภาคมโนธรรมสำนึก (50 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพข้าราชการคนหนึ่งยื่นชี้นิ้วสั่งให้ชาวไทยกะเหรี่ยงตัดต้นไม้เพื่อมาสร้างคุ้มศาลาประจำหมู่บ้าน แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงไม่ยอมทำตาม เพราะเป็นสิ่งที่พวกเขาคิดว่าไม่ค่อยจะมีประโยชน์กับพวกเขา จึงมีหน้าตาที่บึ้งตึง และรูปภาพที่ชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านช่วยกันซ่อมสะพานข้ามลำธารคลองลานที่ชำรุดในหมู่บ้าน ซึ่งชาวไทยกะเหรี่ยงเต็มใจทำงานนี้ด้วยความสุข ทุกคนจึงมีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะเห็นว่าสะพานเป็นสิ่งที่มีประโยชน์กับชีวิตประจำวันของพวกเขาโดยตรง

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ชาวบ้านในภาพแรกมีอารมณ์เป็นอย่างไร
 - 2.4 ชาวบ้านในภาพที่สองมีอารมณ์เป็นอย่างไร

- 2.5 ทำไมชาวบ้านจึงพร้อมใจกันทำงานซ่อมสะพานที่ชำรุดในหมู่บ้านเหมือนในภาพนี้ แต่ชาวบ้านไม่ค่อยยินดีที่จะสร้างคุ่มศาลาประจำหมู่บ้านเหมือนในภาพนี้
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการใช้วิธีการพัฒนาหมู่บ้านเหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงตัดสินใจเลือกวิธีการพัฒนาหมู่บ้านแบบในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 เมื่อใช้วิธีการพัฒนาหมู่บ้านตามที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนี้ไป เราจะสามารถตัดสินใจทำกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่างๆ ด้วยตนเองได้หรือไม่
 - 2.10 ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถตัดสินใจพัฒนาหมู่บ้านตามความคิดเห็นของพวกเราเองได้
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
 4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่คิดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนในเรื่องการปกครองตนเอง
 5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาน A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องการปกครองตนเอง
 7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องการปกครองตนเอง

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 2 เรื่อง หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 40 นาที

ความคิดรวบยอด

ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. ปากกามาจิก
4. ดินสอ
5. กระดาษปรู๊ฟ
6. กระดาษ A4
7. เทปกาว

เนื้อหา

1. ประชาชนชาวไทยทุกคนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ได้เมื่อทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้ง อบต. ขึ้น
2. การทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะ

เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนชาวไทย และเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย

- เราทุกคนในฐานะประชาชนชาวไทยและสมาชิกของหมู่บ้านจะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ทุกๆ ครั้งที่ทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้ง อบต. แม้ว่าจะติดธุระสำคัญส่วนตัว ก็จะต้องหาเวลาว่างไปใช้สิทธิตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ให้ได้

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (5 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษานอกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

- ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพชายชาวไทยกะเหรี่ยง 3 คน ตั้งวงดื่มสุรากันในวันเลือกตั้ง อบต. และอีกคนหนึ่งก็นอนหลับอยู่ข้างๆ โดยไม่สนใจกับการไปทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. และรูปภาพชาวไทยกะเหรี่ยงที่ชักชวนกันเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ที่หน่วยเลือกตั้ง

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
- ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
- ชายชาวไทยกะเหรี่ยง 4 คนในภาพแรกกำลังทำอะไรอยู่
- ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพที่สองกำลังทำอะไรอยู่
- ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยง 3 คนในภาพแรกจึงตั้งวงดื่มสุราและอีกคนหนึ่งนอนหลับอยู่ แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพที่สองกำลังชักชวนกันไปทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ที่หน้าหน่วยเลือกตั้ง
- ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้ชาวบ้านทำกิจกรรมเหมือนกับในภาพใด ในวันเลือกตั้ง อบต.
- ทำไมจึงตัดสินใจเลือกปฏิบัติแบบในภาพที่เลือกนั้น
- เมื่อปฏิบัติตามภาพที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
- จากนี้ไป เราจะปฏิบัติหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่

7.10 ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถทำให้ชาวบ้านที่มีสิทธิทุกคนในหมู่บ้าน
ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. ครบทุกคน

3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.
7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 3 เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 45 นาที

ความคิดรวบยอด

ผู้ที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ไม่เป็นนักบวช ไม่เป็นคนวิกลจริต และจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในตำบลนั้น ไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง อบต.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. บัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จำนวน 10 บัตร
4. ปากกาเมจิก
5. ดินสอ
6. กระดาษปรีฟ
7. กระดาษ A4
8. เทปขาว

เนื้อหา

1. ผู้ที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ไม่เป็นนักบวช ไม่เป็นคนวิกลจริต และจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในตำบลนั้น ไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง
2. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับเราอย่างไร เพราะเป็นเกณฑ์ที่ทาง

ราชการกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายเพื่อใช้ตัดสินว่าผู้ใดบ้างเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หากตัวเรามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดนี้ เราก็สามารถไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง อบต. ได้

- เราทุกคนในฐานะพลเมืองของประเทศ และสมาชิกของหมู่บ้านจะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติโดยการพิจารณาว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (10 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. และนำบัตรรูปภาพเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. แจกให้กับผู้เรียนคนละ 1 บัตร และมอบหมายให้ผู้เรียนรายงานให้กับผู้เรียนคนอื่นทราบว่าคนในบัตรรูปภาพที่ตนเองได้รับมีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ และเพราะว่าเรามีคุณสมบัติ หรือขาดคุณสมบัติอย่างไรบ้าง

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

- ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือรูปภาพ พระภิกษุ เด็กถือขวดนมอายุ 2 ขวบ คนที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน และคนที่ย้ายทะเบียนบ้านมาอยู่ในตำบลคลองลานพัฒนาไม่ถึง 1 ปี และอีกรูปหนึ่งเป็นภาพคนพิการ คนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป คนที่มีบัตรประจำตัวประชาชน คนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในตำบลคลองลานพัฒนาเกิน 1 ปี

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

- ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - กลุ่มคนในภาพแรกมีลักษณะอย่างไรบ้าง
 - กลุ่มคนในภาพที่สองมีลักษณะอย่างไรบ้าง
 - ทำไมกลุ่มคนในภาพทั้งสองภาพจึงมีความแตกต่างกัน
 - ตามกฎหมาย กลุ่มคนในภาพใดเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - ทำไมคนกลุ่มนั้นจึงสมควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
 - หากปล่อยให้กลุ่มคนที่ไม่สมควรเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง อบต. จะเกิดผลอะไรบ้าง

2.9 ตัวท่าน จัดอยู่ในกลุ่มคนในภาพแรก หรือภาพที่สอง

2.10 เมื่อมีการเลือกตั้ง อบต. ท่านจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และท่าน จะทำอย่างไรต่อไป

3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 4 เรื่อง ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 65 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการเลือกตั้ง อบต. เราจะต้องทำตามลำดับขั้นตอนการเลือกตั้งทั้ง 6 ขั้นตอน
อย่างเคร่งครัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. บัตรรูปภาพเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 10 บัตร
4. ปากกามจิก
5. ดินสอ
6. กระดาษปรู๊ฟ
7. กระดาษ A4
8. เทปกาว
9. บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จำลอง
10. ป้ายกระดานสำหรับติดบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.
11. ตรายางรูปเครื่องหมายกากบาทและเป็นน้ำหมึก
12. บัตรเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. จำลอง
13. คู่มือจำลองสำหรับการทำเครื่องหมาย
14. หีบบัตรเลือกตั้ง อบต. จำลอง

เนื้อหา

1. การทำหน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต. เราจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. 6 ขั้นตอน ตามลำดับ คือ
 - (1) ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ว่าตนมีชื่อในบ้านเลขที่ของตนว่าอยู่ในลำดับที่เท่าใด และคูเบอร์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่าจะเลือกใคร และตนเองมีสิทธิเลือกได้จำนวนกี่คน (เลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เพียง 1 คนเท่านั้น และส่วนใหญ่จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 2 คน แต่จะมีบางหมู่บ้านเลือกได้มากกว่านี้ ซึ่งทางราชการได้กำหนดเป็นเกณฑ์ไว้)
 - (2) พบเจ้าหน้าที่กรรมการหน่วยเลือกตั้ง แสดงบัตรประจำตัวประชาชนของตนเอง และแจ้งลำดับที่ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบว่ามีสิทธิจริง
 - (3) เจ้าหน้าที่จะตรวจบัญชี และลงบันทึกเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน และให้พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวาลงบนต้นข้าวบัตรเลือกตั้ง
 - (4) รับบัตรเลือกตั้ง และบัตรประชาชนคืน
 - (5) เดินเข้าคูหาเพื่อกาบัตรเลือกตั้งตามหมายเลขผู้สมัครที่เราต้องการ
 - (6) พับบัตรเลือกตั้งและนำมาหย่อนลงในหีบบัตรต่อหน้าเจ้าหน้าที่
2. การปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 6 ขั้นตอน ตามลำดับ มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ทางราชการกำหนดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและป้องกันการทุจริตในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ที่เราจะต้องปฏิบัติตาม
3. เราทุกคนที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องทำหน้าที่ในการเลือกตั้ง อบต. โดยมีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 6 ขั้นตอน ตามลำดับอย่างถูกต้อง

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (10 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และนำบัตรรูปภาพเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. แจกให้กับผู้เรียนคนละ 1 บัตร และมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนขั้นตอนที่ขาดหายไป 2 ขั้นตอนลงในบัตรของตนเองว่าเป็นขั้นตอนใด เมื่อทุกคนเขียนเสร็จเรียบร้อย จึงให้รายงานกับผู้เรียนคนอื่นทราบว่าขั้นตอนที่ขาดหายไป 2 ขั้นตอนในบัตรของตนเองคือขั้นตอนใดบ้าง

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพชายชาวไทยกะเหรี่ยงคนหนึ่งทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. และได้ฉีกบัตรเลือกตั้งทิ้งในหน่วยเลือกตั้ง จึงถูกเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งจับกุมเพื่อดำเนินคดี และภาพของชายไทยกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่งกำลังทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ครบทั้ง 6 ขั้นตอนตามลำดับ ได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ชายชาวไทยกะเหรี่ยงเสื้อสีม่วงในภาพแรกกำลังทำอะไรอยู่
 - 2.4 ชาวไทยกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่งในภาพที่สองกำลังทำอะไรอยู่
 - 2.5 ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกจึงถูกเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งจับกุม แต่ชาวไทยกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่งในภาพที่สองจึงไม่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ท่านต้องการให้ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของท่านปฏิบัติเหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไม ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของท่าน จึงควรปฏิบัติเหมือนกับในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 หากผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของท่าน ปฏิบัติเหมือนกับภาพที่ท่านไม่ได้เลือก จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนั้นไป ตัวท่านและผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในหมู่บ้านของท่าน ควรจะปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ตามลำดับอย่างเคร่งครัดหรือไม่
 - 2.10 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ที่ถูกต้องเป็นอย่างไร และทำอะไรทุกๆ คนในหมู่บ้านจึงจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ได้อย่างถูกต้อง
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.
7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ภาคทดลองปฏิบัติโดยการแสดงบทบาทสมมติ (20 นาที)

ผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. ทั้ง 6 ขั้นตอนด้วยตนเอง

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 5 เรื่อง การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 45 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ผู้ใช้สิทธิจะต้องทำเครื่องหมายกากบาท หรือใช้ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมาย หรือช่องไม่ลงคะแนน อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น และห้ามเขียนข้อความอื่นใดลงไปในบัตรเลือกตั้ง อบต.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. ปากกามะจิก
4. ดินสอ
5. กระดาษปรีฟ
6. กระดาษ A4
7. เทปกาว
8. แบบฝึกปฏิบัติการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง อบต.

เนื้อหา

1. ผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. จะต้องทำเครื่องหมายกากบาท หรือใช้ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมายไม่มากกว่าจำนวนผู้สมัครที่เรามีสิทธิเลือกได้ คือ บัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกได้ 1 คน และบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกได้ 2 คน (หรือมากกว่า 2 คน ตามเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้) หรือ

- ทำเครื่องหมายกากบาท หรือใช้ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องไม่ลงคะแนน อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น และไม่มีข้อความอื่นใดเขียนลงไปในบัตรเลือกตั้ง
2. การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี ที่จะนำมานับเป็นคะแนนได้ นั่นคือผู้สมัครคนที่เรตัดสินใจเลือก จะมีโอกาสเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นจากคะแนนเสียงสนับสนุนที่เรามอบให้
 3. เราทุกคนในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติโดยการกาบัตรเลือกตั้ง อบต. ให้ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นบัตรดี

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (5 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษานอกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง(ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือรูปภาพชายชาวไทยกะเหรี่ยงกำลังทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง อบต. ซึ่งภายหลังเจ้าหน้าที่ขานว่าเป็นบัตรเสีย และรูปภาพที่หญิงชาวไทยกะเหรี่ยงคนหนึ่งกำลังทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง อบต. ซึ่งภายหลังเจ้าหน้าที่ขานว่าเป็นบัตรดี

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ในภาพแรกทำเครื่องหมายอะไรลงในบัตรเลือกตั้ง
 - 2.4 ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. อีกคนหนึ่งในภาพที่สองทำเครื่องหมายอะไรลงในบัตรเลือกตั้ง
 - 2.5 ทำไมเจ้าหน้าที่ในภาพแรกจึงขานว่าบัตรเลือกตั้ง อบต. ของชายในภาพแรกเป็นบัตรเสีย แต่เจ้าหน้าที่ในภาพที่สองขานว่าบัตรเลือกตั้ง อบต. ของหญิงในภาพที่สองเป็นบัตรดี
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้บัตรเลือกตั้งของทุกคนเป็นเหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงต้องการให้บัตรเลือกตั้งของทุกคนเป็นแบบในภาพที่เลือกนั้น

- 2.8 เมื่อชาวบ้านทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งแบบในภาพที่เลือก จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนี้ไป เราจะทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง เพื่อให้เป็นบัตรดีได้หรือไม่
 - 2.10 เราจะต้องทำอะไรบ้าง ในการกาบัตรเลือกตั้ง จึงจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี และทำอะไรบัตรเลือกตั้งของทุกๆ คนในหมู่บ้านจึงจะเป็นบัตรดี
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
 4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อนาคต.
 5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อนาคต.
 7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อนาคต.

ภาคทดลองปฏิบัติ (5 นาที)

ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการทำเครื่องหมายกากบาทลงบนบัตรเลือกตั้ง อนาคต. ด้วยปากกาและตรายางประทับ

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องวิธีการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 6 เรื่อง การเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร

ระยะเวลา 55 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนหนึ่งคนใด ควรจะพิจารณาที่เขาเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ขยัน เสียสละ มีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนที่ดีของเราใน อบต. ได้ ฯลฯ โดยไม่ต้องสนใจเรื่องบุญคุณ ความเกรงใจ เป็นญาติพี่น้อง หรืออิทธิพลของผู้สมัคร แต่ประการใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. ปากกามจิก
4. ดินสอ
5. กระดาษปรีฟ
6. กระดาษ A4
7. เทปขาว

เนื้อหา

1. ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. เราควรจะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ อาทิเช่น เขาเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ขยัน เสียสละ มีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนที่ดีของเราใน อบต. ได้ ฯลฯ โดยไม่ต้องสนใจเรื่องบุญคุณ ความเกรงใจ เป็นญาติพี่น้อง หรืออิทธิพลของผู้สมัคร แต่ประการใด

เพราะเป็นสิทธิของเราตามกฎหมาย ที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรายใดก็ได้ที่เราคิดว่าเหมาะสมมากที่สุด

2. การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เราได้บุคคลที่เหมาะสมไปเป็นตัวแทนของเราเพื่อทำงานพัฒนาใน อบต. และสามารถทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านได้มากที่สุด
3. เราทุกคนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องมีความตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติ ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีที่สุดไปทำงานใน อบต.

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (5 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (50 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น อบต. คนหนึ่งกำลังบอกกับชาวไทยกะเหรี่ยง 2 คนว่า “ผมเป็นพี่คุณ คุณต้องเลือกผมนะ” และรูปภาพผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น อบต. อีกคนหนึ่งกำลังพูดกับชาวไทยกะเหรี่ยงอีก 2 คนว่า “โปรดรับผมไปพิจารณาด้วยนะครับ” ซึ่งชาวไทยกะเหรี่ยงทั้งสองยกนิ้วหัวแม่มือให้ และตอบว่า “คุณเป็นคนดี ซื่อสัตย์ สุจริต ชยัน เก่ง”

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยง 2 คนในภาพแรกกำลังคิดอะไรอยู่
 - 2.4 ท่านคิดว่าชาวไทยกะเหรี่ยงอีก 2 คนในภาพที่สองกำลังคิดอะไรอยู่
 - 2.5 ชาวไทยกะเหรี่ยง 2 คนในภาพแรกจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ด้วยเหตุผลใด และ ชาวไทยกะเหรี่ยงอีก 2 คนในภาพที่สองจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ด้วยเหตุผลใด

- 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัดสินใจเลือกผู้สมัคร เหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงควรตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. แบบการตัดสินใจของคนในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 เมื่อใช้การตัดสินใจเลือกผู้สมัครตามแบบที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนี้ไป เราจะสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครตามแบบที่เราเลือก ได้หรือไม่
 - 2.10 ทำอย่างไรผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงทุกคนในหมู่บ้านจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบได้
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
 4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร
 5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร
 7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องการเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างใคร่ครวญรอบคอบ

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 7 เรื่อง การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 60 นาที

ความคิดรวบยอด

การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เป็นการ โกงการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การจูงใจให้เลือกโดยการแจกเงิน การแจกสิ่งของ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน การเลี้ยงอาหาร การยกหนี้สินให้ การขายสินค้าราคาถูกเป็นพิเศษให้ ฯลฯ เพื่อแลกกับการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. หรือละเว้นการลงคะแนนให้กับคู่แข่งอื่น ก็ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องวิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. บัตรรูปภาพเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 10 บัตร
4. ปากกามจิก
5. ดินสอ
6. กระดาษปรีฟ
7. กระดาษ A4
8. เทปกาว

เนื้อหา

1. การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เป็นการ โกงการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การจูงใจให้เลือกโดยการแจกเงิน การแจกสิ่งของ การซื้อบัตรประจำ

ตัวประชาชน การเลี้ยงอาหาร การยกหนี้สินให้ การขายสินค้าราคาถูกเป็นพิเศษให้ ฯลฯ เพื่อแลกกับการลงคะแนนให้กับผู้สมัคร หรือละเว้นการลงคะแนนให้กับคู่แข่งก็ได้

2. การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เราได้ผู้ชนะการเลือกตั้งที่เป็นคนไม่ดีและไม่เหมาะสม ไปเป็น อบต. ซึ่งจะต้องทำหน้าที่แทนเราในการพัฒนาหมู่บ้าน
3. เราทุกคนในหมู่บ้านจะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติโดยการไม่ยอมมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนให้มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. อย่างเด็ดขาด

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (10 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และนำบัตรรูปภาพเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. แจกให้กับผู้เรียนคนละ 1 บัตร และมอบหมายให้ผู้เรียนรายงานให้กับผู้เรียนคนอื่นทราบว่าบัตรรูปภาพที่ตนเองได้รับ มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และอธิบายว่าเหตุใดจึงเป็นการซื้อเสียง ขายเสียง หรือเหตุใดจึงไม่เป็นการซื้อเสียงขายเสียง

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (50 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ให้ข่าวสาร 1 กระสอบและยื่นธนบัตรใบละ 500 บาทใส่มือให้กับชาวไทยกะเหรี่ยง และรูปภาพผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อีกคนหนึ่ง ให้ข่าวสาร 1 กระสอบ และยื่นธนบัตรใบละ 500 บาทให้กับชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่ง แต่ชายคนนี้ปฏิเสธไม่รับข่าวสาร และเงิน 500 บาทดังกล่าว

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกรับข่าวสาร 1 กระสอบ และเงินจำนวน 500 บาท จากผู้สมัครไว้หรือไม่

- 2.4 ชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่งในภาพที่สองรับข่าวสาร 1 กระสอบ และเงินจำนวน 500 บาทจากผู้สมัครไว้หรือไม่
 - 2.5 ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกจึงรับข่าวสาร 1 กระสอบและเงินจำนวน 500 บาทไว้เหมือนในภาพนี้ แต่ชายชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่งในภาพที่สองจึงไม่ยอมรับข่าวสาร 1 กระสอบ และเงินจำนวน 500 บาทไว้เหมือนในภาพนี้
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงตัดสินใจเลือกตามลักษณะแบบในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 เมื่อปล่อยให้การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เป็นไปตามลักษณะแบบในอีกภาพหนึ่งที่ไม่ได้เลือกแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนี้ไป เราจะทำให้ไม่มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้หรือไม่
 - 2.10 ทำอย่างไรในหมู่บ้านเราจึงจะไม่มีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
 4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
 5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
 7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 8 เรื่อง ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 40 นาที

ความคิดรวบยอด

ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้งด้วยวิธีการทุจริตมุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ อบต. ของตน ด้วยการหาวิธีการถอนทุนคืน จึงทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็น และนอกจากนั้น ยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้ และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. ปากกามาจิก
4. ดินสอ
5. กระดาษปรีฟ
6. กระดาษ A4
7. เทปกาว

เนื้อหา

1. ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้งด้วยวิธีการทุจริตมุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ อบต. ของตน ด้วยการหาวิธีการถอนทุนคืน จึงทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็น และนอกจากนั้น ยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอีกด้วย
2. ผลเสียหายของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนา ซึ่งจะกระทบกระเทือนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของเรา และทุกๆ คนในหมู่บ้าน และเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย
3. เราทุกคนในหมู่บ้านจะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติโดยไม่ร่วมซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นในหมู่บ้าน คือทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนา และเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (5 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษานอกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

ภาพที่แสดงความขัดแย้ง (สื่อที่ใช้: ภาพวาด)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพ อบต.ที่กำลังคิดว่า “เงินหมด ยังไม่ได้สร้างถนนเลย เงินซื้อเสียงก็ยังไม่ได้คืน” และอยู่ในบริบทของหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา และรูปภาพ อบต.ที่กำลังคิดว่า “วางแผนเอาเงินไปพัฒนาหมู่บ้านดีกว่า” และอยู่ในบริบทของหมู่บ้านที่พัฒนา

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ในภาพแรก อบต. กำลังคิดอะไรอยู่ ทำไมเขาจึงคิดเช่นนั้น และหมู่บ้านมีสภาพเป็นอย่างไร
 - 2.4 ในภาพที่สอง อบต. กำลังคิดอะไรอยู่ ทำไมเขาจึงคิดเช่นนั้น และหมู่บ้านมีสภาพเป็นอย่างไร

- 2.5 ทำไมหมู่บ้านจึงไม่พัฒนาเหมือนในภาพนี้ แต่หมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งจึงพัฒนาเหมือนในภาพนี้
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้มี อบอุ่น. ที่มีลักษณะใด และหมู่บ้านที่มีสภาพเหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงตัดสินใจเลือก อบอุ่น. และสภาพของหมู่บ้านแบบในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 เมื่อเรามี อบอุ่น. ตามลักษณะที่เราเลือกเหมือนในภาพแล้ว จะเกิดผลอะไรบ้าง
 - 2.9 จากนั้นไป เราต้องการให้หมู่บ้านของเรามี อบอุ่น. ที่เป็นคนดี และหมู่บ้านมีความเจริญและพัฒนาขึ้นหรือไม่
 - 2.10 ทำอย่างไรเราจึงจะได้ อบอุ่น. ตามแบบที่เราต้องการ และหมู่บ้านที่พัฒนาได้
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
 4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดานปฐพีที่ติดไว้บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบอุ่น.
 5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บนกระดาน
 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยคทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบอุ่น.
 7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยคที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบอุ่น.

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

แผนการสอนและสื่อการสอน เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

หน่วยที่ 9 เรื่อง การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ระยะเวลา 45 นาที

ความคิดรวบยอด

ในฐานะพลเมืองดี เราทุกคนควรร่วมกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งจะทำให้ได้คนดีที่เป็นตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง มาทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนธรรมสำนึกในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

1. ภาพวาดโดยอาสาสมัครแสดงสภาวะความขัดแย้ง เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 2 รูป
2. แผ่นพลิกสำหรับสอนเรื่องความรู้และอภิปรายเรื่องทัศนคติ ที่จัดทำโดยอาสาสมัคร
3. บัตรรูปภาพเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จำนวน 10 บัตร
4. ปากกามาจิก
5. ดินสอ
6. กระดาษปรีฟ
7. กระดาษ A4
8. เทปกาว

เนื้อหา

1. เราสามารถป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. ได้ด้วยวิธีการต่างๆ อาทิเช่น
 - 1.1 ช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประชาธิปไตยโดยการณรงค์ให้ผู้ที่เรารู้จักทราบ ว่าเรามีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกผู้ใดก็ได้ให้เป็นตัวแทนของเรา จึงไม่มีผู้ใดจะมา บังคับเอาคะแนนเสียงไปจากเราได้ และเรามีหน้าที่ที่จะเลือกคนดีมาเป็นผู้แทนของเรา
 - 1.2 ติดตามความเคลื่อนไหวภายในหมู่บ้านเพื่อป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง หากพบพฤติกรรมดังกล่าวให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่โดยด่วน
 - 1.3 ต้องชักชวนกันไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด
 - 1.4 อย่าขายเสียงเลือกตั้งเป็นอันขาด
2. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับเราอย่างยิ่ง เพราะเป็นการป้องกันไม่ให้คนทุจริตขณะการเลือกตั้ง และทำให้เราได้ตัวแทนที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง อบต. อย่างแท้จริงเข้าไปทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่น
3. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีทุกคนที่จะต้องตื่นตัวในการคิดและตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

วิธีการสอน

ภาคความรู้ (10 นาที)

ผู้สอน คือ ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน อธิบายความรู้เรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. และนำบัตรรูปภาพเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. แจกให้กับผู้เรียนคนละ 1 บัตร และมอบหมายให้ผู้เรียนรายงานให้กับผู้เรียนคนอื่นทราบว่าบัตรรูปภาพที่ตนเองได้รับ มีการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่ และอธิบายว่าเหตุใดจึงเป็นการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง หรือเหตุใดจึงไม่เป็นการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง

ภาคทัศนคติ และภาคมโนธรรมสำนึก (35 นาที)

ขั้นที่ 1 การเข้ารหัส (Codification)

1. ผู้สอนนำเสนอภาพที่แสดงความขัดแย้ง (ภาพสื่อที่วาดโดยอาสาสมัคร) คือ รูปภาพชายชาวไทยกะเหรี่ยงเห็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. กำลังให้เงินซื้อเสียง จำนวน 500 บาทกับชายหญิงชาวไทยกะเหรี่ยงคู่หนึ่ง และพอดีมีตำรวจเดินมา ชายชาวไทยกะเหรี่ยงคนนี้จะรีบบอกให้กลุ่มคนที่ซื้อเสียงขายเสียงอยู่ทราบ ว่า “ตำรวจมาแล้ว

รีบรับเงินเร็ว ๆ” และภาพชายชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่งเห็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. ให้เงินซื้อเสียงกับหญิงคนหนึ่งอยู่ เขาจึงนำเรื่องเข้าแจ้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า “มีการซื้อเสียงขายเสียง รีบมาเร็ว ๆ ครับ”

ขั้นที่ 2 การถอดรหัส (Decoding)

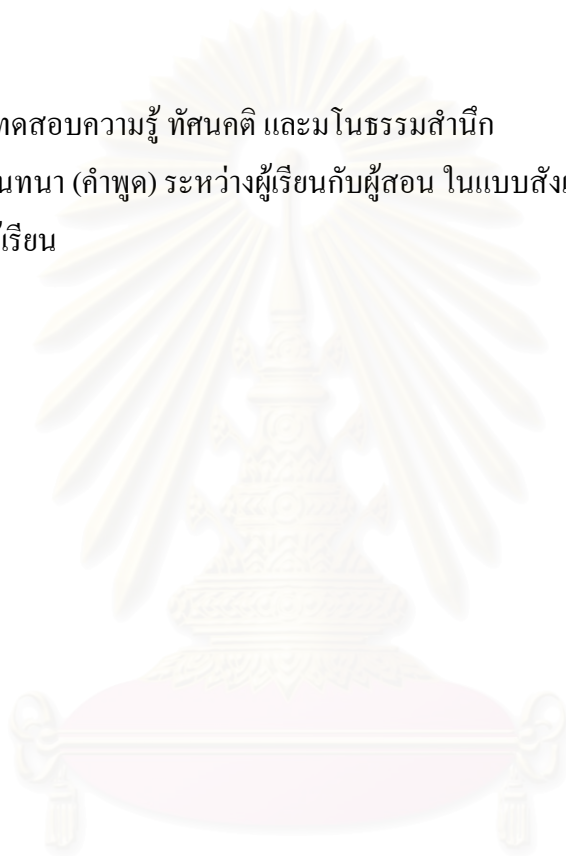
2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการถามคำถาม ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมตามบริบทของการสนทนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 - 2.1 ท่านสังเกตเห็นอะไรบ้างจากสองภาพนี้
 - 2.2 ภาพทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - 2.3 ชายชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกไปเห็นอะไรมา แล้วเขาทำอะไรต่อไป
 - 2.4 ชายชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่ง ในภาพที่สองไปเห็นอะไรมา แล้วเขาทำอะไรต่อไป
 - 2.5 ทำไมชายชาวไทยกะเหรี่ยงในภาพแรกจึงรีบบอกกับกลุ่มคนที่กำลังซื้อเสียงขายเสียงว่า “ตำรวจมาแล้ว รีบรับเงินเร็ว ๆ” แต่ชายชาวไทยกะเหรี่ยงอีกคนหนึ่ง ในภาพที่สองจึงไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่า “มีการซื้อเสียงขายเสียง รีบมาเร็ว ๆ ครับ”
 - 2.6 ตามความเป็นจริง ในหมู่บ้านของเราต้องการให้ชาวไทยกะเหรี่ยงปฏิบัติ เหมือนกับในภาพใด
 - 2.7 ทำไมจึงตัดสินใจเลือกการปฏิบัติตามแบบในภาพที่เลือกนั้น
 - 2.8 เมื่อชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมกันปฏิบัติตามแบบที่เราเลือกแล้ว จะเกิดผลอะไร บ้าง
 - 2.9 จากนี้ไป เราจะช่วยกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หรือไม่
 - 2.10 ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถช่วยป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. ได้
3. ระหว่างการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ผู้สอนจะบันทึกคำหลักของการสนทนาไว้
4. เมื่อการสนทนาของผู้เรียนจบลง ผู้สอนจะนำเสนอคำหลักบนกระดาษปฎิบัติที่ติดไว้ บนกระดาน และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละคนนำคำหลักที่ได้ไปแต่งประโยคทางเลือก จากการตัดสินใจของตนเองในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
5. จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำประโยคที่ได้เขียนลงในกระดาษ A4 แล้วนำไปติดไว้บน

กระดาน

6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประโยชน์ทางเลือกจากการตัดสินใจของผู้เรียนแต่ละคน ในเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประโยชน์ที่จัดเตรียมไว้ในสื่อการสอนเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

การประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้ ทักษะ และมโนธรรมสำนึก
2. บทสนทนา (คำพูด) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในแบบสังเกตการสนทนากลุ่มของผู้เรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกการสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน

วัตถุประสงค์ : เพื่อบันทึกข้อมูลการสนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน ในขั้นตอน
การเข้ารหัสและถอดรหัส

นियามศัพท์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ รสนิยม สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ สำคัญหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

มโนธรรมสำนึก หมายถึง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

วัน เดือน ปี ที่สนทนาเวลา

สถานที่

ชื่อ-สกุลของผู้เรียน/ เพศ/ อายุ / ระดับการศึกษา/ อาชีพ/ รายได้ต่อเดือน/ เชื้อชาติ-สัญชาติ/ ศาสนา

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

ชื่อ-สกุลของครูผู้สอน/ เพศ/ อายุ / ระดับการศึกษา/ อาชีพ/ รายได้ต่อเดือน/ เชื้อชาติ-สัญชาติ/ ศาสนา

11.

12.

13.

ข้อมูลประกอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสังเกต

ทัศนคติของผู้ถูกสังเกตต่อผู้วิจัยและต่อการเรียนการสอน

.....

.....

คุณลักษณะเฉพาะของผู้ถูกสังเกต (เช่น ลักษณะผิดปกติ ที่อยู่อาศัย องค์กรประกอบอื่นๆ
ในชีวิตของผู้ถูกสังเกต ฯลฯ)

.....

.....

องค์กรประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสังเกต (เช่น การขัดจังหวะการสังเกต
ความยุ่งยากเกี่ยวกับภาษา ผู้ถูกสังเกตไม่ชอบประเด็นการเรียนการสอนบางประเด็น ฯลฯ)

.....

.....

ปฏิกิริยาและความรู้สึกของนักวิจัยต่อผู้ถูกสังเกต และต่อการสังเกต

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นการสังเกต : บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์สนทนาของผู้เรียนและครูผู้สอน

ในขั้นตอนการเข้ารหัสและถอดรหัส หรือปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้

คำชี้แจง

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เป็นการบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง บรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม

TN : Theoretical Note ตีความเบื้องต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบ โดยแสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจนและสร้างสมมติฐานชั่วคราว (โดยอ้างแนวคิด/ ทฤษฎีที่นำมาประกอบในการตีความประกอบด้วย)

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี ผู้สังเกตบันทึกวิธีการที่ตนได้ใช้ในการสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกต ปฏิกริยาของผู้ถูกสังเกต และข้อมูลอื่นๆ

1. หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

1.1 การปกครองตนเอง

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ตีความเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

1.2 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ตีความเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

1.3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

2. วิธีการเลือกตั้ง อบต.

2.1 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

2.2 การกับัตรเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

2.3 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างไรครบรอบคอบ

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

3. การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

3.1 วิธีการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

3.2 ผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

3.3 การป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ON : Observation Note สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

.....

.....

TN : Theoretical Note ศึกษามเบื้องต้น

.....

.....

MN : Methodological Note ระเบียบวิธี

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
(เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และผู้เรียน)**

- วัตถุประสงค์ :
1. เพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
อย่างไม่เป็นทางการ
 2. เพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งเสริม อุปสรรคและปัญหาที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน

นิยามศัพท์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ รสนิยม สภาพจิตใจ ที่คิดว่าอะไรถูกอะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ มีความสำคัญกับตนเองหรือไม่สำคัญ การยินดีที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

มโนธรรมสำนึก หมายถึง การรู้ถูก รู้ผิด และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกได้
ในเรื่องการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

วัน เดือน ปี ที่สนทนาเวลา

สถานที่

ชื่อ-สกุลผู้ร่วมสนทนากลุ่ม/ เพศ/ อายุ / ระดับการศึกษา/ อาชีพ/ รายได้ต่อเดือน/ เชื้อชาติ-สัญชาติ/ ศาสนา/
สถานภาพในโปรแกรม

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

ข้อมูลประกอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

ทัศนคติของผู้ร่วมสนทนากลุ่มต่อผู้วิจัยและต่อโปรแกรม

.....

คุณลักษณะเฉพาะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (เช่น ลักษณะผิดปกติ ที่อยู่อาศัย องค์ประกอบอื่นๆ
 ในชีวิตของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ฯลฯ)

.....

องค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสนทนากลุ่ม (เช่น การขัดจังหวะการสนทนากลุ่ม
 ความยุ่งยากเกี่ยวกับภาษา ผู้สนทนากลุ่มไม่ชอบประเด็นการสนทนาบางประเด็น ฯลฯ)

.....

ปฏิกริยาและความรู้สึกของนักวิจัยต่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม และต่อการสนทนากลุ่ม

.....

ขั้นเริ่มต้นการสนทนากลุ่ม

1. แนะนำชื่อผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
2. ชี้แจงเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม
3. อธิบายผู้ร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา และขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม
 ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการวิจัยสำเร็จ
4. ขออนุญาตและอธิบายเหตุผลการบันทึกเสียงและการจดบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม
5. ให้คำรับรองและความมั่นใจเกี่ยวกับการรักษาความลับ และถ้าจะเปิดเผยข้อมูลจะอยู่
 ในรูปแบบของนามสมมติในรายงานวิจัย เพื่อมิให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเกิดความวิตกกังวล
 และเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อจะได้เปิดเผยข้อมูลบางอย่างแก่นักวิจัย

ขั้นการสนทนากลุ่ม

การสนทนาของกลุ่มที่ 1

ประเด็นที่นำมาสนทนา

1. คุณภาพ (Quality) ของโปรแกรม

- 1.1 โปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้ ดีแล้วหรือไม่ ในเรื่องอะไรบ้าง และจะทำให้ดีขึ้นได้อย่างไรบ้าง
- 1.2 เรื่องที่สอน วิธีสอน หรือครู เป็นอย่างไรบ้าง
- 1.3 นอกจากเรื่องการเลือกตั้ง อบรม. ที่สอนแล้ว อยากจะเรียนในเรื่องอะไรเพิ่มเติมบ้าง
- 1.4 คนที่เข้าร่วมในโปรแกรมรู้สึกอย่างไรบ้าง

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

2. ความเหมาะสม (Suitability) ของโปรแกรม

- 2.1 เรื่องการเลือกตั้ง อบรม. ที่นำมาสอน มีความเหมาะสมกับหมู่บ้าน มากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.2 วิธีการสอน มีความเหมาะสมกับคนเรียน มากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.3 กิจกรรมต่างๆในการสอน เช่น การให้ครูอธิบาย การพูดคุยสนทนาของคนเรียน โดยดูจากรูปภาพ
การทดลองลงคะแนน ฯลฯ มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.4 สิ่งที่ได้รับกลับไปจากการเข้าร่วมในโปรแกรม. มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.5 ครูที่มาสอน มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน (มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.6 การให้ท่านเข้ามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของโปรแกรม. มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.7 การให้ท่านแสดงความคิดเห็นในโปรแกรม มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.8 สภาพโดยทั่วไปของการจัดการสอน มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.9 สิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้ช่วยสอน มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน
(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)
- 2.10 สิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้ช่วยสอน ทำให้คนเรียนได้เรียนรู้ มากน้อยแค่ไหน

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.11 เป้าหมายของโปรแกรม มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.12 วันและเวลา ที่จัด โปรแกรม มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.13 สถานที่ ที่ใช้จัด โปรแกรม มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.14 โปรแกรม ตอบสนองความต้องการของคนที่เข้าร่วมได้มากน้อยแค่ไหน และอย่างไรบ้าง

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.15 โปรแกรม ตอบสนองความต้องการของหมู่บ้านได้มากน้อยแค่ไหน และอย่างไรบ้าง

(มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.16 ความยาก-ง่าย ของการเรียนเป็นอย่างไบบ้าง (มากที่สุด/ มาก/ ปานกลาง/ น้อย/ น้อยที่สุด)

2.17 สิ่งต่างๆ ที่โปรแกรมได้ทำไป ถือว่าอยู่ในหน้าที่ ที่ควรจะต้องทำ หรือไม่

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

3. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ของโปรแกรม

3.1 ท่านคิดว่าจะได้อะไรจากการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้นับบ้าง

3.2 ท่านได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง และจะนำเอาไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรได้บ้าง
และมากน้อยแค่ไหน

3.3 โปรแกรม ได้ทำอะไรสำเร็จลงไปบ้าง และตรงกับเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างไรบ้าง

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของโปรแกรม

- 4.1 ความสำเร็จของโปรแกรม เหมาะสมกับสิ่งที่ทุกๆ คนต้องเสียไป หรือจ่ายไป เช่น เวลาในการทำงาน การให้ยืมของใช้ ฯลฯ หรือไม่
- 4.2 โปรแกรมได้ใช้สิ่งต่างๆ เช่น เวลาในการทำงานของชาวไทยกะเหรี่ยง หรือสิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้ อย่างเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

5. ความสำคัญ (Importance) ของโปรแกรม

- 5.1 โปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้ ถือว่าเป็นเรื่องที่มีค่าสำหรับคนที่เข้าร่วม และมีค่าต่อหมู่บ้านของท่านหรือไม่ และอย่างไรบ้าง
- 5.2 สิ่งที่ชาวไทยกะเหรี่ยงได้รับหลังจากการจัดโปรแกรม เหมาะสมกับเวลา หรือสิ่งของต่างๆ ที่ถูกใช้ไปหรือไม่
- 5.3 ระหว่างมีการจัดโปรแกรมนี้ในหมู่บ้าน กับไม่ได้ จัดโปรแกรม จะแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

6. ท่านคิดว่ามีอะไรบ้าง ที่ช่วยทำให้การจัดโปรแกรมนี้ สำเร็จลงไปได้ และเพราะอะไร

6.1 สิ่งที่ช่วยทำให้โปรแกรม สำเร็จลงไปได้ ที่เกิดจากภายในโปรแกรมเอง

.....

.....

.....

6.2 สิ่งที่ช่วยทำให้โปรแกรม สำเร็จลงไปได้ ที่เกิดจากภายนอกโปรแกรม

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

7. ท่านคิดว่ามีอะไรบ้าง ที่เป็นสิ่งกีดขวาง หรือปัญหาของโปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้ และเพราะอะไร

7.1 สิ่งกีดขวาง หรือปัญหาของโปรแกรม ที่เกิดจากภายในโปรแกรมเอง

.....

.....

.....

7.2 สิ่งกีดขวาง หรือปัญหาของโปรแกรม ที่เกิดจากภายนอกโปรแกรม

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

8. ท่านรู้สึกว่าคุณอาสาสมัครชาวไทยกะเหรี่ยง ครูผู้สอน และนักวิจัยมีความเชื่อ หรือความคิดเห็นต่างๆ ที่ช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม และเพราะอะไร

.....

 สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

 คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

9. * ท่านคิดว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการและปัญหาของหมู่บ้านหรือไม่
 * แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

 สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

 คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

10. * ท่านคิดว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้นได้ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม กับขั้นตอนต่างๆ ของโปรแกรม มากน้อยแค่ไหน
 * แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

 สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

 คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

11. * ท่านคิดว่าโปรแกรมที่จัดขึ้นนี้ เหมาะสมกับความแตกต่างของคนที่มาเรียน เช่น ด้านตำแหน่ง
ในหมู่บ้าน คนรวยคนจน หรือชั้นการศึกษาหรือไม่ และอย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

12. * ท่านคิดว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้น ได้มีการสำรวจข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคนที่จะมาเรียน หรือ
สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือตำแหน่งและฐานะของผู้เรียน และเรื่องที่เป็นปัญหา
ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือไม่ และอย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15. * ท่านคิดว่าโปรแกรมที่จัดขึ้น มีขั้นตอนของการทำงาน หรือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ที่เข้มงวดจนท่านรู้สึกอึดอัดหรือไม่ชอบหรือไม่ และอย่างไรบ้าง

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัด โปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง

ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

16. * ท่านคิดว่าคนที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนี้ทั้งคนในหมู่บ้านหรือคนนอกหมู่บ้าน เห็นด้วย หรือสนับสนุนการจัดโปรแกรมนี้หรือไม่ อย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัด โปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง

ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

17. * ท่านคิดว่าสิ่งต่างๆ ที่โปรแกรมได้จัดขึ้นนี้ ทำให้ท่านได้เรียนรู้โดยใช้การสังเกต การฟัง การคิด การเขียน การซักถาม และการร่วมอภิปราย หรือไม่ และอย่างไรบ้าง

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัด โปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง

ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

18. * ท่านคิดว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้ได้ใช้วิธีการสอน ข่าวของเครื่องใช้เพื่อช่วยในการสอน
ที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัด โปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับ โปรแกรม

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

19. * ท่านคิดว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้ได้บอกให้ชาวบ้านเข้าใจเหตุผลของการจัด และ
มีความรู้สึกที่ดี หรือให้ความร่วมมือด้วย หรือไม่ อย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัด โปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับ โปรแกรม

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

.....

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

20. * ท่านคิดว่า ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการจัดโปรแกรม
ในครั้งนี้อย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

21. * ท่านคิดว่า โปรแกรมที่จัดขึ้นนี้ มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมแล้ว หรือไม่ และอย่างไร

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

22. * ท่านคิดว่าควรแจ้งผลการจัดโปรแกรมในครั้งนี้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ
หมู่บ้านนี้ ทราบหรือไม่ เพราะเหตุใด

* แล้วสิ่งนี้ถือว่าช่วยให้การจัดโปรแกรมนี้สำเร็จลง หรือเป็นปัญหากับโปรแกรม

.....

.....

.....

สรุปสาระสำคัญโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

คำยืนยันของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม () ข้อมูลถูกต้องทั้งหมด () ข้อมูลมีส่วนไม่ถูกต้อง
ให้แก้ไขใหม่ ดังนี้

ขั้นปิดการสนทนากลุ่ม

1. สอบถามความคิดเห็นอื่นๆ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2. แสดงความขอบคุณและมอบของที่ระลึกแก่ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปถ่ายวันฝึกอบรม

คู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง (โปว์)

1

การปกครองตนเอง

2

พวกเราเลือกที่จะทำอะไร
ตามความเห็นส่วนใหญ่
ของคนในหมู่บ้าน

เงอ ดัย กู้ มัย กู้ จัย
จะ เป้า เนอ ชิ่ง คัย สู้

หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต.

3

สิ่งที่เราต้องทำ เมื่อทางราชการ
จัดให้มีการเลือกตั้ง อบต.

กู้ มัย กู้ จัย เงอ บะ ลู๋ มา
บะ ล่วง พ่อง เลือกตั้งอบต.

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ
เลือกตั้ง อบต

4

เราต้องเป็นอย่างไร ต้องมีอะไร
จึงไปเลือกตั้ง อบต. ได้

เงอ บะ ลู๋ เก๋ ชี ล่า
เงอ มะ ลี เลือกตั้ง อบต. ชี

ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

5

ไปเลือกตั้ง อบต.
เราจะต้องทำอะไรบ้าง

มู รี้ เลือกตั้ง อบต.
เงอ บะ ลู๋ มา ซี ลา

การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

6

เราเขียน X ในช่องของ
บัตรเลือกตั้ง อบต. เพื่อเลือก
คนที่เราอยากให้เป็น อบต.

เงอ ซึง อะ กลา หุง บัตรเลือกตั้ง
อบต. อ้อง คึง มะ หนิง เซอ
เงอ พ้อง เก็ นะ สะ อบต.

การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง อบต.
อย่างไร้ควรรอบคอบ

7

จะเลือกใครเป็น อบต. เราต้อง
คิดว่าเขาเป็นคนอย่างไร

มู เลือก ไป ลา เก็ อบต.
เงอ บา ลู ญู มะ หนิง ละ งา
เก็ ปะ เซ ลา

วิธีการซื้อเสียง-ขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.

8

คนที่สมัครเป็น อบต. เอาเงิน
เอาสิ่งของให้เรา เพื่อให้เรา
เลือกเขา

มะ หนิง เซอ สมัคร เก็ อบต.
อ้อง มะ นิ จี อ้อง มะ นิ เซอ
พร้อม เงอ พร้อม เงอ ลี หุง เออ

ผลเสียของการซื้อเสียง-
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

9

ถ้าเราเลือกคนที่ให้เงิน
ให้สิ่งของ มาเป็น อบต. จะเกิด
อะไรที่ไม่ดีกับหมู่บ้านบ้าง

บะ เงอ เอ ฟุ้ง มะ นิง
พร้อง เงอ จี พร้อง เงอ เซอ
เก้ อบต. เซอ ละ จี มะ บา
เงอ ตะ ว้อง บะ ซี ลา

การป้องกันการซื้อเสียง-
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

10

การเลือกตั้ง อบต. เราจะช่วย
ให้ไม่มีคนแจกเงิน แจกสิ่งของ
ได้อย่างไร

การเลือกตั้ง อบต. เงอ มู ช่วย
พร้อง ครอง เก้ จี แชะ
เงอ บา ลู๊ มา ปะ เซ ลา

คู่มืออธิบายคำศัพท์ด้านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง (สะกอ)

1

การปกครองตนเอง

2

พวกเราเลือกที่จะทำอะไร
ตามความเห็นส่วนใหญ่
ของคนในหมู่บ้าน

แวน คือ เลอ กะ หม่า ตะ คือ
กัว หล่อ เลอ ต้า หล่อ บ๊ะ ไต่
เลอ ปากาญอ เลอ ฮี ปู่

หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต.

3

สิ่งที่เราต้องทำ เมื่อทางราชการ
จัดให้มีการเลือกตั้ง อบต.

ตัว เลอ แว บ๊ะ หม่า ไค้ะ พะ ไค้ะ
เมอ เฮ้ะ ไค้ะ การเลือกตั้ง อบต.

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ
เลือกตั้ง อบต

4

เราต้องเป็นอย่างไร ต้องมีอะไร
จึงไปเลือกตั้ง อบต. ได้

แว บ๊ะ แกะ ตะ ตือ เหลาะ บ๊ะ ไค้ะ ตะ
ตือ เหลาะ กะ แหล่ เลือกตั้ง อบต. เน้

ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

5

ไปเลือกตั้ง อบต.
เราจะต้องทำอะไรบ้าง

แหล่ เลือกตั้ง อบต. แว บ๊ะ หม่า ตะ ตือ
เหลาะ เจ้

การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

6

เราเขียน X ในช่องของ
บัตรเลือกตั้ง อบต. เพื่อเลือก
คนที่เราอยากให้เป็น อบต.

แว บ๊ะ แกวะ หล่อ เลอ ตัว ชู บู เลอ
บัตรเลือกตั้ง อบต. เลอ แว บ๊ะ สะ เฮ้ะ
อ่า แก อบต.

การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง อบต.

อย่างไร้กระบวนการรอบคอบ

จะเลือกใครเป็น อบต. เราต้อง
คิดว่าเขาเป็นอย่างไร

กะ หมา ตะ หง่า แก อบต. แว บ๊ะ
ไซ มี๊ะ อ่า แก จอ เหลาะ

7

วิธีการซื้อเสียงขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.

คนที่สมัครเป็น อบต. เอาเงิน
เอาสิ่งของให้เรา เพื่อให้เรา
เลือกเขา

ป้า เลอ สมัคร แก อบต. หมา เจ
หมา ต้า เฮ๊ะ แว อ่า กะ เฮ๊ะ แว เลือก อ่า

8

ผลเสียของการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ถ้าเราเลือกคนที่ให้เงิน
ให้สิ่งของ มาเป็น อบต. จะเกิด
อะไรที่ไม่ดีกับหมู่บ้านบ้าง

ป้า เลอ แว เฮ๊ะ อ่า แก เฮ๊ะ เจ
เฮ๊ะ ต้า อ่า กะ แก เฮาะ เลอ ต้า ตะ
เห่ง บะ เลอ ฮี ปู่

9

การป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

การเลือกตั้ง อบต. เราจะช่วย
ให้ไม่มีคนแจกเงิน แจกสิ่งของ
ได้อย่างไร

การเลือกตั้ง อบต. แว กะ หมา เจอ เฮ๊ะ บ๊ะ
เลอ ป้า เฮ๊ะ แว เจ บะ เฮ๊ะ ต้า เน จะ เหลาะ

10

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการปกครองตนเอง

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่นำไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการกับัตรเลือกตั้ง อบต.

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างไรก็ตามควรรอบคอบ

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการซื้อขายเสี่ยงในการเลือกตั้ง อบต.

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่แสดงความขัดแย้งเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ภาพแรกแสดงเรื่องราวในอดีตหรือในปัจจุบัน หรือสิ่งที่กลุ่มอาสาสมัครไม่ต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่ขัดกับระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

ภาพที่สองแสดงเรื่องราวในอนาคตที่กลุ่มอาสาสมัครต้องการให้เป็น หรือสิ่งที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

สื่อการเรียนรู้การสอนเรื่องการปกครองตนเอง
แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

พวกเราสามารถปกครองตนเองได้โดยผ่านกระบวนการของการปกครอง ส่วนท้องถิ่น คือ อบต.

- พวกเราทุกคนเป็นคนดี มีความสามารถและเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมได้ด้วยตนเอง
- พวกเราจะร่วมกันตัดสินใจทำอะไรก็ได้ที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือ ผิดศีลธรรมในหมู่บ้านของเรา
- พี่น้องกะเหรี่ยงในหมู่บ้านย่อมรู้ดีกว่าคนนอกหมู่บ้านว่าหมู่บ้านของพวกเราควรจะไปพัฒนาไปในทิศทางใด

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- พวกเราควรจะมีมือร่วมกันตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของหมู่บ้าน
- พวกเราแก้ปัญหาดีกว่าคนภายนอกหมู่บ้านว่าปัญหาของหมู่บ้านคืออะไรบ้าง
- พวกเราสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้
- แม้จะมีความเห็นที่แตกต่างกันในการร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาดังกล่าวของหมู่บ้าน แต่พวกเราก็จะพูดคุย และตกลงกันได้ด้วยความสามัคคี
- พวกเราควรที่จะเลือก อบต. เพื่อไปเป็นตัวแทนทำงานพัฒนาตามความต้องการของพวกเรา
- การปกครองตนเอง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

สื่อการเรียนการสอนเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 2 หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- เราจะต้องใช้เวลาในชีวิตประจำวันเพื่อทำมาหากิน ดังนั้นเราจึงต้องเลือกคนไปทำงานตัดสินใจในการพัฒนาหมู่บ้านแทนตัวเอง
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กำหนดให้คนไทยทุกคนต้องทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- พวกเราทุกคนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกคนที่ทางราชการกำหนด โดยจะเลือกหรือไม่เลือกใครก็ได้ แต่ก็ต้องไปใช้สิทธิ

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- แม้ว่าเราจะมีธุระสำคัญต้องไปทำ แต่เราก็ควรจะไปเลือกตั้งให้ได้
- คะแนนเสียงของพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนมีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง
- การทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

สื่อการเรียนการสอนเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ในการเลือกตั้ง อบต. เราจะต้องทำตามลำดับขั้นตอนการเลือกตั้ง
ทั้ง 6 ขั้นตอน อย่างเคร่งครัด

- ขั้นตอนการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอน คือ
 - 1 ตรวจสอบลำดับที่ของคนในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 - 2 ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง
 - 3 ทิมขี้ลายนิ้วมือหัวแม่มือขวาบนต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง
 - 4 รับบัตรเลือกตั้ง
 - 5 เดินเข้าคูหากากบาทเลือกในบัตร
 - 6 นำบัตรที่กากบาทแล้วไปหย่อนลงในหีบบัตรด้วยตนเอง
- ระหว่างที่อยู่บริเวณหน่วยเลือกตั้ง ห้ามถามกันเกี่ยวกับหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ไปเลือกตั้งได้ตั้งแต่เวลา 8 โมงเช้า ถึงบ่าย 3 โมง

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- คนที่ไม่รู้หนังสือ หรือคนแก่ ถึงกลัวว่าจะทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง แต่ก็ควรจะไปเลือกตั้ง
- เราควรจะพยายามหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกตั้ง เพื่อจะทำได้อย่างถูกต้อง
- การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

บัตรรูปภาพเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

บัตรที่ 1 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 1 และ 4

บัตรที่ 2 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 3 และ 5

บัตรที่ 3 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 4 และ 6

บัตรที่ 4 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 4 และ 5

บัตรที่ 5 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 3 และ 6

บัตรที่ 6 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 1 และ 5

บัตรที่ 7 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 2 และ 6

บัตรที่ 8 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 2 และ 3

บัตรที่ 9 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 1 และ 3

บัตรที่ 10 รูปขั้นตอนที่หายไปคือ 2 และ 4

บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง(จำลอง)

บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำลองจากบัญชีรายชื่อฉบับจริงซึ่งปรากฏชื่อของผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนทั้ง 10 คน และรายชื่อของชาวไทยกะเหรี่ยงคนอื่นๆ ในหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่ง

ป้ายกระดานสำหรับติดบัญชีรายชื่อและรูปพร้อมหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้ง (จำลอง)

ป้ายกระดานเป็นรูปแบบของกระดานดำเขียนด้วยชอล์กที่มีขนาดของไม้อัด ความยาว 2 เมตร สูง 1 เมตร ส่วนรูปพร้อมหมายเลขผู้สมัครแต่ละรูปมีขนาดเท่ากับกระดาษ A4 จำนวนผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 5 รูป และผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 รูป

ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทและเป็นน้ำหมึก

ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทมีขนาดของเส้นกากบาทยาว 1 เซนติเมตร โดยประมาณ และเป็นน้ำหมึกเป็นหมึกสีดำ

บัตรเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. (จำลอง)

บัตรเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หมายเลขประจำผู้สมัคร	ชื่อผู้สมัคร
501	
502	
503	
504	
505	

ชื่อผู้สมัคร

บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

หมายเลขประจำผู้สมัคร	ชื่อผู้สมัคร
501	
502	
503	
504	
505	

ชื่อผู้สมัคร

คู่มือสำหรับการทำเครื่องหมาย (จำลอง)

คู่มือสำหรับการทำเครื่องหมายทำด้วยกระดาษแข็งสีเขียวเข้มขนาดความกว้าง 3 ฟุต ความสูง 1 1/2 ฟุต และความยาวของด้านข้าง 1 1/2 ฟุต

หีบบัตรเลือกตั้ง 2 หีบ (จำลอง)

หีบบัตรเลือกตั้งทำจากกระดาษแข็งสีแดง 1 หีบ เขียนข้อความด้านหน้าว่า “หีบบัตรเลือกตั้งนายก อบต.” และสีน้ำเงิน 1 หีบ เขียนข้อความด้านหน้าว่า “หีบบัตรเลือกตั้ง ส.อบต.” มีขนาดความยาว 1 ฟุต สูง 1 ฟุต และกว้าง 1 ฟุต

สื่อการเรียนการสอนเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 5 การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ผู้ใช้สิทธิจะต้องทำเครื่องหมายกากบาท หรือใช้ตราวางรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมาย หรือช่องไม่ลงคะแนนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น และห้ามเขียนข้อความอื่นใดลงไป ในบัตรเลือกตั้ง

- เครื่องหมายกากบาท จะต้องเป็นเส้นตรง 2 เส้นที่มีจุดตัดกันเพียง 1 จุดเท่านั้น และจะต้องกาเครื่องหมายลงใน “ช่องทำเครื่องหมาย” เท่านั้น
- จะต้องกาบัตรเลือกตั้งในคูหาที่จัดไว้ให้เท่านั้น
- กากบาทเลือกนายก อบต. ได้ 1 คนในบัตรเลือกตั้งสีแดง และเลือก สมาชิกสภา อบต. ได้ 2 คน ในบัตรเลือกตั้งสีน้ำเงิน

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- เราควรจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี
- ในหมู่บ้านของเราควรจะมีบัตรเสียเลย
- การกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

แบบฝึกปฏิบัติการทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้ง

เป็นแบบฝึกหัดที่มีคำสั่งให้ผู้เรียนฝึกทำเครื่องหมายเลือกผู้สมัครนายก อบต. เลือก ส.อบต. หรือไม่ประสงค์ลงคะแนน ทั้งหมดรวมจำนวน 6 ข้อ

ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทและเป็นน้ำหมึก

ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทมีขนาดของเส้นกากบาทยาว 1 เซนติเมตร โดยประมาณ และเป็นน้ำหมึกเป็นหมึกสีดำ

สื่อการเรียนการสอนเรื่องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ
แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 6 การเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญ
รอบคอบ การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง พวกเราควรพิจารณาที่เขาเป็นคนที่ ชี้อาศัย
ขยัน เสียสละ มีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนที่ดีของเราใน อบต. ได้ ฯลฯ โดยไม่ต้องสนใจ
เรื่องบุญคุณ ความเกรงใจ เป็นญาติพี่น้อง หรืออิทธิพลของผู้สมัครแต่ประการใด

- เราจะต้องเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยคิดให้รอบคอบว่า เขาเป็นคนที่ ชี้อาศัย
ขยัน เสียสละ มีความรู้ เป็นตัวแทนที่ดีของเราได้
- เราจะต้องตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยตัวเองเท่านั้น ไม่มีใครจะมา
บังคับเราได้
- ถ้าเราคิดว่าไม่มีคนที่เหมาะสมจะเป็นตัวแทนของเราเลย เราจะกาใน “ช่องไม่
ลงคะแนน” ก็ได้

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- เราควรเชื่อตัวเอง ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต.
- เราควรเชื่อว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนอย่างไร เราต้องการตัวแทนของ
เราแบบนี้หรือไม่
- พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บอกให้เราเลือกผู้สมัครคนหนึ่ง เราไม่ต้องเลือกคน
นี้ก็ได้อ เพราะเราคิดว่าเขาไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นตัวแทนของเรา
- เราควรจะยอมสละเวลา ฟังนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน เพื่อ
ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกของเรา
- การตัดสินใจเลือกโดยดูจากคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบจะทำให้
เราได้ตัวแทนอย่างที่เรต้องการ
- การตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบมี
ความสำคัญกับพวกเราทุกคน

สื่อการเรียนรู้การสอนเรื่องการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 7 การซื้อขาย เสียง ในการเลือกตั้ง อบต.

การซื้อขาย เสียง ในการเลือกตั้ง อบต. เป็นการโกงการเลือกตั้งซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การจูงใจให้เลือกโดยการแจกเงิน การแจกสิ่งของ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน การเลี้ยงอาหาร การยกหนี้สินให้ การขายสินค้ำราคาถูกเป็นพิเศษให้ ฯลฯ เพื่อแลกกับการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. หรือละเว้นการลงคะแนนให้กับคู่แข่งกัน ก็ได้

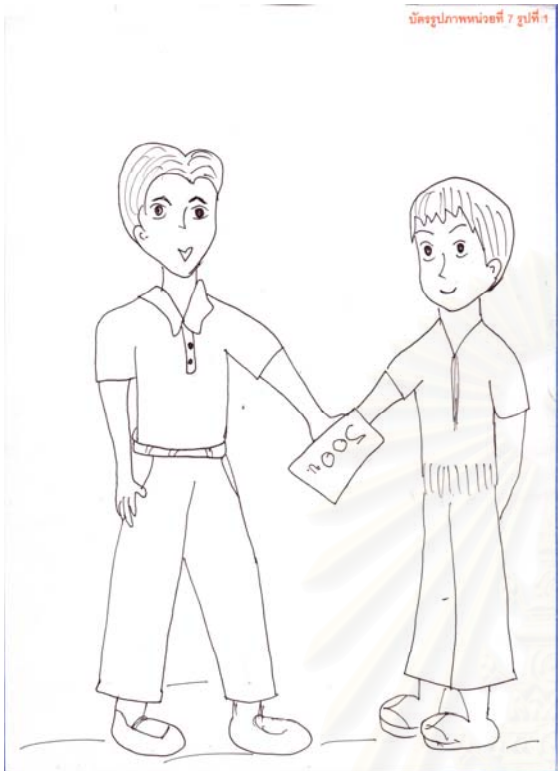
- การให้เงิน ให้สิ่งของ เลี้ยงอาหาร ฯ เป็นการซื้อขาย และผิดกฎหมาย
- การสัญญาว่าจะให้สิ่งต่างๆ หากตนเองได้รับการเลือกตั้ง เป็นการซื้อขาย และผิดกฎหมาย
- ผู้สมัครที่ซื้อขายเป็นคนไม่ดี ทำผิดกฎหมาย เราจึงไม่ควรจะเลือกเขา

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- เราไม่ควรรับแจกเงิน หรือสิ่งของ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหัวหน้าคะแนน
- เราควรที่จะเลือกคนที่ไม่ซื้อขายเท่านั้น
- เราตั้งใจจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนี้อยู่แล้ว แต่ถ้าเขาซื้อขายเรา เราก็ควรจะตัดสินใจใหม่อีกครั้ง
- ผู้สมัครคนหนึ่งได้รับความนิยมจากชาวบ้าน และน่าจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งอยู่แล้ว แต่ถ้าเขาให้เงินซื้อขายเรา เราก็ไม่ควรรับ
- การซื้อขาย เสียง ในการเลือกตั้ง อบต. เป็นสิ่งที่ไม่ดี พวกเราทุกคนไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับ
- การซื้อขาย เสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเรา เพราะจะส่งผลเสียที่กระทบถึงพวกเราทุกคน

บัตรรูปภาพเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

บัตรที่ 1 รูปคนให้เงินและรับเงิน

บัตรที่ 2 รูปคนให้ข้าวสาร

บัตรที่ 3 รูปคนให้เสื้อ

บัตรที่ 4 รูปคนหาเสียงตามปกติ

บัตรที่ 5 รูปคนเลี้ยงอาหารและสุรา

บัตรที่ 6 รูปคนซื้อบัตรประจำตัวประชาชน

บัตรที่ 7 รูปคนให้หมู

บัตรที่ 8 รูปคนแจกของ

บัตรที่ 9 รูปคนสัญญาว่าจะยกหนี้สินให้

บัตรที่ 10 รูปคนขายของราคาถูกกว่าปกติให้

สื่อการเรียนรู้การสอนเรื่องผลเสียของการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 8 ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้ง ด้วยวิธีการโกง มุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ อบต. ของตน ด้วยการหาวิธีการถอนทุนคืน จึงทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็น และเป็น การกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย

- คนที่ซื้อเสียงต้องเสียเงินไปจำนวนมาก จึงต้องทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาทางเอาเงินคืน
- หากเราได้คนไม่ดีมาเป็น อบต. หมู่บ้านจะไม่พัฒนา
- เราและพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านจะได้รับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น ต่อมาเหมือนๆ กัน หากปล่อยให้มีการซื้อเสียง ขายเสียง

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- คนดีไม่ควรจะซื้อเสียง
- แม้คนซื้อเสียงจะทำงานให้หมู่บ้านได้ แต่เราก็ไม่ควรจะเลือกเขา
- ผลเสียที่เกิดจากการซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

สื่อการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างความรู้

หน่วยที่ 9 การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ในฐานะพลเมืองดี เราทุกคนต้องร่วมป้องกันการซื้อเสียงขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม ซึ่งจะทำได้คนดีที่เป็นตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริงมา ทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่น

- เราจะป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง โดยไม่ยอมขายเสียงให้ใครเด็ดขาด และชักชวน เพื่อนบ้านไปเลือกตั้งกันมากๆ
- หากพบเห็นการซื้อเสียง ขายเสียง ให้แจ้งที่เจ้าหน้าที่ของทางราชการโดยตรง
- พี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนต้องร่วมมือกันในการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง

แผ่นพลิกเพื่อการเสริมสร้างทัศนคติ

- พวกเราทุกคนควรจะช่วยป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
- การร่วมป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ทำให้ เราขจัดคนไม่ดี ไม่ให้มาเป็น อบต.
- การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับ พวกเราทุกคน

บัตรรูปภาพเรื่องการป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

บัตรที่ 1 รูปคนปฏิเสธไม่ขายเสียง 1

บัตรที่ 2 รูปคนปฏิเสธไม่ขายเสียง 2

บัตรที่ 3 รูปคนรับเงินซื้อเสียง

บัตรที่ 4 รูปคนรับนาฬิกาแขวนผนัง

บัตรที่ 5 รูปคนชวนเพื่อนบ้านไปเลือกตั้ง 1

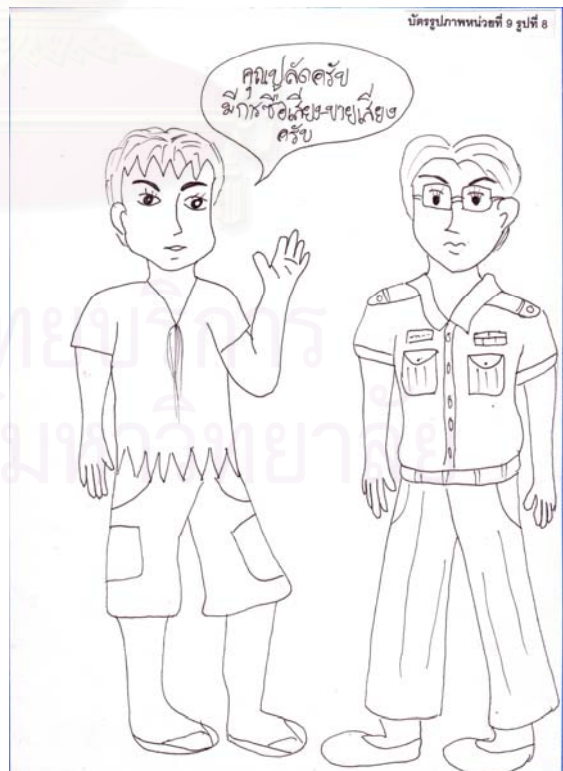
บัตรที่ 6 รูปคนชวนเพื่อนบ้านไปเลือกตั้ง 2

บัตรที่ 7 รูปคนแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ามีการซื้อเสียงขายเสียง

บัตรที่ 8 รูปคนแจ้งปลัด อบต. ว่ามีการซื้อเสียงขายเสียง

บัตรที่ 9 รูปคนวางเฉย 1

บัตรที่ 10 รูปคนวางเฉย 2

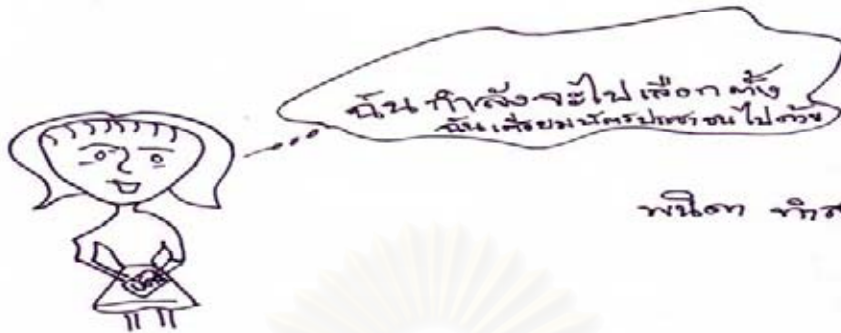

ภาพทางเลือกของหน่วยที่ 1 การปกครองตนเอง

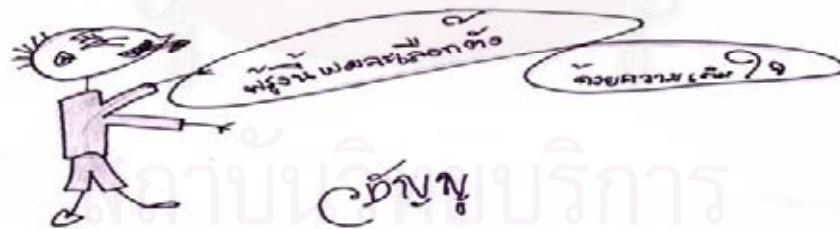
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปกครองตนเอง :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไรทางด้านการปกครองตนเอง

พนิดา คำสวณ

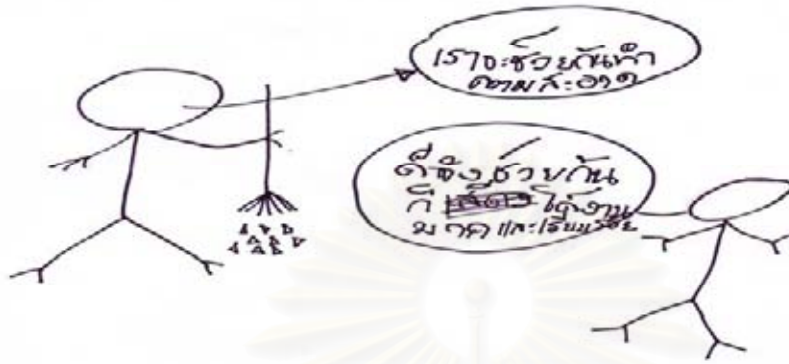
การปกครองตนเอง :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไรทางด้านการปกครองตนเอง

ศันนุ

สถาบันนิติบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปกครองตนเอง :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไรทางด้านการปกครองตนเอง

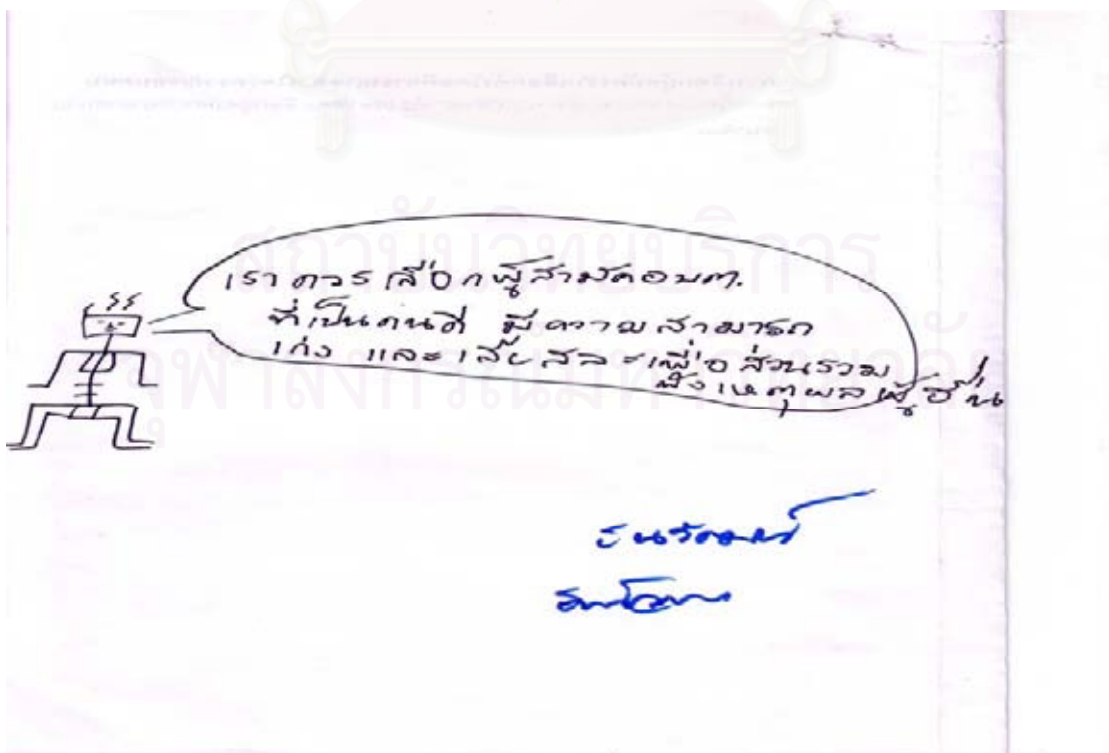

นาย สุวิมล ๒๖๖ ๒๕

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพทางเลือกของหน่วยที่ 6 การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาคุณสมบัติอย่างไรครบถ้วนรอบคอบ

การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาอย่างใคร่ครวญรอบคอบ :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร เวลาที่จะเลือกผู้สมัครเป็น นายก และ
สมาชิกสภา อบต.

นาย ก

ต้องใส่ใจ ลูกม้าน
ต้องพาลานขี้ม้าน
ต้องใจเย็นหว่า...
ใจต่ำดี เก่งในทุกต้น
๕

นาย ข

ต้องมีวกร่วม ส่วเว
ไป ทำ ธุระ 7 ทั
และ ต้อง 6 ทั พม ทั
และ เป็นคน เก
ไป พง ทั อ้อ ทั รัน
สิท ใจ ดี ด้วย

การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาอย่างใคร่ครวญรอบคอบ :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร เวลาที่จะเลือกผู้สมัครเป็น นายก และ
สมาชิกสภา อบต.

ต้องเลือกคนดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาอย่างไรควรรอบคอบ :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร เวลาที่จะเลือกผู้สมัครเป็น นายก และ
สมาชิกสภา อบต.

ฉันเลือกเพราะเขามีคุณสมบัติ
พร้อมทุกอย่าง

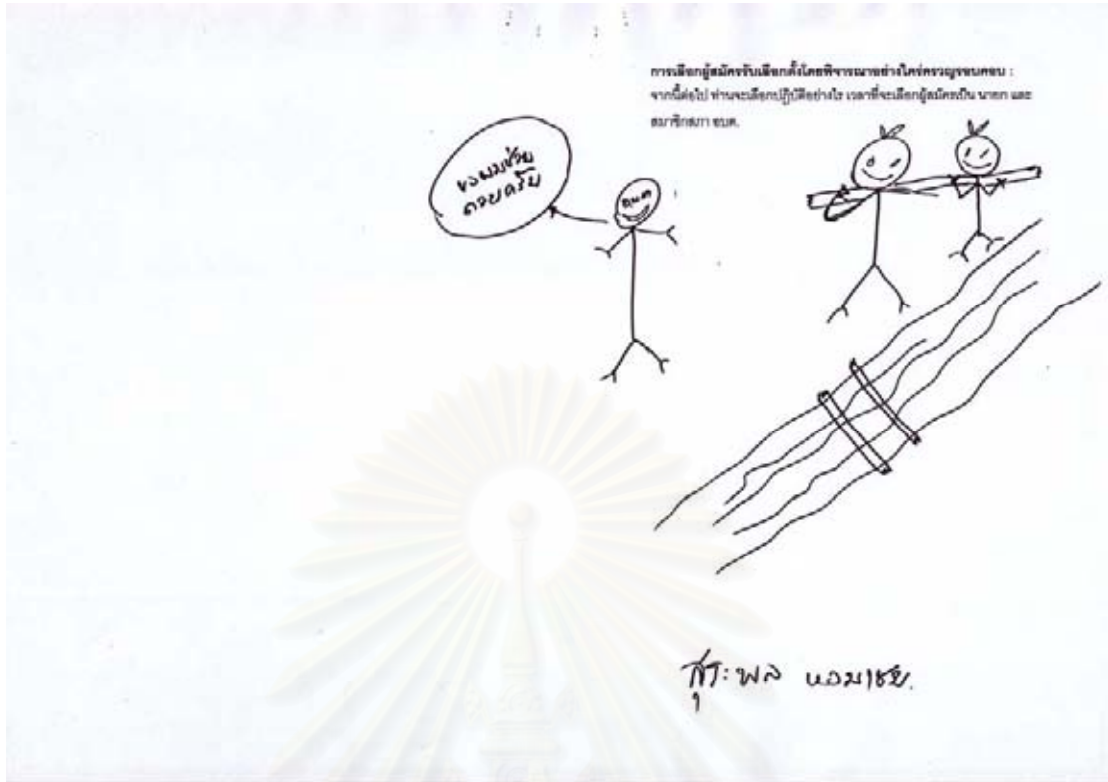

การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพิจารณาอย่างไรควรรอบคอบ :
จากนี้ต่อไป ท่านจะเลือกปฏิบัติอย่างไร เวลาที่จะเลือกผู้สมัครเป็น นายก และ
สมาชิกสภา อบต.

เลือกผู้สมัคร ที่

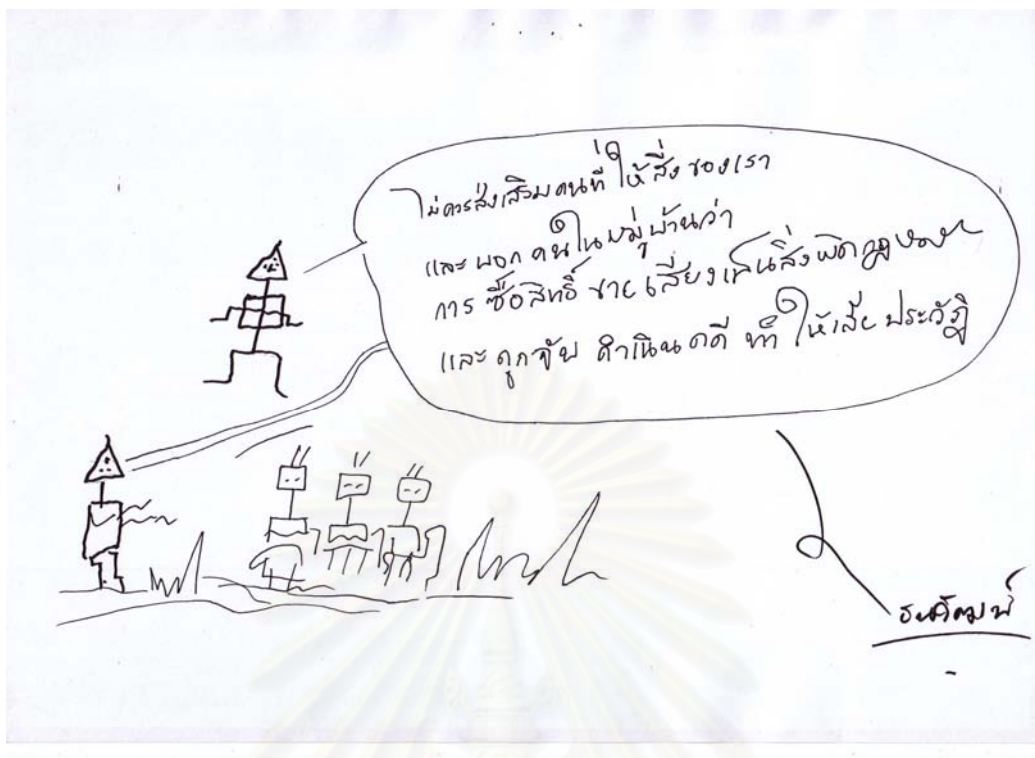
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพทางเลือกของหน่วยที่ 7 การซื้อเสียงขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

คู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยง ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก

ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

(จัดทำโดยอาสาสมัครและนักวิจัยในโปรแกรม กศน. เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้ง อบต.)

คำนำ

การเลือกตั้ง อบต. เป็นการคัดเลือกคนที่มีความเหมาะสมไปเป็นตัวแทนของเราในองค์การบริหารส่วนตำบล ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่พี่น้องปะกาญูทุกคนในหมู่บ้านจะต้องเรียนรู้ในเรื่องนี้ เพราะเป็นกระบวนการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ มาให้กับประชาชนได้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันด้วยตนเอง และถือว่าเป็นการปกครองที่ใกล้ชิดกับพี่น้องปะกาญูมากที่สุด เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตกโดยตรง สามารถทำให้พี่น้องปะกาญูมีชีวิตที่มีความสุขมากขึ้น

หนังสือคู่มือการเลือกตั้ง อบต. สำหรับชาวไทยกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก จัดทำขึ้นจากผลการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้านที่เข้ารับการศึกษาในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้ง อบต. ในวันที่เสาร์ ที่ 10 และวันอาทิตย์ ที่ 11 กันยายน 2548 ณ ศาลารวมใจ บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก เพื่อให้เป็นคู่มือของพี่น้องชาวปะกาญูทุกคนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ใช้เรียนรู้เรื่องการเลือกตั้ง อบต. เพื่อให้ทุกคนเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพในอนาคต

อาสาสมัครและนักวิจัยในโปรแกรม กศน.เพื่อส่งเสริมการเลือกตั้ง อบต.

สารบัญ

	หน้า
การปกครองตนเอง	2
หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต.	5
คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.	8
ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.	11
การกาบัตรเลือกตั้ง อบต.	14
การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ	17
วิธีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	20
ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	23
การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.	26
ภาคผนวก	29

การปกครองตนเอง หมายถึง

พวกเราเลือกที่จะทำอะไร ตามความเห็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน
(แหว คือ เลอ กะ หม่า ตะ ตือ กว้า หล้อ เลอ ต้า หล้อ ป๊ะ ไต๊ะ เลอ ปากาญอ เลอ ฮี ฟู)

เนื้อหาด้านความรู้

พวกเราสามารถปกครองตนเองได้โดยผ่านกระบวนการของการปกครอง
ส่วนท้องถิ่น คือ อบต.

- * พวกเราทุกคนเป็นคนดี มีความสามารถและเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้อง
เหมาะสมได้ด้วยตนเอง
- * พวกเราจะร่วมกันตัดสินใจทำอะไรก็ได้ที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม
ในหมู่บ้านของเรา
- * พี่น้องกะเหรี่ยงในหมู่บ้านย่อมรู้ดีกว่าคนนอกหมู่บ้านว่าหมู่บ้านของพวกเรา
ควรจะพัฒนาไปในทิศทางใด

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * พวกเราควรจะมีมือร่วมกันตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของหมู่บ้าน
- * พวกเรารู้ปัญหาดีกว่าคนภายนอกหมู่บ้านว่าปัญหาของหมู่บ้านคืออะไรบ้าง
- * พวกเราสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้
- * แม้จะมีความเห็นที่แตกต่างกันในการร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ
ของหมู่บ้าน แต่พวกเราก็จะพูดคุย และตกลงกันได้ด้วยความสามัคคี
- * พวกเราควรที่จะเลือก อบต. เพื่อไปเป็นตัวแทนทำงานพัฒนาตาม
ความต้องการของพวกเรา
- * การปกครองตนเอง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

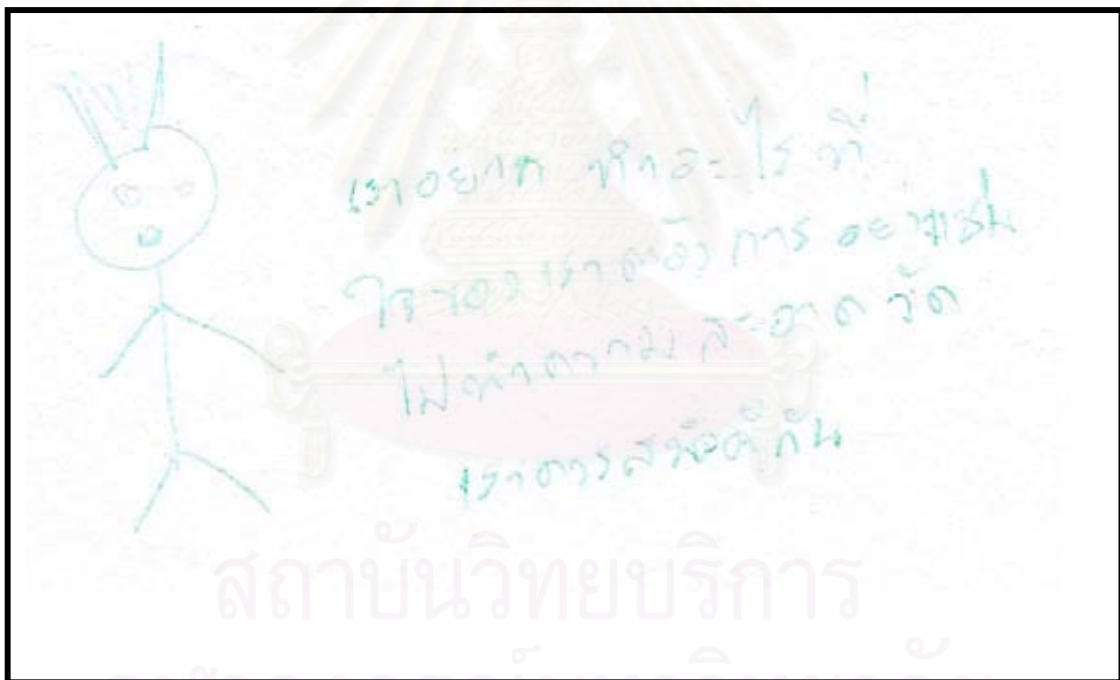
ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการปกครองตนเอง

* พวกเราทำอะไรที่ไม่สำคัญของชาวบ้าน พวกเราก็ไม่เต็มใจทำ เพราะไม่สำคัญเท่าที่ควร ถ้าพวกเราทำอะไร ที่สำคัญและมีความต้องการ พวกเราก็เต็มใจทำและทุกคนทำด้วยความมีความสุข แม้จะหนักเท่าไรก็ไม่บ่น
(จาก คุณธนวัฒน์)

* ชาวบ้านมีความต้องการจะปกครองตนเอง (ไม่ระบุชื่อ)

* หากมีปัญหาในหมู่บ้านแล้วทำการประชาคมหมู่บ้าน แล้วได้ตามความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันด้วยความเต็มใจและมีความสุข
(จาก คุณเด่นชัย)

ภาพการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการปกครองตนเอง (จาก คุณนอเชอที)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการปกครองตนเอง

ชาวไทยกะเหรี่ยงร่วมมือกันทำในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ ถ้าไม่ผิดกฎหมาย และผิดประเพณี โดยร่วมมือกันทำประชาคมในหมู่บ้านและช่วยกันไปเลือกตั้ง อบต. โดยพร้อมเพรียง เพื่อมาเป็นตัวแทนของเรา ทำงานพัฒนาหมู่บ้านเราให้เจริญ ชาวไทยกะเหรี่ยงจะมีความสุข

หน้าที่ไปเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
 สิ่งที่เราต้องทำ เมื่อทางราชการจัดให้มีการเลือกตั้ง อบต.
 (ตำ เลอ แว บ๊ะ หม่า โคะ พะ โตะ เมอ เฮ๊ะ โอะ การเลือกตั้ง อบต.)

เนื้อหาด้านความรู้

ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.

- * เราจะต้องใช้เวลาในชีวิตประจำวันเพื่อทำมาหากิน ดังนั้นเราจึงต้องเลือกคนไปทำงานตัดสินใจในการพัฒนาหมู่บ้านแทนตัวเราเอง
- * รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กำหนดให้คนไทยทุกคนต้องทำหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- * พวกเราทุกคนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการกำหนด โดยจะเลือกหรือไม่เลือกใครก็ได้ แต่ก็ต้องไปใช้สิทธิ์

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * แม้ว่าเราจะมีธุระสำคัญต้องไปทำ แต่เราก็ควรจะไปเลือกตั้งให้ได้
- * คะแนนเสียงของพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนมีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง
- * การทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

- * พวกที่มีสิทธิเลือกตั้งต้องชวนกันไปเลือกตั้งทุกคน เพราะมันเป็นหน้าที่ของเรา (จาก คุณมิจิบ่อ)
- * พวกเราไม่ควรนอนหลับทับสิทธิ์ เราควรไปเลือกตั้ง เพื่อหมู่บ้าน (จาก คุณพาทม่อ)
- * ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ของเรา ไปเลือกคนที่เราคิดว่าดี หนึ่งเสียงของเราอาจทำให้หมู่บ้านของเราพัฒนาขึ้นไปกันเถอะครับ (จาก คุณวทัญญู)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. พวกเราต้องชักชวนกันไปเลือกตั้งทุกครั้งทางราชการกำหนด เพื่อเลือกคนเก่ง คนดี มาทำงานแทนตัวเราในการพัฒนาหมู่บ้านของเรา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
 เราต้องเป็นอย่างไร ต้องมีอะไร จึงไปเลือกตั้ง อบต. ได้
 (แหว บ๊ะ แก ตะ คือ เหลาะ บ๊ะ ไอะ ตะ คือ เหลาะ กะ แหล่ เลือกตั้ง อบต. เน้)

เนื้อหาด้านความรู้

ผู้ที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง อบต. จะต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ไม่เป็นนักบวช ไม่เป็นคนวิกลจริต และจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง

- * พี่น้องกะเหรี่ยงที่จะไปเลือกตั้งได้จะต้องมีสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตำบลนี้ไม่น้อยกว่า 1 ปี
- * พี่น้องกะเหรี่ยงที่เป็นคนยากจน อ่านหนังสือไม่ได้ คนแก่ หรือคนพิการ ก็ไปเลือกตั้งได้
- * แต่พี่น้องกะเหรี่ยงที่เป็น พระ หรือ คนสติไม่ดี ไปเลือกตั้งไม่ได้

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * คนพิการ ก็ควรจะมีสิทธิเลือกตั้งเหมือนกับคนปกติ
- * คนไม่รู้หนังสือ ก็ควรจะมีสิทธิเลือกตั้งเหมือนกับคนปกติ
- * คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

ประโยชน์การตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ

เลือกตั้ง อบต.

- * คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี เป็นคนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง คนที่มีความรู้เลือกตั้งต้องมีบัตรประชาชนและทะเบียนบ้าน อายุ 18 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่า 18 ปี เด็ก คนบ้า พระ เป็นคนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง คนพิการก็เป็นคนที่มีความรู้เลือกตั้ง (จาก คุณอัจฉรา)
- * คนที่มีความรู้เลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป แม้แต่คนแก่ก็มีความรู้ คนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง คือ เด็ก คนบ้า พระ และคนไม่มีบัตรประชาชน และย้ายมาไม่ถึง 1 ปี (จาก คุณนอเชอที)
- * คนที่มีความรู้เลือกตั้ง ทุกคนต้องไปเลือกตั้งเพราะเป็นกฎหมายบังคับและเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำ คนที่ไม่มีความรู้เลือกตั้ง เป็นคนที่ไม่ดีและไม่มีความรู้ในการเลือกตั้ง คนที่ไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีความรู้ไปเลือกตั้ง คนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่ครบ 1 ปี ไม่มีความรู้ไปเลือกตั้ง เด็ก คนบ้า พระ ไม่มีความรู้ไปเลือกตั้ง คนพิการ อายุมากกว่า 18 ปี คนแก่ ก็มีความรู้เลือกตั้ง (จาก คุณ ธนวัฒน์)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงที่มีสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน อายุตั้งแต่ 18 ปี มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี ไม่ได้เป็นพระ ไม่เป็นคนบ้า เป็นคนที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.ได้ ถึงจะเป็นคนแก่ คนพิการ คนไม่รู้หนังสือ คนยากจน ก็ไปเลือกตั้ง อบต. ได้เหมือนกัน

**ขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
ไปเลือกตั้ง อบต. เราจะต้องทำอะไรบ้าง
(แหล่งเลือกตั้ง อบต. แวะ บ๊ะ หม่า ตะ ดือ เหลาะ เจ้)**

เนื้อหาด้านความรู้

ในการเลือกตั้ง อบต. เราจะต้องทำตามลำดับขั้นตอนการเลือกตั้งทั้ง 6 ขั้นตอนอย่างเคร่งครัด

- * ขั้นตอนการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอน คือ
 - 1 ตรวจสอบลำดับที่ของตนในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 - 2 ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง
 - 3 พิมพ์ลายนิ้วมือหัวแม่มือขวาบนต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง
 - 4 รับบัตรเลือกตั้ง
 - 5 เดินเข้าคูหากากบาทเลือกในบัตร
 - 6 นำบัตรที่กากบาทแล้วไปหย่อนลงในหีบบัตรด้วยตนเอง
- * ระหว่างที่อยู่บริเวณหน่วยเลือกตั้ง ห้ามถามกันเกี่ยวกับหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- * ไปเลือกตั้งได้ตั้งแต่เวลา 8 โมงเช้า ถึงบ่าย 3 โมง

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * คนที่ไม่รู้หนังสือ หรือคนแก่ ถึงกลัวว่าจะทำผิดขั้นตอนการเลือกตั้ง แต่ก็ควรจะไปเลือกตั้ง
- * เราควรพยายามหาความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกตั้ง เพื่อจะทำได้ถูกต้อง
- * การทำตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

- * การทำขั้นตอนการเลือกตั้ง ตรวจสอบรายชื่อ-ยื่นบัตรประชาชน
พิมพ์ลายนิ้วมือ รับบัตรเลือกตั้ง แล้วเข้าคูหากากบาท ถ้าทำถูกทุกขั้นตอน
ก็จะมีบัตรเสีย และการเลือกตั้งก็จะเป็นไปด้วยดี (จาก คุณพนิดา)
- * มีความตั้งใจดี เพราะเรามีความรู้ และทำถูกขั้นตอนการเลือกตั้ง
(จาก คุณนงะกัญญา)
- * การฉีกบัตรเลือกตั้งเป็นการทำผิด อาจถูกเจ้าหน้าที่จับได้ และทำให้เรา
เสียโอกาสในการใช้สิทธิเลือกตั้ง (จาก คุณสุระพล)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องขั้นตอนการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะต้องทำตามขั้นตอนการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอน ให้ถูกต้อง คือ ตรวจสอบรายชื่อในบัญชี ส่งบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวา รับบัตรเลือกตั้ง เดินเข้าคูหาเพื่อป้อนตราขางลงในบัตรเลือกตั้ง นำบัตรไปใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

การกาบัตรเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
 เราเขียน X ในช่องของบัตรเลือกตั้ง อบต. เพื่อเลือกคนที่เราอยากให้เป็น อบต.
 (แ่ว บ๊ะ แกวะ หล่อ เลอ ต้า ซ ปู เลอ บัตรเลือกตั้ง อบต. เลอ แ่ว บ๊ะ สะ เฮ๊ะ อ่า แก อบต.)

เนื้อหาด้านความรู้

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อบต. ผู้ใช้สิทธิจะต้องทำเครื่องหมายกากบาท หรือ ใช้ตราขารูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมาย หรือ ช่องไม่ลงคะแนนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น และห้ามเขียนข้อความอื่นใดลงไป ในบัตรเลือกตั้ง

- * เครื่องหมายกากบาท จะต้องเป็นเส้นตรง 2 เส้นที่มีจุดตัดกันเพียง 1 จุด เท่านั้น และ จะต้องกาเครื่องหมายลงใน “ช่องทำเครื่องหมาย” เท่านั้น
- * จะต้องกาบัตรเลือกตั้งในคูหาที่จัดไว้ให้เท่านั้น
- * กากบาทเลือกนายก อบต. ได้ 1 คนในบัตรเลือกตั้ง สีแดง และเลือก สมาชิกสภา อบต. ได้ 2 คน ในบัตรเลือกตั้ง สีน้ำเงิน

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * เราควรจะทำให้บัตรเลือกตั้งของเราเป็นบัตรดี
- * ในหมู่บ้านของเราควรจะไม่มีการเสียเลย
- * การกาบัตรเลือกตั้งให้ถูกต้อง มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

- * การกาบัตรเลือกตั้ง เราควรกาบัตรให้ถูกต้องคือกากบาทลงในช่องว่างให้ถูกต้อง จึงจะเป็นบัตรดี เช่น (จาก คุณสุระพล)
- * ไม่เข้าใจว่า จะต้องกาบัตรอย่างไร ถ้าไม่เข้าใจ ก็สอบถามคนที่รู้ คนที่เคยกาบัตร ว่ากาอย่างไรถึงจะถูกต้อง (จาก คุณธนวัฒน์)
- * กากบาทไม่ถูกต้อง ผู้สมัครไม่ได้คะแนน (จาก คุณนอเชอที)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการกาบัตรเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะใช้ตราขงรูปเครื่องหมายกากบาทประทับลงในช่องทำเครื่องหมาย เลือกนายก อบต. ในบัตรเลือกตั้งสีแดงได้ 1 คน เลือกสมาชิกสภา อบต. ในบัตรเลือกตั้งสีน้ำเงินได้ 2 คน หรือถ้าไม่ต้องการจะเลือกใครเลยก็ใช้ตราขงประทับลงในช่องไม่ลงคะแนน บัตรเลือกตั้งของเราก็จะเป็นบัตรดี

การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ หมายถึง จะเลือกใครเป็น อบต. เราต้องคิดว่าเขาเป็นคนอย่างไร
(กะ หม่า ตะ หง่า แก อบต. แว บ๊ะ โซ โม่ะ อ่า แก จอ เหลาะ)

เนื้อหาด้านความรู้

การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง พวกเราควรพิจารณาที่เขาเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ขยัน เสียสละ มีความรู้ความสามารถ เป็นตัวแทนที่ดีของเราใน อบต. ได้ ฯลฯ โดยไม่ต้องสนใจเรื่องบุญคุณ ความเกรงใจ เป็นญาติพี่น้อง หรืออิทธิพลของผู้สมัคร แต่ประการใด

- * เราจะต้องเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยคิดให้รอบคอบว่า เขาเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ขยัน เสียสละ มีความรู้ เป็นตัวแทนที่ดีของเราได้
- * เราจะต้องตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยตัวเราเองเท่านั้น ไม่มีใครจะมาบังคับเราได้
- * ถ้าเราคิดว่าไม่มีคนที่เหมาะสมจะเป็นตัวแทนของเราเลย เราจะกาใน “ช่องไม่ลงคะแนน” ก็ได้

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * เราควรที่จะเชื่อตัวเราเอง ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต.
- * เราควรที่จะคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนอย่างไร เราต้องการตัวแทนของเราแบบนี้หรือไม่
- * พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บอกให้เราเลือกผู้สมัครคนหนึ่ง เราไม่ต้องเลือกคนนี้ก็ไม่ได้ เพราะเราคิดว่าเขาไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นตัวแทนของตัวเรา
- * เราควรที่จะยอมสละเวลา ฟังนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกของเรา
- * การตัดสินใจเลือกโดยดูจากคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบจะทำให้เราได้ตัวแทนอย่างที่เราต้องการ
- * การตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบมีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

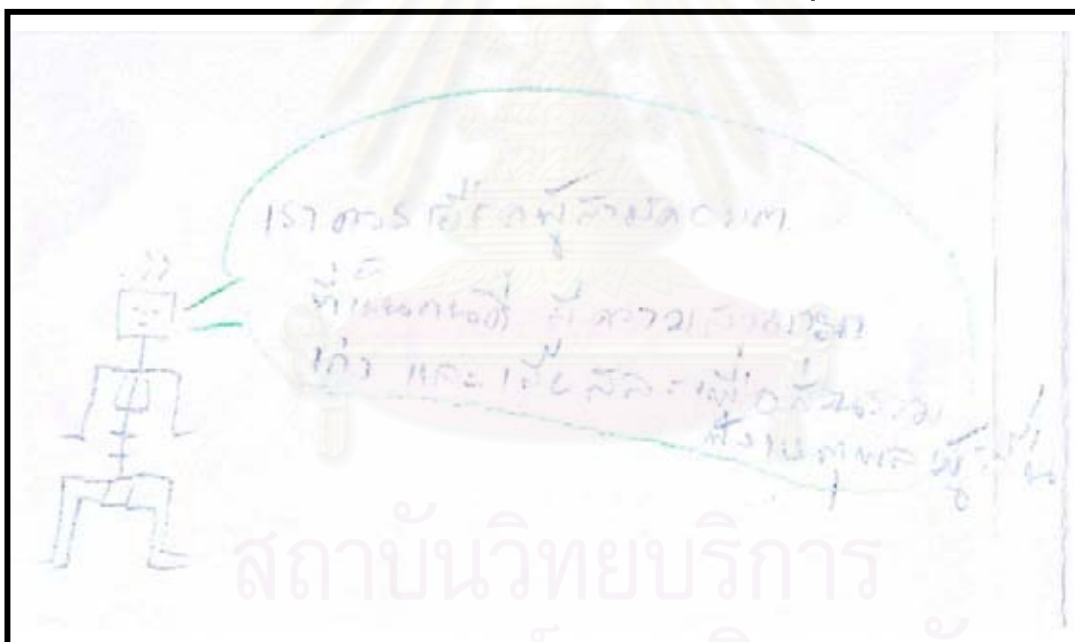
ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

**ประโยชน์การตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ**

- * ผู้สมัครต้องมีความขยัน เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง (จาก คุณมิจิบ่อ)
- * คนซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนดี มีความสามารถ เราก็จะได้ในสิ่งที่เราต้องการ เพราะเราต้องการคนดี (จาก คุณสุระพล)
- * คนเก่ง คนดี มีความสามารถ เสียสละมีความจริงใจ รับผิดชอบในหน้าที่ตัวเอง คิดว่าควรจะเลือกเขา (จาก คุณวาทัญญู)

**ภาพการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ (จาก คุณธนวัฒน์)**

**สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง
อบต. อย่างใคร่ครวญรอบคอบ**

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยดูว่าเขาเป็นคนดี คนเก่ง มีความสามารถ ขยัน ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความเสียสละ มีความจริงใจ ให้มาเป็นตัวแทนที่ดีของเราเพื่อทำงานใน อบต.

วิธีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
 คนที่สมัครเป็น อบต. เอาเงิน เอาสิ่งของให้เรา เพื่อให้เราเลือกเขา
 (ป่า เลอ สมัคร แก อบต. หม่า เจ หม่า ต้า เฮ้ะ แว อ่า กะ เฮ้ะ แว เลือก อ่า)

เนื้อหาด้านความรู้

การซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. เป็นการโกงการเลือกตั้งซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การจูงใจให้เลือกโดยการแจกเงิน การแจกสิ่งของ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน การเลี้ยงอาหาร การยกหนี้สินให้ การขายสินค้ายาถูกเป็นพิเศษให้ ฯลฯ เพื่อแลกกับการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อบต. หรือละเว้นการลงคะแนนให้กับคู่แข่งอื่น ก็ได้

- * การให้เงิน ให้สิ่งของ เลี้ยงอาหาร ฯ เป็นการซื้อเสียง และผิดกฎหมาย
- * การสัญญาว่าจะให้สิ่งต่างๆ หากตนเองได้รับการเลือกตั้ง เป็นการซื้อเสียง และผิดกฎหมาย
- * ผู้สมัครที่ซื้อเสียงเป็นคนไม่ดี ทำผิดกฎหมาย เราจึงไม่ควรจะเลือกเขา

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * เราไม่ควรรับแจกเงิน หรือสิ่งของ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหัวคะแนน
- * เราควรจะเลือกคนที่ไม่ซื้อเสียงเท่านั้น
- * เราตั้งใจจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนี้อยู่แล้ว แต่ถ้าเขาซื้อเสียงเรา เราก็ควรจะตัดสินใจใหม่อีกครั้ง
- * ผู้สมัครคนหนึ่งได้รับความนิยมจากชาวบ้าน และน่าจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งอยู่แล้ว แต่ถ้าเขาให้เงินซื้อเสียงเรา เราก็ไม่ควรรับ
- * การซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต เป็นสิ่งที่ไม่ดี พวกเราทุกคนไม่ควรยุ่งเกี่ยวด้วย
- * การซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเรา เพราะจะส่งผลเสียที่กระทบถึงพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องวิธีการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

- * กอบโกย ผู้สมัคร อบต. ที่ให้สิ่งของ ย่อมต้องกอบโกยและเอาทุนคืน
คนลงทุนย่อมต้องหวังกำไร (จาก คุณธนวัฒน์)
- * เราไม่ต้องการขายเสียง การซื้อเสียง ขายเสียงผิดกฎหมาย
(จาก คุณพาหม่อ)
- * ถ้าเรารับเงินจากผู้สมัคร ผลเสียที่ตามมามากก็คือ เขาจะมากอบโกย
ผลประโยชน์ที่หลัง มีงบประมาณมาเขาก็จะโกงกินมาถึงเราไม่เต็มเม็ด
เต็มหน่วย (จาก คุณสุระพล)

ภาพการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องวิธีการซื้อเสียง ขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.(จาก คุณพนิดา)

สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.

ชาวไทยกะเหรี่ยงจะไม่ให้ความร่วมมือกับคนซื้อเสียง คนที่ให้เงินให้สิ่งของ เพื่อแลกกับคะแนนเสียงของเรา เพราะผิดกฎหมาย และคนซื้อเสียงลงทุนไปก็หวังกอบโกยเอากำไร ด้วยการโกงจากเงินงบประมาณพัฒนาหมู่บ้านของเรา

ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หมายถึง
ถ้าเราเลือกคนที่ให้เงิน ให้สิ่งของ มาเป็น อบต. จะเกิดอะไรที่ไม่ดีกับหมู่บ้านบ้าง
(ป่า เลอ แว เฮ้ะ อ่า แก เฮ้ะ เจ เฮ้ะ ต้า อ่า กะ แก เฮาะ เลอ ต้า ตะ เหง่ บะ เลอ ฮี้ ปู่)

เนื้อหาด้านความรู้

ผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ผู้สมัครที่ชนะ
การเลือกตั้งด้วยวิธีการโกง มุ่งแต่จะแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่
อบต.ของตน ด้วยการหาวิธีการถอนทุนคืน จึงทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนาอย่างที่
ควรจะเป็น และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย

- * คนที่ซื้อเสียงต้องเสียเงินไปจำนวนมาก จึงต้องทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาทาง
เอาเงินคืน
- * หากเราได้คนไม่ดีมาเป็น อบต. หมู่บ้านจะไม่พัฒนา
- * เราและพี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนในหมู่บ้านจะได้รับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น
ต่อมาเหมือนๆ กัน หากปล่อยให้มีการซื้อเสียง ขายเสียง

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * คนดีไม่ควรจะซื้อเสียง
- * แม้คนซื้อเสียงจะทำงานให้หมู่บ้านได้ แต่เราก็ไม่ควรจะเลือกเขา
- * ผลเสียที่เกิดจากการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญ
กับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้ถูก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

**ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.**

- * คนโกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านก็จะไม่พัฒนา (จาก คุณพาทม่อ)
- * หมู่บ้านไม่พัฒนา เพราะได้คนไม่ดีเข้ามาในหมู่บ้าน (จาก คุณนะก้วยที)
- * เลือกคนไม่ดี คนโกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านไม่พัฒนา แห้งแล้งกันดาร ขาดถนนหนทาง หมู่บ้านไม่เจริญ (จาก คุณอัจจรา)

**สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.**

ชาวไทยกะเหรี่ยงรู้ว่าผลเสียของการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. จะทำให้ได้คนไม่ดีเข้ามาเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน คนไม่ดีจะโกงเงินหมู่บ้าน หมู่บ้านจะไม่พัฒนา พี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงก็จะไม่มีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. หมายถึง การเลือกตั้ง อบต. เราจะช่วยให้ไม่มีคนแจกเงิน แจกสิ่งของ ได้อย่างไร (การเลือกตั้ง อบต. แว กะ หม่า เจ๋อ เฮ้ะ บ๊ะ เลอ ป่า เฮ้ะ แว เจ บะ เฮ้ะ ต้า เน้ จะ เหลาะ)

เนื้อหาด้านความรู้

ในฐานะพลเมืองดี เราทุกคนต้องร่วมป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ในการเลือกตั้ง อบต. ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม ซึ่งจะทำให้ได้คนดีที่เป็นตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง มาทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่น

- * เราจะป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง โดยไม่ยอมขายเสียงให้ใครเด็ดขาด และชักชวนเพื่อนบ้านไปเลือกตั้งกันมากๆ
- * หากพบเห็นการซื้อเสียง ขายเสียง ให้แจ้งที่เจ้าหน้าที่ของทางราชการ โดยตรง
- * พี่น้องกะเหรี่ยงทุกคนต้องร่วมมือกันในการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง

เนื้อหาด้านทัศนคติ

- * พวกเราทุกคนควรจะช่วยป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.
- * การร่วมป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง ทำให้เราขจัดคนไม่ดี ไม่ให้มาเป็น อบต.
- * การป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต. มีความสำคัญกับพวกเราทุกคน

ภาพเปรียบเทียบ เพื่อการรู้จัก รู้ผิด และตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้อง

**ประโยคการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง
ขายเสียงในการเลือกตั้ง อบต.**

- * ไม่ควรรับเงินซื้อเสียง เราควรให้ความร่วมมือ เราควรแจ้งเจ้าหน้าที่
ไม่ส่งเสริมผู้ซื้อสิทธิขายเสียง (จาก คุณนอเชอที)
- * ในหมู่บ้านของเราไม่ควรมีการซื้อเสียงขายเสียง เพราะการซื้อเสียงขายเสียง
เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรมีในหมู่บ้าน ถ้ามีการซื้อเสียงขายเสียงในหมู่บ้านสักครั้ง
หนึ่ง ก็ต้องมีครั้งต่อไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นไม่ควรมีการซื้อเสียงขายเสียงใน
หมู่บ้านของเรา (จาก คุณธนวัฒน์)
- * ชาวบ้านช่วยกันป้องกันการซื้อเสียงขายเสียงด้วยการให้ความร่วมมือ
และช่วยกันแจ้งเบาะแส (จาก คุณเด่นชัย)

**สรุปการตัดสินใจของชาวบ้านเรื่องการป้องกันการซื้อเสียง ขายเสียง
ในการเลือกตั้ง อบต.**

ชาวไทยกะเหรี่ยงที่พบเห็นการซื้อเสียง ขายเสียง ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทาง
ราชการ ในหมู่บ้านของเราพี่น้องชาวไทยกะเหรี่ยงทุกคนจะต้องไม่ขายเสียง
และชักชวนกันไปเลือกตั้งให้มากที่สุด

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายไพบูลย์ โพธิ์หวั่งประสิทธิ์ เกิดวันที่ 16 มีนาคม 2516 ที่โรงพยาบาลหัวเจียว เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) จากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2537 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2540 เข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 ด้วยทุนโครงการพัฒนาอาจารย์ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตสารสนเทศชุมพร ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย